HORJA LOVINESCU

Teatru

19 6 3
EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Coperta de *Gabudighian Maruch*

Dramă în 3 acte

PERSONAJELE

GRIGORE DRAGOMIRESCU, avocat pensionar
EMILIA, soţia lui
MATEI, fiul lor
PETRU, fiul lor
IRINA, o rudă mai îndepărtată a familiei
BUNICA, mama Emiliei, om de ştiinţă
ADELA, sora lui Grigore, bogătaşă
COSTICĂ, fiul Adelei, om de afaceri
MARIE-JEANNE, SOţia lui
GEORGES GĂTTESCU, diplomat
DAN PLEŞA, aviator
CATERINA, învăţătoare

Acţiunea primului act se petrece în anul ***1943,*** *cea a actelor următoare, în* ***1948.***
Se va juca fără şarjă.

Vara 1943.

Interior de casă burgheză, în care nimic nu indică bogăţia, ci numai bunăstarea. Holul are un pian, fotolii bătrîneşti, acoperite cu scoarţe, un divan, covoare romîneşti pe jos, tablouri cu care cu boi, castele, felii de pepene verde, făcute de vreo mătuşă în tinereţe. în fund, despărţită cu geamuri mate, sufrageria. O scară, care duce spre încăperile de sus. Fereastră, uşă de intrare în casă şi uşi spre interior.

Irina, singură, în picioare lîngă pian, fredonează o melodie, apoi încearcă, fără să izbutească, să o cînte la pian. E veselă, dar din cînd în cînd ridică o privire gînditoare în sus, spre scară.

De sus, de pe palierul scării, se aude o uşă trîntită, rîsete şi glasul lui Petru.

PETRU: Da, da, nu-ţi permit, ce te umflă rîsul ? începînd de ieri nu mai sînt Kuki, ci domnul Petru Dragomirescu. înţelegi? Dom-nul! Cu cravată^ guler tare şi, dacă vreau, cu barbete şi baston. *(Rîsete.)*

IRINA *(care a ascultat amuzată, strigindu-l cu glas îngroşat, profesoral)* : Kuki!

PETRU : Prezent. *(Coboară scara în fugă, aproape de-a berbeleacul.)*

IRINA: Kuki, cum e tema din *Aufschwung? (Fredonează.)*

PETRU : Aş! *(O cîntâ la pian.)* Asta e, domnişoară. Dar cu urechea ta muzicală...

IRINA: Nu fi răutăcios. Ia uite cîte flori am pus în vase în cinstea ta.

PETRU *(bufon)* : Ştiu, toate gîndurile tale sînt pentru mine. 0 să-i scriu lui Dan că are o logodnică necredincioasă.

IRINA *(lovită):* Ce vrei să spui? *(Stâpînindu-se, cu un rîs silit.)* Eşti un caraghios!

PETRU *(dezolat, naiv):* Te-am supărat! Dar ce am zis?

IRINA *(grăbită)* : Nimic, nu m-ai supărat. Ţi s-a năzărit.

PETRU : Cu atîtmai bine. *(Expansiv.)* Irina, sînt fericit azi, îmi vine să rîd de orice, să chiui, să fac tumbe, să spun toate tîmpeniile din lume. Iuhu! *(Se repede la Irina, o ia în braţe şi se învîrte cu ea prin odaie, strigînd ca un sălbatic, pînă cînd se împiedică şi cad amindoi jos, rîzînd.)* Asta a fost dansul de bucurie al Vulturului Argintiu, cînd a regăsit-o pe Raza de Soare, pe care o furaseră Feţele Palide.

IRINA *(continuînd un joc, care le este pesemne familiar) :* Preeriile foşneau în jurul lor...

PETRU : In depărtare se auzi ca un tunet galopul unei turme de bizoni...

IRINA : Apoi, liniştea se întinse netulburată. Erau singuri, departe de urîţenia lumii, de frămîntările oamenilor, numai ei doi. Fericiţi şi puternici.

PETRU : Stop! Nu mă joc aşa. Nu poţi să-ţi dai seama dacă eşti puternic decît în mijlocul oamenilor. Aici trebuia să se audă un nechezat de cal, urmat de o împuşcătură. Pana din părul Vulturului Argintiu căzu, retezată de un glonţ...

IRINA : Nu-mi plac romanele de aventuri.

PETRU : Şi mie, cele sentimentale. Auzi, fericire! *(Parodiind.)* Singuri, departe de lume, iubito, iubitule, numai noi doi, nimic nu mai există în jur. Sîntem buricul pămîntului. *(Cu haz.)* Două burice, pămîntul tău are două burice.

IRINA : Eşti un prost.

PETRU : Pentru mine, astăzi începe viaţa, auzi, Irina, viaţa!

IRINA: NU mai spune, domnule bacalaureat! Şi ce-i viata ?

PETRU: NU ştiu. Dar o simt. Ea e acolo *(arată cu degetul afară),* şi eu aici, după nişte ziduri. Casa asta e ca o cuşcă. Am văzut un tablou de Grigorescu. O bătrînă care coase într-o încăpere întunecată şi mohorîtă, în vreme ce dincolo de pragul uşii deschise e o explozie de lumină, de verdeaţă, de aur. Eu nu vreau să rămîn pe prag. De azi înainte sînt liber.

IRINA *(arâtînd înjur)* : Şi zidurile?

PETRU *(cu un gest exploziv)* : Pfff! *(Cîntîndu-şi cuvinfele.)* O să evadez, o să evadez! *(Comic.)* Adio, papa, adio, maman, adio, iubită *tanie* Adele, băieţaşul dumneavoastră e grăbit. E aşteptat. *(Arată cu degetul afară.)*

IRINA *(cu un jind teribil)* : Să evadezi!

PETRU *(mirat)* : Şi tu?

IRINA : Iţi închipui că, dacă ai scăpat de cataloage şi de numărul de pe mînecă, totul s-a schimbat? Că ai descoperit viaţa, cum spui tu ? Tot în închisoare rămîi. Chiar dacă nu i se văd zidurile. Şi te sufoci!

PETRU *(cu superioritate adolescentă) :* E drept că între noi este o diferenţă, tu eşti femeie. Şi, de fapt, ce doreşti ?

IRINA *(cu ironie)* : O nimica toată. Să fiu fericită.

PETRU : Irinucă, ce e cu tine, nu eşti fericită?

IRINA : Şi am în mine atîta putere şi atîta sete de fericire! Matei îmi spune uneori: Ira, tu...

PETRU : De ce ţi-a născocit Matei numele de Ira, cînd toţi îţi spunem Irina?

IRINA : Aşa-i place lui.

PETRU : E, nu ştiu cum să-ţi spun, ciudat. Pentru că numai el îţi spune aşa... E ca o dezmierdare.

IRINA *(cu plăcere) :* Crezi ? *(Oprindu-se, enervată.)* Hai, şterge-o! M-ai plictisit cu filozofiile tale de adolescent.

PETRU : Filozofie faci tu. Eu fac fapte.

IRINA : Zău, ce anume ? Te pomeneşti că ai să începi să fumezi faţă de unchiul Grigore ?! Pentru un început *(parodiind)* de viaţă adevărată", nu e rău!

PETRU *(superior şi tainic) :* Ai să vezi! O să săriţi cu toţii în sus. Şi tu eşti o gîscă.

EMILIA *(care, intrînd, a auzit ultima replică, cu reproş) :* Kuki!

IRINA : Lasă-l, mătuşă Emilia. îşi închipuie că obrăznicia e semn de bărbăţie.

EMILIA : Dar de la ce v-aţi certat?

IRINA : De la... de la nimic.

PETRU : Domnişoara e capricioasă. Are nervi, *ma chere.*

IRINA : Kuki, nu-i frumos!

PETRU : Kuki, nu-i frumos, Kuki, fă aşa, Kuki, du-te colo! Of! şi numele ăsta tîmpit de Kuki, cit timp aveţi de gînd să mi-l mai agăţaţi de gît ca o zgardă ?

EMILIA : Ba e foarte drăguţ. Cînd erai mic, tu singur ai început să-ţi spui aşa. Mi-aduc aminte, într-o zi...

PETRU : Da, ştiu. Am fost un copil fenomenal, genial. Nici la scîncet nu semănăm cu alţi copii. Urlam muzical.

EMILIA : Kuki! *(Irina ride.)*

PETRU *(către Irina)* : Şi ţie îţi cer iertare dacă te-ani supărat. Ne împăcăm?

IRINA *(îl sărută)* : Fumăm pipa păcii? *(li întinde o ţigară.)*

EMILIA *(scandalizată)* : Kuki, nu se cuvine, copiii nu fumează. *(Către Irina, supărată.)* Şi tu de ce îl înveţi obiceiuri urîte?

PETRU : Nu te mai încrunta aşa, mamă; sînt bărbat, ce Dumnezeu! Fumez de un an!

EMILIA : Tu? De aceea eşti atît de slab, de aceea tuşeşti. Şi ce-o să zică Grigore? Să nu cumva să fumezi faţă de tata.

PETRU : Mai bine spune-mi: ce prăjitură mi-ai pregătit ?

EMILIA : Asta e secretul meu. *(Speriată.)* Să nu se ardă! *(Dă să iasă.)* Şi, Kuki, în nici un caz mai mult de două ţigări pe zi! *(Iese.)*

IRINA : Ia spune, ce surpriză pregăteşti, de o să sărim cu toţii în sus?

PETRU : NU e o glumă. E ceva foarte serios, Irina.

IRINA : Şi nu vrei să-mi spui ?

PETRU : Nu, nu acum. Nici Matei nu ştie. Dar o să aflaţi cu toţii astăzi.

IRINA *(speriată)* : Kuki, nu e nimic rău, nimic grav?

PETRU : E grav, dar nu e rău. Şi, de altfel, indiferent de ce o să spuneţi voi, sînt hotărît.

IRINA *(ezitînd) :* Vrei să pleci de-acasă ?

PETRU: NU e totul să pleci. încotro? Cu ce ţintă?

IRINA: Asta nu mai ştiu. *(Străbătută de o idee.) Vrei* să te ocupi de pian? Matei spune că ai mult talent.

PETRU: Prostii... Dacă aş avea geniu! Dar nu am. „A trăi primejdios." Ai auzit de formula asta?

IRINA: NU înţeleg...

PETRU : Care e trăsătura cea mai caracteristică a vieţii noastre? Mediocritatea, platitudinea, meschinăria, lipsa de aer şi de orizont, stupiditatea îmbrăcată în haine pompoase...

IRINA : Stupiditatea agresivă. Am mai auzit lucrul ăsta.

PETRU : Vrei să spui că le-am furat de la Matei? Dar nu sînt adevărate?

IRINA : Ba da.

PETRU: Matei e un spirit superior. El şi-a găsit salvarea în lumea ideilor. Nu oricine poate s-o facă. Eu iau altă cale : aceea a riscului. Să te socoteşti permanent ca într-o junglă, să nu mizezi pe prietenii, ci să accepţi ideea adversităţii tuturor. Să te baţi pentru plăcerea de a te bate şi de a te simţi trăind. Primejdia te ţine treaz.

IRINA: TU nu faci cumva politică?

PETRU *(rîzînd) :* Ce idee! Politica e o porcărie.

IRINA: Există şi o politică extremistă, primejdioasă, cum spui tu. La noi la facultate au fost arestaţi nişte studenţi comunişti. în ce or fi crezînd, ca să rişte atît ?

PETRU : Nu mă interesează. *(Ca o lecţie învăţată.)* Pentru a te salva din mocirla mediocrităţii, trebuie...

IRINA: ...Să iei cunoştinţă de propria ta existenţă, să o simţi întinsă ca o coardă de arc. Ştiu.

PETRU : Da, Matei mi-a deschis înțelegerea, li datorez totul.

IRINA : Şi eu. El m-a învățat că e mai bine să te chinuieşti o viață întreagă, tînjind după o geană de lumină, pe care o întrevezi la orizont, decît să te bălăceşti în confortul pasivității. *(Cu entuziasm.)* Ce om minunat e Matei!

PETRU : Nu-i aşa? Şi dacă ai şti cît mă iubeşte!

IRINA : Cred că eşti singurul om la care ține.

PETRU : O mulțime de prieteni ai mei au frați. Dar habar n-au ce înseamnă să ai un frate ca Matei. Şi e şi frumos. Toate le are omul ăsta.

IRINA : E foarte frumos. Dar e departe, atît de departe...

PETRU : Nu mi se pare.

IRINA *(are un gest vag in loc de explicație)'.* Dacă n-ar fi fost Matei, ne-am fi simțit bine în cuşca asta. *(Arată camera.)*

PETRU *(copilăros) :* Pe cînd aşa, trăiască marea aventură! *(Aruncă cu o pernă în perete.)* Jos cu zidurile Bastiliei! *(O alta în Irina.)* Jos cu filistinii!

IRINA *(aruncînd şi ea cu perne în el) :* Jos cu inimile de vată! *(Uşa se deschide, apare tatăl. E solemn, cu chelie şi un rest de plete pe ceafă, plin de respectabilitate. Primeşte în piept perna aruncată de Petru, în timp ce acesta strigă.)*

PETRU : Jos cu imbecilii!

«GRIGORE *(mormăie ceva, furios, apoi cu indignare) :* Ce fel de glume sînt astea?

PETRU *(glumeț) :* Făceam revoluție.

GRIGORE *(tot mai respectabil):* N-ai simțul măsurii, băiete. în loc să continui să faci glume nesărate, mai bine ți-ai cere scuze. *(Către Irina.)* Şi dumneata ai face bine să-ți aminteşti că aici e o casă serioasă, respectabilă.

PETRU : Bine, tată, dar...

GRIGORE : Ştii că nu-mi place să fiu întrerupt. Sînt un om cu principii şi nu înțeleg să renunț la ele, chiar dacă sînt neplăcute pentru alții.

IRINA : Era o simplă joacă.

GRIGORE : Cînd țara trece prin momente grele, nu e timp de joacă. *(Se lasă pe un scaun, cu capul în mîini, recules. Tăcere. Apoi.)* Petru, vreau sa stăm de vorbă. *(Către Irina.)* Fii bună şi spune să nu ne deranjeze nimeni. *(Irina iese.)*

PETRU *(după o aşteptare)* : Te ascult, tată.

GRIGORE *(îi impune tăcere cu mina, reflectează adînc, suspină, îşi drege glasul)* : Tinere. Azi e o zi mare pentru tine. Ți-ai luat bacalaureatul. Viitorul te aşteaptă, ca să zic aşa, cu brațele deschise. Ți-ai luat examenul, primul, cu 8,99. E meritul tău, deşi puteai să-1 iei cu 9. în sfîrşit. Sînt mîndru de tine. Sînt mîndru şi de mine că ți-am dat exemplul unei demnități şi a unei ținute morale recunoscute de toată lumea. Eu am ajuns ce am ajuns prin propriile mele puteri. Eu sînt un om tare. Toată lumea ştie asta. Deci, acum te felicit şi îți spun : băiete, nu te culca pe lauri. Țara are nevoie de mințile noastre. înainte! Ai norocul că te-ai născut într-o familie onorabilă, care e o piatră solidă la temelia societății. De la strămoşii noştri romani am moştenit această neprețuită comoară : cultul familiei. Mă asculți?

PETRU *(stînjenit) :* Da, sigur.

GRIGORE : Deci, vei fi ajutat în viață, dacă meriți, şi de sora mea, mătuşa ta Adela, care e o femeie excepțională. La patruzeci de ani conduce cinci magazine. Eu îți transmit un singur bun : exemplul şi principiile mele — Dumnezeu şi tronul, respectul pentru cei mari, intransigența morală etc, etc. Ca să folosesc o imagine îndrăzneață, eşti un ogor bine semănat. Acum îți voi spune doar atît : rodeşte, tinere, rodeşte! Viitorul de aur al țării ți-o cere* *(Pe alt ton, ca despre un lucru bine stabilit.)* Prin urmare, faci Dreptul.

PETRU : Nu cred.

GRIGORE *(necrezîndu-şi auzului) :* Poftim ?

PETRU : Am spus nu.

GRIGORE : Asta-i anarhie; s-a stabilit, doar, în consiliul familiei. Adela spunea...

PETRU *(exasperat)* : Tată, lasă-mă te rog acum. Dă-mi un răgaz de un ceas şi o să-ţi răspund.

GRIGORE *(pufnind):* Hm, hm! Ce înseamnă asta? E din partea mea o slăbiciune nepermisă. Totuşi, fie. In orice caz, nu uita onoarea familiei mele, care-i unanim recunoscută. Să nu cumva să te gîndeşti la pian. N-am nevoie de un fecior lăutar. Vino aici. Mai aproape. Apleacă fruntea. *(îi pune mina pe umăr, îl sărută solemn pe pâr, îi scutură bârbăteşte umărul.)* Fii demn de un Dragomirescu! *(Iese. Petru are un gest de exasperare şi ciudă. îşi duce pumnii la ochi. în capul scărilor s-a ivit Matei.)*

MATEI : Plîngi?

PETRU *(brusc) :* Nu.

MATEI : Eşti trist?

PETRU : Nu. Mi-e ciudă, mi-e ruşine de... nu, nu de el ci pentru el.

MATEI: Ţi-a ţinut bătrînul un *speech*^

PETRU *(cu exasperare)* :-Da.

MATEI : E neplăcut să ai un tată imbecil.

PETRU : Matei!

MATEI : Ce rost are să te ascunzi după deget? E foarte neplăcut. Dar n-ai decît să n-o iei în tragic. în definitiv, optzeci la sută dintre oameni sînt imbecili.

PETRU *(sufocat) :* Tu... eşti un cinic.

MATEI : Nu mai spune! *(Pauză.)* în orice caz aveam vreo doi ani mai puţin decît tine cînd am priceput că tatăl meu, pe care îl respectam şi admiram — pe atunci av^a încă plete şi pleda la Curtea cu juri, cu gesturi largi, cu mînecile robei în vînt, cu ochii căutînd inspiraţi justiţia în tavan — e un cabotin de bîlci şi un prost. Un prost pedant, cu fanatismele semidoctului, un soi de Mr. Homais^ în sfîrşit, un mic-burghez mai plat decît un cap de pioneză.

PETRU: Cum poţi vorbi aşa, cum?... Şi te-a durut şi pe tine?

MATEI *(cu un soi de umor) :* Niciodată n-am fost eu prea teafăr. *(Pauză.)* Am încercat să mă sinucid.

PETRU *(cu elan, cuprinzîndu-l după umeri) :* Tu... din cauza asta? Spune-mi...

MATEI *(râspunzîndu-i afectuos la îmbrăţişare) :* Sst! E o poveste veche şi pe care n-o ştie nimeni. Ţi-am spus-o numai ca să nu fii atît de nenorocit. *(Glumeţ.)* Nu sîntem noi oamenii aventurii, căutătorii lînii de aur, hoţii grădinii Hesperidelor?

PETRU : Matei, cum o să-ţi mulţumesc vreodată pentru dragostea ta şi pentru cîte m-ai învăţat?

MATEI: Realizîndu-te. Făcînd din viaţa ta un lucru plin şi frumos, care să nu semene cu viaţa ăstora. Ar fi satisfacţia mea de modest Pygmalion. *(Cu o ezitare.)* Şi ai mai putea să-mi mulţumeşti într-un fel, dacă poate fi vorba de mulţumire între noi.

PETRU *(exaltat)* : Cum? Mi-aş da şi viaţa pentru tine.

MATEI *(vizibil emoţionat)* : O, nu, nu chiar atît, Kuki. *(Surîzînd.)* Numai să ai totdeauna un gînd bun şi pentru bătrînul tău frate. *(Grav.)* Uneori, parcă mi-e frig. *(Pauză.)* Unde e Ira?

PETRU : Dincolo. Vrei s-o chem?

MATEI : Nu. întrebam doar. Mi-am lăsat o carte aici şi n-o găsesc. *(Caută pe după fotolii şi divan.)*

IRINA *(intrînd) :* Kuki, pot intra?

PETRU : Da, a plecat.

IRINA *(nevâzîndu-l pe Matei, priveşte în sus, spre scară, apoi) :* Matei n-a coborît încă?

MATEI : Mă căutai, Ira?

IRINA *(descumpănită):* Nu! Da. Adică, nu. *(Vocea mamei, strigînd de alături:* Kuki, Kuki! *Petru iese.)*

MATEI *(surîzînd) :* Da, sau nu?

IRINA : Nu ştiu...

MATEI : Un om ştie precis cînd caută ceva. Eu, de pildă, ştiu precis că îmi caut cartea.

IRINA: *Tristan şi Isolda?*

MATEI : Da.

IRINA : E în cameră la mine. Ai uitat-o aseară aici.

MATEI *(puțin iritat)* : Prin urmare, nu vrei să ți-o comentez eu mai departe.

IRINA : Ba da, sigur că da. N-am recitit nici un rînd din ea. Iți jur.

MATEI : Atunci, de ce ai luat-o la tine ?

IRINA : Pentru că... așa... să stea pe măsuța mea. Vreau să te întreb ceva. De ce Tristan și Isolda nu mor împreună? E nedrept.

MATEI : Pentru că dragostea lui Tristan și a Isoldei depășește jugul destinului, se realizează pe planul ideilor platonice. Așa încît nu mai are nici o însemnătate dacă moartea lor trupească e simultană sau nu. Acolo unde au ajuns ei prin dragoste, timpul e anulat. Nu ții minte că, înainte de ultima despărțire, cei doi își dau întîlnire, marea întîlnire a iubirii lor, întîlnirea pe care nici o putere din lume nu poate s-o mai desfacă, în palatul de cristal din țara celor fără de moarte?

IRINA : Știu. Tristan îi spune: „Se apropie timpul; am băut cupa tuturor tristeților și bucuriilor; se apropie timpul. In țara celor fără de moarte ne așteaptă palatul de cristal, îmbălsămat de trandafiri scînteind în soare. Cînd va bate ceasul, vei veni?" Și Isolda îi răspunde: „Cheamă-mă, știi bine că voi veni".

MATEI : înțelegi ?

IRINA : Cred că da. Adică, într-o iubire totală, cei care se iubesc devin — cum să spun ? — eterni, participă la eternitate.

MATEI : Da. Asta este sensul legendei. Există o mistică a dragostei pentru aleși. *(Pauză.)* Tu nu crezi că e posibil în viața noastră așa ceva?

IRINA *(privindu-l pierdută de adorație):* Oh, da! Cînd iubești, cuprinzi în brațe cerul și pămîntul.

MATEI *(după un moment de tulburare, cu ironie răutăcioasă)* : E fericit Dan!

IRINA *(absentă)* : Cine?

MATEI : Dan.

IRINA *(mereu absentă)* : A, da. Ce-i cu el?

MATEI *(cuprinzind-o de umeri, cu brutalitate)* : Mă întreb și eu.

IRINA *(speriată)* : Matei!

MATEI *(cu amărăciune):* Nu te speria. *(Sec.)* Dan e un băiat excelent. O să fie un soț ideal. *(Urcă brusc scările.)*

IRINA : Matei, nu înțeleg.

MATEI *(oprindu-se o clipă pe trepte)* : Nici n-ai ce.. *(Ironic.)* Legendele de dragoste și moarte nu sînt pentru fetițe. *(Iese.)*

IRINA *(singură,'face gestul de a se repezi pe scări, apoi se oprește în loc. Șoptit)* : Dragoste și moarte... Nu, dragoste și viață, viață!

EMILIA *(intrînd grăbită)* : Irina, a sunat.

IRINA : Nu-i așa că viață, mătușă Emilia? *(Iese, să deschidă.)*

EMILIA : Toți copiii din casa asta sînt niște nebuni. *(Reintră în încăperea alăturată.)*

ADELA *(însoțită de Irina)* : Nu-i nimeni pe aici, fetițo?

IRINA : Ba da, sînt toți acasă.

COSTICĂ *(în uniformă de căpitan de cavalerie, libidinos și obraznic, pipăindu-i rochia)* : Drăguță muselina asta. Te mulează perfect.

IRINA : Mă duc să anunț. *(Iese.)*

ADELA : Le-a trebuit rudă săracă în casă! Netoata de Emilia nici nu-și dă seama că mironosița asta își face mendrele cu Matei sub nasul ei.

COSTICĂ : Nu mai spune! *Il ne doit pas s'ennuyer**, Matei. Totdeauna a fost un norocos.

ADELA : Aș! Fata-i săracă. Iar el, mare filozof...

COSTICĂ : ^ Estetician.

ADELA : împușcă francul și ouă cîte o broșurică de douăzeci de foi pe an.

COSTICĂ : L-am întîlnit ieri la club pe Vrancea, profesorul universitar, și vorbea cu foarte multă stimă de Matei. Se pare că e o stea a tinerei noastre intelectualități.

ADELA : De aceeia n-a ajuns nimic pînă la vîrsta asta?

COSTICĂ : I s-a propus o conferință și a refuzat.

* Cred că mi se plictisește (în limba franceză).

ADELA: Spune el. Şi cu frontul s-a aranjat. Un ambuscat. Cică e bolnav de inimă.

COSTICĂ: Nu se nasc toţi eroi.

ADELA: Tu, cu relaţiile tale, şi tot n-ai cerut să fii scutit de mobilizare.

COSTICĂ: Mai trebuie să se găsească cineva din familie care să-şi facă datoria.

EMILIA *(intră şi o sărută pe Adela, care îi răspunde din vîrful buzelor) :* Iartă-mă, mai aveam ceva de terminat în bucătărie.

GRIGORE *(care a intrat şi el):* Bine ai venit, Adelo. Te salut, domnule consilier. Care sînt ultimele secrete ale zeilor?

COSTICĂ *(important):* Nene Grigore, dacă sînt secrete, înseamnă că nu pot fi divulgate.

GRIGORE: Adevărat, adevărat. Spune-mi un singur lucru: cînd îi batem? Hai? Cînd îi snopim?

COSTICĂ *(posomorit):* Aşa cum merg lucrurile...

GRIGORE: Ce-i cu tine? Ei, comedie! Moralul, tinere! Ai noştri ca brazii!

COSTICĂ: Sînt mulţi ai dracului, şi au şi tancuri... şi artilerie, şi aviaţie.

GRIGORE: Fugi, domnule, de-acolo! N-ai văzut că Hitler a anunţat din nou că are o armă secretă?

COSTICĂ: Dar Stalingradul?

ADELA: Nu mai vorbi de Stalingrad, Costică, că îmi vin pandaliile. Pentru un orăşel, acolo, v-au apucat bîţîielile.

GRIGORE: Doar n-ai să începi să gîndeşti ca de-alde Petrăchescu! îl ştii. Un fricos, domnule. Un defetist, un om lipsit de orice spirit patriotic. Susţine că ruşii au obţinut victoria la Stalingrad.

ADELA: Trebuia să-1 denunţi!

GRIGORE: I-am explicat eu ce înseamnă retragere strategică, tactică elastică, pungă... Aş! Un dobitoc şi un defetist.

COSTICĂ: Crezi? Să dea Dumnezeu să ai dreptate, dar sînt mulţi, domnule. Şi au şi generali! Cine ar fi crezut! Nu caporali sau sergenţi, generali!

GRIGORE: Ha, ha, generali! Asta-i bună! Păi, nu i-au tăiat pe toţi după revoluţie? Să-ţi explic eu ce-a

fost la Stalingrad. O capodoperă a ştiinţei militare germane, domnule. Uite aici... *(îl trage deoparte, la o masă, pune un vas în mijlocul ei.)* Aici e Stalingradul.

EMILIA *(mîndrâ) :* Tot tînăr a rămas Grigore. Şi deştept!

ADELA: De, e un Dragomirescu.

GRIGORE *(ia cravaşa din mîna lui Costică şi o aşazâ pe masă) :* Aici, Volga... Aici, armatele lui *von* Paulus...

ADELA: Tu nu-ţi înveţi copiii îndeajuns să fie mîndri de numele pe care-1 poartă.

EMILIA: Ba da, le spun mereu.

GRIGORE: Aici, ruşii. Fii atent...

ADELA: Cînd şi-a scris unchiul cartea lui despre *România, ţară agrară, la Expoziţia Universală,* 1-a felicitat chiar palatul.

COSTICĂ: Romînii, aici.

GRIGORE: Front de fier, domnule. ,Flăcăi tot unul şi unul, care se bat cu dinţii, nici n-au nevoie de arme. La 77, la '913, la '916, hai, cu ce s-au bătut? Ce tot mai vorbeşti de tancurile ruseşti?... Aşa... *(&v apropie şi Emilia, şi Adela de masă.)* Ruşii îşi închipuie că-i prind în cleşte pe germani. Hitler acceptă să sacrifice armata de la Stalingrad. Dar... căci există un dar, domnule, încercuitorii sînt încercuiţi la rîndul lor. Bang, bang, două lovituri pe flancuri, şi ruşii sînt curăţaţi. Ha, ha, asta zic si eu strategie! Bang, bang!

PETRU *(care a intrat, ironic):* Am pierdut numai douăzeci de divizii la Stalingrad.

GRIGORE *(furios) :* Tu nu te amesteca. Nici n-ai făcut armata, nu cunoşti nici instrucţia grupei măcar, nu mai vorbi de război.

PETRU: Bine, dar...

GRIGORE: Modestia este virtutea tinereţii, şi tăcerea, cind vorbesc cei mari, un semn al modestiei. *(Petru dă să iasă.)*

EMILIA: Kuki, nici n-ai spus bună ziua Adelei şi lui Costică.

PETRU: Bună ziua.

ADELA: Iți închipui că dacă ți-ai luat bacalaureatul cu nota 8 știi tot?

GRIGORE: 8,99, Adelo!

COSTICĂ: Nu-i mai faceți atîta morală. *Cest un vrai jeune homme** acum. Ștrengarule, o să trebuiască să se păzească fetele.

PETRU *(adolescent):* Nu mă interesează fetele.

EMILIA: Dar nevastă-ta nu vine, Costică?

COSTICĂ: Ba da, trebuie să sosească și Mărie-Jeanne. E cu Georges la *Yacht***.

GRIGORE: Unde?

ADELA: La *Yacht*! Un club foarte distins. *(Detașată.)* Georges e cu mașina, Costică?

COSTICĂ: Da, cu Mercedes-ul.

GRIGORE: Simpatic tînăr.

ADELA: Ai și tu niște expresii! Georges e un boier.

GRIGORE: Am văzut în ziar că își scrie numele cu doi t.

ADELA: Toți Găteștii veritabili semnează cu doi t.

EMILIA: E boier adevărat?

ADELA: Da' pe ce lume trăiești, dragă? După mamă e Jacottă, tot cu doi t.

GRIGORE: Din familia lui Gogu Jacottă, fostul ministru conservator?

COSTICĂ: Era bunicul lui.

GRIGORE: Nu mai spune! Astea zic și eu relații!

ADELA: Ce te minunezi așa? Costică e doar consilier la Astra Romîno-Germană. Ce fel de oameni vrei să frecventeze?

GRIGORE: Sigur, sigur. De altfel, și noi, Dragomireștii, sîntem o familie de vechi intelectuali. Cartea unchiului! Eram încă mic cînd a fost ales deputat. *(Rizînd de propriul spirit.)* Avem și noi unchii noștri.

EMILIA: Ce face acum domnul Găttescu?

COSTICĂ: A fost rechemat în țară ca să i se încredințeze un alt post diplomatic important. Probabil, la Vichy.

ADELA: Ah, Franța, Franța!

COSTICĂ: Nu mai vorbi așa, mamă. Un putregai, o națiune descompusă.

ADELA: Poate, dragă, în politică. Dar ce spirit, ce distincție, ce farmec!

IRINA *(intrind) :* A sunat. *(Iese, să deschidă.)*

COSTICĂ: Trebuie să fie Mărie-Jeanne.

MARIE-JEANNE: *Bonjour, mes arnis*. (Lui Costică.)* Ce faci, *darling*** ? L-am rugat pe domnul Găttescu să mă însoțească. Eram sigură că o să vă facă plăcere.

GRIGORE: Foarte onorat, domnule Găttescu. Modestul nostru cămin este luminat, ca să zic așa, de prezența dumneavoastră.

GĂTTESCU *(morgă, impertinență, țeapăn):* Exagerați, domnule, domnule...

GRIGORE: Dragomirescu.

GĂTTESCU: Domnule Dragomirescu. *(Către Emilia.)* Omagiile mele, doamnă. *(Către Adela.) Meshommages, chere madame***. (Către Petru.)* Bună ziua. *(Către Costică.) Bonjour, vieux*****.

GRIGORE: Tocmai vorbeam despre bunicul dumneavoastră, Gogu Jacottă.

GĂTTESCU *(impertinent):* L-ați cunoscut?

GRIGORE: Ah, nu. Eram, de altfel, și prea tînăr. Dar unchiul nostru probabil că l-a cunoscut.

GĂTTESCU *(impertinent, cu fals interes) :* Aveți un unchi?

GRIGORE: Poate că ați auzit de el, deși a murit de mult. Pompiliu Dragomirescu.

GĂTTESCU: Ah, da.

GRIGORE: Ați auzit de el, prin urmare.

GĂTTESCU: Nu.

GRIGORE: Știți, e probabil ca prin funcțiunile lui să-l fi cunoscut pe Gogu Jacottă. Asta ar fi foarte interesant de stabilit. O să cercetez arhiva familiei noastre. Oh, o mică arhivă, nu ca a dumneavoastră. Da, da, sînt aproape sigur că au fost în relații.

* Bună ziua, prieteni (în limba franceză).
**. Dragă (în limba engleză).
*** Omagiile mele, scumpă doamnă (în limba franceză).
**** Bună ziua, bătrîne (în limba franceză).

GĂTTESCU : Domnul Pompiliu Dragomirescu era cumva arendaş, sau crupier?

ADELA *(înţepat)* : A fost deputat.

GRIGORE : Şi autorul unei cărţi cunoscute, pentru care a fost felicitat de palat: *Romînia, ţară agrară, la Expoziţia Universală!*

GĂTTESCU : Vă rog să mă iertaţi. Glumeam. Sînt mai puţin susceptibil în privinţa familiei decît dumneavoastră. Bunicul şi-a pierdut toată averea la cărţi, şi moşiile — la arendaşi.

ADELA, GRIGORE,
COSTICĂ, MARIE-JEANNE

(Petru schimbă priviri enervate cu Irina.)

PETRU *(adolescent)* : Noi nu am avut moşii de pierdut la cărţi.

IRINA : Trebuie să fi fost un om fermecător, bunicul dumneavoastră. *Un grand seigneur**, ca în romanele lui Turgheniev.

GĂTTESCU : Sînteţi nemiloasă, domnişoară.

GRIGORE : Sînteţi rudă şi cu Ştefan Găttescu, industriaşul?

MARIE-JEANNE : Acela e Gătescu cu un singur t.

GĂTTESCU : Ne-am uscat rufele la acelaşi soare. *(Rîsete, tăcere.)*

COSTICĂ *(la semnul Adelei)* : Georges, nu mi-ai spus cum era atmosfera aseară la legaţie.

GĂTTESCU : Dragul meu, într-o recepţie la o mare legaţie nu există niciodată o atmosferă. Pînă şi pantofii invitaţilor sînt absorbiţi în calcule asupra timpului probabil. *(Rîsete.)*

GRIGORE : La ce legaţie aţi fost?

GĂTTESCU : La legaţia Franţei.

GRIGORE : Şi nu s-a'discutat despre situaţia frontului?

GĂTTESCU: Oh, da! La oficiu, desigur, şi probabil în anticameră, printre valeţi. Sînt foarte bine informaţi, uneori mai bine decît ministrul respectiv. *(Rîsete.)*

GRIGORE : Şi ce spun valeţii, nu sînt îngrijoraţi de aşa-zisele înaintări ale ruşilor?

* Un boier de viţă (în limba franceză).

GĂTTESCU : Valeţii spun că anglo-americanii preferă să se distreze ei în dancingurile Bucureştiului sau ale Berlinului, şi nu tovarăşii cu cizme de iuft.

GRIGORE : Nu înţeleg.

GĂTTESCU : E şi prematur.

COSTICĂ: Deci, e sigur că americanii nu flanşează?

GĂTTESCU : Faci pe naivul, dragul meu, pentru că nu-mi închipui că îţi pui serios o asemenea întrebare. Şi doar eşti consilier la Astra Romîno-Germană de pe cînd se numea Astra Romîno-Americană. Ar trebui să-ţi cunoşti patronii.

COSTICĂ : Adevăraţi buldogi. Ce apucă, nu lasă.

GĂTTESCU: Vezi? *(Insistent).* Nu e bine să uiţi asta. E chiar periculos.

COSTICĂ *(alarmat)* : Cum o să uit, dragă? Ataşamentul meu faţă de nemţi e de circumstanţă, dictat de motive patriotice. Nişte soldăţoi şi atîta tot. Hitler e un...

GĂTTESCU *(cu subînţeles)* : Hitler e o personalitate.

COSTICĂ *(dezorientat):* Desigur, asta vroiam să spun şi eu.

(Tăcere penibilă.)

IRINA *(maliţioasă)* : Nu continuaţi? Era o discuţie pasionantă.

GĂTTESCU: Aveţi dreptate, domnişoară, trebuie să vă cerem scuze. Soarta nici unui stat din lume nu ne îndreptăţeşte să plictisim o femeie frumoasă.

MARIE-JEANNE *(nervoasă)* : Georges, vreau să-ţi spun ceva. *(Către ceilalţi.)* Scuzaţi-mă.

ADELA : Costică, nu l-ai întrebat ce se aude cu francul elveţian?

COSTICĂ : Lasă, mamă, că de asta mă ocup eu.

MARIE-JEANNE *(deoparte): Cheri**, mă ierţi că te-am adus. *Sont-ils moches les vieux**?* Şi fetişcana asta, nu-i mai face complimente. Ai văzut, are un dinte de aur.

GĂTTESCU : Ba nu, e frumuşică şi originală. Hai, linişteşte-te, supărarea îţi strică frumuseţea ta de păpuşă. *(Continuă conversaţia în şoaptă.)*

* Dragă (în limba franceză).
** Sînt urîcioşi bătrînii? (în limba franceză).

PETRU *(făcînd cu ochiul Irinei)* : Tuşă Adela!

ADELA *(exasperată şi uitîndu-se la Găttescu să vadă dacă n-a auzit)* : Ştii că ţi-am interzis să-mi spui aşa. Asta-i obrăznicie şi mojicie. Miroase a neam prost,

GRIGORE : Petru, în familie s-a spus totdeauna *tante.* Numai Irina se încăpăţînează să-i spună mamei mătuşă Emilia.

IRINA : Nu-mi place termenul de tanti.

ADELA : Nu tanti, ci *tante.*

PETRU : *Tante* Adele, dar mătuşii voastre de la Bîrlad îi spuneaţi „ţaţa" şi nu se supăra.

ADELA : Prost ţi-ai crescut băiatul, Emilio!

EMILIA : Păi, nu-i spuneam cu toţi aşa Măriei? Eu nu mai pricep nimic.

MATEI *(de sus)* : Mamă, Irina, sună de jumătate de oră la uşă! N-auziţi?

EMILIA: Sună? îndată... Kuki, vezi tu. Matei, nu vii jos?

MATEI : Ba da. *(Coboară.)* Bună ziua.

GRIGORE : Să te prezint domnului Găttescu, care a onorat cu prezenţa domniei-sale mica noastră petrecere familială.

MATEI *(înclinîndu-se) :* Nu cred să-l amuze prea mult.

PETRU *(intrind) :* Mamă, o telegramă de la Iaşi pentru tine. Trebuie să fie de la bunica.

EMILIA *(deschizînd-o, încîntată) :* Vine.

PETRU : Ura!

MATEI : Azi?

IRINA : Ce bine!

EMILIA *(citind):* „Felicitări Petru. Vin cu rapidul. Pregăteşte-mi filtru la gheaţă. Ţine..." *(Rîde sfioasă.)*

PETRU *(rizind) :* Hai, mamă, pînă la capăt.

EMILIA *(explicînd sfioasă) :* N-a uitat că acum trei ani am greşit. Scrie : „Ţine minte, la gheaţă, nu fierbinte!" *(Risete. Citeşte.)* „Costache a murit."

PETRU *(supărat) :* A murit Costache!

MARIE-JEANNE *(distinsă) :* Cine e Costache?

PETRU : Cîinele bunicii.

MATEI *(rîzind cu poftă)* : Ha, ha. Nu uita filtrul, marnă. E toată bunica în telegrama asta. Cu baston cu tot.

MARIE-JEANNE *(la întrebarea mută a lui Găttescu): C'est un numero*.*

ADELA : Ce idee să trimiţi asemenea telegramă! Bani aruncaţi!

GRIGORE : Dar rapidul de Iaşi trebuie să fi sosit. *(Scoate ceasul.)* Nu mai putem merge la gară. Prost merge poşta. *(Agăţîndu-l pe Găttescu.)* Domnule Găttescu, eu am făcut, în orele mele libere, de cînd sînt pensionar, un proiect de reorganizare a comunicaţiilor şi telecomunicaţiilor... *(Cuvintele se pierd, deoarece se îndepărtează, tîrîndu-l pe Găttescu spre fundul scenei.)*

COSTICĂ : Aş fi foarte curios să ştiu dacă doamna Dinescu îşi dă seama de răul pe care l-a făcut familiei prin ultima ei... să-i spunem, ciudăţenie,

ADELA *(mormâind) :* Ce ciudăţenie! E nebună de legat!

PETRU : Oameni ca bunica nu mai există.

COSTICĂ : Te cred! Să depui favorabil la procesul unor studenţi comunişti!

IRINA : N-a depus favorabil pentru părerile lor politice, ci pentru că îi cunoştea de la laborator, ca oameni de treabă, cinstiţi. Unul dintre ei pregătea o teză de doctorat despre care bunica spunea că e uluitoare.

COSTICĂ : Dumneata cultivi paradoxul. Comuniştii, oameni de treabă!

ADELA *(mormâind) :* Ce infamie! E o subversivă!

MATEI : Irina are dreptate. Bunica e o femeie excepţională. Şi chiar dacă a depus favorabil şi pentru activitatea studenţilor, înseamnă că e consecventă. Totdeauna a fost o democrată.

-ADELA : La şaptezeci de ani! în loc să te gîndeşti la Dumnezeu şi la pomenile de parastas, să te ţii de politică!

COSTICĂ *(către Matei, subtil):* Nu ştiam că profesezi idei comuniste.

MATEI: EU! *Je m'en fiche***! Personal, nu dau doi bani pe posibilitatea realizării umane pe plan

* E o figură (în limba franceză).
** Puţin îmi pasă! (în limba franceza).

politic, fie el fascist sau comunist. Insă prefer un comunist, unui afacerist şi unui pungaş. *(Cu vădită intenţie de paradox.)* Afară de cazul cînd pungaşul are anvergura unui Kreuger. Atunci devine o personalitate.

IRINA: Ai spus asta serios?

MATEI: Ce anume?

IRINA: Chestia cu pungaşul.

MATEI *(blind)*: Nu, am glumit.

PETRU: A venit! Sună! *(Se repede, cu Irina, să deschidă.)*

GĂTTESCU *(care de mult se sileşte să scape de Grigore, către acesta, dar îndepărtîndu-se)*: Foarte, foarte interesant... *(Către Matei.)* Dar bunica dumneavoastră trebuie să fie un personaj epic.

MATEI: Este.

GĂTTESCU: Nu cumva e vorba de savanta Dinescu?

GRIGORE: Ba da. Eu, domnule Găttescu, nu pot fi de acord cu ea, însă soacră-mea e una din primele femei fizician din ţară. Şi-a luat doctoratul la Paris. Şi activitatea ei ştiinţifică e bine cunoscută.

BUNICA *(intrind cu Petru şi Irina de o parte şi de alta, şi ţinîndu-i de umeri. Poartă baston)*: Ce ştii dumneata despre activitatea mea ştiinţifică? Şi,, de altfel, m-au dat afară de la conducerea laboratorului. *(Consternare.)* Da, da, cică fac politică. Pfui! ce aer închis e aici! Deschide ferestrele! Bună ziua!

GRIGORE: Imediat. Sărut mîna, mamă-soacră. Imediat. *(Deschide ferestrele.)*

ADELA: Trage, Grigore.

BUNICA: Ai rămas, Adelo, o ipo... o ipo... ei, comedie! mă lasă memoria; nu ipocrită, ipohondră voiam să spun. *(Autoritară.)* Lasă ferestrele deschise, Grigore.

MATEI *(cu căldură)*: Sărut mîna, bunico.

BUNICA *(sărutindu-l cu bruscheţe, dar cu afecţiune, pe frunte)*: Ce mai faci, răsfăţatule? Tot frumos şi deştept? Ce bine ţi-ar mai prinde să cari nişte saci în spinare!

MATEI: M-am gîndit la asta, dar ţi s-ar frînge inima.

BUNICA: Mi s-ar frînge, dar bine ţi-ar prinde! *(I-a dat mîna în treacăt Adelei.)* A, uite-i şi pe Marie-Jeanne şi pe Costică. Ce faceţi, columbelor? Tot fericiţi sînteţi împreună? *(Privindu-l pe Găttescu.)* Ce întrebare! Sigur că da. Nu-i aşa?

GRIGORE *(prezentîndu-l pe Găttescu)*: Domnia-sa e domnul consilier de legaţie Georges Găttescu.. Nepotul lui Gogu Jacottă.

BUNICA: Acela care la 1907 şi-a spînzurat ţăranii de pe moşie cu capul în jos?

GĂTTESCU: Avea gusturi fistichii bătrînul.

BUNICA: Şi e spiritual nepotul. *(Către Irina.)* Ce-ţi face aviatorul, căpriţo?

MATEI: Ai făcut o pasiune pentru zoologie, bunico.

BUNICA: Da, păunule. *(Către Irina.)* Ce face Dan?

IRINA *(stingherită)*: E sănătos. Am primit o scrisoare de la el acum o săptămînă.

BUNICA: Bun băiat Dan. Nu străluceşte ca el *(arată către Matei)*, dar e bun. *(Cu tristeţe.)* Sînt atît de puţini oameni buni... *(Către Petru, cu afecţiune.)* Şi tu ce coci sub fruntea asta de berbec încăpăţînat? Are dreptate Matei, am căzut în patima zoologiei.

MATEI: Te inspiră familia, bunico.

BUNICA: Să ştii. Casa voastră are ceva din arca lui Noe. Dar unde e Emilia? *(Ridicînd glasul.)* Emilio,, e gata filtrul?

EMILIA *(intrind precipitat)*: Da, mamă, e la gheaţă. Sărut mîna. Cum te simţi? Cum ai călătorit?

BUNICA *(tapotînd-o cu degetele pe obraz)*: Bine, fetiţo, cu trenul. Te-ai îngrăşat. Prea mult.

EMILIA: Mamă, dacă vrei să te schimbi... *(Vrea s-o conducă.)*

BUNICA: Ştiu, ştiu. Ocupă-te de musafirii tăi. *(Iese.)*

EMILIA: Poftiţi, vă rog, la o gustare.

(Toţi intră in sufragerie, afară de Matei şi Irina, care se Inlllnesc fată în faţă şi rămîn aşa, nemişcaţi.)

MATEI *(după o pauză, rosteşte numele ca o chemare venită din adine)*: Ira...

IRINA *(şoptit^ ca în vis, ca o intensă aşteptare):* Da, Matei.

MATEI *(pauză) :* Ţi-e frică?

IRINA *(îşi duce mîinile la frunte. După o clipă, clatină din cap şi şopteşte):* Nu.

MATEI *(transfigurat de emoţie) :* „Cînd va bate ceasul, vei veni?"

IRINA *(închizînd ochii, în şoaptă, dar cu cumplită intensitate) :* „Cheamă-mă! Ştii bine că voi veni."

MATEI *(îi ia mîinile) :* Ira...

IRINA : Du-te, du-te. *(Matei iese. Irina, ca ameţită, caută un fotoliu, se lasă să cadă în el, îşi pipăie obrajii, mîinile.)* Să fie oare adevărat? Iubitul meu! *(O expresie de imensă fericire i se zugrăveşte pe faţă.)*

DAN *(în uniformă de căpitan aviator. Intră încet pe uşă, cu un buchet de flori în mînâ şi cu surîsul amuzat al celui care face o surpriză. Dă cu ochii de Irina, face un gest spre ea, apoi, în faţa expresiei ei ciudate, se tulbură. E descumpănit, nu înţelege. Tuşeşte încet. Irina nu-l aude, e cu totul în altă parte) :* Irina, Irina.

IRINA *(îl priveşte fără sâ-l vadă, apoi, ca un om care se trezeşte din somn, ia treptat cunoştinţă de prezenţa lui) :* Tu!

DAN *(repezindu-se în genunchi la picioarele ei şi ascunzîndu-şi capul în poalele ei) :* Dragostea mea, dragostea mea! Mi-a fost atîta dor de tine! *(Irina e ca trăsnită; apoi, după o clipă de ezitare, începe sâ-l mîngîie uşor pe cap. Râmîne însă cu ochii ficşi.)* Nu pot să cred că eşti alături, că te ţin în braţe. Irinuca! *(Ii ia mîinile şi începe să i le sărute, apoi vrea s-o sărute pe gură, dar ea îşi aşază palma între gurile lor.)* Ce e cu tine? De ce taci? Nu te bucuri că am venit?

IRINA : Ba da, îmi pare bine că eşti sănătos, că ai venit.

DAN : Eşti schimbată, ai ceva.

IRINA *(ca şi cum ar vrea să mărturisească) :* Dan... *(în faţa nedumeririi lui, nu poate.)* M-am speriat înainte. Nu mă aşteptam să te văd.

DAN *(fericit) :* Am o permisie de două săptămîni. înţelegi, două săptămîni cu tine! Am vrut să-ţi fac o surpriză. Cînd am intrat, am dat cu ochii de tine. Şi eu m-am speriat.

IRINA : De ce ?

DAN : Aveai o expresie atît de ciudată! Ca un înger.

IRINA *(rîzînd) :* Cum ca un înger?

DAN *(încurcat) :* Nu ştiu de unde mi-a venit comparaţia asta. Erai luminată ca de o flacără. Parcă vedeai ceva. Aşa trebuie să se uite îngerii la faţa lui Dumnezeu.

IRINA *(cu aceeaşi intenţie de mărturisire) :* Dan, dragul meu...

PETRU *(intrînd, îl zăreşte pe Dan) :* Dan! *(Bagă capul înapoi pe uşă.)* A venit Dan! *(Se repede la el ca un vîrtej, îl ia în braţe.)* Cînd ai sosit? Stai cu urîta asta şi noi nu ştim nimic. O să facem un chef monstru. *(Punîndu-i degetul pe obraz.)* Ce ai avut aici, o rană?

DAN : Aş, un fleac. *(Bucuros.)* Stai să te văd. Grozav ai crescut! Eşti un bărbat acum, Kuki! *(Intră mama şi Matei.)*

EMILIA : Domnule Piesa, cînd ai sosit? Bine ai venit Ia noi.

DAN : Sărut mîinile. Am intrat *pe* din dos. Matei, ce bine îmi pare că te văd! *(îl îmbrăţişează.)* Cum merge cu sănătatea? Te-a mai supărat inima?

MATEI : Din cînd în cînd. în schimb, mă scuteşte să fac pe cruciatul pentru civilizaţia nazistă. Mă bucur că te văd teafăr.

EMILIA : Poftiţi dincolo. *(Către Dan.)* Noi avem musafiri.

PETRU : Da, tot familionul. *(Emilia, Dan, Petru ies.)*

MATEI : Ira, trebuie să-i spunem.

IRINA : E atît de fericit că a venit!

MATEI : Dai înapoi ?

IRINA : Cum o să dau? Parcă aş putea! *(Iese, izbucnind în plîns.)*

EMILIA *(care a intrat) :* Voi nu ve... Dar ce e cu Irina? A venit Dan, şi ea plînge?

MATEI : Nu-i nimic, mamă.

EMILIA : Cum nimic, nu vezi că plînge? E nebună,

toți copiii din casa asta sînteți nişte nebuni. Eu nu mai pricep nimic.

MATEI: Asta e soarta ta, mamă. Hai dincolo, să nu observe ceilalți.

EMILIA: Cred şi eu, nu e cuviincios. *(Ies, încrucişîndu-se cu Petru.)* Tu unde te duci?

PETRU: Caut o revistă, să i-o arăt lui Dan. *(Caută, găseşte pe jos buchetul şi cascheta lui Dan, pe care acesta, intrind, le-a lăsat să cadă. Ridică florile şi le pune pe masă, apoi se duce în fața oglinzii, îşi aşază cascheta pe cap, îşi ia o figură energică, trage o manşă imaginară şi imită zgomotul avionului în urcare.)* Vîjjjj... Vîjjjj... *(Apoi surîde şi se contemplă încîntat în oglindă, cu cascheta pe cap.)*

BUNICA *(intrind)*: Ce-i cu tine, cu plăcinta asta în cap?

PETRU: Nu-mi stă bine? A venit Dan.

BUNICA: Ia te uită, toată menajeria! *(Intră Gättescu cu Grigore, care-l ține de braț. Gättescu are un aer exasperat.)*

GRIGORE: Totul e să nu confunzi tactica cu strategia. Uite, să-l întrebăm pe căpitanul Piesa. Domnule căpitan! *(Dan a intrat, ținîndu-l de braț pe Matei. O salută pe Bunica, dar o caută tot timpul din ochi pe Irina.)*

DAN: Poftim, domnule Dragomirescu? *(între timp, intră şi Costică, Adela, Marie-Jeanne şi Emilia, care aduce filtrul Bunicii.)*

GRIGORE *(solemn, profesoral)*: Printr-o împrejurare fericită, avem prilejul să verificăm nedumeririle noastre şi să punem capăt îngrijorărilor inutile, iscate la unii din slăbiciune, ca să nu spunem din panică.

EMILIA *(către Bunica)*: Ce frumos vorbeşte!

BUNICA: E un dobitoc!

GRIGORE: Bravul nostru căpitan, pe care ni l-a trimis, ca să spun aşa, cerul *(rîde)*, ne poate da cel mai bun răspuns. Căpitane, retragerile germane de azi sînt tactice, sau strategice?

DAN *(obosit)*: Habar n-am. Sînt retrageri neputincioase. Şi curînd totul se va transforma în fugă.

ADELA: Costică, şi ăsta e un defetist. Zi-i ceva!

COSTICĂ: E ciudat ca un om care poartă uniforma de ofițer să poată vorbi aşa.

MATEI: Omul ăsta nu face pe cameristul cu pinteni la statul-major. Vine de pe front.

COSTICĂ: Vrei să spui că eu...

MATEI: Vezi, că ai un fir de praf pe cot. Păcat de uniforma ta.

COSTICĂ: TU vorbeşti, care eşti un ambuscat?

MATEI: Bravura mea e să fiu ambuscat.

PETRU *(violent)*: Matei e bolnav. Cum îți îngădui?...

ADELA: Grigore, priveşte-ți fiul. Să mai vii să-mi ceri să-l ajut.

EMILIA: Kuki, nu e frumos!

GRIGORE: Petru Dragomirescu! îți cer să respecți rudele mai mari şi uniforma.

MATEI *(luîndu-l de gît pe Petru)*: Nu fi prost. *(Intră Irina.)*

DAN *(ducîndu-se la ea şi luînd-o cu gingăşie de mînă)*: Unde ai fost? De cînd te caut!

GRIGORE: Domnule căpitan, nu ne poți lăsa fără un răspuns. Desigur că ai glumit înainte. Nu e cazul, moralul țării trebuie susținut.

DAN: Ce să vă spun? Că acolo bombardăm, ucidem, prădăm, ardem? Că vom fi bătuți în curînd şi vom plăti, probabil, înzecit pentru toate lucrurile astea? Asta vreți să ştiți?

ADELA: Defetist!

COSTICĂ *(speriat)*: Dumneata vorbeşti serios? E aşa de gravă situația?

DAN *(enervîndu-se)*: Că mi-e silă de războiul ăsta, că mi-e silă de mine, că nu doresc decît să mă întorc acasă? S-o găsesc pe Irina? Că mi-e frică de ce-o să urmeze? Asta vreți să ştiți?

COSTICĂ *(furios)*: Voi n-aveți voie să vă fie frică. Ați fost trimişi acolo ca să muriți, nu ca să dați înapoi.

GRIGORE: Dar eu nu înțeleg cum poate fi vorba de frică, cînd există arma secretă a lui Hitler!

GÄTTESCU: în orice caz, căpitanul poate fi liniştit. Chiar dacă nemții vor fi învinşi, ruşii nu vor ajunge pînă la noi.

BUNICA: Şi cine va ajunge?

GĂTTESCU: Unchiul Sam şi cu John Bull. Sînt mai repezi de picior. Pe mine, vă rog să mă scuzaţi. Bună ziua, doamnelor, bună ziua, domnilor,

MARIE-JEANNE: Mă iei şi pe mine cu maşina, Georges? Atunci, la revedere la toţi.

COSTICĂ *(încet)*: Te-am rugat să nu te mai dai în stambă!

MARIE-JEANNE: Pa, *darling,* pe deseară.

COSTICĂ: Marie-jeanne!

ADELA: *Tais-toi*,* Costică! *(Găttescu şi Mărie-Jeanne ies.)*

DAN: Irina, Irina, sînt fericit! Ce e cu tine? Ce ai?

IRINA: Nimic, Dan.

(Tăcere lungă.)

BUNICA: Iată-ne în familie. Ce vesel e!

EMILIA: In familia noastră domneşte foarte multă armonie şi unitate. Chiar dacă se discută mai aprins, toţi se iubesc.

GRIGORE: Aşa trebuie să fie familia. O citadelă în calea valurilor vieţii.

BUNICA: Familia voastră o să plesnească ca un dovleac răscopt, la prima izbitură.

ADELA: Dumneata nu faci parte din familie?

BUNICA: E mult timp, drăguţă, de cînd mi-am găsit o alta mai mare, mai frumoasă: omenirea. îmi pare rău numai de copiii ăştia, care nu sînt putregaiuri, ca voi, şi care trăiesc în via'ţă aşa cum ar juca la riscă.

MATEI: Eşti atît de sigură că nu ştim ce vrem, bunico?

BUNICA: Tu, mai cu seamă, nu ai dreptul să vorbeşti. Te îmbeţi cu vorbe, cu năluci. Şi-i îmbeţi şi pe alţii. Ai să vezi într-o zi că e o beţie cumplit de tristă.

MATEI: Dumitale nu-mi permit să-ţi răspund.

BUNICA: Eşti foarte deştept, Matei, dar pe mine nu mă poţi convinge.

ADELA: Nici pe mine!

BUNICA: Sînt prea legată de realitate. într-o viaţă întreagă am ajuns să-i înţeleg frumuseţea şi preţul.

* Taci (în limba franceză).

E mult mai frumoasă realitatea asta, chiar cînd e tragică, decît jocurile tale de oglinzi, Matei. E adevărată! *(Cu compătimire.)* Plăsmuitor de miraje!

MATEI: Mulţumesc.

BUNICA: Cînd eram tînără, aş fi vrut, poate, să întîlnesc şi eu un om seducător ca tine. Mai bine că nu l-am întîlnit.

EMILIA: Eu nu pricep nimic.

IRINA: Lumea lui Matei e reală.

PETRU: E lumea libertăţii.

BUNICA: Şi ce e libertatea, Petru?

PETRU: Lipsa constrîngerii. Afirmarea eului. Să ajungi dincolo de bine şi de rău.

BUNICA: Vezi cum i-ai îmbătat? Singura libertatea omului este să aleagă. între bine şi rău. Ştii ce înseamnă a trece dincolo?

PETRU: Curaj.

BUNICA: NU, laşitate.

MATEI: Facem filozofie de doi bani jumătate!

BUNICA *(ridicînd din umeri)*: Omul nu-şi poate dovedi omenia decît între oameni. Şi restul e bîiguială, aiureli.

GRIGORE: Eu nu sînt de acord cu pesimismul ăsta. Matei poate oricînd să devină profesor universitar. Petru şi-a luat bacalaureatul cu 8,99. Şi putea să-1 ia cu 9. Eu mi-am făcut, ca să spun aşa, datoria de soţ, tată şi cetăţean. Emilia e o mamă şi o gospodină ideală. Ca să nu mai vorbesc de situaţia şi rolul Adelei şi al lui Costică în societate. Iar viitorul membru al familiei noastre, domnul căpitan Piesa, are o carieră onorabilă. Şi, ca atare, Irina va fi fericită. Şi asta nu e o familie solidă ca o citadelă?

ADELA: Vorbeşte de noi ca şi cum am fi nişte terchea-berchea.

GRIGORE: Avem onorabilitate şi...

BUNICA: Da' mai terminaţi odată cu tîmpeniile astea! *(Către Matei.)* Degeaba rîzi, şi tu te crezi un fel de citadelă. Nu citadelă, ci o casă de orbi, asta sînteţi. Aşa cum merge războiul, o să se întoarcă cu josul în sus nu numai liniştea voastră pros-

tească, ci toată societatea asta, care vi se pare solidă ca o stîncă.

COSTICĂ : Adică, vom avea revoluție bolşevică şi se va termina cu noi, burghezii? '

BUNICA : Nu ştiu. S-ar putea. Dar asta n-ar fi nimic. Au mai fost revoluții. Că odată si odată o să sară în aer o clasă din care face parte şi onorabila ta familie, ilustrul meu ginere, e inevitabil. Dar o să săriți în aer ca oameni cînd n-o să vă mai puteți sprijini pe prejudecățile, pe felul vostru de a gîndi şi de a simți. Cînd o să vă treziți mai goi încă pe dinăuntru, decît pe dinafară. Nişte zdrențe.

EMILIA : Mamă, nu te enerva.

BUNICA : Şi încă o dată o spun : nu-mi pasă de voi, care sînteți de mult nişte epave, ci de copiii ăştia nenorociți, care umblă bezmetici prin întuneric şi spun că au găsit lumina. Orbilor! *(Se lasă, istovită, pe speteaza fotoliului. Către Emilia.)* Dă-mi puțin filtru, ce stai? *(Irina se repede sâ-i dea filtrul.)*

IRINA *(încet) :* Ai dreptate poate, bunico, dar nu în privința lui Matei.

ADELA *(către Grigore)* : Şi-a ieşit din balamale baba. De cînd îți spun că e nebună.

PETRU *(exaltat) :* Eu ştiu ce vreau; n-o să ajung niciodată epavă.

GRIGORE : Tu să taci din gură!

PETRU : Ba nu, vreau să vă comunic ce am hotărît. *(Pauză. Toți îl ascultă.)* Intru în aviație. Vreau să plec pe front.

EMILIA *(disperată) :* Kuki!

GRIGORE : Cum, cum ?

IRINA : Kuki, asta e copilărie!

PETRU : Vreau să trăiesc, să simt că sînt, să fiu eu.

BUNICA: Asta nu se poate! Copilul ăsta şi-a ieşit din minți. Nu vă dați seama?

DAN : Kuki, uită-te la mine. Am ceva dintr-un erou? Sînt numai plin de oboseală şi de silă.

PETRU : Eu sînt altfel făcut.

GRIGORE : Tu să taci! Trebuie să mă gîndesc. *(Emilia plînge.)*

COSTICĂ : Dar ceea ce vrea să facă Petru e foarte nobil şi patriotic. Dacă o să avem şi noi pe cineva din familie pe front, o să facă foarte bună impresie. *(Către Adela.)* Poate moare, sau chiar îl decorează.

PETRU : Nu vreau să mă duc din patriotism, ci ca să fiu liber şi tare. Trebuie să evadez!

ADELA : Eu îl înțeleg pe Petru şi îl admir. O să-l ajut.

PETRU: N-am nevoie.

MATEI : Kuki, lasă donchişotismele.

PETRU : Fiecare cu aventura lui, Matei.

BUNICA *(sărind) :* Nu se poate, ți-am spus. Ce sînt toate bîiguielile astea, misticismele astea de duzină: libertate, evadare, aventură! Nu vezi că bați eîmpii? Să-ți scoți gărgăunii din cap. Nu-ți dau voie! *(Izbind cu bastonul în podea.)* Auzi, nu-ți dau voie! *(Cade ostenită pe fotoliu.)*

PETRU : Nu cer voia nimănui. *(Cu disperare copilărească.)* Şi lăsați-mă în pace, lăsați-mă în pace! *(Iese în fugă. Pauză, în care nu se aude decît plînsul Emiliei.)*

GRIGORE *(care a şoptit cu Adela)* : Eu îi dau consimțămîntul. Ceea ce vrea să facă e demn de un Dragomirescu. *(Către Emilia.)* Şi tu trebuie să fii tare, ca o mamă romană!

(Emilia plinge. Tăcere, apoi se aud sirenele.)

COSTICĂ *(pierdut):* Alarma! Alarma!

ADELA : La adăpost!

(Zăpăceală, tumult, Grigore işi pune o cască pe cap.)

GRIGORE : Pe din dos, pe scări, Emilio, trusa cu pansamente!

ADELA : Poşeta mea! Costică, poşeta!

(Ies în fugă Grigore, Adela, Costică, şi după ei, zăpăcită, Emilia. Sirenele continuă să sune mai tare. Pauză.)

BUNICA *(sculîndu-se obosită)* : Mă duc să mă culc. *(Iese.)*

MATEI *(copleşit, Irinei)* : Ira, crezi că eu sînt vinovat de hotărîrea lui Kuki?

IRINA *(disperată, luîndu-şi capul în mîini) :* Nu, dragostea mea, nu te gîndi la asta. O să-i treacă. Nu eşti tu vinovat.

PAN *(care a observat înmărmurit scena)* : Cum i-ai spus?

IRINA *(sfîşiată)* : Da, Dan... iartă-mă.

DAN : E o glumă, nu-i aşa? Irina... Matei... *(îi priveşte şi înţelege că cei doi sînt ca sub o vrajă, că ceea ce se întîmplâ e inexorabil. Pleacă capul, umerii i se lasă, schiţează gestul de a mai spune ceva, apoi, cu mişcări sfîrşite, îşi culege cascheta şi pleacă încet, în timp ce sirenele continuă să sune.)*

MATEI : Dacă dragostea noastră nu va fi fără seamăn, sîntem nişte nemernici. *(Cu exaltare, cuprinzînd-o de umeri.)* Pînă la moarte, Ira...

IRINA *(cu aceeaşi exaltare)* : Şi dincolo de ea.

MATEI *(privind-o în ochi, rosteşte ca şi cum i-ar spune pentru prima dată pe adevăratul ei nume)* : Iubito!

IRINA *(la fel)* : Iubitule! *(Se îmbrăţişează şi rămân a$a, în timp ce sirenele continuă să urle cu sfîşietoare , intensitate.)*

Cortina

ACTUL II

TABLOUL 1

*Anul **1948,** vara. Acelaşi decor. într-un fotoliu, în mijlocul scenei, îmbâtrînit, avînd o expresie chinuită, purtînd ochelari negri, Petru. E orb.*

PETRU *(singur, numărînd pe degete)* : Joi şapte, vineri opt... nouă, zece, unsprezece. Mamă, azi sîntem în unsprezece? Mamă, nu eşti aici? *(Pauză.)* Şi pe urmă, douăsprezece, treisprezece, paisprezece. *(Cu disperare.)* Pentru ce, Doamne, pentru ce n-am curajul să termin cu viaţa asta? *(Pauză. Pe un ton şters, lipsit de interes.)* Pe incendiatorul templului Dianei din Efes îl chema... Erostrat. Tratatul din Westphalia a fost încheiat în 1648... Pe fratele cel mai mic al lui Napoleon îl chema Louis... nu, Jerome... Jerome, sau Louis? Oh! *(îşi ia capul în mîini.)*

EMILIA *(intrind)* : Te doare capul, Petru?

PETRU : Nu, mamă, stăteam aşa.

EMILIA : Am cumpărat ziarul, vrei să ţi-1 citesc ?

PETRU : Da.

EMILIA *(citeşte)* : „Conferinţa miniştrilor afacerilor externe"...

PETRU : Altceva, mamă, nu vreau politică.

EMILIA : Ăsta e titlul cu literele cele mai mari. Vrei să-ţi citesc mai bine articolul de fond? *(Citeşte.)* „Ridicarea cadrelor în economie — o sarcină de frunte."

PETRU : Şi asta e tot politică.

EMILIA *(citeşte titlurile)* : „Lupta de clasă pe tărim ideologic..." „Constituţia..." „La Reşiţa a fost

inaugurată..." Totul e politică acum. Nici mie nu-mi place, nu înțeleg nimic.

PETRU: Povestește-mi cum e afară.

EMILIA *(încurcată)* : E senin.

PETRU: Teiul a înflorit? Și cum e lumina, limpede, sau lăptoasă, ca în zilele calde?

EMILIA: Nu știu, nu m-am uitat la asta. Dacă vrei tu, mă uit.

PETRU *(plictisit, enervat)* : Lasă. *(își ia din nou capul în mîini.)*

EMILIA: Ce ai, te doare capul! Vrei un antinevralgic?

PETRU *(enervat)* : Ți-am spus că nu mă doare, mamă. Lasă-mă-n pace.

EMILIA: Bine, bine, dragă. *(Pauză, timid.)* Oare ce-or să facă cu noi?

PETRU: Cine?

EMILIA: Ăștia, comuniștii. Acum sînt singuri la putere. L-au scos și pe domnul Tătărăscu, regele a abdicat...

PETRU: Ce vrei să ne facă?

EMILIA: Știu și eu? Adela spunea că într-o noapte or să intre în casele burghezilor si o să-i omoare pe toți.

PETRU: Mamă, cum poți asculta tîmpeniile Adelei?

EMILIA: Nu-i așa că nu-i adevărat? Da' vezi, tot nu ne lasă-n pace. Acum ne-au băgat în casă și fetița asta.

PETRU: Ce vrei, nu sînt locuințe. Cum e fata?

EMILIA: M-ar bate Dumnezeu dacă aș spune că nu-i cuviincioasă. Și-i toată ziua la școală, că-i învățătoare. Dar tot se cheamă că e un om străin în casă.

PETRU: Bine că au mutat-o pe bunica la București și că stă la noi. Altfel, mai rămîneau două camere goale. Ce bună e bunica! A refuzat casa pe care i-au pus-o la dispoziție numai ca să mă îngrijească. Crezi că nu mi-am dat seama?

EMILIA: Ei, dacă vroia mama să intervină, nici odaia asta nu ne-o luau. Am încercat să-i spun, dar s-a înfuriat așa de tare, c-a azvîrlit cu bastonul după mine.

PETRU *(surîzînd)* : Nu știam asta.

EMILIA: Grigore asculta la ușă să vadă ce răspunde. A crezut că vine după el și, cînd a dat să fugă, s-a izbit cu capul de perete și și-a făcut un cucui cît pumnul.

PETRU *(amuzat)*: După el n-a azvîrlit cu bastonul?

EMILIA: Știi cum îi trece ei, repede. A zis numai că sîntem niște neisprăviți. *(Pauză.)* Băiatul mamei, ce fericită sînt cînd îți mai descrețești fruntea!

PETRU: Strașnică e bunica. E singurul om întreg din casa asta.

EMILIA: Familia lui Grigore nu poate s-o sufere. Ei sînt altfel făcuți decît noi. Reci și invidioși. Cînd m-am măritat nu mi-a fost de loc ușor.

PETRU: Nici tu n-ai avut o viață prea fericită, mamă.

EMILIA: V-am avut pe voi. Deși...

PETRU: Deși?

EMILIA: Nu știu cum să-ți spun, m-am simțit totdeauna puțin stingheră și speriată între mama și între voi. Sînteți așa de deștepți, și eu sînt proastă!

PETRU: Cum poți vorbi așa, mamă?

EMILIA: Știu că sînt, și de aceea mama nu m-a iubit niciodată prea mult. După ce m-am măritat, a uitat de mine. Numai cînd v-am avut pe voi și-a adus aminte. Vă iubește. Eu sînt o găină plouată, asta sînt.

PETRU: Dar noi te iubim, mamă. Ești atît de bună!

EMILIA: Uneori, noaptea, cînd nu pot dormi, mă mai gîndesc și eu. Oare ce rost am avut pe lume? S-o admir pe mama, să vă iubesc pe voi, să-1 respect pe Grigore. Asta așa se cuvine să fie. Nu mă plîng. Voi ați fost fericirea mea. Dar e de ajuns oare ca să facă o viață de om?

PETRU *(afectuos)*: Biata mamă!

EMILIA: Și pe urmă, gîndurile se învălmășesc, nu pot pune mîna pe ele. Ca și cum ar fi după o perdea. Mai bine nu mă gîndesc. E prea tîrziu. într-o zi o să mor, și gata.

PETRU: Da, poate ar fi mai bine să murim.

EMILIA *(speriată)* : Tu nu trebuie să vorbești așa. Ești tînăr și...

PETRU: Şi neom. *(Pauză.)* Vrei să-mi dai un pahar cu apă, mamă?

EMILIA *(punînd mîna pe mîna lui)* : îndată.

PETRU *(reţinîndu-i mîna)* : Vreau să te sărut. *(O sărută. Emiliei îi dau lacrimile şi iese repede.)*

IRINA *(intră repede. E mai sărac îmbrăcată, cu o stambă pe puncte. Are în mină o plasă cu cutii de conserve)* : Bună ziua, Petru.

PETRU: Tu eşti, Irina?

IRINA: Da. Unde e Matei?

PETRU : Sus.

IRINA: Lucrează?

PETRU: Cred că da. N-a coborît de loc. *(Irina urcă scara repede.)*

GRIGORE *(e complet zaharisit. Are în mină o hîrtie)* : Petru, vreau să te consult într-o chestiune importantă.

EMILIA *(aducînd paharul)* : Uite apa, dragul mamei.

PETRU: Mulţumesc. *(Bea. Emilia iese.)*

GRIGORE: Precum ştii, am fost solicitat de comitetul de stradă să scriu un articol la gazeta de stradă despre grădiniţa care s-a făcut în colţ.

PETRU *(absent)* : Nu ştiam.

GRIGORE *(important)* : Da, a venit la mine Popescu, farmacistul. Am fost la Academie şi am cercetat toată presa din anii trecuţi asupra lucrărilor edilitare săvîrşite de la 23 August pînă azi. Am scos aşa un vraf de fişe! Acum am început să scriu articolul. *(Citeşte.)* „Dragi tovarăşi" •—e bine, nu? „Prin înalta grijă a partidului şi guvernului..." Vezi, aici nu ştiu cum să pun. Ei?

PETRU: Ce anume?

GRIGORE: Cum ce anume? Partidul întîi, sau guvernul întîi?

PETRU *(plictisit)* : Ce importanţă are asta? Scrie cum vrei.

GRIGORE *(speriat):* Cum vreau? Şi pensia mea? Ce, vrei să-mi taie pensia?

PETRU: Nu ştiu, tată.

GRIGORE: Pe cine să-ntreb? O să trebuiască să mă duc din nou la bibliotecă, să văd cum formulează ei în *Scînteia.* Şi, pe urmă, nu crezi c-ar fi mai bine ca, înainte de a vorbi despre transformările edilitare în general şi despre grădina din colţ în particular, să încep cu semnificaţia istorică a zilei de 23 August?

PETRU *(exasperat)* : Da, da, fără îndoială.

GRIGORE: Nu-i aşa? Unde mi-a fost capul? O să le fac un articol!... *(Iese.)*

(Petru se ridică din fotoliu şi umbla la întimplare prin cameră. Se opreşte în faţa oglinzii. O pipăie îndelung, ca şi cum ar vrea să-şi găsească faţa. Apoi izbucneşte într-un plîns înfundat, fără lacrimi. Irina, care coboară scara, îl oede. Se opreşte. Nu ştie ce să facă. Apoi continuă să coboare, cu zgomot. Petru se stăpîneşte şi, ca să-şi dea o contenenţă, scoate batista şi se face că tuşeşte.)

PETRU: Afurisita asta de tuse!

IRINA *(venind Ungă el)* : Nu trebuie să te ascunzi de mine.

PETRU: Nu înţeleg ce vrei să spui. Probabil că aseară am răcit. Era răcoare.

IRINA: Da, era răcoare.

PETRU *(violent)* : Să nu cumva să spui la nimeni că m-ai văzut... Auzi? N-am nevoie de compătimirea nimănui.

IRINA: Aşa mi-a spus şi Matei înainte.

PETRU *(pauză):* Ce mai face Matei?

IRINA *(cu tristeţe)* : Cine ar fi crezut? Să staţi amîndoi în aceeaşi casă şi tu să întrebi ca despre un străin : ce mai face Matei?

PETRU: Ca despre un străin! Era un fel de a vorbi.

IRINA: Nu ştiu.

PETRU: Nu se mai poate respira în casa asta. Toţi sînt cu nervii exasperaţi şi fiecare îi caută vină celuilalt.

(Pauză.)

IRINA: Ţi-aduci aminte, Petru, de ziua cînd ţi-am sărbătorit bacalaureatul?

PETRU: E foarte mult de atunci.

IRINA: Numai cinci ani.

PETRU: Pentru mine anii nu au aceeaşi măsură.

IRINA: Matei a fost atunci foarte nenorocit de hotărîrea ta. Se întreba disperat dacă bunica avea dreptate, dacă el era cel care te împinsese indirect să faci gestul.

PETRU *(rece)*: Copilării! Eu eram un bezmetic pe vremea aceea. Hai să nu mai vorbim de asta, Irina; nu-mi face nici o plăcere. *(Pauză.)* O să te-ntreb ceva, aşa, tam-nesam : tu eşti fericită ?

IRINA *(pauză lungă; cu convingere)* : Da.

PETRU: Juri ?

IRINA: Jur. *(Pauză.)* Vezi, nu mai am însă douăzeci de ani, ca să-mi închipui că fericirea înseamnă o beatitudine totală, fără umbre. Cînd ţi-am jurat că sînt fericită, nu voiam să spun că nu sufăr. Dar asta n-are însemnătate. Matei şi cu mine am muri fără dragostea noastră. Ca şi cum ni s-ar lua aerul pe care-l respirăm. Asta e esenţial.

PETRU: Şi, totuşi, de ce suferi?

IRINA: Pentru că... *(Stăpînindu-se.)* Prostii, fleacuri.

PETRU: Pentru că Matei nu mai face nimic, pentru că şi-a pierdut siguranţa şi încrederea în el?

IRINA: Nu-i adevărat, nu şi le-a pierdut. Ceilalţi încearcă să lovească în liniştea lui şi asta mă face să sufăr.

PETRU: Matei părea inaccesibil influenţelor, şi-n zona în care credeam noi că ajunsese nu putea să intervină nici o tulburare. Era marea evadare!

IRINA *(visătoare)* : Da, palatul de cristal, scînteind în soare, din ţara celor fără de moarte...

PETRU: Ce-i asta?'

IRINA: Nimic. O amintire.

PETRU: Bunica l-a numit atunci plăsmuitor de miraje.

IRINA: Dragostea noastră nu e un miraj.

PETRU: Să dea Dumnezeu.

IRINA *(cu patimă)* : Simţeam eu că nici tu nu mai crezi în el, că-l învinovăţeşti.

PETRU: Nu mă învinovăţesc decît pe mine. Şi-mi pare bine că eşti fericită.

IRINA *(provocator)* : Sînt. Şi orice s-ar întîmpla de acum înainte, orice m-ar aştepta, dac-ar fi s-o iau de la capăt, n-aş şovăi nici o clipă. *(Iese.)*

PETRU *(crezind că e încă în încăpere)* : Chiar dacă ţi-ai da seama că Matei e în fond un om sterp, un neputincios care se ameţeşte cu vorbe ? *(Pauză.)* Nu răspunzi? *(Pauză.)* Iartă-mă, Irina. Am fost rău. *(Pauză.)* Tot nu-mi răspunzi? Sînt un om nenorocit şi oamenii nenorociţi sînt răi. Irina! Irinuca!

MATEI *(care din capătul scărilor a ascultat ultimele . replici)* : Nu e aici, Petru. A plecat înainte de a te auzi spunînd că nu sînt decît o paiaţă umplută cu tărîţe.

PETRU: N-am spus asta.

MATEI: Ba da. Am ascultat fără să vreau.

PETRU: Voiam numai să spun că poate şi tu eşti un om nenorocit.

MATEI *(exasperat, coborînd scările)* : Ce-ai cu mine? De ce mă acuzi ? Cu ce drept ?

PETRU: Nu te acuz, Matei. Dar dacă ai s-o faci nefericită pe Irina, nu-ţi rămîne decît să te spînzuri.

MATEI: Kuki, asta e tot ce-a rămas din frăţia noastră ?

PETRU: Lasă-mă. Uneori îmi pierd cumpătul, nu mai sînt stăpîn pe mine. *(Pauză.)* Ce ciudat mi s-a părut numele de Kuki! De ce mi-ai spus aşa?

MATEI: Nu ştiu, fără să-mi dau seama.

PETRU: Oh, cît aş vrea să am încredere în tine! *(Ii pipăie faţa; cu tristeţe.)* Ai îmbătrînit, Matei.

MATEI: Mult.'

PETRU: Nu vreau ca Irina să-şi strice viaţa. Asta ar însemna că tu...

MATEI: Că eu v-am îmbătat pe amîndoi cu iluzii. Că sînt un nemernic. *(Violent.)* Şi hai, aruncă-mi-o în faţă : că din cauza mea ai orbit.

PETRU: Taci, taci.

MATEI *(chinuit)*: Nu-i adevărat! Nu-i adevărat! Nu ţii minte cînd m-am opus, atunci, hotărîrii tale?

PETRU *(fără convingere)* : Sigur, te-ai opus.

MATEI: Am încercat în toate felurile să-ţi demonstrez cît era de absurd ceea ce voiai să faci.

PETRU: Da.

MATEI: Văd cît eşti de convins! Spune-mi mai bine că sînt un asasin, spune-mi-o, dac-o crezi.

PETRU *(încet)* : A fost o vreme cînd te-am judecat foarte aspru. Pe urmă, am început să pricep... adică...

MATEI: Hai, vorbeşte! De cînd aştept explicaţia asta între noi! Am aşteptat-o în fiecare clipă, zi şi noapte. De ani întregi. Nu te opri la jumătate. Ţi-o cer. Te implor. Vreau să ştiu adevărul: mă consideri vinovat?

PETRU *(blînd)* : Sigur că într-o oarecare măsură eşti vinovat, Matei. *(Cu ironie amară.)* „Marile evadări!" „Dincolo de bine şi rău!" „Eu de o parte şi toată lumea de partea cealaltă!" „Universul e iluzie, eu sînt unica realitate!" Ţi-aduci aminte de devizele şi aforismele astea? Aveam numai optsprezece ani. Cît dispreţ de oameni ai putut să sădeşti în mine! Şi cîtă trufie nebunească... Doream cu toată fiinţa altceva decît viaţa din jur. Şi m-ai împins, la ce? Sigur, eşti vinovat, Matei. *(Violent.)* Nu răscoli drojdia asta în mine! *(Se stăpîneşte.)* Ştii, după ce mi s-a întîmplat *(arată ochii),* la început, în anii de spital... te-am urît.

MATEI *(zdrobit):* Şi acum?

PETRU : Acum? *(Pauză.)* Nu mă gîndesc la asta, şi uneori mi-e milă de tine.

MATEI : Poţi să-ţi păstrezi mila. N-am nevoie de ea. Scuip pe mila ta şi a oricui. Şi pe urmă, toată acuzaţia ta e o nebunie. Eu te-am trimis în război? Eu te-am trimis în misiunea aceea nenorocită? Eu am apăsat pe trăgaciul armei care te-a lovit? Nu vezi că eşti absurd?

PETRU : Da, pare absurd. Dar nu te învinovăţesc, Matei, de orbirea asta *(arată ochii),* ci de asta lăuntrică.

MATEI *(exasperat) :* într-o zi o să mă sinucid. O să mă spînzur, cum spui tu. Şi o să vă plătesc totul cu sînge. Poate o să vă săturaţi setea cu el. *(îşi toarnă coniac, dă paharul peste cap.)*

PETRU : Dacă te-ai sinucide ar însemna suprema confirmare că n-ai fost niciodată decît o minciună, un nimic, un gol. Gîndeşte-te la ce i-ai

făgăduit Irinei cînd i-ai furat-o lui Dan. *(Cu ironie.)* I-ai speculat şi ei setea de evadare. Şi spre ce mare adevăr vrei s-o duci? Spre moarte? *(Matei rămîne împietrit. Intră Irina, apoi Dan.)*

IRINA *(către Dan, care e în urmă):* Sînt aici, intră.

DAN : Bună ziua, Matei. Bună ziua, Petru.

IRINA: Despre ce discutaţi? Păreaţi foarte însufleţiţi.

PETRU : Nimic important. *(Lui Dan.)* Cînd te-ai întors?

DAN : La prînz.

PETRU: Ai avut o cursă bună?

DAN : Deasupra munţilor m-a cam zgîlţîit puţin. Un vînt afurisit şi grindină. Restul a mers bine. *(Timid.)* Irina, ţi-am adus un fleac de la Timişoara, un cordon.

IRINA: Mulţumesc, Dan. E foarte drăguţ. *(Către Matei.)* Ce e cu tine? Ai lucrat prea mult azi.

MATEI : N-am lucrat de loc. Am citit.

IRINA *(rîzînd) :* Şi te-ai uitat la fotografii.

DAN : Ce fotografii?

MATEI *(cu reproş) :* Ira!

IRINA *(rîzînd) :* Nu, trebuie să te denunţ. Matei a început să sufere de narcisism. A dat peste nişte fotografii vechi de ale lui, din copilărie, şi nu se satură să se uite la ele. Este, mai ales, una care îl obsedează.

MATEI : Te rog, taci!

IRINA *(rîzînd ca o nebună) :* O poză în care nu l-aş fi recunoscut niciodată. Un băieţel cu nasul butucănos, cu părul ciufulit, crescut pe lîngă urechi, îmbrăcat în nişte haine boţite de catifea şi care, cu mînuţele vîrîte în buzunarele pantalonilor, se uită la tine cu nişte ochi imenşi, rotunzi şi... mustrători. Cel puţin, aşa-i găseşte Matei.

MATEI *(lovit) :* Te-am rugat să taci. *(Iese.)*

IRINA *(alergînd după el) :* Dar ce-am spus? Matei, n-am vrut...

DAN : Ce ciudaţi sînt! De ce s-au certat? Tu ai înţeles? *(Petru ridică din umeri.)* Irina arată cam obosită.

PETRU : Munceşte mult, nu ştie încă să bată repede la maşină şi-i vine greu.

DAN *(după o pauză)* : Petru, vreau să te întreb ceva. E fericită?

PETRU : Da.

DAN : Ar fi groaznic altfel.

PETRU : Tot atît de mult o iubeşti?

DAN : Altfel nu m-aş fi întors vreodată aici după... Cel puţin s-o văd, să-i pot vorbi, să-mi surîdă uneori. Ştiu că ţine la mine, şi cu asta sînt mai puţin sărac- decît dacă aş fi izbutit s-o uit.

PETRU : Niciodată n-am reuşit să pricep dacă eşti un om îngrozitor de slab, sau nemaipomenit de bun.

DAN : Nu sînt bun. Nu pot trăi departe de ea. De fapt, n-am condamnat-o niciodată. Nu m-a iubit. Crezuse numai. Şi cînd s-a ivit Matei, a înţeles ce-nseamnă asta. Şi pe urmă, nu ştiu cum să spun, parcă nici nu sînt responsabili de ceea ce au făcut. Dragostea lor e ca un blestem, sau ca o vrajă.

PETRU: Vrăjile lui Matei! *(Pauză.)* Cum te mai descurci cu regimul?

DAN : îmi văd de treabă şi sînt mulţumit. Cred că şi ei sînt mulţumiţi de mine. Ştii, prin '44, îmi închipuiam că o să fie cu totul altfel. *(Rîzînd.)* Că o să ne închidă pe toţi, sau mai ştiu eu ce. Dar dacă munceşti cinstit, te şi încurajează. Sînt nişte oameni foarte ciudaţi, altfel decît noi.

PETRU : Uneori îmi închipui că dac-aş putea vedea din nou, n-aş mai recunoaşte lumea. *(Cu nostalgie.)* Să trăieşti într-o lume nouă, primenită! Ah, cum aş lua de la capăt viaţa!

DAN : Cu tine mi-e uşor să vorbesc despre lucrurile astea. Ai observat, te-ntîlneşti cu prieteni de altădată, şi după ce ţi-ai dat bună ziua, nu mai ai ce să spui. Se vede că, fără să-mi dau seama, m-am schimbat.

PETRU: Şi tu simţi că te înstrăinezi?

DAN : Niciodată n-am prea filozofat asupra vieţii. Aveam o meserie pe care o iubeam, îmi făceam datoria. Eram mulţumit de mine. Şi deodată toată liniştea s-a dus dracului. Războiul m-a lăsat plin de silă şi zăpăcit, dezorientat; apoi, toate schimbările astea, de care-mi era frică... Acum am în mine o nelinişte pe care n-am cunoscut-o niciodată, parcă aştept să pricep ceva, parcă se întîmplă în jurul meu ceva pe care-l dibuiesc numai.

PETRU : Ei spun că construiesc o viaţă nouă. Asta o fi.

DAN : Nu ştiu. E al naibii de încurcat totul. De fapt, viaţa de azi e foarte grea. Lipsuri, greutăţi, multă nepricepere. Ar putea părea meschină. Şi totuşi, se petrece în adînc ceva grandios. Aş vrea să nu mai fiu singur, ci cu adevărat alături de oameni. Nu, nu pot să mă exprim. Vorbesc prostii.

PETRU *(surîzînd)* : Devii poet.

DAN : Nu rîde. Mă simt, cum să spun, mai puţin mediocru. Cred că mediocritatea nu-i atît a omului, cît a scopului. înţelegi? Dacă-i dai unui om, oricît de obişnuit ar fi el, un scop mare, îl smulgi din mediocritate. Şi invers.

PETRU : Da, asta înseamnă a-ti găsi un rost.

DAN : Şi cuvintele şi-au schimbat înţelesul. Altădată, cînd spuneam că mi-am găsit un rost însemna că mi-am găsit o slujbă. Acum, prin cuvîntul ăsta înţeleg un rost în lume, în existenţă.

PETRU : într-o societate nouă nu mai poţi trăi prin conformism. Decît ca strigoi. Trebuie să-ţi cauţi locul tău nou faţă de oameni, faţă de viaţă, faţă de morală. O revizuire totală de valori. Oh, cît de fericit eşti că vezi! *(Pauză.)* Eu nu pot constata decît ruinele din mine. *(Pauză.)* Numai bunica pretinde că... *(Surîzînd.)* Vorbeşti de lup, şi...

BUNICA *(de afară) :* Să mă lăsaţi în pace. în fiecare zi adunări, mitinguri, şedinţe, Grecia, China şi tot mapamondul! *(Cu alt ton.)* La ce oră e adunarea? La cinci? Bine. Sigur că vin, ce te uiţi aşa la mine, tovarăşe? Mi-a crescut ceva pe nas, mi s-a defrizat permanentul? Nu? Atunci? *(Rîzînd.)* Bine, la revedere. *(Intră.)* M-am băgat în toate sosurile, nu mai pot respira. *(în urma Bunicii au intrat Irina şi Matei.)*

PETRU *(rîzînd) :* Cînd intri mata în casă, bunico, parcă se deschid uşile şi ferestrele.

BUNICA: în cavoul ăsta de-aici, nici nu-i de mirare. Uf, nu mai pot.

IRINA: Te oboseşti prea mult. De ce te duci după-masă?

BUNICA: Cum să nu mă duc dacă au nevoie de mine? Trebuie să vorbesc. *(Rîzînd.)* Nu ştiu nici eu cum, c-am răguşit azi-dimineaţă la inaugurarea laboratorului, ocărîndu-1 pe profesorul Panteli. Nu mai termina cu laudele despre darul epocal al partidului, despre laboratorul acesta, care e o minune a secolului, şi patati şi pătata. Dar sînt destule oscilatoare catodice, domnule Panteli? Dar microscoapele electronice, domnule Panteli? Dar nu ne lipseşte ciclotronul, domnule Panteli? Un oportunist!

MATEI: Prin urmare, s-a făcut un tam-tam exagerat în jurul laboratorului.

BUNICA: Pe ce lume trăieşti, măi băiete? N-am visat în viaţa mea să lucrez în ţară într-un asemenea laborator. *(Alt ton.)* Adică, de visat, am visat. Dar de ce să nu recunoaştem că nu-i complet, că mai trebuie lucrat la el? I-am tras o praftură de faţă cu ministrul, c-o să mă ţină minte.

MATEI: Şi cum a reacţionat?

BUNICA: Treaba lui. O să mai fie unul care să mă-njure.

MATEI: Te întrebam: cum a reacţionat ministrul?

BUNICA: Cum să reacţioneze? Mi-a dat dreptate. *(Pe alt ton.)* Emilio, filtrul! *(Se aşază Ungă Petru; visătoare.)* Acum cinci ani, cînd am venit ultima dată la Bucureşti, mă dăduseră afară de la conducerea laboratorului din Iaşi. *(Cu o emoţie şi o timiditate ciudată la ea.)* Ştiţi, azi e o zi mare pentru mine. Sînt o caraghioasă, dar mă cam înţeapă ochii. Gînd mi-aduc aminte de anii de doctorat de la Paris, de cămăruţa îngheţată din *rue* Mercadet, unde am trecut prin atîtea entuziasme şi atîtea descurajări... Şi acum, laboratorul ăsta... Nu credeam că la vîrsta mea mai pot fi atît de fericită. Of, de ce n-am anii voştri?!

PETRU: De ce nu avem tinereţea matale?

BUNICA: Pentru că nu iubiţi oamenii. *(Pauză.)* Matei,, ţi-am găsit o slujbă.

MATEI *(mirat):* Mie?

BUNICA: Da. Să faci traduceri în franceză şi în engleză la o revistă.

MATEI: Dar nu ţi-am cerut nimic, bunico.

BUNICA: N-o să-ţi prindă rău. Să mai ieşi din casă şi să faci ceva. Cum poţi trăi fără să-ţi foloseşti capul şi mîinile?

MATEI: Cred că nu gîndesc cu picioarele.

IRINA: Matei!

BUNICA: Lasă-1, Irina, nu mă supăr. Sînt învăţată cu răsfăţurile lui. Dar nu e timp de răsfăţuri, Matei.

MATEI: Dar am de lucru.

BUNICA: Lucrezi?

MATEI *(strîns cu uşa)*: Tţ! Doar n-ai vrea să termin pentru ăştia studiul meu despre „Funcţia magică a verbului"?!

BUNICA: Nu mă pricep la filozofie şi literatură. Poate că aşa ceva nu mai merge azi. Totuşi, dacă simţi nevoia să lucrezi, lucrează ceva.

MATEI *(cu sinceritate)*: Nu mai pot.

BUNICA: De ce? Dar fii sincer, omule.

MATEI: Pentru că... nu ştiu... mi se pare zadarnic Ce bine de mata, că n-ai sentimentul zădărniciei! Credeam în munca mea, am adunat material ani de zile, şi deodată totul s-a minat pe neaşteptate-pe dinăuntru... Nu mă mai interesează, nu mai cred.

BUNICA: îţi închipui că ceea ce se întîmplă afară, în viaţă, nu răzbate şi pînă la izolarea ta! Zădărnicia vine din contratimpul în care trăieşti, MateL *(Hotărîtă.)* îmi pare bine că ţi-am găsit o slujbă.

MATEI: Dar am lecturile mele.

BUNICA: Pentru tine, lectura a ajuns un narcotic. Şi, pe urmă, Irina nu răzbeşte singură. Ce vrei,. să vă ajut eu? Dacă primeşti...

IRINA: Bunico, nu trebuie să spui asta. Mă descurc eu. Timpul lui Matei e preţios.

MATEI *(cravaşat):* La aspectul ăsta nu m-am gindit. Primesc. *(Rece.)* îţi mulţumesc. *(Bunica are un gest de tristeţe şi oboseală.)*

(Tăcere penibilă. Intră Grigore, cu hîrtia în mină, intră. Şi Emilia, cu filtrul.)

GRIGORE: Tovarăşe Petru... A, nu ştiam că sînteţi toţi aici. E mai bine. 0 să vi-l citesc la toţi. Tovarăşă Dinescu, dacă-mi daţi voie...

BUNICA: Ce-i cu dumneata, ai înnebunit? Ce ţi-a venit să mă iei cu „tovarăşă" ?

GRIGORE: M-am hotărît să vorbesc aşa cu toţi cei din casă. Ştii, ca să ne obişnuim. Ieri, la piaţă, i-am spus din greşeală unuia „domnule" şi s-a uitat la mine de parcă voia să mă-nghită. Mă temeam să nu mă urmărească... dar nu m-a urmărit, am sărit din tramvai.

BUNICA *(încet)*: Imbecil!

(De afară se aude tumult îndepărtat.)

PETRU: Ce se aude?

DAN: Vreo manifestaţie.

GRIGORE *(în panică)*: Vin! Să ştiţi că vin! S-a terminat cu noi. Spunea Adela... *(Fuge. Uşa se deschide şi înăuntru, prâbuşindu-se mai mult, dă năvală, desfigurată, Adela.)*

ADELA *(ţipînd)*: Aţi auzit? Daţi-mi apă, că nu mai pot. Doamne, Dumnezeule! *(Mişcare.)*

EMILIA: Ce s-a întîmplat?

ADELA *(isteric)*: Ce s-a întîmplat? Ne-au nimicit, ne-au distrus, bandiţii.

EMILIA: Ce vrei să spui?

ADELA: NU auzi? Ne-au prădat, ne-au jefuit! Munca de-o viaţă întreagă s-a dus pe gîrlă. Pe Costică l-au oprit la fabrică. *(Vâietîndu-se ca tărăncile.)* Aoleu! Aoleu!

(Se lasă tăcere. Afară tumultul creşte. Se strigă lozinci, se cîntă. Uşa se deschide şi apare, fugind spre ieşire, Caterina, învăţătoarea.)

EMILIA: Unde fugi, domnişoară învăţătoare? Ce e în stradă?

CATERINA *(bucuroasă)*: Nu ştiţi? S-a anunţat acum la radio. S-a făcut naţionalizarea. *(în faţa tăcerii celorlalţi, repetă dur.)* Naţionalizarea! *(Iese în fugă.)*

ADELA *(cu cumplită ură)*: Hoaţo! Scorpio!

(Zgomotul de afară creşte.)

EMILIA *(nedumerită, către toţi)*: De ce-o înjură Adela? Şi de ce-i ea atît de bucuroasă? Eu nu mai înţeleg nimic.

Cortina

TABLOUL 2

Cîteva luni mai tîrziu. Acelaşi decor. încăperea a, căpătai însă aspect de talcioc. Se simte că în casă e înghesuială. S-a adus utv şifonier; s-a instalai o dormeză. Pe şifonier, geamantane de piele de porc, cu etichete de hoteluri străine etc.

EMILIA *(care face o pasienţă)*: Reţeta mea de marmeladă e mai ieftină. Se ia dovleacul, se fierbe, se pasează bine, se adaugă...

ADELA: Ştiu, ai făcut-o acum o săptămînă. N-are nici un gust.

EMILIA: Lui Grigore îi place. *(Reia pasienţa.)*

ADELA *(peste masă, ciocănind cu degetul în cărţi)*: Valet la zece, şapte la şase, as la popă... *(Enervată.)* Tţ!... Nu ăsta!... Popa de caro!

EMILIA *(cu o veleitate de revoltă)*: Aşa aveam de gînd să fac şi eu.

ADELA: Niciodată n-ai fost capabilă să faci o pasienţă. Nu ştii să calculezi.

EMILIA: Lasă-mă cu prostia mea.

ADELA *(jignită şi superioară)*: Mă rog, mă rog. *(Citeşte ziarul.)*

GRIGORE *(care pînă acum a stat tăcut într-un colţ al scenei, decupînd cu atenţie poze dintr-o revistă ilustrată, se scoală enervat, strîngîndu-şi lucrurile)*: Mult mai trăncăniţi! Nu poate omul să-şi vadă de treabă. Nu vedeţi că tai poze pentru gazeta de stradă? Ce, credeţi că e uşor lucru?

EMILIA *(timid)*: Grigore, parcă aveai mai puţină bătaie de cap cînd le scriai cîte un articol.

GRIGORE: Au găsit că articolele mele sînt prea savante, prea erudite. Acum m-am gîndit să le împodobesc gazeta cu poze. O să fie ceva nemaivăzut. *(Rîzînd.)* Să mai zică cineva că nu-s de-al lor!

ADELA: Ai căzut în mințea copiilor. Ca mîine, poimîine, o să te apuci să scoți âbțibilduri.

GRIGORE: Ce ştii tu ce-i strategia! Astăzi trebuie să fii diplomat. *(Pauză. Apoi, cu interes.)* Âbțibilduri spuneai? *(Rîde.)* Cînd eram mic, îmi plăcea să mă joc cu âbțibilduri. *(înainte de a ieşi, se întoarce.)* Oare se mai găsesc în librării?

EMILIA *(oftează).*

ADELA: Ce oftezi? O fi avînd el țăcăneala lui, dar tot un Dragorairescu e. *(Pauză.)* Apropo, ai să-mi dai un leu de alaltăieri, de la lapte.

EMILIA: Bine că mi-ai adus aminte. Uitasem.

ADELA: Ți-am spus aşa, ca să ştii. *(Citeşte ziarul. Visă* toare.)* Paris!... *(Se uită nemulțumită la Emilia-, care n-a reacționat, apoi repetă mai tare, mal visătoare.)* Parisul!...

EMILIA: Ai spus ceva?

ADELA *(cu falsă detaşare) :* Nimic... Amintiri... *(Murmurind, cu un surîs trist.) Place de la Concorde,.. Dome des* Invalizi... *(Oftează.)*

EMILIA *(strîngînd cărțile) :* Nu vrea să iasă.

ADELA *(la capătul trucurilor):* E o ştire din Paris în ziar. Cînd am fost ultima dată cu bietul Anghe-luță, Dumnezeu să-l ierte, am mîncat nişte stridii grozave. Şi la *Dome des* Invalizi, mormîntul lui Napoleon, epitaful!... *(Declamînd.)* ,,în mijlocul poporului francez pe care l-am iubit atît... *Au milieu du peuple francais"... (Pronunță :* O milie di peplă fransezj

EMILIA: *Frangais.*

ADELA: Aşa am spus.

EMILIA: Petru zice că Napoleon...

ADELA: Ce poți să ştii despre Napoleon dacă n-aî văzut Parisul... *„Au milieu du peuple frangais"..**

EMILIA: Trebuie să sosească şi copiii.

ADELA: Ce popor şi francezii! Ce deosebire de mîrlănia noastră! Mai ales acum, cînd a ieşit toată drojdia societății la iveală. Trebuie să ştii să le impui, că altfel... Azi dimineață, la coadă, un nespălat de ăştia în salopetă m-a atins cu cotul. Ce crezi c-am făcut? L-am privit numai *(cu regalitate ofuscată)* — ştii cum pot eu să pun la punct un om cu o privire.— şi i-am zis: pardon! Atît!

EMILIA: Şi? .

ADELA: Cum şi? Ce era să mai spună? A-ntors capul.

MARIE-JEANNE *(strâbâtînd încăperea):* Dacă întreabă Costică, sînt la bridge la Marinopoli. *(Iese.)*

ADELA: Ce timpuri! Cînd s-a măritat Mărie-Jeanne, a adus ca zestre Baloceştii, cinci sute de hectare. Şi acum? Dac-ar fi fată, n-ar mai lua-o nimeni. Asta mai e societate? Mişeii! Mişeii!

EMILIA: In fiecare zi se schimbă ceva. Se vede că timpul nostru a trecut şi a venit timpul lor. Aşa vrea Dumnezeu.

ADELA: Dumnezeu! Mă mir că nu ți-i oarecum. *(Cu ură.)* Au să vadă ei timpul lor! Pe lumea cealaltă!

EMILIA: Ah, Adelo, uneori încep să cred că pîinea noastră cea de toate zilele a fost ura şi prostia.

ADELA: Ce? Ce vrei să spui? *(Grigore traversează camera, îmbrăcat de plecare, cu o plasă în mină.)*

EMILIA: Nimic. Unde te duci, Grigore?

GRIGORE: Să iau săpunul pe august. *(Cu un surîs ştrengar.)* Şi o să trec şi pe la librar. *(Iese.)*

ADELA: Ce ai început să spui înainte? Ce ai început să crezi?

EMILIA: Sst!

ADELA: Ce e? *(Se aude dintr-o încăpere alăturată rîsul vesel al lui Petru.)*

EMILIA *(fericită):* N-auzi? Petru. Rîde!

ADELA *(cu ură) :* Mai bine ar plînge decît să rîdă cu otrava aia de învățătoare. E toată ziua cu ea acum. Cînd eşti un schilod ca Petru, dacă nu te omori ca să nu mai încurci lumea, atunci...

EMILIA *(violentă):* Adelo! *(Surd.)* Să te pedepsească Dumnezeu pentru vorbele astea!

ADELA: Ce, n-am dreptate? Trebuie să stau toată ziua cu gura ferecată, să nu m-audă maică-ta, să nu m-audă Petru, să nu m-audă învățătoarea... M-am săturat. Vă uitați la mine şi la Costică de parcă cine ştie ce chilipir a fost pentru noi că ne-am mutat aici. Parcă asta e casă pentru noi!

EMILIA: Voi ați vrut să veniți.

ADELA: La baie se trece prin odaia mea. Tencuiala s-a coşcovit. Bietul Costică trebuie să doarmă într-o chichineaţă. Oh, Doamne, cînd mi-aduc aminte de vila noastră! Şi să ştii că eu lumina n-o plătesc luna asta. Maică-ta arde reşoul ca să-şi facă cafea noaptea.

EMILIA: Bine, Adelo, lasă.

ADELA: Eu nu înţeleg de ce nu vorbeşti cu maică-ta să obţină s-o scoată pe învăţătoare din camera ei. S-ar muta Costică acolo.

EMILIA: Şi Petru doarme în hol, şi nu se plînge. Şi mama ţi-a cedat o cameră de-a ei...

ADELA: Nu plătim chirie?

EMILIA: La preţul oficial. Nici apa n-o acoperim cu ea.

ADELA: Legea e lege.

EMILIA: Hai, Adelo, să nu ne mai certăm. Mi-e aşa de lehamite de toate!

ADELA: Eu nu mă cert. Nu sînt susceptibilă şi arţăgoasă, ca tine. *(Intră Costică.)*

COSTICĂ: Bună ziua. *(Uitîndu-se cu duşmănie la Emilia.)* Mamă, am să vorbesc ceva cu tine.

ADELA *(acră)*: Parcă aici ai unde sta de vorbă liniştit!

EMILIA: Eu am treabă la bucătărie. *(Iese.)*

ADELA: Mi-ai schimbat?

COSTICĂ: Numai napoleonii. Lirele turceşti n-a vrut să le ia azi. *(Ii dă un teanc de hîrtii.)*

ADELA *(numărînd cu dexteritate banii)*: Atîta tot?

COSTICĂ: Mi-ai dat cinci bucăţi. Cît voiai să-ţi aduc?

ADELA: Nu ţi-ai oprit nici un comision?

COSTICĂ: Nu-mi arde de glume.

ADELA: Nu glumesc.

COSTICĂ: Da? Ei bine, caută-ţi pe altcineva. Şi rambursează-mi banii care i-am cheltuit pentru taxi.

ADELA *(bâgînd banii în buzunar)*: Uiţi că i-am împrumutat Mărie-Jeannei ieri pentru coafor.

COSTICĂ: Tot nu înţeleg de ce ţi-a trebuit o sumă atît de mare.

ADELA: Ce, vrei s-ajung să mor de foame? Am vorbit cu băcanul din colţ. O să învestesc la el jumătate. Asta e o afacere care merge la sigur: carne, unt, brînzeturi, la negru.

COSTICĂ: Şi cu restul?

ADELA: Azi sînt o mulţime de oameni strînşi de gît. Se poate cîştiga bine cu camătă.

COSTICĂ: Toate astea sînt mezelicuri, ciubueuri. Tot o să dăm de fundul sacului.

ADELA: Să ştiu că mă fac precupeaţă, şi nu mă dau bătută.

COSTICĂ: Să ai milioane în Elveţia şi să te mănînce păduchii aici! Plecarea, asta e singura salvare! Altfel...

ADELA: De ce nu te mişti? Eşti bărbat!

EMILIA *(intrind)*: A sunat. *(Iese, să deschidă.)*

COSTICĂ *(palid, speriat)*: Lirele! *(Scoate un pacheţel din buzunar şi-l pune repede în mîna Adelei.)*

ADELA *(ca friptă)*: Eşti nebun?

COSTICĂ *(pierdut)*: Ale tale sînt.

ADELA *(speriată)*: Vrei să intru în puşcărie?

COSTICĂ: Nici eu nu vreau să intru. Pune-le în sîn, fă ceva.

ADELA *(iluminată de o idee)*: Repede! în odaia bătrînei, în scrin, între cărţi. *(Costică iese în fugă. Adela şi-astîmpărâ bătăile inimii. Intră Găttescu, precedat de Emilia. Pantalon de doc, bluză albastră cu mîneci suflecate, ghete de baschet, pe umăr, un fel de traistă de doc.)*

GĂTTESCU: Sărut mîinile.

ADELA *(uşurată)*: Dumneata erai! *(Emilia iese.)*

GĂTTESCU *(e nervos, neliniştit)*: Unde-i Costică?

ADELA: Trebuie să vină.

GĂTTESCU: Chemaţi-1. *(Adela vrea să întrebe, apoi se duce la uşă şi-l strigă pe Costică.)*

COSTICĂ *(intrind, descompus. îl vede pe Găttescu)*: Uf! *(Se lasă pe un scaun şi-şi vine în fire.)**

GĂTTESCU: Ce vi s-a întîmplat?

ADELA: Nimic... e... cald.

GĂTTESCU *(încet, către Costică)*: Veriadi a fost arestat.

COSTICĂ *(încremenit de spaimă)*: Veriadi?

GĂTTESCU: Da. Ieri.

COSTICĂ *(cu disperare de fiară încolţită)*: Asta înseamnă că... Ce facem... ce-i de făcut?

GĂTTESCU *(copleşit; i-a pierit morga)*: Nu ştiu.

ADELA: Dar, pentru numele lui Dumnezeu, spuneți-mi și mie despre ce e vorba.

COSTICĂ: Spune-i. Ea are capul mai limpede. Simt că înnebunesc, îmi plesnește țeasta.

GĂTTESCU: Acum un an și ceva l-am pus pe Costică în legătură cu un fost consilier la externe, Veriadi. Costică i-a furnizat niște date despre instalațiile petrplifere de la Cealga.

ADELA: Și?

GĂTTESCU: La Cealga a avut loc un incendiu. A trecut un an fără să se descopere nimic și, ieri, Veriadi a fost arestat.

ADELA *(lui Costică, pătimașă)*: Nenorocitule, ți-am spus să nu te mai bagi în politică, să te ții numai de afaceri.

GĂTTESCU: Afacerile nu pot fi despărțite de politică. De politică pe scară internațională. înțelegeți?

COSTICĂ: Dar poate n-a fost arestat pentru Cealga. Doar n-a pus el focul. Veriadi a transmis numai informațiile mai departe.

GĂTTESCU: Poate să fie pe altă chestiune, însă, în orice caz, e un inel din filieră, așa încît, mai devreme sau mai tîrziu, se va ajunge probabil și pînă la numele noastre.

COSTICĂ: Credeam că s-a uitat totul. Acum, ce e de făcut?

GĂTTESCU: Lua-le-ar dracu de bestii nespălate! Ce tenacitate! *(Pauză. Se aude un acord de pian și apoi din nou rîsul lui Petru.)*

ADELA *(izbucnind)*: Trebuie măcelăriți cu toții. Comunista ia acum lecții de pian cu schilodul. Sînt veseli. învață muzică, țăranca. *(Pauză.)*

GĂTTESCU*: Singura soluție e fuga.

COSTICĂ: Ce neghiob am fost că n-am plecat cînd se mai putea! *(Către Adela.)* Numai din lăcomia ta, ca să nu lași fabrica.

ADELA *(iluminată)*: Stați! Am o idee. Și-am putea pleca cu toții. *(Triumfătoare.)* Dan!

COSTICĂ: Ce-i cu el?

ADELA: Nu e pilot? Nu face de două ori pe săptămînă drumul pînă la graniță?

COSMICA *(aprins)*: Crezi că pentru bani ar primi, să...?

ADELA: AȘ, e un prost! Mă gîndesc însă că prin... *(Singură.)* Da, s-ar putea... Numai pe ea s-o conving... Dacă i-aș spune... *(Către ceilalți.)** Trebuie să încerc.

COSTICĂ: Dar cum ai să-l faci să primească?

ADELA *(răspicat)*: Prin Irina!

BUNICA *(intră. Se oprește o clipă în prag șid privește)*: Ce figuri de complotiști aveți! *(Dă să traverseze holul, apoi se oprește și se așază într-un fotoliu, cu fața spre rampă. Ironică.)* Nu vă deranjați.

GĂTTESCU: Eu trebuie să plec. *(Lui Costică.)* Dă-mi un telefon, să ne-ntîlnim deseară. Numaidecît. *(Adelei.)* Doamnă, faceți tot ce puteți. E păcat de băiatul ăsta să moară... de plictiseală. Bună ziua. *(Iese.)*

ADELA: Hai la mine în odaie, Costică. *(Ies.)*

BUNICA *(singură, jucîndu-se cu bastonul)*: Cu aplicare la mecanică! E absurd! Ce-are comun aici teoria cu practica? *(Surîzînd.)* Și ce hotărît era băiețașul acela!... Ce spunea că este? Activist! „Dumneavoastră trebuie să faceți asta pentru industria noastră nouă." Auzi vorbă, „trebuie"! Nu, e absurd! Și se uita la mine ca la Mesia. Te pomenești c-am îmbătrînit și nu mai țin pasul. *(Clătinînd energic din cap.)* Nu, nu, e absurd!

(Se aude vocea lui Petru, care intră trâgînd-o de mînă pe Caterina. Pe Bunica, care e în fotoliu, Caterina n-o vede.)

CATERINA: Nu-mi place să intru aici.

PETRU: Numai să luăm volumul. Mi s-au anchilozat degetele. Așa încît prea grozav profesor nu sînt. Lui Schumann îi place conflictul dintre ritm și măsură. *(Fredonează.)*

BUNICA *(care a bătut măsura cu bastonul, în timp ce Petru fredona)*: Ai să-mi spargi urechile, Petru.

CATERINA *(intimidată)*: Doamna Dinescu!

PETRU: Mata ești, bunico? Singură?

BUNICA: Da. *(Caterinci, care o salută.)* Bună ziua, fetițo. Voiam să mă duc la mine, să mă întind puțin, dar, cînd am intrat, am dat peste Adela,

Costică şi frumosul Georges Găttescu, cu doi t| Cînd îi văd adunaţi ciotcă, nu rezist ispitei de ai le strica cheful. Au fugit ca de dracu.

PETRU : Antipatică bandă!

BUNICA : Adela e totuşi un caz : proastă ca o gheată, însă cînd e vorba de afaceri sau de intrigi, îşi descoperă un soi de geniu.

PETRU *(rîde, apoi)* : Bunico, vrei să vezi mata, pe bibliotecă, Concertul în la minor, opus 54, de Schumann ?

BUNICA *(caută notele, i le dă. Către Caterina, după ce s-a uitat la amîndoi)* : Bun doctor eşti, fetiţe.

CATERINA *(confuză)* : Nu pricep, doamnă...

BUNICA : Ei, îţi place pianul?

CATERINA : Petru e aşa de bun, încît se ocupă de minei şi...

BUNICA : Prin urmare, vă spuneţi pe nume. *(Pauză.)* Nu dumneata trebuie să-i mulţumeşti lui Petru, ci el dumitale. Mă duc, copii.

PETRU : Nu mai stai cu noi?

BUNICA : Nu. Sînt obosită. Şi trebuie să mă gîndesc la ceea ce mi-a spus astăzi un prieten de-al Câterinei: că teoria fără practică nu face două parale.

CATERINA : Un prieten de-al meu?

BUNICA : Da, da, unul ca tine. *(Plecînd, pentru ea singură.)* Auzi dumneata : cinetica şi construirea strungurilor! E nebun băieţaşul. *(Se întoarce către cei doi.)* Sau eu! *(Iese.)*

CATERINA : Ce mîndru trebuie să fii că ai o bunică ca ea!

PETRU : îţi place bunica?

CATERINA : E şi în cărţile de şcoală. Cînd le-am spus copiilor că stăm în aceeaşi casă, nu voiau să creadă.

PETRU : Dar ceilalţi? *(Caterina are un nou moment de ezitare, apoi dă hotărît din cap, în semn de negaţie.)* Nu-mi răspunzi?

CATERINA : Ba da. Nu!

PETRU : Nici mama?

CATERINA : Mi-e milă de ea. Şi de Irina mi-e milă. O să fie foarte nenorocită.

PETRU : Nu te sfătuiesc să i-o spui. în familia noastră de orgolioşi şi vanitoşi, mama e singura care te-ar săruta pentru cuvintele astea. *(Cu duioşie.)* E atît de bună!

CATERINA : Da. Dar ceilalţi! *(Pauză.)*

PETRU : Chiar şi Matei ?

CATERINA *(cu un fel de oroare)* : Oh!

PETRU : Ce?

CATERINA : Cu alţi oameni te poţi ciocni, te poţi răfuL Sînt făcuţi din carne şi oase. El e ca o umbră neagră, ca un strigoi.

PETRU : Şi ceilalţi ?

CATERINA: Vrei să-ţi spun adevărul? îi urăsc.

PETRU : Ce uşor rosteşti cuvîntul „urăsc/"!

CATERINA : Sînt sinceră.

PETRU : Nu mă gîndeam la sinceritatea dumitale faţă de mine, ci la felul categoric în care judeci şi împărţi oamenii. Eu mă încurc în sentimente, totul mi se pare mult mai complicat.

CATERINA : Dar aici nu e vorba de judecăţi sentimentale. Sau, în orice caz, nu asta e esenţial. Cînd ştii precis că ai de făcut o anumită treabă, cînd lupţi cu toate puterile pentru ceva, e firesc să împărţi lumea în duşmani şi tovarăşi. E atît de simplu, încît mă mir că nu pricepi.

PETRU : Aş vrea. M-am gîndit mult la lucrurile astea după ce... Dar nu izbutesc.

CATERINA : Da. Pentru asta ar trebui să crezi în acel ceva.

PETRU : Mai pot eu crede? în jurul meu e numai întuneric. Asta *(arată ochii)* m-a scos din rîndul oamenilor. Am un creier care gîndeşte, o inimă care simte, braţe care ar putea munci. Dar ce folos! Sînt singur pe insula întunericului meu şi toţi ceilalţi se găsesc dincolo, pe alt tărîm.

CATERINA : Dacă nu vrei să întinzi mîna!

PETRU *(întinzînd-o)* : Şi ce-aş găsi?

CATERINA *(luîndu-i mîna)* : Alte mîini.

PETRU *(cu infinită speranţă)*: Caterina! *(Pauză*. Apoi, crispat.)* Spune, Caterina, şi de mine ţi-o milă ?

CATERINA *(consternată):* Deține?

PETRU *(emoționat) :* Mai spune o dată așa.

CATERINA *(confuză) :* Cum?

PETRU: Ca înainte.

CATERINA : De dumneata....

PETRU *(cu disperare):* Ce neghiob sînt! Du-te!

CATERINA : Mi-ai promis că vii cu mine la școală.

PETRU : Du-te! Nu vreau compătimire. Mi-e silă de compătimire. *(Violent)* Pleacă de aici! *(Caterina face cîțiva pași înapoi. Cu disperare.)* Ai plecat? Caterina! Caterina!

CATERINA : Sînt aici.

PETRU : Caterina, trebuie să-ți spun. Eu te... Nu, n-am voie... Lasă-mă. Nu mă chinui. *(Cu disperare.)* Sînt un schilod.

CATERINA : Și eu te iubesc, Petru. *(Fuge.)*

PETRU : Nu-i adevărat, nu poate fi adevărat! E adevărat? Lumina mea! *(Iese după ea.)*

(Intră Matei. E livid, evident demoralizat. Se învîrtește prin cameră fără rost, apoi se duce și-și toarnă un pahar de coniac. Deschide o ușă.)

MATEI *(prin ușă) :* Mamă, Ira n-a venit?... Da, bine. *(Se învîrte din nou prin cameră. își mai toarnă un pahar.)* A fi sau a nu fi? *(Rîde strîmb.)* A fi ce? Un ratat! Un balon dezumflat. *(Pe un ton jos.)* O rană deschisă! *(Pauză.)* Asceții pretind că dacă renunți la patimi, la gînduri, dacă te mortifici, cîștigi liniștea. Neplăcut tratament și puține șanse. E mai simplu un glonte în creier. Și pe urmă ai liniște, liniște... Of, ce dor mi-e de liniște! Să nu știu nimic, să nu simt nimic!

IRINA *(intrînd, se oprește mirată) :* Tu acasă, la ora asta? *(Bucuroasă.)* Ce bine, dragoste! *(îl îmbrățișează.)*

MATEI *(privind-o cu emoție):* Ce frumoasă ești, Ira!

IRINA *(cu o mică strîmbâturâ, alintată):* Cu părul desfăcut, cu degetele murdare de indigo?

MATEI : Ești teribil de frumoasă.

IRINA : Mă iubești ?

MATEI : Da.

IRINA : Mult ?

MATEI : Da.

IRINA: Pentru totdeauna? -

MATEI : Da.

IRINA: Atunci, totul e bine. Atîta timp cît formula noastră fermecată nu și-a pierdut puterea, totul e bine.

MATEI: Nu-i așa? Iubito! Dacă ai ști ce miraculoasă e prezența ta, încrederea ta! *(Zîmbind.)* Eram înainte într-o dispoziție foarte sumbră.

IRINA : De ce? *(Matei își toarnă încă un pahar.)* Nu mai bea, Matei.

MATEI : Numai ăsta. Un fleac, căruia îi dădusem prea multă însemnătate. *(Zîmbind.)* Sînt șomer.

IRINA *(serioasă):* Ce vrei să spui?

MATEI : Mi-am dat demisia.

IRINA : Nu se poate. Glumești.

MATEI : Nu mai puteam suporta. Oră fixă, condică, ședințe interminabile, în care se despică firul în patru...

IRINA : Asta e munca.

MATEI : Și fanatismul oamenilor! *(Ironic.)* Spiritul lor „partinic"! Vulgaritatea colectivității. Nu mă pot adapta. îi detest. Azi mi s-a făcut cinstea unei ședințe consacrată aproape exclusiv criticării mele „tovărășești". Că sînt cosmopolit, orgolios, individualist, că nu-mi place munca. Ei da, nu-mi place. Mi-e silă de munca „pentru ridicarea poporului". N-am nimic comun cu plebea.

IRINA : Ești ușuratic, Matei.

MATEI : Pentru că am renunțat la cîteva mii de lei pe lună ?

IRINA : Și pentru asta : n-o ducem prea ușor. Dar mai ales pentru că nu se poate trăi fără să muncești, nu ai justificare omenească.

MATEI : Ia te uită! Mă îndoctrinezi?

IRINA *(dă din umeri, apoi) :* Eram atît de mulțumită cînd te vedeam că faci ceva. Știu că nu era pe măsura posibilităților tale, dar mi-aduc aminte cu groază de ultimii doi ani, cînd stăteai ceasuri întregi cu ochii în tavan, fără să scoți nici un cuvînt. *(Pauză.)* Mă gîndeam acum să-mi reiau și eu

studiile de chimie. Am făcut o mare greşeală că nu le-am terminat.

MATEI : Ai renunţat pe vremuri la ele fără nici o ezitare, ca să te am numai pentru mine.

IRINA: S-au schimbat atîtea lucruri în jurul nostru! Mi-ar plăcea să fac o muncă interesantă, care să mă prindă, în care să mă cheltuiesc. *(Cu o voce ciudată, visătoare.)* E foarte mult freamăt în jur. Matei.

MATEI *(violent)* : Pentru nimic în lume! Poţi să baţi la maşină cît pofteşti. Dar altceva, nu. Te vreau toată a mea, fără alte preocupări, fără alte gînduri! *(Cu amărăciune.)* Niciodată n-ai să pricepi cît te iubesc! *(Ironic.)* Sigur, fă-te inginer chimist, ăsta îţi era destinul.

IRINA : Dar te ador, Matei. Fără dragostea ta aş muri. *(Nostalgică.)* Mă gîndeam însă ce bine ar fi să avem o casă a noastră! Luminoasă şi curată. Ar putea să aibă şi o grădiniţă. Tu ai lucra...

MATEI *(batjocoritor) :* Ce?

IRINA : Atunci ai săpa pămîntul, ai pune flori, ai citi.. Şi eu aş munci. Un lucru care să mă intereseze, care să simt că lasă o urmă. Grozav ne-ar echilibra asta. Şi lumea s-ar împăca cu noi. Seara ne-am uita la cer, am mirosi florile *(surîzînd),* ne-am ţine de mînă şi am căuta să vedem departe, în calea laptelui, palatul nostru de cristal. *(Pauză. Cu multă tristeţe.)* Tu ştii că îmbătrînim şi că viaţa trece pe lîngă noi?

MATEI *(lăsîndu-şi capul în braţele ei, într-un hohot de plîns) :* Sînt atît de nefericit, Ira!

IRINA *(şoptit)* : Iubitul meu, iubitul meu, iubitul meu!

MATEI : Nu sînt făcut pentru timpurile astea, Ira. *(Pauză.)* Aş vrea să mor.

IRINA: Şi dragostea noastră?

MATEI : Poate nici dragostea noastră nu e făcută pentru timpurile astea.

IRINA : Poate.

MATEI *(luîndu-i mîinile) :* Ira, n-ai vrea să murim?

IRINA : Matei!

MATEI: Ţi-e frică de moarte?

IRINA : Nu. Dar vreau să trăiesc, trebuie să trăiesc, trebuie să trăim. Şi să facem, în sfîrşit, ceva adevărat. Altfel, ce rost am avut pe lume, ce-am fost? Nişte umbre fără noimă? Uite şi la Dan cum s-a refăcut; de cînd şi-a găsit un rost, e altul.

MATEI *(violent) :* Te sugrum!

IRINA : Ce-ţi trece prin cap ?!

MATEI : Nu mai vreau să-1 văd pe aici. Auzi ? Pînă acum, te urmărea cu adoraţia lui de cîine umil, cerşind o privire, un gest, ca pe un os de ros. De o bucată de vreme, domnul se poartă însă aici ca un om sigur de el, care ştie ce vrea, care are un rost pe lume, cum spui tu. *(Violent, apucînd-o de mînă.)* El ţi-a băgat în cap studiile de chimie! Hai, mărturiseşte, spune!

IRINA : Nu numai el. Şi bunica, şi Petru, toate.

MATEI : Care toate ?

IRINA *(cu un gest larg şi vag) :* Viaţa.

MATEI *(epuizat) :* Asta e tot ce-a rămas din dragostea noastră! *(Ironic.)* S-a ciocnit Ossa cu Pelionul şi a ieşit un inginer chimist, ca să construiască socialismul!

I&INA : Cum poţi fi atît de egoist, atît de orb? *(îl vede disperat.)* Iartă-mă, Matei. Poate greşesc. Am bătut şi eu cîmpii, ca o proastă. Dragostea mea, viaţa mea, singurul meu rost pe lume!

MATEI : Oh, Ira, cum de nu pricepi! Nu vezi că nu pot trăi aici, că sînt ca un lepros printre ei, că mă sufoc, că am nevoie de libertate ca să lucrez! *(Se smulge de Ungă ea şi urcă scara).*

IRINA *(pentru ea) :* Libertate! Bunica spune că există o singură libertate omenească: să alegi. *(Tare.)* Matei, ştiu! Trebuie să optăm! *(Dar Matei a ieşit.)*

ADELA *(care a băgat de cîteva ori capul pe uşă în timpul discuţiei celor doi) :* Da, pentru sinuciderea lui Matei

IRINA : Ce vrei să spui ?

ADELA : M-am exprimat prost. Trebuia să spun : pentru asasinarea lui Matei.

IRINA: Dumneata te amesteci...

ADELA: Unde îmi fierbe oala. Matei e nepotul meu. Sînge din sîngele meu. Şi tu! îl ucizi. Era nădejdea familiei. Cu cultura lui, cu talentul lui, cu studiile lui publicate în străinătate, unde nu putea să ajungă. Şi vrei să-ţi mulţumească pentru că îl faci grădinar! îl ucizi, auzi?

IRINA: Nu-ţi permit!

ADELA *(resemnată):* Ţipă la mine! Batjocoreşte-iiiăi *(Cu blîndeţe.)* Eu vă iubesc ca pe copiii mei. De asta îţi vorbesc aşa. Unde ţi-s ochii? Tu nu vezi • că omul^ ăsta moare? *(Apropiindu-se de Irina. şoptit.)* îţi spun eu că se va sinucide. Adică, el îşi va pune ştreangul de gît, dar altul va trage de funie.

IRINA *(speriată) :* Nu înţeleg.

ADELA *(rîzînd) :* Te prefaci. Tu tragi de.funie,-mititico, tu tragi.

IRINA: Taci!

ADELA: Cum vrei să trăiască aici? Cum vrei să lucreze? îl înăbuşi cu dragostea ta. El nu-i făcut ca ăştia. îi trebuie alt mediu. Şi ar fi atunci mulţumit, ar scrie, ar deveni cineva, aţi fi fericiţi împreună. Ar ajunge celebru „acolo".

IRINA: Unde ? ^

ADELA *(rar) :* în străinătate! *(Uşa se deschide şi apare Emilia.)*

EMILIA: Nu veniţi la masă?

IRINA *(şoptit) :* în străinătate!

EMILIA *(bâtînd din palme şi strigînd) :* Mamă, Matei, Petru! Poftiţi la masă.

GRIGORE *(intrînd. E şi mai decrepit. Ramolismentul merge la el cu paşi gigantici) :* Să vă spun una bună. *(Intră Petru. Hilar.)* Un comunist ajunge la rai şi acolo sfîntul Petru, ha, ha, sfîntul Petru îl întreabă... îl întreabă... Am uitat. *(Rîde cu poftă. Intră Matei.)* Dar e foarte bună, e grozavă. Staţi, că am scris-o. *(Se caută prin buzunare.)*

BUNICA *(intrînd ca o furtună, aruncă pe masă un pacheţel. Cu teribilă violenţă stăpînită în voce) :* Ce înseamnă asta ? *(Toţi înlemnesc, atenţi şi nedumeriţi. Numai Adela devine palidă. Bunica, împingînd pacheţelul* • • *cu vîrful bastonului.)* Am întrebat : ce înseamnă asta? *(Izbucnind.)* Sînteţi surzi, n-auziţi? Cine : a ascuns monedele astea de aur în scrinul meu? ; Cine a îndrăznit să facă asta? Tăceţi! Vă dau pe toţi pe mîna autorităţilor, bandă de pungaşi ce sînteţi!

EMILIA: Mamă!

BUNICA: Vă mai întreb o singură dată.

ADELA *(pierdută) :* Să vedeţi...

BUNICA: Prin urmare, tu erai. Bănuiam eu. *(Către ceilalţi.)* Lăsaţi-mă eu ea. Hai!

PETRU: Frumoasă poveste! Gingaşă familie!

MATEI: Ia mai termină şi tu cu morala.

(Ies toţi, afară de Bunica şi Adela.)

BUNICA: Spune!

ADELA *(încurcată, pierdută) :* Aveam azi banii ăştia la mine şi deodată... a venit cineva... nu... a sunat cineva... am crezut... m-am speriat.

BUNICA: Şi i-ai ascuns în odaia mea.

ADELA: Ştiam că acolo n-o să intre şi... Iartă-mă, te rog.

BUNICA: Mai ai? *(Adela tace.)* Te-am întrebat dacă mai ai aur.

ADELA: Nu, banii ăştia sînt singura noastră rezervă. Am ajuns lipiţi pămîntului.

BUNICA: Mincinoaso! Vă ocupaţi cu bursa neagră şi cu cine ştie ce alte blestemăţii! Ştii ce am de gînd să fac ? O să spun tot. Să vă descurcaţi cum ştiţi, cum meritaţi.

ADELA *(aruncindu-i-se la picioare) :* Nu, nu! Te implor!

BUNICA: Nici nu vreau să aud.

ADELA *(tîrîndu-se în genunchi după ea) :* Gîndeşte-te la ceilalţi, la familie.

BUNICA: Mi-e silă de familia asta. Nemernicilor!

ADELA: O să ne bagi în puşcărie; nu poţi face asta dumneata, care eşti atît de bună. Fie-ţi milă! Emilia şi Petru or să fie şi ei compromişi.

BUNICA *(pauză. Se vede că a fost învinsă) :* Fiul tău să se mute de-aici.

ADELA: Unde?

BUNICA: Nu-mi pasa. Şi Găttescu sa nu mai calce pe aici.

ADELA: Da, da. Fac tot ce vrei dumneata, dar banii...

BUNICA *(are un gest amenințător, apoi)* : 0 să spun că i-am găsit pe stradă. 0 să... Lasă-mă!

ADELA: Mulțumesc, mulțumesc. Fă cum crezi dumneata că e mai bine. Nu mai spun nici un cuvînt. Lasă-mă să-ți sărut mîna.

BUNICA *(cu cumplită tristețe)* : Prin urmare, o să mint! *(Cu violență amestecată cu disperare.)* Cu ce drept îmi impuneți voi rușinea asta? Cu ce drept îmi murdăriți părul ăsta alb? Cu ce drept faceți să-jni fie rușine de mine? Mi-e rușine!

Cortina

ACTUL III

Pauzele dintre tablourile acestui act vor fi marcate de ț^ taja line pendule,

TABLOUL 1

Citeva săptămîni mai tîrzlu. Același decor.

ADELA: Tot nu te-ai hotărît?

IRINA: Nu pot.

ADELA *(înfrigurată)* : Gîndește-te că nu e timp. Că fiecare clipă e prețioasă. *(Se aud bătăile pendulei.)* Şi totul e atît de ușor! Numai puțină abilitate să ai. Ce Dumnezeu, ești femeie. Ii spui lui Dan că nu-l mai iubești pe Matei...

IRINA: Nu pot, nu-i adevărat.

ADELA: Fleacuri! Și că, odată „dincolo", te desparți de Matei și te întorci pentru totdeauna la el.

IRINA: Cît poți fi de odioasă!

ADELA: Eu, sau tu, care-l lași pe Matei să moară aici? Nu vezi în ce hal a ajuns?

IRINA: Lasă-mă, te implor, lasă-mă!

ADELA: Ce proastă ești! O să fie un moment neplăcut cînd Dan o să înțeleagă că l-ai mințit, și pe urmă, gata. Ca și cum ai lua sare amară.

IRINA: Ești oribilă.

ADELA: Pentru că am grija voastră!

IRINA: îți închipui că dacă m-aș hotărî la asta, aș mai putea trăi după aceea? Odată ajunsă dincolo, m-aș omorî.

ADELA: Vorbești prostii, fetițo. în viață totul se uită.

IRINA *(urmărindu'şi gîndul) :* Atunci, poate că Dan mi-ar ierta minciuna. Oh, mi-aş da viaţa fără nici o ezitare dacă aş şti că-l salvez'pe Matei. Dar cine mi-o garantează?

ADELA : întreabă-l chiar pe el.

IRINA : Da, de o bucată de vreme nu vorbeşte decît de plecare. *(Vindicativă.)* Dumneata i-ai turnat în suflet otrava asta. Toată ziua şuşotiţi prin colţuri.

ADELA : I-am spus numai o singură dată că ce bine ar fi pentru noi toţi dacă am putea pleca din ţară.

IRINA : Şi s-a agăţat de ideea asta ca înecatul de un pai.

ADELA : Cred şi eu. Nu vezi că se îneacă? De-abia mai dă din mîini.

IRINA *(disperată):* Ce să fac, ce să fac, Doamne?!

ADELA : Să te grăbeşti cît mai e vreme. *(Bătăile pendulei.)* Acolo v-aş asigura condiţii de trai la început. V-aş pune la dispoziţie... 30.000 de franci elveţieni. Ce zici? E o sumă! *(Pauză.)* Aş putea merge pînă la 50.000. Ar da şi Costică.

IRINA : Cîtă murdărie!

ADELA : Banii nu sînt murdari, fato, ci te fac curat. Cu suma asta o să vă puteţi aranja viaţa ceva mai bine decît aici. *(Pauză.)* însă mai mult nu pot da. Să fim înţelese!

IRINA : Cum, dumneata îţi închipui, în adevăr, că dacă fac lucrul ăsta eu nu mă omor? Că aş mai putea să-l privesc în ochi pe Dan sau pe orice om cinstit?

ADELA : Ţi-am spus că vorbeşti prostii.

IRINA : Uită-te la mine.

(Pauză lungă. Bătăile pendulei. Adela o priveşte şi înţelege că Irina nu minte. Are un gest de fereală şi stinghereală.)

ADELA : Dacă te precupeţeşti...

IRINAj Mă precupeţesc! *(Violentă.)* Te urăsc! Trebuie să-ţi spun cît te urăsc, trebuie să ştii măcar asta. Mă crezi atît de proastă, încît să nu-mi dau seama că puţin îţi pasă de Matei? Că nu vrei să te foloseşti de mine decît pentru a-ţi scăpa pielea împreună cu Costică al dumitale, cu Marie-jeanne şi cu amantul ei? Că puţin îţi pasă dacă cumperi fuga asta cu moartea mea? Monstrule!

ADELA *(făcîndu-şi cruce) :* Doamne, Dumnezeule, dă-mi puterea să îndur umilinţa asta.

IRINA : Ipocrito!

ADELA : Şi iart-o, Doamne, că nu ştie ce spune. *(Pauză lungă, apoi, pe alt ton, subtil, veninos.)* De fapt, Matei a ajuns un ratat, un beţiv şi, ca mîine, poimîine, se va apuca şi de pungăşii, dacă nu-şi pune înainte ştreangul de gît. Nu ştiu dacă mai ai ce salva.

IRINA : Nu-i adevărat, nu-i adevărat! *(Pauză; pe alt ton, învinsă.)* Dan n-o să primească niciodată.

ADELA : Dac-ai şti cum să-l iei...

IRINA : O să-mi răspundă că dacă nu-l mai iubesc pe Matei, nu are nici un rost să fugim din ţară. El se împacă aici.

ADELA *(înfrigurată) :* Bine, dar tu-i pui condiţia asta, îi spui că numai aşa... dacă te vrea pentru el, trebuie să facă orice.

IRINA : Nu toţi oamenii sînt gata să facă orice.

ADELA *(disperată) :* La asta nu m-am gîndit! Cum să-mi treacă prin cap că n-ar accepta, că-i place aici!

IRINA : Aşa încît, vezi, totul e zadarnic. Lucrurile trebuie să-şi urmeze cursul.

ADELA : Nu se poate, trebuie să plecăm, trebuie găsit ceva... Stai! Ştiu. Ai să-i spui că... tu şi cu Matei sînteţi amestecaţi, aţi fost amestecaţi într-o acţiune politică. Că trebuie să fugiţi. Că nu-l mai iubeşti pe Matei, care te-a împins la asta şi că, odată dincolo, te vei despărţi de el. Dan te iubeşte prea mult ca să nu vrea să te salveze. *(încîntată.)* înţelegi? Obţine două lucruri deodată : te scapă de primejdie şi te cîştigă pentru el. E straşnic!

IRINA: Eşti'uluitoare! *(Cu disperare.)* Dar nu pot, nu pot...

ADELA *(arătîndu-l pe Matei, care a intrat ameţit şi se împleticeşte uşor) :* Uită-te la el.

IRINA : Matei, ai' băut!

MATEI : Nu te supăra, Ira. Mi-e bine aşa. „Cine a avut o remuşeare de potolit, o amintire de evocat, o

durere de înecat, un castel în Spania de clădit, toţi te-au invocat, zeu misterios, ascuns în viţa de vie." Aşa spune Baudelaire despre vin. Eu am de toate : şi remuşcări, şi amintiri, şi dureri, numai castel în Spania nu prea am. Iartă-l pe păcătosul tău iubit.

IRINA : Matei, nu trebuie...

MATEI : Ira, cine ştie, pe lumea asta, ceea ce trebuie şi ce nu trebuie? *Solum certum nihil esse certi**. Asta e din Pliniu. Azi sînt foarte erudit. Pot să vă mai citez. Nu-i aşa, mătuşă Adela? Niciodată n-ai reflectat asupra ultimei raţiuni a lucrurilor şi totuşi ai ştiut totdeauna ce vrei, şi viaţa ţi-a mers în plin. Sst!

(Se aude undeva o melodie uşoară la pian, apoi glasuri de copii, rîsete.)

ADELA: Ultima ispravă a învăţătoarei. Face ce vrea din frate-tău. I-aduce acum plozii ei de la şcoală, să-i înveţe să cînte.

MATEI: Sst! *(Ricanează.)* Şi el cînta pe vremuri. *(Cîntă.)* *„Frere Jacques, frere Jacques"...*

IRINA : Cine cînta ?

MATEI : Băieţaşul din fotografie. L-am văzut şi azi. Stă în colţul odăii şi se uită la mine cu ochi mari. „Ce-ai făcut din mine?" Cam tîrziu mă întrebi, băiete. Nu mai pot răspunde, mi se împleticeşte limba. *(Adela se uită nedumerită la Matei şi face semnul scrîntelii la cap. Irina îşi prinde capul în mîini.)* Ei, Petru, n-au ce căuta în odaia asta rîsetele copiilor. Pleacă cu ei de aici. Aici trebuie să răsune altă muzică. *(Fredonează marşul funebru de Chopin.)*

IRINA : Matei!

MATEI : Tare sînt lipsit de bun gust, Ira. Ai dreptate,

(Se aude iar zvon de copii, apoi uşa. se deschide şi apare Petru.)

PETRU : Bunica nu-i aici ?

tgura certitudine este că nimic nu e cert (în limba latină).

MATEI: NU, tinere Orfeu. Gata cu şedinţa de azi? Ai îmblînzit puii fiarei proletare? Bagă de seamă, cînd n-ai să le mai cînţi cum le place, îţi vor sări în beregată. *(Petru dă din umeri şi e gata să se retragă.)* Nu vrei să-mi răspunzi? Nu-mi faci cinstea asta?

ADELA: Cum o să-ţi răspundă? S-a făcut comunist.

PETRU : Şi dumneata erai aici? Uneori îmi spun că dacă cineva mi-ar reda vederea cu condiţia să nu întîlnesc decît chipuri ca ale voastre, aş prefera să rămin orb.

ADELA : Frumos * te-a aţîţat învăţătoarea împotriva familiei, împotriva a tot ce e sfînt!

PETRU : Familia asta eu o reneg. Nu mai fac parte din ea.

EMILIA *(care, intrînd, a ascultat) :* Cum poţi vorbi aşa', Petru? Tu îţi iubeşti familia.

MATEI : Nu mirosim destul a sudoare.

GRIGORE *(intrînd, important):* Gata! *(Nimeni nu îi dă atenţie.)*

ADELA : Nu sîntem progresişti.

MATEI : Nu avem sănătatea morală a fecioarelor venite de la ţară, cu alfabetul în trăistuţă, ca să ne facă educaţia.

PETRU : Dacă mai spui un singur cuvînt despre Caterina...

EMILIA : Copii!

GRIGORE *(mai tare, mai important):* Gata, am spus!

EMILIA : Ce, Grigore ?

GRIGORE : S-a anunţat la Vocea Americii: pînă la anul, sîntem liberi.

ADELA *(isterică)* : Atomica! Vine atomica! *(Lui Petru.)* Praf o să vă facă! Praf şi pulbere!

MATEI : E şi timpul să se termine comedia.

GRIGORE *(isteric) :* O să-i spînzurăm pe toţi.

PETRU : De cînd v-a trecut prima frică, aţi început să lătraţi.

ADELA : îţi pare rău. Ai fi vrut să ne omoare. Ştiu ce-ţi zace în inimă. Dar o să vă arătăm noi. Vîndutule! *(Iese.)*

EMILIA : Nu vă certaţi, nu pricep de ce trebuie să vă certaţi!

GRIGORE *(izbucnind) :* Ce, n-am voie să vorbesc în casa mea? Eu sînt stăpîn aici, eu comand. Nu dau voie! Nu permit! *(Deodată, dezolat, câutlndu-se prin buzunare.)* Unde sînt abţibildurile pe care le-am cumpărat? Aveam o coală întreagă. Cu răţuşte şi lebede.

EMILIA : Dincolo, Grigore, pe masă.

GRIGORE : Aha, da. *(înainte de a ieşi, se întoarce şi mai urlă o dată.)* Nu dau voie!

EMILIA : Hai, Grigore, hai. *(Ies.)*

MATEI: Cumplită zaharisealâ! *(Către Petru.)* Tu nu vrei să vorbeşti cu mine ? *(Tăcere!)* Te-am supărat adineauri? Ce ai? Mă deteşti?

PETRU : Nu. Te dispreţuiesc.

MATEI: Ha, ha! Nu mai spune... Mă dispreţuieşti! Inţeleptule! Sublim stăpîn al adevărului! *(Petru vrea să plece, Matei îl opreşte, cu un glas frînt.)* Nu pleca, nu poţi trece pe lîngă mine ca şi cum n-aş exista. Sînt un om, sînt fratele tău.

PETRU : Nu mai avem nimic comun, Matei. Vorbim două limbi diferite.

MATEI : Dar nu sînt eu vinovat că nu-ţi semăn. Sînt ca un actor obligat să joace aşa cum i-a impus autorul. Nu mi-am scris eu rolul. Viaţa, împrejurările, educaţia —• ele l-au scris. Eu n-am nici o răspundere. Dacă nu-ţi place, dacă nu vă place textul meu, ce pot să fac ? De ce nu găsesc înţelegere şi omenie?

PETRU : înţelegere şi omenie! Nu-ţi mai rămîne decît să invoci, ipocrit, compasiunea. Te ascunzi după deget. Şi, ca totdeauna, fugi de răspundere. De singurătatea ta, eşti vinovat. Şi eu doream înţelegere şi omenie. Cred că le-am găsit. Dar pentru asta a trebuit să arunc pe foc textul vechi, cum spui tu. Oh, cu cîtă satisfacţie am făcut-o! Ştii ce înseamnă să descoperi umanitatea? Nimic nu se poate compara cu bucuria asta. Să simţi în jurul tău oameni şi să mergi cu ei.

MATEI : Spre ce ?

PETRU : Spre o viaţă fără miasme, de muncă dreaptă, de satisfacţii cinstite. Spre o lume nouă.

MATEI : Lume nouă! Ai început să vorbeşti în clişee propagandistice.

PETRU : Orice adevăr moral pare clişeu pentru cine nu aderă la el. E inutil să-i spui hoţului: nu fura! Iţi va rîde în nas.

MATEI: Eşti comunist?

PETRU: NU. Dar muncesc! Înţelegi? Muncesc cu bucurie pentru bucuria altora. Cînd eram mai disperat, Caterina m-a făcut să pricep că pot avea un rost, că pot fi încă de folos. Voi învăţa copiii să cînte. Copiii de azi trebuie să ştie să cînte. Vor avea altă viaţă decît aceea mocirloasă în care ne-am scăldat noi.

MATEI : Ce poetic eşti! Ca un editorial de gazetă scris de un licean premiat la limba romînă. Ai spiritul de turmă. Eu nu-l am.

PETRU : Tu nu mai ai nimic, Matei. Eşti o baltă stătută. Şi, bagă de seamă, oamenii stîrpesc bălţile stătute. *(Dă să iasă.)*

MATEI: N-O să aştept. O să mă sinucid! *(Iese. Irina izbucneşte în plîns).*

PETRU: Cine e aici? Tu eşti, Irina? Dacă ştiam, nu vorbeam aşa. Iartă-mă. *(Pauză.)* Dar ăsta e adevărul, Irina. De ce nu te smulgi?

IRINA : Am pus totul în dragostea asta. Eu nu dau înapoi.

PETRU : Ai să te trezeşti într-o zi.

IRINA: NU vreau. Adică... nu ştiu, taci! *(Pauză.)* Tu crezi că dacă Matei ar fi trăit în altă parte, în Apus, ar fi ajuns în starea în care e acum?

PETRU : Acolo sau aici, Matei ar fi avut exact aceeaşi valoare umană. Numai că n-ar fi intrat în conflict cu mediul. Şi nu s-ar fi văzut cît e de găunos, de destrămat.

IRINA : Eşti rău.

PETRU : Poate. A trecut timpul compasiunilor. Trebuie să alegem, Irina.

IRINA : Da, ştiu. Trebuie să alegem. Insă eu am ales o dată. *(Pauză.)* Crezi că ar fi fost mulţumit acolo ?

PETRU : Probabil.

DAN *(intrînd vesel)* : Bună ziua, Irina; ţi-am găsit la un anticar tratatul de chimie pe care-l căutai. *(Către Petru.)* M-am întîlnit jos cu Alexandrescu, comandorul. Ce crezi că mi-a spus în loc de bună ziua?

PETRU : Că vine războiul, probabil.

DAN: Da. Sînt ori nebuni, ori criminali.

PETRU : Şi una, şi alta. întreabă-i pe tata, pe Adela, pe Costică *(pauză),* pe Matei, ce doresc, şi vor urla în cor, ca turbaţii : războiul! Şi asta au îndrăzneala să mi-o spună mie, în faţă. Atîta mai ştiu să ţipe : ucide, ucide! Li s-a dărîmat acoperişul şi ar vrea să se dărîme pămîntul.

DAN : Irina, am trecut şi pe la facultate şi am luat programul cursurilor pentru anul patru. Noi nu vrem să se dărîme pămîntul, nu-i aşa?

IRINA : Mulţumesc, Dan.

PETRU: Am plecat. *(Către Dan.)* E foarte nenorocită. *(Iese.)*

IRINA: Ce ţi-a spus Petru?

DAN *(stînjenit)* : Nimic... *(Pauză.)* Ce noroc a avut Petru de Caterina!

IRINA : Da. *

DAN: E foarte frumoasă dragostea lor.

IRINA : Da.

DAN: Ţie ţi se pare poate mediocră, nu îndeajuns cie romantică, de...

IRINA : Vorbeşti aşa din răutate?

DAN : Nu. îţi jur că nu. Mă gîndeam însă că tot o asemenea dragoste îţi ofeream şi eu şi că, totuşi...

IRINA : Tu nu m-ai iertat ?

DAN: Parcă putea fi vorba de iertare! Am continuat să te iubesc, şi dragostea asta e atît de mare, încît a copleşit totul. *(Cu umor.)* Te pomeneşti că sînt şi eu un soi de romantic! *(Grav.)* Nu ţi-am mai vorbit niciodată, de atunci, despre dragostea mea, dar astăzi aş vrea s-o fac.

IRINA : De ce astăzi?

DAN : Pentru că te simt într-o mare restrişte şi aş vrea să ştii că te iubesc ca la început, că nimic nu s-a schimbat în mine. Să nu mă înţelegi greşit. Nu te cerşesc. Dar dacă ai să fii vreodată foarte rănită, să ştii că exist şi că am putere în mine pentru amîndoi. *(Pauză.)* Atîta tot. *(Surîzînd.)* O să-mi pun iarăşi lacăt la gură. *(Pauză.)* E foarte frumos azi afară, dar a început să miroase a toamnă, şi aerul e fumuriu.

IRINA *(într-o mare agitaţie)* : De unde ştii că nu sînt «fericită ?

DAN : Se vede. Şi Matei, din ce în ce mai... Iartă-mă,. nu voiam să-l vorbesc de rău.

IRINA *(cu un surîs crispat, silit, chinuit) :* Poate nu-l mai iubesc.

DAN: Irina!

IRINA : De ce te uiţi aşa la mine, nu se poate? Nu mă crezi? Nu-l mai iubesc. *(Izbucneşte în plîns. Cu capul în mîini.)* Iartă-mă, iartă-mă!

DAN: Nu înţeleg, ce spui, ce ai, de ce să te iert?

IRINA *(pauză):* Nu tu. Ba şi tu, şi tu.

DAN: Irina, nu pricep. Şi nu te juca cu mine.

IRINA *(stăpînindu-se, debitează cele ce urmează în mod mecanic, sacadat, ca un automat) :* Nu-l mai iubesc. Dar asta nu e tot. Matei şi cu mine am fost antrenaţi într-o acţiune politică. E posibil să fim arestaţi. Din clipă în clipă.

BAN *(ca lovit de o măciucă) :* Nu se poate, Irina, aiurezi! Tu nu poţi...

IRINA: Ba da, e adevărat. *(Cu disperare.)* îţi spun că e adevărat! Ar exista o singură salvare. Fuga peste graniţă. Cu avionul, sau cu orice alt mijloc. Acolo m-aş despărţi de Matei şi aş începe o viaţă nouă. *(Cu zguduitoare sinceritate.)* Adică, aş termina cu asta. Aş termina definitiv. Aş termina cu toate. Pentru totdeauna. *(Pauză.)* Am spus tot.

BAN: Vrei să...

IRINA *(exasperată)* : Nu mă pune s-o iau de la capăt. Nu mai pot. Da, vreau să fug peste graniţă. Acolo, mă despart de Matei.

BAN: Vrei să fugi!

IRINA : Da, da, da! Mă ajuţi ? Taci! Aici o să fiu închisă. Pentru mulţi ani. Poate, pe viaţă.

DAN: Irina, nu se poate, nu pot...

IRINA: Spuneai că mă iubeşti.

DAN: Dar ceea ce propui tu e odios. Nu pot. Lasă-mă. Lasă-mă să-mi adun minţile. E groaznic! *(Iese în fugă.)*

(Irina rămîne nemişcată, cu ochii ficşi. Adela deschide uşa, •Se apropie tiptil de ea, o priveşte cu nelinişte, cu o curiozitate avidă. Se aud bătăile pendulei. Irina continuă să rămlnă ţeapănă. 4Ju încetul, un surîs îşi face loc pe buzele Adelei, care se retrage tiptil. Uşa se deschide şi apare Emilia. O priveşte speriată pe Irina.)

EMILIA: Irina, ce-i cu tine?

IRINA *(se trezeşte cu greu, o expresie de disperare i se întipăreşte pe faţă, apoi ţipă ca o nebună)*: Scuipaţi-mă! Veniţi cu toţii aici... şi scuipaţi-mă!

Cortina

TABLOUL 2

Acelaşi decor.

PETRU *(rîzînd)*: Mata nu te mai refugia în dialectică. Ştiu că acolo eşti tare. Spune-mi ce e rata plusvalorii?

BUNICA: Rata plusvalorii? E... *(Aruncă cu ciudă cartea.)* Naiba s-o ia! Niciodată nu mi-au intrat în cap chestiile astea sucite. *Cest du chinois pour moi**. Să mă scuteşti. Am alte lucruri la care să mă gîndesc. *(Reia nişte însemnări.)* Bardea a făcut azi o comunicare foarte interesantă. *(Pauză.)* Tu ştii?

PETRU: Ce?

BUNICA: Ce e cu rata aceea a plusvalorii?

PETRU: Nu prea... Dac-am înţeles - bine, cred că...

BUNICA *(satisfăcută)*: Habar n-ai.

MATEI *(coborînd scările)*: Ce emoţionant tablou! Bunica şi nepotul învăţînd marxism! Savanţii pregătesc apocalipsul ştiinţific, numai bunica buchereşte economie politică. Ha, ha, nu faci parte din era atomică, bunico. Omenirea dansează dansul morţii pe un fir de sirmă. într-o zi, o să se audă o mică pîrîitură şi totul se va termina. Vom face o tumbă în neant.

* Pentru mine, sînt pe chinezeşte (în limba franceză).

BUNICA: Eşti beat.

MATEI: Nu, nu încă.

BUNICA: Interesant. Ai ajuns la o perpetuă stare de rînjet interior. Mă întreb ce-o să urmeze după faza asta. *(Explicativ.)* E o simplă observaţie clinică.

MATEI: Nu face pe cinica, bunico. Nu te prinde, eşti prea bună. Şi teribil de copilăroasă în furiile dumitale.

BUNICA *(sincer furioasă, face gestul de a arunca cu băţul în et. Se stăpîneşte)*: Copilăroasă!

MATEI: Şi în concepţii eşti naivă. Crezi în progres, în oameni! Există oare oameni alături de noi? Nişte umbre! Destinul nostru e singurătatea, şi experienţele noastre sînt incomunicabile. Te-ai gîndit vreodată de ce muribunzii au privirea aceea tulburătoare şi stranie? Cred că în clipa morţii îşi dau seama că toată viaţa au fost singuri, îngrozitor de singuri.

BUNICA: Şi eu o să am în curînd, poate, privirea aceea tulburătoare şi stranie. Dar n-o să-mi văd singurătatea.

MATEI: Ce-ai să vezi?

BUNICA: Omenirea. Mergînd. *(Matei ricanează.)*

PETRU: în fiecare zi îţi descopăr noi trăsături. Nu ştiam că te mănîncă şi invidia, ca o rîie.

MATEI *(lovit)*: Ce vrei să spui?

PETRU: Că te înveninează înţelegerea mea şi a bunicii.

MATEI: Alioşa Karamazov! Toate le vezi din străfundul inocenţei tale. Ce-ai cu fratele tău, cu bietul Ivan?

PETRU *(violent)*: Impostorule!

BUNICA: Băieţi!

PETRU: Are dreptate, bunico. Eşti prea bună. Prea pierdută în lumea teoriilor. De ce te-ai speriat că l-am făcut impostor? *(Ţipînd.)* Este!

BUNICA *(blajin)*: Nu ştie că este. E sincer.

*ETRU: Nu mai e! De mult.

MATEI *(exasperat)* : Nu vă dau voie să mă sfîrteeaţi pe masa de disecţie. *(Pauză. Stâpînindu-seJ* Ei da, Alioşa, ai văzut bine. Sînt invidios. E absurd, dar vă invidiez. *(Vrea să iasă.)*

PETRU: Stai! Mai am un cuvînt să-ţi spun. Nu face pe eroul dostoievskian. Nu-i aşa că primeşti bani de la Adela şi Costică? *(Cu dispreţ.)* Ai ajuns întreţinutul lor şi al Irinei. Hai, spune că nu-i adevărat!

(Matei e ca un om căruia i s-a smuls masca. Vrea să spun ii-ceva, apoi fuge.)

BUNICA : Eşti foarte violent, Petru.

PETRU *(surd) :* L-am iubit prea mult. *(Pauză. încet.)* Prin urmare, am ghicit. N-a negat. Oh, cită tristeţe!

BUNICA : Da, e cumplit de trist. Şi mai cumplit e faptul că nu se poate face nimic. *(Pauză.)* Tu crezi în adevăr că sînt pierdută în lumea teoriilor?

PETRU : N-am vrut să te jignesc.

BUNICA: NU fi prost. *(Pauză.)* Cînd am venit aici in casă, mă gîndeam să vă fiu de folos. Ţie, Irinei, lui Matei. Tu ai avut noroc de Caterina. Matei însă se scufundă şi o trage şi pe Irina după 'el..- N-am făcut mare lucru.

PETRU : Nu-i adevărat. Crezi că aş putea uita ceasurile pe care le petreceai la început cu mine? Ai fost primul meu reazem.

BUNICA : Totdeauna cînd lucrez, mă gîndesc că cercetările mele vor folosi. Asta mă încălzeşte. Dar cînd vrei să-i ajuţi pe oameni de la suflet la suflet, totul devine mai greu. Dac-aş izbuti măcar s-o fac pe Irina să-şi reia studiile... Aş lua-o după aceea la laborator. Şi munca asta ar face mai mult decît toate sfaturile mele. *(Pauză. E vădit că a şi început să se gîndeascâ în altă parte.)* Interesantă comunicarea de azi a lui Bardea! *(Pauză.)*

PETRU : Dan are încă un sentiment de inferioritate faţă de Matei. Nu-şi dă seama că, în fond, valorează mult mai mult decît el. Dan e om, şi Matei nu e. Nu ?

BUNICA *(care, preocupată, notează formule pe o hîrtie) : ;* Ai spus ceva?

PETRU'. NU. *(Pauză.)* Hm ! Caterina mă face burghez, şi familia comunist. Ce sînt?

BUNICA : Da" mai taci puţin din gură.

PETRU *(ascultă un moment, apoi, vesel)* : A venit Caterina. *(Se ridică.)*

BUNICA : Să mi-o aduci aici, să-mi spună ea ce e cu rata plusvalorii. *(Petru iese.)* Ipoteza pare foarte logică. Totuşi... Nu. Bardea n-are dreptate, simt că n-are dreptate. E imposibil ca funcţiile... *(Surescitată, se loveşte cu palma peste frunte.)* Sigur, asta e! *(Iese ca o furtună.)*

ADELA *(intrînd tiptil)* : E nebună. Despre ce funcţii vorbea? Cine ştie ce slujbe mai vînează! Mişeii! *(Irina traversează încăperea. E foarte schimbată, ca obsedată de o idee fixă. Bătăile pendulei. Adela, anxioasă.)* Nici măcar nu ţi-a telefonat? *(Irina iese, fără să răspundă. Adela, cuprinsă deodată de o cumplită panică, făcînd cruci peste cruci.)* Doamne Isuse Hristoase, ajută-mă! Mi-e frică. Fă-1, Doamne, să primească. îmbrac o icoană în aur. *(Retractînd.)* In argint, Doamne, c-am sărăcit. Şi douăzeci de liturghii. *(IntrăEmilia şi Mărie-Jeanne.)*

MARIE-JEANNE *(Emiliei)* : Ţi-am spus că n-ai ţinută. Trebuie să ţii seamă că şi asta face parte din acţiunea noastră de rezistenţă împotriva regimului. Plebea trebuie să simtă dispreţul şi indiferenţa noastră. Măria Antoaneta, când a fost închisă...

EMILIA : Eu nu sînt Măria Antoaneta. Şi nu mă simt bine printre cuconetul tău.

ADELA *(cu dispreţ)* : Cred şi eu! Dar ce s-a întîmplat?

MARIE-JEANNE : Cînd am ajuns la talcioc — nu-ţi mai spun ce-am pătimit în tramvaiul 1; e cel mai vulgar tramvai din Bucureşti — Emilia a refuzat să stea cu noi. S-a amestecat printre mahalagioaice şi ţaţe.

EMILIA : Nu m-am amestecat. M-am aşezat într-un colţ.

MARIE-JEANNE : Parcă printre noi nu erau şi femei de vîrsta dumitale. Gîndeşte-te la madam Vardea. Ce nobleţe, ce *je m'en fiche-isml* Ha, ha, şi nebuna de Mary. Ce şic, ce impertinenţă aristocratică! E impeiabilă. Se apropie un individ să-i vadă ceştile şi o întreabă de preţ. Mary — cum e ea

mioapă —- îl priveşte ca din Sirius, trage un fum de Camei din *fume-cigarette-vA.* ei de un stînjen —• toate folosim acolo numai *fume-cigarettes* de astea *(exhibează un fume-cigarette interminabil),* îi sufla fumul în nas şi-i răspunde : / *dorit understand**. Individul face nişte ochi cît ceştile lui Mary. Ea, imperturbabilă : *Peut-etre que la langue de Răcim vous est plus familiere***. Şi aşa mai departe. Ha, ha! A fost tordant.

ADELA : Şi individul ?

MARIE-JEANNE : A plecat!

EMILIA : După ce v-a înjurat bine pe toate. într-o zi, o să mîncaţi şi bătaie.

MARIE-JEANNE : Trebuie să le arătăm ăstora că nimic nu poate să distrugă o nobleţe cîştigată de generaţii. De altfel, ne-am intitulat „Grupul rezistentelor". Data viitoare o să iau cu mine la talcioc cartea lui Kessel, *Nuit des prmtes,* şi o s-o citesc ostentativ acolo. Ştiţi, e vorba despre tragedia aristocraţilor ruşi care au ajuns şoferi pe străzile Parisului. Sînt convinsă că gestul o să facă impresie. Se va vorbi de el. Georges...

EMILIA: EU nu pricep ce e în capul vostru. Oamenii? sînt şi aşa destul de necăjiţi, ca să nu vă mai ţineţi de comedii.

MARIE-JEANNE : Ce poţi dumneata înţelege!

EMILIA : împopoţonate, vopsite, chicotind şi sporovăind în toate limbile pămîntului, parcă eraţi un cîrd de papagali. Nişte caraghioase.

MARIE-JEANNE : Poftim, cu cine o să salvăm obrazul ţării!

ADELA *(cu silă)* : Eh! Aţi vîndut ceva ?

EMILIA : Am dat linguriţele. Matei are nevoie de haine..

MARIE-JEANNE : Ce să vînd ? Parcă de asta mă duc acolo! Nu pot lipsi. E şic să mergi la talcioc.

CATERINA *(care a intrat, urmată de Petru, se opreşte^ neplăcut surprinsă)* : Bună ziua. Nu e aici, Petru- *(Dă să plece.)*

* Nu înţeleg (în limba engleză).
** Poate limba lui Racine vă este mai cunoscută (în limba franceza).

EMILIA : De ce nu intri puţin, domnişoară? *(Adela şi Mărie-Jeanne se ridică demonstrativ şi ies.)*

PETRU : Unde e bunica, mamă?

EMILIA: N-am văzut-o. Nu veniţi? *(Caterina ezită.}* Staţi o clipă cu mine. Mă lăsaţi tot timpul singură, ca un huhurez. Lămureşte-mă tu, Petru. De ce atîta dihonie în casă? Ce se întîmplă de v-aţi ridicat unii împotriva altora? Nu înţeleg nimic.

PETRU: Biata mamă!

CATERINA : Doamnă Dragomirescu, nu vreţi mai bine să veniţi o clipă la mine? E... mai multă linişte..

EMILIA : îţi face, într-adevăr, plăcere ?

CATERINA : Sigur. Şi-o să vă dăm şi o veste bună. Petru a fost numit profesor la Conservatorul muncitoresc.

EMILIA : Cînd ?

CATERINA : Acum. I-am adus eu plicul.

EMILIA *(sârutîndu-l pe Petru):* Ce mulţumită sîntt

PETRU : Sărut-o şi pe Caterina. *(Pauză.)* Ştii, o să fie fata ta. Ne-am logodit.

EMILIA : Băiatul mamei! Voi doi ? *(îi îmbrăţişează.)* Nu credeam că mai pot avea o bucurie. *(Către Caterina.)* Şi ai să ţii puţin şi la mine? Eu sînt o... burgheză.

CATERINA : Mai mult decît ţin alţii... mamă. *(Ies toţi trei.}*

MATEI *(intrînd) :* Ira! Ira!

IRINA *(coborînd scările):* Da, Matei.

MATEI : Stai cu mine pe terasă. Mi-e urît singur.

IRINA : Vin.

MATEI *(în timp ce amîndoi se îndreaptă spre uşă) :* Oare o să accepte? *(Irina are un gest vag.)* Ascultă, Ira, îmi juri că nu i-ai promis nimic în schimb?

IRINA *(inertă)* : Jur!

MATEI *(penibil):* Adela e foarte îngrijorată. Tu crezi că ai fost destul de convingătoare... de insistentă?...

IRINA : Insistentă ? Ce vrei să spui ?

MATEI *(penibil încurcat):* Cum ce voiam să spun?... Adică, dacă i-ai explicat... dacă...

IRINA : Spune-mi, Matei, te-ai gîndit vreo clipă în ce primejdie şi în ce dramă îl atragem pe omul ăsta?...

MATEI *(dă din umeri) :* îl priveşte. Şi, pe urmă, Dan e atît de neinteresant! *(Pauză.)* Oh, Ira, dacă am

putea pleca! Să vezi ce viață frumoasă ți-aş face, ce fericită ai fi!

IRINA *(inertă):* Da, Matei.

MATEI: Am nişte planuri grozave în cap, auzi?

IRINA: Da, Matei.

MATEI *(montîndu-se) :* Acolo o să ne căsătorim, o să locuim la Montmartre, o să reiau studiul meu despre verb, o să... *(Vorbele se pierd. Ies.)*

(Pe altă uşă, intră Dan. E teribil de consumat. Se uită in ioate părțile şi, nevăzînd pe nimeni, se aşază într-un fotoliu.)

BUNICA *(intră agitată şi se duce la telefon) :* Alo! Cu profesorul Bardea... Dumneata?... Da, eu. Cred că am descoperit o eroare în ipoteza dumitale. Ştii că m-am ocupat mult de problema asta. Nădăjduiesc că aş putea să-ți fiu de folos... Bine... Ei, ce Dumnezeu, doar nu lucrăm fiecare pentru noi!... Bine, bine. La cinci, la laborator. *(închide, îl zăreşte pe Ban.)* Ce faci, aviatorule? Nu te-am văzut de mult. Merge, merge? Cînd vă văd atît de opăriți, la vîrsta voastră, îmi vine să pun mîna pe baston. *(încîntată.)* Azi am avut o zi bună. Nu; mă ramolesc de loc. Numai Petru cu „ratele" lui m-a băgat la idei. Ei, ce ai, ce stai ca la înmormîntare ?

DAN: Doamnă profesor, vreau să vă vorbesc.

BUNICA *(bine dispusă)* : Ai nevoie de duhovnic?

DAN: Doamnă profesor, e o chestiune foarte gravă, de viață şi de moarte.

BUNICA *(impresionată):* Ce s-a întîmplat?

DAN: Poate n-aveam dreptul să dezvălui secretul ăsta, dar m-am gîndit totuşi că dumneavoastră sînteți singurul om care...

BUNICA: Lasă asta, spune.

DAN: Irina mi-a cerut să-i trec granița, pe ea şi pc Matei.

BUNICA: Să-i treci...? Nu înțeleg. Cum, adică?... Să fugă ?

DAN: Da.

BUNICA *(violentă, sărind în picioare):* Ticăloasa! Unde-i ? Să-i arăt eu fugă!

DAN: Stați, vă rog, doamnă profesor! Mi-a spus că ea şi cu Matei au fost implicați într-o acțiune politică, că pot fi arestați din clipă în clipă.

BUNICA *(l-a ascultat încremenită) :* Acțiune politică! *(Cade, zdrobită, pe scaun.)*

DAN: Ştiți cît o iubesc pe Irina, mai mult decît viata, dar nu pot să fac lucrul ăsta, nu pot. Oamenii au încredere in mine, mi-au dat încrederea lor fără să ştie dacă o merit. Nu pot să-i înşel. Ar fi ca o trădare.

BUNICA *(pauză) :* Nu ca o trădare. Ci trădare. *(Pauză.)* Ți-a mai făgăduit ceva dacă îi ajuți să fugă?

DAN *(ezitînd)* : Nu.

BUNICA *(cu greu) :* Trebuie... să te duci... să spui.

DAN: Nu, asta nu.

BUNICA *(foarte greu) :* Atunci... o s-o fac eu.

IRINA *(intrînd)* : Dan, mi-a spus Adela c-ai venit. *(O vede pe bunică; înțelege.)* I-ai spus?

DAN: Da, Irina.

BUNICA: Viperă!

DAN: Lăsați-mă să-i vorbesc eu, vă rog.

BUNICA: Nu plec de-aici.

DAN: Irina, nu pot să fac ce mi-ai cerut. Dacă ți se intîmplă ceva, o să înnebunesc, dar nu pot dezerta. Nu sînt un dezertor. Irina, nu e cu putință să iau asupra mea ce ai făcut ? Să spun că eu sînt vinovat ?

BUNICA: Nu aşa, Dan. Există o răspundere omenească. Să şi-o poarte.

IRINA: Prin urmare, refuzi.

DAN: înțelege-mă, Irina. E mai presus de puterile mele. Ei au încredere în mine, nu pricepi? Le sînt dator pentru asta. Mă socotesc om, şi trebuie să mă port ca un om.

IRINA *(izbucnind într-o veselie nervoasă, amestecată cu plîns)* : Deci, nu vrei. Nici nu ştii cît îți mulțumesc. Nici nu ştii ce bine îmi faci! Oh! bine că s-a sfîrşit.

BUNICA *(mîngîind-o pe cap):* Hai, linişteşte-te, linişteşte-te. *(Pauză.)* In ee-ați fost amestecați, tu şi cu Matei ?

IRINA: în nimic. Era o minciună. *(Stupoare la ceilalţi.)* Voiam să-l salvez pe Matei. Adela mi-a dat ideea.

BUNICA: Adela?

IRINA: Dacă Dan ne-ar fi trecut graniţa, eram hotărîtă să mă omor. *(Către Dan.)* Socoteam că poate ai să mă ierţi pentru minciuna mea. *(Pauză.)* De ce nu mă loveşti, de ce nu mă calci în picioare? *(Dan tace.)*

BUNICA *(către Dan)*: Lasă-mă cu ea.

DAN *(ezitînd)*: Sînt fericit că nu eşti vinovată, Irina... Asta e lucrul cel mai însemnat. Eu... *(Iese.)*

BUNICA *(luînd-o în braţe, cu mare gingăşie)*: Fetiţe, fetiţo! Pune capul aici. *(O leagănă.)* Nu trebuie să-l iubeşti atît, e prea multă nebunie în dragostea ta. E prea fără măsură. Frumuseţea omului e măsura şi luciditatea. Fetiţa mea, nu trebuie sa alergăm după umbre. Lucrurile adevărate sînt mai frumoase. Uită-te în jurul tău: e lumină, e soare, sînt rîsete, sînt oameni care construiesc, sînt nădejdi, cresc copii. Lasă himerele, niciodată nu ştii pe ce fund de prăpastie se risipesc, părăsindu-te zdrobit şi pustiit. *(Sună telefonul. Bunica ridică receptorul.)* Da... Reveniţi mai tîrziu... E foarte urgent? Un moment. *(Se ridică, deschide o uşă, o strigă pe Adela, apoi se întoarce lîngă Dina.)*

ADELA *(neliniştită)*: A plecat Dan?

BUNICA *(ameninţătoare)*: Da. O să vorbesc eu în locul lui cu dumneata.

ADELA: Dar eu n-am nimic cu el, n-aveam nimic să-i spun. Nu ştiu nimic. *(Ridică receptorul.)* Alo! Da, eu... Din partea cui?... *(Agitată.)* Cum? Ce?... Alo, alo! *(închide, pauză lungă, apoi, izbucnind, către Irina.)* Poţi să crapi acum şi tu, şi Matei, şi aviatorul tău. Puteţi să crăpaţi cu toţii! *(Ieşind.)* L-au arestat pe Costică. Au să ne zdrobească! *(Se întîlneşte în uşă cu Matei, care intră.)*

MATEI: Ce e, ce s-a întîmplat? E adevărat?

BUNICA: A început să se facă curăţenie.

MATEI *(repezindu-se la Irina)*: Ira, ce-i cu tine? Ai plîns?

BUNICA: Te miră? Uite unde ai adus-o.

IRINA: Bunico, te rog, Vreau să vorbesc cu Matei. O să ţin minte ce mi-ai spus. *(Bunica iese.)*

MATEI: Ce-i cu tine, dragostea mea?

IRINA: A fost Dan aici. A refuzat.

MATEI *(se duce la bufet, îşi toarnă un pahar, îl bea, mai toarnă unul, îl bea)*: Mai bine.

IRINA *(cu o strălucire de nădejde)*: Nu-i aşa?

MATEI: De fapt, mă aşteptam la asta. Nu era logic să fie altfel. Nu era în logica destinului meu. Mă agăţam de iluzia asta ştiind că e o iluzie. Acum, s-a terminat. Sînt ca o epavă pe fundul apei.

IRINA: Nu, nu vorbi aşa. Trebuie să luăm totul de la început. Chiar dragostea noastră s-o luăm de la început.

MATEI *(se uită mereu într-un colţ al camerei)*: Vorbeşti copilării, Ira. O dragoste e ca o zidire. Te clădeşti în ea. Cum să te desprinzi fără s-o dărîmi? Ira, un singur lucru mi-a mai rămas: te iubesc. Atît de mult te iubesc!...

IRINA: Şi eu, Matei. Nu există umilinţă, durere sau ruşine, pe care să nu le fi învins pentru dragostea asta. De aceea trebuie să dovedim că n-a fost un miraj al nostru. S-o ducem întreagă pînă la capăt.

MATEI *(uitîndu-se în colţ, cu enervare)*: Lasă-mă. *(Mai bea.)*

IRINA: Ce-ai spus?

MATEI: Nimic. Nu vorbesc cu tine.

IRINA: Trebuie să ne schimbăm viaţa, Matei.

MATEI: Sau s-o terminăm. Acuma. Atît cît mai e timp. Cît nu s-a prăbuşit nimic. *(Uitîndu-se în colţ.)* Nu mă privi aşa!

IRINA *(speriată)*: Matei!

MATEI: Nu te speria. M-am obişnuit cu el. *(Pauză.)* Ira, trebuie să murim. înţelegi? A bătut ceasul. Te voi ţine strîns în braţe, îţi voi spune că te iubesc, îţi voi arăta palatul de cristal. Şi vom pleca spre el. împreună. Ţinîndu-ne de mînă. *(Scoate un revolver.)* Uite. E atît de simplu!

IRINA: Nu, nu! *(Pauză.)* Dacă ne-am sinucide, ar însemna că n-am crezut în dragostea noastră

că ne-am înşelat, că n-a fost nimic, decît o beţie care se risipeşte.

MATEI: Dacă am continua să trăim, s-ar risipi beţia.

IRINA: Dar nu accept că a fost o beţie, nu accept, înţelegi?

MATEI: Ira, nu mă părăsi. Trebuie să vii cu mine.

IRINA: Dar sînt cu tine, Matei. Ţi-a fost vreodată cineva mai aproape? E cu putinţă să fii mai aproape?

MATEI: Lasă, de ce te faci că nu pricepi? Presimt, ştiu că, dacă am continua aşa, într-o zi ai să te desparţi de mine. *(Cu disperare.)* Trebuie să murim. *(Surd).* Vreau să mori cu mine!

IRINA: Taci! Mă îngrozeşti. Mi-e silă...

MATEI *(clătinîndu-se, ca sub o lovitură)*: Silă! Buzele tale au rostit cuvîntul ăsta? Buzele tale? *(Uitîndu-se în colţ.)* Şi tu! Pleacă odată de aici!

IRINA: Matei, mi-e frică, ce-i cu tine, ce vezi?

MATEI: Băieţaşul! *(Spre colţ.)* Nu mă privi aşa. Nu pot suporta. *(Către Irina.)* Nu-1 vezi? Cu hainele lui de catifea, cu mîinile în buzunare şi cu ochii aceia imenşi şi trişti. *(Spre colţ.)* Nu mă mai acuza. Nu te mai uita aşa la mine! Nu pot să-ţi dau altă viaţă. E prea tîrziu.

IRINA *(îngrozită)*: Matei, trezeşte-te, Matei!

MATEI *(ca trezindu-se dintr-un vis)*: Da, Ira. Sînt aici.

IRINA: Matei, trebuie să-mi făgăduieşti c-ai să te-ngrijeşti. Că n-ai să mai bei. Matei, te implor, Matei, să începem altă viaţă.

MATEI *(cu un ton ciudat)*: Da, Ira, vom începe altă viaţă.

IRINA: E adevărat? Cu tine nu ştiu niciodată dacă e adevărat. O să plecăm din casa asta, nu-i aşa?

MATEI *(acelaşi ton)*: Da, iubito.

IRINA: O să muncim, o să fim fericiţi.

MATEI: Da, iubito. O să fie cum vrei tu. *(Pauză.)* Sînt obosit. Mă duc puţin la mine. Nu, rămîi aici. *(Pauză.)* Ira, de un singur lucru nu trebuie să te îndoieşti. Te ador.

IRINA: Ştiu. Şi o să fie atît de bine! Trebuie să ai încredere.

MATEI: Da, iubito. *(O sărută pe pâr, urcă scările.)*

IRINA *(singură)*: Doamne, poate s-a sfîrşit coşmarul. Doamne, fă să fie lumină. Vom fi alţi oameni. *(Deodată, neliniştită.)* Matei, Matei! *(Urcă în fugă scările. După un răstimp, se aude ţipătul ei sălbatic, şi apoi apare şi ea în capul scărilor.)* Ajutor! Ajutor! S-a... *(Are un hohot de rîs nervos, scurt.)* Ha, ha... s-a spînzurat! *(Izbucneşte într-un rîs isteric.)* Ha, ha, ha... Mincinosul!

Cortina

TABLOUL 3

In scenă, Grigore, scoţind âbţibilduri. Emilia, Bunica, Petru, Caterina. Cineva se pregăteşte de plecare, căci două valize aşteaptă lingă uşă.

EMILIA *(continuînd să povestească)*: Pe la zece, a venit cineva de la băcanul din colţ şi a întrebat de Adela. Spunea c-o roagă băcanul să vină repede la el. Ştiam că fac afaceri împreună. Adela s-a dus şi, cînd am văzut că pînă la unu nu s-a întors, am coborît. Prăvălia era închisă. Pe urmă, am aflat că i-au arestat pentru nişte carne de porc vîndută la negru.

BUNICA: O să scape ieftin.

CATERINA: Nu se ştie, legile sînt severe.

BUNICA: Nici o lege nu-i de ajuns de severă pentru o ticăloasă ca Adela.

EMILIA: Cum s-au întîmplat toate! Adela şi Costică — arestaţi, Irina pleacă la Cluj, de ce tocmai la Cluj? Petru şi Caterina îşi caută casă. Mama s-a mutat în clădirea laboratorului. Matei... *(Izbucneşte în plîns.)*

GRIGORE: Ha? Aţi spus ceva? Emilio, dă-mi nişte pap. *(Emilia iese.)*

BUNICA: Eu nu m-aş fi mutat, dar mă extenuează drumurile. *(Pauză.)* Şi ce-aş mai fi făcut aici?

PETRU: Ți-aduci aminte, bunico, cînd ai spus că Matei e un plăsmuitor de miraje? S-au risipit toate acum. Sînt încă nopți cînd nu pot să adorm. Și biata Irina...

BUNICA: O să se refacă. Dar cu ce preț!

PETRU: Uneori, Matei îmi apare ca simbolul neputinței unei lumi vechi, roasă pe dinăuntru de atîtea otrăvuri, încît nu mai poate zidi nimic.

(Pauză.)

EMILIA *(care i-a adus lui Grigore papul)*: Ce ciudată e liniștea asta! Voi nu simțiți cum s-a potolit parcă ceva? Ca și cum ar fi fost o furtună mare, și acum s-a ales pămîntul de ape.

CATERINA *(arâtînd pe fereastră)*: A ieșit și curcubeul. Cînd eram mici, noi, copiii din sat, credeam că-i poarta unei alte lumi. *(Rîzînd.)* De fiecare dată voiam să pornim într-acolo.

BUNICA: Și n-ai pornit? L-ai luat și pe Petru de mînă. O să vă ajungă din urmă și Irina. Dan are același drum. Cred că am și eu un loc lîngă voi. Mergem spre lumină. Da, Emilio, ai dreptate, în casa asta s-a ales ceva: s-au ales oamenii. Unii sînt slabi încă, alții îndurerați, dar vor ieși la liman. E o facere cu dureri.

IRINA *(intrînd; e foarte schimbată, asprită)*: Sînt gata.

EMILIA: N-ai uitat nimic?

IRINA: Nu. încă nimic din cîte aș vrea să uit. Aș fi vrut să plec cu mîinile goale.

PETRU: Cînd începi cursurile?

IRINA: Peste două săptămîni. *(Tăcere; ca obsedată.)* Nu vreau să iau nimic cu mine.

DAN *(intrind)*: Am adus mașina. *(Timid.)* Nici prieteniile, Irina?

IRINA: Da, asta, da. Și nevoia de a munci, de a face, în sfîrșit, ceva adevărat. Mi-e sete de lucruri adevărate.

DAN: Trebuie să ții minte că eu...

IRINA: Taci, Dan. Trebuie să rup cu tot trecutul, să rad totul pînă-n temelii, dacă vreau să trăiesc; mi-e gura plină de cenușă. *(Se duce s-o îmbrățișeze cu multă dragoste pe Emilia. Dan rămîne cu capul plecat. Bunica îi pune mîna pe umăr.)*

BUNICA: Poate că atunci cînd o să uite totul, o să aibă nevoie de tine. *(Un surîs își face loc pe fața lui Dan. Sărută mîna Bunicii.)*

EMILIA *(Irinei)*: Fetița mea dragă... îți doresc noroc.

PETRU *(Bunicii)*: Mergi și mata la gară?

BUNICA: Da. *(Ies cu toții; nu rămîn în scenă decît Emilia și Grigore.)*

CATERINA *(întorcîndu-se din ușă)*: De ce nu deschideți ferestrele? Nici nu știți ce aer proaspăt e afară! *(Pleacă.)*

(Emilia deschide ferestrele. Se aude zgomotul mașinii care pleacă. Emilia rămîne la fereastră. Se aud sirenele fabricilor,)

EMILIA *(către Grigore, care continuă să lipească poze)*: Sună fabricile. Ce multe sînt! *(Tăcere. De afară pătrunde zgomotul orașului. Claxoane. Vînzătorii de ziare strigă:* „Scînteia", „Romînia Liberă", „Hotărîrea Guvernului". *Emilia închide ferestrele. Se aude zgomotul pendulei. Emilia, îndreptîndu-se spre mijlocul camerei.)* Am rămas singuri. *(Pauză.)* Știi, Grigore, cred că am priceput, în sfîrșit, și eu ceva: că aga dus o viață fără rost, fără nici un preț!

GRIGORE: Ha? Strașnice-s abțibildurile astea! Mai ales cele cu iepurași.

în scenă se întunecă treptat. Emilia și Grigore nu se mai văd decît ca niște umbre, în timp ce cade încet

Cortina

OASPETELE DIN FAPTUL SERII

Piesă intr-un act

PERSONAJELE

BĂTRÎNUL
FETIȚA
FIUL'
OASPETELE
DOI JANDARMI

Acțiunea se petrece în ultimii ani *. O fermă izolată, pe granița dintre Franța şi Germania occidentală. O încăpere mare, ce serveşte şi de cameră de primire, şi de bucătărie, şi de sală de mîncare. Aici îşi duce viața comună familia. Mobilier rustic, din lemn : masă, o bancă, scaune. Saci desfăcuți, cu cartofi şi grîu, lingă perete. Pe dreapta, în prim-plan, o vatră-cămin, apoi, în colț, uşa. Înfund, mijloc, scară de lemn, ce duce la etaj. în stînga scării, fereastră. Pe peretele din stînga : în fund, un pat, deasupra căruia se află o litografie după Meissonier : „Napoleon trecînd Alpii"; în primul plan, uşa ce dă afară.

E noapte. Luna, intrind pe fereastră, luminează slab scena goală. Impresie generală de izolare şi tristețe.

BĂTRÎNUL *(intră şi aruncă pe jos un fier de plug)* : Blestemat pămînt! Nu poți vîrî plugul în el fără să se înțepenească în vreo armă sau cască ruginită! Hei, Yvette, Yvette! *(Aprinde lampa şi se uită în jur.)* Pe unde o fi umblînd iar? *(Deschide uşa şi o strigă în întunericul de afară.)* Yvette! Yvette! Vino odată acasă, dacă nu vrei să-ți rup urechile! *(Pune mîna la ureche şi ascultă.)* Aha, orăcăitul broaştei! *(Zîmbeşte, strigă din nou.)* îți dau eu ție! Vino îndată în casă! *(Lasă uşa deschisă şi se aşazâ pe un scăunel, Ungă fierul plugului, pe care-l îndreaptă cu un ciocan.)*

FETIȚA *(răsare în prag, unde se opreşte; e o fetiță slăbuță, de nouâ-zece ani, cu ochi foarte mari; poartă*

* Piesa a apărut în anul 1953.

codițe; cînd merge, şchioapâtâ foarte pronunțat; infirmitatea îi dă un aer de precocitate şi uneori de exaltare) : Trebuie să mă dau de trei ori peste cap, ca să mă fac din nou om. Nu te întoarce, nu trebuie să vezi, că altfel, rămîn aşa.

BĂTRÎNUL : Bine, nu mă întorc. Dar ce eşti astă-searâ?

FETIȚA : N-ai auzit? O broscuță.

BĂTRÎNUL: A, da! N-ai putut să alegi altceva? Ieri erai pasăre cîntătoare. E mai frumos.

FETIȚA *(se apropie de Bătrin şi-i întinde o floare) :* Stăteam lîngă iaz; s-a întunecat, a ieşit luna şi bătea vîntul în stuf. Eram atît de singură, că m-am prefăcut într-o broscuță care face : oac, oac! la stele. *(Pe urmă se ascultă singură şi îi vine să plingâ de glasul ei trist.)*

BĂTRÎNUL : Ai plîns ?

FETIȚA *(neagă din cap cu îndărătnicie)* : Nu plîng. Dar îmi vine cîteodată.

BĂTRÎNUL *(trăgînd-o cu dragoste lîngă el)* : De ce?

FETIȚA : ...Dacă tu eşti plecat toată ziua la cîmp, iar cînd vii acasă, eşti obosit şi posomorit! Şi Pierre nu deschide gura. Umblă ca o umbră! Nu se întîmplă nimic aici!

BĂTRÎNUL : Oamenilor ca noi nu li se întîmplă niciodată nimic. Afară de necazuri.

FETIȚA : Hans spunea că dacă vrei cu tărie, poți fi fericit. Ca în basme!

BĂTRÎNUL: Cine-i Hans?

FETIȚA : Prietenul meu.

BĂTRÎNUL: Ai un prieten? Unde l-ai găsit?

FETIȚA : Dacă-ți spun, ai să mă ocărăşti!

BĂTRÎNUL: NU te ocărăsc. Unde l-ai cunoscut?

FETIȚA *(fâcînd un semn cu mîna)* : Dincolo!

BĂTRÎNUL: Dincolo?! Ai trecut dincolo?

FETIȚA *(cu mîinile la spate, foarte mîndrâ)* : îhniî

BĂTRÎNUL: NU se poate, astea-s născociri de-ale tale!

FETIȚA : Eu nu mint.

BĂTRÎNUL: Bine, dar nu e voie!

FETIȚA : Ei, toată ziua trec maşini şi militari de-ai noştri. Mi-am pus scufița fermecată în cap şi

m-am strecurat pînă in sat la el, fără să mă vadă nimeni.

BĂTRÎNUL: Ce scufiță? Ai înnebunit?

FETIȚA : Sigur că mi-am pus scufița. Altfel crezi că puteam să trec nevăzută?

BĂTRÎNUL : Şi ce-ai căutat acolo ?

FETIȚA : M-am dus aşa, de curiozitate!

BĂTRÎNUL : De cîte ori ai fost?

FETIȚA : De două ori. Am ajuns la marginea satului şi am intrat în fierăria lui Hans. Sîntem foarte buni prieteni acum.

BĂTRÎNUL *(supărat):* Să nu te mai prind că treci dincolo, că-ți rup picioarele! Auzi ?

FETIȚA *(cu tristețe)* : Unu-i gata rupt.

BĂTRÎNUL *(atrâgînd-o în brațe, cu remuşcare) :* Iartă-mă, fetițo! Sînt un bătrîn nebun. Nebun şi prost! Dar nu-i voie! N-ai ce căuta la nemți! Sînt duşmanii noştri.

FETIȚA : Hans nu-i ca ceilalți. I-am povestit că tata a fost omorît pe front şi că Pierre a rămas invalid, că eu-s şchioapă tot din cauza lor. *(Ruşinată.)* L-am scuipat! Şi... şi el m-a luat în brațe şi a spus că asta nu se va mai întîmplă niciodată.

BĂTRÎNUL *(neîncrezător):* Ce vorbeşti!

FETIȚA: Mi-a jurat! Am jurat amindoi! Mătuşa Felicite spune că atunci cînd e lună plină, jos, pe cîmp, unde erau fortificațiile, se adună toți soldații morți şi plîng, şi se văietă. De ce-a trebuit să moară? Tu i-ai auzit vreodată? Oare vine şi tata?

BĂTRÎNUL: Prostii! Felicite e o babă fără minte.

FETIȚA : Ba eu cred că-i adevărat. De aceea am jurat. Cînd plîng cei vii, e mai puțin trist.

BĂTRÎNUL : Astea-s gînduri de fată zăludă. Şi ce-ai în buzunare? Ai să-ți rupi rochița. *(O caută în buzunare şi scoate un pumn de cartuşe trase. Aruncă furios tuburile pe jos.)* Iar ți-ai umplut buzunarele cu cartuşe. Unde le-ai găsit?

FETIȚA: La cazemată! Cu ce vrei să mă joc? Alte jucării nu se găsesc pe aici.

BĂTRÎNUL *(ridicîndu-se tulburat)* : Biet copil!

FETIȚA : Te-ai supărat pe mine ?

BĂTRÎNUL: NU, Yvette, cum o să mă supăr pe tine! Pe viață sînt supărat, pe ticăloasa asta de viată!

FETIȚA : Există şi alta ?

BĂTRÎNUL: Alta? *(Gîndindu-se. Cu îndoială.)* Parcă mai ştiu! Vorbesc şi eu, aşa. De fapt, tragi, tragi la jug, nu te uiți nici în dreapta, nici în stînga, mergi tot înainte, şi într-o zi, vezi că ai ajuns la capăt, ca un bou la capătul arăturii. Ingenunchi şi te culci pentru totdeauna. Asta e viața!

FETIȚA : Tu spuneai că a noastră e ticăloasă! '

BĂTRÎNUL: Spuneam. *(Pauză.)* Câteodată, mă gîndesc că poate fi altfel. înainte de război, cînd trăia taică-tu şi bunică-ta, iar Pierre era sănătos, nu mirosea pe aici a mucegai. Tot muncă, tot impozite şi griji, boli şi necazuri, dar le luam, nu ştiu cum, cu toții în piept, cu grabă mare, ca şi cum ne-ar fi aşteptat undeva cine ştie ce făgăduințe, ce ospețe ! Omul trebuie să trudească, dar cu o' nădejde de bucurie omenească în inimă. Atunci poate şi viața e altfel! *(Pauză. Trist.)* Noi nu mai aşteptăm • nimic, nici un oaspete la ceas de seară! N-am înfățat aşternutul. Am strîns blidele în dulap, am zăvorit uşa, şi el trece, poate, pe lîngă noi, cu vestea cea bună.

FETIȚA : Eu aştept.

BĂTRÎNUL : Ce ştii tu din toate astea? Eşti o gîgîlicel

FETIȚA : Ştiu! Stau culcată în iarbă şi ascult cum foşnesc gîngăniile în jurul meu. Mă uit la nori. Mă uit la copaci. Soarele mă arde. Atunci aud ceva, ca o apă mare, care vine şi trece pe lîngă mine. *(Cu disperare.)* Nu vreau să mai stau ca o schiloadă pe mal! *(Pauză.)* într-o zi, o să mă arunc în apa aceea, să mă ia şi pe mine cu ea.

BĂTRÎNUL *(speriat):* Să te arunci în apă?

FETIȚA : Eşti un prost, bunicule! Nu e vorba de o apă adevărată. Aşa îmi închipui eu.

BĂTRÎNUL : Eşti o fetiță obraznică. Dacă trăia bunică-ta, ştia ea cum să te crească. Nu ajungeai o sălbăticiune, şi nu vorbeai cai verzi pe pereți, despre

ape care nu există. Eu ce să fac cu tine? Să te bat? Să te dezmierd?

FETIȚA *(lipindu-se de Bătrîn) :* Sigur, să mă dezmierzi! 'Să mai rîzi puțin, că de nu, te trag de mustăți. Şi să-mi povesteşti ceva.

BĂTRÎNUL: Bine, îți povestesc. *(Neliniştit.)* Unde-i Pierre, nu l-ai văzut?

FETIȚA : E pe bancă, în spatele casei.

BĂTRÎNUL: De mult?

FETIȚA : Nu s-a mişcat de acolo toată după-masa.

BĂTRÎNUL: Ce face?

FETIȚA : Nu ştii ? Stă cu capul în mîini.

BĂTRÎNUL *(ofîînd) :* Ce vrei să-ți povestesc?

FETIȚA : Cum o să mă fac inginer.

BĂTRÎNUL: Parcă voiai să fii doctor?

FETIȚA : Amîndouă.

BĂTRÎNUL *(nu ştie să imagineze, e stîngaci) :* Pentru asta, trebuie să... mai întîi, să creşti, să înveți...

FETIȚA *(cochetă) :* Cum o să arăt atunci?

BĂTRÎNUL : Păi, cum o să arăți? Ca toate fetele. *(Câutînd cu disperare.)* Ai să ai... ai să ai o rochie lungă.

FETIȚA *(cu dispreț) :* Cînd vrea, Pierre povesteşte mai bine decît tine.

BĂTRÎNUL : Pierre e cărturar.

FETIȚA : Eu nu sînt, şi tot ştiu. O să fiu înaltă şi subțire. O să am ochi lungi, aşa, pînă aici la tîmple, şi părul ridicat. O să fumez, şi o să țin țigareta uite-aşa. *(îşi îndoaie mîna cu grație excesivă.)*

BĂTRÎNUL : îți arăt eu ție! Unde-ai mai văzut asemenea fandoseli ?

FETIȚA : într-o revistă ilustrată. Şi pe urmă...

(Uşa se deschide. Apare Pierre. E un bărbat de vreo douăzeci şi opt de ani, cu figura închisă şi tristă. Poartă ochelari negri. E orb si, deşi cunoaşte casa, gesturile îi sînt nesigure. Caută drumul.)

BĂTRÎNUL *(cu mare dragoste):* Bună seara, băiatule! Nu ți-a fost rece? Nopțile astea de primăvară-s primejdioase.

FIUL *(obosit):* Bună seara, tată. Nu, e cald afară. *(Face cîțiva paşi, dar se împiedică.)*

FETIȚA *(sare şi-l apucă de mîini)* : Pierre, pune mîinile pe umerii mei. Bunicul zice că sînt mică. Aşa-i că nu-i adevărat? Uite, slai în fotoliu. *(îl conduce pe nesimțite spre fotoliu.)* Vezi, bunicule, cînd stă jos, sînt cit el de înaltă.

FIUL *(cuprinzînd-o cu brațul şi surîzindu-i trist):* Eşti o fetiță bună şi miloasă, Yvette. Asta eşti!

FETIȚA *(cu sîngele în obraji):* Nu e adevărat. Sînt rea... rea... rea... rea... *(Rosteşte cuvintele copilăreşte, bătînd din pumni, apoi izbucneşte în plîns.)*

BĂTRÎNUL *(sever) :* Yvette, adu cidrul! Şi o bucată de brînză! Şi pîine! Ai mîncat, Pierre? *(Fetița iese.)*

FIUL : Nu mi-e foame. *(Pauză lungă.)* Yvette ar trebui să plece din casa asta, tată!

BĂTRÎNUL: De ce?

FIUL : Parcă nu-ți dai seama. Sîntem prea departe de lume. O să se ofilească de copil, ca o floare fără apă, între un bătrîn necăjit şi un schilod, pe jumătate neurastenic, izolată în ținutul ăsta al morții. *(Pauză.)* De fapt, mai bine ar fi să plec eu...

BĂTRÎNUL: Ce-ți trece prin cap! Unde?

FIUL: Parcă are vreo însemnătate! Oriunde! *(Cu disperare.)* De s-ar termina odată!

BĂTRÎNUL: Nu-l supăra pe Dumnezeu, băiatule!

FIUL : Cu Dumnezeu am încheiat de mult socotelile. De cînd s-a făcut noapte în mine, Dumnezeul în care m-ați învățat să cred s-a topit, s-a prefăcut în fum. Există doar două adevăruri, tată : viața şi bezna, moartea. încolo, nimic. Nici un scamator deasupra lor, care să le împace. Cînd ai murit, nu mai poți crede în Dumnezeu.

BĂTRÎNUL: Bagă de seamă, fiule, blestemi!

FIUL : Dacă aş blestema, ar însemna că mai cred în ceva. Nu! Constat!

BĂTRÎNUL : Pierre, dar sînt atîția oameni care au suferit ca şi tine, mai rău decît tine, şi care fac ceva, trăiesc, sînt... sînt oameni.

FIUL : Ce înseamnă a fi om?

BĂTRÎNUL: Să nădăjduieşti!

FIUL: în ce? *(Cu sarcasm.)* în fericire? ^

BĂTRÎNUL : în... nu ştiu cum să-ți spun. în rostul tău, na! Nu vezi ce zbucium e cu timpurile astea? Trăim aici ca huhurezii şi ne măcinăm sufletele. Oamenii ceilalți se strîng laolaltă şi vor să...

FIUL : Nu mă interesează politica şi ce vor oamenii. Ei se văd unii pe alții. Ce pot eu să mai vreau?

BĂTRÎNUL : Să mă ia dracu dacă ştiu să-ți spun. Nu sînt savant. Dar simt, uite-aici, în piept, simt că...

FETIȚA *(a intrat, neobservată, cu mîncarea) :* Eu ştiu, Pierre. Să vrei să nu li se mai întîmple şi altora ceea ce ți s-a întîmplat ție. Aşa spune Hans! *(Cu frică.)* Să nu se mai adune, în nopțile cu lună, soldații morți, pe cîmp!

FIUL : Cine-i Hans? Vreun neamț?

FETIȚA *(veselă şi mîndră de ştiința ei) :* Hans e... Stai că ştiu... Mi-a spus... *(Triumfătoare.)* Luptător pentru pace, ca Henri Martin!

BĂTRÎNUL *(grăbit) :* Aş, n-o asculta, vreo închipuire de-a ei. Fata asta născoceşte aşa cum vorbim noi. Vezi-ți de treabă, Yvette! Nu-ți mai băga nasul unde nu-ți fierbe oala! *(Yvette toarnă cidrul în pahare, apoi se suie pe pat, unde se joacă cu o păpuşă de cîrpă, pînă ce adoarme.)*

FIUL *(pentru el) :* Să nu li se mai întîmple şi altora... *(Tare, dar tot pentru el.)* Uneori, îmi imaginez cum ar fi dacă toată omenirea ar deveni oarbă. O lume de cîrtițe. Fără cîntece, fără soare, fără jocuri. Florile şi pomii ne-ar fi mai departe decît visurile. Oamenii şi-ar pipăi unii altora fețele, ca să-şi dea seama dacă plîng sau dacă mai pot surîde, cu 'surîsuri veştede, de plante ținute în beci. Cei meniți să se îndrăgească ar trece unul pe lîngă altul,' necunoscîndu-se, aşa cum trec alături pentru totdeauna stelele de pe cer. Iubitul nu i-ar mai spune iubitei: lumina mea! Prietenii s-ar căuta " cu mîinile tremurătoare, ca şi cum i-ar despărți mii de kilometri. Copilul ar întinde brațele, şi mama ar rămîne cu ele încrucişate. *(Bea paharul de cidru; cu o grimasă.)* Cidrul fără aurul soarelui în el ar avea gustul cernelii. *(îşi lasă capul în*

mîini. Din nou şoptit.) Să nu li se mai întîmple şi altora!...

(Pauză lungă.)

BĂTRÎNUL *(timid):* Pierre, Pierre... *(îi atinge mina.)*

FIUL : Da, tată.

BĂTRÎNUL : Nimic. Zic şi eu, aşa, ca prostul.

FIUL *(zîmheşte vag, râspunzîndu-i distrat la stringerea de mînă. Cu mirare, urmârindu-şi un gînd inferior) :* Un neamţ!

BĂTRÎNUL : Ei, trebuie să fie tîrziu, şi mîine o pornesc devreme la cîmp. S-a hîrbmt şi fierul ăsta de plug. Nu ştiu ce să fac cu el. *'(Se apleacă asupra fierului.)*

FIUL : Uitasem. Te-a căutat azi vătăşelul de la primărie, cu o hîrtie. O convocare, pe mîine, mi se pare. Unde-oi fi pus-o? *(Se caută în buzunare.)*

BĂTRÎNUL : Ce-or mai fi vrînd? Numai la lucruri bune nu te poţi aştepta de la ei. Bani, atîta ştiu. Ar lua şi pielea de pe om. De cînd cu înarmările...

FIUL : întîi, plăteşti cu bani, pe urmă, cu sînge. Nu e bine? Uite-o! *(îi întinde hîrtia.)*

BĂTRÎNUL *(citind):* „Sînteţi convocat mîine, 15 iunie, pentru a asista, în calitate de proprietar, la măsurătorile ce urmează a se face pe cuprinsul.. *(Cu violenţă.)* Ce? Sînt nebuni? Pe ferma mea?

FIUL: Ce s-a întîmplat?

BĂTRÎNUL: S-o creadă ei! Doar peste mine, mort, dacă or trece! Pungaşi şi asasini!

FIUL : Dar spune-mi şi mie despre ce e vorba.

BĂTRÎNUL: Autostrada aceea blestemată. Ţi-am spus că s-a zvonit mai demult că vor să facă o autostradă strategică pe aici. Au venit acum vreo lună nişte domnişori, care s-au tot uitat cu binoclurile şi telescoapele lor — sau cum le spune, dracii să le ia! — şi acum, cică să asist la măsurători, că drumul va trece peste fermă. Te pomeneşti, poate, că şi peste casă!

FIUL *(ridicîndu-se agitat) :* Asta nu se poate!

BĂTRÎNUL : Cred şi eu că nu se poate. Ehei, nu-l cunoaşteţi voi pe bătrînul Goujon!

FIUL *(lâsîndu-se din nou în fotoliu) :* Ce-ai să faci? Au forţa de partea lor.

BĂTRÎNUL Forţa? O să-i iau de gît şi o să-i trîntesc cu botul depămînt. Vreţi pămînt ? Na-vă, pămînt! Pe urmă, o să le dau un picior undeva, să zboare întins pin' la Paris. Vreţi autostradă? Na-vă, autostradă! Drum bun! Asta o să fac.

FIUL : Vorbe de clacă, tată. Ştii foarte bine că nu poţi să te pui cu ei.

BĂTRÎNUL: Ba o să le crap capul! *(Cu amărăciune.)* Pe urmă, n-au decît să mă-nchidă. Pot să mă şi omoare. Dacă-mi iau ferma, e ca şi cum mi-ar tăia vinele. Se scurge tot sîngele din mine. *(Se uită la mîinile lui.)* La ce-s bune mîinile astea, dacă n-au pămînt să-l muncească.

FIUL *(urmârindu-şi gîndul) :* De ce o autostradă? Şoseaua veche e foarte bună.

BĂTRÎNUL: Bună pentru pace, nu pentru război. Cînd vorbeşte lumea de război, parcă tot nu-ţi vine să crezi că o asemenea nebunie e cu putinţă. Dacă ai spune la milioane de oameni — ce milioane ? zeci de milioane! —- legaţi-vă cîte un pietroi de gît şi aruncaţi-Vă în Atlantic! nici unul n-ar face-o. Dar dacă te uiţi bine în jurul tău, vezi că eşti ca o muscă într-o pînză de păianjen, care se strînge mereu, ca să te lege de mîini şi de picioare, pe nesimţite. Au dreptate comuniştii!

FIUL *(surprins) :* Tu spui asta? Tu, care nu mai încetai să-i ocărăşti?

BĂTRÎNUL: Ii ocărăsc şi acum, să-i ia naiba! dar în chestiunea asta, cu războiul, au dreptate. M-am întîlnit ieri cu feciorul lui Bouffety — ăla care a fost închis — şi m-a întrebat, rînjindu-mi sub nas: „Ei, taică Goujon, tot pe scaun stai?"—- „Cum adică pe scaun, mă obraznicule ?" — „Păi, toată Franţa e în picioare, şi dumneata zaci la gura vetrei, învîrtindu-ţi degetele! Tot aşa ai să faci şi cînd ţi-or cădea bombele în cap?" Mă gîndeam să-i ard vreo două — că-l ştiu de cînd era atîta! — da-i de trei ori cît mine. *(Cu alt ton, timid şi nesigur.)* Tu ce zici, Pierre, n-avea

dreptate obraznicul? Auzi, la Paris au fost, săptămîna trecută, mari manifestaţii şi greve.

FIUL *(dezinteresat)* : Da?

BĂTRÎNUL : Altă dată, Charles îmi spunea...

FIUL : Care Charles?

BĂTRÎNUL : Ei, tot feciorul lui Bouffety... îmi spunea că la... nu-mi aduc aminte unde... dar şi în alte părţi s-a întîmplat la fel, oamenii au smuls jaloanele cînd au venit să facă măsurători pentru aerodromuri sau depozite de muniţii. Atunci am dat din umeri. Nu mă privea. *(Pauză.)* Dacă ai fi tu teafăr! *(Observîndu-l.)* Nu mă asculţi!

FIUL *(cu oboseală)* : Ba da. Spuneai...

BĂTRÎNUL: Spuneam: dac-ai fi tu teafăr!

FIUL *(mohorît)* : Nu sînt!

BĂTRÎNUL: Da, boala ta e mai cu seamă aici. *(îi atinge pieptul cu degetul.)* Aşa spuneau şi doctorii. Ziceau că dacă nu te zguduie ceva pe dinăuntru, e rău.

FIUL *(enervat):* Poate... *(Pauză. Apoi, cu o deznădejde surdă.)* Dar nu înţelegi, tată, c-am murit de mult ? Nu pot să mai mor o dată. Ce vrei să-mi facă mie războiul?

BĂTRÎNUL : înainte, cînd a fost vorba de fermă, ai sărit ca ars, şi-ai spus că nu se poate!

FIUL : A fost o clipă cînd am văzut-o parcă din nou aievea, ca înainte de război, cînd veneam de la universitate în vacanţă. Deschideam portiţa. îmi era atît de dor să-i aud scîrţîitul! îl aveam în urechi tot timpul drumului. Pe urmă, printre straturile de flori, mama! Şi sărutările ei pe obraji! Şi rochia ei, mirosind a pîine caldă. Mă urcam la mine în odaie şi de la fereastră vă strigam, pe tine şi pe Frangois. Uneori, unul din voi era pe aproape şi-mi răspundea. Glasul lui Franşois era puternic, puţin cîntat. Ajungea pînă la mine parcă dansînd prin aerul fumuriu al amurgului. Se lăsa seara. Mama punea masa sub nuc. Se auzea zgomotul farfuriilor şi al tacîmurilor. Era linişte, se aprindeau stelele... Şi nu ne dădeam seama că eram fericiţi. *(Pauză.)* De aceea, înainte...

A fost însă o nălucire, s-a risipit... *(întinde mîinile, ca şi cum ar căuta.)* Casa, ferma, noi... întuneric! *(Cu disperare violentă.)* Numai întuneric!

BĂTRÎNUL *(după o pauză, timid, cu greutate, apoi, gâsindu-şi mai ferm gîndul) :* Şi acum, copilul fratelui tău, Yvette... Casa asta, aşa pustie cum e, în care aţi crescut, în care a murit mama şi... şi eu chiar, şi tot ce e în jur, pomii pe care i-am sădit, vitele pe care le-am crescut... Ceilalţi oameni nu... nu mai sînt? Nu-ţi pasă?

FIUL *(ridicîndu-se, chinuit) :* Nu ştiu. Cîteodată, cred că nu!

BĂTRÎNUL *(după o pauză) :* Yvette mi-a spus odată că i-e frică de tine. Am ocărît-o. Nu-mi place cînd copilul vorbeşte altfel decît noi toţi. Ştiu doar cît te iubeşte. *(Pauză. Se uită cu un fel de teamă la fiul său.)* înţeleg ce-a vrut să spună.

FIUL *(care se îndrepta spre scară, s-a oprit, ascultînd replica; e cu spatele spre Bătrîn. Ultimele cuvinte l-au ţintuit ca un cuţit. Se întoarce) :* Tată! *(Pauză lungă, apoi, cu o voce stinsă.)* Mă duc sus, la mine. Noapte bună! *(Urcă scara încet, ca un om copleşit şi hărţuit de gînduri. La mijlocul scării se opreşte, 'se apleacă peste balustradă.)* Yvette, cine e Hans?

BĂTRÎNUL: Sst! A adormit. Ştii cum se sperie cînd o trezeşti brusc.

FIUL *(dă'din cap, repetă) :* Noapte bună!

BĂTRÎNUL: Noapte bună... băiatule!

(Uşa de sus se închide. Bătrînul se învîrte prin încăpere, o acoperă pe Fetiţă cu o haină, se aşază din nou la masă. Rămîne cu ochii în gol. Se aude o bătaie în uşă, întîi încet, apoi mai tare, repetată.)

BĂTRÎNUL: Cine-o fi la ceasul ăsta? *(Deschide uşa şi priveşte afară.)* Hei, nu pleca, cine eşti?

OASPETELE *(de afară) :* Mă temeam că dormiţi. Voiam să plec. Primiţi un oaspete?

BĂTRÎNUL: La ceasul ăsta? Cine eşti dumneata?

OASPETELE : Sînt străin. Am înnoptat pe-aici şi credeam... Vă rog să mă iertaţi. Bună seara.

BĂTRÎNUL: Stai. Stai, intră! S-o găsi un colțișor și o bucată de pîine pentru dumneata. Nu sîntem sălbatici. Poftim!

OASPETELE *(intră. E tînăr, înalt, blond, ca o figură deschisă. Pare obosit. Hainele și pârul, în neregulă. Are o zgîrieturâ pe obraz și ține o mînă sub haină) :* Mulțumesc! Sînt obosit. Vin de departe.

BĂTRÎNUL: De unde?

OASPETELE *(cu o ezitare)* : De la... Belfort. Mă duc la Metz și, cum nu prea am bani de drum, merg pe jos.

BĂTRÎNUL *(continuînd să-l măsoare cu oarecare suspiciune):* După accent, pari străin.

OASPETELE : Am trăit mulți ani în străinătate. De cînd eram mic.

BĂTRÎNUL : îhm. Stai. Ia niște brînză, pîine. Poftim și un pahar de cidru. *(îl servește.)* Ce-ai la obraz ?

OASPETELE: O zgîrietură. *(Ridică paharul.)* In sănătatea dumitale și a tuturor celor din casă. *(Bea cu sete. Surîde și pare dintr-odată foarte tînăr.)* îmi era tare sete.

BĂTRÎNUL *(turnîndu-i încă un pahar) :* Așa-i la drum. • *(Se uită la mîinile lui.)* Ești muncitor, nu?

OASPETELE: Fierar. *(încurcat, câutînd un subiect de discuție.)* Frumos pe la dumneavoastră. Cum îi spune locului?

BĂTRÎNUL : Se cunoaște că ești străin. în timpul războiului, îi spunea Țara Nimănui. Prin partea asta, n-a mai rămas decît casa mea. Două ziduri și un acoperiș. Am reparat ce-am putut. Aici nu-i un pămînt ca toate pămînturile. E răscrucea războaielor. Stăm chiar în gura vrăjmașului. *(Arată cu mîna „dincolo".)*

OASPETELE : îi urîți ?

BĂTRÎNUL : Ce-ai simți dumneata dacă cineva ți-ar fi distrus casa, ți-ar fi omorît un fecior, l-ar fi făcut neom pe celălalt și ți-ar fi schilodit și nepoata ?

OASPETELE *(înnegurîndu-se) :* Da, pricep. *(Pauză.)* Cred că tot ar fi mai bine să plec. Să nu vă încurc. *(Se ridică cu greu.)*

BĂTRÎNUL: Ce vorbă e asta! Stai! *(întinde mîna să-l oprească și dă din greșeală peste cana cu cidru, care cade și se sparge).*

FETIȚA *(speriată, tresărind din somn) :* Mamă, mamă!

BĂTRÎNUL *(repezindu-se s-o liniștească) :* Nu-i nimic, Yvette. S-a spart cana. Hai, liniștește-te! Sîntem aici în casă, uite, bunicul e lîngă tine.

EETIȚA: M-am speriat. *(Se freacă la ochi, în timp ce oaspetele, privind-o, a rămas uluit. îl vede.)* Cine e acolo? Hans, tu ești? Cînd ai venit? De ce nu mi-ai spus? *(Sare și-l ia de mînă.)*

BĂTRÎNUL: Deci, dumneata ești Hans! Parcă spuneai că ești străin și vii de la Belfort!

OASPETELE : V-am mințit. Sînt de dincolo. Mă temeam că dacă vă spun adevărul, n-o să mă primiți. Nu știam că e casa Yvettei.

FETIȚA : Cum să nu te primească! Nu ești prietenul meu ? Dar ce urît te-ai făcut! De ce te-ai jigărit așa, de ce ești zgîriat pe față, de ce ești murdar ? Ei, uită-te la mine, cu tine vorbesc.

OASPETELE *(uitîndu-se la Bătrîn) :* Da, Yvette...

EETIȚA *(bâtînd enervată din picior) :* Ba nu te uiți. Te gîndești în altă parte. De ce ești urîcios? Nu pot să te sufăr.

BĂTRÎNUL : Yvette, lasă-1 în pace. E obosit. Du-te și adu altă cană cu cidru.

FETIȚA : Nu vreau!

BĂTRÎNUL *(sever):* Yvette! *(Fetița iese, scoțînd limba la Hans.)* Copil de război! *(Pe alt ton.)* De ce m-ai mințit?

OASPETELE: V-am spus. Credeam că dacă știți de unde vin, n-o să...

BĂTRÎNUL : Și ce cauți la noi?

OASPETELE *(după o clipă de ezitare):* Sînt urmărit! Am fugit. *(Se clatină, se sprijină de masă. își scoate mîna de sub haină, unde a ținut-o tot timpul. E însîngeratâ.)*

BĂTRÎNUL *(speriat)* : Ai sînge pe mînă!

OASPETELE *(cu un fel de pudoare) :* Mai am o zgîrietură. *(Cade.)*

BĂTRÎNUL *(țipînd) :* Yvette ! Yvette !

FETIȚA *(deschizînd ușa)* : Ce s-a întîmplat ?

BĂTRÎNUL: Nu-i nimic, e obosit. I-a venit rău. Dă-mi apă şi un ştergar. Repede! *(Fetiţa iese.)*

FIUL *(din capul scării, unde şi-a făcut apariţia în clipa în care Bătrînul a strigat după Fetiţă) :* Ce se întîmplă aici? Cui i-e rău? *(Bătrînul nu-i răspunde, e aplecat asupra Oaspetelui.)* Cine e aici? Ce s-a întîmplat? Nu văd nimic, nu ştiu nimic! Răspundeţi! Tată! Yvette!

BĂTRÎNUL : Linişteşte-te. Un străin. E rănit.

FETIŢA *(intrînd cu apa şi cu prosopul, pe care le dă Bâtrînului. îl mîngîie pe frunte pe Oaspete) :* Hans, Hans, nu mă auzi?

FIUL *(de pe scară):* Hans? *(Coboară precipitat, atît cît permite mersul unui om orb.)* Daţi-i să bea ceva tare. Un coniac.

FETIŢA *(Bâtrînului) :* Da, da. Dă-mi cheia de la dulap, bunicule!

BĂTRÎNUL *(care a examinat rana şi a bandajat-o) :* Nu e nimic grav. Cu aşa ceva, în tinereţe, jucam o săptămînă. E mai mult oboseala, fuga.

FIUL: Fuga?

BĂTRÎNUL : A fugit de peste graniţă. Nu ştiu de ce. N-a apucat să-mi spună. Aha, vrei să-mi spui! Deschizi ochii. Hai, băiatule, nu ţi-e ruşine, pentru o zgaibă! Na, bea asta. E din cel bun. Ai să te lingi pe bot şi n-ai să mai capeţi. Poţi spune că ai avut noroc de rană, că altfel... *(îi dă băutura adusă de Fetiţă.)*

FETIŢA : L-ai legat bine ? Te doare ?

BĂTRÎNUL: NU te mai smiorcăi. Gata! Nu vezi că e teafăr? Nu e aşa, băiatule?

OASPETELE *(slab)* \ Mulţumesc. A fost numai o slăbiciune. *(Se ridică, cu ajutorul Bâtrînului şi al Fetiţei.)*

FETIŢA : Aici, pe pat, bunicule. *(îl duc spre pat.)*

FIUL : Te simţi mai bine?

OASPETELE : Da, mulţumesc.

BĂTRÎNUL : Cred şi eu, o nimica toată, o zgîrietură. Ăsta e feciorul meu. *(Către Pierre.)* Şi dumnealui, după cîte ai aflat, e Hans, despre care vorbea Yvette. *(Fetiţa s-a aşezat şi ea pe pat, ţinind mîna lui Hans într-ale ei.)*

OASPETELE : Nu vreau să vă stingheresc. Mă simt mai bine acum. Era mai mult oboseala, o ameţeală. Plec.

BĂTRÎNUL: NU vorbi prostii. *(După aceste momente de agitaţie, se lasă o tăcere grea. Bătrînul tuşeşte^ Pierre se aşază în fotoliu. De afară vine zgomotul broaştelor.)* Se aud broaştele. Parcă au înnebunit.

OASPETELE: Aşa e primăvara. *(Tăcere.)*

FIUL : Ce fel de rană ai ?

OASPETELE : O împuşcătură. O bandă de nazişti. Glonţul a trecut însă pe lîngă coaste.

BĂTRÎNUL : Am văzut. Dacă nu vrei să povesteşti, poţi să nu povesteşti nimic. Nu te tragem de limbă.

OASPETELE : Lucrurile astea se întîmplă şi la dumneavoastră. Trebuie să fiţi obişnuiţi cu ele. Totul a pornit de la autostradă.

BĂTRÎNUL: De la autostradă?

OASPETELE : Da. *(E slăbit.)* Vreţi să-mi mai daţi un pahar de cidru? Mulţumesc. *(Reia.)* Autostrada strategică, pe care vor s-o construiască pentru transportul de materiale şi oameni, de la vest spre est.

BĂTRÎNUL : Urmează să treacă şi pe la noi. Chiar pe aici.

OASPETELE: Pe aici? Nu ştiam asta. *(Gîndindu-se.)* E foarte bine. E chiar straşnic.

BĂTRÎNUL: Cum straşnic? Vor să-mi taie ferma!

OASPETELE : Spuneam'că e foarte bine, pentru că mă gîndeam că fiind vecini, voi, cei de aici, şi noi, cei de dincolo, am putea întreprinde mai uşor o acţiune comună.

FIUL: O acţiune comună?

BĂTRÎNUL: Taci! Lasă-1 să vorbească. Ia spune, cum vezi asta?

OASPETELE : Cred că în afară de ceea ce o să organizaţi voi în toate comunele ameninţate — sindicate de apărare, caiete de revendicări, mai ştiu şi eu ce! — am putea să organizăm şi pro-

teste comune, manifestații, care să aibă loc în același timp cu delegați dintr-o parte și alta.

BĂTRÎNUL: Să știi că ești un băiat deștept. Auzi, Pierre? Ce spui de chestia asta? Acțiune comună! îmi place.

FIUL *(cu îndoială)* : Mde ! Nu prea cred în eficacitatea ei.

OASPETELE: Nu știu ce o să putem obține în legătură cu autostrada. In schimb, putem cîștiga altceva, mai însemnat : să fim alături!

FIUL: Alături, noi?

OASPETELE *(încălzindu-sc)* : Da. Dumneata și cu mine, de pildă. Știm amîndoi ce înseamnă războiul. Am fost trimiși să ne măcelărim unul pe altul. Am stat față în față, ca doi dușmani. Era bine? Era drept? Acum, ne întîlnim iar, tot ca să luptăm, însă împreună. împotriva celor care ar vrea să ne ucidem din nou. In loc să ne privim cu ură, n-ar fi mai bine să ne spunem : „prietene"? în loc să îndreptăm țevile armelor unii împotriva altora, n-ar fi mai bine să simțim căldura umerilor noștri alăturați?

BĂTRÎNUL: Are dreptate băiatul. Bine gîndește!

FIUL *(arâtîndu-și ochii)* : Un german mi-a făcut asta, și nu pot fi alături de germani!

OASPETELE: Un alt german răscumpără, chiar în fața dumitale, o parte din vina celui de atunci.

FIUL: Te compătimesc că ai fost rănit și că ești urmărit, dar...

OASPETELE *(înroșindu-se)* : M-ai înțeles greșit. Nu vorbeam de rana mea, ci de jurămîntul pe care l-am făcut, de a lupta pînă la ultima suflare împotriva unui nou război.

FIUL: Știu! Să nu li se mai întîmple și altora!

OASPETELE: Da, să nu li se mai întîmple și altora.

FIUL: Pentru asta, ar trebui să uit.

OASPETELE: Dimpotrivă. *(Cu alt ton, concentrat, de mărturisire.)* Eu nu uit. Și asta e puterea mea.

FIUL: Dumneata nu ești un schilod.

OASPETELE: Sînt însă un vinovat.

FETIȚA: Nu-i adevărat, Hans, tu nu ești vinovat!

OASPETELE: Ba da, Yvette. Pentru ceea ce s-a întîmplat, sîntem toți vinovați. Depinde de noi să nu se mai întîmple. Toți oamenii răspund direct de piciorul tău, de ochii domnului Pierre, de satele și orașele arse, de cenușa crematoriilor. *(Pauză.)* în afară de asta, mai este ceva, care nu pot și nu vreau să uit. *(E istovit.)*

BĂTRÎNUL: Mai bine nu vorbi. Nu vezi că ești la capătul puterilor?

OASPETELE *(împins parcă de o nevoie irezistibilă)* : ...Aveam optsprezece ani. Pentru prima dată pe front. Era în anul o mie nouă sute patruzeci, la Denfert.

FIUL *(interesat)* : Unde?

OASPETELE: La Denfert. Compania noastră primise ordinul să execute un atac de noapte împotriva liniilor franceze. Trebuia să trecem un pîrîu.

FIUL: Străbătea satul, și la ieșire, făcea un cot la stînga.

OASPETELE *(uluit):* De unde știi?

FIUL: Cunosc locurile. în ce lună se petrecea asta?

OASPETELE: în martie. în noaptea de șaptesprezece.

FIUL *(ridicîndu-se pe jumătate din fotoliu)* : Șaptesprezece spre optsprezece martie?

OASPETELE: Da. Ce-i cu dumneata?

FIUL *(stăpînindu-se)* : Nimic.

OASPETELE: Era o noapte rece...

FIUL: Plouase cu găleata, pînă la ora unu.

OASPETELE: Dar asta de unde o știi?

FIUL: Eram acolo.

BĂTRÎNUL: Sînt întîmplări de-astea, ciudate. Mi-aduc aminte că în războiul trecut...

FIUL: Taci, tată! *(Oaspetelui.)* Continuă!

OASPETELE: A început un tir cumplit de baraj.

FIUL: Trăgea artileria grea de la Villefose.

OASPETELE: Toată compania noastră a fost sfărîmată. Francezii au trecut la contraatac. Mă adăpostisem într-un cotlon, în albia rîului. Eram înnebunit de frică. La fiecare bulgăre de pămînt care cădea peste mine, credeam că a venit sfîrșitul. Malul pîrîului s-a prăbușit deodată sub o greutate, și

am simțit că mă strivește ceva care mișca, ceva viu. Ne-am încleștat mîinile în gît. Simțeam că-mi ies ochii din cap. Celălalt era mai tare și era deasupra mea. Cu o ultimă sforțare, mișcînd mîna centimetru cu centimetru, am apucat pistolul. L-am împușcat în ceafă.

FIUL *(într-o stare de cumplită surescitare, înfigîndu-și unghiile în palme, ca să se domine)* : A murit?

OASPETELE : De-abia spre dimineață. Tirul artileriei a continuat nebunește, toată noaptea. Nu îndrăzneam să mă mișc. Cîteva ceasuri am zăcut cu muribundul pe pieptul meu. *(Pauză.)* Ăsta e lucrul pe care nu pot, și nu vreau să-l uit. *(Pauză.)* Cred că era de vîrsta mea.

BĂTRÎNUL : Dacă nu-l omorai dumneata, te omora el pe dumneata.

OASPETELE : Știu. Și asta mi se pare la fel de îngrozitor.

FIUL *(s-a ridicat de pe scaun, într-o stare de mare agitație, și s-a îndreptat spre Oaspete, cu mîinile întinse) :* Vreau să-ți cunosc fața. Lasă-mă să-ți pipăi fața. *(Oaspetele, nedumerit, îl lasă. Fiul îi pipăie îndelung obrazul, fruntea.)^* Prin urmare, așa arăți! Ce figură blîndă ai. *(li apucă gîtul.)* De gît te strîngea, nu? Spune, de gît? Așa?

FETIȚA *(cu un țipăt de spaimă)* : Pierre!

BĂTRÎNUL: Ce te-a apucat, Yvette?

FIUL *(la țipătul fetei, lâsînd să-i cadă mîinile):* îi e frică de mine. *(Cu voce blîndă.)* Nu trebuie să-ți fie frică, Yvette! *(Subliniind cuvintele.)* Sînt un om ca toți oamenii. *(Pauză. Oaspetelui.)* Știi, Hans, francezul acela tînăr n-a murit.

(Uimit, Oaspetele se ridică in picioare. Toți înlemnesc, atenți. In același timp, se aud bătăi violente în ușă. Cîteva clipe, toți continuă însă să rămînă încremeniți, încercînd să înțeleagă cuvintele Fiului, ca și cum n-ar auzi bătăile din ușă.)

VOCILE JANDARMILOR: Deschideți! în numele legii, deschideți!

FIUL: Dar deschide odată, tată!

(Oaspetele a făcut un pas spre ușă. Bătrînul îl împinge din nou spre pat, în umbră. Face lampa mai mică și se duce spre ușă.)

BĂTRÎNUL : Ho, ho! Nu mai izbiți așa, că stricați ușa! *(Deschide.)* Ce poftiți? *(Intră un jandarm francez și unul german.)*

JANDARMUL FRANCEZ: Bună seara! N-ați văzut astăseară pe-aici un străin ? Un german fugar ? *(Pauză lungă.)*

BĂTRÎNUL *(se uită la toți, apoi rostește rar):* Nu, n-a venit nimeni.

JANDARMUL FRANCEZ: Ei cine sînt?

BĂTRÎNUL : Nepoata mea și... băieții mei. *(Fiul se îndreaptă spre fereastră.)* E orb, din război. înțelegeți că un neamț n-ar fi prea bine primit aici.

JANDARMUL FRANCEZ : Dacă vedeți vreun suspect, anunțați imediat autoritățile. E un roșu.

JANDARMUL GERMAN : Ein sehr gefährlicher Verbrecher.

BĂTRÎNUL: Ce spune?

JANDARMUL FRANCEZ : Că e un criminal foarte primejdios.

BĂTRÎNUL *(cu un soi de umor) :* Bine! O să avem grijă de el!

JANDARMUL FRANCEZ: Noapte bună. *(Ies.)*

BĂTRÎNUL: Noapte bună. *(închide ușa. Batjocoritor.)* Și ăștia sînt alături!

(Tăcere lungă. Fiul e la fereastră, cu spatele spre încăpere.)

OASPETELE : Spui că n-a murit ?

FIUL *(fără să se întoarcă, încet) :* Nu, a orbit! *(Oaspetele schițează gestul ăe a spuhe ceva, apoi se ridică, își așazâ hainele, își ia șapca, pe care i-o întinde Bătrînul, și se îndreaptă cu pași șovăielnici spre ușă. Yvette îl ajunge și îl oprește, ținîndu-l de mînă. Tăcere lungă. Cu o voce ciudată.)* Parcă s-a făcut lumină!

(Deschide fereastra și, în adevăr, afară se văd zorile. Ceilalți, preocupați, nu observă.)

BĂTRÎNUL *(arătînd spre fereastră, uluit, strigă) :* Pierre! Doamne, Dumnezeule mare, de unde știi? Cum poți ști? Nu cumva, ve...

FIUL *(cu aceeaşi voce)* : Cred că văd. *(Stupoare la toţi.)*
BĂTRÎNUL: Dar, Sfîntă Fecioară! cum e cu putinţă?
FIUL *(întorcindu-se cu braţele întinse şi căutînd/cu gesturi de orb, drumul spre Oaspete)* : Da, cred că văd... Nu e aşa, Hans? Unde ţi-e mîna?

Cortina

O ÎNTÎMPLARE

Drama într-un act
din ciclul *Dramele războiulu*

PERSONAJELE

MĂTUŞA, 65 de ani
VECINA, 40 de ani
OSWALD, 23 de ani
CHRISTA, 21 de ani
MAMA*, 50 de ani
FIERARII, 28 — 30 de ani
SOLDAŢI

* Vezi *Hanul de la răscruce.*

Acţiunea se petrece în timpul războiului, într-o ţară ocupată. Interiorul unei ferme. Se înserează. Afară burniţează.

MĂTUŞA *(termină de dereticat prin casă şi se apucă să aprindă focul in cămin. Se lasă, gemînd, în genunchi) :* Of, Doamne, bătrîneţele! *(Se aude o bătaie în uşă. Răspunde, fără să se întoarcă.)* Intră i

VECINA *(intră, se opreşte lîngă uşă)* : De unde ştiai că eu sînt?

MĂTUŞA : Nu ştiam.

VECINA : Atunci, cum de ai spus să intru ? Şi nici nu te-ai întors măcar.

MĂTUŞA: La ce să mă fi întors? Nu aştept nici un împărat.

VECINA : Eu sar la fiecare zgomot.

MĂTUŞA: Tot burniţează?

VECINA: Dacă era moartea la uşă? *(Se bate cu mîna peste gură.)* Jesus Măria! Ai auzit? Şi peste rîu au împuşcat doi. Asta face cinsprezece în două luni. Noaptea, trebuie să mă ţin cu mîinile de pat, ca să nu ies în prag şi să urlu. *(Confidenţial.)* Urlu cu capul în pernă.

MĂTUŞA : De ce-ai venit ? Se înserează.

VECINA : Îmi vine aşa, să umblu mereu. Oare de ce zăbovesc atîta la cimitir?

MĂTUŞA : Trebuie să se întoarcă. Hai, du-te, e destulă nenorocire aici.

VECINA: Ştii că cu l-am văzut cea dintîi?

MĂTUŞA : Pe Peter?

VECINA : Da. Pe toţi eu i-am văzut cea dintîi. Cînd am auzit împuşcăturile, am ştiut îndată că vin de

la rîpa neagră şi, cum s-a luminat de ziuă, am alergat acolo. Era chiar aşa cum l-au lăsat. Avea capul zdrobit şi...

MĂTUŞA : Lasă, ştiu.

VECINA : Oare de unde or fi aflat că Peter a rupt afişele? Oamenii spun că trebuie să fie cineva care-i denunţă pe toţi.

MĂTUŞA : De cînd a ars depozitul acela de muniţii, nemţii bănuiesc pe fiecare dintre noi.

VECINA : Săracu Peter! Un băiat frumos ca un înger şi atît de bun! Mai bine îl omorau pe schilodul de frate-său.

MĂTUŞA: NU vorbi aşa. El nu-i om? *(Pauză.)* Pina la urmă, au să ne omoare pe toţi.

VECINA : Să vezi că şi în noaptea asta o să se întîmple ceva. Totdeauna simt. Cînd mi se umezesc deodată palmele, înseamnă că trebuie numaidecât să schit împle un omor. Asta a început de cînd l-au împuşcat pe Erik cel lung. Uite,-s ude!

MĂTUŞA : Sfîrşeşte odată cu cobitul! Toată vremea ţipi ca o cucuvaie. Şi, Doamne apără, Greta, altădată erai o femeie cumsecade şi cu ruşine. Hai, du-te acasă!

VECINA : Şi nepoată-ta ce-o să facă acum? Ce-o fi in sufletul ei, sărăcuţa, cînd se gîndeşte că din logodnicul ei, care o strîngea cu atîta foc în braţe, au să mănînce la noapte viermii! Ah, ce-o mai strîngea l Şi ea tremura ca o mînză. I-am văzut eu în porumb, *(Chicoteşte.)*

MĂTUŞA: Pleacă, neruşinato, pleacă! *(O împinge j>< uşă.)*

VECINA *(din uşă):* Da' ce-am spus? Ce, dacă nu-l omorau pe Erik cel lung crezi că eu nu eram azi măritată?

MĂTUŞA *(trînteşte uşa după ea) :* Of, rău ne-ai mai blestemat, Doamne! *(Rămîne aşa, cu fruntea sprijinită de perete.)*

(De departe se aude răpăitul unui detaşament în mers. Zgomotul se intensifică, apoi se depărtează. Tăcere. Uşa se deschide şi apare Oswald. E ghebos. Se duce, fără un cavînt, la cămin, încălzindu-se la flacăra focului. E răvăşit.)

MĂTUŞA: Unde-i maică-ta?

OSWALD : Vin şi ele. Dă-mi o bucată de pîine. *(Mânincâ.)*

MĂTUŞA: De ce le-ai lăsat singure?

OSWALD : Dă-mi şi un pahar de rachiu. *(Bea; îngrozit.)* Cînd au început să arunce pămîntul în groapă, parcă bătea el cu pumnii în coşciug, să iasă afară.

MĂTUŞA : Nu mai fi şi tu aşa simţitor. Linişteşte-te. Să se îngrozească cei care l-au omorît. Să dea Dumnezeu să putrezească pe picioare şi să le iasă bube pe lumina ochilor. Să-şi mănînce copiii de vii şi să...

OSWALD : Taci! *(Mai domolit.)* în loc să blestemi, mai bine te-ai ruga pentru Peter. Avea şi el păcatele lui, şi trebuie să-l ajutăm cu rugăciunile noastre. Mai ales că a murit de moarte năprasnică. Cine ştie dacă şi în clipa aceea nu s-a gîndit cu gînduri necurate la nepoată-ta.

MĂTUŞA : Peter n-avea gînduri necurate pentru Christa. Erau logodnici, şi Christa e curată ca o floare.

OSWALD: Şi crezi chiar că n-a fost nimic între ei? Prea se ţineau toată vremea de mînă şi întîrziau singuri seara pe deal. Peter era nesătul in toate, Dumnezeu să-l ierte, şi florile astea, de care vorbeai, de-abia aşteaptă să vină bondarul, să le ia mierea. Parcă-i bea vorbele şi se clătea cu ele în gură cînd îl asculta! Şi cum îl privea! Parcă-l pipăia şi-l săruta cu ochii. Ce poţi dumneata să ştii? N-ai văzut cum se lipeau amîndoi şi se legănau din şolduri cînd mergeau împreună pe drum?

MĂTUŞA : Pentru Christa pun mîna în foc. De ce vorbeşti spurcăciuni?

OSWALD : Spurcăciuni făceau ei. Eu mă gîndesc la sufletul lui Peter.

MĂTUŞA : Nu ţi-am spus că pun mîna în foc pentru Christa?

OSWALD : Crezi că-i încă fată? Are buzele roşii, şi cînd merge, parcă joacă. Săracu Peter, poate că şi în clipa aceea tot de sărutările şi de şoldurile ei şi-a amintit, în loc să se pocăiască pentru slăbiciunea lui. Crezi că-i fată?

MĂTUŞA: Ia mai lasă-mă în pace! N-am căutat-o. Şi, la urma urmei, trebuia să-i unească sfînta taină a cununiei.

OSWALD *(furios):* Ziceai că-ţi bagi mîna în foc pentru ea. Eşti o codoaşă bătrînă. Poate că-i şi deschideai uşa noaptea berbecului, să intre la ea s-o...

MĂTUŞA: Să taci din gură, neruşinatule!

OSWALD: Fără ruşine şi fără Dumnezeu eşti tu, femeie! E doar vorba de' sufletul lui frate-meu, care s-a dus la judecată întinat de păcate din cauza nepoată-ti. Doamne, iartă robului tău Peter. *(Murmură o rugăciune şi~şi face cruce. Pauză.)* Poate că totuşi e fată.

MĂTUŞA: Christa e cinstită.

OSWALD: Crezi? *(Pauză.)* Ce-o să facă acum?

MĂTUŞA: Cine?

OSWALD: Christa.

MĂTUŞA: E vrednică şi frumoasă. O să-şi refacă ea viaţa.

OSWALD': Da, e frumoasă. Dar n-are nici o leţcaie. De cîte ori mîncaţi pe zi *t* juasa, ae mine nu xrenuic să vă ascundeţi. Şi pe urmă, azi, eu toţi soldaţii ăştia străini pe aici, frumuseţea e mai degrabă o belea pentru o fată singură. Să nu te miri dacă ai s-o găseşti într-o dimineaţă leşinată pe o margine de şanţ.

MĂTUŞA: Ferească Dumnezeu!

OSWALD: Îmi pare rău de ea. Nu cred să se mai mărite. Prea e săracă. A, da, voiam să te întreb: ce să fac cu poliţa?

MĂTUŞA *(speriată):* Poliţa? Ce poliţă? Nu înţeleg ce vrei să...

OSWALD: Am găsit-o printre hîrtiile lui Peter. *(Scoate o hîrtie dintr-un scrin.)* Uite, n-o cunoşti? Eu credeam că-i semnătura dumitale aici.

MĂTUŞA: Peter mi-a făgăduit că...

OSWALD: Lui Peter îi plăcea să facă pe nobilul Săracu de el, tare era îngîmfat şi risipea banul fără nici o frică de Dumnezeu. Şi pe urmă, de data asta o brodise mai bine. Tot trebuia să se însoare cu Christa, aşa încît ceea ce scotea dintr-un buzunar băga în altul. Cu mine... de... nu se mărită... înţelegi!

MĂTUŞA: Vrei s-o protestezi?

OSWALD: Mi se rupe inima, ştii cît ţin eu la rude. Dar am mare nevoie de bani. A venit vremea să-mi fac şi eu un rost. Acum, că am rămas singurul moştenitor al familiei, au să mă găsească mulţi bun de ginere, cu toată cocoaşa mea. Ce zici?

MĂTUŞA: Da... sigur...

OSWALD: Pe timpurile astea, un bărbat tînăr şi cu avere e mare lucru. Numai fetişcanelor smintite li se scurg ochii după fanţi. Peter era frumos, şi acuma-i în pămînt. Dumneata ce spui?

MĂTUŞA: Aşa este.

OSWALD: Şi aşa cu Christa! îmi pare rău că nu pot s-o ajut. Măcar în amintirea lui Peter, care, de acolo de unde e, s-ar bucura mult să ştie că eu n-o las în voia soartei. Nu?

MĂTUŞA *(la fel de dezorientată):* Da... sigur...

OSWALD: Ce să fac? Uite, n-o să mă grăbesc să protestez poliţa. Ar însemna să vă scot casa în vînzare, că altceva n-aveţi. O să vă aştept pînă o să-mi găsesc o fată. Păcat de Christa. Fără casă chiar că n-o mai ia nimeni.

MĂTUŞA: Vai de vieţile noastre!

OSWALD: Da, da, totul în viaţă trebuie făcut cu cap. Mai gîndeşte-te. Mai sfătuieşte-o pe Christa.

MĂTUŞA: Ce s-o sfătuiesc pe Christa?

OSWALD: Să-şi mai scoată fumurile din cap. Eu... de dragul lui Peter...

MĂTUŞA *(stupefiată):* Tu!

OSWALD: Ce te miri? Nu-ţi par destul de arătos?

MĂTUŞA: N-am spus asta... dar...

OSWALD: Ce dar?

MĂTUŞA: Nimic. •

OSWALD: Aşa, da! Bea şi dumneata un rachiu, *(li toarnă.)* Noroc. N-auzi?

MĂTUŞA *(fascinată):* Noroc!

OSWALD: Să ne gîndim şi la sufletul lui Peter. *(Toarnă cîteva picături pe jos.)* Doamne, iartă robului tău Peter! *(Îşi face cruce.)* Aşa! Atunci, cu poliţa

mai aştept. Da. Şi nu trebuie să-i spui nimic despre ea Christei. Ei, cred că ar fi timpul să pleci.

MĂTUŞA : Dar i-am făgăduit maică-ti că o s-o aştept.

OSWALD : O să-i spun că nu ţi-a fost bine. Şi pe Christa o aduc eu acasă. înveleşte-te bine cu şalul, să nu răceşti. *(Ii pune şalul pe umeri.)*

MĂTUŞA *(din uşă, îneereînd o scăpare)* : Poate că maică-ta o să vrea să preia ea datoria noastră. O iubeşte pe Christa.

OSWALD : Nici vorbă... Partea lui Peter îmi revine mie, prin testamentul tatei. Şi pe urmă, cred că ar fi bine ca mama, biata de ea, să-şi vadă de bătrîneţele ei, în loc să se mai ocupe de bucata de fermă pe care o mai are. Mă tem c-o să trebuiască să iau pe umerii mei toată gospodăria. *(Cu alt ton.)* Aici o să fie un singur stăpîn. Ce te uiţi aşa la mine? *(Mătuşa îl priveşte uluită, apoi îşi face cruce şi iese. Oswald îi strigă din uşă.)* Eu ţin la voi, nu uita asta! *(Rămas singur, îşi aprinde o pipă şi face cîţiva paşi prin încăpere, frecîndu-şi mîinile. Deodată, fără să vrea, se opreşte în faţa fotografiei unui bărbat tînăr. Are un gest de retragere şi spaimă. Pe urmă, rînjeşte lung imaginii din fotografie. Uşa se deschide şi apare Mama, urmată de Christa.)*

MAMA *(figură împietrită de durere, mers aproape automat) :* Aici erai, Oswald?

OSWALD : Nu mai puteam îndura să stau pînă la sfîrşit.

MAMA *(Christei) :* Niciodată nu mi-am dat seama cît de mult ţinea Oswald la frate-său, pînă cînd s-a întîmplat nenorocirea. Cînd ni l-au adus acasă şi l-a văzut, am crezut că înnebuneşte, bietul de el. Fă-i Christei un ceai, băiatule.

CHRISTA : Nu vreau, nu pot să mănînc nimic.

MAMA : Trebuie, fetiţo. Ca să prinzi puteri. Am ascuns în cămară nişte şuncă. O păstram pentru nunta voastră.

CHRISTA: Lasă, mamă, te rog... *(începe să plîngâ.)*

MAMA: NU, nu... voi trebuie să mîncaţi. *(Iese.)*

OSWALD *(după o clipă de nehotărîre, o mîngîie pe Christa pe mînă) :* Nu mai plînge, Christa.

CHRISTA *(smulgindu-şi mîna)* : Nu pune mîna pe mine!

OSWALD : Nu te-am muşcat. Voiam să te liniştesc.

CHRISTA *(privindu-l lung, după o tăcere):* Eu ştiu că nu-l iubeai pe Peter. II urai.

OSWALD *(descumpănit):* II uram? Ce tot vorbeşti acolo!

CHRISTA : Crezi c-am uitat ce mi-ai spus în seara aceea, acum un an?

OSWALD : Te-am rugat a doua zi să mă ierţi.

CHRISTA : Pentru că îţi era frică să nu-î spun lui Peter.

OSWALD : Nu-i adevărat. Niciodată nu mi-a fost teamă de Peter. Auzi?

CHRISTA : Ba da. Şi-l urai pentru că era frumos.

OSWALD : Pe cînd eu sînt un schilod, care n-are dreptul să trăiască.

CHRISTA : N-am spus că n-ai dreptul să trăieşti.

OSWALD : Ştiu că ţi-e silă de mine. Credeam însă că acum, cînd eşti singură, măcar de un frate ai nevoie.

CHRISTA : Mi-ai spus atunci că, dacă ai putea, l-ai omorî pe Peter. Iţi sticleau ochii, ca la fiare. Şi pe mine m-ai ameninţat şi m-ai batjocorit cu cuvinte grosolane. N-am nevoie de prietenia ta.

OSWALD : în seara aceea eram nebun din cauza ta. A doua zi m-am uitat în oglindă. *(Rîde strîmb.)* Am nasul turtit ca o pătlăgică! M-au bătut nişte copii cînd eram mic şi am două cocoaşe. A doua a crescut aici, deasupra inimii. Am peri roşii pe obraz, si o mînă e mai lungă. Ştiu... Mă gîndeam însă acum, cînd sînteţi două femei singure, părăsite, că aş putea să vă fiu de folos. Dar dacă nu vrei... La urma urmei, fiecare cu grija lui.

CHRISTA : Da, mai bine aşa.

OSWALD : Niciodată nu s-a uitat nimeni în sufletul meu. Nu-mi vedeţi decît cocoaşele. Asta mi-e soarta : chiar cînd am un gînd bun, să primesc în schimb un scuipat. *(Scoate din scrin poliţa şi i-o întinde.)* Poftim! Nu trebuie să te osteneşti să-mi mulţumeşti.

CHRISTA : Ce-i asta?

OSWALD : Polița voastră. Să nu mai aveți și grija asta» De-acum încolo, așa cum am spus : fiecare cu ale lui.
CHRISTA : Dar n-am plătit-o.
OSWALD : Nu face nimic. Ține-o! Rupe-o !
CHRISTA *(impresionată)* : Oswald!
OSWALD : Lasă! Ți-am spus că nu-i nevoie să-mi mulțumești. Un schilod ca mine nu merită nici mulțumire. Sau poate îmi dai o palmă! *(întinde obrazul.)* Hai, lovește-mă cu mîna ta ca un crin. Lovește-mă, dă în mine, zgîrie-mă!
CHRISTA : Nu mai vorbi așa, Oswald.
OSWALD *(întinzîndu-i polița)* : Ia-o. Dar să nu mai spui la nimeni că ți-am dat-o, nici mătușii tale. Dacă ar afla mama, n-aș mai putea avea liniște. Cînd e vorba de bani, nu mai ține seama de nimic, deși pare atît de bună. Cu toate că polița e acum, de drept, a mea. Ia-o.
CHRISTA : Știi că nu pot să primesc. Dar o să plătim mai tîrziu, dacă ne îngădui.
OSWALD : Bine, dacă te încapățînezi... La mine e ca și cum n-ar fi. *(Pune polița in buzunar.)* Măcar atît să pot face pentru nenorocirea și singurătatea ta.
CHRISTA *(eu ochii în lacrimi)* : E adevărat, sînt atît de nenorocită și de singură. *(Oswald o bate prietenește peste mînă. Ea nu și-o mai retrage.)* îmi pare rău că ți-am vorbit așa înainte... Eu credeam... Dacă mai vrei să fim prieteni...
OSWALD : Stai să-ți torn un ceai. *(îi toarnă.)* Ca un frate, Christa. în amintirea lui. *(Arată fotografia.)*
CHRISTA : Mulțumesc, Oswald.
OSWALD: Cînd au să se mai liniștească timpurile, o să-i facem un monument, să simtă și el, de-acolo, că nu l-am uitat.
CHRISTA : N-o să-l uit niciodată.
OSWALD : Da. Noi doi n-o să-l uităm niciodată. Hai, bea ceaiul ăsta, să te întremezi.
MAMA *(intră cu o farfurie cu șuncă)* : Luați, mîncațL
OSWALD : Mai bine ai lua dumneata ceva, dragă mamă. De trei zile n-ai mîncat nimic.
MAMA: Da, s-au împlinit trei zile. *(Ascultă.)* Tot burnițează. Uite cum m-am umplut de noroi pe ghete. Și crema asta, care se găsește acum, nu-i bună de nimic.
CHRISTA : Mamă!
MAMA : Nu face lustru. Și doar s-a scumpit. Toate s-au scumpit.
CHRISTA : Nu vrei să te întinzi puțin ? Poate izbutești să ațipești.
MAMA : Nu mi-e somn. Și zahăr nu se mai găsește de loc. Lui Peter îi plăcea să pună trei bucăți de zahăr în ceai.
CHRISTA : Măcar dacă ai putea să plîngi.
MAMA : Nu pot.
OSWALD : Numai la Dumnezeu putem găsi mîngîiere.. Trebuie să te rogi, mamă.
MAMA : Ce tare plouă! Mi-aduc aminte că odată, într-o toamnă, cînd era Peter mic, tot așa ploua, și a răcit. Am crezut că se prăpădește. Grozav m-am speriat. Pe urmă, a mai fost odată bolnav, cînd avea zece ani. A căzut de pe șură. Era tare neastîmpărat. Odată, la un bîlci... *(începe să rîdâ încet.}*
CHRISTA : De ce rîzi, cum poți să rîzi ?
MAMA : Ce-ai spus ?
CHRISTA : Nimic.
MAMA *(după o pauză)* : S-a făcut noapte de tot.

(Pauză.) •

MĂTUȘA *(deschide ușa. A venit în fugă)* : Bună seara.. Eu sînt. Am venit după Christa.
OSWALD : Nu ți-am spus că o aduc eu ?
MĂTUȘA : Nu știam ce e cu ea. M-am gîndit că... Hai,, Christa, e noapte.
OSWALD : Merg și eu cu voi.
MĂTUȘA : Nu-i nevoie. Avem doi pași de făcut. Hai,. Christa, e tîrziu și sînt atîția nelegiuiți pe aici.
MAMA *(sârutînd-o pe Christa)* : Te aștept mîine dimineață, fetițo. Să vorbim despre el, că atît ne-a mai rămas. *(Christa iese plîngînd, însoțită de Mama. Mătușa e în urma lor. Oswald o oprește.)*
OSWALD: De ce-ai venit după Christa? Ți-e frică de mine?
MĂTUȘA: S-O lași în pace, auzi?
OSWALD *(subliniind cuvintele)* : Christa și cu mine

sîntem acum foarte buni prieteni. Da, da, ce te miri? Iți spun asta așa, ca să știi. Nu trebuie să mergi împotriva voinței lui Dumnezeu, ci s-o ajuți. Nu? *(Mătușa dă să iasă, Oswald o oprește.)* Nu?

MĂTUȘA : ...Da.

OSWALD : Dacă te porți cum trebuie cu mine, în amintirea lui Peter, o să mă port și eu cu dumneata ca și cu o mamă, ca să ai o bătrînețe liniștită și fără griji.

(Mătușa iese. Oswald se plimbă din nou prin cameră, frecîndu-și mulțumit mîinile, se oprește iar, rinjind cu satisfacție in fața fotografiei lui Peter. Cînd intră maică-sa, oftează și se face că șterge fotografia.)

MAMA : Bietul de tine, ai rămas acum fără fratele tău cel bun, care te ocrotea și te îngrijea. Cînd erai mic și eu eram bolnavă, el te-a legănat, el te-a spălat, el te-a hrănit. Și mai tîrziu... *(Oswald iese brusc din odaie, cu mîinile la ochi.)* Oh, proasta de mine, în loc să-l mîngîi, îi mai răsucesc și eu fierul în rană. *(Se duce la ușa încăperii alăturate.)* Fiule, băiatule, vino aici. Vino aici, lîngă mama ta. *(Se așazâ amîndoi pe o bancă de lemn.)* Acum, dacă ne-a părăsit Peter, trebuie să ne strîngem mai aproape amîndoi, nu-i așa? Hai, pune capul aici. Numai pe tine te mai am pe lume. Băiatul mamei! Ce singuri am rămas! *(Pauză.)* Știi, Oswald, m-am gîndit că sînt vinovată față de tine și vreau să-ți cer iertare. Poate că nu ți-am arătat totdeauna destulă dragoste, poate că am greșit...

OSWALD : Lasă, mamă, nu mai vorbi de lucruri de-astea.

MAMA : Nu, nu, vreau să-ți cer samă ierți. Tu ești bun, niciodată nu mi-ai spus nimic. Dar eu știu că, atunci cînd te-am născut, nu te-am iubit așa cum trebuie să-și iubească o mamă fiul. Cînd eram însărcinată cu tine, tată-tu începuse să bea. Mă bătea în fiecare zi. Se încurcase cu alta. Și tu erai un copil așa de... de altfel... și sălbatic. Ți-am dat să sugi fiere, nu lapte. Mă ierți, băiatul mamei? O ierți pe mama ta, care nu te mai are decît pe tine?

OSWALD : Nu mai vorbi de asta.

MAMA : Ba nu, spune-mi că mă ierți, dacă vrei să am liniște.

OSWALD : Să te ierte Dumnezeu așa cum te iert eu.

MAMA *(sârutîndu-i mîna) :* Ce bun ești, Oswald, îți mulțumesc! Acum, parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă.

OSWALD : Da, e rău cînd te înăbușă un gînd și nu poți să-l spui. Eu însă m-am obișnuit, nu sînt ca alții.

MAMA *(speriată) :* Ce s-a întîmplat, Oswald?

OSWALD: Lasă, mamă, nu te speria. De ce să te mai amărăsc și pe dumneata!

MAMA : Oswald, nu cumva ai făcut și tu ceva împotriva lor? Pentru numele lui Dumnezeu, vorbește! O să mă duc să le spun că eu sînt vinovată, o să...

OSWALD : Nu-i vorba de asta, mamă.

MAMA : Ah, cum m-ai speriat! Am crezut că te pîndește și pe tine vreo primejdie, că nu le-a fost de ajuns sîngele lui Peter.

OSWALD : Mai pot fi și alte primejdii. Cînd te caută morții. Cînd vin morții la tine. *(Cu o voce schimbată.)* Vin și te trezesc din somn. Se strecoară pe nesimțite, sau, deodată, în timp ce dormi, auzi ceva izbindu-se, pași care se apropie și... *(Țipînd.)* Mamă, l-am văzut pe Peter!

MAMA *(lulndu-i capul în mîini) :* Liniștește-te, Oswald, liniștește-te! De ce te-ai speriat de Peter, prostule? Nimeni pe lume nu te-a iubit ca el. De cîte ori nu mi-a spus : „îmi voi da mîna sau piciorul, aș primi... nu te supăra... zicea : aș primi să fiu eu cocoșat în locul lui, numai să nu-l mai văd atît de nenorocit". Vine la tine pentru că te iubește, Oswald. Ce n-aș da să-l pot vedea și eu! *(Oswald s-a dus și și-a clătit obrazul cu apă dintr-un lighean.)* Cînd... l-ai văzut? *(Oswald nu răspunde. Cu timiditate.)* Cînd a venit la tine, Oswald?

OSWALD : Ieri noapte. Și noaptea cealaltă.

MAMA : Ți-a vorbit ?

OSWALD : Lasă, mamă, hai să ne culcăm. Nu vreau să te întristez.

MAMA: Ți-a vorbit și de mine?

OSWALD : De tine mi-a vorbit.

MAMA : Ce ți-a spus ?

OSWALD : Mi-a spus : „Mama se gîndește numai la afacerile ei, la pămîntul ei, în loc să se roage pentru mine".

MAMA *(umilită)* : E adevărat. Nu m-am rugat. *(Cu o cumplită mărturisire.)* Nu pot.

OSWALD : ,,Spune-i să se gîndească la Dumnezeu, nu la fermă." Așa mi-a zis.

MAMA : Nu m-am gîndit la fermă.

OSWALD : „Să n-aibă grijă de bătrînețele ei. De ele să ai tu grijă —mi-a spus. Ea să se roage pentru mine, că altfel n-o să-mi găsesc niciodată odihnă aici."

MAMA *(câzînd în genunchi) :* Ți-a spus că are nevoie de rugăciunile mele, că pot să-l ajut! Doamne, iți mulțumesc că mai sînt bună la ceva. O să mă *rog* pentru tine, Peter, cum s-ar putea ruga o sută de preoți la un loc. Băiatul mamei, nu-ți fie frică, nu te lasă mama, nu te lasă. *(Către Oswald.)* Știi,. Oswald, acum pot să-ți spun : credeam că 6 să mor de durere, dar nu se mai poate, nu-i așa? Dacă Peter are nevoie de mine, trebuie să trăiesc.

OSWALD : Pe mine a spus că mă blestemă dacă nu iau toată grija fermei asupra mea. Cum o să facem? Dacă renunți la partea dumitale, lumea o să creadă că eu te-am împins, că am vreun interes.

MAMA: Ge-ți pasă de lume? Doar n-ai să mă lași pe drumuri la bătrînețe.

OSWALD : Decît să vorbești așa, mai bine să mă blesteme el. Ți-am cerut eu ceva pentru mine, vreau eu ceva?

MAMA : Iartă-mă, vorbeam și eu ca o proastă. Știu că mă iubești, Oswald. Să mergem chiar săptămina asta la oraș, să facem actele. Parcă am nevoie mai mult decît de un pat pe care să-mi întind oasele și de o coajă de pîine! *(Pauză.)* Spune, băiatule, arată tare trist?

OSWALD : Da.

MAMA : Măcar de l-ar ajuta rugăciunile. Cînd un mort nu-i răzbunat, nu-și găsește locul dincolo.

OSWALD : Ce-ți trece prin cap ?

MAMA : Cînd s-a terminat înmormîntarea lui Peter, s-au apropiat de mine gemenii, fierarii, feciorii Heddei, văduva. Cel mai înalt mi-a spus : „Peter, prietenul nostru, a intrat și el în pămînt, dar vînzătorul lui huzurește și-și numără argintii".

OSWALD : Care vînzător, ce vînzător ?

MAMA : De unde au știut nemții că Peter a rupt afișele? De unde au știut că Erik cel lung avea ascunsă o armă? De unde știau că băiatul cel mic al Heddei, pe care l-au împușcat cînd cu depozitul de muniții, le-a dus acum doi ani de mîncare greviștilor de la oraș?

OSWALD : Habar n-am cum au aflat. Au poliția lor.

MAMA : Numai un localnic putea să le spună.

OSWALD: Cine ți-a împuiat capul cu basmele astea? Fierarii ?

MAMA : Toți oamenii vorbesc că există un nelegiuit care-i vinde pe băieți pentru bani.

OSWALD : Toți oamenii! Pe cine ai mai auzit spunînd asta ?

MAMA: Și Christa știe, și... Insă gemenii cred că știu mai mult.

OSWALD : Ți-au spus ceva?

MAMA : Nu, presimt eu. Am presimțit din clipa cînd s-au apropiat de mine. Să-i ajuți, Oswald, auzi, să-i ajuți! Sînt băieți fără frică și au să-i dea de hac vînzătorului!

OSWALD : Mamă, nu te amesteca în chestiunile astea. Vrei să ne împuște și pe noi? Feciorii Heddei sînt niște derbedei. Să ne vedem de necazurile noastre.

MAMA : Si Peter?

OSWALD : O să ne rugăm amîndoi pentru odihna lui, dar pe fierari să-i ocolești, să nu mai stai de vorbă cu ei. Auzi, mamă? Sînt niște ticăloși și... *(Se aud bătăi în ușă. Tresare speriat.)* Cine o fi la vremea asta?

MAMA: NU știu. *(Dă la o parte perdeaua ferestrei.)* Mi se pare că ei sînt, Oswald.

OSWALD : Ei! Să nu le deschizi, să plece de aici.

MAMA : Taci! Te aud.

OSWALD : Puțin îmi pasă! Să nu-i prind în casă, că le crap capul cu toporul!

MAMA : Ce-i cu tine, nu ești în toate mințile?! La mine au venit. *(Se aud din nou bătăi. Se duee la ușă, să deschidă. Oswald se așază în fața ușii.)*

OSWALD : Mamă, nu deschide!

o VOCE DE AFARĂ : Doamnă Dongen, noi sîntem.

MAMA : îndată, îndată.

OSWALD: Nu-i primi, mamă! Spune-le să plece. *(Se aud din nou bătăi.)*

MAMA : Da, da, îndată! Oswald, nu-i putem ține la ușă.

OSWALD : Te rog nu le deschide, mamă.

MAMA *(speriată)* : Ce ai? Ce palid ești! Bine, o să le spun să vină altă dată. Liniștește-te! *(Oswald se duce și se așază într-un colț întunecos. Ea între-deschide ușa.)* Băieți, veniți altă dată... mîine. Acum... nu se poate.

PRIMUL FIERAR *(împingînd încet ușa)* : Numai pînă cînd trece patrula, doamnă Dongen.

(Au intrat amîndoi și au închis ușa. Tăcere. Se aud într-adevăr pașii cadențați ai unei patrule, care se apropie și apoi se depărtează.)

AL DOILEA FIERAR : Au trecut.

(Pauză lungă.)

PRIMUL FIERAR: Ei, și-așa... Urîtă vreme.

AL DOILEA FIERAR : Plouă mereu. *(Pauză.)* Oswald nu-i acasă?

MAMA : Ba... da. *(Face un gest spre Oswald.)*

PRIMUL FIERAR : Bună seara, Oswald.

OSWALD : Ce-i cu voi aici ? De ce dați buzna noaptea în casele oamenilor?

AL DOILEA FIERAR : Urît îți mai primești oaspeții.

OSWALD : De oaspeți ca voi n-am nevoie. Cărați-vă de aici!

MAMA: Oswald! *(Fierarilor.)* Nu vă supărați, băieții E mai bine să plecați. Oswald e cam bolnav.

PRIMUL FIERAR : Adevărat. De ce ești așa de galben la față, Oswald?

OSWALD: EU, galben?

AL DOILEA FIERAR : Și-ți tremură mîinile.

OSWALD *(se uită instinctiv la mîini și apoi le încleștează) :* Nu-mi tremură. Ce vreli?

PRIMUL FIERAR : Am venit și noi, așa, să vă vedem. Peter era prietenul nostru.

AL DOILEA FIERAR : Ne era ca un frate.

MAMA : Cînd erați copii, toată vremea vă jucați împreună.

AL DOILEA FIERAR : N-am mai avut alt prieten ca el.

MAMA : Țineți minte cînd ați spart cu praștia toate geamurile pastorului?

AL DOILEA FIERAR : Eu le-am spart. Peter a spus că el, și a mîncat o bătaie zdravănă.

MAMA : Adevărat că-l cam băteam. Era atît de neastîmpărat! De ce nu stați jos, băieți?

PRIMUL FIERAR : Mulțumim. Stăm.

MAMA : Luați și niște șuncă. O păstram pentru nunta lui Peter. Acuma, sărăcuțul...

PRIMUL FIERAR *(luîndu-i mîna) :* Doamnă Dongen...

MAMA : Nu. Nu-i nimic. Eu sînt tare.

AL DOILEA FIERAR : N-am vrut să vă stingherim. Doream numai...

MAMA : Mi se pare că ție îți spunea Winetu.

PRIMUL FIERAR: NU. Winetu era Peter. El era Old Shatterhand. *(Pamâ scurtă.)* Oswald, nu vii puțin cu noi, să ne plimbăm? Să mai stăm de vorbă.

OSWALD : N-am nimic de vorbit cu voi. Lăsați-mă odată!

AL DOILEA FIERAR : Noi însă vrem să vorbim cu tine.

MAMA: Oswald, eu știu ce vor să-ți spună. *(Către Fierari, cu cumplită intensitate.)* Ați aflat?

PRIMUL FIERAR: Ce anume?

MAMA: Cine e...?

PRIMUL FIERAR *(întunecat) :* Nu. Nu încă. Doamnă Dongen, vrem să-l întrebăm ceva pe Oswald.

OSWALD : Să nu pleci de aici, mamă.

MAMA: De ce vă feriți de mine?

OSWALD: Dă-i afară! Altfel, mîine dimineață plec eu din casă și nu mă mai vezi niciodată. Totdeauna m-ai lăsat să fiu batjocura altora, pentru că sînt bolnav și schilod.

."MAMA : Oswald!

OSWALD : Ce caută contrabandiştii ăştia aici? Au să ne bage în bucluc. Tot salul ştie că sînt nişte bătăuşi şi nişte cuţitari. Parcă spuneai că vrei să te rogi pentru Peter.

PRIMUL FIERAR *(venind spre el)* : Ascultă, Oswald, poţi să ne înjuri cît vrei, dar de răspuns tot ai să ne răspunzi.

AL DOILEA FIERAR : Altfel, înseamnă că ai ceva de ascuns.

MAMA : Pentru numele lui Dumnezeu, ce vreţi de la el? De ce-l ameninţaţi?

PRIMUL FIERAR : Nu-l ameninţăm, doamnă Dongen.

AL DOILEA FIERAR : îl rugăm numai să ne lămurească ceva.

PRIMUL FIERAR : Şi n-avem timp de pierdut, de aceea am venit chiar în seara asta. *(Pauză. Răspicat.)* Doamnă Dongen, aici în sat sînt trei oameni care au ştiut că Peter o să distrugă afişele.

MAMA : De unde au ştiut?

PRIMUL FIERAR : I-a anunţat chiar el. *(Răspicat.)* Şi numai unul dintre aceştia trei a putut să-l vîndă. Aşa cum i-a vîndut şi pe ceilalţi.

MAMA: Şi... îi cunoaşteţi?

PRIMUL FIERAR : Da/ Unul dintre ei sînt eu. Celălalt e el. *(îl arată pe fratele său.)*

MAMA : Voi ?

PRIMUL FIERAR : Şi al treilea...

MAMA : Al treilea?

PRIMUL FIERAR : Nu vrei să ne ajuţi, Oswald? Nu bănuieşti tu cui a mai putut să-i vorbească Peter despre ceea ce avea de gînd să facă?

OSWALD : Nu ştiu.

AL DOILEA FIERAR *(schimbînd o privire cu primul):* Eşti sigur?

PRIMUL FIERAR : Gîndeşte-te bine.

OSWALD : V-am spus că nu ştiu. Lăsaţi-mă în pace l

PRIMUL FIERAR: Minţi!

MAMA: Oswald, spune-le dacă ştii ceva, ajută-i!

OSWALD : Nu ştiu nimic şi nu vreau să vorbesc nimic.

PRIMUL FIERAR: TU eşti'al treilea, Oswald.

OSWALD: EU? Sînteţi'nebuni.

PRIMUL FIERAR : Ne-a spus-o chiar Peter. Ţi-a cerut să ai grijă de mama voastră dacă lui i se întîmplă ceva. *(Pauză.)* Taci?

MAMA : Oswald, vorbeşte!

OSWALD *(a făcut, zbuciumat, cîţiva paşi prin încăpere) :* Asa este. *(întorcîndu-se violent spre cei doi fraţi.)* Ei şi?

AL DOILEA FIERAR : Cum ei şi ?

OSWALD : Ce dovediţi cu asta? Nu vedeţi că pe cît sînteţi de mari,' pe atît sînteţi de tîmpiţi? De unde' ştiu eu că pe Peter nu l-a denunţat unul dintre voi?

PRIMUL FIERAR : Noi ştim că n-am făcut asta.

OSWALD : Ha, ha, asta o spuneţi voi!

AL DOILEA FIERAR : Să taci, năpîrcă, că te strivesc.

OSWALD : Şi mai aveţi încă neobrăzarea să veniţi aici, în casă, să mă învinuiţi pe mine!

PRIMUL FIERAR: Am venit să vedem dacă recunoşti că ştiai planul lui Peter. Şi ai minţit, spunînd că nu.

AL DOILEA FIERAR: De ce n-ai recunoscut? -

OSWALD *(folosind argumentul ca o măciucă) :* Pentru că Peter m-a legat cu jurămînt să tac. *(Tăcere.)* Ei, mai vreţi ceva ? *(Cei doi fraţi se uită neputincioşi unul la altul, apoi îşi iau pălăriile.)*

PRIMUL FIERAR : Vă rog să ne iertaţi, doamnă Dongen. *(Se îndreaptă spre uşă, apoi se întoarce spre Oswald.)* Să te ferească -Dumnezeu, Oswald, dacă tu eşti Iuda din mijlocul nostru! Atît îţi spun: să te ferească Dumnezeu! *(Se îndreaptă spre ieşire.)*

AL DOILEA FIERAR : Frate, nu pleca! Trebuie să lămurim chiar acum povestea asta. Pentru că, totuşi, numai unul din noi trei poate fi vinovat.

PRIMUL FIERAR *(întorcîndu-se) :* Ai dreptate. Trebuie să ne lămurim acum, fie ce-o fi!

MAMA : Nu! Lăsaţi-mi copilul în pace. Şi să vă blesteme Dumnezeu pentru gîndul vostru păgîn!

PRIMUL FIERAR : Să ne blesteme, dacă sîntem vinovaţi, doamnă Dongen. însă cu gîndul că unul dintre noi a făcut nelegiuirea asta nu se mai poate trăi. Mai bine ne tăiem beregata fiecare.

AL DOILEA FIERAR : Nu putem pleca de aici pînă n-o ieşi adevărul la lumină. Chiar de ar fi să aşteptăm pînă la ziua de apoi. *(Se aşazâ amîndoi. Tăcere.)*

OSWALD : Şi dacă în toată afacerea asta este amestecat şi un al patrulea?

AMÎNDOI *(tresărind) :* Un al patrulea ?

OSWALD: Ei da, ce aţi rămas aşa? Nu se poate? Proştilor!

PRIMUL FIERAR : Peter n-a mai vorbit cu nimeni. De asta sînt sigur.

OSWALD : Nu era nevoie să vorbească.

AL DOILEA FIERAR : Ce tot îndrugi acolo! Vrei să ne încurci.

OSWALD : Nu era nevoie să vorbească. Poate... că l-a văzut cineva.

AL DOILEA FIERAR : Prostii!

PRIMUL FIERAR: Lasă! *(Către Oswald.)* De unde ştii? Sau e o minciună de a ta?

OSWALD : Ştiu.

PRIMUL FIERAR : Cine l-a văzut ?

OSWALD : Nu vreau să mai vorbesc nimic. Sînt bolnav, nu m-amestec în chestiunile astea. N-am gust să mă împuşte şi pe mine. V-am spus numai ca să vedeţi cum aruncaţi năpasta pe oameni. *(.Ţipind la ei.)* Sînteţi nişte criminali!

PRIMUL FIERAR : Dacă e adevărat ce spui tu, te rugăm să ne ierţi. înţelege şi tu că sîntem ca înnebuniţi.

OSWALD : Sigur că-i adevărat.

PRIMUL FIERAR : Povesteşte ce ştii, Oswald. Gîndeşte-te că-i vorba de omul care l-a trimis la moarte pe frate-tău şi pe ceilalţi. Dacă nu punem mîna pe el, nici unul dintre noi n-o să scape cu viaţă. Pe toţi o să ne vîndă duşmanului.

OSWALD : Nu mai scoateţi de la mine nici un cuvint. N-aveţi decît să-l căutaţi singuri.

PRIMUL FIERAR : Pricepe, Oswald, că nue vorba numai să ne scăpăm pielea. Peter făcea parte dintr-o organizaţie care trebuie să-şi ducă lupta împotriva cotropitorului pînă la capăt.

MAMA : Cum, Peter n-a făcut de capul lui ceea ce a făcut ?

PRIMUL FIERAR : Nu, doamnă Dongen. Peter era doar un soldat al mişcării de eliberare. Şi mişcarea trebuie * să-şi continue lupta, dacă nu vrem ca jertfa lui Peter şi a celorlalţi să rămînă zadarnică. înţelegeţi ?

MAMA : Oswald, n-ai voie să taci. Spune tot ce ştii.

OSWALD : Nu vreau.

AL DOILEA FIERAR : Nu ştie nimic, frate. Ne minte. Ne aruncă praf în ochi, ticălosul.

OSWALD : Mincinos eşti tu. în seara cînd a plecat Peter de acasă, am văzut pe fereastră un om care s-a luat după el.

AL DOILEA FIERAR : O fi fost o întîmplare.

OSWALD : A doua zi, cînd l-au luat pe Peter, l-am văzut din nou pe omul acela ieşind de la comandatură. Se strecura ca să nu fie zărit. Asta-i tot o întîmplare ?

PRIMUL FIERAR: Cine era?

OSWALD : Nu vreau să vă spun.

PRIMUL FIERAR : Ba ai sa spui, Oswald, că altfel te strîng de gît cu mîinile astea.

OSWALD : Să nu mă ameninţi, auzi ?

AL DOILEA FIERAR : Dă-i drumul.

OSWALD : Era...

AL DOILEA FIERAR: Ei...?

OSWALD : Holger.

PRIMUL FIERAR: Holger, nebunul?!

OSWALD : Da.

AL DOILEA FIERAR : Nu se poate, Holger...

PRIMUL FIERAR *(apucîndu-l de braţ):* Taci! Eşti sigur că pe el l-ai văzut, Oswald?

OSWALD : Cum vă văd şi cum mă vedeţi.

MAMA : Dar Holger e un biet nenorocit, mut şi tîmpit. Nu putea el să facă asta.

OSWALD : E un vagabond şi un hoţ. Acum un an a furat cîihele -morarului. *(între timp, cei doi fraţi au schimbat, agitaţi, cîteva cuvinte.)*

PRIMUL FIERAR : Cînd l-ai văzut pe Holger pîndindu-l pe Peter?

OSWALD : Nu v-am spus ? în seara zilei cînd a rupt Peter afişele. Acum patru zile.

PRIMUL FIERAR: Şi a doua zi, adică acum trei zile, l-ai văzut ieşind de la comandatură?

OSWALD : î)a. După ce l-au împuşcat pe Peter. Atunci mi-am dat seama că numai el putea fi denunțătorul.

PRIMUL FIERAR: Bagă de seamă, e vorba de viața unui om. Te mai întreb o dată : eşti sigur că Holger era ?

OSWALD : I-am ieşit înainte şi l-am întrebat prin semne de unde vine. S-a speriat, a început să grohăie ceva şi a rupt-o la fugă. *(Pauză.)*

PRIMUL FIERAR *(după ce a schimbat o privire cu fratele său)* : Da. Asta e. *(Pauză.)* Să mergem, Oswald.

OSWALD : Unde ?

AL DOILEA FIERAR : Să-l căutăm pe Holger.

PRIMUL FIERAR: Şi să-l judecăm.

OSWALD: Acum, noaptea?

PRIMUL FIERAR : Nu mai e timp de zăbovit. Mîine, poate să-i vîndă şi pe alții. Cine ştie cui i-ar veni rîndul. Poate mie, sau lui frate-meu.

AL DOILEA FIERAR : Dacă Iuda nu se spînzură singur, trebuie să-l spînzure oamenii.

OSWALD : Vreți să-l...? *(îşi trece degetul peste beregată.)*

PRIMUL FIERAR : Trebuie.

OSWALD : O să urle. Au să ne prindă. Trebuie curățat prin somn. Fără judecată, fără să ştie.

PRIMUL FIERAR : La cimitir, unde îşi are el bîrlogul, nu ne poate auzi nimeni. Insă, ai dreptate. Nu mai este nevoie de judecată. Totul s-a judecat acum. Hai, Oswald!

MAMA : Ce vreți să faceți ?

AL DOILEA FIERAR : E vorba de ucigaşul lui Peter, doamnă Dongen. Dinte pentru dinte!

MAMA : Nu vreau ca Oswald să aibă sînge pe mîini. Voi sînteți puternici, dar el e un copil încă. Lăsați-mi-1 acasă.

OSWALD : Mama spune să rămîn acasă.

AL DOILEA FIERAR : Asta nu se poate. Eşti fratele mortului.

PRIMUL FIERAR : Şi învinuitorul lui Holger, doamnă Dongen. Nu uitați asta. *(Celorlalți doi.)* Ieşiți, să terminăm o dată! Nu te mai codi, Oswald. Trebuie să mergi. *(Cei doi ies.)*

MAMA *(agâțindu-se de el) :* Nu vărsați sînge, Erwin. Mi-e frică de sînge. Lăsați mai bine să-l pedepsească Dumnezeu.

PRIMUL FIERAR : Se vede că Dumnezeu n-are timp de asta. *(Cu blîndețe.)* Nu puneți mîna pe mine, doamnă Dongen/ In curînd o să mă urîți şi o să mă blestemați. Dar nu se poate altfel, vă rog să mă credeți, nu se poate. *(Iese repede.)*

MAMA *(are un gest către uşa care s-a închis, apoi se întoarce şi rătăceşte ca un automat prin cameră. Dă peste o pălărie. O ia în mînă. Realizează parcă de-abia atunci singurătatea din casă şi absența iremediabilă a lui Peter şi scoate un geamăt lung) :* Peter! *(Uşa se deschide şi apare Vecina.)*

VECINA : Treceam, aşa, pe aici şi am intrat. Am mai fost o dată, dar nu erai acasă. Nu ştiu ce am, nu pot să dorm. Dar ce stai aşa, nemişcată? Ai avut cumva o vedenie? L-ai văzut pe el? De ce nu-mi răspunzi? Dacă nu-mi vorbeşti, o să țip. Simt cum îmi vine să țip.

MAMA : Lasă-mă, Greta! Du-te acasă la tine.

VECINA: Spune-mi, l-ai văzut de cînd a murit? Era cu giulgiu, sau fără giulgiu? Mie Erik mi se arată despuiat, că mi-e şi ruşine să mă uit la el, deşi era să-mi fie bărbat cu cununie.

MAMA : Du-te, Greta, du-te, nu mai umbla noaptea pe drumuri.

VECINA : Nu pot. Mai ales cînd presimt că o să se întîmple ceva. Ah, cîți morți! Şi cîți au să mai fie! Oamenii spun că este cineva'care i-a vîndut pe toți. Dumneata crezi că-i adevărat ?

MAMA : Da, e adevărat.

VECINA : Oare cine o fi ? Aş vrea şi n-aş vrea să ştiu. Dacă-1 întîlnesc cînd plec de aici?

MAMA : Holger îi vinde. El l-a denunțat şi pe Peter. Acum o să-şi primească pedeapsa.

VECINA *(rîzînd) :* Holger, nebunul?

MAMA : De ce rîzi?

VECINA: Cum era să-l vîndă bietul Holger pe Peter! Sînt două săptămîni de cînd a murit, săracul.

MAMA *(stupefiată) :* Cine, Holger? Nu se poate.

VECINA: Ce, nu ştii? Adică, voi staţi aşa departe! L-au găsit acum două săptămîni în culcuşul lui de la cimitir. Am fost eu şi l-am văzut. Pe toţi mă duc să-i văd. A murit de foame. Era numai pielea şi oasele, săracul, şi... Nu pot să-ţi spun, că mi-e ruşine. *(Deodată, speriată.)* Ce ai? Vai, cum îţi tremură falca! De ce clănţăni aşa din dinţi? Ţi-e frig?

MAMA *(indistinct)* : Apă.

VECINA: Ce spui?

MAMA *(încercînd să-şi oprească cu mîna tremurul maxi-Iovului)* : Dă-mi apă!

VECINA: îndată! *(Toarnă apă într-o cană şi vrea să i-o întindă, dar, cînd o priveşte în ochi, o scapă. E îngrozită şi se retrage cu spatele spre* uşă, arătînd-o cu degetul.)* Ochii! Nu te mai uita aşa! Ce-ai văzut? Închide ochii! *(Fuge.)*

(Mama ramine aşa, încremenită, încă o bucată de vreme, apoi, cuprinsă parcă de panică, se repede să-şi ia un şal, un toiag şi, în ultima clipă, fotografia lui Peter din perete. E gata să iasă pe uşă, cînd aceasta se deschide brusc şi apare Oswald. E cu hainele răvăşite şi are pe obraz o rană care sîngerează. Se vede bine că e nebun de spaimă. Nici n-o zăreşte pe maică-sa, care se retrage îngrozită din faţa lui, lipindu-se cu spatele de peretele opus. Oswald închide uşa şi începe să îngrămădească în faţa ei obiecte mari din odaie: masa, scaunele. De-abia după aceea se întoarce şi o zăreşte pe maică-sa. Lungă înfruntare de priviri.)

OSWALD *(tresărind la un zgomot de afară)* : Sst! *(Şoptit.) Fa* lumina mai mică. *(Mama nu se mişcă, continuînd sâ-l privească îngrozită. Se duce' el, tiptil, scade lumina lămpii, apoi scoate un pistol de sub perna patului şi se aşazâ din nou lîngă uşă. Aşteaptă. După un timp.)* Au încercat să mă omoare. S-au repezit cu cuţitele la mine. *(Tăcere.)* N-auzi, mamă? Au vrut să mă omoare. M-au tăiat aici. *(îşi duce mîna la obraz. Tăcere.)* Ar trebui să-mi faci un pansament, să nu se infecteze. *(Tăcere.)* Ia vezi, e adînc? *(Ea nu se mişcă. El ia lampa şi se apropie de maică-sa.)* Mai curge sînge? *(Tăcere. întinde mîna spre ea şi o scutură.)* Ce-ai încremenit asa?

MAMA *(cu un ţipăt de oroare)* : Nu! Nu m-atinge! *(Se repede la 'uşă, trage masa deoparte, ca să fugă.^ El o ajunge din urmă şi cu un gest violent o aruncă înapoi, în mijlocul camerei.)*

OSWALD: Ai înnebunit? Unde vrei să te duci?

MAMA: Lasă-mă! Lasă-mă să ies de aici!

OSWALD *(astupîndu-i gura)* : Nu ţipa, că... *(I se pare că a auzit un zgomot afară, o lasă şi se duce la uşă, să asculte. Apoi, mai liniştit.)* Ai surzit, sau ce-i cu tine de nu pricepi? Ţi-am spus că au vrut să mă omoare. Pe mine, pe fiul tău, şi tu stai ca un bolovan nesimţitor. Au dat cu cuţitele în mine. Şi acum stau şi pîndesc afară. Sînt aici.

MAMA: N-ai să scapi.

OSWALD *(speriat)* : Ce-ai spus?

MAMA: Au să te prindă şi au să te omoare. Ei ştiu că i-ai minţit.

OSWALD *(ca ars cu fierul roşu)* : Cum?

MAMA: Holger nu putea să facă ceea ce ai spus tu, pentru că a murit acum două săptămîni.

OSWALD *(înspăimîntat)* : Nu se poate.

MAMA: Ba da, şi ai căzut în capcana pe care le-ai intins-o. Cînd i-ai asmuţit să-l omoare pe Holger, ei au priceput cine e vinovatul.

OSWALD *(repezindu-se din nou să asculte la uşă)* : Taci!

MAMA *(ţipînd)* : Au priceput că tu l-ai vîndut pe frate-tău...

OSWALD: Taci odată!

MAMA: ...Că tu eşti Iuda.

OSWALD *(frământîndu-se, cuprins de panică)* : De-ar frece odată o patrulă!

MAMA: Ca să-i denunţi şi pe ei, să-i împuşte şi pe ei. Asta vrei! *(Oswald se învîrteşte prin încăpere, ca o fiară în cuşcă.)* Nu răspunzi nimic? *(Cu un strigăt de cumplită disperare.)* Prin urmare, e adevărat?! *(Se repede din nou la uşă.)*

OSWALD *(trâgînd-o înapoi):* Să nu deschizi! Ei da, e adevărat Eu am făcut-o. Şi tu ai să taci din gură. Ai să taci, pentru că şi tu eşti vinovată. Cine ţi-a cerut să mă aduci pe lume cu cocoaşa asta, cu ochii ăştia, cu mîinile astea de maimuţă? Eu ţi-am cerut?

MAMA : Au să spargă uşa şi au să te prindă. Şi au să te spînzure pentru că l-ai ucis pe frate-tău.

OSWALD : Da, eu l-am ucis. Şi dacă aş putea, aş face-o a doua oară. De cînd mă ştiu, totul era pentru Peter. Peter era bun! Peter era frumos! Peter era deştept! Fetele îl iubeau pe Peter! Băieţii erau prieteni cu Peter! Tu mi-l băgai toată ziua pe gît pe Peter! Peter, Peter, Peter! Duceţi-vă acum şi-l scoateţi din groapă dacă puteţi.

MAMA : Au să te judece fiindcă ţi-ai vîndut fraţii pentru bani. Asta nu pot să ţi-o ierte, şi au să te spînzure.

OSWALD : Degeaba te bucuri. Eu o să-i spînzur pe ei, şi tu n-ai să crîcneşti nici un cuvînt, pentru că sînt fiul tău.

MAMA : Nu-i adevărat. Nu eşti. Nu te recunosc.

OSWALD : Nu mă recunoşti ? Nu mai spune! Aici, în pîntecele ăsta ticălos, m-ai purtat. *(O împunge cu degetul în pîntece.)* Aici, din carnea ta, m-ai plămădit, schilod şi hîd. Ţi-ai făcut poftele, şi m-ai născut pe mine ca să ţi le plătesc. Destrăbălato! *(Mama se repede din nou spre uşă. O opreşte.)* Să nu te mişti, că te omor. *(O clipă de tăcere. Deodată tresare.)* Ai auzit? S-a mişcat cineva la uşă. Să nu-i laşi să intre! Eşti mama mea. Cînd eram mic, mă dezmierdai. Spuneai că numai pe mine mă ai pe lume. I-auzi? Dacă se năpustesc peste uşă, au s-o spargă. Nu vreau să mă omoare. Au să mă spînzure. De ce-i laşi? Stinge lampa! *(Suflă în lampă şi o stinge. Prin fereastra cu gratii nu pătrunde decît lumina tulbure de afară.)* Sst! Nu te mişca. Auzi? *(în adevăr, se aude un zgomot vag. Apoi, mai tîrziu, ritmul cadenţat al patrulei care se apropie. Oswald izbucneşte într-un rîs isteric.)* Ha... ha, ha... ha,, ha, ha..! Patrula! Vine patrula! Vă arăt eu vouă. *(Se repede la uşă, să o deschidă.)*

MAMA : Nu! Nu-i chema pe nemţi, Oswald!

OSWALD : Dă-te la o parte.

MAMA : Oswald, o să vorbesc eu cu fierarii, o să-i înduplec să te lase în pace. Sau, dacă ţi-e frică, uite, îţi dau toţi banii mei şi fugi chiar în noaptea asta de aici. Dar nu-i mai denunţa şi pe ei, nu mai vinde oameni!

OSWALD *(trîntind-o în mijlocul camerei) :* Piei din calea mea, femeie!

MAMA : Oswald!

OSWALD *(trâgînd de uşă şi ţipînd) :* Ajutor! Kammerad! Ajutor! Puneţi mina'pe fierari... *(în clipa aceea, în încăpere se aude o împuşcătură şi apoi ţipătul lui Oswald.)* Ce-ai făcut?.!. Mamă!... *(Se prăbuşeşte.)*

MAMA *(prăbuşindu-se peste trupul lui) :* Oswald! *(Apoi, încet, aproape şoptit.)* Oswald! *(Tăcere lungă. Se aud numai paşii patrulei, care se apropie în fugă, apoi uşa izbită de perete şi apar cîţiva soldaţi cu armele'întinse, luminînd încăperea cu o lanternă puternică. Fascicolul de lumină a surprins-o prăbuşită asupra lui Oswald, pe care-l ţine în braţe. Priveşte lung, rătăcit, la soldaţi, apoi duce degetul la buze.)* Ssst! Doarme!

C o r t i n a

HANUL

DE LA RĂSCRUCE

Piesă în 3 acte

P E R S O N A J E L E

PROFESORUL, 40 — 42 de ani
BĂTRÎNUL, 65 de ani
HANGIUL, 50 de ani
LOGODNICUL, 19 ani
LOGODNICA, 18 ani
FEMEIA, 55 de ani
CĂLUGĂRUL, 60 de ani
AGENTUL COMERCIAL, 42 de ani
MUNCITORUL, 30 de ani
MAGNATUL, 70 de ani
ACTRIȚA, 40 de ani

Acțiunea se petrece în zilele noastre, undeva in Apus, între orele şase seara şi şase dimineața.

ACTUL 1

încăperea principală a unui han. Sală mare, boaserie afumată, scară interioară, cămin. în scenă, răsfoind fără interes o carte, Profesorul — figură de intelectual, înalt, subțire, poartă ochelari şi haine bine croite, dar uzate. Ferestrele hanului dau spre ocean. Uşa, de asemenea. Cînd se deschide, se aude mugetul apelor.

BĂTRÎNUL *(intră, fără sâ-l vadă pe Profesor) :* Hei, jupîne, jupîne! *(Bombănind.)* Unde naiba umblă, dracu să-l pieptene, pehlivanul, afurisitul! *(Strigînd tare.)* Hei! *(Pentru el.)* N-auzi ? *(Țipînd.)* Hei!

PROFESORUL : Urît mai zbieri.

BĂTRÎNUL: Uite aşa! *(îl măsoară. Mieros, scoțînd o monedă din buzunar.)* Nu doriți? O amintire din cătunul nostru, monedă romană! O dau ieftin.

PROFESORUL *(o ia, apoi i-o înapoiază) :* Dac-ai s-o bagi în acid sulfuric, poate o să se găsească un neghiob care să ți-o cumpere.

.BĂTRÎNUL: Ce să-i faci, domnule. încercăm să trăim. *(Pauză.)* Spuneți-mi, e adevărat că o să fie război ? *(Profesorul ridică din umeri. Bătrînul se duce la bar, uitîndu-se politicos la sticle.)*

HANGIUL *(intrînd):* Iar dai tîrcoale sticlelor? Ți-am spus că dacă te mai prind, te zvîrl afară.

BĂTRÎNUL : Ei, dar nu m-am atins de ele. Numai aşa, cu ochii. Drăgălaşele. Ia uite cum mai strălucesc!

HANGIUL : Ce vrei?

BĂTRÎNUL : Ți-am găsit un electrician, jos, în sat.

HANGIUL: De ce nu l-ai adus?

BĂTRÎNUL: Ce, parcă singur n-o să nimerească? Dar dacă vrei, mă duc. Ți-aduc şi nişte peşte. L-am prins azi-dimineață. *(Pauză.)* îmi dai?
HANGIUL: Ți-ai luat porția azi.
BĂTRÎNUL: Zgripțuroi mai eşti! Numai un păhărel. *(Fâcînd semn cu capul spre Profesor.)* Văd că ai lume.
HANGIUL: Mai sînt doi tineri, un călugăr şi un negustor. Cînd s-or aduna toți, dă-i drumul : farfuriile zburătoare şi celelalte. Bagă de seamă, să nu te mai hlizeşti ca prostul.
BĂTRÎNUL: Las' pe mine! *(Bea.)*
HANGIUL *(către Profesor)* : L-au expropriat acum un an, pentru lucrarea aceea militară, care e vorba să se facă jos, pe coastă, şi s-a pus pe băut. *(Rîzînd.)* Cică nu mai are mîini! Are în schimb gîtlej!
BĂTRÎNUL: Da, da, nu le mai am. Port atîrnate în locul lor nişte cîrpe. *(Cu o strîmbăturâ de dezgust.)* Puah!
HANGIUL: Cu care ai putea sugruma un urs!
BĂTRÎNUL: Ce folos! Mîinile trebuie să aibă rost, nu putere. *(Către Hangiu.)* Degeaba rîzi, ştiu eu ce spun. Azi, lumea e plină de schilozi. Mişună schilozii ca la bîlci şi rîde ciungul de chior. Vai, vai, săraca lume! Mîinile mele munceau pămintuL Acum, nu-şi mai împlinesc rostul şi sînt netrebnice. Mai dă-mi un păhărel. *(Refuzul Hangiului nu-l surprinde. Către Profesor.)* Dumneata nu ți-ai pierdut mîinile? x
PROFESORUL: Poate.
BĂTRÎNUL: Vezi? Asta ți-o spune un om cu carte!
HANGIUL: 0 fi. *(Se uită la mîinile lui.)* Ale mele ştiu că se țin bine de umeri.
BĂTRÎNUL: Toată chestiunea e de ce se întîmplă aşa! Poți dumneata să mă lămureşti? *(Profesorul ridică din umeri.)* Măcar asta dac-aş pricepe! Trebuie să fie cineva vinovat că atîția oameni nu mai ştiu ce să facă cu mîinile lor!
HANGIUL: Hai, hai, termină! Lasă-1 în pace pe domnul!
BĂTRÎNUL: îi cer iertare, dar nici nu ştii de la cine îți poate veni o dezlegare. Poți să treci fluierînd pe lîngă oameni? Dacă unul din ei e un sol, un înger vestitor, şi tu, păcătosul, îi întorci spatele?!

PROFESORUL: Nu-ți mai sparge capul. Oamenii nu pot dezlega nimic.
BĂTRÎNUL: Eu cred că s-ar putea să existe cîndva o omenire cuminte şi bună, fără schilozi şi fără... Ei, nebunii... *(Deschide uşa.)* I-auziți cum mai geme oceanul! Ca un om pe care-1 dor oasele. *(Iese.)*

(Pauză. Hangiul oftează, cu intenția de a fi auzit. Profesorul nu-i dă nici o atenție. Hangiul se apropie de el cu o hîrtie în mînă şi mai oftează o dată, din greu.)

PROFESORUL *(enervat)*: Suferi de astm?
HANGIUL: Nu! Oftez! Nu merg de loc afacerile. *(îi întinde hîrtia.)* Nu vă supărați.
PROFESORUL: Ce-i asta?
HANGIUL: Nota dumneavoastră. Știți, stați de zeco zile aici şi...
PROFESORUL: N-am plecat încă.
HANGIUL: Da, dar, vedeți, la noi e obiceiul ca după o săptămînă clienții să achite nota.
PROFESORUL: Prost obicei.
HANGIUL: Ce să fac, domnule, înțelegeți şi dumneavoastră, nu mai e ca altădată, nu mai calcă nici un turist pe aici.
PROFESORUL: Urîte timpuri!
HANGIUL: Da! Tocmai de aceea...
PROFESORUL: De altfel, nici hanul nu mai arată ca pe vremuri.
HANGIUL: Nota nu e prea mare, eu nu iau prețuri mari...
PROFESORUL: Asta-i frumos din partea dumitale. însă şi bucătăria de altădată era mai bună.
HANGIUL: Poate, dar...
PROFESORUL: Și platanii de ce i-ai tăiat?
HANGIUL: Vă rog respectuos, nota, domnule.
PROFESORUL: Ce să fac cu ea?
HANGIUL *(rîzînd fără chef)* : Să mi-o achitați.
PROFESORUL: Ah, da. *(Ia nota.)* Ai dreptate, nu e prea scump. *(I-o dă înapoi.)* Poftim!
HANGIUL *(după o aşteptare)* : îmi plătiți?
PROFESORUL: Nu.

HANGIUL: Aveți vreo nemulțumire?
PROFESORUL: Da, n-am bani.
HANGIUL: Glumiți, domnule!
PROFESORUL: Nu te încrede în aparențe. De mii de ani lumea e victima lor.
HANGIUL: Vă rog să nu vă bateți joc de mine.
PROFESORUL: Pentru asta ar trebui să fii un hangiu mai rotofei. Hangiii trebuie să fie joviali şi rotofei, ca să poți glumi cu ei. Dumneata eşti uscat, ca o scrumbie afumată.
HANGIUL *(amenințător):* Vă rog să-mi dați banii!
PROFESORUL: începi să mă plictiseşti. Nu ți-am spus că n-am? Greu mai eşti de cap!
HANGIUL *(furios):* Domnule, banii, sau chem jandarmu!
PROFESORUL: Nu-ți mai face atîta sînge rău, mai am de stat doar trei zile.
HANGIUL *(ca lovit de apoplexie):* încă trei zile? Treizeci la puşcărie, vagabondule! Aventurierule!
PROFESORUL: AŞ! NU sînt aventurier. Sînt numai profesor, de elină. *'Ev rea (ppovsfv yâp junâsv, fj SiGTOQ Biog.* En to fronein gar meden, hediostis bios. *(Hangiul spumegă.)* Nu eşti de acord cu Sofocle! Afirma totuşi un lucru rezonabil: că e mai confortabil să nu fii prea lucid.
HANGIUL: Ia ascultă, pe mine să nu mă iei aşa!
PROFESORUL: Da, cum ai spune dumneata, asta e altă mîncare de peşte. De fapt, trebuie să-ți mărturisesc că nu m-am gîndit la paguba pe care ți-o aduc. Am plecat fără un ban la mine. Toată povestea asta e în adevăr destul de stupidă.
HANGIUL: Nu te-ai gîndit! Dar ce credeai că sînt eu? Instituție filantropică? Eu sînt han, domnule; plăteşti, stai; nu?... te cari, te duci învîrtindu-te!
PROFESORUL: Mă ameţeşti cu pălăvrăgeala dumitale. O să găsim noi o soluție. *(Gîndindu-se.)* Parcă spuneai că-ți merg prost afacerile.
HANGIUL: De un an de zile, n-am avut niciodată mai mult de trei clienți laolaltă. Şi acum, mi-a pus Dumnezeu mîna în cap, mi-ai căzut pleaşcă dumneata! Parcă nu-mi ajunge călugărul ăla trențăros *(arată cu degetul spre o uşă),* care nu consumă decît pîine cu apă şi care trage să moară!
"PROFESORUL: Uite ce, n-avea nici o grijă, o să cîştigi destul de pe urma mea.
HANGIUL *(lacom):* Cum? *(Neîncrezător.)* Mai caută alți proşti! Mie să-mi achiți nota! Şi s-o iei din loc!
PROFESORUL: Imposibil! Trebuie să rămîn aici pînă-n paisprezece. Dar îți propun un tîrg: dumneata mă ții încă trei zile, şi eu, în schimb, îți fac hanul celebru.
HANGIUL: Aş vrea s-o văd şi g-asta!
PROFESORUL: Ai s-o vezi! îți făgăduiesc că într-o săptămînă n-ai să mai pridideşti de clienți, de ziarişti, de fotografi. O să-ți apară poza în ziarele din capitală, şi toată lumea o să vorbească despre „Hanul de la răscruce". Ei, îți convine?
HANGIUL *(şiret):* Depinde. Treisprezece zile de şedere nu-s o glumă.
PROFESORUL: Cum crezi! Dar dacă nu ştii ce înseamnă reclama, lasă-te de negustorie.
HANGIUL: Şi cine-mi garantează că o să-ți ții făgăduiala?
PROFESORUL: îți dau cuvîntul meu.
HANGIUL: Mulțumesc! N-ai altceva?
PROFESORUL: Nu!
HANGIUL: Şi cum o să faci?
PROFESORUL: Asta mă priveşte pe mine!
HANGIUL: Nu mai spune! Şi pe mine, nu? *(Se duce spre telefon.)*
PROFESORUL: Ce faci?
HANGIUL: Chem jandarmul.
PROFESORUL: Bine, o să-ți spun. Dar n-ai să înțelegi nimic.
HANGIUL: Nu-mi purta grija! Dacă e vorba de bani, înțeleg.
PROFESORUL: Aici, în pustietatea asta, nu se întîmplă nimic deosebit, nimic senzațional, nu-i aşa?
HANGIUL: Ba da, Erwin, fierarul, îşi bate nevasta. Dar cum lucrul ăsta se întîmplă regulat, în fiecare zi, nimeni nu-i mai dă importanță.

PROFESORUL i Ei bine, cu mine o să se întîmple un lucru extraordinar, aici, în hanul dumitale. Şi toată lumea o să vorbească de întîmplarea asta. Pricepi?

HANGIUL : Nu.

PROFESORUL : Peste trei zile, adică în ziua de 14, la ora 9 seara, mă sinucid.

HANGIUL : Unde?

PROFESORUL : Aici. Pentru asta am venit.

HANGIUL: Eşti nebun? Asta-mi mai lipsea!

PROFESORUL : Nu-ţi dai seama ce reclamă e pentru dumneata ?

HANGIUL: Crezi? Mare scofală! în fiecare zi se sinucid mii de oameni.

PROFESORUL : Dar mă sinucid eu, eu, pricepi ?

HANGIUL : Ei şi?

PROFESORUL : Sinuciderea mea are o semnificaţie. E cu totul altceva decît sinuciderile imbecile, înregistrate la rubrica faptelor diverse.

HANGIUL : Un mort e un mort! Adică, nimic. Afară de cazul... E ceva de capul dumitale, ai făcut vreo ispravă, vreo escrocherie, ai făcut politică?

PROFESORUL : Am terminat o carte mare, care dovedeşte că existenţa e o condiţie absurdă, la care omul poate şi trebuie să renunţe în mod liber, nu din disperare, ci din bun-simţ.

HANGIUL : Poftim?!

PROFESORUL : Şi moartea mea voluntară va confirma acest lucru. Toţi cei care vorbesc despre nonsensul existenţei sînt nişte panglicari, nişte măscărici» O fac pregătindu-şi anii de pensie sau alegerea la Academie. Dar eu, eu voi dovedi pe propria mea piele că am dreptate! Voi zgudui conştiinţa adormită a oamenilor! Voi face să se prăbuşească toate convenţiile, înţelegi?

HANGIUL : înţeleg că eşti puţin cam *(face gestul scrintelii)* ... şi că n-ai un gologan în buzunar.

PROFESORUL : Cum, pe dumneata, chiar aşa abrutizat de ignoranţă cum eşti, nu te zguduie totuşi faptul că un om se poate sinucide neconstrîns de nimic, fără să fie neurastenic, fără să fie înşelat de iubită, ci numai pentru a demonstra un adevăr?

HANGIUL: Uite ce, scuteşte-mă de aiurelile astea!

PROFESORUL : Imbecil!

HANGIUL: Cine-i imbecil?

PROFESORUL : Eu, că discut cu dumneata. Ei, accepţi ori nu?

HANGIUL : Şi dacă n-o să se sinchisească nici dracu, şi moartea dumitale o să treacă neobservată?

PROFESORUL *(rîzînd ironic)* : Neobservată? Dar voi fi celebru, neghiobule! Voi avea discipoli! Se vor scrie studii despre mine!

HANGIUL *(clătinat)* : Zău! Mai ştii, astăzi toate nebuniile sînt cu putinţă. Şi de ce spui dumneata că asta... existenţa... n-are rost? Din cauza crizei?

PROFESORUL *(ridicînd din umeri) :* Din cauza morţii. Dacă nu e eternă, existenţa e un nonsens. Pricepi ? Şi noi nu mai credem în eternitatea omului. Ca atare, între existenţa omului şi a păduchelui nu mai e nici o diferenţă. însă păduchele poate să trăiască pentru că nu ştie că va muri peste cîteva ore. Pe cînd omul ştie. Dumneata te gîndeşti la moarte ?

HANGIUL: Ar trebui să fiu nebun! *(Bate în lemn.)*

PROFESORUL *(rîde, apoi, sedus de imaginaţia sa) :* Cine ştie cîţi tineri vor veni mai tîrziu pe aici, să lase poate o floare în camera unde am stat...

HANGIUL: Şi eşti hotărît ca peste trei zile să te...? *(Profesorul ridică din umeri.)* Să bem aldămaşul! *(Toarnă băutură în două pahare. Profesorul vrea să bea.)* Stai, am o condiţie! Afacerea prezintă riscuri pentru mine. Dacă n-ai să fii totuşi un mort celebru ?! Ce însemnătate poate să aibă o carte! Pentru zilele care rămîn, nu-ţi mai pot servi decît trei mese pe zi.

PROFESORUL : Ia spune drept, ai fi în stare să ucizi pentru bani?

HANGIUL : Aş vrea să te văd în locul meu, cu falimentul în spate. Noroc! *(Ciocnesc.)*

PROFESORUL : Noroc!

HANGIUL : Să dea Dumnezeu să iasă ceva din treaba asta! Pot să spun aşa, că doar nu eu te împing la... Cîte n-am încercat! Oamenii pe aici spun

că văd farfurii zburătoare. L-am pus pe moşneag să le povestească clienţilor.

PROFESORUL : Şi ?

HANGIUL : Nu-i impresionează. Cică peste tot se pot vedea. *(Oftînd.)* Cumplită criză! *(Pauză.)* Ia spune-mi, de ce ai hotărît să te... aici?

PROFESORUL : în ziua de 14 se împlinesc douăzeci de ani de cînd în hanul ăsta mi-am luat rămas bun, fără să ştiu, de la tinereţea mea. *(Surîzînd, ironic, dar şi puţin trist.)* Tinereţea mea de aur!

HANGIUL : Adevărat! Ce bani se cîştigau pe atunci! Şi?

PROFESORUL : Ce-ar fi să nu-ţi mai bagi nasul în treburile mele?

HANGIUL: Dar te ţii de cuvînt? Şi laşi şi o scrisoare că nu e nimeni vinovat?

PROFESORUL : Bine.

HANGIUL : Nu vrei să scrii în ea că ai ales „Hanul de la răscruce"... pentru că e un loc... cum să spun... poetic?

PROFESORUL : Şterge-o!

HANGIUL: Păcat! Măcar un cuvînt! Poate te mai gîndeşti. *(Pauză, se uită pe fereastră.)* Sosesc şi logodnicii. Mă duc să le pregătesc odăile. *(Face cu ochiul.)* Cred că le scapără călcîile să aibă una singură. Hi, hi, hi! *(Rîde şi iese.)*

LOGODNICUL *(intrînd vesel):* Bună ziua, domnule!

PROFESORUL *(mormăit) :* Bună ziua!

LOGODNICUL : Ce zi minunată a fost azi! Parcă ar fi primăvară, nu toamnă! Numai, acum au început să vină valuri mai mari.

PROFESORUL : Mda!

LOGODNICUL : Ce frumoasă-i viaţa! Nu?

PROFESORUL : Nu mai spune, tinere! Vezi, că ţi^a ieşit un coş pe obraz. între coşuri şi credinţa în viaţă e o relaţie foarte strînsă.

LOGODNICUL: Dumneavoastră... *(Vrea să spună ceva, dar în uşă a apărut Logodnica.)* Dragoste! *(Se duce spre ea, Logodnica îi dă deoparte părul de pe frunte, apoi, ţinîndu-se de mînă, ies.)*

PROFESORUL : Imbecili!

FEMEIA *(apariţie stranie. Obosită şi parcă obsedată de ceva. Aspectul ei tragic e completat de îmbrăcămintea întunecată) :* Bună seara. Pot să am o cameră pentru noaptea asta?

PROFESORUL : Trage şi dumneata de clopotul ăla. *(Femeia trage de cordonul clopotului. Clopotul sună.)*

HANGIUL *(din capul scărilor) :* Cine mă cheamă? *(O vede.)* Ce doreşti dumneata?

FEMEIA : Aş vrea să înnoptez aici.

HANGIUL *(către Profesor):* Brrr! Parcă-i o vedenie! *(Tare.)* Camera e două sute pe noapte.

FEMEIA *(scotînd mărunţiş) :* Nu stiu dacă am atît. Poftim!'

HANGIUL *(subit amabil) :* Luaţi loc, vă rog, pînă vă pregătesc odaia. Masa se serveşte la ora şapte.

FEMEIA : Mulţumesc. N-am nevoie de nimic.

HANGIUL : Avem un meniu foarte ales. Ouă, şuncă, pui... *(Femeia se uită la el fix, fără să-l vadă. Hangiul îşi pierde cumpătul. Trecînd pe lîngă Profesor.)* Curat moartea în vacanţă. *(Iese.)*

(Pauză.)

PROFESORUL *(care a urmărit-o cu atenţie):* Veniţi de departe? *(Femeia tace.)* Veniţi de departe, doamnă?

FEMEIA: EU? Da, de departe... *(Pauză.)* De foarte departe!... *(Pauză.)* Cîte zile mai sînt pînă în 14?

PROFESORUL *(surescitat) :* Pînă în 14? *(Femeia înclină capul.)* Aveţi treabă aici în 14?

FEMEIA: Aici? Nu ştiu! *(Pe un ton confidenţial.)* Aştept să mă cheme! *(Pauză.)* Sînt obosită. Sînt atît de obosită! De ce mă chinuiţi cu întrebări? *(Pauză; cu acelaşi ton confidenţial.)* Nu l-aţi auzit strigînd pe aici? Cînd înserează...

(Se aude un ţipăt îndepărtat. Profesorul are un gest nervos, scrumiera cade pe jos.)

PROFESORUL: Ce-i asta? *(Femeia se ridică fără nici un cuvînt şi iese. Hangiul traversează încăperea, se aude din nou ţipătul îndepărtat.)* Ce-i asta, dumneata n-auzi?

HANGIUL *(se uită la ceas)* : E ora şase. Îşi bate fierarul nevasta. *(Profesorul dă pe gît paharul cu băutură.)*

PROFESORUL: Ha, ha, fierarul! Nostimă pereche, fierarul ăsta cu nevastă-sa. Şi pe sperietoarea asta bătrînă de ce-ai primit-o?

HANGIUL : Ştii că ai haz? Ea plăteşte. Altfel, îi făceam eu vînt. Parcă-i moartea, zău aşa! Hi, hi, hi! O fi venit după dumneata. *(Iese.)*

FEMEIA *(intră. Se opreşte în faţa unei uşi, pîndind parcă. Deschide apoi o fereastră şi şopteşte)* : Oswald, Oswald!

PROFESORUL *(contemplă sideral, ea închide fereastra şi se aşază din nou, imobilă, pe bancă)* : De unde ştii că mă cheamă Oswald?

FEMEIA: Te cheamă Oswald? Să te păzeşti de moarte năprasnică, să te păzeşti!

CĂLUGĂRUL *(coboară scara):* Bună seara. *(Se aşază pe un scaun, lîngă cămin.)* Am venit să mă încălzesc puţin.

(Tăcere. în scenă nu se vede decît o singură mişcare: mîinile Călugărului înşirînd mătăniile. Femeia îl urmăreşte încordat.)

FEMEIA *(Călugărului)* : Degeaba mă pîndeşti. N-o să-ţi spun nici un cuvînt. Mai bine-mi tai limba cu dinţii şi o scuip. Auzi? *(Călugărul o priveşte calm şi concentrat, fără să pară surprins.)*

PROFESORUL : Doamna e puţin cam exaltată şi sumbră. Mi-a prevestit înainte să mă feresc de moarte năprasnică. *(Rîde forţat.)*

CĂLUGĂRUL *(îl priveşte atent)* : Moartea năprasnică e deasupra noastră, a tuturor, „căci vremea este aproape"[44]. *(îşi reia rugăciunea. Intră Hangiul, care sună gongul şi, aproape cu el, Agentul comercial.)*

AGENTUL COMERCIAL : Brr! Se burzuluieşte vremea! Ei, după cît se vede, am căzut la ţanc. Ce ne dai de mîncare, hangiule? Bună seara la toată lumea. *(înclinîndu-se spre Femeie.)* Pentru cei pe care n-am avut onoarea să-i cunosc, mă prezint : agentul comercial al firmei „Gioconda-Lastex[4]" — bretele, sutiene, centuri şi tot felul de articole elastice. Afurisit sat! Toată lumea, chiar şi învăţătorul, poartă curele la pantaloni. Ca să nu mai vorbim de neglijenţele vestimentare ale sexului frumos! Degeaba, doamnelor şi domnilor, eleganţa seduce, dispare! *(Logodnicilor, care intră.)* Omagiile mele tinereţii şi dragostei!

LOGODNICII : Bună seara.

LOGODNICUL *(Hangiului)* : Gata masa?

HANGIUL : Numai cîteva clipe, vă rog. A fost prima lovitură de gong.

LOGODNICUL *(Logodnicei)* : Nu-i nimic. Aşteptăm aici, nu? Ţi-e foame?

LOGODNICA: Grozav! O foame de lup!

LOGODNICUL: Şi mie. O foame de căpcăun! *(Rid încîntaţi şi se aşază într-un colţ, unde şuşotesc şi rîd înăbuşit. Hangiului.)* Pregăteşte-ne, te rog, pe mîine nişte mîncare rece. Plecăm în excursie.

PROFESORUL : N-ai putea să-mi trimiţi masa în cameră?

HANGIUL *(măsurîndu-l cu dispreţ):* Nu, excelenţă! Servitoarea e plecată în sat!

CĂLUGĂRUL *(cu vocea slabă)* : Dacă eşti bun, dă-mi un pahar cu apă.

LOGODNICA: NU vă simţiţi bine, părinte?

CĂLUGĂRUL: Nu-i nimic, fata mea. Trup bătrîn. Se vede că i se apropie sfîrşitul. Numai dacă aş putea ajunge pînă la mănăstire!

HANGIUL: Am trimis vorbă printr-un om. *(Bombănind.)* Ăsta-i cimitir, nu mai e han!

AGENTUL COMERCIAL *(care a învîrtit butonul aparatului de radio)* : Tot nu ţi-ai reparat rabla? Tocmai azi să stăm fără radio?

HANGIUL : Trebuie să vină un electrician. Dar dacă doriţi muzică... *(Pune în mişcare o pianolâ, se aude un vals vechi, hodorogit.)*

PROFESORUL : Extraordinar! Pianola asta era şi acum douăzeci de ani aici, nu? La, la, la... *(Fredonează fals valsul, se duce la pianolâ, ascultînd cu încîntare.)*

AGENTUL COMERCIAL *(ironic)* : Vă invidiez pentru calmul dumneavoastră. Cui îi arde azi de muzică?

HANGIUL : Şi de ce nu? Hanul meu a fost totdeauna un loc plăcut şi vesel.

AGENTUL COMERCIAL : Cum adică, dumneavoastră nu ştiţi nimic?

HANGIUL : Ce să ştim?

AGENTUL COMERCIAL : Nemaipomenit! Pe ce lume trăiţi? *(Important.)* Azi-dimineaţă, tratativele au fost rupte!

LOGODNICUL: De unde ştiţi?

HANGIUL : Zvonuri!

AGENTUL COMERCIAL : Ei, poftim! Am auzit cu urechile mele în sat, la radio! S-a anunţat pentru astă-seară şi un comunicat al Statului-major.

LOGODNICUL : Astea nu-s primele tratative întrerupte.

AGENTUL COMERCIAL : Şi discursul de acum două zile al ministrului de externe, în care anunţa că situaţia-i încordată şi că oamenii trebuie să-şi păstreze calmul? Calmul! înţelegi dumneata ce vrea să spună asta din partea unui diplomat? Cal-mul!

LOGODNICUL : Altădată, s-a ajuns chiar la conflict, şi totuşi...

AGENTUL COMERCIAL *(ridicînd din umeri)* : Altădată! De data asta însă, n-o să mai lăsăm noi ca lucrurile să se cocoloşească undeva, la mama dracului.

PROFESORUL : S-au dat amănunte ?

AGENTUL COMERCIAL : Pe aerodrom, reprezentantul nostru a refuzat să facă declaraţii. Arăta tras la faţă şi tuşea.

HANGIUL Tuşea!

AGENTUL COMERCIAL *(scoţind ceasul) :* Astfel că în clipa aceasta, domnilor, sorţii sînt poate aruncaţi^ pacea sau războiul! Să sperăm că va fi, în sfîrşit, război!

LOGODNICA : Să sperăm ? Dar cine vrea război ?

AGENTUL COMERCIAL : Toţi cei care-şi iubescf patria, libertatea... şi... şi cultura, îl vor, domnişoară.

HANGIUL : Bine, bine. Pentru patrie şi celelalte sîntem cu toţii, dar dacă sărim şi noi în aer?

AGENTUL COMERCIAL: Noi? Ha, ha, ha! Războiul se va termina în cîteva ore. Cinci mii de bombe cu hidrogen aruncate simultan, şi nu va mai rămîne nici piatră pe piatră din jumătate de glob.

HANGIUL : Şi dacă aruncă ei întîi cinci mii de bombe ?

LOGODNICUL : Primejdia e atît de îngrozitoare, încît nimeni nu e nebun să înceapă un război. *(Agentului comercial.)* Dumneata doreşti să mori?

AGENTUL COMERCIAL : Eu n-o să mor!

LOGODNICUL : Ce te face să crezi asta?

AGENTUL COMERCIAL: Aşa!

LOGODNICA: Asta nu-i un răspuns.

AGENTUL COMERCIAL : PentrrJ... simplul motiv că la noi n-o să se întîmple nimic.

LOGODNICUL: De unde ştii dumneata?

AGENTUL COMERCIAL : Toată lumea ştie asta. *(Triumfător.)* Altfel, n-am face război. E logic, nu?

PROFESORUL *(ironic)* : Fără ripostă! Nu vă mai agitaţi degeaba. De la Adam pînă la noi au murit cîteva miliarde de oameni, şi dacă au să mai moară încă două dintr-o dată n-o să fie nici o pagubă.

AGENTUL COMERCIAL : Nu înţeleg ce calcule cabalistice faci dumneata. însă ceea ce afirm eu cu tărie e că trebuie să distrugem fără milă jumătate de glob, dar să salvăm civilizaţia. Sîntem apărătorii civilizaţiei!

PROFESORUL : Trăiască bretelele!

LOGODNICUL : N-o să fie război, n-o să fie! Cinci bombe cu hidrogen pot rade Parisul de pe faţa pămîntului.

HANGIUL : Eu am citit că una singură e de ajuns.

AGENTUL COMERCIAL : Eu ce spun ? O să meargă repede. Un savant a arătat zilele trecute că o singură bombă atomică ar avea efectul a o mie de raiduri executate de două mii de bombardiere în 1940. în cîteva ceasuri, îi lichidăm, ascultaţi-mă pe mine.

LOGODNICUL : Dar nu-nţelegi că iluzia dumitale e absurdă ? Cum poţi crede că ei o să stea cu mîinile în sîn? Şi atunci, ce-o să urmeze? Distrugerea totală a vieţii. Nu, nimeni nu va avea curajul să înceapă războiul. Aşa spune şi tata : bomba atomică a pus capăt războiului. De acum înainte, o să avem pace eternă. Asta e şi credinţa logodnicei mele. *(Către ea.)* Nu-i aşa?

LOGODNICA *(încuviinţează. Către el):* Te iubesc cînd vorbeşti cu pasiune.

PROFESORUL : E înduioşător că familia dumneavoastră cugetă în comun. Numai că războiul atomic e ineluctabil, tînărul meu prieten. Nimeni nu mai are puterea să-l oprească. Azi, peste un an, sau poate cinci, pămîntul întreg va fi transformat într-o imensă groapă comună, care va rătăci prin univers ca o corabie întunecată, cu echipajul mort de holeră. *(Ricanînd.)* Ultimul mesaj trimis de omenire în spaţiile siderale va fi o infamă pestilenţă.

HANGIUL: Of, ce timpuri, dracu să le ia!

PROFESORUL : Şi va fi, în sfîrşit, pace în cosmos. Nu se vor mai auzi scîrţîind decît osiile planetelor.

LOGODNICUL: Oamenii nu vor accepta niciodată asta.

PROFESORUL : N-o să-i consulte nimeni. Tehnica modernă este o maşină infernală, pe care ucenicul vrăjitor nu mai ştie s-o controleze.

LOGODNICA : Sînteţi un pesimist. Jean-Jacques Rousseau a arătat că... Ce faceţi?

PROFESORUL: Mă înclin în faţa lui Jean-Jacques şi a erudiţiei dumitale.

LOGODNICUL : Logodnica mea îl cunoaşte foarte bine pe Rousseau. Si-a dat examenul cu o teză asupra lui.

PROFESORUL : Ţi-ai pierdut timpul, domnişoară. E mult mai actual Lactanţiu. *(Citează.)* *„Fiet vel aestas in hiems vel hiems in aestate... ita... enim... enim..."* *(Nu găseşte continuarea.)*

CĂLUGĂRUL *(încet) :* *...„conficietur genus humanus, ut vix decimus pars hominum reliquatur."*

PROFESORUL *(îl priveşte surprins) :* Mulţumesc, părinte!

AGENTUL COMERCIAL : Ce înseamnă asta?

PROFESORUL : O profeţie : că va veni o vreme cînd va fi sau vară în iarnă, sau iarnă în vară, şi timpul se va scurta. Atunci, din omenire nu va rămîne decît a zecea parte.

AGENTUL COMERCIAL : Cine spunea asta? Lactanţiu? N-am auzit de el! Era un profet serios? Cînd a trăit?

PROFESORUL: In secolul al III-lea.

AGENTUL COMERCIAL : Ei poftim! Ce putea el să ştie despre bomba atomică? In horoscopul calendarului meu sînt prezise catastrofe numai în Răsărit. Şi e un horoscop ştiinţific, nu o balivernă!

PROFESORUL *(amuzîndu-se) :* Mai sînt şi profeţiile biblice.

AGENTUL COMERCIAL : Alte baliverne! Eu sînt liber cugetător. *(Călugărul surîde.)* De ce rîzi, părinte? Mie nu mi-e frică. Sînt un om dintr-o bucată. O afirm sus şi tare : sînt împotriva clericalismului şi a obscurantismului, pentru libera întreprindere şi democraţie.

CĂLUGĂRUL : Surîdeam numai, fiule. Ştiu că o să mor curînd şi atunci îmi îngădui să surîd uneori.

HANGIUL : Cred şi eu, cînd omul e cu un picior în groapă, îi dă mîna să rîdă. Dar nouă...

LOGODNICUL *(Hangiului) :* N-aveţi dreptate. Biserica nu poate rămîne nepăsătoare în faţa primejdiei care ameninţă omenirea. Nu-i aşa, părinte?

CĂLUGĂRUL : Eu nu sînt biserica, fiule. Sînt numai un biet păcătos. *(Pauză.)* Insă...

LOGODNICUL : însă?

CĂLUGĂRUL *(cu o voce surdă, dar ardentă) :* Biserica aşteaptă împlinirea timpurilor şi împărăţia lui Dumnezeu.

AGENTUL COMERCIAL: Ha, ha, ha!

LOGODNICA : Cum adică, dumneavoastră acceptaţi ca lumea să piară în catastrofa unui război, ca pămîntul să ajungă, cum spunea dumnealui *(îl arată pe Profesor),* o groapă comună?

CĂLUGĂRUL *(îl priveşte lung pe Profesor, apoi întoarce capul):* „Lăsaţi morţii să-şi îngroape morţii."

PROFESORUL *(ironic, dar şi enervat):* Mulţumesc!

CĂLUGĂRUL : Noi aşteptăm învierea. Cînd cerul dintîi şi pămîntul dintîi au să treacă, şi marea n-o să mai fie, se va ivi cerul nou şi pămîntul nou : Cetatea Sfîntă!

HANGIUL : Pe aceea s-o locuieşti dumneata, părinte.

CĂLUGĂRUL *(cu umor) :* Să te-audă Dumnezeu, fiule.

LOGODNICUL: Dar e monstruos, biserica trebuie să protesteze!

CĂLUGĂRUL : Biserica nu poate protesta împotriva voinței divine.

HANGIUL : Atunci, ascultă-mă pe mine, părinte, degeaba mai face biserica umbră pămîntului.

LOGODNICUL : Nu cea protestantă.

HANGIUL : Toate-s o mîncare.

LOGODNICA *(înspăimîntată)* : Dar dacă totul trebuie, să se termine, de ce ne-am mai născut?

PROFESORUL : Bravo, domnişoară! Ai nimerit. Asta e. Bomba atomică reduce la adevărata ei valoare, de balon de săpun *(exagerează cuvintele in bătaie de joc),* grandioasa istorie a omenirii. Raportate ^ la durata celui mai parvenit astru, piramida lui Keops şi avionul supersonic sînt simultane. Toată istoria omenirii a durat cît un căscat al zeilor. Ei nu, zău, cine dracu mai poate crede azi, după bomba cu hidrogen, în demnitatea omului ?! Eşti o romantică, duduie!

LOGODNICUL : Sper că nu e o insultă.

LOGODNICA : Lasă. *(Profesorului.)* Eu înţeleg că s-ar putea să mor de o bombă, dar e cu neputinţă ca toată suferinţa, şi truda, şi creaţia de mii de ani a oamenilor să nu fi avut niciodată un rost. Şi Bach, şi Homer...

PROFESORUL : Da, da, şi imperiile, şi revoluţiile... Ai privit vreodată un muşuroi de furnici? Ce străduinţă, ce tenacitate! Ce conştiinţă precisă a scopului! Mai-mai să le admiri! Şi pe urmă, deodată, o absurdă talpă de bocanc. Şi un terci scîrbos. Ei, nu sînt caraghioase? Ha, ha, ha! Nu rîzi, domnişoară? Nu cumva lăcrimezi? N-ai simţul umorului! *(întorcîndu-se violent spre Călugăr.)* Da, părinte, ai dreptate : lăsaţi morţii să-şi îngroape morţii. Numai că şi dumneata eşti un mort, ca şi noi. *(Se duce spre pianolâ.)*

HANGIUL *(Logodnicului):* I-a zis-o! Dar ce-a vrut să spună?

CĂLUGĂRUL : Deznădejdea e un lucru înspăimîntător, fiule. Nu te juca cu ea. N-o cunoşti. Dacă ai privi-o în faţă, ai îngheţa de durere şi neputinţă. Uită-te

Ia femeia aceasta. *(Profesorul o priveşte, pe urmă întoarce capul. Se uită apoi la Călugăr.)* Pricepi?

FEMEIA *(Călugărului) :* Ce vrei de la mine? Lasă-mă!

(Fără să mai rostească un cuvînt, Profesorul se duce şî pune în funcţiune pianolâ. După un timp, Agentul comercial se duce hotărît şi o închide.)

PROFESORUL: Ce înseamnă asta?

AGENTUL COMERCIAL: NU mă puteţi obliga să ascult muzica asta idioată. *(Isteric.)* Eu vreau să-mi păstrez calmul, înţelegeţi, calmul!

(în tăcerea penibilă care se lasă, intră Muncitorul, cu o bicicletă, pe care o lasă lîngă uşă.)

MUNCITORUL *(după ce i-a privit, puţin nedumerit, pe toţi):* Bună seara. Cine-i patronul? Am venit pentru radio.

HANGIUL: Aha! Dumneata eşti electricianul pe care l-a trimis moşul?

MUNCITORUL : Da/

HANGIUL : Ăsta-i aparatul.

MUNCITORUL: CU baterii?

HANGIUL: Şi ce dacă-i cu baterii? E foarte bun.

AGENTUL COMERCIAL : încearcă să-l faci repede, să prindem ştirile.

MUNCITORUL: A, da, ştirile! Sînt vesele! *(Are deodată un surîs foarte tînăr.)* Bine că mai văd puţină lume. E o pustietate pe aici... Dă-mi şi mie o bere, jupîne. *(îşi scoate şapca şi apare în plină lumină.)*

EEMEIA *(îl priveşte cu atenţie, surescitată, apoi vine spre el) :* Peter!

MUNCITORUL : Ce este, mătuşica ? M-ai luat drept altul. Linişteşte-te.

EEMEIA *(luîndu-şi capul în mîini) :* Oh, ce-i în capul meu! Nu vă temeţi de mine. Nu vă fac nici un rău. Dar mă arde aici. *(Arată capul.)* Vai, cum mă arde. Mai ales noaptea, cînd mă cheamă. Strigă *(cu un ţipăt sfîşietor) :* Mamă!

MUNCITORUL *(blînd) :* Cine te strigă? Peter?

FEMEIA : Pe Peter l-am uitat. *(Surîzînd.)* Dumneata semeni cu Peter, însă el era şi mai frumos, şi mai înalt. Dar l-am uitat. El nu mă strigă.

LOGODNICA : Cine-i Peter ?

FEMEIA : Băiatul meu cel frumos şi bun. Mi l-au omorît în timpul războiului.

MUNCITORUL: Şi celălalt, care te strigă?

FEMEIA: Celălalt? *(Cu disperare.)* Lăsaţi-mă în pace!

MUNCITORUL : Nu te mai întrebăm nimic, linişteşte-te.

FEMEIA: Da, mă liniştesc, mă liniştesc... *(Logodnica vrea s-o ia de braţ.)* Nu, nu, nu vezi ce mîini albe şi curate ai ? Ca nişte crini. *(Ţipînd.)* Nu mă atingeţi, oameni! Nu mă atingeţi! *(Iese de-a-ndâratelea pe uşă.)*

AGENTUL COMERCIAL *(scos din sărite):* Ce înseamnă asta? Ce-i aici? Clinică? Ospiciu?

HANGIUL : Vă rog să mă iertaţi. Dacă ştiam, n-o primeam.

LOGODNICA : Ce spunea? Nu înţeleg nimic, de ce a ieşit ?

PROFESORUL : A chemat-o Oswald.

LOGODNICUL: Cine e Oswald?^

PROFESORUL *(rînjind)* : Eu! *(îşi reia cartea.)*

AGENTUL COMERCIAL : Dacă n-o dai afară, nu mai rămîn nici o clipă aici. Am destui nervi şi aşa. S-o dai afară, auzi?

MUNCITORUL : Ia un calmant, domnule.

AGENTUL COMERCIAL : Dumneata să nu te amesteci, că eu nu permit...

MUNCITORUL *(venind spre el şi dominîndu-l cu toata statura, ironic) :* Poftim? *(Agentul comercial mormăie şi se dă înapoi.)*

LOGODNICA : Trebuie să fie o femeie tare nenorocită.

AGENTUL COMERCIAL: Ce nenorocită? N-aţi văzut ce ochi are? O isterică, o nebună!

CĂLUGĂRUL : Nu, fiule : o blestemată. Ca noi toţi. Ca dumneata şi ca mine.

MUNCITORUL *(ridicind din umeri, cu un oftat) :* Un om. *(Se apropie de radio şi începe sâ-l demonteze.)*

BĂTRÎNUL *(intră, aducînd-o şi pe Femeie) :* Hai, doamnă,, hai, a început să picure şi e frig. Ce rost are să stai în frig şi în întuneric? *(Hangiului, zărindu-l pe Muncitor.)* Ei, vezi c-a nimerit singur? M-ai pus pe drumuri degeaba. Ţi-ai găsit tovarăşul,, băiatule ?

MUNCITORUL : Nu. A plecat pe linie, mai departe. Mă aşteaptă mîine în satul vecin.

BĂTRÎNUL : Doamne, Doamne, ce zăpăceală e în minţile oamenilor! Tot cătunul e pe jăratic. Cică Peşte-fript şi cu Matei au A^ăzut nişte marţieni la Puntea Dracului.

LOGODNICUL: Ce-au văzut?

BĂTRÎNUL : Marţieni.

HANGIUL : ' \ Ce o

AGENTUL COMERCIAL : \

BĂTRÎNUL : Da, da. Cică au coborît dintr-o rachetă,, sau cum îi spune. *(Hangiului.)* Dă-mi un păhărel,, că m-apucă şi pe mine damblaua.

HANGIUL: N-are decît să te apuce.

LOGODNICA: Cum marţieni? Din Marte?

LOGODNICUL : De ce nu vorbeşti mai clar, domnule ?

AGENTUL COMERCIAL : Nu-l mai zăpăciţi. Lăsaţi să-I întreb eu. *(Hangiului.)* Dă-i un rom, plătesc eu.

BĂTRÎNUL: Of, of! Cîte se mai întîmplă azi pe lume! Nici nu mai ştii ce-i închipuire şi ce-i adevărat.

HANGIUL *(dîndu-i romul)* : Mare mincinos mai eşti! Dă-i înainte, că se prinde.

BĂTRÎNUL : Să crezi dumneata că-i minciună.

AGENTUL COMERCIAL: Ce spune?

HANGIUL : Nimic, nimic.

AGENTUL COMERCIAL: Hai, povesteşte o dată!

BĂTRÎNUL : Păi, n-am spus ? Peşte-fript şi cu Matei au venit alergînd în sat, ţipînd cît îi lua gura că au apărut şi la noi marţienii. S-a făcut o zarvă!...

MUNCITORUL : Te ţii de şotii, moşule.

BĂTRÎNUL: Să mă ia dracu dacă mint!

AGENTUL COMERCIAL : Ce şotii ? De unde ştii dumneata că sînt şotii? Mai bine ai citi ziarele. Şi în Franţa au apărut. S-a spus şi la radio.

LOGODNICUL : Wells descrie într-un roman cum o să fie distrusă omenirea de marţieni.

HANGIUL *(speriat)* : Dar cum să nimerească tocmai la noi? *(Furios, Bâtrînului.)* De ce minţi, păcătosule? De ce ne împui capul cu născocirile tale de beţiv?

BĂTRÎNUL: Născociri? Ascultă! *(Se aud clopotele în depărtare.)* Trag clopotele, devale, în sat. Ei, tot nu crezi? *(Hangiul, Bătrînul, Agentul comercial, Logodnicii se reped la fereastră.)* .

HANGIUL: Se sting luminile pe la case.

BĂTRÎNUL: Ce, crezi că e plăcut să te trezeşti cu o namilă de aia în uşă?

AGENTUL COMERCIAL: Crezi că... *(Hangiului.)* N-ar fi mai bine să închizi şi dumneata uşa? Aşa... nu de alta, dar e noapte şi tot nu mai poate să vină nimeni.

(Hangiul se repede să închidă uşa. In aceeaşi clipă, se aud izbituri puternice. Toţi se privesc. O clipă de tăcere. Apoi, hohotul de rîs al Muncitorului.)

AGENTUL COMERCIAL *(sărind ca ars)*: Sst! *(Din nou, bătăi puternice în uşă.)*

o VOCE: Deschide odată, imbecilule!

HANGIUL *(cu o răsuflare uşurată)*: Uf! Dulce-i vorba omenească! *(Se apucă să deschidă.)*

MUNCITORUL: Chiar cînd te face dobitoc...

MAGNATUL *(intră, însoţit de Actriţă)*: Ţară de troglodiţi! *(Hangiului.)* Camere! Apă caldă! Ceaiuri! Şi trimite un felinar şoferului! A rămas cu automobilul jos, la... *(Către Actriţă.)* Cum îi spune locului? *(Hangiului.)* A, da! Puntea Dracului! *(Actriţei.)* Iartă-mă pentru acest *week-end* neplăcut.

ACTRIŢA: E exasperant! Mi-am răsucit piciorul prin gropile astea.

MAGNATUL: Trebuia să văd uzina. Şi în jumătate de oră se repară maşina. La unsprezece vom fi în oraş.

ACTRIŢA: Dar unde o să aşteptăm? în promiscuitatea asta nu se poate sta. *(Cu dezgust.)* Sînt si oameni aici!

MAGNATUL: Am cerut camere. *(Hangiului.)* Ei, ce aştepţi?

HANGIUL *(topindu-se în plecăciuni)*: Poftiţi, vă ro<*, poftiţi! Şi iertaţi-mă, nu ştiam... Am închis usa.t! Credeam...

MAGNATUL: Nu-mi explica ce credeai. Nu mă interesează.

(Profesorul, care a privit-o siderat pe Actriţă, vine în faţa ei, tăindu-i drumul.)

ACTRIŢA *(căutînd să treacă, agasată)*: Pardon, domnule!

MAGNATUL: Dumneata n-ai ochi?

PROFESORUL: Scuzaţi-mă. *(Se duce la fereastră şi rămîne acolo, cu spatele la ceilalţi.)*

(Magnatul şi Actriţa pornesc după Hangiu, dar pe drum el se întîlneşte cu Femeia. Are un gest necontrolat de retragere.)

MAGNATUL: Ce doreşti? Cine eşti dumneata?

FEMEIA: EU? Nimeni. *(Magnatul o ocoleşte şi iese.)*

AGENTUL COMERCIAL *(trăgîndu-şi o palmă)*: Formidabil! *(Scoate un ziar din buzunar, se uită la o fotografie, se uită în urma celor care au ieşit.)* Nemaipomenit!

LOGODNICUL: Ce s-a întîmplat, domnule?

AGENTUL COMERCIAL: Ce s-a întîmplat? Ştiţi cine-i printre noi? Şeful! Marele şef! Patronul! Trustul A în persoană.

LOGODNICUL: Ce înseamnă „Trustul A"?

AGENTUL COMERCIAL: Auziţi întrebare! Cea mai mare întreprindere din lume pentru energia atomică. Priviţi fotografiile din ziarele de ieri. *(Citeşte.)* „Vizita regelui atomului în ţara noastră". „Preşedintele Trustului A ieşind de la prînzul oferit de Preşedintele de Consiliu". Zece bănci, patruzeci de trusturi, două sute de milioane de dolari. Şi pe deasupra, bomba „H" aici, în buzunarul de la vestă.

PROFESORUL: Cine? Domnul care a venit cu doamna?

AGENTUL COMERCIAL: Care doamnă? Era şi o doamnă? Numai pe el l-am văzut. Oh, ce zi mare! Trustul A în carne şi oase! *(Hangiului, care intră.)* îţi dai seama, norocosule, pe cine adăposteşti în baraca asta păcătoasă? îţi cumpăr prosopul cu care o să se şteargă pe mîini. îţi cumpăr paharul din care o să bea. E cel mai mare financiar al timpurilor noastre.

HANGIUL: Cine? El? *(Arată cu degetul, cuprins de euforie.)* Aici, la mine? Eşti sigur?

AGENTUL COMERCIAL : Uite-i fotografia!

HANGIUL *(citind):* „Vizita regelui atomului în țara noastră." „Regele atomului şi fiul său jueînd golf." Chiar el, sub acoperişul meu? Ai auzit cum mi-a strigat? „Deschide, imbecilule!" Ce glumeț! Cu mine a vorbit : imbecilule! Ce voce, ce timbru! Imbecilule!

PROFESORUL *(acru, plictisit):* Imbecilule!

HANGIUL: Dumneata să-ți faci bagajul. Nu mai am nevoie de propunerile dumitale suspecte. Hanul meu e un loc onorabil. *(O clipă de tăcere penibilă.)*

MUNCITORUL *(rîzînd) :* Cîți marțieni au apărut la Puntea Dracului, moşule?

BĂTRÎNUL : Păi... doi.

HANGIUL : Prin urmare, ei erau marțienii! Ha, ha, ha, fricosule! Iepure sperios!

AGENTUL COMERCIAL : Alarmistule!

LOGODNICUL: Şi clopotele?

HANGIUL : Țărani proşti. Se sperie şi de umbra lor.

BĂTRÎNUL *(cu obidă) :* De, cum să nu te prosteşti, cînd toată ziua n-auzi decît de rachete,, de atomi şi de război ?

LOGODNICUL *(pedant) :* Psihologia mulțimii este foarte curioasă. Am citit că frica se transmite... *(O sonerie.)*

HANGIUL *(repezindu-se pe scări) :* Mă cheamă.

LOGODNICA : Oare domnul ăsta ține în adevăr în mîinile lui soarta noastră?

AGENTUL COMERCIAL *(arătîndu-şi buzunarul de la vestă) :* Uite, domnişoară, aici are bomba „H". Şi dacă ne vizitează şi pe noi, înseamnă că se pregăteşte ceva. Ascultați ce vă spun eu.

BĂTRÎNUL : Numai să nu se pregătească vreo nenorocire. Mi-aduc aminte că tot aşa a început în 1939...

MUNCITORUL : De data asta, n-o să stăm cu mîinile în sîn, ca în 1939.

AGENTUL COMERCIAL : Ştiu eu ce vrei să insinuezi dumneata.

MUNCITORUL: Exact! Cum de ai ghicit?

AGENTUL COMERCIAL : Sst!

HANGIUL *(precedîndu-l pe Magnat, ploconindu-se) :* Pe aici, vă rog.

AGENTUL COMERCIAL : Binevoiți să nu puneți piciorul pe treapta asta. E cam şubredă.

HANGIUL : Telefonul e după scară.

(La apariția Magnatului, Agentul comercial, Bătrînul, Logodnicul se ridică, parcă fără să vrea, în picioare.)

LOGODNICA *(trâgîndu-l pe Logodnic de braț):* De ce te-ai ridicat în picioare? Stai jos.

CĂLUGĂRUL : Vițelul de aur.

BĂTRÎNUL *(încet) :* Da, da, au venit timpurile Apocalipsei. Cînd o să trîmbițeze îngerul, se va desprinde din văzduh o stea uriaşă şi va cădea pe pămînt, arzînd ca o făclie. Şi toți oamenii, împărații şi robii, au să se ascundă în peşteri şi în stîncile munților. Aşa scrie. Am citit eu.

AGENTUL' COMERCIAL : Sst! *(Magnatul urcă scările.)* Cu cine a vorbit?

HANGIUL: N-a vorbit. Nu răspundea. *(Se aude un zgomot îndepărtat.)* Ce-i asta?

AGENTUL COMERCIAL : Oceanul.

LOGODNICA : Nu ştiu ce am, sînt foarte neliniştită.

LOGODNICUL : Hai să ieşim puțin la aer.

(în aceeaşi clipă, zgomotul creşte vertiginos, transformîndu-se într-un vîjîit asurzitor de avioane cu reacție. Toți ridică capetele. în ochi le apare acelaşi gînd nerostit. Tăcere lungă. Apoi, zgomotul revine, mai asurzitor, şi trece. Vîntul deschide brusc o fereastră.)

AGENTUL COMERCIAL : Avioane cu reacție!

PROFESORUL *(Hangiului, încercînd să pară calm) :* Nu ne dai să mîncăm?

HANGIUL : Pe aici nu prea zboară de obicei. Şi noaptea, niciodată.

LOGODNICA : Eu nu mai mănînc nimic. *(Logodnicului.)* Hai, te rog.

MUNCITORUL : Nu te speria, domnişoară. Este o bază aeriană la cîțiva kilometri de aici.

AGENTUL COMERCIAL: Cine să se sperie? De ce să se sperie?

BĂTRÎNUL: înghiți-i-ar iadul. Nici noaptea nu se astîmpără.

(Zgomotul revine mai intens, ca şi cum avioanele ar trece deasupra hanului. Toţi pleacă capetele, instinctiv. Apoi, în depărtare se aude clar, deşi slab, o detunătură, a doua.)

HANGIUL: Aţi auzit?

LOGODNICUL: Tunuri antiaeriene?

AGENTUL COMERCIAL : De ce trag? De ce trag tunurile? *(Loviturile continuă; e o adevărată canonadă, care se apropie.)*

FEMEIA *(într-o stare de cumplită exaltare):* Oswald!

LOGODNICA: Mi-e frică! *(Canonadă violentă. Actriţa apare ţipînd, urmată de Magnat.)*

MAGNATUL : Ţine-ţi nervii! Ce se întîmplă aici, ce-i asta? Telefonează imediat în oraş.

MUNCITORUL *(care s-a dus la uşă şi s-a uitat afară) :* Nu vă speriaţi. Nu sînt decît exerciţii şi... *(Rămîne şi el paralizat. Canonada a încetat, dar, după o clipă de tăcere mormîntală, se aude un alt zgomot, de data aceasta cu adevărat drăcesc, un fel de muget subteran.)*

ACTRIŢA: Ajutor, ajutor!

PROFESORUL *(se duce la ea şi o apucă de braţ) :* Linda! Linda, nu mă recunoşti? *(Actriţa rămîne împietrită.)*

AGENTUL COMERCIAL *(disperat):* Sîntem bombardaţi!

MAGNATUL *(. urlînd) :* Tăcere!

(Călugărul se ridică şi se prosternează. Mugetul revine monstruos. O explozie formidabilă.)

MUNCITORUL : Digurile! Au sărit digurile!

(Lumina se stinge; ţipete. Apoi, o lumină verde, orbitoare.)

VOCEA CĂLUGĂRULUI : Vie împărăţia ta!

(Hanul se prăbuşeşte.)

VOCEA AGENTULUI COMERCIAL *(disperată, neumană) :* Războiul!

Cortina

ACTUL II

Ora douăsprezece noaptea. Hanul prăbuşit. O crăpătură mare în peretele care dă spre ocean lasă să se vadă cerul, pe care fug nori luminaţi vag de lună. Oamenii intră şi ies prin această deschizătură ca printr-o uşă. De altfel, uşa adevărată e blocată de o grindă căzută. în scena luminată de luminări: Actriţa, Logodnica, Logodnicul, Călugărul, Femeia. Călugărul stă pe fotoliu, cu capul în piept. Femeia e imobilă şi atentă. Logodnicul e prăbuşit cu capul în mîini. Logodnica îl mîngîie pe păr. Actriţa, înspăimîntată, s-a ghemuit lîngă fată. La un moment dat, o apucă de braţ, arătîndu-l cu degetul pe Călugăr.

LOGODNICA *(smulgîndu-se greu din gînduri) :* Ce este?

ACTRIŢA: Nu ţi se pare că...?

LOGODNICA : Ce anume?

ACTRIŢA : Parcă... nu ştiu... Parcă nu mai respiră.

LOGODNICA *(continuînd sâ-l mîngîie pe băiat) :* Da, parcă.

ACTRIŢA : Mi-e frică, nu pot să-l văd stînd aşa. Du-te, te rog, şi uită-te. Te rog. *(Logodnica se ridică, se apropie de Călugăr şi pune mîna pe braţul lui.)*

CĂLUGĂRUL *(deschizînd ochii) :* Da, fata mea.

LOGODNICA *(stînjenită) :* Nimic, voiam numai să văd dacă...

CĂLUGĂRUL *(surîzînd):* Dacă n-am murit? Nu te ruşina. Toate astea nu mai au nici o însemnătate acum. Ştii... la dumneata mă gîndeam înainte.

LOGODNICA : La mine?

CĂLUGĂRUL : Da. Tocmai în legătură cu faptul că o mulțime de lucruri nu mai au nici o însemnătate acum.

(Pauză.)

LOGODNICA : Nu pricep.

CĂLUGĂRUL : Cînd ai să-ți dai seama că ești singură, să nu-ți pierzi cumpătul. Numai în singurătate îl găsim pe Dumnezeu. Atunci e foarte aproape.

LOGODNICUL *(ridicînd capul) :* Unde ești, de ce-ai plecat de lîngă mine? Vino aici! *(Călugărul a închis ochii.)*

LOGODNICA *(vine Ungă băiat, îl mîngîie pe cap) :* Sînt aici, n-am plecat nicăieri, liniștește-te.

LOGODNICUL *(privind-o cu ochii înspăimîntați) :* Mi-e frică. Din războiul ăsta n-o să mai scape nimeni. O să murim toți!

LOGODNICA : Lasă, sîntem împreună.

ACTRIȚA *(arâtîndu-l pe Călugăr) :* Ce-ți spunea?

LOGODNICA : N-am înțeles. Cred că aiurează. Arde ca jeraticul. Spunea că o să fiu singură.

ACTRIȚA : Unde-s bărbații? Ce fac? De ce nu se întorc odată?

LOGODNICA : încearcă să-și dea seama de ceea ce s-a întîmplat în jurul nostru. Poate că plecăm de aici.

ACTRIȚA : Dar cum o să pornim la întîmplare, prin întuneric ? Și încotro ? Asta-i o nebunie!

LOGODNICA *(ridică din umeri. Către băiat) :* Hai să mergem și noi, poate putem fi de folos.

LOGODNICUL *(înspăimîntat) :* Afară? Dar dacă sînt radiații?! Nu, nu!

LOGODNICA : Nu mai pot sta așa, eu mă duc.

LOGODNICUL : Nu-ți dau voie. Trebuie să stai lîngă mine. *(Amenințător.)* Dacă pleci... *(Implorînd.)* Nu pleca, nu mă lăsa aici.

LOGODNICA : Bine, bine, rămîn, doar nu era să plec de tot.

ACTRIȚA : Cum de ai atîta sînge rece și curaj ?

LOGODNICA : Ce să fac? Sa mă văicăresc? La ce folosește?

ACTRIȚA : Dar și dumitale ți-a fost frică, cînd s-a întîmplat nenorocirea! Te-am văzut, erai albă ca hîrtia.

LOGODNICA: Da, mi-a fost îngrozitor de frică. *(Băiatului.)* Pune capul aici. Și nu te mai gîndi la nimic, decît că sîntem împreună. Orice s-ar întîmplă.

FEMEIA : Nu se întîmplă nimic. Totul e fără sfîrșit. Cînd sînt nopți fără lună, e bine. Poți să-ți închipui că totdeauna a fost întuneric, numai întuneric, și că niciodată n-a existat nimic : nici pămîntul, nici oamenii, nici cerul.

LOGODNICA : Cînd o să murim, pentru noi n-o să mai existe nici pămîntul, nici oamenii, nici cerul.

FEMEIA : Ba au să dăinuiască în vecii vecilor, ca să prăsească fărădelegile și crima.

CĂLUGĂRUL : Orice crimă poate fi iertată.

FEMEIA: Și pe cel care a zămislit de la început crima cine o să-l ierte? El, cel dintîi, și-a ucis pe fiu-său pe cruce.

CĂLUGĂRUL : Nu blestema, femeie.

FEMEIA : Să nu blestem ? Atîta mi-a rămas. Vă blestem pe toți! *(Iese.)*

BĂTRÎNUL *(intrînd, se încrucișează cu ea) :* Nu ieși afară, doamnă. Ce să faci afară?

FEMEIA: Dă-te la o parte! *(Iese.)*

ACTRIȚA *(repezindu-se la Bătrîn) :* Ce faceți acolo? Dacă mai rămîn aici, îmi ies din minți. Mi-e frică de femeia asta. Unde-s ceilalți?

BĂTRÎNUL: NU vă neliniștiți, se întorc îndată cu toții. Am venit să iau un felinar. *(Cotrobăiește într-un colț și aprinde un felinar.)*

LOGODNICA *(vine spre el):* Ce se întîmplă afară?

BĂTRÎNUL: Afară? *(Are o privire ciudată, ca și cum ar vedea.)* Nimic, domnișoară. Nu se vede nimic. E beznă.

LOGODNICA : Și satul din vale ?

BĂTRÎNUL *(după o pauză) :* Acolo... nu se mai zărește nici o lumină. *(Pauză.)* Ce să-i faci, ăsta e războiul. *(Iese.)*

ACTRIȚA : Mîine trebuia să mă întorc. Să încep un film nou. Un film de război, în care un oraș dușman, subteran, descoperit de mine, era distrus cu o bombă atomică. Ha, ha, ha! *(Are un rîs isteric.)*

LOGODNICA: Noi, mîine voiam să facem o excursie. Peste două zile ni se termină vacanţa.

ACTRIŢA: Cîţi ani ai?

LOGODNICA: Optsprezece. Şi el nouăsprezece. Ne cunoaştem de mici.

ACTRIŢA: îl iubeşti?

LOGODNICA *(strîngîndu-l pe băiat lingă ea)*: Sîntem logodiţi.

LOGODNICUL *(smulgîndu-se)*: Lasă-mă, ce te-a apucat? Spunea tata că eşti o uşuratică. *(Se duce spre Călugăr.)* Părinte, eu sînt credincios. în fiecare seară, de cînd eram mic, îmi fac rugăciunea. N-o să mor, nu-i aşa? Roagă-te pentru mine, părinte.

CĂLUGĂRUL *(e vizibil că boala lui de inimă se agravează din clipă în clipă)*: Mă rog şi pentru dumneata, fiule, mă rog pentru toţi.

LOGODNICUL: Nu, pentru mine anume. Eu sînt curat. N-am făcut niciodată fapte rele.

CĂLUGĂRUL *(arâtînd-o pe fată)*: Şi pentru ea?

LOGODNICUL: Rugaţi-vă şi pentru ea. însă ea e femeie. Femeile sînt necurate. *(Logodnicei.)* Nu te supăra. Dar aşa este.

ACTRIŢA: Ce dezgustător poate fi ţîncul ăsta!

LOGODNICA: De ce-l judeci? Dumneata nu-l cunoşti.

LOGODNICUL *(Actriţei)*: Ştiu eu cine eşti. Ar trebui mai bine să taci. Voi aduceţi nenorocirea pe capul nostru. Cu buzele voastre vopsite şi cu... cu poftele voastre, cu păcatele voastre.

LOGODNICA: Taci. Vino!

LOGODNICUL *(Călugărului)*: Oare Dumnezeu n-o să se supere că apelez la un călugăr catolic? Eu sînt protestant, dar e un caz de forţă majoră, nu-i aşa?

CĂLUGĂRUL *(cu neaşteptată violenţă)*: Pleacă! *(Băiatul, speriat, dă înapoi; Călugărul se stăpîneşte.)* Iartă-mă. Am greşit faţă de dumneata. Mă ierţi?

LOGODNICA: NU, părinte. Ce faceţi? Nu trebuie.

LOGODNICUL *(mărinimos)*: Lasă. Eu.îl iert.

LOGODNICA: îl ierţi? Caraghiosule! Eşti un caraghios!

LOGODNICUL: Du-te de lîngă mine, destrăbălato!

LOGODNICA: Cum ai spus? *(încet, dă înapoi, apoi se întoarce şi, repede, vrea să iasă.)*

" LOGODNICUL *(disperat)*: Nu pleca! Nu vreau să rămîn singur aici!

LOGODNICA *(cu cumplită violenţă reţinută)*: Tu! Ce faci? Ştii ce faci?

AGENTUL COMERCIAL *(intră şi se duce de-a dreptul la bar, îşi toarnă un pahar mare cu alcool şi-l dă peste cap).*

ACTRIŢA: Vin şi ceilalţi? *(Agentul comercial nu poate încă să răspundă. Bă numai din cap şi-şi mai toarnă un pahar.)* Plecăm?

AGENTUL COMERCIAL: Poftim? *(Rînjind.)* Sigur. Plecăm numaidecît, stimată doamnă. Vă aşteaptă Rolls-ul la scară. Sau poate doriţi un avion special?! Mai bine arde-i şi dumneata o înghiţitură de gin. *(îi toarnă un pahar mare şi se apropie de ea.)* Eşti frumoasă... *(întinde mîna spre ea.)*

LOGODNICA: Las-o pe doamna în pace.

AGENTUL COMERCIAL: Ia uită-te! Ce, porumbiţo, crezi că eu nu pot să plac femeilor? Am patruzeci şi doi de ani, dar nu mă dau pe papă-lapte al tău. Nu vrei să mă încerci? *(Femeile îl privesc cu dezgust.)*

LOGODNICUL: Dă-mi şi mie. *(Arată sticla.)*

AGENTUL COMERCIAL: Ia, papă-lapte, ia, să-ţi întăreşti şalele. Ce vrei? Gin, *whisky,* coniac?

LOGODNICA: Nu-i da, nu-ţi dau voie!

AGENTUL COMERCIAL: Auzi? Nu-ţi dă voie.

LOGODNICUL: Puţin îmi pasă! *(Bea.)*

AGENTUL COMERCIAL: Ce vă uitaţi aşa la mine? Că beau? *(Dă paharul peste cap. Cu o disperare întunecată.)* Am să beau pînă n-o să mai rămînă un strop. Am să beau şi am să sfarm totul. Am să beau şi am să urlu! *(Scoate un fel de urlet, apoi, împleticindu-se, se duce la bar. Intră Hangiul. E zdrobit, dar se trezeşte văzîndu-i pe cei doi înaintea barului.)*

HANGIUL *(repezindu-se la sticle)* : Ce-i cu voi? Aţi înnebunit? Băutura mea! Cît aţi băut din sticlele astea ?

AGENTUL COMERCIAL *(aruncînd pe jos o sticlă pe jumătate plină):* Na-ţi sticla înapoi! Ha, ha, ha!

HANGIUL: Să-mi plăteşti imediat. Auzi? Că de nu!...

LOGODNICUL *(ameţit):* Ce te răţoieşti aşa? Ce-ai să ne faci?

AGENTUL COMERCIAL : O să ne ia caii de la bicicletă. Ha, ha, ha!

LOGODNICULj De la motocicletă! Ha, ha, ha!

HANGIUL: Asta-i avutul meu! Beţivilor! Vă rup beregata!

AGENTUL COMERCIAL : Avutul lui! De unde vii, idiotule, nu vii de afară? Na! *(Scoate un pumn de bancnote din buzunar, le rupe, le mototoleşte şi le aruncă. Hîrtiile zboară în toate părţile. Hangiul se repede să le strîngă. Apoi se mişcă din ce în ce mai încet şi le lasă să cadă pe podea. Rămîne o clipă aşa. Pe urmă ridică un chepeng şi coboară în beci.)* încotro? *(Hangiul nu-i răspunde; dispare.)*

LOGODNICA *(apropiindu-se de Agentul comercial) :* Ce înseamnă asta? Vrei să spui că... *(Agentul comercial nu răspunde. îşi ia capul în mîini. Apare Hangiul, cu un braţ de sticle, şi le pune pe masă.)* Ce faci, domnule ?

HANGIUL *(parcă îmbătrînit şi blînd) :* Luaţi. Luaţi! E coniac franţuzesc vechi. Tot ce am mai bun. *(Logodnicul s-a repezit şi a destupat o sticlă. Bea din sticlă.)*

LOGODNICA : Termină!

LOGODNICUL: Lasă-mă în pace!

AGENTUL COMERCIAL : Ei, sugaciule, ia dă şi aici sticla. *(îşi toarnă şi bea. Hangiul bea şi el.)*

HANGIUL : Din 1920 îl am. M-a costat o avere.

LOGODNICA : Vă rog nu mai beţi, vă rog, Părinte, nu-i lăsa!

CĂLUGĂRUL *(încercînd fără să izbutească să se ridice de pe scaun) :* Fraţii mei, nu murdăriţi chipul divin după care sînteţi făcuţi. Fiii mei!...

AGENTUL COMERCIAL: Fiii lui! Cu cine ne-ai făcut, boaită? Hai? Cu ce căţea?

~ HANGIUL *(întinzîndu-i băutură Călugărului) :* Lasă, lasă, părinte. Bea mai bine şi dumneata. Ăsta-i cu adevărat sîngele cuiva: sîngele meu, viaţa mea, munca mea.

ACTRIŢA: De ce faceţi asta? De ce beţi aşa?

HANGIUL *(arâtînd cu mîna) :* Pentru că... de jur împrejur e numai apă. O apă adîncă. Auzi, călugăre? Şi tot ce-am avut s-a dus dracului. Toată truda şi tot chinul meu.

AGENTUL COMERCIAL : Şi nici măcar nu putem pleca de aici. Parcă ştim în ce parte se întinde zona de radiaţie a bombei?

ACTRIŢA *(realizînd greu) :* Nu mai putem pleca de-aici ? *(Disperată.)* Nu-i adevărat! Mă minţiţi!

HANGIUL *(cu o voce ciudată) :* Ai să vezi. O să aprind un foc mare chiar aici, în han. O să dau foc hanului şi o să vedeţi. Peste tot e numai apă. *(Coboară în pivniţă.)*

LOGODNICUL: Straşnic! O să stăm aici şi o să bem pînă o să vină să ne scape. *(Către Agentul comercial, arâtînd-o pe Actriţă, care a rămas paralizată de groază.)* Dar stricatei să nu-i dai. *(Sughiţe.)* Te rog să nu-i dai. Sau, să recunoască că-i una din alea şi să se dezbrace în pielea goală.

AGENTUL COMERCIAL: Da, da, şi să joace din buric.

HANGIUL *(cu braţele pline de cutii de sardele):* Dar luaţi odată, luaţi tot. Na-vă cheile.

AGENTUL COMERCIAL *(urlînd) :* Toată lumea să bea! Aţi auzit? Ordon ca toată lumea să bea!

MUNCITORUL *(a intrat susţinîndu-l pe Profesor de subţiori. îl lasă să cadă pe un scaun, surprins de scena pe care o vede, apoi cu o voce calmă, dar intensă) :* Cui mai bea un singur strop de alcool îi crap capul.

LOGODNICUL *(ducîndu-şi mîna la gură) :* Mi-e rău. *(Logodnica îl ia de braţ şi-l scoate afară.)*

AGENTUL COMERCIAL *(înfruntîndu-l pe Muncitor) :* Pe cine insulţi tu, golanule ? Cui îi crapi capul ?

MUNCITORUL *(apucîndu-l de guler)* : Ieşi afară şi te răcoreşte.

AGENTUL COMERCIAL *(izbucnind în plîns)* : Să nu dai, să nu dai în mine... *(Iese.)*

MUNCITORUL *(Actriţei):* Strînge, te rog, sticlele astea. *(Hangiului.)* Unde-i felinarul? Te aşteaptă Bătrînul, în apă pînă la genunchi, şi tu te-ai pus aici pe beţie. *(Hangiul cotrobâieşte după tejghea, scoate un felinar şi iese. Logodnicei, care a intrat cu băiatul şi-i leagă o compresă la frunte.)* Dumneata mai bine te-ai îngriji de dînsul, că-i un om *(îl arată pe Profesor),* decît de mucosul ăsta neisprăvit. *(Dă să iasă.)*

ACTRIŢA: Spune-mi, te rog, e adevărat...? *(Arată cu mîna împrejur.)*

MUNCITORUL *(privindu-i pe toţi, după o clipă rosteşte apăsat):* Da, e adevărat! *(Iese.)*

PROFESORUL *(cu un surîs):* E cineva vlăjganul ăsta. Cînd a spus că sînt un om, avea aerul că mi-a oferit o decoraţie.

ACTRIŢA: Unde te-ai lovit aşa? *(Arată zgîrietura de pe frunte; către Logodnică.)* Lasă, am eu grijă de el.

PROFESORUL: De o grindă. *(Cu un surîs de scuză.)* Mi se pare că iar o să leşin. *(Actriţa îi dă un pahar de coniac. îşi revine.)* Sper că n-o să-mi spargă capul şi mie pentru paharul ăsta. Mulţumesc. Nu te mai necăji pentru zgaiba asta, Linda. Ţii minte, aşa-ţi spuneam!

ACTRIŢA : Da. Stai liniştit. Niciodată n-ai vrut să cunoşti numele meu adevărat. De altfel, l-am uitat şi eu de mult. Erai un tînăr ciudat.

PROFESORUL : Nu mai sînt. Mi-am pierdut toată poezia o dată cu vîrsta. E probabil o chestiune de glande.

ACTRIŢA : Unde e el?

PROFESORUL : Cine el?

ACTRIŢA *(cu oarecare greutate):* Prietenul meu.

PROFESORUL : Ah! Prietenul tău! Magnatul! Omul care ne ţine pe toţi în buzunarul vestei, cum spune agentul comercial? încearcă să stabilească nivelul apelor, împreună cu vlăjganul care a ieşit. Se înţeleg foarte bine. Marea finanţa şi proletariatul! E amuzant, nu?

ACTRIŢA: Sînt doi bărbaţi puternici. Probabil, de aceea. Ce o să se întîmple cu noi?

PROFESORUL : Nu te mai gîndi la asta.

ACTRIŢA : La ce vrei să mă gîndesc?

PROFESORUL: La orice altceva. Hai să ne gîndim la întîlnirea noastră, de pildă. După atîţia ani, tocmai aici şi tocmai în împrejurările astea. Nu ţi se pare extraordinar? Eu simt că devin superstiţios.

ACTRIŢA: NU ştiu, nu mă pot aduna, nu mi se mai pare nimic extraordinar. Cum poţi fi calm?

PROFESORUL : Nu sînt de loc.

ACTRIŢA : Ba eşti.

PROFESORUL: Sînt douăzeci de ani de cînd ne-am despărţit chiar aici. Ţi-aduci aminte?

ACTRIŢA : La început, n-am recunoscut hanul.

PROFESORUL : Era într-o seară.

ACTRIŢA : Da.

PROFESORUL : Şi jurămintele noastre...

ACTRIŢA : Am plecat aproape imediat de pe continent.

PROFESORUL *(rîzînd încet) :* Linda, nu-ţi fac reproşuri.

ACTRIŢA: Ce facem acum?

PROFESORUL : Nimic. Aşteptăm. Crezi că e bine că ne-am întîlnit?

ACTRIŢA : Ce aşteptăm? Ce se poate întîmplă?

PROFESORUL : Multe lucruri încă. Nu mi-ai răspuns la întrebare. *(Se ridică şi se duce la Călugăr. Acesta deschide ochii, fără să-l recunoască.)* Părinte... părinte! Sînt eu, profesorul de elină. Uită-te o clipă la mine şi spune-mi, dar foarte sincer: crezi că sînt în adevăr un mort viu? E foarte important.

CĂLUGĂRUL : Dacă dumneata însuţi ai început să ai îndoieli, poate că nu mai eşti.

PROFESORUL : Dar dumneata, personal, ce crezi? Pentru că dumneata m-ai învinuit de asta.

CĂLUGĂRUL *(punîndu-i mîna pe cap, cu afecţiune):* Cred că mila lui Dumnezeu e neţărmurită, iar căile lui, nepătrunse. Şi că sîntem înconjuraţi de minuni.

PROFESORUL : Nu mai ştiu să cred în minuni.

CĂLUGĂRUL ; Asta n-are nici o însemnătate, din moment ce ele se întîmplă chiar cu dumneata. Iartă-mă, sînt obosit.

PROFESORUL: Iţi mulţumesc, părinte. *(Actriţei.)* Ce părere ai: mai bine mai tîrziu decît niciodată, sau mai bine niciodată decît prea tîrziu? *(Pauză.)* Ce absurd e totul! Păcat! *(Şoptit.)* Păcat. *(Se duce la pianolâ, o pune în mişcare. Se aud cîteva acorduri din valsul hodorogit.)* Ţi-aduci aminte?

AGENTUL COMERCIAL *(intra jalnic şi umil) :* Vă rog să mă scuzaţi, doamnă. Eram ameţit şi... altfel eu sînt un om de lume, un cavaler, care pentru sexul frumos, înţelegeţi...

PROFESORUL : Ce s-a întîmplat? Ţi-a făcut vreo mojicie cavalerul?

ACTRIŢA : Nu, nimic.

(Pauză lungă.)

PROFESORUL : Mai sînt şase ore pînă în zori. Şi atunci, vom vedea totul. Ceea ce n-a văzut încă ochiul omenesc pînă acum : prima zi a apocalipsului.

ACTRIŢA : Crezi într-adevăr că nu mai avem nici o nădejde să plecăm de aici?

PROFESORUL : Unde? Sîntem înconjuraţi de ape. Ţărmul e sub nivelul mării, şi cînd au sărit digurile în aer, totul a fost înecat pe sute de kilometri, probabil. Noi am scăpat, deoarece hanul e aşezat pe o înălţime. Sîntem pe o minusculă insuliţă în plin ocean.

AGENTUL COMERCIAL : Dar poate că vom fi salvaţi.

PROFESORUL : De cine ? De ce supravieţuitori îngroziţi şi înnebuniţi? De cînd a coborît din maimuţă, omul s-a străduit să înfrîngă destinul, ca pînă la urmă să-i substituie altul, mai implacabil. în ceasul ăsta, toate capitalele Europei dorm adînc sub scrum, şi pe cer plutesc nori purtători de moarte. Frumoasă ispravă!

FEMEIA *(care a intrat şi a ascultat nemişcată cuvintele Profesorului, cu exaltare) :* I-am văzut! I-am văzut cu ochii mei, norii, cum aleargă pe cer. Ca nişte herghelii sure. Şi dedesubtul norilor e bezna. Şi

* sub beznă e apă. *(Cu un ţipăt nebunesc de triumf.)* Soarele a murit! Soarele a murit!

LOGODNICA *(care a stat tot timpul lîngă băiatul care a adormit) :* Dar de ce toate astea? De ce?

ACTRIŢA *(ca şi cum întrebarea aceasta acum ar descoperi-o) :* Da, de ce?

AGENTUL COMERCIAL *(zdrobit)* : De ce?

MAGNATUL *(intră prin crăpătura zidului şi se opreşte acolo. In spatele lui, se văd norii alergînd pe cer. Are pantalonii suflecaţi pînă la genunchi, şi cămaşa de pe el e ruptă. Haina o poartă pe braţ) :* Eu răspund. *(Se întoarce şi de-abia atunci se vede că vorbeşte cu cineva, care e în spatele lui.)* Ştie să înoate şi cunoaşte locurile, pe care nici dumneata, nici eu nu le cunoaştem. *(Intră în încăpere urmat de Muncitor şi Hangiu. Se aşazâ pe un scaun şi-şi aranjează pantalonii.)*

MUNCITORUL: Faţă de cine răspundeţi?

MAGNATUL *(surprins):* Ce vrei să spui? Bineînţeles că faţă de mine însumi.

MUNCITORUL : E puţin, domnule, cînd e vorba de viaţa unui om.

MAGNATUL *(se uită la el. Se vede bine că nu-l înţelege. Ridică din umeri şi-şi vede de treabă) :* Fleacuri!

MUNCITORUL : E nesăbuit să trimiţi un bătrîn într-o asemenea primejdie. Şi fără nici un rost, de altfel.

MAGNATUL : Şi eu sînt bătrîn. Şi nu mă feresc de primejdie. Lasă, tinere, moşul e din generaţia mea, din alt alijat decît voi. O să se descurce foarte bine. Mă mir că nu s-a întors încă.

MUNCITORUL *(fără să răspundă, iese din nou afară, de unde i se aude vocea, din ceînce mai slabă):* Helo! Hei, moşule! Helo !

MAGNATUL *(Hangiului) :* Dă-mi ceva tare, un *whiskij*. Sau, mai bine, un coniac. *(Hangiul se execută, alergînd. Către Actriţă, cu bonomie.)* Ce faci, doamnă? Cum merge? Nu vrei să vii lîngă mine? *(Actriţa se apropie. El îi ia mîna, i-o sărută.)* Sînt puţin obosit. Ce ai? Ţi-e frică? N-are nici un rost, nu serveşte la nimic. Stai aici.

PROFESORUL : Unde l-aţi trimis pe bătrîn ? *(Magnatul se uită la el, dar nu-i răspunde.)* Am întrebat: unde l-aţi trimis pe bătrîn?

MAGNATUL *(Actriţei) :* Draga mea, fii bună şi comunică-i acestui domn, pe care se pare că-l cunoşti, că nu-mi place să răspund la întrebările impertinente.

CĂLUGĂRUL : Nu este o întrebare impertinentă. Şi vă rugăm cu toţii să ne răspundeţi. Trebuie.

MAGNATUL: Trebuie? Ce-i aia?

PROFESORUL : S-ar putea să aveţi multe lucruri de învăţat aici.

MAGNATUL : Nu mă cunoşti, tinere. Cuminţeşte-te.

MUNCITORUL *(intrînd pentru o clipă) :* Nu s-a întors?

PROFESORUL : Nu. *(Muncitorul dispare din nou. Profesorul se ridică, ia un felinar şi iese şi el.)*

LOGODNICA : Vin si eu. *(Iese în fugă. Se aud si chemările lor.)*

AGENTUL COMERCIAL *(cu o voce ştearsă, Hangiului) :* Cît e ceasul?

HANGIUL : Douăsprezece fără cinci.

ACTRIŢA *(Magnatului)* : Dar, în fond, unde l-ai trimis pe omul acela?

MAGNATUL : Se pare că în spatele hanului, la o oarecare distanţă, este o colină. Voiam să ştiu dacă e mai înaltă decît cea pe care ne aflăm noi.

ACTRIŢA: De ce nu v-aţi dus cu toţii?

MAGNATUL : Pentru că între han şi înălţimea aceea este o pădurice scufundată sub apă. Nu te poţi aventura dacă nu cunoşti locurile. *(Hangiului.)* Nu-i aşa?

HANGIUL : Trebuie să fie cineva nebun să se bage în hăţişul acela în bezna asta.

MAGNATUL : Mîine dimineaţă, pe lumină, poate fi prea tîrziu.

ACTRIŢA : Dar asta înseamnă că ceea ce face omul acela e foarte primejdios.

MAGNATUL : Este. Trebuie să ştim însă dacă mai există un loc de refugiu. *(Surd.)* De altfel, în situaţia în care ne aflăm, o viaţă în plus sau în minus nu are nici o importanţă.

ACTRIŢA : E monstruos.

MAGNATUL: E realist. Aş vrea să aţipesc cîteva clipe Vreau să am capul limpede. *(închide ochii; pauză. Cu ochii închişi.)* Cine e individul acela obraznic? De unde-l cunoşti?

ACTRIŢA *(cu provocare) :* A fost amantul meu. *(Magnatul o priveşte; sub privirea lui, devine tot mai aţîţată.)* Primul meu amant. Singurul om pe care l-am iubit. Pe vremea cînd nu eram o tîrfă.

MAGNATUL : Nu-ţi face iluzii. Asta-i o chestiune de vocaţie. Probabil că totdeauna ai fost.

ACTRIŢA : Uiţi că acum nu-ţi mai poţi plăti insultele cu cecuri.

MAGNATUL : în orice caz, te previn că nu sînt dispus să asist la efuziuni sentimentale între tine şi... acest... domn.

ACTRIŢA : Care este ceea ce n-ai fost şi nu vei fi niciodată : un om şi un gentleman.

MAGNATUL : Nici pe scenele de provincie nu se mai rostesc astfel de replici. *(Pauză.)* în fiecare zi dau de pomană la o armată de aşa-zişi gentlemani. Cît despre oameni... *(Are un gest de suveran dispreţ, închide ochii şi începe să respire adînc, ca un om care doarme. Agentul comercial începe şi el să se plimbe nervos prin încăpere, vorbindu-şi singur.)*

HANGIUL *(enervat):* Termină cu fîţîitul ăsta odată.

AGENTUL COMERCIAL *(docil) :* Da, termin. *(Se aşază.)* Cît e ceasul?

HANGIUL : Douăsprezece.

(Se aude un zgomot surd.)

ACTRIŢA : Ce-a fost asta?

HANGIUL *(care a privit afară) :* Trebuie să fie grajdul. Era vechi şi putred. L-a prăbuşit apa.

ACTRIŢA *(înţelegînd greu) :* Apa? Aici, în curtea hanului?

HANGIUL : Da. în partea de jos, la atenanse.

ACTRIŢA: Doamne Isuse! *(începe să se roage.)* Tatăl nostru care eşti în ceruri, vie împă... Sfinţească-se... *(Seduce la Călugăr.)* Părinte, părinte, iartă-mă, am uitat cuvintele. Nu le-am mai spus de mult, nu le mai ştiu, spune-le cu mine, părinte : Tatăl nostru care eşti în ceruri...

CĂLUGĂRUL : Sfințească-se...

ACTRIȚA: Numele tău.

CĂLUGĂRUL *(cu vocea ardentă):* Vie împărăția ta, facă-se voia ta, precum în cer așa și pre pămînt. Amin.

ACTRIȚA : Și pîinea noastră dă-ne-o...

CĂLUGĂRUL *(oprind-o) :* Nu, nu, fata mea. Ajunge. Încearcă să spui: Amin!

ACTRIȚA *(înțelegînd) :* Nu, nu! *(Se duce într-un colț și plînge încet, cu capul în mîini.)*

AGENTUL COMERCIAL *(cu aceeași voce ștearsă) :* Cît e ceasul?

HANGIUL : Douăsprezece și... Du-te dracului, du-te dracului, auzi? *(Intră Muncitorul și Logodnica. Se așază și ei, fără o vorbă.)* Nu l-ați găsit ? *(Nimeni nu răspunde.)* Era un bătrîn cam apucat, cam zănatic, dar de treabă. *(Pauză.)* De fapt, nici nu era chiar atît de bătrîn.

AGENTUL COMERCIAL *(încet, Logodnicei) :* Cît e ceasul?

LOGODNICA: Douăsprezece și cinci. *(Agentul comercial începe să se plimbe din nou.)*

HANGIUL : Avea numai șaizeci și cinci de ani. Așa sînt unii oameni, arată mai bătrîni decît vîrsta pe care o au.

LOGODNICA *(arătîndu-l pe Magnat) :* Ce liniștit doarme! Parcă n-ar fi murit un om din cauza lui.

ACTRIȚA : Nu doarme. Nici nu știți ce viclean e. Vă spun eu că se preface.

MUNCITORUL : Nu se preface. Doarme de-a binelea.

LOGODNICA : Dar a omorît un om! Cum putem accepta asta? *(Pauză.)* Dacă acceptăm... atunci înseamnă că pentru noi... nimic nu mai contează. E îngrozitor! Nu înțelegeți ?*(Toți au privit-o atenți cînd a rostit ultima frază. In clipa aceasta, își face apariția Profesorul.)*

PROFESORUL: L-am găsit. Luați niște haine uscate. *(Toți se.reped afară. Iese și Hangiul, după ce a scos de undeva niște îmbrăcăminte. Iese chiar și Actrița, după ce a rămas un moment singură și dezorientată.)*

MAGNATUL *(se trezește, deschide ochii și privirea i se încrucișează cu a Femeii, care intră. Are din nou același gest necontrolat de retragere) :* Unde sînt ceilalți? *(Femeia nu răspunde.)* Dumneata nu știi să răspunzi cînd ești întrebată? *(Femeia tace, traversează încăperea și se așază.)*

CĂLUGĂRUL : L-au găsit pe bătrîn.

MAGNATUL : Asta* înseamnă că n-a făcut nici o ispravă. Trăiește?

CĂLUGĂRUL : Dumitale nu-ți pasă de judecata oamenilor. Dar de cea a lui Dumnezeu nu te temi ?

MAGNATUL : Chestiunile astea le rezolv fără secretar, nu te osteni, părinte. *(Se îndreaptă spre ieșire, dar, după un moment de ezitare, se întoarce.)* Vreau să te întreb ceva. Ești bătrîn și bolnav, și eu n-am nici un interes să te divulg. Crezi în adevăr că există ?

CĂLUGĂRUL : Nu cred. Știu. *(Cu ironie.)* Sînt mult mai puțin convins de existența dumitale.

MAGNATUL : Dacă aș vrea, în împrejurări normale, bănuiesc că aș putea obține de la Vatican pînă și excomunicarea ta. N-ai impresia că sînt destul de real?

CĂLUGĂRUL : Și grinda asta *(arată o grindă căzută)* putea să mă strivească. Asta n-o împiedica să fie total nesemnificativă, adică, o falsă realitate.

MAGNATUL : Cu alte cuvinte, eu am numai iluzia că trăiesc. Și tot ce am făcut și desfăcut în viața mea e iluzoriu.

CĂLUGĂRUL : Exact. în afară de răul pe care l-ai făcut. Și încă nu se poate ști în ce măsură n-ai fost decît un simplu instrument.

MAGNATUL : Prin urmare, banii mei nu există, puterea mea nu există, voința mea nu există. Ha, ha, ha! Nu citești ziarele, părinte. Și ziarele știu foarte puțin despre mine, te asigur.

CĂLUGĂRUL : Nu rîde. Așteaptă. Moartea e foarte aproape de noi toți. Ne despart de ea cîteva ceasuri, sau cîteva zile. Ai răbdare.

MAGNATUL: Asta ți-era argumentul? Niciodată nu mi-am ascuns capul în nisip. Știu că o să mor într-o zi. Nu mi-e frică.

CĂLUGĂRUL : Nu e vorba de frica de moarte, ci de altceva. O să-ți dezvăluiesc o taină ferecată cu şapte peceți, o taină înfricoşătoare. Ascultă: cînd oehii-ți vor deveni sticloşi, cînd inima va înceta să-ți bată, cînd lumea se va scufunda pentru dumneata în întuneric, atunci, într-o străfulgerare, vei şti că în adevăr tot ce ai fost şi tot ce ai făcut nu era decît o iluzie. Timp iremediabil pierdut. Şi nimic nu te va mai putea ajuta să ieşi din neant. Şi te vei prăbuşi în disperare ca într-o prăpastie fără fund.

MAGNATUL *(după o tăcere)* : De ce-mi spui toate astea?

CĂLUGĂRUL : Ca să pricepi că n-ai rezolvat nimic dispreţuind şi înfruntînd judecata oamenilor. E un orgoliu copilăresc.

MAGNATUL *(gînditor)* : Şi cum poate omul deveni cu adevărat real?

CĂLUGĂRUL : Prin cunoaştere. *(Concesiv şi cu oarecare umor.)* Există şi o cale mai uşoară : prin dragoste.

MAGNATUL : Eh, se vede că am îmbătrînit rău, dacă am ajuns să stau la palavre! Dragoste! Pentru cine?

CĂLUGĂRUL : Pentru toată creațiunea şi mai cu seamă pentru oameni.

MAGNATUL : Oamenii sînt nişte viermi. Să-ți spun şi eu o taină, părinte : singurul lucru adevărat pe lumea asta e puterea.

CĂLUGĂRUL : Un vierme mai tare decît alți viermi.

MAGNATUL : Da. Dar nu un vierme, un şarpe. Un boa constrictor. Asta sînt. Şi sînt. Nu e o iluzie. Te asigur. *(Pe alt ton, de mărturisire.)* Dacă n-ar exista puterea, viața n-ar face doi bani. Cred că m-aş călugări şi eu sau *(are un rîs trist, de bătrîn)* ...m-aş spînzura. *(Dă să iasă.)*

LOGODNICUL *(prin somn — şi pînă acum a bolborosit cuvinte neînțelese şi a gemut)* : Goală... dezbrac-o goală... cu şoldurile ei desfrînate... cu biciul...

MAGNATUL : Ia uite şi la porcul ăsta mic. *(Uitîndu-se la Călugăr.)* Ce ai? Ți-e rău? Pot să te ajut cu ceva? *(In timpul acesta, intră Bătrînul, Femeia, Hangiul, Agentul comercial. Către Bătrîn.)* Ei, bătrîne, ce se aude?

BĂTRÎNUL : Colina e sub apă. Numai noi mai sîntem deasupra. Era cît pe ce să mă curăţ. Cred că am înghițit vreo două găleți de saramură. Of, oameni buni, ce prăpăd!

HANGIUL: Nu vrei să bei ceva? Orice. Iți dau fără bani. Sau să mănînci?

BĂTRÎNUL : Să beau acum? La sfîrşitul celuilalt război, cînd a fost debarcarea, într-o cazemată, jos, pe coastă, au rămas înconjurați vreo zece soldați. Pe urmă, după o săptămînă, ai noştri au distrus cazemata şi i-au omorît sub dărîmături. Săracii de ei! Le miroseau cadavrele a rom şi a vărsătură, de te trăsnea!

MAGNATUL *(observînd lipsa Actriței)* : Unde sînt ceilalți? *(Tăcere.)* Unde e doamna?

HANGIUL : In bezna de afară, cine mai ştie?!

BĂTRÎNUL : Soldații aceia erau nişte copii încă. Dar un om bătrîn nu poate să-şi bea mințile înaintea morții.

AGENTUL COMERCIAL : Azi e joi. Nevastă-mea mă aşteaptă mîine. *(Pauză.)* Am şi un copil.

BĂTRÎNUL : Trebuie să fii curat într-o clipă ca asta. Ca un pahar să străluceşti. Dacă nici cînd mori nu eşti om, cînd naiba să mai fii!

AGENTUL COMERCIAL ; Fetița are patru ani. O cheamă Anna-Maria.

HANGIUL : De copii e bine. Ei nu pricep nimic. Mor ca nişte pui de găină.

AGENTUL COMERCIAL : Cine să moară? *(Cu o disperare în care sînt lacrimi.)* Cine să moară, blestematule ? Ea? *(Se prăbuşeşte.)* Nu, nu. Fetița tatii! Fetița tatii!

LOGODNICA *(venind lîngă el)* : Lasă! Ei nu i s-a întîmplat nimic. Şi nu e singură. E cu mama ei.

AGENTUL COMERCIAL : Da, nu e singură. *(Nenorocit.)* Şi eu n-am nici măcar o fotografie a ei. Are nişte dințişori ca de şoricel, cînd rîde. Şi nişte ochi mari, mari,' şi cînd o' iau în brațe, trupşorul ei miroase ca pîinea caldă. Fetița tatii! Bucuria tatii! Viața tatii! *(îşi ia capul în mîini.)*

HANGIUL: Săracul! E mai bine cînd n-ai pe nimeni. Eu baremi...

BĂTRÎNUL : Sst! Taci!

(Tăcere lungă.)

FEMEIA : Şi eu am avut doi băieţi. Âu fost omorîţi amîndoi. In ziua de 14 se împlinesc doisprezece ani de cînd... a decedat Oswald. *(A spus asta cu o voce normală; apoi.)* Aţi auzit cum a strigat toată noaptea? Nici o clipă nu mă lasă. Cînd au sărit digurile, a răcnit de s-a crăpat cerul. De loc nu mă lasă!

MAGNATUL : Unde e tînărul acela ? Nici pe el nu l-aţi văzut ?

(Intră Muncitorul. Se opreşte, rezemat de perete. Are o expresie atît de ciudată, încît toată lumea îşi dă seama că s-a întîmplat ceva. îşi trece mîna pe frunte.)

BĂTRÎNUL : Ce s-a întîmplat, băiatule ? *(Muncitorul vine la Magnat, îl ia deoparte, îi vorbeşte ceva pe şoptite. Amîndoi sînt în apropierea Călugărului.)*

MAGNATUL : Sigur ?

HANGIUL: De ce nu vorbiţi tare? Ce şuşotiţi acolo?

LOGODNICA : Ce este ? Ce s-a mai întîmplat ?'

MAGNATUL *(încet):* Nimic.

MUNCITORUL *(la fel):* Nimic.

(O clipă de tăcere. E vizibil că cei doi ascund ceva. îşi fac apariţia, alături, Profesorul şi Actriţa. Rămîn alături mai departe Magnatul schimbă o privire cu ei, dar se stăpîneşte. Logodnicul se trezeşte, se uită buimăcit la ceilalţi.)

CĂLUGĂRUL : Nu e bine ceea ce faceţi. Eu am auzit. Trebuie să spuneţi tuturor.

MAGNATUL : Dumneata să-ţi vezi de treburile dumitale.

CĂLUGĂRUL : Tocmai asta fac. Trebuie să ştie toţi. Un asemenea lucru nu se ascunde. Cu ce drept? Pe a cui răspundere ?

MUNCITORUL : Poate că are dreptate.

MAGNATUL *(ridicînd din umeri):* N-aveţi decît. Apele cresc. Asta e.

CĂLUGĂRUL : Spuneţi-le tot. E vorba de sufletele lor.

MUNCITORUL : Pînă dimineaţă, în jurul orei şase... hanul va fi sub apă.

HANGIUL : Adică...

PROFESORUL *(uitîndu-se la ceas) :* Adică, mai avem de trăit vreo cinci ceasuri.

..LOGODNICUL *(ridicîndu-se, într-o criză de adevărată nebunie) :* Nu! Nu vreau să mor, nu vreau să mor, nu vreau să mor! *(Vrea să se repeadă afară. Magnatul îl opreşte şi-l loveşte, scurt, de două ori. Băiatul se prăbuşeşte, plîngînd încet. Logodnica vrea să se repeadă la Magnat, dar Muncitorul o opreşte, înconjurîndu-i umerii cu braţul.)*

MUNCITORUL: NU se putea altfel. Trebuia. Acum o să se liniştească. *(Logodnica se duce lîngă băiat şi-i ia capul în braţe.)*

MAGNATUL *(Actriţei):* Unde ai fost?

ACTRIŢA : Exact, ai ghicit.

MAGNATUL: Pentru ce-ai făcut asta?

ACTRIŢA : Nu ştiu... Aşa... *(Se aşazâ alături de Profesor.)*

MUNCITORUL *(se duce la aparatul de radio şi începe să lucreze la el. Către Hangiu) :* N-ai o şurubelniţă?

HANGIUL *(cu gesturi mecanice, scoate o şurubelniţă şi i-o dă) :* Poftim.

AGENTUL COMERCIAL : Fetiţa tatii!

FEMEIA : Acum ai să taci, Oswald. N-ai să mai strigi niciodată. *(Cu o imensă uşurare.)* Niciodată!

(Pauză lungă.)

ACTRIŢA : Prin urmare... o să murim.

PROFESORUL *(furios) :* Şi ce moarte imbecilă! Absurdă! O moarte pentru 'imbecili. Pînă şi pe asta am ratat-o.

HANGIUL : Dumitale ce-ţi pasă, tot voiai să te sinucizi.

PROFESORUL : Asta era treaba mea, voinţa mea, gustul meu. Eram liber s-o fac sau nu. Dar să fii obligat să mori împreună cu alte sute de milioane ele idioţi nevinovaţi, într-un masacru idiot, lipsit de orice urmă de raţiune, de orice scop, e sub limita oricărei stupidităţi. E inomabil.

MUNCITORUL *(aplecat asupra aparatului de radio) :* Este! Mai bine făceai filozofia asta înainte. Nu cumva de aceea voiai să te sinucizi? Ca să scapi?

PROFESORUL : Astea sînt chestiuni infinit mai complicate şi... personale.

MUNCITORUL : Văd că nu le păstrezi pentru dumneata.

PROFESORUL : Domnule!

MUNCITORUL: Ce domnule! Aşa e. E mai grav să fii un dezertor decît un idiot nevinovat.

CĂLUGĂRUL : Nu vă lăsaţi furaţi de mînie. Ceea ce pare absurd aici îşi are cheia dincolo. Nu vă răzvrătiţi : moartea noastră nu e nici stupidă, nici monstruoasă. E împlinirea legii. *(Adresîndu-se tuturor.)* Fiii mei! Mîine vom trece în împărăţia veşnică. Lăsaţi-vă sufletele obosite să se odihnească, ca o apă liniştită, lăsaţi-le să se limpezească, ca mîine să se poată oglindi în ele lumina fără de moarte.

MUNCITORUL: Cui îi predici asta, părinte? Dacă ar exista Dumnezeul dumitale, aş fi de o mie de ori mai răzvrătit încă.

PROFESORUL : Răzvrătirea asta a rămas acum singura noastră avere omenească.

LOGODNICA : Dumnezeu! Ce fel de Dumnezeu e acela care ar îngădui ceea ce se întîmplă.

BĂTRÎNUL : Nu vorbiţi aşa, copii. Cine poate să ştie...

HANGIUL: Şi tu ce ştii, hai? Spune, ce ştii?

BĂTRÎNUL *(cu umilinţă):* Eu? Nimic. Adevărat. Nu ştiu nimic.

PROFESORUL : Ştim că cerul e pustiu şi că pe pămînt sînt numai oamenii, cu singurătatea lor.

MUNCITORUL : Cu puterea lor.

HANGIUL *(cu un gest in jur) :* Grozavă putere!

MUNCITORUL : Şi cu viitorul lor. Nu pricepeţi că fără credinţa asta nu s-ar mai putea trăi? Sînt sigur că va veni un timp cînd n-o să ne mai fie frică de nimic, cînd vom fi stăpîni.

AGENTUL COMERCIAL *(îndreptîndu-se, vizibil obsedat de o idee, spre Călugăr) :* Adică... tu spui că dacă fetiţa mea o să fie ucisă, aşa trebuie. E bine aşa. Şi lui Dumnezeu trebuie să-i mulţumesc pentru asta! El o vrea, şi eu trebuie să-i mulţumesc în genunchi. Aşa spui.

HANGIUL : îi place carnea fragedă.

AGENTUL COMERCIAL: Atunci... atunci, o să te omor. *(Scoate un revolver.)* E dreptul meu să te omor. *(îndreaptă revolverul spre Călugăr. Muncitorul sare şi-i smulge arma din mînă.)*

MUNCITORUL : Eşti nebun!

CĂLUGĂRUL *(infinit de trist, acoperindu-şi faţa cu mîinile) :* Mai bine îl lăsai să tragă.

AGENTUL COMERCIAL *(smulgîndu~şi părul) :* Dar cine-i vinovatul? Cine-i?

MUNCITORUL *(întorcîndu-se la aparatul de radio) :* în nici un caz un Dumnezeu care nu există. *(întorcîndu-se brusc spre Magnat.)* întreabă-1 mai bine pe dumnealui. *(Toţi se întorc, nedumeriţi, spre Magnat.)*

AGENTUL COMERCIAL: Pe el? *(Are o revelaţie.)* E1! înţeleg! *(Repezindu-se la gîtul Magnatului, în timp ce toţi se ridică în picioare, izbiţi de aceeaşi idee.)* Asasinule!

MAGNATUL *(respingîndu-l cu un brînci puternic, pînă în perete):* Otreapă! *(Se îndreaptă spre Agentul comercial. E în el o formidabilă ameninţare.)* Haimana! *(Dar în faţa lui s-a aşezat, întunecat, Muncitorul.)*

MUNCITORUL *(cu o voce surdă, dar ameninţătoare) :* Să nu dai în el.

MAGNATUL *(cu un răcnet) :* Poftim? *(Nu ştie împotriva cui să se repeadă. Alături de Muncitor s-au aşezat Profesorul şi Logodnica.)*

AGENTUL COMERCIAL *(din spatele lor):* Asasinule! Ucigaşule!

MAGNATUL *(ca un mistreţ încolţit, respirînd greu):* îhî! V-aţi adunat cu toţii! Ce vreţi?

AGENTUL COMERCIAL: Să dea socoteală! Nu-1 lăsaţi!

MAGNATUL *(revenindu-şi) :* Mă înfruntaţi voi pe mine? Voi? Dar cine sînteţi voi? Ce sînteţi voi? Păduchilor !

PROFESORUL : Dacă ţii la pielea dumitale, taci, mai bine, din gură.

MAGNATUL : Pe tine o să te strivesc cel dintîi. Pe toţi o să vă strivesc.

PROFESORUL *(izbucnind în rîs)* : Ha, ha, ai uitat unde eşti şi ce ne aşteaptă! Puterea dumitale nu mai face nici cît un ciorap găurit. Ai devenit un simplu om. Un om oarecare, domnule. Observă eă-ţi spun domnule, aşa, dintr-o politeţe generoasă, înţelegi ?

MAGNATUL *(se uită la toţi pe rînd. Scoate o chemare ca un geamăt) :* Astra!

ACTRIŢA : Nu mă cheamă aşa. *(Magnatul se aşază încet pe un scaun. Fiecare îşi reia locul.)*

AGENTUL COMERCIAL : De ce-l lăsaţi ? Ce mai aşteptaţi? La spînzurătoare cu el!

BĂTRÎNUL: Dar ce-a făcut, oameni buni? Ce aveţi cu el?

AGENTUL COMERCIAL : Nu pricepi, dobitocule, că din cauza lui s-a întîmplat totul? Şi că ne-a minţit, spunînd că la noi n-o să fie război? De ce ne-ai înşelat, ucigaşule ?

MAGNATUL *(e evident nedumerit) :* Eu nu pot să cred că e război. Aş fi ştiut. încă nu era nimic hotărît.

HANGIUL: Altfel, te-ai fi pus la adăpost, nu-i aşa? Dar noi tot am fi crăpat, că sîntem doar o pleavă, nişte păduchi!

FEMEIA *(către Muncitor, ieşind din apatia ei) :* Eu nu pricep! Cine e el ?

MUNCITORUL: El? Uită-te bine în ochii lui vineţi. Acest om e războiul.

AGENTUL COMERCIAL-.Moarte fabricantului de bombe!

FEMEIA *(încordată, oprindu-l) :* Taci, taci! Nu pricep. Ajutaţi-mă. Există un vinovat în carne şi oase pentru tot ce s-a întîmplat? Bătrînul ăsta de aici, el... ? Răspundeţi-mi, nu mă lăsaţi aşa. Trebuie să pricep.

LOGODNICA : Nu e singurul vinovat.

MUNCITORUL : E printre principalii.

FEMEIA : Un om! Un om ca noi toţi, vinovat de... Nu pricep, nu se poate pricepe. Doamne, Doamne, capul....

LOGODNICUL : De ce tace ? De ce nu răspunde ? *(Magnatul are, în adevăr, o mască lipsită de expresie, în care se poate ghici cel mult o umbră de nedumerire.)*

Uitaţi-vă la el, îşi bate joc de noi. *(Venind spre el.)* Cu ce drept îmi iei viaţa? Am nouăsprezece ani. Vreau să trăiesc! Vreau să trăiesc! Ucigaşule!

HANGIUL: Să plătească! Să-l judecăm!

AGENTUL COMERCIAL : Fără judecată. Nu e nevoie de judecată. Să-l spînzurăm.

FEMEIA: Lăsaţi-mă să pun mîna pe el. *(îl pipăie, apoi izbucneşte în rîs.)* E din carne. O carne bătrînă şi fleşcăită.

CĂLUGĂRUL : Opriţi-vă. Ce vreţi să faceţi ?

MUNCITORUL : E prea tîrziu ca să mai fie judecat acum. Nu mai foloseşte la nimic. Lăsaţi-l.

PROFESORUL : Nu. Dacă va muri o dată cu noi toţi, ca oricare dintre noi, înseamnă că am acceptat pînă la capăt masacrul ăsta stupid.

CĂLUGĂRUL : Gîndiţi-vă ce faceţi. Mai avem de trăit cîteva ceasuri. Nu vă încărcaţi sufletul cu moartea unui om.

LOGODNICA : Dar ar fi salvată în schimb ideea de dreptate. Să se afirme aici, într-un fel oarecare, că există o dreptate omenească.

PROFESORUL : Sigur. Omul acesta trebuie să moară. Cu un sfert de oră înainte de moartea noastră.

CĂLUGĂRUL: N-aveţi dreptul!

" PROFESORUL : Nu-l avem ? Dar e singura noastră şansă de a ne apăra dreptul de a muri liberi. *(Către Magnat.)* E o chestiune simbolică, înţelegi? Pe mine, personal, nu mă interesezi ca om, ci ca idee.

CĂLUGĂRUL: Tocmai dumneata vorbeşti?

PROFESORUL : Eu vorbesc. Nu vreau să fiu suprimat ca o muscă. Nu accept soarta muşuroiului de furnici. Dacă ceilalţi o vor, treaba lor.

CĂLUGĂRUL : Nu veţi face lucrul ăsta îngrozitor, nu-i aşa? Cum, tăceţi? *(Logodnicei.)* Şi dumneata? Oh, Doamne! *(îşi ia capul în mîini.)*

HANGIUL: Lasă văicăreala! De ce să aşteptăm pînă mîine ?

AGENTUL COMERCIAL : Acuma.

LOGODNICUL: Acuma!

PROFESORUL : Nu. Nu aşa! Omul acesta trebuie să-şi primească pedeapsa cii un sfert de oră înaintea morţii noastre. Mîine dimineaţă, la şase fără un sfert!

(Tăcere lungă.)

MAGNATUL : Terminaţi odată cu comedia asta tîmpită. Nu vedeţi că sînteţi caraghioşi? Ha, ha, ha! *(Rîsul i se stinge.)*

BĂTRÎNUL : Şi cine o să...? *(O clipă de tăcere.)*

PROFESORUL : Vom trage la sorţi.

MAGNATUL *(Actriţei)* : Şi tu taci? *(Ea nu-i răspunde.)* Mă urăşti?

ACTRIŢA *(sfîrşită) :* îmi eşti indiferent.

FEMEIA : Nu e un blestem! Nu-i un blestem! E un om. Un om în carne şi oase. Un moşneag!

Cortina

ACTUL III

E ora cinci dimineaţa. în scenă e întuneric. Siluetele oamenilor de-abia se ghicesc. Numai prin crăpătura zidului pătrunde o luminozitate tulbure. Se văd norii fugind pe cer. După o trecere de cîteva minute, se aprinde un reflector albăstrui, care pipăie podeaua, zidurile, şi se opreşte asupra logodnicilor. Stau alături. El — prăbuşit cu capul în mîini, ea— aproape ţeapănă, cu ochii mari. deschişi.

LOGODNICUL : Nu mai pot îndura. Mi-e rău. Mi-e greaţă. Oare n-o să mor de frică? Am auzit că se întîmplă ca oamenii să moară de frică. Nu-mi mai simt pulsul. Cred că mă lasă inima. Ia vezi tu! *(Fata îi pune mîna pe puls.)* Nu, nu aşa. Lipeşte-ţi urechea de piept şi ascultă bine. Uite, acuma nu bate. Am intermitenţe.

LOGODNICA *(care şi-a lipit urechea de pieptul lui) :* Nu, n-ai nimic. Nu-ţi fie frică.

LOGODNICUL : Ba da, nici n-ai ascultat. Pot să am o sincopă. Dar tu n-ai nici un fel de grijă de mine. Numai la tine te gîndeşti. An/ştiut totdeauna că eşti egoistă. Dar nu-mi închipuiam că într-o clipă ca asta...

LOGODNICA: Taci, te rog, taci!

LOGODNICUL : De ce nu vine odată hangiul cu lumînările? Nu pot îndura întunericul ăsta! Uite, iar nu bate. De ce stai aşa, de ce nu spui nimic? Şi pretindeai că mă iubeşti! Voiai să te căsătoreşti cu mine! Căsătoria e un lucru sfînt, un lucru serios. Cu o uşuratică ca tine, cine ştie ce ar fi ieşit!

LOGODNICA : Da, ar fi ieşit, probabil, ceva cumplit de trist.

LOGODNICUL: Ce vrei să spui? N-am dreptate? Totdeauna ai luat totul în glumă. Crezi că nu-mi dădeam seama? Dar măcar acum ai putea să-ţi recunoşti vina şi să te porţi cu mine cum se cuvine. Ce faci?

LOGODNICA *(s-a ridicat în picioare):* Lasă-mă, te rog, nu mai pot nici eu.

LOGODNICUL *(apucînd-o de mînă):* Unde vrei să te duci ? Nu pleca de lîngă mine! Eşti logodnica mea.

LOGODNICA : Sst! Mai încet. Ne aud oamenii. E oribil!

LOGODNICUL: Puţin îmi pasă de oameni. *(Izbucnind în plîns.)* Oh, mi-e frică! Mi-e frică!

LOGODNICA *(aşezîndu-se din nou lîngă el şi mîngîindu-l pe cap. Cu o voce dezolată) :* Ce să fac eu cu tine, ce pot eu să fac ?

LOGODNICUL : N-am văzut niciodată înecaţi. Se spune că se umflă.

LOGODNICA : Cînd mă gîndeam cum o să fie viaţa mea, mi-o închipuiam plină de o dragoste mare, care o să absoarbă totul: fiecare gest, fiecare gînd, fiecare cuvînt să fi fost numai dragoste.

LOGODNICUL : După ce o să murim, o să ne umflam şi o să plutim prin încăperea asta ca nişte peşti putrezi, izbindu-ne cap în cap.

LOGODNICA : Ştiam că o să vină şi moartea, dar mă gîndeam că şi ea o să facă parte din dragoste. Ca un ultim pîlpîit al unei flăcări: cu o lumină mai intensă, ,mai curată.

LOGODNICUL: In ochi şi în gură o să avem lipitori. N-am puterea să aştept. Nu mai pot suporta aşteptarea!

LOGODNICA : Dacă m-ai iubi, cel puţin! Gîndeşte-te că eşti alături de mine, că o să murim împreună! Nu-ţi fie frică! Nu sînt eu logodnica ta? Dacă vrei, ia-mă în braţe, lipeşte-te de mine, ţine-mă strîns.

LOGODNICUL : Nu vorbi de dragoste. Mi-e greaţă, îmi vine să vărs. *(Rătăcit.)* Nu mai pot aştepta. O

să mă omor. Dacă m-aş omorî acum, n-aş mai şti nimic, aş scăpa de frică. *(Străbătut de o idee.)* Oh, dacă tu ai vrea... Spune-mi, vrei?

LOGODNICA *(începînd să înţeleagă, îngrozită) :* Ce?

LOGODNICUL : Dacă te-aş vedea... Dacă ai face-o şi tu... aş avea şi eu curaj. Să ne sinucidem amîndoi... , Vrei?.!. Dar'tu întîi. înţelegi? Atunci aş fi în stare. Te implor, fă asta pentru mine.

LOGODNICA: Cum de nu te-am cunoscut pînă acum?!

LOGODNICUL: Eşti o egoistă scîrboasă! Te urăsc! Te urăsc! *(Logodnica dă să se ridice.)* Să nu pleci de aici. *(Fata se ridică.)* Dacă pleci, ţip în gura mare că mi-ai propus un lucru ruşinos aici, pe întuneric. Că eşti o destrăbălată.

LOGODNICA *(se aşază din nou, zdrobită. Reflectorul se concentrează asupra ei. Repetînd cuvintele pe care i le-a spus Călugărul) :* „Cînd ai să-ţi dai seama că eşti singură, să nu-ţi pierzi cumpătul. Numai în singurătate îl găsim pe Dumnezeu". Părinte... Părinte...

(Reflectorul se stinge şi se aprinde un altul, asupra Profesorului şi Actriţei.)

PROFESORUL : Palmele mele miros încă a tine. De fapt, te ţin şi-acum în braţe. Nimic nu te mai poate desface. Eşti. legată de mine pentru totdeauna. Da. Pentru totdeauna! Ultima clipă nu înseamnă oare totdeauna?

ACTRIŢA : Nu vreau să exagerezi. Mi-aduc aminte că şi odinioară mă speria exaltarea ta. Ai avut atît de puţin de luat, Oswald! Sînt săracă.

PROFESORUL : Nu, nu ştii nimic. Era în mine un gol fără fund, o prăpastie neagră şi urîtă, şi acum sînt ca un arbore înfrunzit. Cum poţi să te plîngi de sărăcia ta? Minunea asta fiinţa ta a făcut-o.

ACTRIŢA : De ce te încăpăţînezi ? De ce nu vrei să mă vezi aşa cum sînt ? O să-ţi spun eu : o femeie aproape bătrînă. Stearpă. Fără un gînd inteligent, fără un sentiment întreg. O cabotină, de care n-ar fi auzit niciodată nimeni dacă n-ar fi fost întreţinută de amanţi bogaţi. Vezi, nu-ţi ascund nimic!

Ce aş putea eu să-ţi dau, cînd nici moartea nu are de luat nimic? Hai să tăcem, Oswald. Măcar de asta mă simt în stare acum : să aştept tăcînd.

PROFESORUL : Atunci, acum cîteva ceasuri, de ce-ai fost amanta mea?

ACTRIŢA : Pentru că o doreai... pentru că nu voiam să mor... pentru că... nu ştiu... lasă-mă.

PROFESORUL: Nu-i adevărat. In clipa aceea, m-ai iubit. M-ai iubit aşa cum nu ţi-ai închipuit vreodată că se poate iubi. Să nu negi! O ştiu. Şi viaţa mea a fost o scălîmbăială oribilă. De aceea nu vreau să renunţ la împlinirea asta. Am găsit-o prea tîrziu şi o plătesc prea scump.

ACTRIŢA : E adevărat că voiai să te sinucizi ?

PROFESORUL : Da. *(Cu un surîs ironic.)* Dacă ar trebui să trăiesc, ar trebui să fac un frumos autodafe din teoriile mele de odinioară. Ar fi un moment destul de neplăcut de trecut.

ACTRIŢA : De ce voiai să te sinucizi?

PROFESORUL: NU ţi-am spus? *(Ironic.)* Aveam teoriile mele. *(Sincer.)* De fapt, nu eram un farsor. . însă în noaptea asta am descoperit că totul pornea dintr-un teribil vid interior. Din sentimentul exasperant al ratării. Sînt un ratat, Linda, ăsta-i adevărul. De aici la nihilism nu e decît un pas.

ACTRIŢA: Şi acum, totul s-a schimbat?

PROFESORUL : Ştiu că pare idiot. Da, totul s-a schimbat. Nu înţeleg încă bine ce s-a întîmplat. Dar ştiu cu certitudine că dacă ar trebui să-mi iau viaţa de la început, aş fi altul. Nu e prea măgulitor pentru veleităţile mele de gînditor, însă puţin îmi pasă. Sînt ca un înviat din morţi. Asta e' esenţial. De aceea te iubesc, Linda. Sînt sigur că te-am iubit, -fără să ştiu, douăzeci de ani. Te-am aşteptat, fără să ştiu, douăzeci de ani. Nu simţi ce miraculoasă ar putea fi viaţa noastră cu această dragoste între noi?

ACTRIŢA : Un ratat şi o cabotină! îţi faci iluzii, Oswald.

PROFESORUL: NU. NU te cunoşti. Eşti o femeie extraordinară, Linda : frumoasă, bună, generoasă. Şi viaţa noastră ar fi cu atît mai bogată şi mai plină, cu cît venim mai săraci şi mai flămînzi spre ea.

ACTRIŢA : Taci! E atroce ceea ce faci. Tocmai acum, cînd am îndrăznit să mă privesc în faţă şi să mă văd pentru prima dată cum sînt, tocmai acum să mă amăgeşti? Lasă-mă. M-am săturat de minciună.

PROFESORUL : Linda, bagă de seamă ce faci. Nu-i adevărat ceea ce spui. Cînd te-am ţinut în braţe, m-ai iubit, am simţit că mă iubeşti. Nu se poate să mă fi înşelat. Asta ar fi atroce. Nu se poate. Nu mă poţi lăsa aşa. Răspunde!

ACTRIŢA *(spectatorul trebuie să-şi dea seama că nu e convinsă):* Te-am iubit.

PROFESORUL : Şi ştii ce înseamnă reîntîlnirea noastră, îţi dai seama ce ar fi viaţa noastră, nu-i aşa? Răspunde.

ACTRIŢA: Spune tu, Oswald. Cum ar fi? *(Cuprinsă de înfrigurare).* Spune. Spune!

PROFESORUL : Ar fi adevărată. Şi grozav de simplă. Curată, întreagă.

ACTRIŢA : Spune!

PROFESORUL : Am fi foarte tineri, în ciuda vîrstei noastre, pentru că am lua totul de la început. Şi totuşi, am avea multă înţelepciune, multă prudenţă, ca să nu stricăm nimic, să nu irosim nimic. Tu ai deveni cu adevărat o actriţă mare. Eu... oh, sînt sigur, Linda, că am trăi astfel, încît după mulţi ani, sau chiar după puţini, ce' importanţă are asta... am putea muri împăcaţi. Atunci...

ACTRIŢA : Nu, nu vreau să te mai ascult. Nu pot. Ce rost are tortura asta ? Ştii doar că lucrurile astea n-au să se întîmple niciodată.

PROFESORUL : Dar simţi că ele ar fi cu putinţă, spune, simţi, crezi?

ACTRIŢA : Tocmai asta e îngrozitor. Ascultîndu-te, o clipă am crezut. Şi eu nu mai vreau să mă mint. Măcar în ultimul ceas să fiu cinstită cu mine însămi. îţi dai seama? E ultimul ceas! Nu sînt femeia pe care o crezi.

PROFESORUL *(după o tăcere)* : Şi dacă ţi-aş cere să te minţi şi să mă minţi? Nu, nu, e stupid. N-aş primi asta. Eu cred în tine, Linda, cred, mă auzi? *(Tăcere. Reflectorul se concentrează asupra Actriţei.)* Mă auzi?

ACTRIŢA *(înclinînd capul. Spectatorul înţelege că minte)* : Da, Oswald.

(Reflectorul se stinge. Întuneric. Apoi, se aprinde un altul, slab, asupra Femeii. Se ridică. Cu mîinile întinse, caută puţin în jurul ei.)

FEMEIA : Oameni, unde sînteţi? Vreau să vorbesc cu voi. Mă auziţi?

VOCEA BĂTRÎNULUI : Spune, doamnă. Sîntem aici.

FEMEIA : Da. Acuma ştiu. Am crezut că aţi plecat toţi. Dar dacă ascult bine, aud inimile voastre cum bat în întuneric. Şi privirile voastre sînt aici, în jurul meu, ca nişte degete stîngace care dibuie. Simt şi căldura răsuflărilor voastre. Uitasem cum e printre oameni. E ca într-un staul cu fîn mult şi vite blînde. E cald. Mi-e puţin frică de voi, dar mi-e bine aşa. Credeam că sîntem toţi blestemaţi, că viaţa e putredă şi otrăvită în veacul veacului. Nu ştiu dacă pricepeţi. Aşa credeam! Cineva a spus însă aici că nu e un blestem şi că există vinovaţi pentru toate grozăviile care se întîmplă. Acum, a venit ea, şi m-a cuprins cu braţul pe după umeri, şi mi-a legănat capul bătrîn, şi mi-a spus să vorbesc cu oamenii, căci mîine dimineaţă o să mă ierte şi o să-mi închidă ochii cu degetele ei osoase, ca o soră şi ca o mamă. Mi-a dezlegat limba înţepenită şi mi-a spus să vorbesc. Nu mă credeţi nebună, n-am fost niciodată nebună, lăsaţi-mă să vorbesc. Dacă n-aş vorbi acum, aş înnebuni cu adevărat. *(Pauză.)* Am avut doi fii. Pe cel mare îl chema Peter, era cel mai frumos băiat din ţinutul nostru şi cel mai bun. Oamenii îi spuneau „îngerul". Pe cel mic îl chema Oswald. L-am născut schilod şi rău. Eu sînt vinovată, l-am născut blestemîndu-mi soarta şi i-am dat să sugă fiere, nu lapte. L-am crescut cu prea puţină dragoste, şi el, sărăcuţul, a ajuns un ghemotoc de ură. Ştiu că sînt vinovată. Lăsaţi-mă să vorbesc. De-abia după ce a murit am simţit că e pruncul meu, rupt de aici, din pîntecele ăsta ticălos. Nu-mi ascund vina, lăsaţi-mă să vorbesc. Oamenii l-au botezat „Diavolul ghebos". Numai Peter îl iubea. Insă el, bietul de el, sărăcuţul de el, îl ura pe Peter. Dar dacă n-ar fi fost războiul, nu s-ar fi întîmplat nimic, vă jur că nu s-ar fi întîmplat nimic. *(Pauză.)* Intr-o noapte, au venit soldaţii străini şi l-au luat pe Peter. L-au luat şi l-au împuşcat, pentru că a rupt nişte afişe de-ale lor. Eram să mor atunci, dar n-am murit. Nu, n-am murit. Peste două zile, m-am dus să fac curat în odaia lui Oswald. Sub perna lui, am găsit nişte scrisori. Una din ele era o ciornă, scrisă cu creionul, de mîna lui. Il denunţa în ea pe frate-su. Celelalte scrisori erau scrise cu cerneală. Aveau şi mărci. Numai că nu le pusese încă la poştă. Zece erau. Tot denunţuri. împotriva unor băieţi din fermele vecine. *(Pauză.)* Oameni buni, eu... eu l-am otrăvit. Era în.noaptea de 14. Şi cînd a murit, după ce s-a zvîrcolit toată noaptea, a mai ţipat o dată: mamă! *(Pauză lungă. O altă voce, umilă.)* Ce cumplit tăceţi! Nu mai simt privirile voastre. Aţi închis ochii? Nici bătăile inimilor nu le mai aud. E frig aici. Vai ce frig e! Ea mi-a spus să vă vorbesc. Aşa, ca să ştiţi. Ca să ştie şi el, moşneagul de acolo. Dar nu mă puteţi judeca voi. M-a judecat ea. Stă lîngă mine şi mă ţine pe după umeri. îmi spune că dimineaţă o să mă ierte, pentru că am avut puterea s-o aştept şi nu mi-am pus capăt zilelor. Dimineaţă o să mă ierte. *(Pauză.)* Oswald, vine mama, vine mîine.

(Reflectorul se stinge. Se aprinde un altul, asupra Călugărului.)

CĂLUGĂRUL : Doamne! Cîtă durere e pe pămîntul tău. E prea multă, Doamne. Oare e drept să fie aşa? *(Cu o teribilă îndoială.)* Doamne, oare nu greşeşti?

(Reflectorul se stinge. Un moment e întuneric. Pe scara de la beci apare Hangiul, cu o luminare în mînă. în scenă se face lumină.)

HANGIUL: Am găsit luminări. *(Dar toate personajele continua să râmînâ nemişcate un moment. Apoi, Agentul comercial se duce la Călugăr.)*

AGENTUL COMERCIAL: Ei! *(Arâtind spre Femeie.)* Ai auzit-o? Nu ne mai ține o predică. *(Călugărul schițează un gest de fereală cu mîna şi-şi lasă, învins, capul pe piept.)*

BĂTRÎNUL: Lasă, omule, nu vă mai chinuiți.

MUNCITORUL *(se duce la Hangiu, ia o luminare şi se apropie cu ea de aparatul de radio)* : Ai găsit şi o sîrmuliță?

HANGIUL: Da.' *(I-o dă.)*

MUNCITORUL *(căutînd cu privirea un ajutor, se adresează Logodnicei)* : Domnişoară, nu vrei să-mi ajuți puțin? *(Fata vine Ungă el.)* Uite, dacă vrei, ține lumina asta aşa, ca să pot vedea.

LOGODNICA: Crezi că-1 poți repara?

MUNCITORUL: Trebuie să fac ceva. Asta linişteşte.

LOGODNICA: Si dumitale ti-e frică?

MUNCITORUL: Dumneata ce crezi? în orice caz, nu ne-a mai rămas decît să terminăm cît se poate de curat toată afacerea asta. Ține lumina puțin mai aproape, te rog. O să meargă lumea şi fără mine. Văd că nu-ți tremură mîna! Eşti o fată şi jumătate! Aha, mi se pare că am găsit unde-i buclucul. *(Se apleacă cu atenție asupra aparatului.)* Să nu-ți fie ruşine, şi mie mi-e frică. Ei comedie, ce rablă afurisită!

BĂTRÎNUL: De cînd am aflat ce ne aşteaptă, mă chinuiesc ca un Christos să-mi aduc aminte de un lucru bun pe care l-am făcut în viața mea, şi nu izbutesc.

AGENTUL COMERCIAL: La ce-ți foloseşte să te mai gîndeşti la ce-a fost?

BĂTRÎNUL: Dacă mi-aş aminti vreo faptă bună, măcar una, aş aştepta sfîrşitul mai împăcat. Nici voi nu vă puteți aduce aminte?

PROFESORUL *(cu autoironie)* : O faptă bună? Da. Cred că am făcut foarte bine cînd mi-am ras mustața.

HANGIUL: Toată viața am muncit ca un cline, mîrîind şi muşcînd în dreapta şi în stînga, ca să cîştig un ban. Am un frate care are o nevastă bolnavă şi o duce tare greu. Nu l-am văzut de ani de zile. Măcar să mă fi dus şi eu o dată la ei şi să le fi bătut în uşă: bucuroşi de oaspeți? Sînt eu, fratele tău. Ce, e puțin lucru un frate? Stați să vă îmbrățişez pe amîndoi. Uite, v-am adus şi eu cîte ceva. Nu mare lucru, dar e din toată inima. Să ciocnim şi să bem din vinul ăsta, ca frați buni ce sîntem. Ca frații... *(Pauză.)* Mare porcărie şi viața!

BĂTRÎNUL: Da, te miri cum de ne mai rabdă pămîntul să-i facem umbră. Ce fel de viață e aceea în care oamenii nu ți-s frați? Cînd îmi venea în cap nebunia ceea a mea, despre o lume mai înțeleaptă, chiar la asta mă gîndeam. Oriunde te-ai duce, chiar la capătul pămîntului, să poți să bați la orice casă, şi oamenii să se bucure, să te poftească înăuntru şi să-ți spună : „Bine-ai venit, drumețule, te aşteptam. Ce solie de bucurie şi de pace ne aduci de la oamenii din părțile tale?"

MUNCITORUL: O să vie odată şi viața aceea. Lumea nu se termină cu noi.

AGENTUL COMERCIAL: Eu cred că dacă acum, printr-o minune, am putea să trăim, totul ar fi altfel.

BĂTRÎNUL: E uşor de spus. Dar de unde să apuci ițele? Viața trebuie schimbată toată, pînă în temelie. Asta e!

LOGODNICA: Ah, dacă totul n-ar fi fost decît un coşmar! Ştiu ce-ar fi de făcut. Să bați toate drumurile lumii, să te opreşti la toate răscrucile şi să strigi în gura mare : oameni, nu lăsați să se facă asta, nu îngăduiți crima asta! Nu-i aşa, părinte?

CĂLUGĂRUL: ...Nu ştiu... Poate. Poate că voi aveți dreptate. *(Vorba îi rămîne în gît. Se aude cîntecul unui cocoş. E cuprins de o teribilă surescitare.)*

BĂTRÎNUL: Un cocoş!

CĂLUGĂRUL: A strigat cocoşul! *(încearcă zadarnic să se ridice de pe fotoliu.)* Doamne, îți înțeleg

semnul. Milostiveşte-te! M-am lepădat de tine. Iartă-mă, Doamne! Iartă-mă! *(Se prăbuşeşte în fotoliu. încet.)* Faeă-se voia ta!

MAGNATUL : Cît o să mai țină toate aiurelile astea ? Cu cocoşi, cu cai verzi pe pereți, cu amintiri duioase şi proiecte filantropice! Nici măcar nu se poate muri liniştit aici.

ACTRIȚA : Te scot din sărite! Pe mine nu mă poţi înşela, degeaba te ascunzi sub masca asta de nepăsare. Înăuntru fierbi de venin şi de ură. Le-ai pune căluş dacă ai putea.

MAGNATUL : Ură? Împotriva cui? A unor paiațe caraghioase, a unor neisprăviți ? *(Arătîndu-l pe Hangiu.)* Împotriva pungaşului ăsta, pe care l-a apucat omenia pentru că i-a ajuns funia la par? împotriva călugărului ăsta ramolit, care se joacă de-a sfîntul Petru? împotriva fetiţei ăsteia isterice, care face pe Jeanne d'Arc? Sau poate împotriva hodorogului ăluia smintit *(îl arată pe Bătrîn),* care vrea să transforme lumea? Ciudă? Ha, ha, ha! Uită-te la el! *(îl arată pe Profesor.)* N-a fost în stare să facă nici o ispravă în toată viața lui, şi acum salvează ideea de libertate şi de justiție. Mîncător de rahat! Mie să-mi fie ciudă pe voi! Pe cine? *(Arătîndu-l pe Muncitor.)* Pe el, care... care... *(întorcîndu-se înverşunat spre Actriță.)* Sau poate pe tine? îți închipui că-mi pasă că te-ai purtat ca o cățea, că mă doare? Crezi că ei nu ştiu cine eşti : o actriță proastă, o cocotă bătrînă, o epavă, o...

PROFESORUL *(repezindu-se la el)* : Taci! Nu-i adevărat! Auziți? Nu-i adevărat! Minte! *(Magnatul încearcă să-l lovească, dar Profesorul îi prinde mîna şi rămîn o clipă încremeniți aşa.)*

MAGNATUL : Ştii foarte bine că nu mint.

PROFESORUL: Ba da, minți neruşinat. *(Recăpătîndu-şi calmul, cu răutate calculată.)* Moşneag neputincios ! Neputincios ! *(Magnatul încearcă să se smulgă din strînsoarea lui, se congestionează, apoi, ducîndu-si mîna la cap, se îndreaptă, clătinîndu-se, spre scaun.)*

MAGNATUL : Vă bucurați degeaba. Puterea mea nu-i aici, e în fiul meu. Aha, nu ştiați că am un fiu! E tînăr şi puternic. Şi el e la adăpost. Lui nu i se poate' întîmplă nimic. Vă bucurați de bătrînețea mea! Am un fecior, neghiobilor!

HANGIUL : Să terminăm odată cu el. *(Arată cu degetul afară.)* Se face ziuă.

(Toți s-au ridicat in picioare, afară de Călugăr şi de Magnat. Privesc încremeniți spre lumina de afară, care creşte, tulbure şi rece. Profesorul se îndreaptă încet spre crăpătura din perete şi priveşte lung. Se întoarce apoi cu fața spre scenă. Se vede că a contemplat un spectacol înfricoşător.)

PROFESORUL: NU ieşiți. Da. E timpul. *(Ceilalți îl înconjoară pe Magnat.)*

MUNCITORUL *(întoarce în timpul acesta butonul aparatului de radio, de unde izbucneşte deodată o muzică de jaz. Toți se privesc consternați, nepricepînd încă.)*

LOGODNICUL *(aproape delirant) :* Muzică! Se transmite muzică!

MAGNATUL : încearcă alt post! *(Toți, afară de Călugăr, s-au adunat în jurul aparatului de radio. Se mai aude un post cu muzică.)*

LOGODNICA: Se cîntă şi aici! Dar asta înseamnă... *(Muncitorul face un semn de tăcere. Franunțarea încetează, şi atunci se aude clar vocea crainicului.)*

VOCEA CRAINICULUI : în urma catastrofalului cutremur de pămînt, care a avut loc aseară la orele douăzeci şi unu, digurile au fost rupte pe o lungime de cinci' kilometri. în regiunile sinistrate au fost luate toate măsurile pentru salvarea supraviețuitorilor. Credem că la ora actuală...
(Unda se pierde.)

ACTRIȚA : Cum ? Nu înțeleg! Nu-i război ?

LOGODNICUL *(începînd să țopăie):* Sîntem salvați! Sîntem salvați!

MUNCITORUL ***(O** ia pe Logodnică în brațe, învîrtind-o prin aer) :* Nu murim, domnişoară! Nu murim!

(Toți se îmbrățişează. E un delir de bucurie. Numai Femeia şi Călugărul nu participă.)

AGENTUL COMERCIAL : Şi avioanele, tunurile?

MUNCITORUL : Erau simple exerciţii, nu vă spuneam eu? O coincidenţă.

HANGIUL : Tăceţi! *(Se aude din nou vocea crainicului.)*

VOCEA CRAINICULUI : Locul unde a dispărut o mare personalitate financiară, care ne vizitează ţara, a fost identificat. S-au trimis în această direcţie ambarcaţiuni şi avioane. Următorul comunicat va fi difuzat peste o jumătate de oră. *(Muzica.)*

MAGNATUL: Parcă era vorba de o judecată, de o execuţie! Şi culmea e că datorită mie o să fiţi salvaţi.

PROFESORUL : Avertismentul rămîne valabil.

MAGNATUL : Să vedem ce-ai să te faci acum cu fetiţa asta inocentă pe braţe. *(O arată pe Actriţă.)* Mănîncă milioanele cum mănînci dumneata fasolea. Cred că o să-mi permit ironia să vă iert. *(I-a căzut batista din buzunar. Agentul comercial se precipită şi i-o ridică.)*

AGENTUL COMERCIAL : V-a căzut batista. *(Magnatul ridică din umeri şi iese.)*

FEMEIA : Cum, îl iertaţi?

PROFESORUL : Trebuie să facem ceva, apa a ajuns la temeliile hanului.

MUNCITORUL : Să ridicăm semnale. Aduceţi cearşafuri, pături.

(Urmează o mare agitaţie. Toţi aleargă afară sau spre camere. Rămîn Femeia şi Călugărul.)

FEMEIA *(după ce, dînd peste revolverul aruncat de Muncitor, l-a ridicat) :* Adică, nu s-a terminat. Nu s-a schimbat nimic. Totul merge mai departe. Nu m-a luat, nu mă lasă să mă odihnesc. Dar nu mai pot! *(Se duce la Călugăr, atingîndu-i braţul.)* Nu mai pot, omule. Şi pe el de ce-l lăsaţi să scape? Spune-mi! De ce taci? Şi voi m-aţi minţit? Sau vi-e frică de el? Asta e! Mie nu mi-e frică. *(îi spune ceva la ureche Călugărului.)* Ţi-e teamă să răspunzi? Dar mă aprobi! înţeleg. Să nu spui nimănui ce ţi-am şoptit. Numai noi doi să ştim. Auzi? Nimănui. *(Iese.)*

(Scena care urmează va fi tot timpul întreruptă de trecerea grăbită a unuia, a altuia. Oamenii sînt aferaţi: cară cearşafuri, bagaje etc.)

MUNCITORUL *(intrînd cu Logodnica) :* Nu-mi aduc aminte unde l-am pus. *(Caută acolo unde a pus revolverul, cînd l-a dezarmat pe Agentul comercial.)* Aş fi jurat că aici l-am aruncat. De fapt, împuşcăturile unui revolver nu se pot auzi prea departe. Lasă, nu mai căuta. Nu te mai obosi.

LOGODNICA : Spuneai că ar fi foarte bine dacă s-ar trage nişte focuri de armă.

MUNCITORUL *(surîzînd) :* Se pare că aşa fac totdeauna oamenii pierduţi între gheţuri sau în pădurile ecuatoriale. îmi plac grozav romanele de aventuri. * Si dumitale?

LOGODNICA *(cu o nuanţă de superioritate) :* Prefer literatura bună. Mergem?

MUNCITORUL: Stai! Vreau să te întreb ceva. Cum te cheamă?

LOGODNICA : Anny!

MUNCITORUL *(puţin dezamăgit):* Nu ştiu de ce-mi închipuiam că te cheamă Angela sau Genoveva. Dar e frumos şi Anny.

LOGODNICA: Şi pe dumneata?

MUNCITORUL : Nick. E un nume caraghios, nu?

LOGODNICA : Da, e destul de caraghios.

MUNCITORUL : Şi pe băiatul dumitale?

LOGODNICA : Care băiat?

MUNCITORUL : Băieţaşul acela. Mi se pare că ţi-e logodnic.

LOGODNICA : Nu-mi mai este. *(Arătîndu-l pe Călugăr.)* Hai! *(Ies în fugă.)*

LOGODNICUL *(intrînd, către Călugăr) :* Unde-i Anny? Anny! Anny! *(iese, strigînd-o.)*

HANGIUL *(intră cu un sac, în care vîră diverse lucruri: cutii de conserve, sticle, apoi se îndreaptă spre ieşire. Se întoarce spre Călugăr) :* Astea sînt pentru frate-meu. *(Iese.)*

PROFESORUL *(intră cu Actriţa; are în mînă un cearşaf) :* Să-l atîrnăm la fereastra din spatele hanului. Ce ai, Linda? Ţi-e rău?

ACTRIȚA *(aşezîndu-se)* : Nimic. O slăbiciune. După atîta spaimă...

PROFESORUL : Dar nu mai ai nici un motiv de spaimă. Vom fi sigur salvați.

ACTRIȚA : Ştiu. Insă mi-e groaznic de frică de moarte, Oswald. Cînd mă gîndesc că o să mă întîlnesc din nou cu ea,..

PROFESORUL : Dar ți-am povestit cum o să fie. De ce nu vrei să înțelegi că eu...

ACTRIȚA : Sst!

PROFESORUL : Ce e ?

ACTRIȚA : Nu te preface că nu ştii.

PROFESORUL *(cu o nuanță de falsitate în voce)* : Nu ştiu. Ştiu numai că am nevoie de tine.

ACTRIȚA : Nu-i adevărat. Ai s-o găseşti pe aceea* de care ai cu adevărat nevoie. Sau poate nici n-ai nevoie de o femeie. Ştii, Oswald, de fapt eu nici nu izbutesc să-mi aduc bine aminte de tine. Cred că te uitasem de tot.

PROFESORUL : Atunci de ce m-ai făcut să cred că mă iubeşti ?

ACTRIȚA: NU ştiu. Nici nu vreau să ştiu.

PROFESORUL: Prin urmare, m-ai mințit?

ACTRIȚA *(cu o nuanță de cabotinism) :* A fost singura minciună curată din viața mea. *(Cu oarecare iritare.)* Te-am ajutat.

PROFESORUL : N-aveam nevoie. Ți-am cerut să nu mă minți.

ACTRIȚA : Ba nu. Mi-ai cerut să te mint. De acum înainte, n-o să mai mint. Jur. Cînd o să-mi fie greu, o să-mi închipui că tot ce mi-ai povestit în noaptea asta ar fi fost cu putință. Că nu depinde decît de mine ca să fie aşa. *(Pauză. Cu un surîs.)* Cine ştie, poate că totuşi voi mai juca. *(Pauză.)* Hai, răspunde-mi! Nu-i aşa că undeva, în adîncul sufletului tău, eşti mulțumit că te dezleg de promisiuni şi că devii liber? Hai, bătrînul meu băiețaş, mărturiseşte ! *(Profesorul îngenunchează înaintea ei, îi sărută mina, îşi lasă capul în poala ei; ea îi vorbeşte deodată cu infinită tandrețe.)* Dragul meu!

PROFESORUL *(ridicînd capul) :* Linda... poate că totuşi...

ACTRIȚA *(astupîndu-i gura cu mîna)* : Nu uita că sînt actriță. Ți-am spus aşa, pentru că am găsit momentul melodramatic. *(Pauză.)* Ştii, Oswald, teribil aş vrea să am un copil. Crezi că e prea tîrziu?

PROFESORUL : Linda...

ACTRIȚA *(repetînd gestul):* Gata! *(Se ridică veselă.)* Hai să înălțăm drapelul vieții noastre noi. *(Se îndreaptă spre ieşire.)*

PROFESORUL *(încet, cu un surîs lipsit de răutate) :* Cabotină! *(Ies.)*

MAGNATUL *(intră cu priviri căutătoare. Către Călugăr) :* Pe unde umblă bezmeticii ăştia? *(începe să bată gongul. Apar toți.)*

HANGIUL *(intrînd):* Ce este? Ce s-a mai întîmplat?

AGENTUL COMERCIAL *(intrînd):* Cine sună gongul?

MAGNATUL : Sînteți toți ? încetați să vă mai pierdeți vremea cu fleacuri. Cine ştie cît poate să dureze pînă ne vor găsi, şi în cîteva clipe apa va pătrunde în han. Trebuie să facem ceva. O plută!

MUNCITORUL : Avem grinzi, scînduri.

MAGNATUL *(Hangiului) :* Ce mai stai? Mişcă-te! Dă-ne i cuie, securi, frînghie.

LOGODNICUL *(care privea afară, începe deodată să facă semne cu mîna, fără să poată vorbi, apoi izbucneşte) :* Bărcile ! Uitați-vă ! Vin bărcile!

(Toți năvălesc să privească.)

MUNCITORUL : Sînt cinci.

BĂTRÎNUL : Cred că e şi una cu motor. O şalupă.

(Strigăte, semne.)

LOGODNICA *(repezindu-se la Călugăr):* Trezeşte-te, părinte! Vin! Sîntem salvați! *(îşi retrage cu groază minaşi scoate un țipăt. Toți, afară de Magnat, se întorc spre fată, care-l arată cu degetul pe Călugăr.)*

BĂTRÎNUL *(după ce a pus mîna pe Călugăr) :* E aproape rece. A murit demult.

LOGODNICUL: Ce ghinionist, săracul! Tocmai acum, cînd sîntem salvați.

PROFESORUL : Gura, tinere! Cînd o deschizi, spurci totul. *(Se duce şi-i închide ochii Călugărului.)*

AGENTUL COMERCIAL *(care a urmărit ce se petrece afară) ;* Ne-au văzut! Ne-au văzut!

HANGIUL : Şalupa a pornit spre noi. In cinci minute va fi aici. Va fi aici, prieteni!

BĂTRÎNUL : E cineva în picioare la proră. Ne face semne. Vin oameni, vin oamenii spre noi! Să trăieşti,, omule, care vii în numele vieţii! Să fii binecuvîntat în vecii vecilor!

MAGNATUL: E un bărbat înalt, nu? Presimţeam eu că o să vină. Toată noaptea l-am aşteptat. E unul înalt, nu-i aşa?

BĂTRÎNUL : Da, pare înalt.

MAGNATUL: Puţin roşcovan, nu?

BĂTRÎNUL: NU. Nu-i roşcovan.

MAGNATUL : Ba da, îţi spun eu. Şi e tînăr, foarte tînăr,, cu umerii largi şi voinici! *(Ţipînd.)* Vino, băiatule ! Vino! Au crezut că mi-e frică de ei. Că m-au mîncat fript. Vino, fiule! *(Dă să iasă.)*

AGENTUL COMERCIAL : Nu ieşiţi. Apa a ajuns pînă aici. O să răciţi.

MAGNATUL : Eşti un dobitoc! Dă-te la o parte! Băiatule! Vino mai repede! *(Iese. I se aud strigătele* : Vino, vino! *După el a ieşit Femeia. Se mai aude odată strigătul Magnatului:* Fiule!)

(Se aude o împuşcătură, apoi tăcere.)

VOCEA MAGNATULUI *(dramatică, întretăiată):* Fi-u-le!

(După un răstimp, apare Femeia, cu pistolul fumegînd.)

FEMEIA *(lâsînd să cadă pistolul, face cîţiva paşi. Toţi se dau la o parte în faţa ei, cuprinşi parcă de o groază sacră) :* Vin oamenii!

(Se aude, în adevăr, zgomotul şalupei, care creşte foarte-puternic.)

Cortina

...ŞI PE STRADA NOASTRĂ

Piesă într-un act

PERSONAJELE

OLIMPIA
MARIȚA
GIGEL
VECINA
PICU
SOLDATUL GERMAN
SOLDATUL
MANDACHE
ALEXANDRU
CONSTANTIN
AXINTE

Un tîrg din Moldova. Un salon în casa Olimpie Verdescu, văduva senatorului Verdescu. în fundul scenei salonul dă, printr-o uşă-fereastră, spre o terasă-peron, care, la rîndul ei, dă spre stradă. Tot în fund, altă fereastră. Strada nu se vede, dar se simte, şi încă bine, pentru că pe ea se scurg coloanele militare care fug în dezordine spre sud, după bătălia de la Iaşi. Se aud de departe zgomote de tunuri. Pe fereastră pătrund zorii.

TABLOUL 1

OLIMPIA *(înnebunită de spaimă, aruncă claie peste grămadă lucrurile într-un cufăr)* : Mai repede, Marițo, că se face ziuă. Ai îngropat borcanele cu dulcețuri?

MARIȚA : Da, duduie.

OLIMPIA : Toate ?

MARIȚA : Toate, afară de povirlă; ați spus că o lăsați.

OLIMPIA : Amîndouă chiupurile ? Ți-am spus să-ți opreşti numai unul. Atîta ştiți, să vă lăcomiți la bunul altuia. Nimic nu vă mai satură!

MARIȚA : Da' n-am nevoie, duduie. Dacă vreți, le pun în maşină.

OLIMPIA : Sigur, o să umplu maşina cu povirlă, nu ? Argintăria a încăput?

MARIȚA : Da, la spate. Doamne, duduie, da' cum o să ajungeți la Bucureşti, că şuşeaua-i plină de maşini nemțeşti, ducă-se-n cîini! Gîndeşti că nici nu mişcă, aşa-s de băgate unele-n altele.

OLIMPIA : Ia nu mai cobi şi tu. *(Țipînd.)* Marițo, unde ți-s mințile, fugi repede de adu blana!

GIGEL *(intrînd) :* Maman, ce faci, maman? Nu plecăm odată? Au să ne prindă aici.

OLIMPIA : Plecăm, Gigei, numai lada asta s-o mai ducem la maşină. Cheamă-l pe Costică s-o ia. *(Strigînd, din uşă.)* Mariţo, Mariţo, statuia lui Napoleon, de pe pian! *(învîrtindu-se prin cameră.)* Doamne, ce să mai iau? O muncă de-o viaţă întreagă — prăpădită, irosită! *(Iar din uşă.)* Mariţo, Mariţo, covoraşul din dormitor! *(Se aude o bătaie într-o altă uşă, interioară.)* Cine-i acolo?

VECINA : Eu sînt, doamnă Verdescu.

OLIMPIA *(ţipînd) :* De ce n-ai încuiat poarta, Mariţo? Du-te şi pune lanţul. Şi vino o dată cu lucrurile, nu mai mocoşi atît. Ce faci acolo sus, la ce umbli? Du-te la poartă! Vino aici! Of, Doamne, o să-mi plesnească capul! *(Urlînd.)* Mariţo, bigudiurile!

VECINA : Doamnă Verdescu, e adevărat că plecaţi cu automobilul?

OLIMPIA : N-am nici un loc liber.

VECINA : Nu pentru mine, doamnă Verdescu, pentru fetiţă. Ştiţi că e bolnavă. Vă rog, vă rog din inimă.

OLIMPIA : Numai fetiţa dumitale îmi mai lipsea! Pleacă, cucoană, nu mă mai înnebuni şi dumneata. *(Ieşind în uşa terasei.)* Gigele, Costică!

VECINA *(ţinîndu-se după ea) :* Doamnă Verdescu, vă rog în genunchi. Am pe soră-mea la Bucureşti. Aici, doctorii au plecat... Se prăpădeşte fetiţa... Luaţi-o cu dumneavoastră.

OLIMPIA: Dumneata nu înţelegi că nu am loc? Că trebuie să-mi las toată averea aici? Ce dracu, vorbesc turceşte? Parcă aţi fi animale, nu oameni. Un pic de simţire nu aveţi.

MARIŢA *(care, intrînd cu Napoleon în braţe şi cu o blană, a ascultat din uşă) :* Duduie, eu zic că dacă aţi scoate din maşină balotul cu feţele de masă, ar încăpea şi copchila lîngă Costică. E o chişcătură de om.

OLIMPIA : Să scot feţele de masă de olandă şi să le arunc în drum! Halal slugă! Douăzeci de ani ai mîneat pîine în casa mea, şi acum puţin Iţi pasă că totul se prăbuşeşte. Lasă, Mariţo, este un Dumnezeu în cer, care le vede pe toate.

MARIŢA : Mă gîndeam că e vorba de un suflet de copchil.

OLIMPIA *(din uşă):* Costică! *(Măritei.)* Du-te şi vezi ce face tîmpitul ăla de şofer.

VECINA : Bărbatu-meu v-a fost om de casă, cucoană Olimpia. Toată viaţa a votat pentru domnul senator.

OLIMPIA: N-ai plecat încă? Lipseşte odată din ochii mei, că de nu... *(Pune mîna pe un vas.)*

VECINA *(ieşind):* Scorpie, te blestem, te blestem!

OLIMPIA *(singură, uitîndu-se la vasul din mînă):* Ăsta era să-l uit. *(îl pune în ladă.)* M-a blestemat, mahalagioaica! Nu mai este nici un respect. *(Bate-n lemn şi-şi face cruce.)* Doamne, apără-mă şi păzeşte şi întoarce blestemul asupra ei.

GIGEL *(urmat de Mariţa) :* Maman, Costică nu vrea să mai ia şi lada. Nu încape.

OLIMPIA : Nu încape? Dar aici e toată vesela.

GIGEL *(isteric):* Dă-o dracului de veselă! Hai să plecăm, maman, au să ne prindă. *(Se aude mai tare zgomotul tunurilor. Toţi ascultă cu capul între umeri.)* Auzi? Se apropie. Dacă nu vii- plec singur. Nu mai rămîn nici o clipă.

OLIMPIA: Să îngropi lada sub nuc, auzi?

MARIŢA : Da, duduie.

OLIMPIA : Şi cînd au să vină ruşii, să le spui că aici a stat un savant, un cărturar, care era de partea lor. Auzi, să nu spui că domnul a fost senator. Şi să păzeşti, să nu strice nimic. Să le dai povirlă şi murături, să vadă că-i primeşti bine.

GIGEL *(de afară):* Maman! *(Sunet de claxon.)*

OLIMPIA : Să ai grijă de toate, Mariţo, că noi o să ne întoarcem cînd o să-i izbească nemţii înapoi, şi atunci o să te mulţumesc cum se cuvine.

MARIŢA : Lăsaţi, duduie. Să dea Dumnezeu să ajungeţi sănătoşi. *(Ştergîndu-şi ochii.)* Pe domnul Gigei l-am purtat în cîrcă cînd era mic.

OLIMPIA : Da, Mariţo dragă, să te gîndeşti la el şi să păzeşti casa pentru el. Ştii cît te iubeşte. Doar

14-2757

eşti de-ai casei, ca din familie. *(Către Gigei, care a intrat.) Donne-lui la main et dis-lui au revoir**

GIGEL *(dîndu-i mîna) :* Cu bine, Mariţo.

MARIŢA : Sărut mîna, domnişorule, şi mergeţi sănătoşi. Duduie, să aveţi grijă să nu răcească.

GIGEL *(de afară) :* Hai odată, maman.

(Ies. Se mai aude vocea Olimpiei: **Nu uita să îngropi lada. Şi nu uita să le dai castraveţi şi povirlă.** *Se aude motorul maşinii. Apoi, Mariţa apare în uşa terasei, de unde mai face o dată semn cu mîna şi reintră în încăpere. De afară se aud tunurile, zgomot de maşini, cîte un ordin gutural strigat în nemţeşte.)*

MARIŢA: Doamne, gîndeşti că-i sfîrşitul pămîntuluit *(încearcă să ridice lada.)* Cică s-o îngrop, şi eu nici n-o pot clinti. Of, că rău mă mai dor oasele! *(Se aşază într-un fotoliu. Pe uşa terasei bagă capul Picu, un vagabond de vreo paisprezece-cincisprezece ani, care, nevăzînd-o pe Mariţa, se uită admirativ prin încăpere.)* Da' tu ce faci aici?

PICU *(speriat)* : Eu? Nimic, aşa... mă uitam.

MARIŢA :. Ai venit la furat, hai?

PICU : îmi pare rău, mătuşico, drept cine mă iei?

MARIŢA : Atunci ce caţi aici, în casa boierilor? Ia vezi, că chem vardistul!

PICU: Vardistul? S-a terminat cu sticleţii, mătuşico. Au fugit toţi. Acum venim noi la putere.

MARIŢA : Care voi, mă, amărîtule, nu vezi cum curg bulendrele pe tine?

PICU : Dacă te iei şi dumneata după haine! Port gioarsele astea doar aşa, de-un pamplezir, şi ca să nu fiu recunoscut. De fapt, eu sînt pirat.

MARIŢA : Ce eşti?

PICU: N-ai auzit de piratul negru? Spaima mărilor! Apărătorul oropsiţilor!

MARIŢA *(punînd mîna pe un vătrai)* : Să vezi tu ce-o să te oropsesc eu îndată.

PICU : Să nu dai, mătuşă, că-s plin tot de vînătăi. M-au bătut nişte golani. Mai bine mi-ai da o bucată de pîine.

MARIŢA : Şi nu puteai să vorbeşti omeneşte de la început? Stai oleacă, să-ţi aduc. Da' să nu te pună dracu

* Dă-i mîna şi spune-i la revedere (în limba franceză).

să pui mîna pe ceva, că... *(Iese, bodogănind.)* Doamne ce vremuri, ducă-se-n cîini. Copchii pe drumuri! *(în vremea asta, Picu se uită admirativ prin încăpere şi fluieră.)*

PICU : Ăsta zic şi eu trai. *(Se tolăneşte într-un fotoliu.)* Mişto.

MARIŢA *(aducîndu-i pîine şi povirlă):* Ia nu te mai tolăni în fotei, că nu eşti la tat-tu acasă. Ăsta-i fotei cu droturi. Na şi mănîncă!

PICU: Bogdaproste. *(încîntat.)* Povirlă!

MARIŢA : Dacă ar şti cucoana că ţi-am dat povirlă, ce s-ar mai mînia!

PICU *(cu gura plină) :* I-am văzut cînd au plecat, că am dormit aici, în curte, sub gard. Mamă, că afurisită trebuie să mai fie! Şi ce-i mai tremura feciorașul! N-aş vrea să fiu în pantalonii lui.

MARIŢA: Domnişorul Gigei totdeauna a fost delecat. Tu habar n-ai cum îs boierii. Nervi subţiri.

Picu : Li-i frică de ruşi ca de dracu, că-i mănîncă fripţi. Pe pîine-i mănîncă. Acum s-a terminat şi cu boierii, mătuşă.

MARIŢA : Ce tot îndrugi prostii? Boieri-s de cînd lumea. Parcă ruşii n-or fi avînd boierii lor?! N-am văzut eu nişte ofiţeri prizonieri?

Picu *(o clipă descumpănit):* Or fi avînd. *(Revenindu-şi.)* Numai că la ei toţi îs boieri. Şi ţăranii, şi ofiţerii, şi copiii. Toţi îşi zic pe nume.

MARIŢA : Vai de sufletul tău, săracul, dacă nici nu ţi s-o şters caşul de la gură şi minţi de stingi.

PICU : Zău, mătuşă, pe onoarea mea de pirat că nu te mint. Mi-a spus mie unul, care a fost în Rusia, pe front. De altfel, eu şi vorbesc ruseşte.

MARIŢA *(sceptică, dar gata să admire) :* Mda!

PICU: NU mă crezi? Haraşo, balşoi, Ivan!

MARIŢA: Cum? Cum? Ia, mai zi ceva.

PICU: Castravoi, pacea, ciolovec!

MARIŢA *(rîde vesel) :* Hi, hi, hi! Cum îi mai umblă limba! Şi ce înseamnă asta?

Picu : Adică : grozavă a fost povirlă.

MARIŢA : Hi, hi! Ia uite, chiar vorbeşte. Cum te cheamă?

Picu : Picu îmi zice în particular.

MARIȚA: Să-ți mai dau povirlă?

PICU : Mulțumesc, acum m-am săturat. Dar dacă vrei să-mi mai dai pentru drum...

MARIȚA: Da' unde te duci? Te pomeneşti că si tu pleci la Bucureşti!

PICU *(misterios):* Eu, he-hei, ce ştii mata?

MARIȚA : Ia-n ascultă, tu părinți n-ai ?

PICU *(deodată serios, cu o umbră de tristețe) :* Pe mama nici n-o țin minte. Nici pe tata prea bine. N-aveam cinci ani cînd l-au luat.

MARIȚA : Cine l-a luat?

PICU : L-au închis. O mătuşă, o soră a mamei, care m-a dus tocmai în Oltenia şi m-a crescut la ea vreo trei ani, zicea că bine i-au făcut, că era un nebun. Dar un om mi-a spus că era comunist, ca ruşii, împotriva boierilor. De aceea l-au închis.

MARIȚA *(compătimitoare) :* Tț, tț! Şi mătuşa nu mai trăieşte ?

PICU : A murit. De şapte ani, tot singur sînt. Mamă, mamă, prin cîte am trecut! De doi ani colind pe la toate închisorile din țară, să întreb de tata, dar n-am aflat nimic. Ce ştii mata, mătuşă, ce înseamnă experiența vieții? De aceea m-am făcut pirat.

MARIȚA : Auzi ? Ştii ce, te bag în odaia lui Costică, şoferul. O bucată de pîine sau de mămăligă s-o găsi şi pentru tine. Tot îi casa goală. Ți-oi găsi şi o haină mai veche, de-a domnişorului Gigei.

PICU *(categoric)* : Tț! Eu sînt pasăre călătoare, mătuşă, şi am treburi importante.

MARIȚA: Ptiu, drace!

PICU : Dacă ştii să ții un secret, îți spun. *(Confidențial.)* Mă duc să mă înscriu voluntar la ruşi, ca să mă bat cu nemții.

MARIȚA : Ia-n vezi ce-i trece prin cap!

PICU : Cînd s-o termina războiul, o să fiu colonel. Cu pieptul, uite aşa, plin de decorații. O să vin pe aici şi o să opresc otomobilul la poartă. Ai să ieşi şi n-ai să mă cunoşti. Dar eu o să-ți zic : Haraşo, Ivan, balşoi, mătuşico! Nu-ți mai aduci aminte de Picu ? Unul căruia i-ai dat povirlă. Na, poftim, că ți-am adus nişte conserve. De peşte adevărat. Cu sos. Uite, are şi poză pe cutie. Şi... pastrama... Iți place pastrama? Mie grozav îmi place. Am mîncat odată, cînd eram mic.

(în apropiere se aude o salvă de împuşcături, apoi, o mitralieră.)

MARIȚA *(speriată) :* Asta ce-o mai fi, Doamne?

PICU : Să ştii că au venit ruşii în oraş. Am plecat. *(Se apropie de ieşire.)*

MARIȚA *(oprindu-l) :* Tu nu eşti în toate mințile, măi băiete. N-auzi ce-i în oraş?

PICU : Mie nu mi-e frică, eu...

(împinsă cu piciorul, uşa se deschide brusc şi intră un soldat german, ținînd într-o mînă un pistol automat, şi în cealaltă un bidon mare de benzină. E plin d? noroi şi praf.)

SOLDATUL GERMAN : *Wasser, schnell.*

MARIȚA : Ce zice ?

PICU : Vrea apă. *Nicht wasser, ioc! Fertigl*

SOLDATUL GERMAN *(ridicînd pistolul spre el, urlă) : Zum Teufel!**

MARIȚA *(aşezîndu-se înspâimîntatâ în fața copilului? căruia îi trage după ceafă o scatoalcă):* Ia, ia! Apă! In curte... Fîntîna. *(îl ia de mînă, arâtîndu-i cu degetul afară.)* Mult wasse, naiba să te ia. *(Iese cu el.)*

PICU *(singur, scuipă) :* Femeie fricoasă.

MARIȚA *(reintrînd, țipă la Picu) :* Drac împielițat," vrei să te omoare? Să nu te prind că te mai mişti, că te cotonogesc. Auzi dumneata cu cine-i arde să se pună în gură! Cu antihîrțul.

PICU : Ha, ha! Nu s-a născut ăla de care să-mi fie mie frică. *(Ducîndu-se la fereastră.)* O fi plecat?

MARIȚA *(uitîndu-se şi ea):* A plecat, ducă-se-n cîini. Auzi, limbă păgînească, în loc să spună la apă, apă, ca tot creştinul, îi zice wasse! Ia-n auzi! *(Speriată, şi-a şi dus mîna la gură, pentru că din oraş se aud din nou rafale puternice.)* Maica pre'cistă, nu ne lăsa! *(îşi face cruce.)* Ce te hlizeşti aşa? *(Tresărind.)* Iaca, iar vine unul. *(Se uită pe fereastră.)* Ba aista-i de-ai noştri, săracul. *(Deschide uşa.)* Pe aici, omule. Da' ce ai?

* La dracu! (în limba germană).

UN SOLDAT ROMÎN *(la fel de prăfuit, se opreşte istovit, sprijinindu-se de uşorul uşii):* Daţi-mi voie să mă odihnesc oleacă aici. De patru zile şi de patru nopţi merg.

MARIŢA : Da' stai, stai, că nu te goneşte nimeni. Uite, aşază-te aici, pe canapea.

PICU : Vrei pîine?

SOLDATUL : Nimic nu-mi trebuie. Nici pîine, nici apă. Numai să dorm puţin.

PICU: Da' de unde vii, nene?

SOLDATUL : De la Iaşi, tot prin păpuşoaie. Ne-au fărmat. Ne-au făcut una cu pămîntul. Da' vă rog din inimă să nu mă lăsaţi să dorm mai mult de-un ceas.

PICU: Iţi cauţi regimentul?

SOLDATUL: Regimentul? *(Cu un rîs râu.)* Să-l caute cine ştiu eu! Mă duc acasă, măi băiete. Acasă! S-a sfîrşit comedia. Şi nu vreau să cad prizonier tocmai acum.

PICU : Ai auzit, mătuşă, ce zice şi el? Că s-a sfîrşit comedia. Nici acum nu crezi?

MARIŢA : Unde dă Dumnezeu! Da' ce-i balamucul ista în tîrg? Cine puşcă?

SOLDATUL *(vorbind greu, adormit):* Dumnezeu ştie... Spre gară se trage... Ce să facă oamenii, trag şi ei, să-şi facă curaj... Că doar ruşii n-au ajuns încă pînă aici. *(Dupâ o scurta pauza, cu alt ton.)* Musai să tăiem salcîmii Ileana, că altfel...

MARIŢA : Ce, ce zici? Na, c-a adormit! Ca la tiatru, bre! *(Lui Picu.)* Ia nu pune mîna pe armă, că nu-i jucărie.

PICU : Phii, să am eu o armă ca asta! El ce are nevoie, tot se duce acasă. O să-i cer să mi-o dea mie.

(Se aude o explozie foarte puternică, şi ferestrele se luminează **o** *clipă în roşu.)*

MARIŢA : Valeu, Doamne! Să ştii că ne borbandează cu avioanele!

PICU *(la fereastra, savant) :* Astea nu-s bombe. Uite, uite, mătuşă, la depozitul de benzină arde! *(Se aud rafale.)* Acolo se trage! Mă duc să văd. *(Dă s-o zbughească, dar în uşă se ciocneşte cu un omuleţ rotofei, domnul Mandache, băcanul, care intră în fugă, înnebunit de frică.)*

MANDACHE : Unde-i beciul? Aveţi beci?

MARIŢA : Da' ce se-ntîmplă, domnu Mandache?

MANDACHE *(alergînd din colţ în colţ) :* Ce se întîmplă? Sfîrşitul lumii, prăpăd! Dau foc la case. Unde-i beciul?

PICU : Cine dă foc?

MANDACHE : Ce? Nemţii dau foc. N-aveţi beci, femeie? Unde să mă duc? Unde să m-ascund? Era să mă nimerească. Pe lîngă ureche mi-a fluierat.

(Se aud rafale. Mandache apucă o pătură şi şi-o pune în cap, continuînd să alerge prin încăpere, ca un şoarece prins în cursă. Picu izbucneşte în rîs.)

MARIŢA : Stai oleacă locului, domnu Mandache, că rîd şi plozii de dumneata. Beciul e încuiat, a luat cucoana cheile.

MANDACHE : Ce? Care chei? N-am nici un fel de chei, cine eşti dumneata? Unde-i beciul?

MARIŢA: Linişteşte-te. N-auzi? Nu se mai trage... *(în adevăr, e un răstimp de linişte.)*

MANDACHE *(ascultînd):* Nu se mai trage? *(Se lasă moale pe un scaun.)* Of, Doamne! *(Cu elan.)* Scapă-mă, Doamne, şi mă las de bunurile lumeşti, mă las de negustorie, adică, nu mai fac *en gros,* numai *en detail,* şi nu mai vînd spirtoase, mă apuc de obiecte bisericeşti! *(Pauză. Neîncrezător.)* Nu mai trag?

MARIŢA : Nu mai trag. Da' de ce dau nemţii foc caselor noastre? Doar nu cu ei purtăm război, domnu Mandache, cu ruşii.

MANDACHE : Cum? N-aţi aflat încă? Azi-noapte s-a făcut armistiţiu cu ruşii. S-a anunţat la radio. Cică la Bucureşti e revoluţie. Şi acum, nemţii o să ne jupoaie de vii.

MARIŢA : Nu înţeleg, ce-i aia care zici că s-a făcut cu ruşii?

MANDACHE : Armistiţiu. Pace.

MARIŢA: Pace? Slavă ţie, Doamne!

PICU *(se repede la Soldatul adormit),'.* Nene, scoală-te, nene, n-auzi? Pace! E pace!

SOLDATUL *(sare buimac în picioare, apucîndu-şi arma) :* Ce-i, ce este?

PICU : S-a făcut pace cu ruşii.

SOLDATUL : Ce tot îndrugi acolo?

PICU : Ba da, e adevărat. Ştie dumnealui.

SOLDATUL *(apucîndu-l de revere pe Mandache şi zgîlţîindu-l) :* Eşti sigur, nu minţi ?

MANDACHE: S-a anunţat la radio. Dă-mi drumul, ai înnebunit? *(Soldatul îl lasă.)* Ce v-a apucat bucuria asta? Acum, nemţii o să ne căsăpească pe toţi.

PICU *(Soldatului) :* Ce ai, nene, ce-ai rămas aşa?

SOLDATUL: Ha? Of, acum pot să dorm! *(Se trînteşte pe divan.)* Trei ani am zăcut în tranşee, oameni buni, trei ani.

MARIŢA : Şi săracu domnu Gigei, care a pornit pe drumuri tocmai acum...

PICU *(trâgînd de Soldat) :* Nene, îmi dai mie puşca? Nu mai ai nevoie de ea. Mi-o dai ? Ce om afurisit! Doarme ca un butuc.

MANDACHE : Ascultă, băieţaş, nu te duci tu pînă-n stradă, să vezi ce se mai întîmplă?

MARIŢA : Lasă copchilul în pace, domnu Mandache. Dacă ai atîta coraj, du-te dumneata. Na, că iar a început!

(Se aud din nou împuşcături.)

MANDACHE *(sărind speriat):* Unde-i beciul?

PICU *(de la fereastră, jubilînd) :* Tii, ce mai tumbă! Drept în scăfîrlie l-a nimerit.

MARIŢA *(venind la fereastră) :* Pe cine ?

PICU : Un neamţ. Uite-1 colo, tocmai la colţul străzii, întins pe jos.

MANDACHE *(venind şi el, tremurînd de frică, la fereastră) :* Un neamţ? Cine a putut să tragă în el? Doar n-au intrat ruşii.

PICU : Zău că-i neamţ, are chipiu cu cap de mort. Şi nu-i vezi pe ceilalţi cum aleargă în toate părţile? Parcă le-ar fi turnat cineva după ceafă praf de scărpinat. *(Rîde.)*

MANDACHE : Aoleu, să vedeţi ce-o să păţim acum! Pe toţi au să ne omoare! Auziţi? *(Se aud,în adevăr, rafale puternice.)* V-am spus eu. Unde să m-ascund ? Unde-i beciul? *(Ia din nou pătura, şi-o pune în cap şi se ghemuieşte sub ea, într-un colţ.)* Eu nu sînt aici.

PICU *(de la fereastră):* S-a golit strada. *(Dă s-o zbughească pe uşă, dar Mariţa-l apucă de mînecâ.)*

MARIŢA : Încotro, ghiavole?

PICU *(smulgîndu-se, rugător) :* Lasă-mă, mătuşă, i-a căzut neamţului automatul. Mă întorc îndată, zău că mă întorc. *(Se smulge şi fuge.)*

MARIŢA *(ieşind şi strigînd după el) :* Picu! *(Reintră.)* Copchil nebun! Numai de nu i s-ar întîmplă ceva. *(De afară se aude vocea doamnei Verdescu:* Mariţo, Mariţo!) Doamne, aista-i glasul duduii!

(Pe uşă-şi fac apariţia, murdari şi speriaţi, Olimpia şi Gigei.)

OLIMPIA : Mariţo, ne-au prădat, ne-au omorît!

GIGEL *(isteric):* Nu mai ţipa, maman, nu mai ţipa, că... *(începe să plîngâ-n hohote.)*

MARIŢA *(mîngîindu-l şi împingîndu-l într-un fotoliu):* Stai, domnu Gigei, linişteşte-te, eşti cu baba aici, nu te lasă baba.

GIGEL *(smiorcâindu-se) :* Mi-au dat o palmă şi un picior. M-au ameninţat cu pistolul.

MARIŢA *(Olimpiei):* Da' ce s-a întîmplat, duduie?

OLIMPIA *(văicârindu-se):* Ne-au oprit nemţii la barieră, Mariţo, şi ne-au dat jos din maşină. Ne-au luat maşina şi tot ce aveam în ea. *(începe să bocească.)* Vai de zilele noastre! Am ajuns lipiţi pămîntului! Şi caseta cu bijuterii mi-au luat-o!

MARIŢA : Lăsaţi, duduie, sănătate să fie, că restul...

OLIMPIA *(deodată furioasă):* Restul! Sigur, ce-ţi pasă ţie, slugă nerecunoscătoare, de averea noastră şi de viaţa noastră ?! Nişte criminali sînteţi cu toţii, nişte criminali. Costică a fugit ca un nemernic, în loc să ne apere şi să dea eu maşina peste ei. Să vă blesteme Dumnezeu pe toţi, pe toţi! *(Şi ea, şi Gigei continuă să plîngâ pe-nfundate.)*

MANDACHE *(dînd prudent la o parte pătura)* : Mai trag?

OLIMPIA *(scoțînd un țipăt)* : Gine-i ăsta?

MARIȚA: Domnu Mandache, duduie, nu vă speriați. Domnu Mandache, băcanul din Guza Vodă. S-a adăpostit aici.

•OLIMPIA *(repezindu-se la el)* : Ce cauți în casa mea? *(Smulgîndu-i pledul.)* Marițo, mi-a furat pledul, şi tu stai şi te uiți la el. Ieşi afară!

MANDACHE *(tremurînd de frică)* : Do... do... doamnă Verdescu...

OLIMPIA: Ce doamnă, nici o doamnă! *(Zărindu-l pe Soldat culcat, scoate un țipăt şi mai ascuțit.)* A, dar ăsta cine mai e?

MARIȚA : Un ostaş de-ai noştri, duduie, era tare ostenit săracul.

OLIMPIA: Ce-ai făcut din casa noastră, Marițo? Han, tractir? Lasă, c-o să ne răfuim noi. Vede Dumnezeu din cer şi judecă, n-avea grijă. Scoală-1 şi dă-1 afară. *(Se îndreaptă spre Soldat.)*

GIGEL : Maman, are puşcă, maman. *(Olimpia dă înapoi; în aceeaşi clipă, în uşă îşi face apariția Picu, cu un pistol automat în mînă.)*

PICU : Sus mîinile!

OLIMPIA *(scoate al treilea țipăt, cel mai puternic)* : A! Ruşii! Marițo ! Povirlă, castraveții! *(înclinîndu-se.)* Poftiți, gaspadin, poftiți! *(Dîndu-i un pumn lui Gigei.)* Scoală şi salută, tîmpitule.

GIGEL *(pierdut, ploconindu-se)* : Gaspadin...

OLIMPIA : Bine ați venit.

GIGEL *(automat)* : Bine ați venit. *(Picu a rămas stupid de mirare şi cu gura căscată.)*

MARIȚA *(furioasă, lui Picu)* : Leapădă blestemăția ceia din mînă, că de nu, îți trag o chelfăneală de mă ții minte.

OLIMPIA *(speriată):* Ai înnebunit, Marițo? *(Către Picu.) Excusez,* gaspadin. *Elle est foile...* Nebună. *(Face şi gestul cu mîna la cap).*

MARIȚA : Da' nu vă mai pierdeți cu firea, duduie, e un bagabont. Un copchil de pripas. *(Către Picu.)* Aruncă puşca, n-auzi?

PICU : Asta nu-i puşcă, i-automat.

^OLIMPIA: Doamne, dar îi chiar un plod! *(Urlînd de-*
^ *odată, cuprinsă de furii, şi apucîndu-l pe Mandache de o mînă.)* Afară, golanilor, afară de aici! *(Cu Mandache de mînă, îi dă un picior Soldatului de pe pat şi se îndreaptă amenințătoare spre Picu, dar se sperie de pistolul lui.)* I-ai puşca, Marițo.

(Se aude o explozie puternică şi rafale apropiate de mitra-
! *lierâ. Toți încremenesc.)*

SOLDATUL *(lovit de Olimpia, s-a sculat, amețit, în capul oaselor şi, adormit încă, întreabă)* : Care-i acolo, mă?

PICU *(excitat, de la fereastră)* : Se bat în stradă. *(Pune automatul la ochi, ca şi cum ar trage, şi strigă.)* Poc, poc!

SOLDATUL *(venind la fereastră)* : Cine se bate?

PICU: NU ştiu, nene, dar uite-i pe nemți, nu-i vezi cum trag de după colțul casei?

SOLDATUL *(aşezîndu-se şi aprinzîndu-şi tacticos o țigară)* : Se vede că au venit ruşii.

OLIMPIA *(palidă de frică)* : Chiar se bat, aici, pe strada noastră?

SOLDATUL *(aprobînd din cap, calm)* : Da, trag, da'nu ştiu în cine. Cum să te descurci în brambureala asta? *(întinzîndu-se.)* Of! parcă m-am odihnit oleacă.

Picu *(de la fereastră, tropăind de satisfacție):* Fug, au fugit pe strada cealaltă. *(Repezindu-se la Soldat cu automatul.)* Nene, arată-mi cum se trage.

SOLDATUL *(luîndu-i arma):* Astea nu-s jucării pentru copii. Tu să joci turca. *(Atent.)* Ia, avioane! *(Se aude, în adevăr, zgomot de avioane zburînd jos. Se duce la fereastră, în vreme ce, profitînd de neatenția lui, Picu pune din nou mîna pe automat. De la fereastră, uitîndu-se pe cer.)* Nemțeşti, înghiți-le-ar iadul! *(Fluierat de bombă, apoi, explozie.)* Ptiu! *(Toți stau ghemuiți şi aşteaptă, dar e un răstimp de tăcere.)*

MANDACHE : Să vedeți că aici o să cadă bomba. Oriunde sînt eu, acolo cade bomba.

OLIMPIA: îți arde de glume?

MANDACHE : Zău, madam Verdescu, spun adevărat., Acum două luni, eram la Bucureşti. S-a dat alarma şi am intrat într-un adăpost, într-un bloc. De abia am intrat, şi deodată, ţiu-bum! Praf s-a făcut blocul! Nici nu ştiu cum am scăpat şi am fugit într-alt adăpost, în hala lui Traian. Cum am ajuns, ţiu-bum! Din casa de vizavi nimic n-a mai rămas. *(0 explozie.)* V-am spus eu. Aici o să cadă. Am magnet la bombe, de aceea mi-e aşa de frică.

OLIMPIA *(venind la el şi împingîndu-l spre uşă) :* Ieşi,, ieşi să nu te mai văd aici.

MANDACHE *(speriat)* : Unde să mă duc, madam Verdescu? Cum o să ies afară tocmai acum? *(O nouă explozie. Mandache plonjează după un fotoliu.)*

SOLDATUL *(rîzînd) :* Lasă-1, cucoană, că ori cu el aici, ori fără el, tot cum ne-o fi scris.

MARIŢA *(de la fereastră):* Doamne, ce prăpăd! Arde la primărie.

PICU *(care a tot meşterit la pistol, trage de la fereastră. în aer cu automatul) :* L-am nimerit! Zău că l-am nimerit, în ceafă.

GIGEL *(isteric) :* Maman, trage cu pistolul, maman.

OLIMPIA *(urlînd) :* Luaţi-i arma, au să-l vadă din avion şi o să-mi bombardeze casa.

MARIŢA : Hai, măi băiete, aruncă drăcovenia aceea,. că-ţi dau povirlă.

PICU : I-automatul meu, nu-1 dau nici mort. L-am luat de la nemţi.

SOLDATUL *(filozofic):* Copii de război! Parcă poţi să te înţelegi cu ei ?!

(Afară zgomotele s-au mai liniştit. Avioanele s-au mai depărtat.)

PICU : Cum o să mă primească ruşii voluntar dacă n-am armă ?

SOLDATUL : Iote, bre, vrei să te duci voluntar la ruşi ?

PICU : Da, vreau să mă bat cu nemţii.

GIGEL : Nemţii au cea mai puternică armată din lume. Pînă la urmă, au să-i bată pe ruşi şi au să stăpînească tot pămîntul.

SOLDATUL : Asta o să stăpînească. *(Arată cotul; Picu*

GIGEL : Sînteţi nişte... nişte trădători. Nu-i aşa, maman?

SOLDATUL : Acuma, că s-a făcut pace cu ruşii, ar fi bine să-ţi mai pui lacăt la gură, boieraşule.

GIGEL : Nu e pace, e armistiţiu. Şi nemţii au să se întoarcă şi au să-i snopească pe ruşi cu arma lor secretă. Şi pe voi b să vă închidă. O să vă spînzure.

OLIMPIA : *Tais-toi** Gigei.

PICU *(ameninţător):*Mă, sclifositule!

GIGEL : Maman, mi-a spus mă.

SOLDATUL *(rîzînd, lui Picu):* Vezi, că l-ai ofensat!

MARIŢA *(lui Picu):* De ce te pui cu boierii şi nu-ţi vezi lungul nasului?

PICU *(punînd pistolul la nas):* E prea lung. *(Rîd şi Mariţa, şi Soldatul.)*

MARIŢA : Eu zic, duduie, să treceţi cu vederea. Aşa-i la vreme de tulburare. S-o linişti zarva şi-or pleca cu toţii de aici. Acuma nu-i puteţi arunca în stradă.

SOLDATUL *(scoţîndu-şi bocancul):* Despre partea mea, n-o să prind muşchi aici. Să-mi leg obielele şi o iau din loc. Măiculiţă Doamne, ce-o să se mai mire Ilenuţa cînd m-o vedea!

GIGEL *(astupîndu-şi nasul):* Maman, pute!

OLIMPIA: Să nu-ţi întinzi eîrpele acelea puturoase pe divanul meu, auzi?

SOLDATUL *(cu obielele în mînă, coboară de pe divan şi se aşază pe jos) :* Hei, cucoană, nu zbiera aşa, că nu sînt surd. Cînd ne-asudau picioarele pe drumurile Rusiei, nu vă putea. Ziceaţi că-i parfum de eroi.

Picu : Gata, acum s-a terminat cu boierii, nene, nu te mai amărî.

OLIMPIA : Ce, ce? Cu cine s-a terminat?

MARIŢA: Da' lăsaţi, duduie, vorbeşte şi el vrute şi nevrute. Ii cam trul.

OLIMPIA *(bodogănind furioasă) :* Neruşinaţii!

MANDACHE *(scoţînd capul de după fotoliu)* : Mai trag? *(Iese prudent, ascultînd.)* Of, de-ar veni mai repede ruşii.

* Taci (în limba franceză).

SOLDATUL: Te pomeneşti că ai început să mori de dragul lor!

MANDACHE: Oricum, au să facă ordine. Doar sîntem aliaţi acum.

MARIŢA: Să mă bată Dumnezeu dacă mai înţeleg ceva. La tejghea, la băcănie, toată ziua-i blestemai pe ruşi, şi acum... ^

MANDACHE: EU? îi blestemăm eu? Baţi cîmpii! Vorbeam aşa, mai aspru, pentru că aşa era politica. Dar ce era în inima mea...! Ce poţi dumneata pricepe!

MARIŢA: Asta zic şi eu, că nu pricep nimic.

MANDACHE: Păi, vezi? Atunci, taci din gură.

OLIMPIA: Da, da, să-ţi ţii gura, Mariţo, că spui numai prostii.

PICU: La ruşi toţi îs boieri. Cînd or veni ei şi te-o face cineva proastă, ţaţă Mariţo, îndată ai să-i răspunzi: „Prost eşti dumneata!" şi n-o să poată zice nici circ.

SOLDATUL *(care a terminat, ridicîndu-se de jos)*: Se poate. Asta se poate. Ei, atunci, bogdaproste pentru găzduire. Eu m-am cam dus. *(Luminîndu-se din nou la gîndul care-i vine.)* Phi, ce-o să se mai cruceascâ Ilenuţa cînd m-o vedea! *(Către ceilalţi.)* De doi ani n-am mai fost acasă. *(Rîde, minunîndu-se singur.)* Măi, măi, nici nu-mi vine a crede» Ei, s-auzim de bine! *(Se îndreaptă spre uşă.)*

PICU: Stai, că merg şi eu, nene. *(Către Mariţa.)* Cu maşina o să vin, ţaţă Mariţo, nu uita. Şi cu conserve de peşte. Trăiască piraţii!

(Dă să iasă. în clipa aceasta, uşa se izbeşte violent, şi în încăpere pătrunde un muncitor de vreo patruzeci de ani. Are o puşcă-mitralierâ. Cu o privire cuprinde încăperea, studiind mai mult locul decît oamenii. Apoi strigă spre afară: Axinte! Constantine! Aici! *Apar încă doi muncitori, cărînd o mitralieră. Cei din încăpere au urmărit, înmărmuriţi, scena.)*

PRIMUL MUNCITOR *(pe care-l cheamă Alexandru)*: Aici, în dreptul uşii, fraţilor. *(Pune şi el mîna şi instalează mitraliera. Către ceilalţi din încăpere.)* Unde-i scara de la pod?

OLIMPIA: Cine eşti dumneata şi cu ce drept...?

ALEXANDRU: Benzile, Constantine! Repede! *(Constantin iese. Alexandru se uită în stradă; către Axinte.)* Şi grupul celălalt a ocupat casa. Uite ţeava mitralierei la fereastră.

OLIMPIA: N-auzi, domnule, cine v-a dat voie să pătrundeţi în casa mea? *

ALEXANDRU: Trebuie să oprim scurgerea unei coloane germane de artilerie. Dumneata eşti stăpîna casei?

OLIMPIA: Da, eu sînt.

ALEXANDRU: Ne pare rău, dar casa e bine aşezată, şi avem şi peste drum un cuib de mitralieră. De aici şi de acolo putem bate toată strada. *(Către Constantin, care vine cu un sac.)* Le-ai adus, Constantine?

CONSTANTIN: Adus.

AXINTE *(rîzînd)*: A vorbit şi mutul. Vezi să nu-ţi strici gura.

OLIMPIA: Voi nu sînteţi armată. Nu vă dau voie, nu vă cunosc.

CONSTANTIN *(meşterind la mitralieră, împreună cu Alexandru)*: O să facem noi cunoştinţă mai tîrziu.

AXINTE *(se scoală şi-i întinde mîna)*: Cu onoare mă prezint, Axinte Buzilă, ciocănar, parle franse?

OLIMPIA *(sufocată, nu găseşte replica)*: Ptiu! *(îl apucă pe Gigei de mînă şi iese.)*

AXINTE: Ce mai cucoană! Scuipă şi nu ştie franţuzeşte.

PICU *(lui Alexandru)*: Nene, chiar o să vă bateţi cu nemţii?

ALEXANDRU *(nedîndu-i atenţie, către Mariţa)*: Unde-i scara de la pod, mătuşă?

MARIŢA: Dacă vă bateţi cu nemţii, au să farme casa.

ALEXANDRU: De, s-ar putea.

MARIŢA: Vai de mine, ce-o să spună duduia?

AXINTE: O să spună şi ea ptiu! şi gata. Că altceva nu ştie. Hai, mătuşă, arată-mi scara, că n-avem vreme de pierdut. *(Către Alexandru.)* Rămîn în pod?

ALEXANDRU:, Dacă ai cîmp bun de tragere, da.

AXINTE: Hai, mătuşico. Nici nu ştii ce băiat vesel sînt! *(O apucă de mînă şi iese.)*

ALEXANDRU *(lui Constantin, care lucrează la mitralieră)*: Gata, Constantine?

CONSTANTIN: Gata.

ALEXANDRU *(uitîndu-se la cei din încăpere. Lui Picu) :* Tu s-o ştergi de aici, să nu te-alegi cu capul spart. *(Către Soldat.)* Ai armă ?

SOLDATUL : Şi ce dacă am ?

PICU : Nene, eu am automat, nene.

ALEXANDRU *(Soldatului, care se îndreaptă spre uşă) :* încotro?

SOLDATUL *(privindu-l cu oarecare sfială)* : Acasă. Nu-ţi convine?

CONSTANTIN *(de la uşa terasei):* Trec iar. *(Se aude zgomot de maşini.)*

ALEXANDRU: Artileria? *(Vine spre fereastră.)*

CONSTANTIN: NU, camioane.

ALEXANDRU *(care rămîne instalat la fereastră, cu puşca-mitralierâ în bătaie, către Soldat) :* Nu ne-ajuţi să le dăm la cap ?

SOLDATUL : S-a terminat războiul.

ALEXANDRU : Războiul nostru de-abia acum începe.

PICU : Nene, v-ajut eu, ştiu să trag... Am automat, captură...!

SOLDATUL : N-am chef să-mi pun pielea în băţ la spartul tîrgului. Trei ani am stat pe front.

CONSTANTIN : Lasă-l să se ducă învîrtindu-se. Mama lui de chiabur!

SOLDATUL : De ce mă-njuri, mă? Ce, eşti majurul meu?

MANDACHE : Eu... eu vreau să plec. Nu vreau să fiu amestecat în treburile voastre. *(Schiţează gestul dea pleca, dar se vede bine că-i e frică. Către Soldat.)* Vii ?

PICU *(lui Alexandru) :* Lasă-i, nene, nu-ţi fie frică, rămîn eu cu voi. Am automat. Am şi' tras cu el.

ALEXANDRU: Ce spui, mă ţîcă? *(Celorlalţi doi.)* Hai, căraţi-vă! *(Lui Picu.)* Du-te de spune-i şi cucoanei că-i mai bine pentru ea să plece.

PICU : Da' mă laşi să trag şi eu de la fereastră, da? *(Iese.)*

MANDACHE : Eu... mă duc şi eu... *(Iese.)*

ALEXANDRU *(către Soldat)* : Ce mai stai şi încurci locul?

SOLDATUL : Nu stau. *(Se aşazâ.)* De ce m-a făcut chiabur ăla, că toată viaţa am argăţit ?

ALEXANDRU : Văd că dai bir cu fugiţii, împreună cu negustorul şi cucoana.

SOLDATUL : Sînt de aici din judeţ. De doi ani nu mi-am mai văzut nevasta şi copilul. Pînă deseară sînt acasă.

ALEXANDRU: Ai un copil? Hai, du-te acasă. Constantine, ne fac semn de dincolo, bagă de seamă.

SOLDATUL: Aşa că, mă duc... *(Dar nu se mişcă.)*

ALEXANDRU *(continuînd să supravegheze strada) : Zece* ani am zăcut în puşcărie, şi numai eu ştiu cum am aşteptat ziua de azi. Aşa că nu-mi povesti tu ce-nseamnă aşteptarea. *(Pauză.)* Dar dacă o să mor azi, nu-mi pare rău.

CONSTANTIN: Sst! *(Se aude zgomot de maşini grele, care se apropie. Soldatul s-a ridicat şi el pe jumătate. Alexandru îşi fixează arma.)* Vin!

ALEXANDRU *(lui Constantin) :* Lasă-i să se apropie.

(O aşteptare încordată, în care nu se aude decît, surd, zgomoţul maşinilor care se apropie.)

SOLDATUL : Cum să nu-ţi pară rău că mori ? Ce vorbă-i asta?

ALEXANDRU *(atent la ce se întîmplă afară):* Ce zici? Pentru că o să mor într-o ţară liberă, cap sec ce eşti! *(Zgomotul coloanei creşte ameninţător.)* Atenţiune, Constantine. Foc!

(Odată cu rafalele mitralierei şi cu urletele care se aud de afară, cade

Cortina

TABLOUL 2

Spre asfinţit. încăperea poartă urmele unei lupte crîncene. Mitraliera nu mai e în cameră. Se aud din cînd în cînd focuri izolate, dar trase din altă parte a scenei. în încăpere, în prim-plan, într-un colţ, stau înghesuiţi: Olimpia, Gigei, Mandache. în cealaltă parte,' este rănit Axinte. Mariţa îi umezeşte din cînd în cînd buzele. La fereastră, stă la pindă Soldatul. îşi pune capela în ţeava armei şi o întinde în golul ferestrei. Se aude o rafală scurtă. Soldatul trage repede capela şi o cercetează.

SOLDATUL : Mama voastră de ştronţi! Aţi prins rădăcini acolo ?

15-2757

OLIMPIA : Nu-i mai stîrni, nenorocitule. Nu v-ați săturat cît mi-ați sfărîmat casa?

MANDACHE : Cînd au să intre nemții aicea, au să ne scoată la toți mațele cu baioneta. Credeți că au să stea să aleagă între noi și ăștia?

GIGEL : Mi-e frică, maman!

OLIMPIA *(strîngîndu-l Ungă ea)* : Lasă, băiatul mamei, te scapă mama, odorul meu. Ieșim noi de aici. *(Pauză.)* Iar aiurează golanul ăla.

AXINTE *(aiurind, antă):* Frunză verde din grădină, arde inima în mine...

MARIȚA *(duioasă) :* Taci, flăcăule, taci... Of, mi se rupe inima cînd îl aud!

AXINTE : Și n-am cui să mă jelesc... Grenadele! Aruncă grenadele! Foc ! Foc ! *(S-a ridicat puțin și, extenuat, cade.)*

MARIȚA : Of! of! săracul de tine, cine știe de unde ai venit să mori aici ?!

SOLDATUL : Moaie-i buzele cu apă, țață Marița. Așa-i cu ăștia pușcați în pîntece. *(Pauză.)* De unde să vină? îi de aici, din tîrg, de la fabrică. Mi-a spus cel mai mare peste ei, Alexandru. Toți trei sînt muncitori.

OLIMPIA *(bodogănind) :* De-ar crăpa odată, să nu se mai văicărească atît. Marițo! Adu-i un pahar cu apă și o bucată de zahăr lui domnu Gigei, uite-i ce palid îi.

SOLDATUL : Mititelul!

MARIȚA *(care s-a ridicat instinctiv la glasul stâpinei, se răzgîndește) :* Da'lăsați, duduie, că n-are nimic domnu Gigei. *(Arătînd spre Axinte.)* Pe cînd aista moare, săracul. *(Se așază lingă rănit.)*

GIGEL : Maman, zice că n-am nimic. *(Se smiorcăie.)*

OLIMPIA : Să te duci imediat, Marițo, auzitu-m-ai? *(Marița, ezitînd și bodogănind, iese.)*

SOLDATUL *(printre dinți) :* Lepră.

OLIMPIA : Ce-ai spus ? '

SOLDATUL : Vorbeam singur.

MARIȚA *(reintră cu zahărul. Ia cana de lîngă rănit și vine la Gigei) :* Poftim.

OLIMPIA: Ce-i porcăria asta? Adu un pahar curat.

MARIȚA *(exasperată) :* Da'mai adu-ți și mata singură, duduie, că doar ai picioare. *(Se duce la rănit.)*

OLIMPIA *(sufocată):* Ce, ce?

SOLDATUL : Se vede treaba că ai dop la urechi, cucoană. De ce nu te grijești? Te speli, și gata, trece. A zis I să-ți mai aduci și singură.

MARIȚA *(bodogănind) :* Da' zău așa. Moare omul, și dumnealor le arde de zaharicale.

OLIMPIA *(turbă de furie, dar se stăpînește)* : Lasă, ai să vezi tu că este un Dumnezeu în cer, Marițo.

SOLDATUL : Da' dă-i odată pace lui Dumnezeu, cucoană, c-o îmbătrînit moșneagul. Stă cocoțat acolo sus și-i trage la aghioase. *(Deodată atent, trage un foc de armă. Apoi, satisfăcut.)* Așa, Fritz, capul la cutie. *(Mică pauză.)* S-o ramolit Dumnezeu, că altfel n-ar îndura ce-i pe lume.

AXINTE: Bădie Alexandru, bădie Alexandru... să nu uiți să spui că eu... *(începe să rîdâ, apoi cîntâ.)* Și'n-am cui să mă jelesc, să spun pe cine doresc... *(Scoate un țipăt lung.)* Aaa!

MARIȚA *(pierdută de îngrijorare) :* Măi băiete, măi băiete, ce să fac eu cu tine?

SOLDATUL : Udă-i buzele, țață Marițo, că altceva n-ai ce-i face. Cîți pușcați în pîntece am văzut eu, mamă, mamă!

MANDACHE *(sărind în sus și urlînd) :* Vreau să plec de aici, vreau să plec!

SOLDATUL *(apucîndu-l violent de guler) :* Mă, să nu urli, să nu urli, că te calc în picioare! *(Mandache cade pe scaun, fleașcâ. Soldatul, explicativ.)* Pe nevricoșii ăștia trebuie să-i scuturi, că altfel o iau razna. *(Cu solicitudine, către Mandache.)* Așa-i că ți-e mai bine?

MANDACHE *(topit):* Hî?

SOLDATUL : Ei vezi! Și să știi că dacă începi iar, te pocnesc drept în moalele capului. *(Se duce înapoi la fereastră. Fluieră încet o melodie populară. Apoi.)* Ăla, Alexandru, zicea că o să ne dea pămînt acum. C-o să vină acum și rîndul nostru, al poporului, la dreptate.

MARIȚA : Dacă te iei şi dumneata după ei! Nu-i vezi că sînt nişte amărîţi de oameni ca şi noi? In loc să te fi dus acasă, la nevastă şi la copchil, ai să-ţi laşi oasele pe aici.

SOLDATUL *(filozofic) :* De, asta cam aşa e. *(Pauză.)* Batîr mi-am mai răcorit şi eu sufletul trăgînd între-ăştia.

OLIMPIA : Mare scofală. Acuma v-au prins ei pe voi, ca pe nişte şoareci în capcană, şi scăpare n-o s-aveţi.

SOLDATUL : Dar tunurile tot n-au trecut.

OLIMPIA : Au luat-o pe cealaltă stradă.

SOLDATUL : Parcă acolo nu-i aşteaptă alţii ?! N-auzi ce-i în oraş? A întors şi armata noastră armele împotriva lor. *(Zgomot de luptă îndepărtată.)* N-au trecut. Asta e!

OLIMPIA : Au să treacă peste leşurile voastre. Zău, mă mir, dumneata eşti ţăran de-ai noştri, cuminte, nu ca bolşevicii ăştia de muncitori, care n-au ce pierde. Se vede că nu ţii nici la familie, nici la pămînt, că altfel...

SOLDATUL : Altfel ce ?

OLIMPIA : Ai făcut o prostie, ai făcut-o. Dar acum de ce n-o îndrepţi, pînă nu-i prea tîrziu? *(Se ridică şi vine la el.)* Cît sînt ceilalţi în pod, dumneata...

AXINTE : Apă, apă! *(Olimpia ridică din umeri, enervată.)*

SOLDATUL : Ce spuneai să fac eu ?

OLIMPIA *(scoţînd din buzunar o pînză albă):* Scoţi basmaua asta pe fereastră,- şi gata.

SOLDATUL: Cum gata?

OLIMPIA : Păi, intră nemţii în casă, şi pe noi ne lasă în pace, că i-am chemat.

SOLDATUL: Şi ceilalţi? *(Arată cu capul spre pod.)*

OLIMPIA : Treaba lor. Să se răfuiască cu ei. Au ce-au căutat. *(Ii întinde basmaua.)* Vrei?

MANDACHE : Iţi dau şi bani.

MARIȚA *(repezindu-se şi smulgîndu-i basmaua):* N-ai nici oleacă de ruşine în mata, duduie.

SOLDATUL *(dînd-o la o parte pe Mariţa. Ameninţător, spre Olimpia) :* Care va să zică, aşa, cucoană : flutur basmaua, îi chem pe nemţi să-i omoare pe ăştia şi plec cu dumneata la braţ la plimbare. *(Urlînd la ea.)* Lepră, lepră ciocoiască! *(Ridică mîna s-o lovească, dar în clipa aceea se aude o împuşcătură şi Soldatul, care din nebăgare de seamă şi-a lăsat spatele descoperit, în dreptul ferestrei, scoate un strigăt scurt şi, prinzîndu-şi braţul sting cu mîna dreaptă, se lipeşte ameţit de perete.)*

OLIMPIA *(smulgîndu-i Măritei basmaua):* Gigele, fii gata! *(Se repede cu basmaua la fereastră, dar Mariţa se aşazâ în faţa ei.)*

MARIȚA : Nu, duduie!

OLIMPIA ***(O** îmbrînceşte) :* Ţine-o, Mandache! *(A ajuns la fereastră şi face semn cu basmaua strigînd.)* Ajutor! *Freunde, freundel**

SOLDATUL : Ia arma, ţaţă Mariţo. *(Mariţa îl împinge pe Mandache, care'se împiedică şi cade. Apucă puşca Soldatului, dar nu ştie ce să facă cu ea.)*

OLIMPIA *(de la fereastră):* Au văzut! Vin! Vin! *(Se repede sâ-l ia pe Gigei.)* Repede, Gigei. *(Se îndreaptă spre uşă, cu Mandache după ei.)*

SOLDATUL / Trage în nemţi, mătuşă! Nu-i lăsa! *(Mariţa, stîngaci, scoate puşca pe fereastră şi trage. De afară se aud rafale. Olimpia, care a întredeschis uşa, dă repede înapoi, trăgîndu-l- pe Gigei după zid. Uşa interioară se deschide şi apare Picu^ strigîndu-l pe Soldat.)*

PICU: Nene, nene! *(îl vede lipit de perete şi de-abia atunci înţelege. Se repede la fereastră şi începe să tragă cu automatul, strigîndu-i Măritei.)* Ţaţă Mariţo, cheamă-1 fuga pe nenea Alexandru, fuga! *(Mariţa iese, în vreme ce Picu continuă să tragă. Intră Alexandru, cu puşca-mitralieră. O instalează la fereastră şi trage şi el. După o clipă, îl opreşte pe Picu.)*

ALEXANDRU : Gata. Nu mai risipi cartuşele. Se retrag. Du-te şi spune-i lui Constantin să rămînă la fereastra de la pod. *(Picu iese. Vâzîndu-l pe Soldat, care a căzut jos, şi pe Mariţa aplecată asupra lui, o întreabă.)* E rănit grav?

MARIȚA *(care-i desface vestonul Soldatului) :* Nu ştiu.

* Prieteni, prietenii (în limba geimană).

ALEXANDRU *(obligat să rămină la fereastră)* : Cum s-a întîmplat ?

OLTMPIA *(bîlbîindu-se)* : Au început nemții să tragă şi... şi atunci... el a căzut. Nu-i aşa, Marițo?

MARIȚA *(care a privit-o lung):* Dă-mi mai bine ceva să-l leg.

OLIMPIA: Îndată, Marițo, îndată. *(Iese.)*

MARIȚA : La braț e rănit.

OLIMPIA *(reintrînd) :* Am adus şi nişte rom. *(Marița îi dă Soldatului să bea. Acesta începe să-şi revină. Geme.)*

MARIȚA : Nu-i nimic, omule, numai la braț eşti rănit. Stai să ți-l leg de gît.

SOLDATUL *(mişcîndu-se cu greu) :* Mulțumesc, am avut o amețeală.

ALEXANDRU : Te doare rău?

SOLDATUL: încă nu simt, e amorțit. *(Se ridică.)* Era să dau ortul popii. Ai o țigară?

ALEXANDRU *(întinzîndu-i țigara) :* Stai liniştit. Nu-ți risipi puterile.

SOLDATUL *(se aşază pe un scaun. Arătînd cu capul spre grupul Olimpiei) :* Au încercat să-i cheme pe nemți în casă.

ALEXANDRU *(privindu-i, ridică din umeri) :* Ce te miri? I-au chemat ei şi în țară.

PICU *(intrînd):* Nenea Constantin a spus că nu mai are decît douăzeci de cartuşe.

ALEXANDRU : Picu,- du-i pe dumnealor în odaia din fund. Şi să nu mai ieşi de acolo. .

PICU: Am înțeles, generale. *(Către grupul Olimpiei.)* S-a auzit? Executarea! *(Aceştia ezită. îndreaptă automatul spre ei.)* Uşchi! *(Cei trei o tulesc repede spre uşă, conduşi de Picu.)*

ALEXANDRU *(rîde) :* Năzdrăvan flăcăuaş! *(Apoi, arătînd cu capul spre Axinte.)* Cum îi merge tovarăşului meu ?

SOLDATUL : N-apucă seara. Ați fost împreună la închisoare ?

ALEXANDRU : Nu.

MARIȚA : E singur ?

ALEXANDRU : Are o mamă bătrînă.

MARIȚA *(careşi-a reluat locul lîngărănit):* Vai de ea, săraca.

SOLDATUL : La drept vorbind, nici noi nu cred să mai apucăm seara. Dacă nu vin ruşii, ne-am dus pe copcă. Eu nu mai am decît trei cartuşe.

ALEXANDRU : Mai am eu două încărcătoare. Cînd s-or termina, Constantin şi cu mine o să încercăm să ne croim drum în stradă cu grenadele. Voi o să spuneți că v-am ținut cu sila aici.

PICU *(a intrat şi a ascultat replica)* : Şmecher mai eşti, generale. Dar de onoarea piraților n-ai auzit?

ALEXANDRU : Tu să nu-ți iei nasul la purtare, că nu ne jucăm aici.

PICU *(surprins de admonestare, se apropie de Alexandru) :* Zău, nene, că n-am spus în bătaie de joc. Te-ai supărat ?

ALEXANDRU *(cu un gest brusc îl apucă şi-l sărută pe păr) :* Hai, uşchi de lîngă fereastră, cum spui tu.

MARIȚA : N-a avut cine să-l crească, de aceea-i aşa de sturlubatic.

ALEXANDRU *(cu interes sensibil):* N-ai tată? *(Picu clatină, din cap.)*

MARIȚA *(rîzînd) :* Da' vrea să se facă colonel. Nici mai mult, nici mai puțin.

ALEXANDRU : De ce nu? Acuma, dacă o să învețe, poate să ajungă şi.general.

MARIȚA : Bagă-i şi dumneata gărgăuni în cap, parcă n-are de ajuns. Vino mai bine şi ajută-mi să-l aşez pe băiatul ăsta. *(Picu o ajută să aşeze rănitul.)*

AXINTE : în huci, la Buciumeni, pe cărarea cu sălcii... lîngă izvor... *(Rîde încet.)*

ALEXANDRU *(îl roagă printr-un gest pe Soldat să-i ia locul şi vine Ungă rănit) :* Axinte, eu sînt, nu mă recunoşti ?

AXINTE : Te-a ars soarele... Ai obrajii îmbujorați... şi dinții ca nişte pietricele albe. *(Rîde încet.)*

ALEXANDRI^ : Sînt eu, Alexandru, Alexandru.

AXINTE *(mecanic) :* Alexandru... *(Apoi, apropiindu-se de realitate.)* Alexandru *(lucid)...* tovarăşe Alexandru, mor. Eu... *(începe iar să rîdăşi cîntă.)* Frunză verde din grădină... *(Scoate un geamăt şi tace. Picu îşi şterge ochii cu pumnul.)*

PICU : 11 cunoşti de mult, nene?

ALEXANDRU *(clatină din cap):* De aseară numai, E un utecist.

PICU : Ge-i aia?

ALEXANDRU : Adică un membru al Uniunii Tineretului Comunist. Aşa cum ai să fii şi tu, poate. *(Zîmbindu-i.)* E mai interesant decît să fii pirat.

PICU: De ce nu? Şi tata e comunist.

ALEXANDRU : Parcă spuneai că n-ai tată.

PICU : E închis. Am colindat pe la toate puşcăriile din ţară, să aflu ceva despre el, dar n-am aflat nimic. De peste tot m-au gonit.

ALEXANDRU : Cum îl cheamă?

PICU : Al... *(ll priveşte şi începe să rîdă.)* Uite ce întîmplare ! Ca pe dumneata, Alexandru.

ALEXANDRU *(tulburat puţin) :* Da, e în adevăr o întîmplare. *(Se duce la fereastră, lîngă Soldat. Se uită afară.)* Nici o mişcare! Se vede că aşteaptă să se întunece. *(Pauză. Cu alt glas.)* Şi eu am un băiat.

MARIŢA : O fi mare acum, nici n-ai să-l mai recunoşti.

ALEXANDRU : Da. Trebuie să fi crescut mare. *(Pauză.)* De fapt, nici nu ştiu dacă mai trăieşte. După ce am fost arestat, l-au căutat tovarăşi de ai mei, şi nu i-au dat de urmă. *(Oftează adînc.)*

SOLDATUL: Iaca, asta nu pot pricepe, să mă tai! Şi eu mi-am lăsat nevasta şi casa şi am plecat la război. Dar m-au luat cu sila. Pe cînd dumneata ţi-ai lăsat copilul în voia soartei cu bună ştiinţă.

ALEXANDRU *(după o pauză, răspicat) :* Da, l-am lăsat cu bună ştiinţă.

SOLDATUL : Ei vezi! Asta nu-i îngăduit, frate-mim

ALEXANDRU : Dar tu de ce ai rămas azi aici şi nu te-ai mai dus acasă? Nu te-a ţinut nimeni cu sila. Şi cine ştie dacă mai apuci ziua de mîine.

SOLDATUL *. Eu?

ALEXANDRU : Da, tu.

SOLDATUL *(încurcat) :* Păi... dracu să mă ia... m-a făcut ăla chiabur şi mi-a fost nu ştiu cum să vă las singuri tocmai la greu şi să mă duc la ale.mele.

ALEXANDRU : Atunci nu mai spune că nu pricepi. Crezi că mie uşor mi-a fost să mă despart de băiat? poate pentru totdeauna? Nu, prietene, nu mi-a fost de loc uşor. Dar nu se putea altfel. Nu se poate, oameni buni, să te gîndeşti numai la tine. Dacă ar mai fi nevoie, tot aşa aş face.

PICU *(impresionat) :* Lasă, nene, nu te mai amărî. Ce, crezi că un copil nu se poate descurca şi singur? Uite la mine!

ALEXANDRU *(cu duioşie, cuprinzîndu-l cu braţul pe după umeri şi surîzîndu-i) :* Nici nu ştii cît mă uit, „piratule"! De cînd te-am văzut, numai la tine mă uit. *(Pauză.)* în temniţă, cînd eram schingiuit sau bolnav, mi se întîmplă uneori să cred că nu mai scap. O singură dorinţă aveam atunci : să-mi strîng băiatul în braţe şi să-i spun : daca n-ai să duci lupta şi credinţa lui tată-tău mai departe, să ştii că el a murit degeaba, şi o să se răsucească în mormînt în vecii vecilor. Şi l-aş fi pus să jure. Pe urmă, nu mi-ar mai fi păsat de nimic. *(Surprins de intrarea lui Constantin, pe alt ton.)* Ce-i, Constantine? De ce-ai părăsit postul?

CONSTANTIN *(e bandajat la cap) :* Nu mai am nici un cartuş în bandă.

SOLDATUL : Se apropie funia de par.

ALEXANDRU : Dă-i automatul tău, flăcăule.

Picu *(ezită) :* E... captură, nene... l-am luat de la nemţi cu mîinile mele.

CONSTANTIN *(luîndu-i automatul) :* Lasă, că-ţi fac eu rost de un tun. *(Scoate încărcătorul şi fluieră a pagubă.)* Gol! *(îi întinde arma înapoi.)* Poţi să-l fotografiezi. *(Se duce întîi la rănit, apoi la Soldat, la fereastră.)* Lasă-mă pe mine. Tot nu poţi trage bine cu o mînă. *(îi ia arma, se aşazâ lîngă Alexandru, pe care-l bate afectuos pe umăr.)* Aşa bătrîne ! împreună, pînă la sfîrşit.

ALEXANDRU : împreună, Constantine.

CONSTANTIN *(arâtînd spre afară) :* Noroc că nu atacă.

ALEXANDRU : Cred că pregătesc ceva. Prea s-au liniştit.

SOLDATUL : Vă spun eu, toată nădejdea e în ruşi, altfel, ne curăţăm. Baremi ăştia micii de-ar apuca vremuri mai bune, că noi...

PICU : Nu-i aşa, nene, că de acum înainte n-au să mai fie boieri? Ei nu mă cred. Zic că mint. *(Arată spre Mariţa şi Soldat.)*

ALEXANDRU : Nu. N-au să mai fie. Va fi sărbătoare şi pe strada noastră. Doamne, Doamne, ce n-aş da să văd ţara asta peste vreo zece-cincisprezece ani! Ce zici, Constantine ?

CONSTANTIN *(începe să fredoneze)* : Sculaţi, voi oropsiţi ai vieţii...

(Alexandru i se. alătură. Cintâ amîndoi, cu glas scăzut, cu privirile departe. La auzul cintecului, rănitul a tresărit, s-a ridicat puţin şi începe şi el să cînte. Alexandru vine lîngă el şi-l susţine pe după umeri. Dar după un timp, capul lui Axinte se pleacă frînt. Alexandru face semn celorlalţi să tacă şi se apleacă asupra lui. îi închide ochii. Constantin, de la fereastră, îşi şterge o lacrimă. Toţi au venit şi stau in picioare, cu capetele plecate, lîngă mort. Apoi Alexandru îl acoperă cu haina. îi pune mina pe umăr lui Picu şi-i spune.)

ALEXANDRU : Să nu uiţi niciodată. A murit un comunist.

PICU : N-am să uit.

(Afară, zgomotul bătăliei, care n-a dispărut nici o clipă, creşte bruse. Toţi. se reped, la fereastră. Apoi exploziile se răresc.)

SOLDATUL *(cu euforie)* : Sînt încolţiţi rău! Încă puţin dacă rezistăm, fraţilor, am cîştigat partida.

CONSTANTIN : Să fii sănătos! Partida e cîştigată de mult.

SOLDATUL : Bine, bine, dar vreau să mă bucur şi eu de ea. Na, că iar au început să tragă! *(Se aud în adevăr cîteva împuşcături apropiate.)*

PICU *(strîmbîndu-se spre afară):* Zbîrci! Zbîrci!

CONSTANTIN : Au să atace din nou.

ALEXANDRU : Să păstrăm cartuşele. O să-i oprim cu grenade. *(Lui Constantin.)* Tu rămîi cu puşca-mitralieră gata pentru orice nevoie. *(Soldatului.)* Poţi arunca cu stînga?

SOLDATUL : Pot, n-avea grijă.

ALEXANDRU : Şi tu, Picu, ia puşca.

PICU: Aşa mai zic şi eu. *(Constantin ia puşca-mitralieră, Picu arma Soldatului, iar Alexandru şi Soldatul — grenadele, cu care se aşază la uşă.)*

MARIŢA: Şi eu ce fac? Trăsni-i-ar Dumnezeu să-i trăsnească!

Pier : Mata stai în fotei şi te uiţi, ca la teatru. îţi dăm bilet de rangul întîi. *(E un răstimp de tăcere şi aşteptare încordată, în care nu se aud decît împuşcăturile rare de afară.)*

CONSTANTIN : A scos unul capul şi se uită încoace. Dar nu mişcă. S-a tras înapoi.

PICU *(după o pauză, încet) :* Odată, la noi la Constanţa...

ALEXANDRU *(tresărind):* Eşti din Constanţa?

PICU : Da. Tata era muncitor acolo.

ALEXANDRU *(surescitat) :* Şi te cheamă Picu?

SOLDATUL *(enervat, deşi cei doi vorbesc aproape în şoaptă) :* Dar mai ţineţi-vă gura. De taifas le arde!

ALEXANDRU *(încet, dar foarte surescitat) :* Ăsta-i numele tău adevărat, sau... ?

PICU: E o poreclă! Mă cheamă Gheorghe. *(Văzind cumplita tulburare a lui Alexandru.)* Ce ai, nene?

ALEXANDRU : Gheorghe!

CONSTANTIN: Vin, Alexandre! Sînt cinci!

ALEXANDRU *(izbucnind) :* Să fie şi o sută! Mi-am găsit feciorul! *(Sare în picioare, deschide uşa şi aruncă grenadele.)* Na-vă, măi!

CONSTANTIN *(jubilînd) :* Fug! Fug! *(Strigînd pe fereastră.)* Ţi-ai uitat casca, Fritz! Ţi se vede fundul!

ALEXANDRU *(reintrînd în cameră, se repede la Picu şi-l ia în braţe) :* Gheorghieş!

PICU : Nene, nene, îmi rupi oasele! Ţaţă Mariţo!

ALEXANDRU *(beat de bucurie) :* Nu pricepi, Gheorghieş? Sînt tatăl tău. Alexandru Leca mă cheamă. Muncitor din Constanţa.

PICU : Dar, dar...

MARIŢA: Ira, Doamne, ce minune! *(îşi face cruce.)*

ALEXANDRU *(luat în vîrtejul bucuriei, n-a observat stinghereala lui Picu) :* Şi sîntem din nou împreună! Şi eşti un flăcău de nădejde! Ce mai viaţă, ce grozăvie de viaţă o să începem noi doi alături! *(Rîde şi-l îmbrăţişează.)* Băiatul tatei!

CONSTANTIN *(brusc):* Tăceţi, tăceţi! *(Se aude un huruit surd.)*

ALEXANDRU *(sărind la fereastră):* Tancuri!

CONSTANTIN : Vor să intre cu tancul peste noi. De data asta, cred c-am pus-o de mămăligă.

ALEXANDRU: N-au să intre! *(Se repede şi-şi umple mîinile cu grenade.)*

SOLDATUL : Ce vrei să faci?

ALEXANDRU *(lui Constantin):* Ai două încărcături complete. îmi acoperi ieşirea.

PICU : Unde te duci?

ALEXANDRU : Nu-ţi fie frică, Gheorghieş. O să fie bine.

CONSTANTIN *(interpunîndu-se între ei):* Lasă-mă pe mine. *(Arâtînd pe băiat cu capul.)* De-abia v-aţi găsit.

ALEXANDRU : Nu. N-ai să izbuteşti. Eşti rănit. Trebuie să ajung la tanc din cîteva sărituri, înainte ca ei să poată trage. Altfel, nu mai scapă nici unul din noi. *(Arâtîndu-i-l pe băiat, adaugă cu un zîmbet.)* Şi schimbul de mîine trebuie asigurat, nu?

PICU : Merg şi eu.

ALEXANDRU : Tu? Lasă, că mai ai destule de făcut in . viaţă. *(Mai încet.)* M-ai încurca. *(Se duce la uşă şi pîndeşte.)* Bagă de seamă, Constantine. O să mă tîrăsc pe terasă. Cînd strig, deschizi focuL *(Se ghemuieşte să sară. Se uită încă o dată la toţi, în special la Picu, şi adaugă.)* Eu zic că tot mai bine să te faci inginer, decît colonel. *(Iese. Nu se mai aude decît huruitul tancului.)*

PICU: Săracu! Ce fac eu acum? Pe mine... pe mine nu mă cheamă Leca, mă cheamă Ştefănescu. *(Toţi îl privesc o clipă stupefiaţi şi dezolaţi. Atunci se aude strigătul lui Alexandru.)*

ALEXANDRU : Acum, Constantine! Trage! *(Acesta trage. Soldatul se repede şi el la fereastră. Apoi*se aude o explozie foarte puternică.)*

SOLDATUL: Ura! L-a răsturnat, fraţilor! Arde!

PICU *(încercînd să-şi facă loc la fereastră):* Unde-i? El unde-i?

SOLDATUL : Jos, lîngă tanc.

PICU : E mort?

SOLDATUL *(emoţionat):* Nu. Uite-1! Se ridică. *(Către Constantin.)* Trage, trage! Acoperă-i retragerea. *(Constantin trage, în vreme ce Picu zboară pe uşă.)*

SOLDATUL: Măi băiete! *(Apoi, către Constantin.)* De ce te-ai oprit? Trage, tovarăşe! *(Constantin aruncă puşca-mitralierâ, înfuriat.)*

CONSTANTIN : Nu mai am cartuşe.

(în clipa aceea, uşa se deschide şi apare Picu, susţinîndu-l pe Alexandru. Ajuns in încăpere, acesta cade pe un scaun.)

PICU *(se aruncă asupra lui)* : Ce ai? Ce ţi-au făcut?

ALEXANDRU: NU plînge, Gheorghieş... nu mi s-a întîmplat nimic... Mă doare numai puţin aici... într-o parte. Aşa-i rostul, Gheorghieş, cînd unul cade... altul îi ia locul, şi treaba merge înainte. Numai că... musai trebuie să-i ia cineva locul... Mă asculţi?

PICU *(înlăcrimat) :* Da, nene.

ALEXANDRU: De ce-mi spui aşa?... Doar sînt tatăl tău. *(Toţi îl privesc pe Picu încordaţi.)* De ce nu-mi răspunzi?

PICU: Ascult... tată! Tăticule! *(li cuprinde mîinile, îngenuncheat lîngă el.)*

ALEXANDRU *(reuşeşte cu greu să-l mîngîie pe pâr):* Ce păr moale ai. „Tăticule"... Numai prin vis... te-am auzit chemîndu-mă aşa... Şi acum... deodată... e adevărat... sîntem alături... Şi o să fim mereu, dacă-mi juri... Gheorghieş... dacă-mi juri că n-ai să uiţi niciodată şi că... în locul meu... *(Tresare, pentru că afară au izbucnit iar împuşcături şi strigăte. Cu violenţă.)* Ce se întîmplă afară? Iar vin? Nu-i lăsaţi! Trageţi în ei... Trageţi... *(Cade istovit pe speteaza scaunului.)*

CONSTANTIN *(care s-a repezit la fereastră, izbucneşte într-un adevărat urlet de bucurie):* Sovieticii! Armata Sovietică! *(Soldatul şi Mariţa se reped şi ei la fereastră, strigînd, fâcînd semne de bucurie.)*

PICU : Auzi? Au venit ruşii, tată. *(Ceilalţi s-au adunat în jurul lui.)*

ALEXANDRU *(aprobă din cap):* E în regulă... fiule... îmi juri?

PICU : Jur, tată.

ALEXANDRU : Aşa... e bine. Ridică-mă, Gheorghieş. *(Picu îl ajută sase ridice şi sase apropie de fereas-*

tră. Pe uşă dă buzna, cu o pîine în mînă, Olimpia, urmată de Gigei şi de Mandache.)

OLIMPIA : Mariţo î O tavă! Să-i primim cu pîine şi sare pe eliberatorii noştri.

MARIŢA *(uitîndu-se la ea, cu un ţipăt în care-şi scutură parcă toţi cei cincizeci de ani de slugărie)* : Cară-te de aici! Găraţi-vă de aici! *(Cei trei ies, speriaţi. Alexandru se clatină.)*

CONSTANTIN : Alexandre!

ALEXANDRU *(ridică mîna, parcă pentru a atrage atenţia asupra tumultului de urale de afară)* : Ce lumină, nu?... Voi n-o vedeţi? *(Rîde.)* A început... a început sărbătoarea şi pe strada noastră! *(Cade. în timp ce uralele cresc ca un tunet.)*

Cortina

SURORILE BOGA

Piesa în 3 acte

PERS ONAJELE

IOANA BOGA, aproximativ 22 de ani
VALENTINA BOGA, 30 de ani
IULIA BOGA, 40 de ani
ALEC GORĂSCU, 34 de ani
MIHAI MEREUȚĂ, 28 de ani
GHIGHI MIRESCU, 45 de ani
RADU GRECESCU, 24 de ani
PAVEL GOLEA, 43 de ani
MILUȚĂ PETRESCU, 50 de ani
CATINCA-GORĂSCU, 70 de ani
ELEONORA GORĂSCU, 60 de ani
EUFROSINA GROSU, 60 de ani
SIMION, 25 de ani
VASILE BONTAȘ (Primul doiiiij
COLONELUL VERZESCU (Al doilea domn)
PANAIT
FLAȘNETARUL
SERGENTUL
UN TÎNĂR
ALT TÎNĂR

Muncitori, cetățeni, negustori etc.

*Acțiunea se desfășoară într-un tîrgușor moldovenesc, între anii **1943—1946.***

ACTUL I

Anul 1943

Interior modest, de casă provincială. Uși spre vestibul și interior. Pe un divan, Ioana citește. Pe stradă trece cîntînd o unitate germană. Ioana nu aude cînd se bate la ușă și nu ridică ochii decît atunci cînd Mihai Mereuță se strecoară timid pe ușă.

MEREUȚĂ *(timid, miop, poartă ochelari, ceea ce subliniază tipul său intelectual):* Deranjez?

IOANA : Poftim, domnule Mereuță.

MEREUȚĂ : Știți... ați spus să vă mai aduc o carte și m-am gîndit că poate la ora asta nu deranjez, *(Speriat.)* Nu e cumva prea devreme?

IOANA : Nu, de ce ?

MEREUȚĂ: Cealaltă ați terminat-o?

IOANA : Am citit-o de două ori.

MEREUȚĂ: Și? *(Ioana tace.)* Nu-i așa că e extraordinară? *(Ioana tace.)* Nu v-a plăcut?

IOANA : Ba da.

MEREUȚĂ: Ce mare scriitor! Nu? Cîtă înțelegere și dragoste pentru oameni.

IOANA *(surîzînd) :* Ia spune-mi drept, domnule Mereuță, de ce mi-ai împrumutat cartea asta?

MEREUȚĂ *(stingherit) :* Cum de ce? Pentru că vorbeam zilele trecute despre urîțenia vieții noastre. *(încălzindu-se.)* Unde te întorci, nu dai decît de prostie îngîmfată, de nedreptăți, de destine ratate, de mizerie sufletească și trupească. Și totuși, undeva, trebuie să fie o lumină. Toți oamenii, chiar și cei mai răi, stiu în adîncul inimii lor că undeva este

o lumină şi că odată şi odată îi vor păşi pragul Asta spune Cehov şi de aceea îl iubesc.

ÎOANA *(citind din carte)* : „încă puţin, şi poate u să ştim pentru ce trăim, pentru ce suferim. Dacă am şti!"

MEREUŢĂ *(izbucnind)* : Domnişoară ioana, de ce s-a măritat duduia Valentina cu domnul Petrescu? Ea care e atît de gingaşă, de... *(Dîndu-şi seama deodată de grosolănia indiscreţiei, se pierde.)* Iertaţi-mă... nu mi-am dat seama... Sînt un grosolan.

IOANA : Pentru că n-a vrut să rămînă fată bătrînă, ca Iulia. *(Pauză.)* Domnule Mereuţă, nu cumva mi-ai dat cartea făcînd o aluzie la mine şi la cele două surori ale mele?

MEREUŢĂ *(pierdut)* : Zău că nu, domnişoară Ioana, cum puteţi să vă închipuiţi că mi-aş fi permis ca...

IOANA : Pentru mine, în orice caz, aluzia n-ar avea rost. Eu ştiu de ce trăiesc. Şi am o poftă grozavă să trăiesc şi să fiu fericită. Vreau să muşc din fericire pînă cînd o să mă satur.

MEREUŢĂ *(privind-o lung, după o pauză) :* Şi dacă nu-l întîlneai pe logodnicul dumitale? Sau dacă... *(Se întrerupe.)*

IOANA : Vrei să spui dacă l-aş pierde pe Radu ? *(Mereuţă aprobă din cap. Ioana continuă după o pauză, cu faţa înţepenită.)* Atunci, ar însemna că mi-am jucat cartea şi am pierdut. Aş muri.

MEREUŢĂ: Vezi ce fragilă e fericirea dumitale? Cred că nu la asta se referea Cehov, ci la o fericire durabilă, generală. Cîteodată, stau noaptea şi mâ gîndesc la lumea aceea pe care o presimţea Olga lui Cehov şi aş vrea şi eu să aflu ce fel de chip vor avea oamenii aceia care vor veni după noi. Fericiţii, eliberaţii!

IOANA : Şi ?

MEREUŢĂ : Nu ştiu încă. Mă zbat în întuneric, clar undeva este lumină, domnişoară Ioana, nu numai pentru mine, pentru dumneata, sau pentru duduia Valentina, ci pentru toţi. De asta sînt sigur. Ai să vezi, vom fi fericiţi! De ce surîzi?

IOANA : Mă gîndeam ce surprinsă ar fi Vali dacă ar [illegible] lumină ştii că ai făcut din ea o căutătoare de lumină. *(Se uită pe fereastră.)* Uite-o că vine. Să-i spun?

MEREUŢĂ *(pierdut)* : Domnişoară Ioana, te rog, domnişoară Ioana...

VALENTINA *(frumoasă, dar cu un foarte uşor aer de vulgaritate):* Bună ziua, Ioana! Unde-i Iulia? A, domnul Mereuţă! Ce mai faci, domnule Mereuţă ? Nu te-am văzut de mult.

MEREUŢĂ : Sînt teribil de ocupat, doamnă Petrescu, lucrez la studiul despre care am vorbit.

VALENTINA *(distrată):* Despre Eminescu, nu?

MEREUŢĂ : Nu. Despre metafora la Ion Neculce.

VALENTINA : A, da, da, mi-aduc aminte.

MEREUŢĂ : Am început să triez fişele, şi asta e o muncă nu numai de răbdare, care absoarbe mult timp, ci şi de...

VALENTINA *(care întrebase ce mai face rostind o formulă uzuală, s-a întors pe jumătate spre Ioana, lâsîndu-l să se bîlbîie, cu fraza în aer)* : Am o veste extraordinară pentru Iulia, am venit într-o fugă.

MEREUŢĂ *(bîlbîindu-se în spatele ei) :* ...Ci şi de fantezie aş spune. Nu credeţi?

VALENTINA *(sec) :* Poftim?

MEREUŢĂ : întrebam dacă... *(îşi dă seama că-i ridicol.)* Nu, nimic.

IOANA : Iulia trebuie să pice din clipă în clipă. Dar ce s-a întîmplat ?

VALENTINA : Zău, cîteodată viaţa e atît de romantică! Veneam astăzi la prînz spre casă, şi în centru, pe cînd traversam, văd doi domni care discutau animaţi şi se uitau cu atenţie la mine. De obicei, îţi închipui, nu dau atenţie la privirile *(Mereuţă, care o privea, plonjează cu capul într-o parte)* pe care toţi fanţii de pe strada mare se simt obligaţi să mi le arunce. Dar cînd m-am apropiat, mi-am dat seama că unul din cei doi domni era Alee Gorăscu. Ah, ce eleganţă firească, de boier, are omul ăsta ! Cum Dumnezeu un domn atît de bine s-a făcut pictor? M-a salutat foarte politicos şi, spre mirarea mea, m-a oprit, cerîndu-mi

permisiunea să-mi prezinte din nou o veche cunoștință. Atunci, domnul celălalt, un tip bine, dar cam obosit, cam uzat, gen Adolphe Menjou, şi-a spus numele. Ghici!

IOANA : Nu ştiu. *(Valentina îi şopteşte numele la ureche.)* Cine? *(Valentina aruncă o privire elocventă spre Mereuță.)*

MEREUȚĂ : Pe mine vă rog să mă scuzați.

IOANA : Mai stai, domnule Mereuță. *(Dar Mereuță a prins din nou privirea agasată a Valentinei.)*

MEREUȚĂ : Mă duc să lucrez, domnişoară Ioana. *(Către Valentina.)* Munca intelectualului e o robie nobilă, dar o robie.

VALENTINA *(sec) :* La revedere!

MEREUȚĂ *(ieşind):* Doamne, ce tîmpenii spun!

VALENTINA : Ce prostănac insuportabil!

IOANA : Nu-i adevărat. E deştept şi bun, dar e timid, Cred că e îndrăgostit de tine.

VALENTINA *(izbucnind în rîs)* : El? Cu ochelarii şi cu Neculce al lui? *(Revenind.)* Da, Ghighi Mirescu în carne şi oase.

IOANA: Cum, fostul...?

VALENTINA : Exact. Fostul amor fatal al Iuliei. Băiatul senatorului Mirescu, pe care acum cincisprezece ani familia l-a împachetat şi l-a trimis să-şi continue studiile la Paris, ca să n-o mai vadă pe Iulia, cu care el voia să se căsătorească.

IOANA : Şi e pentru mult timp aici ?

VALENTINA : Nu ştiu. Partea senzațională e alta: m-a întrebat de Iulia şi mi-a spus că ar vrea s-o vadă. Iar eu l-am invitat aici pentru astăzi după-amiază. Aşa încît romanticul personaj poate să sosească din clipă în clipă. Spune şi tu dacă nu e pasionant.

IOANA : Bine, dar cum ai putut să-l inviți făxă să ştii dacă Iulia vrea să-l vadă?

VALENTINA : Ah, ce puțin femeie eşti! Iulia a tînjit după el ani de zile. A fost singura şi marea ei dragoste. A suferit atunci ca o nebună. Cum să nu vrea să-l vadă!

IOANA : Tocmai pentru asta.

VALENTINA : Ce prostii! Ştii la ce m-am gîndit? Dacă...

IOANA: Dacă?

VALENTINA. : Dacă o va cere acum din nou în căsătorie ? N-ar fi pasionant? Ah! Abia aştept să văd întîlnirea asta.

IOANA: Dar dacă Iulia o să se supere?

VALENTINA *(privind-o) :* Nu, zău că tu eşti proastă! M-am pus doar în locul Iuliei şi-mi dau foarte bine seama ce poate gîndi. Ştii, i-am adus cerceii şi colierul meu de jad. Se potrivesc cu ochii ei verzi. Dacă s-ar lăsa s-o şi pieptăn puțin... Să mă laşi pe mine să-i vorbesc. Tu erai un țînc pe vremea aceea.

IOANA : Vezi numai să nu te ia de urechi, şi pe el să nu-l dea afară.

VALENTINA: Cunosc eu cinismele astea. Iulia s-a înăcrit numai pentru că a rămas fată bătrînă. Dar dacă zgîrii puțin sub aparențe...

(Uşa se deschide şi apare Iulia. E o femeie de aproape patruzeci de ani, foarte sobru îmbrăcată, urîtâ poate, dar nu lipsită de un anumit farmec. Poartă ochelari şi o trusă de medic.)

IULIA: Ce onoare! Valentina şi-a găsit timp să-şi vadă rudele. Chiar la dumneata mă gîndeam, domnişoară. *(Ioanei.)* Ia treci puțin dincolo, fetițo. Noi două avem de vorbit. *(Ioana iese.)*

VALENTINA : Şi eu am să-ți spun ceva.

IULIA : întîi o să vorbesc eu. Ce este între tine şi căpitanul acela caraghios, cu monoclu şi brățară... Stratilat, mi se pare?

VALENTINA *(descumpănită):* între mine şi...? Ce vrei să spui?

IULIA : Nu te face că nu înțelegi. Da, între tine şi maimuțoiul ăla împintenat.

VALENTINA : în primul rînd, căpitanul Stratilat nu e un maimuțoi, ci un domn foarte bine. în al doilea, între mine şi el nu-i nimic. Iar în al treilea, aş vrea să ştiu ce-ți dă dreptul să-mi vorbeşti pe tonul ăsta şi să insinuezi...

IULIA : Eu n-am obiceiul să insinuez. A fost neisprăvitul de bărbat-tu la mine şi mi s-a jelit că indi-

vidul acela e toată ziua in casă la voi şi că-ţi face ochi dulci.

VALENTINA: A fost Miluţă la fine?

IULIA : Din cauza lui am întîrziat.

VALENTINA : Ah, nemernicul, beţivanul!

IULIA : Vrei să spui că între tine şi Stratilat nu-i nimic?

VALENTINA : Nu, nu-i nimic. Te asigur că nu-i nimic,

IULIA *(îmblinzită)* : Cu atît mai bine. Voiam să te previn de bănuiala lui bărbatu-tău şi să te rog să-ţi bagi minţile în cap, dacă totuşi e ceva adevărat. Ştii cum e provincia. Valentino. Şi daca ai făcut o prostie măritîndu-te cu Miluţă, cel puţin du-ţi răspunderea în spinare.

VALENTINA : Ţi-e uşor să vorbeşti. Dacă ai şti ce iad e viaţa mea... Nu numai că e bătrîn, cartofor şi beţiv, mai e şi şperţar pe deasupra. Ce, crezi că din leafa lui de inspector financiar poate juca pocher la o sută de lei ?

IULIA : Pentru bani l-ai luat.

VALENTINA : Nu ştiam că ia mită.

IULIA : în trei ani, de cînd te-ai măritat, aveai timj să afli.

VALENTINA : M-am măritat, m-am măritat... Scoateţi-rrn ochii. Ce, voiai să rămîn ca tine, o...

IULIA : O fată bătrină. Da, nu e vesel. *(Pauză.)* De ce nii te desparţi?

VALENTINA : Şi ce să fac ? Tu ai meseria ta, de medic. Ioana e logodită cu un om pe care-l iubeşte, pe cînd eu... eu sînt cea mai nenorocită din toate. *(începe să plîngă.)* Ar trebui să mă omor.

IULIA *(hătînd-o pe umeri) :* Hai, lasă. lasă. Numai, vezi, nu fă altă prostie, incurcindu-te cu un fante de operetă. Viaţa e şi aşa un chin. de ce să-i mai adăugăm şi noi mizeriile noastre. *(Pauză.)* Hau linişteşte-te. Să ştii că l-am zgîlţîit bine. I-am spus că-i un dobitoc şi a plecat calmat. Bărbaţi! ăştia isi închipuie că e de ajuns să fie încornoraţi, ca să devină simpatici. Na-ţi batista şi suflă-ţ? nasul. Totdeauna ţi se umflă nasul cînd plîngi Şi surîzi puţin, că ai dinţi frumoşi, secătură mică.

VALENTINA *(printre sughiţuri)* : Şi eu care voiam să-ţi fac o surpriză plăcută...

IULIA : Ce surpriză ?

VALENTINA : Zici că l-ai zgîlţîit bine şi l-ai convins că spune prostii?

IULIA : Da, da, pînă la urmă a recunoscut si el. M-a rugat să nu-ţi spun nimic.

VALENTINA *(subit înseninată)* : Mirescu e aici şi vine la voi azi după-amiază.

IULIA: Mirescu? Care Mi...? *(Se face alba la fală.)*

VALENTINA : Chiar el. Ghighi Mirescu. *(Strigînd spre camera de alături.)* loano, uite că nu crede.

IULIA : Dar ce caută în oraş? Şi de ce să vină aici? Nu trebuie să vină, nu vreau să vină.

VALENTINA : M-am int.îlnit cu el şi spunea că ţine numaidecit să te vadă. Trebuie să-l primeşti, Iulia. *(A intrat Ioana.)*

IOANA : Sigur, Iulia. N-are nici un rost să creadă că li-e greu să-l vezi, sau că-i porţi ranchiună.

IULIA : Dar nu-i port nici o ranchiună. Do unde scoţi prostiile astea? Mi-e indiferent. Total indiferent,

IOANA : Atunci, primeşte-1.

IULIA *(uitîndu-se instinctiv spre oglindă):* Şi cînd spunea că vine? Chiar azi? Dar e ceasul cinci. Nici nu sînt îmbrăcată.

IOANA : Eşti foarte bine aşa, Iulia. Pune-ţi numai puţină pudră. *(îi aduce o pudrieră.)*

VALENTINA : Şi ruj, şi... Lasă-mă pe mine. Scoate-ţi ochelarii, să nu te vadă cu ochelari. *(Iulia îşi scoate ochelarii, docilă.)* Şi părul! Nu, părul ţi-l aranjez eu pe urmă. Pune colierul şi cerceii mei. Ai să vezi ce bine o să meargă cu ochii tăi. Stai să ţi-l prind eu. Ia uită-te în oglindă. Fără ochelari si cu colierul întinereşti eu zece ani. Spune, loano, nu-i întinerită? Ah, încăpăţînată eşti. De cînd îţi spun că ar trebui să dai cu şampon la rădăcina părului. Nu-i nimic. () să-ţi tac o buclă. Vai ce pasionantă si romantică e toată întîmplarea asta! Să înnebuneşti de emoţie, nu altceva, loano, adu puţină colonie, că miroase a antiseptice de trăsneşte. *(in timpul acesta, se agită*

în jurul Iuliei şi continuă să sporovăiască.) Am văzut un" film cu Bette Davis... Nu, cu... Am uitat, în care, tot aşa, doi oameni care s-au despărţit de tineri se reîntîlnesc cînd sînt bătrîni şi se căsătoresc. Ce ai, stai că-mi rupi colierul. *(Iulia, ridicîndu-se cu bruscheţâ şi smulgîndu-şi pe drum, podoabele, iese repede din cameră.)*

IOANA : Grozav eşti de lipsită de tact, Valentino.

VALENTINA : Pentru ce ? Am spus ceva ? A, povestea cu filmul. Zăpăcită sînt.

IOANA : Şi ce rost avea să te apuci s-o împopoţonezi pe Iulia ca pe o pupăză dusă la vedere?

VALENTINA: Dacă n-are pic de cochetărie în ea! O femeie trebuie să fie cochetă, altfel e tot ce vrei, scaun, coadă de mătură, luminare de botez, numai femeie nu. însă ai dreptate, sigur că sînt o proastă. Ce, Iulia e femeie ? Acum să vezi ce salată o să-mi facă.

IULIA *(intrînd. Are din nou ochelarii şi ţine podoabele în mînă. Vine spre Valentina) :* Nu mă mai prind gătelile, Valentino. Mi-a trecut vremea. însă îţi mulţumesc, ai fost drăguţă. *(O sărută. Se aude soneria.)*

IOANA: Sună! El trebuie să fie. *(Se reped amîndouâ şi o îmbrăţişează pe Iulia.)*

IULIA: Ce aveţi, sînteţi nebune?

VALENTINA: Să deschid eu? *(Iulia aprobă din cap.)*

IOANA : Eu mă duc să pun de cafea. *(Iese. Iulia, rămasă singură, îşi aranjează părul şi, totuşi, îşi scoate ochelarii. E vizibil emoţionată.)*

GLASUL VALENTINEI : Pe aici, domnule Mirescu. Nu, nu, vă aşteptam. *(Intră, precedîndu-l pe Ghighi Mirescu, care are un buchet de flori.)*

IULIA *(ieşindu-i înainte):* Bună ziua, Ghighi.

MIRESCU : Bună ziua, Iulia. Sper că nu deranjez. N-aş fi vrut să trec prin oraş fără să vă fac o vizită. *(îi întinde florile.)*

IULIA: Sigur, ne bucurăm mult. *(Se uită la flori.)* Ce frumoase sînt! *(Dar nu ştie ce să facă cu ele.)* Stai, Ghighi. Valentino, pune te rog florile astea în apă. Ce zici de Valentina, ce mare s-a făcut?

VALENTINA: Da, am crescut puţin. Am aproape treizeci de ani. *(Rîd.)*

MIRESCU : N-aş fi recunoscut niciodată în frumoasa doamnă, pe care am întîlnit-o azi pe stradă, pe fetiţa zburdalnică de acum... mai bine să nu mai numărăm anii.

VALENTINA: Mă duc să pun de cafea. *(Iese.)*

(Tăcere lungă.)

IULIA : Cum ai găsit oraşul după atîţia ani ?

MIRESCU : Cînd te întorci după foarte mult timp într-un loc, te întîlneşti mai puţin cu aspectul lui prezent decît cu înfăţişarea lui trecută, din tine. Cred că oraşul de azi nu l-am văzut bine. Mi s-a părut doar mic şi murdar.

IULIA : Mai ales de cînd a început războiul e tare părăsit. Ai văzut, nici grădina publică nu mai este. Au făcut nişte barăci acolo.

MIRESCU: Grădina publică! Ţi-aduci aminte chermezele, cu muzică militară, poştă americană şi tobogan? *(Rîde încet.)* Şi-acum am în nări mirosul crengilor de brad cu care se împodobeau chioşcurile. Dumneata nu?

IULIA : Şi ce vînt te aduce pe aici?

MIRESCU : Am vrut de multe ori să vin. Pe urmă, îmi spuneam că la ce bun. Mai tîrziu a intervenit obişnuinţa vieţii de toate zilele, uitarea... sau cel puţin în parte uitarea... Sau poate că nu uitasem, dar totul era ascuns undeva la fund. Nu mai ştiu nici eu bine.

IULIA : Ai nimerit o vreme frumoasă.

MIRESCU: Totuşi, cînd trenul, care a rămas tot atît de mic şi hodorogit, s-a apropiat de oraş, şi cînd • am zărit uzina electrică, şi pe urmă casele sus, pe deal, printre livezi, aş fi putut să jur că m-au adus nostalgiile şi remuşcările. în realitate...

IULIA: Slavă Domnului că există o realitate.

MIRESCU : Da. Am venit de fapt să vînd casele de pe Strada Mare.

IULIA : Prin urmare, lichidare totală.

MIRESCU : Căsuţa bătrînească de pe strada Buciumeni o mai păstrez. *(Oftează.)* Am nevoie de bani.

TULIA : Deci e adevărat ceea ce se vorbeşte prin tîrg, că ţi-ai irosit toată moştenirea prin cazinourile din ţară şi străinătate.

MIRESCU : De tocat am tocat-o, dar nu la cărţi, ci şi mai prosteşte încă. Am băgat bani în vreo două afaceri falimentare, şi restul s-au dus, nici eu nu ştiu cum.

IULIA: Şi medicina?

MIRESCU: Medicina? Despre asta n-a vorbit tîrgul?

IULIA : E adevărat că nu ţi-ai terminat studiile?

MIRESCU : Foarte adevărat. Cînd m-au silit ai mei să plec la Paris, eram prea zdruncinat sufleteşte ca să-mi ardă de învăţătură. Mă gîndeam numai la sinucidere. Ştii?

IULIA *(ironică)* : Şi pe urmă, a intervenit obişnuinţa vieţii de toate zilele...

MIRESCU: Exact. îţi baţi joc de mine? *(Iulia neagă din capj* La început, faptul că nu învăţam îmi dădea satisfacţia unui soi de răzbunare împotriva părinţilor. Apoi, m-am lăsat prins de dulceaţa de a nu face nimic, de a mă lăsa să trăiesc. La drept vorbind, am vegetat destul de plăcut. Nu regret nimic. Nu eram făcut să mă bat cu viaţa.

IULIA: Da. Totdeauna ai fost un slab. *(Pauză.)* Arăţi destul de obosit.

MIRESCU : Curios. N-am făcut nimic pentru asta.

IULIA: Spune-mi, pozezi în cinic, sau eşti?

MIRESCU : E greu de răspuns. Orice poză ascunde şi o doză de adevăr. *(Aplecîndu-se spre ea.)* Adevărat, curat şi întreg n-am fost însă decît o dată în viaţă. Atunci.

IULIA: Să nu vorbim de trecut. Te rog. *(Se ridică.)*

MIRESCU : Şi totuşi, pentru asta am venit, nu ca să-ţi povestesc avatarurile mele. Totdeauna am simţit în mine trecutul ăsta, ca pe un paradis pierdut. Eram atît de tînăr, de entuziast, de generos!..- Nu ştiu dacă mă înţelegi, dar aveam nevoie, tînjeam să mă regăsesc, să mă retrăiesc sub aspectul tinereţii mele, iremediabil pierdute. Ce mult te-am iubit, Iulia.

IULIA : Te rog, încetează.

MIRESCU *(cu excitaţie crescîndă)* : Ba da, te-am iubit. Te-am iubit. N-ai dreptul să-mi iei bucuria acestei mărturisiri. E o clipă pe care am aşteptat-o prea mult. De cînd am sosit în oraşul ăsta, totul, dar absolut totul m-a îndreptat pe nesimţite spre ea. Nu ştiam cînd o să te văd, dar eram sigur că o să stau din nou alături de tine, ca atunci, şi... Mă asculţi, Iulia?

IULIA *(pierzîndu-şi o clipă controlul):* Da, Ghighi.

MIRESCU : ...Şi că voi izbuti... Ah, ce mult, ce mult te-am iubit... Voi izbuti să mă confund cu propria mea imagine din tinereţe. *(Are un geamăt aproape voluptos şi-şi ia fruntea în mîini.)* Ce clipă extraordinară !

IULIA *(de-abia stăpînindu-şi indignarea) :* Cum de nu ţi-e ruşine? Toţi oamenii slabi sînt indecenţi, dar dumneata... Hai, revino.

MIRESCU : Eşti un chirurg necruţător.

IULIA : Crezi că e plăcut să serveşti de pretext unei imaginaţii de licean bătrîn? Rău ţi s-a mai rărit părul. îţi căneşti mustaţa?

MIRESCU *(rîzînd încet) :* Poţi fi oricît de rea. Bucuria pe care mi-ai dat-o nu mi-o poţi lua înapoi.

IULIA : îmbată-te cu apă rece. Te-ai regăsit pe dumneata cel de altădată! Mare ispravă! *(Repetîndu-i cuvintele în derîdere.)* „Tînăr, generos, entuziast!" *(Se apleacă spre el.)* îţi faci iluzii. Niciodată n-ai fost aşa. Totdeauna ai fost o jumătate de om, un neputincios.

MIRESCU *(e cumplit de lovit şi nu găseşte imediat replica; pe urmă adaugă cu un fel de satisfacţie răutăcioasă) :* Uiţi că pe neputinciosul ăsta l-ai iubit ca o nebună.

IULIA: Eram tînără şi proastă. *(Cu un strigăt surd.)* De ce-ai venit?

MIRESCU *(râu)* : Nu presupuneam că ai aşteptat în mine un om tare, care a venit cu intenţia să-şi repare greşelile trecutului.

IULIA *(rănită)* : Nu-i adevărat. Nu aşteptam nimic de la dumneata. Oh, şi grosolan pe deasupra! *(Pauză lungă.)*

MIRESCU *(cu degajare):* Porţi ochelari, Iulia? Numai oamenii care-şi scot ochelarii au gestul ăsta, cu degetul la rădăcina nasului. *(Face gestul.)*

IULIA: Da, port. *(Scoate ochelarii din buzunar şi şi-i pune. îl priveşte drept.)*

MIRESCU *(se apleacă repede şi-i sărută mîna)* : Iartă-mă, Iulia. N-am vrut o clipă să te jignesc. Dezgustătoare e viaţa.

IULIA : Şi ea, şi noi. Cînd pleci?

MIRESCU : Mîine. Cine ştie dacă o să revin vreodată. Poate, în cimitirul de pe deal. Ştii, Iulia...

IULIA *(îi face semnul tăcerii, cu degetul pe buze, şi-l bate bărbăteşte pe umăr)* : Ce-or fi făcînd fetele acelea cu cafeaua?

MIRESCU : Cred că ar fi mai] bine să plec.

IULIA : Stai să iei o cafea. N-are nici un rost să se creadă într-o scenă, cînd de fapt nu s-a întîmplat nimic. *(Strigînd.)* loano, Valentino! *(Apar fetele, purtînd una — tablaua cu dulceţuri, cealaltă—cafeaua. Valentina e toată numai ochi iscoditori.)* De Ioana îţi mai aduci aminte?

MIRESCU : Bună ziua, duduie! Nu, hotărît lucru, e tare imprudent să revii în locuri de mult părăsite. Atîta era. *(Face gestul).*

IULIA *(apucînd-o cu gesturile ei virile, dar cu căldură? de ceafă, ca pe un pisoi)* : Şi-acum, sîntem logodită.

MIRESCU : A, da, mi-a spus Alee Gorăscu ceva. Cu Radu Grececu, nu ?

VALENTINA : Oh, e o întîmplare foarte romantică. După moartea tatei, Ioana a intrat ca secretară la doamna Catinca Gorăscu, şi acolo, Radu, venit în permisie de pe front, cu „Mihai Viteazul" şi „Crucea de fier" pe piept, s-a îndrăgostit nebuneşte de ea.

IOANA : Vali, te rog. De ce crezi că toate astea îl pot interesa pe domnul Mirescu?

^MIRESCU : Dar sînt un prieten atît de vechi al familiei dumneavoastră... îmi închipui că slujba la doamna ~' Gorăscu nu e o sinecură.

IOANA *(rîzînd)* : *A,* nu, e din ce în ce mai amarnică. Mă pune să-i citesc seara, cînd se culcă şi adoarme. Dar dacă scad cît de puţin tonul, sau schimb ritmul lecturii, începe să bată cu piciorul în tăblia patului. Lectura e singurul somnifer pe care-l suportă.

"VALENTINA : Se răceşte cafeaua, domnule Mirescu, şi e păcat de ea. E veritabilă, nu erzaţ. Mi-am procurat-o cu preţul unei adevărate aventuri...

IOANA *(către Iulia)* : Sentimentale.

IULIA *(severă):* loano!

IOANA: Iulia, pot să-l chem pe Mereuţă? E prăpădit după cafea, săracul.

IULIA : Sigur.

VALENTINA: Iar pisălogul ăla! *(Către Mirescu.)* E un profesor de la liceu, care stă în gazdă la noi. *(Ioana bate cu pumnul în perete.)* Ce filme se mai joacă la Bucureşti, domnule Mirescu?

MIRESCU : Proaste, nemţeşti.

IULIA : Bine că măcar nu eşti nemţofil.

MIRESCU *(surîzînd):* Nu cumva faci politică, Iulia?

IULIA : In casa noastră e tolerată orice nebunie, numai asta, nu. Dar a fi nemţofil azi, înseamnă a fi hitlerist, şi a fi hitlerist înseamnă a-ţi renega condiţia de om. Multe parale nu face ea, dar oricum, e preferabil s-o întreţii cît de cît spălată.

MEREUŢĂ *(intrînd timid):* M-aţi chemat?

IOANA : Da, domnule Mereuţă, ia o cafea veritabilă.

MEREUŢĂ *(fericit): Ah,* cafea! Bună ziua, domnişoară doctor. *(îi dă mîna. Repezindu-se spre Valentina.)* Sărut mîinile.

"VALENTINA *(sec)* : Noi ne-am mai văzut.*

MEREUŢĂ *(descumpănit)* : Da, adevărat.

IULIA *(prezentîndu-l lui Mirescu):* Domnul Mereuţă. *(îşi strîng mîinile; o clipă de tăcere.)*

MEREUŢĂ : Despre ce discutaţi ? Dacă nu sînt indiscret.

VALENTINA : Cînd poftim străini, nu ţinem consilii de familie.

MEREUȚĂ *(rîzînd albastru):* Ha, ha! Amuzant.

VALENTINA : Găseşti ? *(Mereuță e la pămînt.)*

IULIA *(aspră)* : Valentino, dă-mi te rog un pahar cu apă. *(Către Mereuță.)* Vorbeam despre cît este de greu azi să fii om, domnule Mereuță.

IOANA : Domnul Mereuță e convins că oamenii se perfecționează încontinuu şi că într-o zi vor fi fericiți.

MEREUȚĂ : Nu de la sine, domnişoară Ioana. Nu de la sine, ci căutînd şi acționînd împotriva cauzelor de nefericire.

MIRESCU: Şi care sînt cauzele?

MEREUȚĂ *(aprinzîndu-se) :* Oh, sînt atît de evidente, că te miri cum lumea nu s-a înțeles să le înlăture pînă acum. Iată : se spune că oamenii sînt răi, şi aşa este. Dar răutatea se naşte din prostie, din ignoranță. Să înlăturăm ignoranța. Şi aşa mai departe. Da... războiul, de pildă! Războiul e o plagă îngrozitoare, apocaliptică, dar nu va fi suprimat decît atunci cînd toți oamenii simpli, care astăzi au căluş în gură, vor fi întrebați dacă vor să-l facă sau nu.

MIRESCU : Dumneata faci comunism fără să ştii, domnule profesor.

VALENTINA *(stupefiată, privindu-l pe Mereuță):* Ia uite! De aceea nu-i pe front.

MEREUȚĂ : Am fost reformat din cauza ochilor, duduie Valentino. Dar comunism nu fac, domnule, pentru că presupune revoluție şi violență. Lumea e sătulă de sînge. Eu cred în puterea dragostei şi a convingerii raționale. Dragostea e cea mai imensă forță din lume, e irezistibilă, mută munții din loc. Şi oamenii merită să fie iubiți.

IOANA *(sincer cîştigată) :* Bravo, domnule Mereuță.

IULIA *(bătînd-o cu palma pe obraz)* : Ce copil ai rămas! Oamenii nu merită de loc să fie iubiți. însă trebuie să se ajute, pentru că altfel...

MIRESCU : Şi, după dumneata, cum va arăta fericirea viitoare, domnule profesor ?

MEREUȚĂ: Fericirea? Bine, dar fericirea nu. poate fi definită. Va fi o stare de armonie si concordie

universală, de bucurie spirituală continuă, de inocență şi înțelepciune.

MIRESCU *(rîzînd) :* O stare paradisiacă.

MEREUȚĂ : Paradisul se poate realiza şi pe pămînt. Prin dragoste, oamenii pot înfăptui orice.

VALENTINA : Abia aştept să-l văd pe domnul Mereuță cu aripioare de înger. O să-i stea bine.

IOANA : Şi totuşi fericirea trebuie să existe. Oamenii nu ar fi putut să şi-o închipuie dacă fiecare din noi n-am fi adulmecat-o măcar o dată în viață.

MIRESCU : Da, un pahar de coniac bun, o țigară fină, un tablou de Alee Gorăscu şi prietenia cu o femeie frumoasă, dar nu excesiv de inteligentă, cred că-mi dau aproximativ o stare de fericire. N-am alte pretenții.

VALENTINA: Ba'eu aş vrea să se termine războiul, să nu mai fie camuflaj, să dansez şi să rîd din toată inima, să plec din tîrgul ăsta infect, să călătoresc, să fiu admirată... Oh, aş şti eu cum să fiu fericită, numai să mi se dea putința. *(Către Ioana.)* Şi tu?

IOANA : Să-l văd pe Radu înapoi şi să ştiu că nu mai trebuie să plece din nou pe front. *(Izbucnind.)* De ce, cînd cer atît de puțin, de ce, Dumnezeule, nici măcar atîta nu pot să am? Nu-mi doresc nici avere, nici frumusețe, nimic din ce ar putea să-mi invidieze alții, dar să nu mai stau nopțile cu ochii deschişi de groază, cu inima sărită, pînă cînd dimineața mi-e rău de atîta spaimă şi-mi vine să mă trîntesc pe jos, ca un animal bătut. Asta nu-i umilință, nu-i josnicie? *(Iese repede.)*

IULIA *(către Vali, care vrea să se ducă după ea) :* Las-o, Valentino, nu-i poți ajuta cu nimic. O să-şi revină. Da, habar n-am ce-i fericirea, şi nu sînt eu făcută pentru ea. Dar umilirea omului eeel mai groaznic lucru de pe pămînt. Azi, la spital, doi răniți mi-au murit sub cuțit. îşi strigau mamele, ca nişte plozi neputincioşi. Şi mamele au să-şi bage pămînt în gură, ca urletul să nu se audă, şi-au să rămînă şi ele cu aceiaşi ochi goliți de nădejdi şi de viață, ca acei pe care n-am avut tăria să-i

închid azi cu degetele astea. Nu, domnule Mereuță, trebuie să mai existe şi o altă cale, pentru ca bat-JV jocorirea omului să înceteze. Alta decît discursurile umanitare. Ah, dacă am şti, dacă am şti..»

MEREUȚĂ *(după o pauză) :* Se spune că ieri noapte a fost aruncat în aer depozitul de muniții de la Fîntîna Mare. Asta era explozia care s-a auzit,

IULIA : Dac-aş şti că pot grăbi măcar cu un ceas terminarea războiului ăsta abject, n-aş ezita să arunc şi eu în aer depozite de muniţii.

MIRESCU *(rîzînd)* : Păzeşte-te de aripioare, Iulia. Cu treburile astea se ocupă comuniştii domnului profesor.

MEREUȚĂ *(violent) :* Nu înțeleg de ce continuați să-mi atribuiţi...

IULIA : Gata, gata. Mi-e lehamite de atîta vorbărie. Toată ziua trăncănim, ca nişte mori stricate care macină vînt. Mă mir cum nu vi se apleacă.

MIRESCU : Ce vrei, noi intelectualii nu încetăm să vorbim decît cînd ne trăsneşte paralizia progresivă.

IULIA *(privindu-l)* : Nu glumi cu lucrurile astea. Bate în lemn.

MIRESCU *(speriat):* Cum?

IULIA: Linişteşte-te, glumeam.

MIRESCU : Sinistră glumă.

IULIA : Azi e ziua glumelor sinistre. Am şi eu voie să-mi dau în petec. *(Cu o reală şi, la ea, ciudată exaltare.)* Aş vrea să se întîmple ceva... Ceva extraordinar.

VALENTINA : Am auzit bine? Tu ai vorbit? Bine, dar momentul ăsta istoric trebuie sărbătorit. Iulia să dorească să se întîmple ceva şi încă ceva extra-
* ordinar! Ce nebunie facem? Eu zic să ne deghizăm»

MEREUȚĂ : Sau... să jucăm remi.j

VALENTINA : Remi? Pocher, domnule, nu remi. Bacara, Ceva năprasnic.

MIRESCU : Cunosc eu un joc. De-a urlatul. Toţi jucătorii se aşază în patru labe, pe aceeaşi linie, şi încep să urle. Cel care urlă mai adevărat, mai cu sentiment, cîştigă. *(Valentina rîde.)* •

JIIOANA *(intră pe uşă cu un surîs jenat) :* Vă rog să mă iertaţi pentru scena stupidă de adineauri.

"VALENTINA : Lasă asta. Imaginează-ţi, Ioana, că Iulia doreşte să se întîmple un eveniment senzaţional, extraordinar. Nu-i aşa, Iulia? *(Iulia încuviinţează. Se aude soneria.)* S-a sunat. Ascultaţi, ce-ar fi ca la uşă să fi sunat însăşi soarta? Cine se duce să deschidă? Mie mi-e frică. *(Iese Ioana.)* Vai, ce pasionant! *(In ciuda tonului de glumă, toată lumea aşteaptă. Ioana reintră, precedînd pe cineva.)*

IOANA : Poftiţi, domnule Gorăscu. Sora mea e aici. •

VALENTINA : Alec Gorăscu la noi?

ALEC *(intră şi se înclină) :* Bună ziua, bună ziua, Ghighi. Iertaţi-mi vizita intempestivă, dar voiam s-o consult pe domnişoara doctor într-o anumită chestiune, aşa încît mi-am luat libertatea...

VALENTINA : Nu, nu, Iulia nu consultă acasă. Vă confiscăm ca musafir.

ALEC *(dînd mîna cu Iulia şi apoi cu ceilalţi) :* Dar nu e vorba de o consultaţie medicală. Şi sînt un musafir prea morocănos pentru a fi plăcut.

IOANA : Nici nu ştiţi că o clipă aţi jucat aici rolul destinului.

ALEC : Rolul destinului?

VALENTINA : Cînd aţi sunat la uşă. Nimeni n-a avut curajul să deschidă. Numai Ioana.

ALEC : Adevărat, tocmai dumneata? Domnişoară doctor...

IULIA : Da. Să trecem dincolo. Sau, dacă vreţi voi... *(îi invită pe ceilalţi în camera alăturată.)*

MIRESCU : Să n-o ţii mult. Am proiectat o partidă de urlet. Un joc foarte vesel. *(Ies; Ioana rămîne o clipă în uşă, apoi iese şi ea.)*

ALEC : Sînt în adevăr aducătorul unei veşti neplăcute.

IULIA : Radu?

ALEC : A fost rănit.

IULIA : Grav?

ALEC : Se pare că da. Acum două ore, mătuşă-mea, doamna Gorăscu, a primit o scrisoare de la comandantul lui de regiment. Bineînţeles, cu toată

literatura de ocazie : vitejeşte, făcîndu-şi datoria, un erou...

IULIA : E mort?

ALEC : Nu. Scrie numai că e foarte grav şi că va fi transportat în ţară. Cum nu sînt destul de prieten cu domnişoara Ioana şi cum vestea asta se cere comunicată cu menajamente, m-am gîndit să vă înştiinţez pe dumneavoastră.

IULIA : Mulţumesc, domnule Gorăscu.

ALEC : Eu o să plec, fără să-mi mai iau rămas bun. O să-i cer mătuşii mele să scrie pentru detalii şi o să vă ţin la curent.

IULIA: Mulţumesc.

ALEC : La-revedere, domnişoară doctor.

IULIA : La revedere, domnule Gorăscu.

ALEC *(oprindu-se în uşă) :* Mi se pare că-l iubeşte mult. *(Iulia aprobă numai din cap.)*

(Alec iese. Rămasă singură, Iulia îşi ia faţa in mîini. După o clipă se deschide o uşă interioară şi apare Miluţă Petrescu. Are cincizeci de ani, e mic, caraghios şi aproape beat.)

MILUŢĂ: Unde e? Unde e, s-o fac una cu pămîntul! S-o zdrobesc sub picioare!

IULIA: Ce înseamnă asta?

MILUŢĂ : înseamnă că minţi. Că o acoperi pe destrăbălată. Uite ce am găsit în scrinul ei. Scrisoare de *rendez-vous,* în care o cheamă la el acasă şi în care, pe deasupra, mă face şi imbecil. Eu. imbecil?! Sînt cineva în oraşul ăsta. Sînt inspector financiar, sînt... Sigur că sînt imbecil, că m-am lăsat îmbrobodit de voi. Unde-i, ştiu că e aici.

IULIA : Taci, omule, odată! E lume dincolo.

MILUŢĂ : Lume? Cu atît mai bine. Să ştie toţi. Toată administraţia financiară, tot tîrgul. în puf am ţinut-o, şi ea, ticăloasa...

IULIA : Taci, te rog, taci.

MILUŢĂ : Nu vreau să tac. îmi vine să ţip.

IULIA *(exasperată)* : Ţipă atunci, ţipă.

MILUŢĂ *(urlînd)* : Da, o să ţip, o să ţip! *(Uşa se deschide şi apare, albă la faţă, Valentina. In spatele ei, Ioana. Ceilalţi rămîn dincolo.)* Uite-o, uite-o pe Mesalina! Uitaţi-vă la ea. I-am adus rochii de la Bucureşti, i-am cumpărat parfumuri franţuzeşti, în puf am ţinut-o. întrebaţi-o cît a costat rochia asta... Şi ea... *(întinzîndu-i scrisoarea.)* Ce-i cu scrisoarea asta? *(Valentina tace şi se îndreaptă spre uşă. Miluţă se apropie.)* Vorbeşte odată, că nu ştiu ce fac.

IULIA *(înăbuşit) :* Plecaţi imediat de aici. Răfuiţi-vă acasă la voi.

MILUŢĂ: Nu. Cu martori. Vreau să am martori. De unde e scrisoarea asta? *(Oprind-o din nou pe Valentina, care vrea să iasă.)* Nu-ţi dau drumul să pleci pînă nu-mi spui.

VALENTINA *(surd) :* De la amantul meu.

MILUŢĂ *(aproape plîngînd) :* Cum, cum? Auziţi, recunoaşte singură! Mai spune o dată, dacă ai curaj, mai spune.

VALENTINA *(înaintînd asupra lui, tot surd, dar foarte intens) :* Da, am un amant. Şi e frumos, e tînăr, îl iubesc. Şi mi-e greaţă de tine, de beţiile tale, de sforăitul tău şi de mîinile tale, ude şi lipicioase. Ai crezut că m-ai cumpărat! îl iubesc, auzi, îl iubesc. Şi vreau să fiu fericită, vreau să fiu fericită... *(Izbucneşte în plîns.)*

(în tot timpul acesta, Iulia, învinsă, a rămas nemişcată.)

MILUŢĂ : Unde se duce? Unde a fugit? De ce s-a supărat aşa? O s-o iert! Vali, Vali... *(Iese în fugă.)*

(Tăcere lungă, penibilă, apoi Iulia iese din nemişcare.)

IULIA *(deschizînd uşa):* Plecaţi, vă rog. *(Mereuţă se strecoară pe uşă, Mirescu încearcă să spună ceva.)*

MIRESCU : Sînt dezolat, Iulia.

IULIA : Lasă. Ce vrei? Sîntem nişte femele, şi atîta tot. De altceva nu sîntem bune. Pleacă.

MIRESCU : N-aş vrea...

IULIA : Nu-i nimic. Du-te. A, da. Pleci mîine. Uitam să-ţi urez drum bun.

MIRESCU: Rămîi cu bine, Iulia. *(Iese.)*

IOANA *(după o pauză lungă) :* Ce ruşine, Iulia.

IULIA : Da. Sîntem nişte neruşinate. *(Pauză.)* Radu a fost rănit.

IOANA *(s-a încleştat cu mîinile de speteaza unui scaun) :* A murit?

IULIA: Ce-ţi trece prin cap?! Alec Gorăscu a adus vestea. Va fi trimis în ţară. Alte amănunte nu sînt. Asta înseamnă că nu e grav.

IOANA : Ştiam că i s-a întîmplat ceva. *(Pauză.)* Mă duc la mine. *(Dar nu se mişcă.)*

IULIA *(privind-o cu admiraţie):* Tu, fetiţo, eşti mai tare decît îmi închipuiam.

IOANA : Dacă n-a murit, trebuie să fiu tare. Insă dacă i se întîmplă ceva, mă arunc în iaz. *(Se îndreaptă spre uşă. Iulia vrea să vină la ea şi vrea s-o sărute.)* Nu mă săruta. Dacă mă săruţi, o să încep să plîng.

IULIA : Frunze pe apă. Sîntem nişte frunze pe apă. Cine ştie unde o să ne ducă curentul. Să ştii că te iubesc mult.

IOANA : Şi tu ai fost nefericită azi.

IULIA : Da. Nu-i nici o bucurie să descoperi că eşti bătrînă şi caraghioasă. O să încerc să nu mai fiu caraghioasă. Vrei să-ţi dau un calmant?

IOANA : Nu. Şi nu veni la mine. Vreau să fiu singură, *(Iese.)*

IULIA *(oftind) :* Ce ne-o mai fi aşteptînd oare? încă o zi, şi încă o zi... Ah, ce lungă e viaţa!

(Se aude soneria. Iulia se duce să deschidă şi se întoarce cu Pavel Golea, care are o mînă vîrîtă în haină.)

IULIA : Dar eu nu dau consultaţii acasă, domnule. De ce nu te-ai dus la spital?

PAVEL *(vorbind cu greu):* Vă rog, doamnă doctor. La spital e mult de aşteptat. Şi, pe urmă, vă cunosc din auzite. Aţi îngrijit pe un cunoscut de al meu, un soldat, Petrea Lambru.

IULIA: Lambru? Nu-mi aduc aminte. *(încercînd să se scuture de imensa oboseală şi descurajare care a cuprins-o.)* Ei, acum, dacă eşti aici, spune-mi ce ai ? *(Privindu-l mai bine, din cauza tăcerii lui prelungi.)* Dar eşti bolnav rău, omule. îţi ard ochii de febră. De ce nu eşti în pat, în loc să umbli pe străzi ? *(Caută în trusă un termometru, în timp ce Pavel, istovit, se lasă să cadă pe un scaun. I-l întinde. Pavel rămîne cu termometrul în mînă, dar Iulia nu-l vede, căci s-a dus la o masă, să completeze o fişă.)* Numele?

PAVEL : Constantin. Ion Constantin.

IULIA : Vîrsta?

PAVEL : Patruzeci şi cinci.

IULIA : Profesia ?

PAVEL : Funcţionar.

IULIA : Adresa ?

PAVEL : Strada Butnari, 48. *(Iulia ridică deodată capul şi îl priveşte atentă.)*

IULIA: Patruzeci şi opt ai spus?

PAVEL : Da.

IULIA *(după o pauză):* Ei, spune-mi ce simţi, ce te doare ?

PAVEL *(abia şoptit) :* Braţul. .

IULIA *(mirată):* Braţul?

PAVEL *(la capătul puterilor) :* Cu toporul... tăiam un copac...

IULIA *(venind la el) :* De ce n-ai spus aşa de la început ? Ia să văd. Arată-mi braţul. Nu m-auzi? Arată-mi braţul. *(Ii desface legătura.)* Hm! Urîtă rană! Dar ce tot vorbeşti dumneata ? Dacă asta-i lovitură de topor, eu sînt mitropolit. *(Cei doi se privesc îndelung.)*

PAVEL: NU mă pansaţi?

IULIA *(se duce şi trage transperantele, încuie uşa) :* Ba da. Cred că eşti de acord că-i mai bine aşa, fără curioşi.

PAVEL : Nu pricep.

IULIA *(în vreme ce se ocupă de rana lui) :* Uite ce, poţi să mă consideri cum vrei, numai tîmpită nu. In primul rînd, dumneata nu eşti funcţionar, pentru că ai urme de bătături în palmă. în al doilea rînd, strada Butnari n-are decît patruzeci de numere. Am stat eu la patruzeci. Ustură rău? *(Pavel o priveşte cu nedumerire şi teamă. Iulia ţipă la el.)* Te-am întrebat dacă ustură.

PAVEL *(cu un început de surîs) :* Aşa şi aşa.

IULIA : In al treilea rînd... la urma urmei, chestiile astea pe mine nu mă privesc, şi chiar o tăietură de topor poate arăta aşa.

PAVEL : Mulţumesc, doamnă doctor. Avea dreptate cunoscutul meu. Sînteţi un om de omenie.

IULIA : Lasă-mă să vorbesc. Rana nu-i gravă, dar trebuie ferită de infecţie. Mai vii pe aici, sau îmi dai adresa adevărată, să vin eu la dumneata.

PAVEL : Plec din oraş.

IULIA *(terminînd pansamentul) :* Mda. Bagă de seamă, s-ar putea să ai un acces de febră, şi atunci omul trăncăneşte vrute şi nevrute. Ai putea, de pildă, vă vorbeşti despre Fîntîna Mare.

PAVEL : Fîntîna Mare ?

IULIA : Da. A sărit acolo în aer un depozit de muniţii. Nu ştiai?

PAVEL : Nu.

IULIA : Unul din făptaşi a fost rănit. Dar cred că nu cu toporul.

PAVEL : Nu vă înţeleg.

IULIA: Bine, bine. *(Terminînd lucrul.)* Asta e. Să iei doctoriile astea.

PAVEL *(ridicîndu-se)* : Vă mulţumesc încă o dată, doamnă doctor. Cît vă datorez?

IULIA: Vrei să te dau pe uşă afară?

PAVEL : Mulţumesc. Poate, o să ne mai întîlnim.

IULIA *(privindu-l lung)* : Cine ştie. Poate.

PAVEL : Cu bine, doamnă doctor.

IULIA : îţi urez sănătate. *(Brusc.)* Spune-mi un lucru : crezi în adevăr că loviturile de topor folosesc la ceva?

PAVEL : Putregaiul se curăţă numai cu toporul. De-abia după aceea trebuie alte unelte.

IULIA : Astăzi, un prieten spunea, aici, că numai prin dragoste poate fi salvată omenirea.

PAVEL : Prietenul dumneavoastră încarcă căruţa pe-o singură roată. Nu e bine. Se răstoarnă.

IULIA: Şi a doua roată care-i?

PAVEL: Ura, doamnă doctor, ura. *(Iese.)*

Cortina

ACTUL II

Anul 1944

TABLOUL 1

Biblioteca casei boiereşti a Catincâi Gorăscu. Uşi interioare Geamurile şi uşa din fundul scenei dau spre o terasă, iar mai încolo, spre stradă.

E multă dezordine în încăpere, ca în preajma unui mutat. Ioana, împachetează nişte cărţi. Dar zgomotul neîntrerupt al tunurilor, care se aud dinspre Iaşi, ne face să înţelegem că nu e vorba de o mutare, ci de pregătiri de fugă.

E seară.

IULIA *(intrînd):* Eşti singură?

IOANA: Ce bine că ai venit! Ce se întîmplă, Iulia?

IULIA : Haos. E sigur că frontul de la Iaşi a fost rupt. în oraş e o panică cumplită. în gară, lumea care voia să fugă, a fost dată jos din tren de soldaţii care se retrag în debandadă. Radu unde e?

IOANA : S-a dus la regiment. Ştii că iar l-a chinuit toată noaptea migrena aceea îngrozitoare.

IULIA : Ce vrei, cu rana care a avut-o... Dar n-o să se vindece niciodată mîncînd antinevralgice cu pumnul. Şi ce rost avea să se ducă la regiment? E în concediu medical.

IOANA : Nu discut niciodată hotărîrile lui Radu. E bărbatul meu şi...

IULIA : Şi-l iubeşti ca o toantă. Bine că cel puţin eşti mulţumită.

IOANA : Ce cuvinte caraghioase foloseşti tu. Sînt atît de fericită, Iulia, încît mă apucă frica. *(Zîmbeşte,*

ridicînd din umeri.) Uneori, mi se pare că atîta fericire nu e omenească, că nu-mi mai trebuie nici mîncare, nici apă, că am tot ce-mi poate da Dumnezeu, că sînt Dumnezeul.

IULIA : Ştii, zilele trecute au adus la spital pe unul care se credea Ştefan cel Mare. Era mai modest decît tine, dar pînă la urmă tot l-au închis la balamuc.

IOANA *(rîzînd)* : Nu sînt nebună, Iulia, zău că nu sînt! Adică, ştiu şi eu?! Fericirea e ca o băutură cumplită şi aprigă, nu?

IULIA : Nu ştiu. Eu toată viaţa n-am băut decît apă chioară. De altfel, nu pot suferi alcoolicii. Aş prefera să te ştiu mai ponderată.

IOANA : Dar cu ce merit eu fericirea asta? Dacă o să-l pierd, Iulia?

IULIA *(luînd-o în braţe)* : Of, draga mea, ani de zile ţi-am. şters nasul, ţi-am tăiat unghiile, ţi-am corectat temele, şi acum, deodată, am în faţă o femeie care-şi împlineşte soarta şi pe care nimeni, nici chiar eu n-o mai pot ajuta.

IOANA : De dragostea ta o să am totdeauna nevoie.

(Zgomot puternic de tancuri, maşini. Cele două surori aleargă la uşa terasei.)

IULIA : Tancuri nemţeşti. Fug spre barieră. Cred că de data asta comedia se apropie de sfîrşit.

IOANA : Nu ştiu, tu n-ai impresia că totul se petrece atît de neprevăzut şi de repede, încît îţi vine să crezi că nu-i adevărat, că e o simplă joacă? Parcă aş fi de faţă, şi parcă n-aş fi. Nici măcar nu sînt speriată.

IULIA : Da, toată aventura asta, cu milioane de morţi. se termină pentru noi aici, în tîrguşorul nostru., ca un joc de-a hoţii şi vardiştii.

IOANA : Ah, numai de s-ar termina în adevăr odată totul şi să fie pace! Oricum, numai pace, pe urmă o să vedem noi. Pleci? Ar fi mai bine ca zilele astea să fim toate trei împreună.

IULIA : Mă duc acum pe la spital, şi pe urmă trec şi pe la Valentina. Patroana ta chiar pleacă?

IOANA : Nu ştiu. Maşina e scoasă din garaj, mie mi-a dat dispoziţie să împachetez cărţile de preţ, dar ca e cocoţată pe geamantane în odaia ei şi nu scoate nici un cuvînt. Parcă ar fi împietrit. *(Tresărind.)* Auzi? *(In adevăr, zgomotul tunurilor a crescut în. intensitate.)*

IULIA : Putregaiul se curăţă cu toporul, spunea cineva. Trebuie să fiu trăsnită rău, că nu ştiu ce am, dar îmi vine să fluier. Pe curînd. *(Iese, fluierînd îngrozitor de fals.)*

IOANA *(strigînd după ea)* : Fals, fals...

IULIA *(bâgînd capul pe uşă)* : Dar nu e ce crezi tu, e altă melodie. De aceea n-o recunoşti. *(I se aude fluieratul.)*

IOANA *(izbucneşte într-un rîs în care străbate şi o notă de nervozitate)* : Doamne, sînt nebună, cum de-mi vine să rîd ? !

ALEC *(care, cu şevaletul sub braţ, a privit-o din uşa terasei)* : Zilele astea o să fim cu toţii puţin isterici. Bună seara! Voiam să-mi las şevaletul aici, dar văd că vă mutaţi.

IOANA : Bună seara, domnule Gorăscu. Mătuşa dumneavoastră a dat dispoziţii să împachetez.

ALEC *(făcînd semn cu mîna în direcţia tunurilor)* : Nu te mai strădui degeaba. N-o să aibă timp să-şi ia lucrurile.

IOANA: Şi dumneavoastră credeţi că e sfîrşitul? Ce curios că putem vorbi cu atîta linişte despre lucrurile astea!

ALEC : Există uneori un calm aparent în faţa inevitabilului. De altfel, cei mai mulţi dintre noi ştiam de mult că războiul e pierdut. Aşa încît...

IOANA : Şi Radu spunea că războiul e pierdut, încă de cînd s-a întors de la Stalingrad.

ALEC: Ce-o să facă Radu fără război? Patru ani de front nu e o glumă.

IOANA : Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi.

ALEC : La plecarea mea din ţară, Radu era încă o mică sălbăticiune, tăcută, singuratica şi orgolioasă. Numai la vînătoare deveneam prieteni. *(Surîzînd.)*

Pe urmă a evoluat, a început să vîneze oameni, Cred că-i place războiul.

IOANA : Cum o să-i placă războiul ? Ce lucruri absurde spuneți!

ALEC : Jocul cu moartea e o cumplită seducție. Ca şi cel cu arta. Radu are pieptul plin de decorații nu pentru că a fost mai patriot decît alții, ci pentru că a descoperit în el gustul jocului.

IOANA: E atît de curajos!

ALEC : Dumneata eşti prea echilibrată ca să înțelegi lucrurile astea. Aici nu-i vorbă de curaj, ci de altceva.

IOANA : Ce anume ?

ALEC : Hai să spunem... de singurătate. Există monştri singuratici, nesolidari cu oamenii şi care au perversiuni teribile. Din ei se recrutează artiştii, asceții, războinicii. Probabil că şi eu sînt un astfel de monstru. De aceea îl înțeleg pe Radu, pe cînd dumneata, care eşti nevasta lui, nu ştii nimic despre el.

IOANA : Mă întreb dacă dumneata îți dai seama că eşti...

ALEC : Grosolan? Nu. Cred că am vorbit cu simpatie pentru dumneata.

IOANA *(agresiv)* : N-am făcut nimic ca s-o merit.

ALEC : Nu e meritul dumitale. Eşti armonioasă, şi armonia, de orice natură ar fi ea, declanşează în mine o emoție dezinteresată.

IOANA *(privindu-l cercetător)* : Trebuie să fie îngrozitor să priveşti oamenii ca pe nişte abstracțiuni puse sub sticlă. Îmi închipuiam că artiştii adevărați sînt altfel.

ALEC : Oh, toată viața au să se găsească oameni care să conteste că sînt un artist adevărat. De altfel, crede-mă, generozitatea, devotamentul şi dragostea de oameni ale artistului sînt curate invenții. Nu le au decît pseudoartiştii. Cei adevărați nu-şi pot permite astfel de luxuri.

IOANA : Ce e teoria asta ? Un răsfăț de originalitate ? Şi dumneata ce eşti?

ALEC : Eu ? Uneori cred că am geniu, alteori, că stric culorile. *(Frecîndu-şi mîinile.)* Acum însă lucrez bine. îmi place lumina de sus, de la cimitir.

IOANA : Nu pleci cu mătuşa dumitale ?

ALEC : Nici prin cap nu-mi trece. Sînt într-o prea bună dispoziție de lucru. In ceea ce priveşte ipoteza mea asupra lui Radu, n-am vrut să te supăr.

IOANA : Cred că încep să pricep felul în care priveşti lucrurile, aşa încît... *(Surîde.)*

ALEC : Cu atît mai bine. M-ar bucura să fim prieteni. Ai o puritate care-mi place grozav. Am spus puritate, nu ingenuitate.

IOANA *(înlăturînd o clipă de stinghereală)*: Dacă e vorba de prietenie, explică-mi atunci altceva în legătură cu Radu. Ce raporturi exacte există între el şi familia dumneavoastră? Nu-i place să vorbească despre asta.

ALEC *(destul de stingherit)* : Ce raporturi să existe?... De... prietenie.

IOANA : De ce l-a crescut mătuşa dumitale?

ALEC : Pentru că a rămas orfan de mic, şi Duduca, tante Catinca, fusese, se pare, prietenă, sau aşa ceva, cu mama lui.

IOANA : Eşti sigur ?

ALEC: Zău, nu ştiu prea bine. E o poveste atît de veche... Totdeauna am fost obişnuit să-l consider pe Radu de-al casei. Cînd eram mici, ne jucam împreună. Pe urmă, eu am plecat la Paris, el a intrat într-un internat, şi e drept că l-am pierdut din vedere.

IOANA : Dar Radu a ştiut totdeauna că e crescut din milă. Nu chiar ca un copil de servitori, dar nici ca cineva din familie.

ALEC : Bine, desigur, nu sîntem rude, dar de aici pînă la a afirma că... El ți-a spus asta?

IOANA : Cred că mai bine şi-ar tăia limba decît să mărturisească aşa ceva.

ALEC : Spune-mi, te umileşte situația pe care o ai aici?

IOANA : De ce ? Continui să mă socotesc, pur şi simplu, secretara doamnei Gorăscu. Sau, ca să spunem lucrurilor pe nume : dama ei de companie. E o

slujbă ca oricare alta. După război, o să ne mutăm şi o să fim complet liberi.

ALEC *(făcînd semn în direcţia zgomotului):* Pînă atunci; nu mai e mult. Numai să vedem cum o să fie.

IOANA : Radu şi cu mine sîntem tineri şi săraci. N-avem ce pierde. O să fie probabil mai greu pentru familia dumneavoastră. Nu uita că vin ruşii.

ALEC : Da. Moşia, pădurea şi celelalte. De fapt, greu o să fie pentru tante Catinca. Eu o să-mi iau şevaletul sub braţ şi o să mă întorc la Paris, a doua zi după semnarea păcii.

IOANA : Totuşi; şi dumneata vei fi lovit. Eşti boier şi moştenitorul averii.

ALEC *(ardtîndu-şi palmele)* : Boieria şi moşia mea sint astea.

(Se aude în clipa aceasta o explozie puternică. Ioana tresare. Uşa se deschide brusc şi intră ţipînd Eleonora.)

ELEONORA *(speriată):* Nu mai trage, nu mai trage! *(îi vede pe cei doi şi rămîne împietrită.)*

ALEC : Gata, nu mai trage nimeni, linişteşte-te!

ELEONORA *(recîştigîndu-şi calmul şi arborînd deodată un zîmbet de seducţie pe faţa ei puhavă) :* Cine eşti dumneata, tinere? Nu cumva eşti Nabucodonosor?

ALEC : Nu, eu sînt regele Saul.

ELEONORA: Da, ai dreptate. Credeam că... *(Vâzind-o pe Ioana, intră într-o criză de furie.)* Şi tu cine eşti? Tu ce cauţi aici, sluto? Slugile n-au voie aici!

ALEC *(făcîndu-se că a văzut pe cineva, strigă) :* Vine Catinca!

ELEONORA *(paralizată de frică) :* Nu. Nu Catinca. Nu... *(Fuge.)*

IOANA *(siderată) :* Cine e ?

ALEC : N-ai văzut-o pînă acum? Cealaltă mătuşă a mea, Eleonora. Sora mai mică a Duducăi. Sîntem o familie plină de pitoresc.

IOANA : Parcă am auzit vorbindu-se ceva. E chiar...

ALEC : Demenţă erotică. Se crede cînd regina din Saba, cînd vreo altă ilustră destrăbălată biblică. Cînd s-a îmbolnăvit, Duduca nu i-a mai dat viie-

să citească decît Biblia. Se vede că ea n-o citise niciodată, altfel n-ar fi făcut imprudenţa asta. Nu e o lectură morală.

IOANA : Dar cum de nu e internată?

ALEC : în familie sînt două pete pe care tante Catinca nu vrea să le recunoască public : nebunia Eleonorei şi meseria mea. De obicei o ţine la moşie, dar cu zvonurile astea de evacuare a adus-o aseară aici. *(Pauză.)* Ai observat cum o îngrozeşte numele Catincăi ? Totdeauna m-am întrebat : ce lucru sinistru s-o fi petrecut între ele?

IOANA: E primejdioasă?

ALEC : Pentru femeile frumoase, ca dumneata, şi pentru argaţii tineri, în special grăjdarii.

IOANA : Cum poţi fi atît de crud?

ALEC : N-am exagerat nici cu o iotă.

IOANA: Vorbesc de nepăsarea dumitale.

ALEC *(ridicîndu-se) :* De nepăsarea asta nu sînt responsabil, duduie Ioana. N-am căutat-o. M-am născut cu ea. E infirmitatea şi puterea mea. *(Bate cu degetul în şevalet.)*

IOANA : Tristă putere.

ALEC : Da, poate. Dar eu nu sînt un om trist. *(Se aude o rafală scurtă.)* Asta ce-o mai fi? Se înteţeşte gluma.

IOANA: Oare de ce nu vine Radu?

(Zgomot de claxoane, huruit de şenile. Ioana şi Alec se reped pe terasă.)

ALEC : Fug, fug de rup pămîntul, asta e limpede! *(Strigînd.)* *Adieu Ies Fritz! Ă bon entendeur, salut!**

IOANA *(trăgîndu-l de minecă) :* Vezi să. nu te trezeşti cu un glonte în cap...

ALEC : Nu-i pot suferi. De cinci sute de ani pictează prost, şi au ocupat Parisul, singurul loc din lume pe care-1 iubesc. *(Uşa se deschide şi apare grăbită, cu o trusă în mînă, Valentina.)*

VALENTINA : Bine că te-am ^găsit. Mă temeam că n-o să te mai pot vedea. *(îl salută repede din cap pe Alec.)*

"I^Ţ Fritzilor! Salutar,-! (in limba francezii).

IOANA: Dar ce-i cu tine, aşa zorită şi cu trusa asta?

VALENTINA : Am venit să-mi iau rămas bun. Plec, Ioana.

IOANA : Unde ? Cînd ? Nu vezi ce-i pe şosea ? Asta-i o nebunie.

VALENTINA : Mă ia căpitanul Stratilat cu maşina. Mă aşteaptă, la nouă, la barieră.

IOANA : Stratilat ?

VALENTINA : Să-i spui Iuliei. Şi s-o săruţi din partea mea.

IOANA : Stai. Nu înţeleg. Miluţă unde e ?

VALENTINA : Nu ştiu. Nici nu vreau să ştiu.

IOANA : Vali!

VALENTINA : Te rog, fără morală. E ultima şansă pe care o mai am să-mi refac viaţa. Şi n-am de gind să renunţ la ea. Puţin îmi pasă de gura lumii. Am şi eu dreptul să trăiesc. Şi o s-o fac cu. orice preţ.

IOANA *(încercînd să vorbească în şoaptă, deşi Alec Gorăscu s-a retras spre uşa terasei)* : Dar nu aşa, Vali, nu se poate aşa. Gîndeşte-te.

VALENTINA : Prea mult m-am gîndit. Dar acum sînt hotărîtă. Decît să dau înapoi, mai bine... Dacă nu vrei să-mi întinzi mîna, dacă ţi-e cumva ruşine de mine, o să plec aşa. *(La un semn de tăcere din partea Ioanei.)* Nu, n-am intenţia să fac pe ipocrita într-o clipă ca asta. Domnule Gorăscu, nu e nevoie să fii discret. Mîine, tot oraşul o să ştie că am plecat cu căpitanul Stratilat. Nu mi-e ruşine s-o spun. *(Către Ioana.)* Vezi, nu mi-e ruşine. Nu-mi mai este ruşine de nimic.

ALEC : Doamnă, dar eu n-am nici dreptul şi nici intenţia să vă judec. Şi aş fi ieşit de mult din cameră dacă nu auzeam numele lui Stratilat. Trebuie să fie o încurcătură. L-am întîlnit pe Stratilat cînd veneam acasă. Tocmai se urca într-o maşină militară. Părea foarte agitat, foarte speriat. Spunea...

VALENTINA *(albă ca varul)*: Ce spunea?

ALEC : Că totul e pierdut şi că pleacă chiar în clipa aceea la Bucureşti.

VALENTINA : Cînd 'asta?

ALEC : Acum un ceas.

VALENTINA : Şi a plecat ?

ALEC : Da. Gonind nebuneşte.

VALENTINA : Nu se poate. Mă aşteaptă, la nouă, la barieră. Mi-a făgăduit. Nu-i adevărat. V-aţi înţeles amîndoi. Vreţi să mă minţiţi. Nu-i adevărat. *(Iese fugind.)*

IOANA *(alergînd după ea)*: Vali, Vali! *(Se întoarce după o clipă, descurajată.)*

ALEC : Mai bine. Stratilat e o secătură sinistră.

IOANA : Biata Vali! Ce cumplită deziluzie. Totdeauna a jinduit după o viaţă plăcută şi romanţioasă, şi n-a avut parte decît de meschinărie şi trivialitate. *(Se aud rafale. Ioana, nervoasă.)* Dar de ce se trage ? Şi de ce nu vine Radu ? Ce fac eu aici ?

ALEC : Vrei să mă duc să-l caut ?

IOANA: Te rog. E atît de imprudent. *(Alec iese. Se aud din nou tunurile, zgomotele maşinilor etc.)* Doamne, Doamne, ce grozăvie! *(Îşi face semnul crucii. In uşă apare un soldat romîn, rupt şi bărbos.)*

IOANA *(speriată)*: Ce vrei dumneata?

SOLDATUL: N-aveţi o bucată de pîine? N-am mîncat de două zile.

IOANA : Aşteaptă puţin. *(Iese şi se întoarce imediat la soldatul care a închis ochii, adormind din picioare.)* Poftim!

SOLDATUL *(înfulecînd)* : Bogdaproste! *(Dă să iasă.)*

IOANA : De unde vii?

SOLDATUL : De la Iaşi, prin păpuşoaie. Ne-au fărîmat, doamnă, ne-au făcut una cu pămîntul.

IOANA : Şi încotro ? Nu mai luptaţi ?

SOLDATUL *(cu un rîs)* : Să luptăm? Ba da, cucoană. O să luptăm. Dar cu cine vrem noi. *(Pleacă. Se aude soneria unui telefon interior, Ioana ridică receptorul.)*

IOANA : Da, doamnă Gorăscu. Am împachetat. Nu, Radu n-a venit. Vin imediat. *(Iese.)*

(Scena ramine o clipă goală, apoi pe uşa terasei intră Radu.)

RADU: Ioano! *(Vede pe birou o batistă a Ioanei. O ia şi o miroase. Apoi scoate din buzunar o cutie-*

cu piramidoane, o goleşte în pumn şi le înghite. Aruncă cutia pe jos. Se aşază într-un fotoliu şi-şi aprinde o ţigară. Pe uşă intră Eleonora. îl vede pe Radu şi cei doi se privesc lung. într-un tîrziu, Eleonora spune.)

ELEONORA: Ce frumos eşti! *(Rîde.)*

RADU *(fără să ridice tonul) :* Căţea! Căţea bătrînă!

ELEONORA : Nu te uita aşa la mine, neruşinatule!

RADU : De trei ani, de cînd nu te-am văzut, te-ai făcut şi mai puhavă, Gorasco! Ai început să semeni cu strămoşu-tău, logofătul cel scopit. Ce^ mai faci, tîrfă cu samur? Ia vino şi stai aici. *(li arată un fotoliu în faţa lui.)* Ai mai dibuit vreun argat el ?

ELEONORA *(rîde)* : Sînt prea tineri. Cei voinici au plecat la război. Tu ce faci aici?

RADU : Asta aş vrea să ştiu şi eu, logofeteaso. Războiul se termină, şi eu habar n-am ce să fac şi încotro să apuc. N-am învăţat decît să trag cu pistolul

ELEONORA: Eşti nobil?

RADU : Sigur. Ducele de coate goale.

ELEONORA *(rîzînd) :* Eşti însurat?

RADU : Hai, du-te, m-ai plictisit.

ELEONORA *(chicotind):* De ce nu-mi răspunzi?

RADU : Dacă stai cinci minute într-un picior şi cotcodăceşti ca găina, o să-ţi răspund.

ELEONORA *(chicotind şi ridicîndu-se într-un picior) :* Aşa? *(Uşa se deschide şi apare Catinca Gorăscu.)*

CATINCA : Eleonoro!

ELEONORA *(intră în panică) :* Să nu dai! Să nu dai!

CATINCA: Ieşi! *(Eleonora fuge. Către Radu.)* Ai putea să te scoli în picioare cînd intru în încăpere.

RADU *(ridicîndu-se) :* Eram distrat. Mă amuzau aluziile pe care mi le făcea duduia Eleonora.

CATINCA *(uluită de obrăznicia lui Radu) :* Nu eşti teafăr ? Ce înseamnă mojicia asta?

RADU *(făcînd semn spre zgomotele de afară) :* O să trebuiască să te obişnuieşti cu mojicii, Duducă. Vine rîndul lor. Mă doare capul.

CATINCA : Ce se aude la regiment ?

RADU : Nimic. Colonelul Cîmpeanu habar n-are ce trebuie să facă. Nemţii pradă oraşul şi fug. Se spune că tancurile ruseşti au ajuns pînă la Tanacu.

CATINCA: Cum, la Tanacu?

RADU : Exact. La treizeci de kilometri de oraş.

CATINCA : Bine, Radu, atunci...

RADU : Atunci, e foarte probabil că în noaptea asta chiar, sau mîine în zori, o să le vedem pe Strada Mare.

CATINCA : Şi de ce nemernicul acela de colonel nu scoate soldaţii, să apere oraşul?

RADU : Poftim? *(începe să rîdă.)* Să-l apere de ţînţan, poate. Nu, Duducă, totul s-a terminat. Nici măcar nu mai putem şti azi dacă unu şi cu unu mai fac doi. Grozav aş vrea să fiu sigur cel puţin de asta.

CATINCA : Să nu ne pierdem cu firea. Războiul nu s-a terminat încă. Te căutam să-ţi vorbesc. Plec chiar acum la Bucureşti.

RADU : O să fie un drum greu. Au să te ajungă ruşii din urmă.

CATINCA : Şi eu îţi spun că o să ajung la Bucureşti. Chiar de-ar fi să merg în patru labe. Am bani în bancă şi n-o să-i las tocmai acum fără stăpîn.

RADU : Şi aici? Casa şi moşia?

CATINCA : Tocmai. Aici trebuie să rămînă un bărbat.

RADU : Alec.

CATINCA : Alec nu e bărbat. E pictor. Am hotărît să rămîi tu.

RADU *(începe să rîdă) :* Nu.

CATINCA : Ce-ai spus ?

RADU : Am spus nu.

CATINCA: CU mine îndrăzneşti tu să vorbeşti aşa? Cu mine?

RADU : Trebuia să vină odată şi clipa asta. N-ai bănuit niciodată că te urăsc, Duducă?

CATINCA : Şarpe! Te-am crescut şi te-am căpătuit, în loc să te las să crapi în vreo fîntîna, ca toţi plozii nelegiuiţi.

RADU : Preferam să fiu aruncat într-o fîntîna, decît să fiu crescut la uşa dintre odăile slugilor şi salonul boieresc. Ţii minte cînd îmi făceai educaţia cu cravaşa ?

CATINCA: Dă de mîncare javrelor, dacă vrei să te alegi cu mîna muşcată! Să termini cu obrăzniciile, că pun să te arunce afară din casa mea.

RADU: Casa dumitale! Să fii bucuroasă dacă pentru o bucată de pîine au să te lase să-i freci podelele. Eu, în locul dumitale, m-aş sinucide. De Eleonora nu trebuie să-ţi fie grijă. Abia aşteaptă să scape de dumneata, ca să-şi dea poalele peste cap. Cît despre nepoţel, o să se facă zugrav de firme. Se vede că tot există o dreptate, Duducă. Despuiaţi de avere, o să apăreţi aşa cum sînteţi: nişte lepădături neinteresante.

CATINCA *(iese, trîntind uşa)*: Fecior de vechil!

IOANA *(intrînd, bucuroasă câ-l vede)*: Radu! *(Obsenîndu-i enervarea.)* Ce-i cu tine?

RADU: Nimic. Un lucru fără importanţă. O mică discuţie cu Duduca. Mi-era dor de tine. *(O ia în braţe şi o sărută pătimaş.)*

IOANA *(desprinzîndu-se)*: Poate să vină cineva.

RADU: Nici Dumnezeu nu mai are voie să se amestece între noi. Nu eşti tu femeia mea? *(Ioana aprobă glumeţ din cap.)* Toată, şi în vecii vecilor? *(Ioana aprobă surîzînd.)* în cer, în iad şi pe pămînt? *(Ioana aprobă surîzînd.)* Amin! Ia vino încoace, să te văd. *(Ioana îl prinde de gît şi cei doi se îmbrăţişează cu pasiune.)* A mea ?

IOANA *(gemînd)*: M-ai muşcat.

RADU: A mea?

IOANA *(sărutîndu-l cu patimă)*: Toată, toată! *(Se aude o rafală lungă. Ioana se smulge.)* Sîntem nebuni!

RADU: Ce vrei, deocamdată sîntem în iad.

IOANA: Dar cine trage ?

RADU: Nu înţeleg nici eu. Poate că or fi nemţi beţi. Au spart vreo două cîrciumi, în centru.

IOANA: Ce trebuie să facem, Radule ?

RADU: Nu e nimic de făcut. Cei care fug sînt nişte dobitoci. Au să fie ajunşi din urmă şi au să-i strivească tancurile şi maşinile pe şosea. Aşa încît... în orice caz, mai am două cartuşe în pistol.

IOANA: Ce vrei să spui ?

RADU: Eu ştiu ce înseamnă în război ocuparea unui oraş duşman, Ioana. Am luat şi eu parte. Vreau să spun că dacă va fi nevoie... Prefer să te omor cu mîna mea...

IOANA: Ai putea s-o faci? *(Cei doi se privesc lung.)* Ştiu. Ai face-o. *(Pauză.)* Dar de ce să ne gîndim la rău?

RADU: Voiam numai să ştii. *(Surîzînd.)* Şi acum, să încercăm să ne gîndim la bine. *(O ia în braţe şi o leagănă.)* Eşti singura fiinţă pe care am iubit-o în viaţa mea, Ioana. Nici măcar cu o mamă nu te-am făcut să împărţi dragostea mea. Totdeauna am fost singur, şi tu eşti unica mea avere. Dacă cineva s-ar amesteca între noi, aş ucide fără să clipesc din ochi. Pentru tine aş da foc şi lumii. S-o ştii şi să nu uiţi. *(Rămîn îmbrăţişaţi.)*

(Din stradă se aude acelaşi zgomot de maşini. Apoi un strigăt: **Ioano! Ioano!)**

IOANA *(desprinzîndu-se din braţele lui Radu şi ştergîndu-şi repede ochii)*: Asta-i vocea Iuliei! *(Iese pe terasă şi strigă.)* Iulia! Iulia! Sîntem aici.

IULIA *(intrînd în fugă)*: Armistiţiu! S-a semnat armistiţiul! *(Rîde, îi îmbrăţişează.)* Copii, e armistiţiu! *(Ioana e atît de emoţionată, încît se ţine cu mîna de o masă, să nu cadă.)*

RADU *(zguduind-o cu brutalitate pe Iulia)*: Eşti sigură?

IULIA: Sigură, sigură! Tot oraşul vuieşte. S-a încheiat armistiţiu cu ruşii! *(Intră Alec.)*

RADU şi IOANA: E adevărat?

ALEC: Da. S-a semnat armistiţiul. Singurul lucru inteligent, după patru ani de imbecilitate. Mă duc să-i spun mătuşi-mi că poate să rămînă. *(Iese.)*

RADU *(cu perplexitate)*: Şi acum ce-o să fie?

o VOCE: Domnul locotenent Grecescu, domnul locotenent Grecescu! *(Radu iese în uşă, face semn cuiva. Apare un soldat.)*

RADU: Ce-i, ostaş?

SOLDATUL: Un plic urgent de la domnul colonel.

RADU *(citeşte cu vizibilă satisfacţie)*: Bine, du-te! *(Către Iulia şi Ioana.)* Regimentul pleacă spre

sud. Se întoarce frontul împotriva nemţilor. *(Începe să rîdă şi strigă, într-un soi de euforie.)* Războiul continuă, continuă!

IULIA: Cum continuă? E alt război, cu nemţii.

RADU : Asta mi-e egal, poate să fie şi cu turcii. *(Către Ioana.)* Ioano, trebuie să mă duc la regiment.

IOANA : De ce să te duci?

RADU: N-ai auzit? Regimentul pleacă.

IOANA : Bine, dar eşti în concediu!

RADU: Şi ce să fac eu aici? Ce pot să fac eu aici? Bezele ruşilor?

IULIA : Eşti nebun de legat.

IOANA : Şi eu ?

RADU : Acum nu mai ai de ce să fii îngrijorată. Situaţia e cu totul alta. E armistiţiu. înţelege-mă, Ioano, n-am timp de pierdut. Trebuie să prind regimentul. *(O sărută. Uşa se deschide şi apare Catinca Gorăscu, care a ascultat ultima replică.)*

CATINCA : N-ai să pleci!

RADU *(venind spre ea) :* Zău?!

CATINCA *(privind în jur) :* Vă rog să mă iertaţi. Nu ştiam că aveţi în casa mea o reuniune de familie. *(Către Radu.)* Acum, mai mult decît oricînd, casa şi moşia nu pot rămîne fără un bărbat.

RADU : Cît mă interesează pe mine casa şi familia dumitale...

CATINCA : Pot să vă cer îngăduinţa să rămîn o clipă singură în biblioteca mea, în casa mea, cu Radu? *(Iulia o ia pe Ioana şi ies pe terasă. Se aud focuri de armă.)* Poate că ar trebui totuşi să te intereseze. M-ai întrebat deseori cine-i maică-ta.

RADU *(dînd speriat înapoi) :* Nu vreau să ştiu acum, Taci!

CATINCA : Eleonora.

RADU *(descompus):* Cine, Eleonora? Ha, ha, ha! Ce minciună grosolană!

CATINCA : Totdeauna a fost o scîrnăvie. Te-a făcut cu un vechil de pe moşie. Eşti bastard, dar totuşi eşti din familie. Intr-o zi, tot eram hotărîtă să-ţi recunosc anumite drepturi. Poftim, ţi le recunosc.

RADU: Şi vechilul ce-a devenit?

CATINCA : A murit într-un accident de vînătoare, pe moşie. Nu ştiam că aveam arma încărcată.

RADU: Eşti nemaipomenită!

CATINCA *(deschizînd uşa) :* Hai, Eleonoro, vino aici. Ei, nu mă sărutaţi?

RADU : Spune-i să plece. Să plece numaidecît.

CATINCA *(împingînd-o afară pe Eleonora) :* De atunci a devenit Eleonora cam bizară. Dar pe tine nu te-am aruncat. Te-am crescut, şi n-ai să pleci tocmai acum. *(Cu o neaşteptată slăbiciune.)* Nu vezi că sînt bătrînă, că nu mai am destulă putere în mine? Oh, dacă aş avea... Dar nu pot face faţă. Au să vină ăştia. Cum am să mă descurc singură ? Îmi tremură capul, nu vezi ?

RADU *(care şi-a revenit complet, se apropie de ea, cu un surîs bizar pe buze) :* Prin urmare, sînt un Gorăscu. Interesant!

CATINCA : Aşadar, rămîi ?

RADU: Poftim? Dimpotrivă. Mi-ai dat un motiv în plus să plec. *(Ironic.)* Nu găseşti că numele de Gorăscu, şi îndeosebi al meu, ar trebui dat la curăţat ?

CATINCA : Eşti cretin!

RADU: La revedere *(ironic),* tante Catinca! *(Din uşă.)* Salutări mamei! *(Iese. I se aude de afară glasul:* Ioano, unde eşti?)

CATINCA *(rămasă singură, cade pe un fotoliu) :* Nemernicul! De ce n-a rămas?

(Încăperea e luminată numai de farurile maşinilor care trec pe şosea. Se aud rafale puternice. Pe uşa interioară intră Mereuţă, vesel că aduce vestea armistiţiului, dar intimidat de casa străină in care a pătruns. Văzînd-o pe Catinca, se fîstîceşte.)

MEREUŢĂ : Bună seara, doamnă... eu...

CATINCA : Dumneata ce mai cauţi aici ? Ce-i casa mea ? Han? Tractir?

MEREUŢĂ : Mă scuzaţi, am intrat pe dindos... cu duduia Ioana, voiam să vorbesc... *(Izbucnind.)* N-aţi aflat, doamnă? E armistiţiu!

CATINCA *(ieşind furioasă):* Ştiu, ştiu! Parcă aţi înnebunit toţi! *(Mereuţă, stingherit, se îndreaptă spre uşa terasei. Acolo se întîlneşte cu Iulia şi Ioana, care intră.)*

MEREUŢĂ *(care nu şi-a dat seama de starea Ioanei):* Aţi aflat, e armistiţiu! Pace!

IULIA *(îngrijorată de starea Ioanei, care, zdrobită, s-a lăsat să cadă pe un scaun) :* Da, ştiu.

MEREUŢĂ: Şi nu vă bucuraţi? *(De-abia atunci o vede pe Ioana.)* Ce s-a întîmplat, duduie Ioana?

IOANA: Nimic. *(Ca pentru ea.)* A plecat. *(îşi ia capul în mîini.)*

(Mereuţă e stingherit. De afară se aud paşi în fugă, rafale, în uşa terasei apare cineva, care, cu spatele spre încăpere, face semn unor personaje invizibile să vină spre el. I se aude strigătul: **Aici, aici!** *Apoi intră străinul şi încă patru muncitori, cu armele. Străinul, pe adevăratul lui nume Pavel Golea, este omul pe care l-a pansat, în actul I, Iulia.)*

PAVEL: Maftei, la fereastra de la pod! *(Un muncitor iese în fugă. Golea a ieşit pe o uşă interioară şi i se aude de acolo strigătul:* Barcane, Miroane, aici, la ferestrele astea! *Ies încă doi muncitori.)*

ALEC *(care a intrat o clipă, cînd Simion, rămas în cameră, se pregăteşte să ducă şevaletul din faţa uşii de la terasă) :* Hei, hei, fără glume de astea! *(Ii ia şevaletul din mînă.)*

PAVEL *(reintrînd) :* Fuga, după mitralieră, Simioane. Repede! *(Simion iese.)* Vă sfătuiesc să părăsiţi casa. N-o să se aleagă mare lucru de ea.

IULIA : Vezi să nu te tai din nou cu toporul.

PAVEL *(bucuros, luîndu-i mîinile):* Doamnă doctor! Totdeauna te găseşte omul cînd are nevoie! S-ar putea să ne alegem cu capetele sparte.

SIMION *(intrînd, cu mitraliera) :* S-a făcut, am adus-o.

PAVEL: Aici, Simioane. *(Instalează mitraliera.)*

CATINCA *(intrînd, furibundă) :* Cine v-a dat voie să pătrundeţi în casa mea? Ce înseamnă batjocura asta?

UN SUBLOCOTENENT *(intrînd) :* Sînteţi stăpîna casei?

CATINCA : Da.

SUBLOCOTENENTUL: Trebuie să întîrziem scurgerea coloanei germane pe şosea pînă cînd regimentul nostru trece podul. S-au încăierat cu un pluton din ariergardă. Casa dumneavoastră e foarte bine aşezată.

CATINCA : Nu vă dau voie. Nu vă cunosc.

PAVEL : O să facem noi cunoştinţă mai tîrziu.

SIMION *(se scoală şi-i întinde mîna):* Cu onoare mă prezint. Simion Buzilă, ciocănar. Parle franse?

CATINCA: Ptiu! *(Iese.)*

SIMION : Ce mai cucoană! Scuipă şi nu ştie franţuzeşte.

(Sublocotenentul surîde şi iese.)

PAVEL: Ceva arme mai aveţi prin casă?

ALEC : Sînt vreo două puşti de vînătoare.

PAVEL: Bune şi alea.

ALEC *(lui Mereuţă) :* îmi ajutaţi să le aduc? Dumneata ştii să tragi?

MEREUŢĂ : Am tras cînd eram mic, la tir, la iarmaroc.

ALEC : Acum ai să ai ţinte mai mari. *(Un muncitor intră şi ia nişte cartuşe.)*

MEREUŢĂ : Dar eu nu vreau să trag. Eu sînt împotriva violenţei. Oamenii...

PAVEL *(excedat) :* Ce-ar fi să discutaţi în altă parte, dacă de discuţii vă arde acum! *(Alec iese, trăgîndu-l pe Mereuţă. Pavel, către femei.)* Dumneavoastră ar fi bine să vă căutaţi totuşi un loc mai ferit.

IULIA : Eu rămîn aici, sînt medic. Du-te, Ioana.

IOANA *(care a rămas zdrobită după plecarea lui Radu) :* Unde? Daţi-mi şi mie să fac ceva.

PAVEL: Uite, domnişoară, du grenadele astea, dacă vrei, la băiatul acela care e în pod. Numai, încet cu ele. *(Ioana iese. Pavel, de la mitralieră.)* Ei, doamnă doctor, îţi spuneam eu că o să ne mai vedem ?!

IULIA: Acum îmi spui cine eşti?

PAVEL: Peste o jumătate de ceas s-ar putea să nu mai fiu de loc. Ce să-ţi încarci mintea de pomană cu un nume străin? In orice caz, să ştii că m-am gîndit mult la dumneata.

IULIA: Şi eu.

SUBLOCOTENENTUL *(intră)*: Unde aţi pus mitraliera?

PAVEL: Aici.

SUBLOCOTENENTUL: Aveţi cîmp bun de tragere?

PAVEL: Ceilalţi oameni sînt dincolo.

SUBLOCOTENENTUL *(se uită după ei)*: Aşteptaţi semnalul meu. *(Către Pavel.)* Racheta roşie. Nu deschideţi focul decît atunci. Eu sînt la postul de comandă de lîngă farmacie. Păstraţi legătura. Cu bine, prieteni.

PAVEL: Cu bine, domnule sublocotenent.

SIMION: Să trăiţi, tovarăşe sublocotenent.

PAVEL: Aşa spunem noi prietenilor de nădejde.

SIMION: Trec mereu! *(Pauză.)* Oare, mai apucăm ziua de mîine, nea Pavele?

PAVEL: Prea am aşteptat-o mult! Ai un foc? *(Isi aprinde ţigara. îi dă şi lui Simion una aprinsă.)*

SIMION: De s-ar vedea odată racheta ceea!

PAVEL: In cîte sîntem azi, Simioane?

SIMION: în 23, tovarăşe Pavel. Vine toamna. *(Arâtînd' cerul.)* Uite, cloşca cu pui se lasă pe deal.

PAVEL: Anul ăsta o să fie un an ciudat. Fără toamnă, în noaptea asta începe o altă primăvară.

IULIA *(din colţul ei)*: Cum vorbeşti dumneata! Parcă ai şti totul. Eu, în patruzeci de ani, n-am izbutit să aflu care mi-e rostul şi ce avem de făcut pe lume.

PAVEL: Cei care vor apuca ziua de mîine, doamnă doctor...

IULIA: Ce va fi cu ei?

PAVEL: Mîine, fie că le va plăcea sau nu, oamenii vor fi obligaţi să ştie.

SIMION: Racheta! *(Se vede, în adevăr, pîlpîitul roşu al rachetei.)*

PAVEL *(strigînd)*: Atenţiune! Asupra şoselei, **foci**

(Rafală lunga de mitralieră. De afară sc aud urlete.)

Cortina

TABLOUL 2

Scena e împărţită in două. în dreapta, sediul judeţene! de partid, din care vedem biroul lui Pavel. Fereastra biroului dăspre piaţa oraşului, din care vedem un fragment, care ocupă partea stingă, a scenei. Vor fi deci două locuri de acţiune : piaţa şi biroul.. Sub zidul clădirii, paralel cu rampa, trece o stradă, care duce in piaţă. Lipită de zid, o bancă. Secretara lui Pavel, o femeie devreo şaizeci de ani, tip clasic de fată bătrină, intră, la ridicarea cortinei, în biroul lui Pavel, cu un pahar şi o floare in mînă. Sună telefonul.

EUFROSINA: Alo!... Da, vă rog. Judeţeană... Nu,, tovarăşul Golea absentează momentan... Poftim?... Am spus că lipseşte. *(închide telefonul şi aranjează floarea pe birou. Se sună din nou.)* Alo!... Nu, n-a.. venit încă. E plecat la Frumoasa... Vă rog, vă rog... Poftim?... Eu? Nu v-am rugat nimic, A, am spus aşa, din politeţe... Poftim?... Ce să fac?... La cine să mă duc?... Vai, tovarăşe!.... Alo!... *(închide, mirată, telefonul. Se aşazâ pe un scaun şi începe să citească. Uşa se deschide şi apare un muncitor.)*

MUNCITORUL: Noroc! Tovarăşul Golea nu e aici?'

EUFROSINA: Nu. Poftiţi, vă rog, dincolo, dacă vreţi să-l aşteptaţi. De ce vă uitaţi aşa la mine?

MUNCITORUL *(dîndu-i tîrcoale, mirat de înfăţişarea ei anacronică)*: Dumneata eşti membră de partid?

EUFROSINA: De ce mă întrebaţi?

MUNCITORUL *(surîzînd)*: Aşa, de curiozitate. *(Se uită la cartea din mîna ei.)* Păi bine, tovarăşă, de ce citeşti cărţi imperialiste? Nu ştii ce scrie Marx? Jos imperialismul!

EUFROSINA: E de Pierre Lotti. E o carte plină de poezie şi care pledează pentru emanciparea femeilor turce, închise în secolul al XlX-lea în haremurL

MUNCITORUL: Aha, lupta pentru egalitatea în drepturi. Auzi, domnule, de ce le arde! Haremuri... Destrăbălare capitalistă. Ei bine, atunci, eu vin mai tîrziu. Noroc! *(Se întoarce din uşă, cu simpatie.}*

Şi fii mai proletară, tovarăşă, mai bărbătoasă. Noroc! *(Iese.)*

EUFROSINA *(urnflîndu-şi pieptul şi luindu-şi un aer dîrz, ridică mîna cu pumnul strîns) :* Noroc! *(Mai încet, ca pentru ea.)* Să dea Dumnezeu! *(Fredonează Internaţionala şi iese).*

(Biroul rămîne gol. Pe stradă apar doi tineri muncitori, cu lopeţi pe spate.)

PRIMUL TÎNĂR : Totdeauna trebuie să alerg după tine. Nu poţi fi şi tu o dată punctual?

AL DOILEA TÎNĂR : Are, mă, nişte ochi, de te bagă în boale.

PRIMUL TÎNĂR : Fă-ţi întîi orele de muncă voluntară şi pe urmă ţine-te de fuste.

AL DOILEA TÎNĂR : Ce ştii tu, mă, ce-i dragostea? I-am spus să vină azi, să mă vadă cum lucrez pe şantier. I-am spus că-s şef de echipă. Aşa că să nu mă dai de gol.

PRIMUL TÎNĂR : Şeful chiulangiilor. N-ai conştiinţă de clasă.

AL DOILEA TÎNĂR: Ce n-am, mă? De unde ştii tu că n-am? Mi-ai făcut tu percheziţie şi n-ai găsit-o? *(Către un muncitor, care lipeşte un afiş.)* Să trăieşti, nea Matache! Ce mai scrie azi la gazeta matale?

MUNCITORUL : Citeşte şi tu.

AL DOILEA TÎNĂR : Totul pentru front, totul pentru victorie! Jos sabotorii! Nu-i concret, tovarăşe. *(Dar muncitorul a plecat, şi în locul lui a apărut un sergent de stradă.)* Cu nume, tovarăşe. *(Scoate un creion şi scrie, silabisind.)* „Jos prefectul Mărculescu!" *(Se întoarce.)* Ei?

SERGENTUL *(plesnind în el):* Hm! Prefectul e numit prin orden de la ţentru. Prin orden de la guvern, mă!

AL DOILEA TÎNĂR: Atunci: Jos guvernul! E bine?

PRIMUL TÎNĂR *(din culise) :* Costică!

AL DOILEA TÎNĂR : Ho, că vin, doar nu dau turcii. Am ţinut şi eu o prelucrare. *(Către Sergent.)* Lămurit, şefule? *(Iese.)*

SERGENTUL: Dumnezeii şi grijania ta! *(Vrea să rupă afişul, dar prin piaţă trece un grup de tineri în marş, cu unelte pe umeri şi cîntînd. Sergentul începe să se scobească, preocupat, în nas.)*

PRIMUL TÎNĂR *(din marginea grupului, strigînd) :* Trăiască munca de reconstrucţie a ţării!

GRUPUL : Ura! Ura!

(Ies din scenă; de după colţ apar doi domni, care se uită in urma grupului.)

PRIMUL DOMN *(arâtînd cu bastonul după grupul tinerilor) :* De unde or fi ieşind toţi derbedeii ăştia?

SERGENTUL : Să trăiţi, cucoane Vasilică, s-o desfundat mahalalele, nu mai e de trăit.

AL DOILEA DOMN *(arâtînd afişul) :* Şi porcăriile astea se lipesc pe ziduri sub nasul dumitale.

SERGENTUL : Ce să fac, domnule colonel, nu mai este autorităţi. Cum zici ceva, cum te face fascist şi colbo... colboraţionist. *(Vrea să rupă afişul.)*

PRIMUL DOMN *(aşezîndu-se pe bancă):* Lasă-1! Lasă-i să mîzgălească pereţii, că or să-i şteargă cu limba.

SERGENTUL : Să vă audă Dumnezeu, cucoane Vasilică, ca eu... *(La un semn al primului domn.)* Scuzaţi, să trăiţi, cucoane Vasilică, să trăiţi, domnule colonel. *(Pleacă, dar înainte de a ieşi, se întoarce şi mai spune.)* Trăiască majestatea-sa şi partidul liberal!

AL DOILEA DOMN *(arâtînd cu capul după el) :* N-a murit încă poporul nostru, domnule Bontaş. Eroul necunoscut trăieşte încă.

PRIMUL DOMN: Poporul! Fac politică de patruzeci de ani, colonele, şi ştiu cîte parale face poporul. Puterea nu se cîştigă fiindcă poporul ţi-o dă, ci prin inteligenţă şi hotărîre. Dacă ăştia ne împuşcau pe toţi la 23 August, nimeni n-ar fi protestat, şi puterea ar fi fost de mult în mîinile lor.

AL DOILEA DOMN : Asta-i adevărat. Cine ar fi îndrăznit să creadă, cînd au intrat ruşii, că peste şapte luni la cîrma ţării va exista un guvern condus de un general, că pe prefectul nostru îl va chema Mărculescu şi că noi doi vom fuma liniştit cîte o ţigară,

chiar la uşa sediului Partidului Comunist? *(Serios.)* Au pierdut partida.

UN FLAŞNETAR *(străbătînd piaţa):* Trageţi planeta! Ghiceşte trecutul, prezentul şi viitorul! Ia planeta!

AL DOILEA DOMN : Totuşi, ar fi timpul să trecem de la învăluire la contraatac. Napoleon, şi chiar Ludendorff...

PRIMUL DOMN : Dar sîntem în plin contraatac, colonele : oamenii noştri au rămas în posturi de comandă, preţurile urcă, fabricile zac demontate, materiile prime dispar, moşiile nu se lucrează, iar ei cîntă şi lipesc afişe. Să-ţi spun eu ceva... *(Se apropie şi-i vorbeşte la ureche.)*

(în timpul acesta, în biroul lui Papei intra, furtunos Simion, urmat de Eufrosina. Simion e în uniformă ostăşească si se sprijină într-un baston, dar e aproape vindecat.)

SIMION: Lasă-mă, tovarăşă! N-am timp acum să mă şterg pe picioare. Şi închide, te rog, uşa pe partea cealaltă. S-a înţeles? *(Secretara dă, speriată, înapoi. Simion vorbeşte la telefon.)* Dă-mi Frumoasa! Comuna Frumoasa!... Alo, primăria? Cu tovarăşul Golea... Cum?... Cine-i la telefon? Tu, Negrilă?" Ce dracu faci acolo?... Ce eşti? Primar?... Iote, bre, s-a şi făcut? Bravo! Şi să fie într-un ceas bun... Da, aştept.

PRIMUL DOMN: înţelegi? Cu fiecare clipă care trece, ei pierd o poziţie. Sînt în plină derută.

AL DOILEA DOMN : Domnule Bontaş, tocmai de aceea ar trebui să trecem la o acţiune directă, violentă, să băgăm spaima în ei. Surpriză şi şoc. Ludendorff...

SIMION : Alo, da, eu sînt... Ce spui?... Cum,' aţi intrat cu plugurile în moşia Gorăscăi? Să trăieşti o mie de ani, nea Pavele!... Da, totu-i pregătit. De asta te-am chemat. Tineretul e mobilizat pe şantier, aşa încît îl avem la îndemînă. Muncitorii au fost chemaţi la ora două... Ce anume?... S-a executat. Te aşteptăm doar pe dumneata... Cum? Aduci şi oamenii din Frumoasa?... Alo, aloo... *(Se deschide uşa şi intră secretara, cu o mătură, în timp*

ce Simion începe să şontîcăie prin birou.) Ştii să dansezi, tovarăşă Grosu ? învaţă repede, că deseară dansăm la prefectură. *(Iese în fugă.)*

EUFROSINA *(dă de două ori cu mătura pe jos, apoi spune):* Ce oameni, domnule, ce oameni! *(Iese.)*

PRIMUL DOMN *(ridicîndu-se de pe bancă) :* Pentru ceea ce propui dumneata ar trebui să găsim oameni, nu rahaţi. *(Ies.)*

(Trei indivizi străbat piaţa.)

PRIMUL INDIVID : Iau la cinci mii.

AL DOILEA INDIVID : Nu mai spune. Mai ai fraţi? Nu-i bumbac, e mătase, aur curat.

PRIMUL INDIVID : Cinci, cinci şi du-te dracului.

AL TREILEA INDIVID : Arjan contant. Cocoşei.

AL DOILEA INDIVID : Mersi, nu lucrez decît cu dolari.

AL TREILEA INDIVID : Atîţia ani să trăiesc eu, cîţi cocoşei ai tu acuma în buzunar.

AL DOILEA INDIVID : Şi ce interes ai să trăieşti ? Ca să construieşti socialismul? *(Ies rîzînd.)*

FLAŞNETARUL *(străbâtînd din nou piaţa):* Ia planeta! Planeta vieţii şi a dragostei! Planeta viitorului! *(Din direcţia contrară intră Mereuţă şi Valentina.)*

VALENTINA : Strigă-1, te rog.

MEREUŢĂ: Pe cine? Pe flaşnetar? *(Valentina aprobă rîzînd şi se aşazâ pe bancă, în timp ce Mereuţă face cîţiva paşi şi-l strigă pe Flaşnetar.)* Hei, bădie!

FLAŞNETARUL : Sărut mîna la boieri. Planeta ursitei.

VALENTINA : Ia şi dumneata una.

MEREUŢĂ : Ce copilărie! *(Ia şi el.)*

FLAŞNETARUL *(iese, strigînd şi cîntînd din caterincă) :* Trage planeta! Planeta norocului şi a viitorului, planeta ursitei!

VALENTINA *(citeşte biletul rîzînd):* La dumneata ce-a ieşit ?

MEREUŢĂ *(citind pompos) :*

Doar cînd moartea va veni
Visul ţi se va-mplini!

(Surîzînd.) Promiţător, nu? *(Privind-o.)* Aş fi totuşi gata să-mi dau viaţa pentru ca visul meu să devină o clipă aievea.

VALENTINA: Nu cumva e vorba de o femeie în visul dumitale, domnule Mereuță?

MEREUȚĂ: Poate că da.

VALENTINA: Dar n-ai de loc înfățișarea romantică a unui îndrăgostit. Dar de loc.

MEREUȚĂ: Nu, n-am. Probabil, de aceea visul rămîne doar vis.

VALENTINA *(rîzînd)*: La mine știi ce-a ieșit? *(Citește.)*

Cu dor mare te iubește,
Dar cuvinte nu găsește!

Cine o fi oare timidul meu adorator?

MEREUȚĂ: Duduie Valentina... eu...

VALENTINA: Dumneata?! *(Izbucnește în rîs.)*

MEREUȚĂ *(crispat)*: Voiam să-ți spun că eu știu că sub aerul dumitale de nepăsare și veselie se ascunde un suflet chinuit. Asta voiam să-ți spun.

VALENTINA: Te înșeli, domnule Mereuță. M-am împăcat cu viața și nu mai cer nimic de la ea. Cu atît mai puțin un adorator. *(Cu sarcasm.)* Uite ce brățară de aur mi-a dăruit Miluță. Ce-și mai poate dori o femeie?...

MEREUȚĂ: Nu-i adevărat.

VALENTINA: Știi că nu ești de loc politicos? Parcă spuneai că ai treabă aici. *(Arată clădirea.)*

MEREUȚĂ *(uitîndu-se la ceas)*: Peste jumătate de oră. Dar dacă te plictisesc...

VALENTINA: Dimpotrivă, îmi ții de urît. O aștept aici pe Ioana. Spune-mi, și dumneata te-ai înscris la ei?

MEREUȚĂ: Da.

VALENTINA: Am auzit că scrii la gazeta lor, că ții conferințe.

MEREUȚĂ: Vezi, duduie Valentina, pe mine mă cam dezorientează metodele lor. Și nu știu ce va fi. Dar trebuia să trec alături de ei. Pentru că altfel ar însemna să apăr ceea ce-am urît și să lovesc in ceea ce am nădăjduit.

VALENTINA: Ești naiv, domnule Mereuță. Viața te obligă foarte des să faci lucrul ăsta.

MEREUȚĂ: Eu nu l-aș putea îndura.

VALENTINA: Nu, nu înțeleg ce v-a apucat pe toți. Miluță blestemă tot timpul, Iulia nu mai vorbește decît de politică, Ioana bate toată ziua mahalalele, ca să învețe pe servitoare alfabetul... Și încă pe ea o mai pricep. După moartea lui Radu, dacă n-avea ce face, ar fi înnebunit. Dar toți ceilalți?

MEREUȚĂ: într-o viitoare ca asta, e inutil să încerci să-ți astupi ochii și urechile. Pentru sau împotrivă, ești constrîns să participi.

VALENTINA *(complăcîndu-se în „rol" tragic)*: Dar sînt oameni care nu vor decît să fie lăsați în pace. Ce mă privesc pe mine, care m-am resemnat să nu mai doresc nimic, toate lucrurile astea? Cel puțin să fiu lăsată în pace, cu gîndurile mele romanțioase, cu regretele și cu bietele mele visuri, care nu fac rău nimănui. Eu mi-am încheiat de mult socotelile cu viața, domnule Mereuță.

MEREUȚĂ *(impresionat)*: Vali! Iartă-mă, te implor să mă ierți. Dar dacă nu-ți spun, mă sufoc. Te ador.

VALENTINA *(ridicînd din umeri)*: Ce meschini și murdari sînteți toți. Ai găsit că-i momentul să profiți de ocazie, nu? Uiți că nu mai am șaptesprezece ani, domnule Mereuță, și chiar dacă i-aș avea, adorația dumitale mi s-ar părea tot caraghioasă. Mă adori! *(Izbucnește în rîs. Mereuță s-a ridicat, s-a înclinat și a ieșit. Vali, nervoasă, își rupe batista; de departe se aud strigăte, huiduieli. Mereuță reintră grăbit.)*

MEREUȚĂ *(luînd-o de mînă)*: Duduie Valentina, nu mai sta aici. Vino, te rog, vino. *(Strigătele se întețesc.)*

VALENTINA *(speriată)*: Dar ce este?

MEREUȚĂ: Hai, te rog.

(Dar e prea tîrziu. Pe stradă își Jace apariția un grup de oameni, care-l înconjoară pe Miluță; acesta poartă atîrnată de gît o placardă mare, cu cuvintele: „Sînt șperțar".)

MULȚIMEA: HUO! JOS șperțarii! Jos lipitorile! Huo! Așa pățesc cei care fură banii poporului! *(Huiduit, înghiontit, scuipat, Miluță străbate scena.)*

VALENTINA *(albă, a rămas lipită de zid; apoi fuge. Intr-un tîrziu, o urmează şi Mereuţă).*

FLAŞNETARUL *(străbătînd piaţa) :* Trage planeta ursitei, planeta viitorului!

(In piaţă intră, dintr-o direcţie, Alec Gorăscu, cu un carton subsuoară, şi, din altă direcţie, Ioana. Are o înfăţişare matură şi ostenită, ca şi cum n-ar fi trecut numai cîteva luni doar de cînd am văzut-o ultima oară.)

ALEC : In sfîrşit, bine că mai există pe lume şi întîmplarea.

IOANA : Bună ziua, Alec.

ALEC: La dumneata mă gîndeam. *(Surîzînd.)* De cîte ori este ceva care nu merge, mă gîndesc la dumneata.

IOANA : Dacă şi eu mai pot fi reconfortantă...

ALEC : Eşti. Mai ales că nu faci nici un efort pentru asta. Te-am căutat toată săptămîna.

IOANA : Am fost plecată în judeţ. Organizez nişte cursuri de alfabetizare.

ALEC : Şi?

IOANA : Am descoperit un lucru curios. S-ar părea că oamenii au nevoie de mine. Deşi... *(Se uită la ceas. Apoi, cu afecţiune.)* Ce nu merge?

ALEC : Văd că eşti grăbită.

IOANA: Mai am timp. Am fost chemată aici pentru ora două fără un sfert. Dar am venit mai devreme, pentru că am întîlnire cu Valentina. îmi spui ?

ALEC : Aş vrea să-ţi termin portretul. Cred că e singurul lucru bun pe care-1 mai pot face aici.

IOANA : De ce ?

ALEC : Pentru că e singurul lucru care mă mai interesează. Restul e un capitol epuizat. Sînt stors, ca o lămîie. Am nevoie de Paris, şi faptul că nu pot pleca mă exasperează.

IOANA : Ştii că am vorbit zilele trecute cu Golea despre dumneata ?

ALEC : Cu cine ? A, omul cu mitraliera. Nu cumva îl interesează pictura ?!

IOANA : Nu cred. îi spuneam însă că eşti un artist mare şi că vrei să pleci din ţară, după terminarea războiului.

ALEC: Şi ?

IOANA : Era de părere că ar fi păcat şi pentru noi, şi pentru dumneata.

ALEC : Ceea ce-mi trebuie mie ştiu eu mai bine decît eh în ceea ce priveşte utilitatea mea aici, se înşală. Sînt un prost cetăţean, şi v-aş încurca.

IOANA : Spunea că vom avea nevoie aici de o artă care să servească.

ALEC : Ce utilitaristă ai devenit! Arta nu serveşte la nimic. Rafinează şi enervează sensibilitatea oamenilor, şi discreditează realităţile imediate. Dacă aş fi ideolog politic, aş scoate arta în afara legii, ca pe inamicul public numărul unu.

IOANA : Cum te pot amuza paradoxurile astea uscate, cînd există atîtea lucruri dureros de grave?

ALEC : Grave ? Care ?

IOANA: Suferinţa, nădejdea... moartea... oamenii,.. *(Surîzînd.)* Cum ar spune Golea, eşti un individualist incorijibil.

ALEC : Ce mult te-ai schimbat, Ioana.

IOANA : Da, Alec. Mi-aduc aminte că odinioară spuneam că dacă l-aş pierde pe Radu aş muri. *(Cu o grimasă de dezgust.)* N-am murit. N-am fost în stare să mor. Mi-e silă de mine, Alec. Dacă n-o să fac ceva, o să mă sufoc de silă.

ALEC *(cu ironie):* Faci alfabetizare!

IOANA : Nu-i totul ce faci, ci cum faci. înţelegi, Alec, trebuie să ies din mine. Trebuie să ies din propria mea carceră. Altfel nu mă pot salva. Dacă totuşi continui să trăiesc, atunci am nevoie de un rost şi o justificare. Altfel, asta nu-i viaţă, ci chin şi degradare. *(Pauză.)* De ce te uiţi aşa ciudat la mine ?

ALEC : O să-ţi spun înainte de plecarea mea. Cînd îmi pozezi ?

IOANA : Poate, marţi. Te anunţ eu. *(Se uită la ceas.)* Acum trebuie să fug. N-o mai aştept nici pe Valentina.

ALEC: La revedere! *(Ioana se îndepărtează. Alec rămîne cu privirea aţintită după ea. Făcînd semn, o strigă.)* loano! *(Dar o coloană de muncitori,*

trecînd pe stradă în pas alergător, se interpune între ei. Piaţa e goală. Ioana a dispărut. Alee pleacă, rostind nedumerit.) Nădejdea... oamenii...

PAVEL *(intrînd în birou, cu secretara după el, vede paharul cu floarea) :* Iar flori pe birou ? *(Ia paharul şi-l pune pe măsuţă.)* Mereuţă a venit ? Pofteşte-1 aici. *(Sună telefonul.)* Da, eu... Porniţi spre piaţă. *(închide. Către Mereuţă, care a intrat.)* Scuză-mă! *(Deschide uşa, vorbind din prag cu secretara.)* Trimite motocicleta tovarăşului Simion. Şi cînd vine tovarăşa doctor, dă-i drumul imediat... Cine?... Să aştepte. *(Luînd un şpalt de pe birou.)* Ce înseamnă articolul ăsta, tovarăşe Mereuţă? Ce-i haşişul ăsta pentru domnişoare romantice? Ce-i frazeologia asta despre fericire? Ce scoatem noi, almanah de Paşti, sau gazetă de partid?

MEREUŢĂ *(palid, dar demn):* Pentru mine, lucrurile astea nu sînt fraze, ci adevăruri vitale. Credeam că fericirea oamenilor şi dragostea dintre ei îi interesează pe comunişti.

PAVEL: Ştii ce înseamnă fericirea pentru noi, la ora actuală? Pămînt, pîine, săpun! Şi ştii ce nume va purta mîine? Puterea politică. Şi poirnîme? Industrie grea. Şi aşa mai departe. Iar toate lucrurile astea nu se pot obţine decît strivind cu ură pe cei care se împotrivesc. Nu făcîndu-le declaraţii de amor. Eşti sau nu de acord ?

MEREUŢĂ : Sigur, dar...

PAVEL *(întinzîndu-i şpaltul) :* Atunci, poftim, scrie despre asta. *(Surîzînd.)* Vrei?

MEREUŢĂ : Da. Scriu.

PAVEL : Ei, aşa e bine. *(Surîzînd destins.)* Pînă la urmă, tot o să ne înţelegem noi.

MEREUŢĂ *(dînd să iasă) :* Totuşi, aş vrea să ştiu. Toate aceste lucruri, despre care mi-ai vorbit, nu sînt scopuri în sine, ci trepte şi mijloace. La capătul lor crezi că omenirea va găsi fericirea ?

PAVEL : Cred că aşa cum şi-a revizuit atîtea noţiuni, omenirea o s-o revizuiască şi pe aceea de fericire, care la dumneata reprezintă, cum să-ţi spun, mai mult o idee poetică.

MEREUŢĂ : Dar asta înseamnă că totuşi crezi într-o anumită fericire.

PAVEL : Bineînţeles. Dar ea va însemna cu totul altceva decît fericirea dumitale de idealist burghez.

IULIA *(intrînd):* Bună ziua! Ţi-am adus graficul pe care mi l-ai cerut.

PAVEL : Mulţumesc. Vreau să-ţi vorbesc. *(Către Panait, care a dat buzna pe uşă.)* Ce-i, tovarăşe Panait? Ceva urgent? *(Cercetează graficul.)*

PANAIT : Eu cred că da. Dar nu mai apuc să vă vorbesc. Sînt convins că e un element suspect şi carierist, care s-a strecurat între noi cu intenţii duşmănoase. O burgheză înrăită, şi ca atare...

PAVEL *(Iuliei, punînd graficul pe birou) :* O să convocam o şedinţă a corpului sanitar. Despre cine vorbeşti, tovarăşe Panait?

PANAIT : Chiar despre secretara noastră, Eufrosina Grosu.

PAVEL: Ea, suspectă? *(Rîde.)*

IULIA : O cunosc de ani de zile şi ştiu cît e de cinstită şi de bună.

PANAIT *(ironic) :* Da, da! Nu-i de rîs, tovarăşe Golea. Vigilenţa revoluţionară ne învaţă...

PAVEL *(întrerupîndu-l) :* Bine, bine. *(Deschide uşa.)* Tovarăşă Grosu, vino, te rog, o clipă. *(Lui Mereuţă, care voia să iasă.)* Rămîi.

UN MUNCITOR *(care l-a mai căutat pe Pavel) :* Noroc! Lista voluntarilor, tovarăşe Pavel. *(îi dă lista.)*

PAVEL : Bravo! Mîine dimineaţă, viu la voi, la fabrică. *(Către Eufrosina Grosu, care, intimidată, a intrat aproape o dată cu muncitorul.)* Iartă-mă, tovarăşă Grosu, că o să-ţi pun o întrebare aşa, netamnesam. Ce te-a făcut pe dumneata să vii în mijlocul nostru ?

EUFROSINA : Am crezut că nu fac nimic rău.

PAVEL : Ei, Doamne, .dar nu trebuie să te aperi. Aş vrea doar să ştiu ce te-a îndemnat. N-ai încredere în mine ?

EUFROSINA : Să vedeţi, tovarăşe Golea... eu am fost toată viaţa singură... aşa, ca un arici... şi nimeni nu s-a apropiat de mine... Mie mi-s dragi oamenii.

Eu n-am avut nici o familie măcar. Aşa că... am crezut... îmi place să lucrez şi să mi se spună tovarăşă, să nu fiu singură... adică... nu ştiu cum să mă exprim... e foarte rău să fii singur...' să n-ai niciodată pe nimeni alături... Aici mă simt bine.., Sînt şi bibliotecară. Mi se cer cărţi. Chiar şi tovarăşul Simion mă consultă ce să citească. Sînt fericită.

PANAIT : Sentimente mic-burgheze.

MEREUŢĂ : Mie nu mi se pare nimic greu de înţeles.

PANAIT : Dar e adevărat că dumneata mergi la biserică? Ei, ce ai de spus?

EUFROSINA *(după o pauză)* : Da, e adevărat. Ştiu că nu e voie, dar...

PAVEL : Nu e vorba de voie.

EUFROSINA: EU n-am fost credincioasă, adică, doar aşa, din obişnuinţă, însă, să vedeţi, mi s-a întîmplat ceva.

PAVEL : Ce anume ?

EUFROSINA : Acum cîteva luni, într-o seară, la Bucureşti, cînd am plecat de la Uniunea patrioţilor, am deschis uşa ascensorului şi am căzut. Mi-am răsucit numai piciorul, dar era întuneric şi-mi era frică să nu coboare liftul, să mă strivească. Atunci m-am rugat şi-am spus că dacă scap, o să merg la biserică. Şi să vedeţi, tocmai atunci am auzit paşi şi am început să strig. *(Prelung, cu voce subţire, foarte serioasă.)* Cucu! Cu-cu!

PANAIT *(pufnind în rîs)* : Cum?

EUFROSINA: Aşa: cu-cu, cu-cu! M-a auzit portarul şi m-a scos de acolo... Aşa încît, asta este. Dar eu îmi fac datoria...

PAVEL : Bine, tovarăşă Grosu. Du-te şi vezi-ţi liniştită de treabă. A, am uitat să-ţi mulţumesc pentru flori. Sînt frumoase.

EUFROSINA : Ei, doar aveţi şi dumneavoastră nevoie de o bucurie, de o destindere. Eu de aceea vi le aduc. *(Iese.)*

PANAIT *(izbucnind)* : Auzi, cu-cu! Şi s-a strecurat în mijlocul nostru! Iar duminica, face mătănii şi strigă cu-cu !

IULIA : Săraca, mi-a rupt inima.

PAVEL : Te felicit, tovarăşe Panait. Dacă nu erai dumneata, într-o zi putea să ne arunce pe toţi în aer.

MUNCITORUL : Asta zic şi eu vigilenţă!

PANAIT : Mulţumesc, tovarăşe Pavel. Vedeţi, cu ăştia nu ştii niciodată la ce'te poţi aştepta. Eu cred că ar trebui să discutăm cazul în şedinţă de partid.

PAVEL : N-ar fi rău. însă, poate, cazul dumitale. Cine te-a învăţat să dai cu barda în sufletul oamenilor, tovarăşe Panait? Te ştiam om cumsecade. Femeia asta şi-a găsit părinţi'noi, rostul şi puţină căldură. E nevinovată ca o muscă.

MEREUŢĂ : Dacă toţi oamenii voştri ar fi ca Eufrosina Grosu, bine ar fi.

PAVEL : Nici aşa, Mereuţă 1 Partidul are în primul rînd nevoie de oameni teferi şi cu picioarele pe pămînt. Poate că, în adevăr, munca pe care o face aici nu-i cea mai potrivită pentru ea.

MUNCITORUL *(surîzînd)* : Să se ocupe Panait de dînsa.

PAVEL : Auzi, Panait? Asta e o idee. Să te ocupi dumneata de Eufrosina Grosu, şi să vezi cum o putem ajuta şi folosi mai bine.

PANAIT *(nu prea convins)* : Bine, tovarăşe Pavel. *(Iese, urmat de muncitor, care-l bate cu palma pe spate, spunîndu-i rîzînd:* Makarenko!)

MEREUŢĂ: Eu mă duc să-mi scriu articolul. *(Iese.)*

PAVEL: Problema asta a cadrelor!... Panait crede că pentru a fi comunist trebuie să te lepezi de omenie, iar Mereuţă, că trebuie să te gargariseşti cu ea. Mi-e foarte drag profesorul ăsta, dar ori se căleşte, ori... *(îşi duce mîna la piept.)*

IULIA : Ce ai? Cînd ai să te hotărăşti să vii la spital? Uite cum arăţi.

PAVEL *(care şi-a revenit puţin)* : Ca să mă poţi muştrului şi'dumneata pe mine? Nu fac eu prostia asta. Ce mai faci? Nu te-am văzut de mult,

IULIA : Mă întrebam chiar cum de ţi-ai adus aminte de mine.

PAVEL : Pentru că vreau să-ţi cer o mînă de ajutor.

IULIA : Trebuia să bănuiesc. Pe dumneata nu te interesează oamenii decît în măsura în care-ţi sînt utili.

PAVEL : Da. Aş dori s-o convingi pe sora dumitale să vorbească la adunarea de azi.

IULIA : Pe Ioana?

PAVEL : Ar fi foarte bine, dar e un lucru gingaş. Aş dori să vorbească în calitatea ei de văduvă de război.

IULIA : De cînd a primit vestea morţii lui Radu, n-am auzit-o nici măcar făcînd o aluzie la drama ei. Nu cred că ai să izbuteşti, şi sînt sigură că ai să-i faci rău.

PAVEL: Cine ştie! *(Se ridică, deschide uşa.)* Cheam-o, te rog, pe doamna Grecescu.

IULIA *(de la fereastră) :* A început să se adune lumea. *(în adevăr, se aude rumoarea unei mulţimi. Golea vine şi el la fereastră.)* Ai avut dreptate în seara aceea.

PAVEL : Cînd ?

IULIA : In noaptea armistiţiului. Spuneai că — fie că le va plăcea sau nu — oamenii vor fi siliţi să iasă din amorţeală şi să aleagă. Nu mai recunosc de loc tîrguşorul nostru paşnic.

PAVEL : Ăsta-i începutul. Cînd vom fi foarte bătrîni, o să avem un sac de amintiri. O să stăm în grădina publică, pe o bancă, şi o să le depanăm. O să-ţi spun, de pildă : Ţi-aduci aminte, Iulia, cînd mă învinovăţeai că nu mă interesează oamenii decît dacă sînt utili? Iar dumneata ai să-mi răspunzi: Am fost răutăcioasă şi nedreaptă.

IULIA : Crezi?

PAVEL *(punind mîna pe mîna ei) :* Ştii doar că-mi eşti dragă.

IULIA *(şoptit) :* Nu ştiam. *(Rîzînd şi arâtînd spre piaţă.)* Ia uite, ce caricatură i-au făcut prefectului ! *(Pauză.)* Pînă acum, niciodată n-am avut curajul să mă gîndesc la bătrîneţe.

PAVEL : In doi e mai uşor de gîndit la ea, lua-o-ar dracu. Nu? *(Iulia aprobă din cap.)*

m W «

IOANA *(intrînd) :* Bună ziua! *(Dă mîna cu Iulia. Către Golea.)* M-ai chemat?

PAVEL: Da. Vrem să te rugăm ceva. Stii de adunarea care va avea loc m piaţa.

IOANA : Mi se pare că e vorba de o adunare de protest.

PAVEL : De data asta nu ne vom mărgini să protestăm. Vom pune stăpînire pe prefectură.

IOANA : Presupun că nu m-aţi chemat să-mi cereţi părerea.

PAVEL : Nu, ceva mai mult, îţi închipui că cincizeci de muncitori hotărîţi ar putea face foarte bine singuri treaba asta. însă trebuie să fie o acţiune de masă. Oamenii trebuie să priceapă că numai aşa se va pune capăt haosului actual.

IOANA: NU înţeleg însă ce rost am eu în toate astea.

PAVEL : Am vrea ca dumneata să fii unul dintre vorbitori.

IOANA : Eu ?

PAVEL : Dumneata şi sora dumitale sînteţi cunoscute şi respectate în oraş.

IOANA : Foarte bine. Să vorbească Iulia. E şi membră de partid.

PAVEL : Eu nădăjduiesc că şi dumneata vei fi. Dar nu e vorba de asta, ci de faptul că exemplul unei văduve de război va avea greutate.

IOANA *(tresărind):* Niciodată! Cum v-a putut trece prin cap că aş putea folosi ceea ce i s-a întîmplat lui Radu ca un pretext?

PAVEL: Să nu folosim cuvintele anapoda. Spune-mi, de ce faci dumneata munca pe care o faci acum, alături de noi ?

IOANA : Ca să uit.

PAVEL : Numai? Nu l-am cunoscut pe soţul dumitale, dar dacă aş fi avut un frate căzut în lupta împotriva fascismului, moartea lui m-ar fi obligat.

IOANA : La ce ?

PAVEL : Dumneata îţi dai seama că în clipa cînd nenumăraţi alţi soldaţi îşi găsesc moartea luptînd împotriva fascismului, tot efortul nostru de război e sabotat şi trădat tocmai de fascişti ? Şi că a sta cu braţele încrucişate înseamnă să împărţi

cu duşmanii de aici răspunderea acestor morţi? *(Din piaţă se aud huiduieli. Pavel se uită pe fereastră.)* Uite, au scos jandarmii. împotriva cui? *(Intră Simion.)* A lui, care pleacă peste două săptămîni pe front!

(în piaţă, huiduielile se înteţesc. Se aude o împuşcătură. Se aud lozinci : Totul pentru front, totul pentru victorie ! Moarte trădătorilor! Moarte fascismului I Jos prefectul Mărculescul Jos sabotorii!)

SIMION: Tovarăşe Pavel, începem? Au pus cordoane la ieşirile din piaţă.

PAVEL : De acum înainte n-au să mai pună. Să mergem *(Din uşă, Ioanei.)* Vii?

IOANA : Vin, tovarăşe PaA-el.

(Toţi ies. în piaţă, îmbulzeala şi strigătele se înteţesc.)

Cortina

ACTUL III

Anul 1946

TABLOUL 1

Decorul din actul 1. Ferestrele se aprind din cînd în cînd de lumina roşie a unui incendiu. Valentina, pe un divan. Eufrosina Grosu, cu pălăria pe cap, pe un colţ de scaun.

EUFROSINA : La început, mi-a părut rău după şedinţele de acolo. Ştii, erau foarte pasionante. Toată ziua aveam şedinţe, în care discutam despre situaţia internaţională, despre momentul politic. Vorbeam şi eu totdeauna. Acum, ca activistă pe frontul sanitar...

VALENTINA : Ca ce ?

EUFROSINA : Activistă pe frontul sanitar. Asta sînt acuma. Nu mai am şedinţe tot atît de serioase, deşi, slavă Domnului, se ţin şi la noi, de două ori pe săptămînă, pe urmă, avem cercuri de studii... Citirea *Scinteii...*

VALENTINA : Eşti foarte ocupată.

EUFROSINA : Da. Şi tot tovarăşă mi se spune. Şi tovarăşul Golea, şi Simion, şi chiar Panait, de cîte ori mă întîlnesc, îmi strîng mîna şi-mi spun: Noroc!, aşa încît nu s-a schimbat nimic, de fapt, *(Uitîndu-se la ceas.)* Vai, trebuie să fug. *(Ridicîndu-se.)* Nu uita să-i spui Ioanei de propunerea mea, cu săpunul. Numai cu săpun o să-i dăm la cap exantematicului. La revedere. *(în uşă se ciocneşte cu Mereuţă.)*

MEREUȚĂ: Bună ziua, tovarăşă Grosu! Te mai ții încă pe picioare?

EUFROSINA : Merge. Cu ajutorul lui Dumnezeu, răzbim noi. *(Iese.)*

MEREUȚĂ *(Valentinei) :* Sărut mîna! *(Se îndreaptă spre uşa care duce la camera lui.)*

VALENTINA : Ce caraghioasă e cu şedințele ei.

MEREUȚĂ : Dumneata ştii că femeia asta îşi riscă viața în fiecare zi?

VALENTINA : Cine ? Eufrosina Grosu ?

MEREUȚĂ : Dacă s-ar găsi mulți voluntari care s-o ajute pe Iulia cu devotamentul şi curajul ei, tifosul ar fi poate stăvilit astăzi în județ.

VALENTINA : Nu ştiam.

MEREUȚĂ : Nici n-ai avea cum, duduie Valentina.

VALENTINA : E un reproş ?

MEREUȚĂ : Nu mi-aş îngădui. La revedere!

VALENTINA : Nu vrei să-ți fac un ceai ?

MEREUȚĂ *(bucuros) :* Mulțumesc, Dacă nu te deranjează... Aş lua cu plăcere un ceai.

VALENTINA : Ai ajuns străveziu. Pot să-ți ofer şi o bucată de mălai. Ce lux, nu? Gedricon şi mălai. Margarina s-a terminat. *(Îl serveşte.)*

MEREUȚĂ : Şi dumneata ai slăbit, şi eşti mai palidă, însă dumneata...

VALENTINA : Ce-i cu mine ?

MEREUȚĂ : Voiam să spun că eşti şi mai frumoasă. Dar m-am temut să nu te supăr.

VALENTINA : De ce să mă supăr? Cel mult, nu te cred.

MEREUȚĂ : Ştiu că un compliment de la mine nu-ți poate face plăcere. *(Bînd.)* E bun, că e fierbinte.

VALENTINA : Cum de-ai venit acasă ?

MEREUȚĂ : Voiam să mă odihnesc o jumătate de oră. La noapte fac iar pe dădaca, în gară. Trec mereu trenuri, care duc spre sud oameni alungați de foamete, şi aproape după fiecare tren rămîn pe peron doi-trei copii părăsiți.

VALENTINA : Atunci, nu vreau să te rețin.

MEREUȚĂ: De ce? Mă odihnesc foarte bine şi aici. E foarte plăcut. Ioana n-a venit?

VALENTINA : E la foc, de azi-noapte. L-au oprit ?

MEREUȚĂ : Da. Dar mahalaua Broscăriei a ars toată. Numai nenorocirea asta ne mai lipsea. Păduchii, foametea şi tîlhăriile nu erau de ajuns.

VALENTINA : Nu se ştie cum a început focul ?

MEREUȚĂ : A fost pus. Ulița a început să ardă din amîndouă capetele şi de la mijloc.

VALENTINA: Dar cine a putut face nelegiuirea asta?

MEREUȚĂ: Dacă i-am cunoaşte!... Am primit din nou o hîrtie, în care sînt făcut vînzător de tară si amenințat cu moartea pentru articolele mele. Mi-au făcut cinstea să mă înscrie pe lista neagră. E drept, mai spre coadă. Bestiile astea ar trebui executate în piață, fără judecată.

VALENTINA : Dumneata parcă propovăduiai iubirea.

MEREUȚĂ *(cu un rîs trist) :* Nu-mi face nici o plăcere să-mi amintesc ceea ce spuneam acum doi sau trei ani de zile, duduie Valentina. Uneori, cînd mă gîndesc la mine, cel de odinioară, am impresia că văd un om străin, care, de pe celălalt mal al unei ape, mă priveşte cu ochi mîhniți şi nedumeriți. Treaba lui!

VALENTINA : Toți avem cîte ceva de uitat. E cîteodată absolut necesar.

MEREUȚĂ : Pavel spunea odată că fericirea în care credeam eu e poate o idee poetică. Mă tem că are dreptate.

VALENTINA : Şi atunci, ce te mînă ?

MEREUȚĂ : Am învățat să cred mai puțin în umanitarism şi mai mult în datoriile omeneşti. De aceea mă ocup acum de aprovizionări şi confisc grîul ascuns de speculanți.

VALENTINA: Dar cu mine ce ai?

MEREUȚĂ: CU dumneata?

VALENTINA: Eşti atît de înghețat cu mine, de cînd... de cînd te-am jignit, în ziua aceea.

MEREUȚĂ : Ai fost numai sinceră cu brutalitate. N-aveam dreptul să mă simt jignit.

VALENTINA: Aş vrea să ştii că, în ciuda celor spuse atunci, eu țin foarte mult la dumneata.

MEREUȚĂ *(are un gest repede sugrumat):* Iți mulțumesc. Prietenia asta e prețioasă pentru mine. *(Valentina izbucnește într-un rîs nervos.)* Iar riz.u ca atunci? Pentru Dumnezeu, de ce rîzi? De ce?

VALENTINA *(stăpînindu-și greu rîsul) :* Nu, nimic. Nu de dumneata rîdeam, ci de mine. Zău că am de ce. Azi îmi faci cinstea să-mi primești prietenia, dar dacă mîine... *(Izbucnește din nou într-un rîs nervos, Mereuță, palid, se ridică.)* Nu, nu pleca. Jur că rîd de mine. Mă gîndeam că dacă mîine ți-aș oferi dragostea mea, n-ai ști ce să faci cu ea. Așa cum am pățit eu cînd am cîștigat la o tomboiă un Napoleon de ghips. Mi-am închipuit cum ar arăta figura dumitale politicoasă și încurcată, și am început să rîd. *(Rîde.)*

MEREUȚĂ *(aproape violent):* Duduie Valentina, încetează odată cu glumele astea ieftine.

VALENTINA *(privindu-l uimită):* De ce țipi la mine? Ești dezgustător de copilăros, dezgustător!

MEREUȚĂ : Duduie Vali... Vali...

VALENTINA *(stăpînindu-se) :* Iartă-mă, domnule Mereuță. M-am comportat ca o isterică. Se vede că sînt bolnavă.

MEREUȚĂ: Duduie Valentina... *(Se aude soneria.)*

VALENTINA: Fii bun și deschide dumneata. *(Mereuță iese; Valentina își șterge ochii, râmînînd într-o ținută absentă.)*

MIRESCU: Sărut mîinile!

VALENTINA: Domnule Mirescu?!

MIRESCU : îmi închipuiam că vizita mea o să vă mire. dar de un an, de cînd m-am întors în oraș. n-a trecut o zi fără să-mi fac planul să vin să vă văd.

VALENTINA : Dar ne face plăcere. Numai că Iulia nu e acasă.

MIRESCU : A, nu-i acasă...

VALENTINA: Trebuie să vină însă. la loc. *(Câutînd subiect.)* Cum trece timpul. Cred că sînt vreo trei ani de cînd ai fost ultima dată la noi. Toi în odaia asta am stat.

MIRESCU : Da. Aici nu s-a schimbat nimic. Dacă țin bine minte, am avut o discuție pasionantă chiar cu domnul Mereuță. Și era tot pe la ceasul ăsta. *(Surîzînd.)* Te pomenești că în adevăr nu s-a schimbat nimic și că cei trei ani au fost doar o iluzie, pe cînd, de fapt, noi trăim aceeași clipă.

VALENTINA *(rîzînd):* Ași, s-au schimbat multe. Uite la domnul Mereuță, ce viril și energic a devenit. Acum țipă la femei și se ocupă cu aprovizionarea. E un erou al timpurilor noastre.

MEREUȚĂ *(brusc) :* Mă scuzați! *(Se ridică.)*

MIRESCU: Pleci? *(Mereuță iese, fără să răspundă.)*

VALENTINA *(alergînd după el) :* Dar nu ți-ai terminat ceaiul. *(Se aude însă o ușă trîntitâ.)*

MIRESCU : Ce brusc a ieșit. Unde a plecat?

VALENTINA : în camera lui.

MIRESCU : Am impresia că s-a supărat.

VALENTINA : Probabil. *(După o clipă.)* Da, s-au schimbat multe, domnule Mirescu. Știi că și eu am divorțat ?

MIRESCU : Am aflat.

VALENTINA : Acum trăiesc pe spinarea surorilor mele. Iar de cînd Ioana a fost numită primar, mă ocup și de bucătărie. E foarte amuzant. Și dumneata?

MIRESCU ***(CU** prețiozitatea care-l caracterizează) :* M-am stabilit aici,'în căsuța bătrînească, pe care o mai am. Corăbiile ostenite se întorc în portul mic și uitat din care au plecat, și așteaptă acolo să vină moartea.

VALENTINA : Ce poetic vorbești, domnule Mirescu. *(Pauză. Cu răutate.)* Dar, în adevăr, ai ceva de epavă în dumneata.

MIRESCU *(stingherit, neștiind dacă să se supere) :* Zău, găsești ?

VALENTINA : Părul rărit, mustața căzută și, mai ales, ochii apoși. Ce să-i faci, vîrsta.

MIRESCU *(jignit):* Doamnă, aveți un gen de umor pe care, de obicei, nu-l îngăduie decît o veche prietenie... Ori...

VALENTINA : Și dumneata te-ai supărat ? N-ai pentru ce. Și eu mă apropii de naufragiu. Uite, mi-au ieșit riduri la ochi. Cît despre Iulia... *(Ascultă ușa care se deschide în vestibul și arată cu degetul*

într-acolo.) Ai s-o vezi. Albeşte. La revedere, domnule Mirescu. *(Iese, în vreme ce intra Iulia.)*

IULIA *(neplăcut surprinsă):* Dumneata?

MIRESCU : Iartă-mă, dar ţineam de mult să-ţi vorbesc.

IULIA : Nu, nu-mi da mîna. S-ar putea să-ţi dau vreun păduche. De ce te miră? Păduche exantematic. Niciodată nu poţi fi sigur.

MIRESCU : Da, am auzit, Iulia, că dumneata conduci campania împotriva tifosului. Să ştii că eşti foarte admirată în oraş pentru abnegaţia şi nobleţea...

IULIA: Ce prostii! Ei, ia spune!

MIRESCU : Aşa, ca la medic? E vorba de lucruri grave aici, gingaşe şi complicate, care cer o anumită solicitudine, şi...

IULIA : Dragul meu, scuză-mă, dar de douăzeci şi patru de ore n-am închis ochii.

MIRESCU : Atunci, o să vin altă dată.

IULIA : Prefer să terminăm acum. Dar încearcă să fii explicit şi lipsit de patetism.

MIRESCU *(învîrtindu-se prin cameră, se hotărăşte brusc) :* Am venit să te întreb dacă nu vrei să fii soţia mea.

IULIA: Cum? *(Izbucneşte în rîs.)* Ia mai spune o dată!

MIRESCU : Ascultă-mă, Iulia. Nici unul, nici altul nu mai sîntem tineri. Odată ne-am iubit mult. Aşa încît...

IULIA : Aşa încît cel mai bun lucru pe care l-aş putea face ar fi să devin doamna Mirescu! Curios! Acum douăzeci de ani, cînd familia dumitale găsea că eu aş fi o mezalianţă, m-ai părăsit. Nu protesta, ăsta-i cuvîntul. Acum trei ani, cînd nici papa şi nici maman nu mai puteau să-ţi interzică această căsătorie... ai găsit că sînt bună doar ca pretext pentru o dezgustătoare comedie sentimentală, pe care ţi-ai jucat-o dumitale însuţi. Şi azi, deodată, mă găseşti demnă de a deveni doamna Mirescu 1 Ce mister se ascunde aici?

MIRESCU : Iulia, dar jur că sînt sincer.

IULIA : Atunci, o să te ajut eu să vezi ce se ascunde sub această dulce sinceritate de om neputincios. Faptul că nu mai ai avere, că totul alunecă **In** jurul dumitale, că socialmente nu mai reprezinţi

nimic, panica de singurătate şi bătrîneţe! Astea se ascund. Şi iată că deodată caraghioasa aceea de Iulia a devenit bună la ceva. Bună de nevastă.

MIRESCU : Iulia!

IULIA : E cea mai adîncă şi grosolană din toate jignirile pe care mi le-ai adus vreodată. Dar partea ciudată e alta. Că nu mă simt jignită. Nu mai ai puterea să mă jigneşti. Chiar dacă prin absurd ai redeveni omul bogat, frumos şi strălucitor de altădată, aş rămîne tot nepăsătoare. Pentru că oamenii ca dumneata nu mai interesează, GhighL Sînt sătulă de păduchii cu care am de-a face. *(Mirescu, galben, s-a sculat şi s-a îndreptat spre uşă.)*

MIRESCU : *Mais, voyons,* Iulia, *voyons !*

IULIA : Iţi mai dau un sfat. în amintirea prostiei mele de altădată. încearcă să-ţi găseşti o treabă cinstită de făcut şi nu te amesteca în matrapazlîcurile puse la cale în oraş de cei din lumea dumitale. Pentru că păduchii vor fi striviţi, ţi-o spun eu, ca medic, *(Mirescu iese. Iulia, după o clipă, se duce la telefon.)* Dă-mi, te rog, Partidul... Cu tovarăşul Simion... Bună ziua! Iulia Boga la telefon. Tovarăşul Golea nu s-a întors încă de la Bucureşti?... Spunea că vine cu trenul de după-masă. *(Se uită la ceas.)* Da, tocmai. La revedere.

(Se sună la uşă; Iulia se întoarce cu Pavel. Acesta are in ochi o dezorientare pe care nu sîntem obişnuiţi să i-o vedem.)

PAVEL : De la gară m-am abătut numai pe la foc şi am venit aici. Ţi-ai schimbat colonia. L-am zărit în faţa casei pe Mirescu. Parcă aştepta pe cineva. *(Iulia nu răspunde.)* E plăcut aici.

IULIA : De aceea vii atît de rar.

PAVEL : Ai văzut ce lumină frumoasă de asfinţit e azi afară? în grădina publică cînta o privighetoare.

IULIA *(rîzînd) :* Privighetorile nu cîntă decît noaptea.

PAVEL : Da ? Am crezut că era privighetoarea.

IULIA: Ce-ai făcut la Bucureşti?

PAVEL: Bine. Ne trimit un tren sanitar. *(Uitîndu-se prin camera, se duce la un tablou.)* Cine e aici în tablou, Ioana?

IULIA: Da. E portretul pe care i l-a făcut Alec Gorăscu. îți place?

PAVEL: Știu și eu... A făcut-o ca o sfîntă. E chiar un pictor mare Gorăscu?

IULIA: Cred. însă tabloul ăsta nu seamănă cu celelalte ale lui. în acelea e o beție cumplită de viață și mișcare. Pe cînd aici...

PAVEL: Și aici e, dar numai în privire. Uite, afurisitul de aristocrat, ce a știut el să vadă. Credeam că numai eu o cunosc pe Ioana.

IULIA: Și ce alte vești ai adus de la București?

PAVEL *(distrat)*: Poftim? Am obținut păpușoi, și poate și ceva grîu. *(Stingherit.)* Ce-ai mai făcut?

IULIA: Ai fost?... *(Pavel încuviințează.)* Și?

PAVEL *(îi ia mîna și o lipește de obrazul lui)*: Ce nună caldă ai.

IULIA: Ce-a spus?

PAVEL *(surîzînd)*: Că trebuie să mă operez! *(Iulia și-a lăsat capul pe umărul lui.)* Tu știai, nu-i așa? *(Iulia aprobă din cap.)* închipuiește-ți, la București e și mai cald.

IULIA: Cînd te întorci?

PAVEL: Niciodată n-am suportat bine căldura. Mai ales în tramvaie.

IULIA: Cînd ți-a spus că trebuie să te operezi?

PAVEL *(evaziv)*: Nu mi-a spus exact.

IULIA: Nu-i adevărat, Nu putea să nu-ți spună.

PAVEL *(evaziv)*: Ei da, cît mai repede.

IULIA: Plecăm chiar mîine.

PAVEL: Plecăm?

IULIA: îți închipuiai că o să te las singur? Doar așa să te am puțin și pentru mine. O să te îngrijesc eu, o să fim tot timpul împreună și *(întărindu-și glasul amenințat de lacrimi)* ...să vezi ce repede o să treacă totul.

PAVEL: împreună! Ar fi grozav de bine. E o operație grea, nu-i așa? că ești bolnav?

PAVEL: NU. N-am anunțat.

IULIA: Cum?

PAVEL: M-ar sili să mă internez imediat, și eu nu vreau.

IULIA: Dar asta-i sinucidere, nu-ți dai seama?

PAVEL: Nu pot pleca acum, Iulia.

IULIA: De ce?

PAVEL: De ce? -Tu nu vezi? în două săptămîni au atacat trei sedii de partid, au aprins orașul, întocmese liste negre... S-au organizat, au un șef care-i ține în mînă. Și tocmai acum să plec? *(își duce mîna la mijloc.)*

IULIA: Pavel!

PAVEL: Nu. Nimic. Trece. Dar dacă mă iubești, ajută-mă să stau în picioare. Auzi? în picioare! Tu poți să mă ajuți. Ești medic. Ți-o cer. Trebuie să-i lichidăm, Iulia, și să stabilim ordinea în județ. Trebuie! După aceea, puteți să faceți cu mine tot ce vreți.

IULIA: Și dacă o să fie prea tîrziu?

PAVEL: Lasă, n-o să fie. îmi făgăduiești? *(Iulia tace.)* Știi cît sînt de încăpățînat. îmi făgăduiești?

IULIA: îți făgăduiesc,

PAVEL: Și, nici un cuvînt, nimănui, da? Mai ales lui Simion. *(Iulia aprobă, din cap.)*

MEREUȚĂ *(intrînd grăbit, să-și ia pălăria)*: Bună ziua. *(Lui Pavel.)* Te-ai întors?

PAVEL: Acum un ceas. Dar încotro fugi?

MEREUȚĂ: Iertați-mă. Am întîrziat. *(Iese în grabă.)*

PAVEL: Trebuie să plec și eu.

IULIA: Mă lași să te conduc?

PAVEL: Vrei? Am drum pe lîngă grădina publică. Poate că, totuși, or fi fost privighetori. Mai știi?

IULIA: Numai știu nimic. Poate. *(Se aude o împușcătură.)* Ce-o fi asta?

(Pavel dă buzna afară, Iulia, după el. Camera rămîne o clipă goală. Apoi, urmat de Iulia, intră Pavel, care poartă în brațe trupul lui Mereuță. Pe ușa interioară pătrunde Valentina, alarmată.)

VALENTINA: Ce-i?

PAVEL: L-am găsit în curte. A fost împuşcat, *(Il aşază, în timp ce Valentina, alba, rămîne lipită de perete, cu mina, la gură, şi în vreme ce Iulia se aţerează lîngă trupul lui Mereuţă.)*

IOANA *(intrînd)* : Ce s-a întîmplat ?

VALENTINA *(repezindu-se în braţele ei) :* L-au împuşcat, l-au omorît pe Mihai.

IOANA: Cine? Cînd? *(Dar nimeni nu-i răspunde. Iulia se ridică, cu un gest de deznădejde.)*

PAVEL : Să chem spitalul ?

IULIA *(clatină din cap):* E inutil.

VALENTINA *(a urmărit scena, se repede Ungă Mereuţă; luîndu-i capul în braţe şi plîngînd) :* Mihai, nu mă auzi? Eu sînt, Mihai, Valentina! Deschide ochii, Mihai! *(Mereuţă face un gest.)* Mă auzi?

MEREUŢĂ: Vali, tu eşti?

VALENTINA : Eu sînt, Mihai, dragul meu, iubitul meu!

MEREUŢĂ: Mie, mie îmi spui aşa?

VALENTINA : Am fost o femeie rea, nebună. Dar o să mă schimb. Ai să vezi cît o să te iubesc, cît o să fim de fericiţi împreună. Mă auzi? *(Dar Mereuţă nu mai răspunde, şi ea se prăbuşeşte pe pieptul lui.)* Mihai!

(Iulia se apleacă asupra ei şi o cuprinde după umeri, in vreme ce Ioana plînge, iar Pavel, apropiindu-se de Mereuţă. îi spune:)

PAVEL : Mereuţă, te implor, fă un efort şi spune-mi cine a fost. Trebuie să ştim. Trebuie! Cine a tras, Mereuţă? Cine? Ce ai? Unde te uiţi aşa?

(Mereuţă a tresărit, cu privirea exorbitantă aţintită, spre. uşa in care a apărut Radu. Ioana se întoarce şi rămîne cu gura deschisă de spaimă.)

RADU: Ioana, nu te speria. Nu sînt un strigoi. Am sosit acum. *(Ioana se aruncă la pieptul lui Radu. Acesta, privindu-l pe Mereuţă care şi-a dat sufletul.)* E mort, nu ?

(Valentina, hohoteşte peste trupul lui Mereuţă.)

Gortina

TABLOUL 2

Acelaşi decor. Peste cîteva. săptămîni.

IOANA *(scrie la masă) :* Nu-i adevărat. Situaţia e mult mai bună. Tifosul e în descreştere. Cu grîul primit, pîinea oraşului e asigurată pe o lună. Numai atacurile tîlhăreşti n-au putut fi încă stîrpite. Dar se va rezolva şi asta. Totul merge spre normalizare.

RADU *(masîndu-şi tîmplele) :* Golea ce spune?

IOANA : Te doare iar capul. Golea crede că atacurile tîlhăreşti au, de fapt, un dedesubt politic şi că sînt menite să demoralizeze populaţia.

RADU : Ca în Edgar Wallace.

IOANA : în orice caz, în atacurile împotriva sediilor de partid din judeţ, ca şi în uciderea lui Mereuţă, au acţionat şi bandiţi mai subţiri. Toţi conduşi însă de acelaşi cap.

RADU *(ironic) :* Omul din umbră.

IOANA : Viaţa a ajuns azi mai senzaţională decît orice roman de aventuri. Parcă întîmplările tale n-au fost senzaţionale şi ciudate.

RADU : Dar ţi-am explicat de atîtea ori că în urma rănii am suferit de o amnezie totală. De îndată ce mi-am revenit, am fost eliberat din lagăr şi m-am întors acasă. Uneori, s-ar zice că nu eşti mulţumită că m-am întors.

IOANA *(ridicînd din umeri) :* Tu ştii că în adîncul inimii am păstrat întotdeauna credinţa absurdă că trăieşti? îţi dai seama cît de mare trebuie să fi fost dragostea mea pentru a lupta astfel împotriva tuturor evidenţelor, chiar cu riscul ca în clipele de bun-simţ să mă îndoiesc de sănătatea minţii mele. Cum poţi vorbi aşa?

RADU : Te văd tot timpul nervoasă, iritată, ca şi cum te-ai teme de ceva.

IOANA *(tresărind) :* De unde ştii?

RADU *(atent):* Prin urmare, e adevărat,

IOANA : N-aş fi vrut să se vadă. Da, e adevărat. Mi-e frică, mi-e teribil de frică.

RADU *(alarmat) :* Ce ai, la ce te gîndeşti?

IOANA: NU mă întreba. Te rog. *(Cu un surîs jalnic.)* Nu vreau să-ți fac scene. Detest lucrul ăsta.

RADU : Trebuie să-mi spui.

IOANA *(venind lîngă el)* : Nu știu. Nu știu nici eu bine, dar este ceva care nu merge. Ești atît de schimbat, de închis, de aspru. Lipsești mult de acasă, uneori mă privești fără să mă vezi. Cred că tu...

RADU *(apucînd-o cu brutalitate de mînă)* : Ei?

IOANA : Bagă de seamă, tu mă silești s-o spun. Cred că nu mă mai iubești. Oh! De ce mă obligi la discuțiile astea oribile, care nu pot schimba nimic ?

RADU *(rîzînd):* Asta era, prin urmare! Nu te mai iubesc! Crezi tu că dacă ar fi așa m-aș fi întors vreodată în tîrgușorul ăsta infect, cînd lumea largă îmi era deschisă? Ca să fiu ce? Un ofițeraș in rezervă, care se duce cu plasa la piață, să facă cumpărături pe cartelă! îți închipui că un om ca mine n-ar fi știut să-și croiască drum oriunde ? Am stat în Germania Apuseană după război. Știi tu că acolo, azi, ca și în tot Occidentul, pentru cei tari și cu inima rece nu există limită și că totul e posibil ?

IOANA : Inima rece! Tu singur o spui.

RADU : Da, rece. Pentru tot ce există. Afară de tine Pentru tine însă, mai fierbinte decît toate focurile iadului. Și păzea celui sau celor care s-ar amesteca între noi. *(O cuprinde în brațe.)*

IOANA : De ce ameninți? Nu-mi place să te aud vorbind așa. Ce privire crudă ai!

RADU : Chiar cînd te privesc pe tine?

IOANA : Chiar. Mai spune-mi că mă iubești.

RADU : Ești singura ființă de pe lume pe care o iubesc.

IOANA : Atunci, de ce mi-e frică? De ce? Sînt nebună Ar trebui să mă bați.

RADU : Chiar așa o să fac. *(O sărută.)*

IOANA : Ce gură bună de sărutat ai. Mi-e rușine de mine cum îmi pierd capul, dar e atît de bine... *(Il sărutași ea.)* Lasă-mă, că nu mai sînt în stare să-mi scriu raportul. în loc să vorbesc despre problema locuințelor, cine știe ce năzbîtiio să înșir. *(S-a îndepărtat.)* E umilitor să nu poți să-ți stăpînești simțurile. Vreau să te iubesc de la egal la egal, nu ca o roabă. Cînd mă ții în brațe, dacă mi-ai spune să-mi vîr mîna în foc, aș face-O. Sper că n-ai să mi-o ceri niciodată.

RADU: Cine știe! Ah, cum mă doare capul... *(Ia o cutie de piramidoane, o golește în palmă și-i înghite conținutul; cutia o aruncă pe masă.)* Mă duc să iau puțin aer.

IOANA *(de la masă) :* Să nu stai mult. Mi-e greu fără tine.

RADU : Nu, o să fac doar cîțiva pași. *(în ușă se întoarce.)* Ce frumoasă ești! *(Ioana a schițat gestul de a duce mîna la ochi.)* Ce ai?

IOANA : Acolo, în prag, mi-ai apărut în seara in care ai venit. De fapt, Mereuță te-a văzut întîi. Privirea lui m-a făcut să întorc capul. Ce ciudat... Avea o privire nu mirată, ci înspăimîntată. Ca și cum ar fi văzut moartea. N-o pot uita nici acum. M-am speriat și m-am întors. Cînd colo, erai tu.

RADU *(cu un ton ciudat)* : Poate că i s-o fi părul <ă eu sînt moartea.

IOANA : Ce glumă oribilă.

RADU: De ce? Muribunzii au deseori halucinații.

IOANA : Grozav aș vrea să știu la ce s-o fi gîndit atunci. Mă obsedează privirea aceea ciudată. De altfel, și tu ai avut o reacție curioasă. N-ai părut de loc surprins.

RADU : Te vedeam numai pe tine. Și, pe urmă, sini atît de obișnuit cu moartea, că nu-mi mai face nici o impresie. *(Iese.)*

IOANA : Ce am, Doamne?! Trebuie să mă scutur odată de stările acestea bolnăvicioase. De ce mi-e frică? Doar nu mă amenință nimic, Trebuie să fiu rezonabilă. *(Se duce și deschide o ușă și strigă.)* Valentino! Valentino! Pe unde-o fi? Iar la cimitir. Trebuie să fiu calină, să mă stăpînesc. Calmă... *(Dar tresare, își ia repede o jachetă și iese în vestibul. Se aude ușa de afară și vocea lui Pavel.)*

PAVEL : Bună ziua! Plecai?

IOANA *(bucuroasă) :* Nu, nu. Poftim. *(Intră amîndoi.)* Voiam doar să ies puțin in fața casei.

PAVEL : N-o să te țin mult. Am trecut pe aici şi...

IOANA: Dar sînt foarte bucuroasă. Dumneata eştiun oaspe rar. Stai, te rog. O să-ți dau o dulceață de nuci. Eu am făcut-o.

PAVEL : Nu. Te rog.

IOANA : E din nucul nostru.

PAVEL *(stingherit)* : Ioana... de fapt, aş vrea să stăm puțin de vorbă. Sîntem singuri?

IOANA *(impresionată, aprobă)* : Ce s-a întîmplat?

PAVEL : Dumneata ştii cît te prețuim şi cîtă încredere avem în dumneata. Ai devenit unul din oamenii noştri de nădejde. *(Ioana vrea sâ-l întrerupă, dar Pavel n-o lasă.)* înțelege că nu vreau să te măgulesc. Ceea ce vreau să pricepi e că numai lucrul ăsta m-a făcut să vin azi la dumneata. E foarte important să pricepi asta.

IOANA : Pentru Dumnezeu, despre ce este vorba ?

PAVEL : Despre soțul dumitale, Ioana.

IOANA : Radu? ! *(Stăpînindu-se.)* Ascult, tovarăşe Pavel.

PAVEL : Acum cîtva timp a fost arestat un om de încredere al Catincăi Gorăscu, de pe moşia ei de la Frumoasa. Băga zîzanii între țărani. Cu totul întîmplător, şi fără nici o legătură directă cu cazul lui, omul acesta a afirmat într-o declarație că l-a văzut pe soțul dumitale la conac.

IOANA : Ştiam că Radu a întîlnit-o de vreo două on pe Catinca Gorăscu, dar nu la moşie, ci aici, în oraş. Mie nu-mi fac plăcere aceste relații, dar Radu mi-a spus că au de rezolvat anumitetreburi băneşti împreună. Nu-l pot împiedica s-o vadă.

PAVEL : Nici nu-i vorba de asta. Omul acela afirma însă că l-a văzut pe soțul dumitale la conac acum o lună de zile.

IOANA : E absurd. Radu a sosit acum două săptămîni.

PAVEL : Tocmai. Şi mie mi s-a părut absurd. Şi n-am dat nici o importanță lucrului. Pe urmă/ mi-am adus aminte că şi eu am sosit în aceeaşi zi de la Bucureşti. Mi-am adus aminte, pentru că în ziua aceea a fost ucis Mereuță.

IOANA : Da, dar nu înțeleg...

PAVEL : După-masă există un singur tren care are legătură cu Bucureştii, deci soțul dumitale şi cu mine ar fi trebuit să călătorim împreună.

IOANA : Adevărat...

PAVEL : Am pus să se controleze dacă soțul dumitale a fost văzut în trenul din după-masa aceea. într-un mic tren local, în care toată lumea se cunoaşte, lucrul nu e greu.

IOANA : Şi ?

PAVEL : Radu Grecescu n-a fost în tren.

IOANA *(apucîndu-şi capul în mîini) :* Tovarăşe Pavel! Tovarăşe Pavel!...

PAVEL : Cred că înțelegi singură acum că afirmația omului acela, care susține că l-a văzut pe soțul dumitale la conacul Catincăi Gorăscu, începe să pară verosimilă. Asta ar însemna că Radu Grecescu a sosit în țară mai demult, cel puțin acum o lună, şi că a stat ascuns la Frumoasa.

IOANA : Dar de ce?

PAVEL : Oamenii cu bune intenții nu se ascund. Din păcate, pentru rest nu se pot face decît presupuneri şi constata anumite coincidențe. Este sigur că de o bucată de vreme, cam de o lună tocmai, acțiunile duşmănoase din județ au început să aibă un caracter' mai sistematic. E aproape tot atît de sigur că în capul lor se află un om curajos şi îndrăzneț, avînd probabil şi experiență militară. De asemenea, nu trebuie uitat că primul sediu de partid atacat a fost cel de la Frumoasa.

IOANA : Bine, dar ce l-a putut face pe Radu să ajungă aici?

PAVEL : Asta este mai greu de spus. Povestea cu amnezia lui e necontrolabilă. Nimeni nu poate şti ce s-a petrecut în lagărul în care a stat după ce a fost eliberat din prizonieratul german.

IOANA : Nu, trebuie să fie o eroare. O eroare cumplită.

PAVEL : Oare cine l-o fi împuşcat pe Mereuță ? Grozav aş vrea să ştiu.

IOANA *(înspăimîntată)* : De ce-ai venit la mine?

PAVEL *(privind-o lung, din uşă)* : Pentru că te respect... Şi pentru că avem nevoie de ordine şi linişte. '*(Iese.)*

IOANA *(singură)* : Ce să fac? Ce să fac, Doamne? Numai de n-aş înnebuni, de n-aş începe să urlu, să urlu, să urlu!... *(Rosteşte cuvintele aproape urlat, apoi îşi bagă pumnul în gură şi cade sughiţînd pe un scaun.)*

(Pauză. Se sună. Ioana, ca oamenii care au suferit un şoc puternic şi-şi cîştigă deodată, sub lovitură, un calm nefiresc. îşi ş terge ochii, îşi trage fusta, şi se duce să deschidă. Reintră cu spatele, urmată de Catinca Gorăscu.)

IOANA : Ce cauţi dumneata aici ?

CATINCA *(împingînd-o aproape)* : In nici un caz n-am venit să-ţi fac o vizită, fetiţo. Radu nu-i acasă ?

IOANA : Nu, nu-i acasă.

CATINCA : O să-l aştept. *(Scurtă pauză.)* Mi se pare că dumneata eşti primar la ăştia. De ce nu aduceţi halva la prăvălii?

IOANA : De ce-ai venit aici?

CATINCA : Eşti surdă? îl caut pe Radu. Dacă ai treabă., poţi pleca. Nu mă plictisesc niciodată singură.

IOANA *(ţipînd aproape)* : Te rog să ieşi imediat!

RADU *(apârînd în uşă)*: Ce înseamnă asta, Ioana? *(Ioana îl priveşte cu groază. Şi dînd, pas cu pas,, înapoi, se apropie de uşa interioară.)*

CATINCA : Nevastă-ta îşi închipuie că mojiciile ei mă pot atinge. Cînd scuipi în sus, fetico, scuipatul îţi cade pe obraz.

(Ioana, după un moment de ezitare, iese.)

RADU: Te sfătuiesc să n-o insulţi pe Ioana. Ce vrei?

CATINCA : Ţi-am adus declaraţia.

RADU : Ce declaraţie ?

CATINCA : Pe care mi-ai cerut-o. Că-ţi recunosc toate drepturile asupra Frumoasei si a pădurii de la Petia.

RADU *(luînd hîrtia şi băgînd-o în buzunar, fără s-o citeas-că)*: Pentru asta nu era nevoie să vii aici. Ţi-am spus să nu mă cauţi decît în cazuri grave.

CATINCA *(febrilă)* : S-a întors Bontaş cu dispoziţii de la Bucureşti. Trebuie organizate mişcări în ţară.

RADU : Şi?

CATINCA : Cum şi ?

RADU : De ce-ai venit la mine?

CATINCA : Mi-a spus Bontaş să te caut imediat, ca să pui la cale ceva în sensul ăsta.

RADU: Bontaş îmi dă mie ordine?

CATINCA : Bontaş e şeful partidului în judeţ.

RADU : Puţin îmi pasă de partidul lor de fosile. *(Surîzînd.)* Mîine îl voi căuta pe Bontaş şi-l voi pălmui în plină stradă.

CATINCA : Te pomeneşti că eşti în stare s-o faci.

RADU : Bineînţeles că o voi face. Şi după lecţia asta, să-i spui lui Bontaş, din partea mea, că aici există un singur şef: eu. Şi că cine are veleităţi de independenţă se poate întîlni cu surpriza asta neplăcută. *(Scoate puţin pistolul din buzunar.)*

CATINCA : Ai stofă în tine. N-aş fi crezut că bleaga aia de Eleonora putea să facă şi un lucru bun. Semeni mai mult cu mine.

RADU *(ironic)*: Mă copleşeşti. Altceva mai ai să-mi spui?

CATINCA : Da, un lucru neplăcut. Colonelul Verzescu era chiar speriat. Mirescu e aproape nebun, s-a îmbolnăvit de spaimă, de cînd l-ai pus să-l urmărească pe Mereuţă pînă aici, în ziua în care l-ai curăţat.

RADU *(oprind-o)*: Sst! *(înfundat.)* Numai dumneata eşti de vină. Mi l-ai băgat pe gît pe neisprăvitul ăsta de Mirescu, otreapă asta...

CATINCA *(tresărind)* : Parcă am auzit un zgomot. Nu-i nimeni alături?

RADU : Ioana nu ascultă la uşi. *(Totuşi, scade tonul.)* Ce s-a întîmplat exact?

CATINCA : Colonelul a fost azi-dimineaţă la el, în strada Buciumeni. L-a găsit cu uşile încuiate. Şi cînd colonelul a vrut să intre, a început să plîngă, să se trîntească de podea şi să urle că ne va denunţa pe toţi. O adevărată criză de nebunie. Noroc că n-a auzit nimeni.

RADU : Şi în loc să-mi spui lucrul ăsta de la început, mă ţii cu palavre despre Bontaş. Dacă ticălosul îşi pierde capul şi vorbeşte, n-o să fie vesel.

CATINCA : Tu ai altă putere de convingere. Ar trebui să-l convingi tu să tacă.

RADU : Da. O să-i fac o vizită.

CATINCA : Casa lui Mirescu e în fundul unei livezi mari. Stă singur în ea. Totdeauna mi-am spus că e o imprudenţă.

RADU *(o priveşte lung) :* Zău? De ce?

CATINCA : Cînd înserează, e pustiu acolo ca în codru. Ar putea să i se întîmple, Doamne fereşte, ceva şi nimeni să n-aibă habar. Cu tîlharii ăştia care bîntuie prin oraş...

RADU *(o priveşte şi izbucneşte în rîs)* : îţi umblă repede mintea, Duducă. *(Se ridică.)* Cred că o să mă duc chiar acum să stau de vorbă cu el. Să ieşim împreună. Ce este?

CATINCA *(care-l privea)'.* Da... îmi semeni. Ce naşte din pisică... *(Ies.)*

(După un timp, uşa se deschide şi intră Ioana. E complet năucită şi îngrozită.)

IOANA : Ce-am vrut să fac? Unde am vrut să plec? *(Se repede la telefon.)* Alo! Dă-mi pe tovarăşul Golea... Alo, tovarăşul Golea? Ioana Boga la telefon... Da, eu. Tovarăşe Golea, repede, repede, în strada Buciumeni, la casa lui Mirescu. Se făptuieşte o crimă acolo. Repede, tovarăşe Golea, repede. Alo, aloo!... *(Pune telefonul în furcă şi se aşazâ pe un scaun. De departe se aud sunetele unei fanfare, aşa cum sînt fanfarele de amatori în provincie. După efortul făcut, Ioana e într-o stare de prostaţie.)*

VALENTINA *(bâgînd capul pe uşă) :* E acasă. Ioana, a venit domnul Gorăscu. *(Intră Valentina şi Alee.)*

ALEC : Bună seara, loano!

IOANA *(recunoscîndu-l parcă cu greu):* Bună seara!

VALENTINA : E întuneric aici. Să aprind lumina.

IOANA : Nu. nu aprinde.

VALENTINA : Ia loc, domnule Gorăscu. Mă duc să pun de ceai.

IOANA: Vali, să nu pleci de-acasă.

VALENTINA *(mirată) :* De-abia am venit, unde să plec? Aduc îndată ceaiul. *(Iese.)*

ALEC : Am impresia că te stingheresc!

IOANA: NU, e bine că eşti aici. De-ar veni şi Iulia.

ALEC : Am întîlnit-o în colţ. S-a oprit la Partid.

IOANA : E frig, nu?

ALEC : Frig? Dimpotrivă, e zăpuşeală. Ce ai? Nu te simţi bine?

IOANA : Ba da. Uită-te, te rog, pe fereastră. Nu vezi nimic?

ALEC *(nedumerit, se duce la fereastră) :* Nu! E o seară frumoasă şi liniştită.

IOANA : Nu vine nimeni?

ALEC : Nu. Aştepţi pe cineva?

IOANA: NU ştiu. *(Tresărind.)* N-ai auzit paşi?

ALEC : Dar nu-i nimeni pe stradă. Se aude doar departe o fanfară. Ce ciudată eşti!

IOANA: Da, e ciudat, îngrozitor de ciudat!... Unde-i Vali?

ALEC : Pregăteşte ceaiul.

IOANA : A, da.

ALEC : Mi-a spus că are de gînd să adopte un copil. Nu mi-aş fi închipuit niciodată. Oamenii sînt totdeauna surprinzători.

IOANA : E foarte bine că Valentina o să adopte un copil. Toţi trebuie să facem ceva în viaţă. *(Tresărind.)* N-auzi paşii? Eu îi aud foarte limpede cum se apropie.

ALEC *(luîndu-i mîinile):* Ce-i cu dumneata, Ioana?

IOANA : Ai să afli. Toată lumea o să afle. De ce cîntă fanfara?

ALEC : Nu ştiu.

IOANA : Fanfarele cîntă la înmormîntare.

ALEC : Asta-i o fanfară veselă, de sărbătoare. Ştii de ce am venit, Ioana? *(Ioana tace.)* Nu mă întrebi?

IOANA : Ba da.

ALEC : Am venit să-mi iau rămas bun.

IOANA : Pleci?

ALEC : Da. Mîine. Poate, pentru totdeauna. Mă asculţi?

IOANA : Da, ascult.

ALEC : Înainte de plecarea mea, vreau să ştii ceva. Te iubesc. De mult.

IOANA : Dumneata nu iubeşti decît pictura, Alec.

ALEC : Te iubesc atît cît pot eu iubi pe cineva.

IOANA *(tresărind şi aseultînd)* : Drum bun, Alec,

ALEC : Dacă n-ar fi el, ai veni cu mine ?

IOANA : Dacă n-ar fi el? *(Pauză.)* Nu, Alec, n-aş veni.

ALEC : Rămîi cu bine, Ioana.

IOANA: Drum bun, Alec! Hai du-te, du-te! *(Alee îi sărută mîna în grabă. Dar în uşă se opreşte. Fanfara-se aude mai tare, apoi se pierde iar.)*

ALEC: Pentru ce, Ioana?

IOANA: Ştiu eu. Pentru că *(ca şi cum atunci ar face această descoperire)* ...pentru că am aflat că mai presus de noi, mai presus de toate, există altceva. Altceva... *(Alec iese.)*

VALENTINA *(intrînd cu ceaiurile) :* Unde e? A plecat?

IOANA: Da, era grăbit. De ce cîntă fanfara, Vali?

VALENTINA : Pleacă o brigadă de tineret pe şantier. Se duc la gară. *(Ioana sare în picioare.)* Ce s-a întîmplat ?

IOANA *(privind cu ochii mari spre uşă) :* O să primesc o veste, Vali... O veste cumplită despre bărbatul meu, care... *(Uşa se deschide brusc şi intră Iulia, urmată de Pavel. Tăcere încordată.)*

IOANA : De ce tăceţi? De ce nu vorbiţi?

PAVEL : Te-ai purtat ca un om adevărat. Iţi mulţumesc.

IULIA *(venind la ea)* : Draga mea, fetiţa mea!

IOANA : Şi... el? *(Din tăcerea lor înţelege deznodămîntuh Fanfara se aude mai tare. Ioana cade pe un scaun. Iulia o îmbrăţişează.)* Ah, surorile mele, surorile mele, crud m-a încercat viaţa!

PAVEL : Viaţa dumitale adevărată începe astăzi, Ioana.

IULIA: Da, nu mai sîntem nişte frunze pe apă. Am început să ştim pentru ce trăim. Ştim! Şi acestei puteri nimic nu i se va putea împotrivi vreodată!...

(Se aud coloanele mergind cu pas din ce în ce mai apăsat, aşa încît ele simbolizează parcă puterea nestăvilită de care vorbeşte Iulia.)

C o r t i n a

R E V E D E R E A

Piesă într-un acf

P E R S O N A J E L E

OLGA, 35 de ani
IRINA, 28 de ani
MATEI, 37 de ani

Acţiunea se petrece aricind în ultimii ani *.

* Piesa a apărut în anul 1962.

Mic apartament într-un bloc dintr-o localitate industrială. în scenă, Irina aşază o ceaşcă de ceai pe masă. O valiză desfăcută arată că cineva a venit de pe drum.

IRINA: Olga, vrei să-ţi fierb şi nişte ouă?

OLGA *(dintr-o cameră alăturată) :* Nu, am mîncat în tren. Un şniţel rece şi gras. Dar tu nu eşti grăbită ?

IRINA : Nu, de-abia la şase trebuie să mă reped pînă la birou, şi numai pentru o jumătate de oră.

OLGA : Foarte drăguţ la tine. îmi place.

IRINA : Nu-i aşa? La început, în barăci, a fost mai greu. Dar acum, greutăţile începutului au trecut...

OLGA *(intră, continuînd să se pieptene)* : Uf, nimic nu e mai sfînt decît apa! Mă simt alt om.

IRINA *(luînd-o de mîini şi privind-o)* : Nici nu te-am văzut încă bine. Tot frumoasă eşti! *(O sărută.)*

OLGA : Aş, am îmbătrînit. Am şi fire albe.

IRINA : Şi să nu anunţi tu într-un fel că vii ?! Să te fi aşteptat la gară.

OLGA : Nu-ţi ştiam adresa. Şi, pe urmă, am aflat de plecarea mea doar cu douăzeci şi patru de ore înainte.

IRINA : Ai venit cel puţin cu treburi serioase, ca să stai mai mult?

OLGA : Nu ştiu, nu cred. O chestiune neplăcută, în legătură cu o anchetă. Dar mai bine vorbeşte-mi despre tine. Treburile, pe mîine.

IRINA : Oh, ce-o să mai trăncănim, ce-o să mai trăncănim!... Tu îţi dai seama de cînd nu ne-am văzut?

OLGA : De cînd ai plecat la Dragoslavele.

IRINA : Acolo n-am stat decît doi ani. Ţii minte cînd spuneam că sînt o aventurieră ratată? îmi place

grozav febra începuturilor, cu oameni noi, cu probleme noi, cu greutăţi neprevăzute. Socoteşte şi tu : Nicoreşti, Olmazu, Dragoslavele şi, acum, aici.

OLGA : Da, a apărut la noi o categorie de oameni cu profil foarte specific : oamenii şantierelor. în fond, ce aventură mai romantică puteai să-ţi doreşti?

IRINA *(izbucneşte în rîs)* : Ia te uită, la asta nici nu m-am gîndit! Ni se părea că duceam viaţa cea mai obişnuită din lume, şi cînd colo... Numai eu ce-am văzut ieşind din pămînt : două termocentrale, o fabrică de ciment, şi, acum, gigantul ăsta industrial! E ceva mai pasionant, zău, decît să te plictiseşti luni de zile între cer şi apă pentru a ajunge, ca eroii lui Maugham, într-o insulă pustie, unde un european neurastenic bea *whisky,* clănţănind din dinţi de malarie.

OLGA *(surîzînd şi uitîndu-se prin cameră)* : Totuşi, după cît te cunosc eu, sînt aici, dacă nu mă înşel, nişte semne de stabilitate. Am văzut că ai pus şi lăzi cu flori pe terasă. Greşesc ?

IRINA *(cu un surîs)* : Am douăzeci şi opt de ani...

OLGA : Adică, eşti bătrînă, şi aventura o laşi pe seama tinerilor?

IRINA : Am douăzeci şi opt de ani şi sînt femeie.

OLGA *(bucuros surprinsă)* : Irino, te măriţi?

IRINA *(încuviinţează)* : Degeaba facem noi pe grozavele. Pînă la urmă, nu ne găsim cu adevărat rostul decît dacă avem şi un cămin al nostru, în care să aşezăm în fiecare zi masa pentru un bărbat şi in care să aşteptăm să se întoarcă un copil de la şcoală. Nu-i aşa ?

OLGA *(cu o umbră de tulburare)* : Te felicit din toată inima. *(Se ridică şi se duce la fereastră.)* Acolo, in fund, se construiesc furnalele, nu?

IRINA *(sesizînd ceva, vine lîngă ea)* : Da. Şi dincolo, spre apus, turnătoriile. *(Cuprinzînd-o pe după umeri.)* Ce-i cu tine, Olga?

OLGA: Nimic. *(Cu o izbucnire de onestitate brutală.)* Mi-e silă de mine. O clipă am fost rea. Gata, a trecut. Ai dreptate şi sînt foarte bucuroasă pentru tine. *(O sărută.)* Fericită?

IRINA : Grozav.

OLGA: îl iubeşti mult?

IRINA : E cel mai minunat bărbat pe care l-am întîlnit vreodată.

OLGA *(cuo uşoară mustrare)* : Prin urmare, dacă treburile nu mă aduceau aici, cine ştie cînd aş fi aflat că te-ai măritat?

IRINA : O, nu mă omor eu cu scrisul, dar pe tine te-aş fi anunţat. *(Pauză scurtă.)* Nici nu te-am întrebat, ce-ţi face băiatul?

OLGA *(cu căldură maternă)* : S-a făcut o frumuseţe de flăcău. A intrat într-a noua. E campion la înot şi cel mai bun elev din clasă. Matei e mîndria mea cea mare.

IRINA : Ce rău îmi pare că nu m-am măritat de mult, să fi avut o fată şi să i-o fi dat lui Matei! N-ar fi fost grozav?

OLGA *(surîzînd)* : Tot copilăroasă ai rămas.

IRINA: Dacă îmi eşti aşa de dragă! îţi închipui c-am uitat vreodată cît îţi datorez? Tu ai făcut din mine om.

OLGA : Exagerezi.

IRINA : Nu-i adevărat. Cînd am intrat în institut, eram o gîscă stupidă şi inconştientă. Cine ştie cum sfîrşeam dacă nu te întîlneam pe tine ? Ţi-aduci aminte de întîmplarea aceea oribilă?

OLGA: Gata, gata! Erai un copil încă, şi eu o femeie în toată firea. Era normal să am grijă de tine.

IRINA : N-o să uit toată viaţa lecţia pe care mi-ai dat-o atunci.

OLGA : Nu mai vorbi despre asta, n-are nici un rost.

IRINA : Totdeauna am vrut să-ţi vorbesc şi niciodată n-am făcut-o. Aş vrea să ştii cît îţi sînt de recunoscătoare.

OLGA : Irino, astea sînt lucruri care nu se spun.

IRINA : De aceea am tăcut şi eu. Dar azi trebuie să ţi-o spun. Tocmai pentru că sînt mai fericită decît am fost vreodată. Mă simt ca un om care s-a străduit ani de zile să-şi ridice o casă, tot cu frica să nu-l lase puterile, să nu vină o ploaie mare care să-i ia temeliile, şi acum se uită la ea şi nu-i vine să

creadă de bucurie : e temeinică, luminoasă, curată. Dar arhitectul tu ai fost.

OLGA : îmi atribui prea multe merite. Aproape totdeauna, în clipele grele sau de răscruce, viața ne întinde o mînă de ajutor : un om, un îndemn bun, o hotărîre necesară. Numai că nu ştim sau nu vrem să ascultăm. Tu ai ascultat.

IRINA : După povestea^ aceea dezgustătoare eram ca un animal bolnav. îmi venea să mă întind pe jos şi să urlu : de greață, de frică, de ruşine. Nu doream decît să pot uita. Oricum. Cred căm-aş fi omorît. Ții minte ce-ai făcut?

OLGA *(surîzînd) :* Te-am dăscălit.

IRINA : Nu. M-ai dus în cămăruța ta sărăcăcioasă, fără nici o vorbă, şi mi-ai arătat copilul. Pe urmă, m-ai luat la uzină şi mi-ai arătat maşina la care lucrai. Tot fără vorbe. De-abia după aceea mi-ai spus : în patru ani vreau să ajung inginer, dar îmi vine foarte greu la matematici.

OLGA *(surîzînd):* Adevărat. Plîngeam de ciudă pe cursuri.

IRINA : A fost ca şi cum mi-ai fi turnat o găleată de apă rece pe cap. M-am dezmeticit. Ce m-aş fi făcut dacă nu mă ajuta un om tare, ca tine?

OLGA : Nici eu nu eram tare. Şi pe mine mă ajuta cineva.

IRINA : Cine ?

OLGA : Partidul. Mi-a ținut loc şi de mamă, şi de tată, şi de casă... *(Ridicîndu-se.)* Şi nici acum nu sînt totdeauna foarte tare. Sînt o femeie care îmbătrîneşte şi care oftează destul de des.

IRINA : Olga, nu te supăra, ştiu că nu-ți place să vorbeşti despre viața ta, dar vreau să te întreb ceva. De ce nu te-ai recăsătorit? Niciodată n-am înțeles.

OLGA : La început, ani de zile l-am aşteptat pe el. Nu pot să-ți spun cît l-am iubit. în '44, cînd ne-am cunoscut, aveam doar optsprezece ani, şi pînă atunci dusesem o viață atît de tristă şi chinuită... Tu nu-ți poți închipui ce însemna pe vremea aceea, înainte de Eliberare, existența unei simple muncitoare.

IRINA : Ştiu, am citit.

OLGA *(ridicînd din umeri):* Cărțile!... Numai cine a pătimit pe pielea lui îşi poate da seama. Şi pe urmă, e ceva despre care cărțile vorbesc mai puțin. Sigur că era mizeria, şi teroarea, şi spaima de ziua de mîine. Dar mai era un lucru, pe care deabia după aceea l-am putut măsura, pe care nu-l ştiam, deşi mă înăbuşea, şi tocmai asta era îngrozitor : ignoranța,

IRINA : Comuniştii nu erau ignoranți.

OLGA : Dar eu nu eram comunistă. Eram o fetişcană proastă, venită de la țară, care muncea pînă cădea în brînci, fricoasă şi sălbatică. Şi care nu vedea mai departe decît nasul ei, şi care nu ştia că viața poate fi altceva decît zece ore de muncă şi o bucată amară de pîine. Şi care se usca şi se prăpădea ca un ogor fără ploaie.

IRINA : Iar el a fost pentru tine omul care aduce ploaia? Există o piesă cu titlul ăsta.

OLGA : O cunosc. Dar el nu mi-a dat doar o iluzie... *(Cuprinsă din ce în ce mai mult de amintiri.)* Ah, Doamne, ce sărbătoare nemaipomenită a fost în viața mea cînd l-am cunoscut! Parcă aş fi fost oarbă şi mi-a dat vederea, mută şi mi-a dat glasul, legată'şi mi-a dat libertatea. Cum poate un om, făcut din carne şi oase, ca toți oamenii, să însemne atît de mult pentru altul? Cît un Dumnezeu?!

IRINA : Vezi ? Rîdeai cînd spuneam ce-ai însemnat tu pentru mine.

OLGA : Dar nu-i acelaşi lucru, Irino. El a adus în viața mea dragostea.

IRINA : Unde l-ai cunoscut, în fabrică?

OLGA: NU. După o manifestație. Cea dintîi la care am luat parte. Tu nu poți să-ți mai aduci aminte mare lucru din anii aceia. Erai prea mică.

IRINA : Țin minte manifestațiile.

OLGA : Parcă se rupseseră nişte zăgazuri în Bucureşti. N-o să uit cît voi trăi ziua aceea de 23 august 1944! Am ieşit cu toți muncitorii uzinei în stradă şi, deodată, m-am'pierdut, cu un fel de ameţeală — în care se amesteca puțină frică şi multă bucurie —

în torentul acela viu. Ți-am spus, pe vremea aceea eram încă un fel de sălbăticiune. Nu pricepeam mai nimic, nu știam încotro mă purtau talazurile acelea omenești. Dar simțeam totuși că sînt și eu dusă spre un țărm, că o dată cu ceilalți, care știu încotro merg, voi ajunge și eu undeva, unde totul : viața, oamenii, eu însumi vor fi altfel. *(Se oprește cu gîndul la amintiri și surîde.)*

IRINA : De ce surîzi?

OLGA : îmi închipui ce caraghioasă trebuie să fi fost. Zeci de mii de oameni scandau lozinci în jurul meu, dar mie strigătul mi se oprea în gîtlej. Mi se părea că sînt prea neînsemnată, prea proastă ca să deschid gura și eu. Mișcăm doar buzele. Și cuvintele oprite în beregată, ca niște bolovani, mă înăbușeau. Atunci, un muncitor bătrîn m-a apucat de braț și mi-a spus : „De ce nu strigi, fato? Strigă cît poți : Jos fasciștii!" Ah, cum am strigat! Și, deodată, parcă aș fi dărîmat un zid cu strigătul meu. M-am simțit liberă, puternică, tînără. Probabil că purtam pe față o asemenea expresie de uluire, de recunoștință și bucurie, încît bătrînul muncitor a început să rîdă. în ziua aceea, de bucurie, l-am cunoscut și pe el. Ca și cum soarta hotărîse să-mi dăruiască totul dintr-o dată.

IRINA : La manifestație l-ai cunoscut ?

OLGA : Nu. După. Mergeam spre casă. Eram ca amețită și totul dănțuia încă în jurul meu : casele, copacii, felinarele. Nu știu cum am alunecat. Am vrut să mă ridic și n-am putut. îmi răsucisem piciorul. Atunci, cineva mi-a întins brațul...

IRINA: El? *(Olga aprobă din cap.)* Și pe urmă?

OLGA: Pe urmă? *(Stăpînindu-se.)* Dar ce m-a apucat în seara asta? Sînt lucruri pe care nu le-am povestit niciodată, nimănui.

IRINA : Vine o clipă cînd trebuie să spui ce ai pe inimă. E puțin neplăcut, ți-e rușine, și totuși spui. Cum s-a întîmplat cu mine adineauri. Să știi că nu te-am întrebat din curiozitate, ci...

OLGA : Ca să-mi fie mai ușor? *(Irina aprobă din cap.)* Pe urmă? *(Pauză.)* Totdeauna m-am întrebat: ce-a putut găsi la mine?

IRINA : Eu înțeleg. Trebuie să fi fost tare frumoasă... și... cum să spun?... e caraghios cuvîntul, foarte feciorelnică.

OLGA : Ce ciudat! Treci în viață pe lîngă atîția oameni... și deodată se desprinde unul dintre ei, și pentru tine restul dispare. Te ia de mînă și e de ajuns ca să te ducă într-o lume nouă, pe care o vezi parcă pentru prima oară.

IRINA *(surîzînd)* : în care cerul are altă culoare, lumina altă limpezime, iar ceilalți oameni îți inspiră doar o compătimire binevoitoare. Ce știu ei?!

OLGA *(surîzînd)* : Da, cu toții trec prin asta, dar fiecare își închipuie că doar lui i-a fost hărăzit un asemenea noroc. *(Redevenind gravă, cu vocea scăzută.)* Al meu n-a durat nici un an.

IRINA: Te-a părăsit?

OLGA *(ca și cum ar fi vorba de o absurditate)* : Mă iubea... *(Pauză.)* A fost mobilizat, a plecat în Cehoslovacia, într-o zi, l-am condus la gară, a făcut micul lui gest familiar cu mîna la tîmplă *(imită gestul)* și de atunci n-am mai știut nimic despre el. Nici n-apucasem să ne căsătorim. Și nici măcar n-a știut că vom avea un copil.

IRINA *(cu sfială)* : De ce nu v-ați căsătorit?

OLGA : Era student. Voia întîi să-și termine facultatea și să-și cîștige o anumită independență. Tatăl lui era avocat și nu m-ar fi acceptat bucuros ca noră.

IRINA : Și a murit ?

OLGA : N-am izbutit să aflu nimic. Unii spuneau că a căzut prizonier, alții, că a fost rănit și a dispărut. Alții, că a murit.

IRINA -/Familia lui nu știa nimic?

OLGA : Nu. Cînd, după un an, mi-am luat inima în dinți și m-am dus să-i întreb, maică-sa era gata să mă sfîșie.

IRINA : Nu le-ai explicat ?

OLGA : La ce bun ?

IRINA : Pentru copil.

OLGA : Nu le-am pomenit de el.

IRINA: înțeleg... *(Pauză.)* Biata de tine.

OLGA : Ani de zile l-am așteptat. La început, poate că nici n-aș fi avut curajul să îndur, dacă n-ar fi fost nădejdea că tot o să se întoarcă într-o zi. Și cine știe ce s-ar fi petrecut cu mine, dacă nu-mi spuneam că, atunci cînd va veni, va trebui să-i dau socoteală de ceea ce am făcut din mine și din copilul nostru.

IRINA : Ar fi putut să fie mîndru de tine.

OLGA : Asta doream. Cred că l-am crescut pe Matei așa cum ar fi vrut și el. Și nădăjduiesc că nici eu nu l-aș fi făcut de rușine. M-a ajutat partidul și am muncit, am învățat, am devenit un om destul de folositor... în sfîrșit, m-am străduit să dovedesc că am înțeles viața asta nouă pe care ne-a dat-o Eliberarea și că mi-am făcut datoria cît mi-au ajutat puterile.

IRINA : Era comunist ?

OLGA: Nu, nu era! Pe atunci, nici eu nu eram încă... *(Pauză.)* Nu-l înțelegeam prea bine, era cu mult mai cult decît mine... Dar vorbea cu ironie despre moravurile burgheze, recita versuri din poeți revoluționari... *(Zîmbind.)* Azi, bineînțeles, îmi dau seama că toate astea nu însemnau prea mare lucru. însă pentru toți oamenii cinstiți din țara noastră care a fost drumul? Nu alăturide partid?

IRINA : Și eu, care niciodată n-am știut nimic ?!

OLGA: Nu m-ai întrebat. Și, de altfel,'nu pot suferi oamenii care, una-două, își descheie sufletul, ca pe o haină. Cred că astăzi ți-am vorbit pentru că te-am invidiat o clipă, văzîndu-te atît de fericită. *(Luîndu-i mîinile.)* Și nu voiam să mă judeci greșit. Pentru că nici mama ta, nici sora ta n-ar putea să se bucure mai mult decît mine.

IRINA : Dar cum îți închipui, Olga, că nu știu ?! Și pe urmă, te ponegrești. N-ai fost invidioasă, ci numai tristă pentru tine.

OLGA *(calmă, robustă):* Da, am din cînd în cînd momente de slăbiciune. Deși viața mea de azi e limpede și sănătos așezată..'

IRINA : O să-ți par brutală și lipsită de înțelegere după toate cele ce mi-ai povestit. Trebuia, totuși, să-ți refaci un cămin.

OLGA: După ce au trecut cîțiva ani, cînd am văzut că așteptarea e zadarnică și cînd m-am mai ostoit puțin, mărturisesc că m-am gîndit la asta. Mă cerea de nevastă un om foarte bun și cinstit. Dar nu voiam să fur nimic din dragostea de care avea nevoie băiatul meu. Iar cînd s-a făcut mai mare, ar fi suferit prea mult dacă m-aș fi măritat. L-am crescut într-un adevărat cult pentru tatăl lui.

IRINA: Drepturile copiilor asupra părinților nu sînt nelimitate.

OLGA : Poate. Dar nici eu nu l-am uitat vreodată pe tatăl lui Matei. Ce voiai, să iau un bărbat pe care să-l înșel cu o umbră, numai ca să nu fiu singură? Mai bine așa.

IRINA : Băiatul o să-și facă în curînd viața lui. N-ai să-l poți ține tot' timpul lîngă tine.

OLGA : Stiu. . . . .

IRINA : Și nu uita : acum ai doar treizeci și cmci de ani, ești' puternică, ai munca ta, care te pasionează, însă... -

OLGA: Stiu, știu, Irino. Ce crezi, că eu nu sînt om? Că nu mi-e frică de singurătate, că nu mă gîndesc la bătrînețe, că nu m-am trezit niciodată pe o pernă udă de lacrimi?

IRINA: Atunci?... *(Olga tace. Uitîndu-se la ceas și ridicîndu-se.)* Ești sigură că nu greșești?

OLGA : Poate că sînt o romantică caraghioasă, dar ce să fac? Așa sînt. *(Surîzînd.)* Mi-am luat ca deviză un vers din Shakespeare : „Rămîi credincios ție însuți". Chiar dacă uneori e greu, chiar dacă doare. Nu întîrzii? *(în clipa aceasta, se sună.)*

IRINA *(trece în vestibul, lipsește un moment și se întoarce) :* Nemaipomenit cu ce viteză circulă aici zvonurile! S-a și aflat că a venit cineva de la minister și că acel cineva stă la mine. Am spus că te odihnești după drum.

OLGA : Cine era ?

IRINA : Un inginer, nici nu ştiu cum îl cheamă. A avut în sectorul lui nişte buclucuri. S-a deschis şi o anchetă.

OLGA : N-o fi în legătură cu pînza de beton de la sala de sport? Pentru asta am venit.

IRINA : Am bănuit. De aceea i-am spus că te odihneşti. Ce rost au intervenţiile astea incorecte?

OLGA : Foarte bine ai făcut. Hai, fugi că ai întîrziat!

IRINA : N-o să lipsesc mult.

OLGA : Nu te gîndi la mine. îmi recitesc încă o dată raportul, şi cînd te întorci...

IRINA: Facem o plimbare. Da? La revedere. *(Din uşă.)* Dacă vrei cafea, găseşti în dulăpiorul din bucătărie. *(Iese.)*

(Olga desface servieta, scoate nişte hîrtii, lucrează. Sună telefonul. Ezită o clipă, apoi se ridică şi răspunde.)

OLGA: Alo... Nu, nu e ea... O prietenă... *(Plictisită.)* Da, am venit din partea ministerului, dar nu înţeleg de ce vreţi să-mi vorbiţi... Exact, eu am făcut expertiza... Nu, nu vă pot spune nimic... Dar ar trebui să înţelegeţi, e limpede de ce. Mîine voi depune raportul şi atunci veţi afla... Vă rog, nu insistaţi, tovarăşe, e inutil. Scuzaţi-mă. *(închide, şi în vreme ce se duce spre masa cu hîrtii.)* Ce speriat părea! Poate că trebuia totuşi să-l liniştesc puţin. Nu i se poate stabili o vinovăţie precisă. O' să scape ieftin. *(Pauză; pe gînduri)* Ciudat, glasul ăsta îmi aduce aminte de ceva. Parcă l-aş mai fi auzit... *(Ridică din umeri, reia hîrtiile. Telefonul sună din nou; răspunde.)* Alo... Tot dumneavoastră ? Dar nu văd ce mi-aţi putea spune... *(Plictisită.)* Bine, vă aştept... Poftim?... *(Ironic.)* într-adevăr, asta mă indispune : faptul că nu v-aţi prezentat!... *(Deodată, cu o voce şovăielnică, de om lovit în moalele capului.)* Cum aţi spus? Matei Drăguşanu? *(Lasă să atîrne receptorul, apoi, brusc, îl ridică şi strigă aproape.)* Alo! Alo! *(Nu i se răspunde,* SJ, *încet, aproape somnambulic, închide telefonul, îşi duce mîinile la tîmple. După un răstimp, izbucneşte într-un rîs forţat, fals.)* Ha-ha-ha-ha-ha...

(Se opreşte.) Ce coincidenţă stupidă! Şi cît pot fi de descreerată! *(Se duce la masă, reia hîrtiile, dar se vede bine că le răvăşeşte şi le încurcă.)* Oh, cum mă doare capul! *(îşi lasă fruntea pe masă şi stă îndelung aşa. Se aude din nou soneria telefonului; de data asta, sare ca arsă.)* Alo... Da, Irino... Nu, ţi se pare, n-am nimic... Zău că n-am nimic... Ce spui?... Sigur, termină-ţi toate treburile. Alo, Irina, ce vîrstă are inginerul acela care m-a căutat ?... Cît?... Nu, aşa, din curiozitate... Treizeci şi cinci-patruzeci?... '*(Paralizată, lasă receptorul. Apoi se stâpîneşte, îl reia.)* Nu, n-am închis... *(Maşinal.)* Ce glumă?... A, da, înţeleg... Ba rîd... Da, la revedere... *(închide. Privirea îi cade pe propria ei imagine, reflectată în oglinda dedeasupra telefonului.)* Doamne, ce desfigurată sînt! O simplă asemănare de nume şi vîrstă să mă aducă în halul ăsta, parcă aş fi după boală! încercănată şi cu pete în obraji... *(Pauză.)* Şi dacă ar fi totuşi adevărat? *(Scoate repede pudriera şi începe să se aranjeze. Apoi, izbucneşte din nou în rîsul nesigur de adineauri.)*^ Ce feste absurde ne joacă, uneori, imaginaţia! *(în clipa aceasta, se aude o bătaie în uşă. Sugrumată.)* Cine-i? *(Ca un ţipăt înăbuşit.)* Cine-i?

(Cu paşi maşinali, se îndreaptă spre uşa vestibulului, ezită, apoi dispare în vestibul. Tăcere. In cadrul uşii apare Matei Drăguşanu. E un bărbat prezentabil, dar ascunde în el ceva nelămurit: nesiguranţă, îngrijorare? în orice caz, nu e un om dintr-o bucată. Strecurîndu-se stingherit pe uşă din vestibulul întunecat, spune către Olga, care a rămas, nevăzută de noi, în spatele lui, în vestibul.)

MATEI : Vă mulţumesc şi scuzaţi-mă încă o dată. N-o să vă iau mult timp. *(întoarce nedumerit capul, nevăzînd-o pe Olga. în sfîrşit, aceasta face un pas, iese din întuneric şi, pierdută, se sprijină, gata să cadă, de uşorul uşii. Matei, cu o mişcare bruscă de stupoare.)* Tu?...

OLGA *(şoptit):* Matei!... *(Cu un gest de spaimă, îşi duce palma la gură.)*

MATEI *(recăpătîndu-şi mult mai uşor stăpînirea de sine)* : Ce întîmplare fantastică! Olga, ce-i cu tine aici? *(Face un pas spre ea, dar Olga îl opreşte cu un gest.)*

OLGA: NU. *(Matei se opreşte.)* Lasă-mă'să pot crede. *(Privindu-l cu ochi dilataţi, în care se amesteca neîncrederea, uluirea şi bucuria, întinde încet mîna spre el şi-i atinge uşor faţa. Şopteşte înfiorată.)* Matei... *(îşi lipeşte,' cu ochii 'închişi, capul de uşorul uşii. Rămînînd aşa.)* Spune-mi ceva.

MATEI : Olga...

OLGA : Mai rosteşte-mi o dată numele.

MATEI : Olga...

OLGA *(ca în vis):* Da, Matei... *(Deschizînd ochii; aproape cu violenţă.)* Prin urmare, e adevărat?

MATEI *(cu o urmă de stinghereală)* : Olga, sînt şi eu uluit, zăpăcit, dar, odată şi odată, tot era firesc să ne întîlnim. Nu trebuie să te pierzi aşa cu firea.

OLGA *(grav, pentru că ei lucrurile nu i se par de loc fireşti)* : Eu te credeam mort.

MATEI *(înţelegînd acum ceea ce i se păruse excesiv):* Ah, de aceea... *(Cu un surîs.)* După cum vezi, sînt teafăr.

OLGA : Da, teafăr. Şi cu aceeaşi cicatrice mică lîngă sprinceană *(privindu-l intens, ca pentru a se convinge)* ...cu aceleaşi gene lungi... cu aceiaşi umeri, puţin aduşi... Şi mîinile tale... Tot atît 'de mari şi... *(Cu o imensă fericire.)* Matei, trăieşti! *(Izbucneşte în plîns, câzînd pe un scaun.)*

MATEI : Olga, Olga, pentru Dumnezeu, stăpîneşte-te! *(Vrea să întindă mîna, s-o mîngîie pe cap, dar şi-o retrage.)* De unde să-ţi aduc puţină apă? Nu vrei puţină apă? Olga!

OLGA *(ridicînd privirea, cu ochii în lacrimi)* : > Nu te speria. De bucurie plîng. Uite, gata! *(îşi şterge ochii şi surîde.)* Stai, stai aici. *(îl trage pe un scaun.)* Dragul meu... *(Şi cu gestul pe care l-a mai făcut, îi atinge uşor, din nou, faţa.)* Dragul meu, dragul meu... *(Rîzind printre lacrimi.)* Uite, că iar îmi vine să bocesc. *(îşi şterge ochii, apoi nedumerită.)* Matei, nu-mi spui nimic?

MATEI : Ba da. Iţi închipui cît sînt şi eu de emoţionat. Mă bucur mult că te văd. Foarte mult. *(Se ridică.)* Dar numai aici nu mă aşteptam să te găsesc.

OLGA : Matei, ce-a fost cu tine ? Despre asta vorbeşte-mi.

MATEI : Cu mine ? O poveste destul de încurcată, dar nu rară în timp de război. Am căzut prizonier şi am fost dat dispărut. în 1949 m-am întors în ţară.

OLGA: Eşti din '49 în ţară?

MATEI : Da. Pe urmă, mi am terminat studiile la Cluj, unde mi se mutase familia, şi de atunci am rătăcit cam prin toate fundurile de provincie. *(Cu acreala.)* Se pare că sînt iremediabil condamnat la provincie.

OLGA *(cu o ezitare)* : Şi... în tot timpul ăsta... n-ai avut putinţa să-mi dai un semn de viaţă ?

MATEI : Din prizonierat n-am putut, Olga. Iar după aceea... nu ştiam dacă nu m-ai uitat, dacă...

OLGA : Să te fi 'uitat ? Asta n-ai crezut-o niciodată. De ce mă minţi? Mai degrabă ai fi putut să te îndoieşti de pămîntul pe care calci, decît de mine.

MATEI : La drept vorbind, era şi altceva. Pe vremea aceea, nu ştiam dacă o să mă mai întorc vreodată în ţară, aşa încît...

OLGA *(mirată):* Ai vrut să rămîi...?

MATEI : Poate era mai bine.

OLGA *(pauză)* : Şi după ce te-ai întors?

MATEI : Trecuse atîta timp! Cunosc prea multe poveşti cu strigoi nedoriţi, apăruţi după ani de zile.

OLGA : Da, e groaznic cînd oamenii se întorc ca strigoi.

MATEI : Şi, de altfel, am aflat că ai şi un copil...

OLGA : Ai aflat, deci ?!

MATEI : întîmplător. Ştiindu-te măritată, ce rost avea să te mai caut? Nu?

OLGA : N-am fost niciodată măritată.

MATEI *(după o scurtă nedumerire)* : Aha, înţeleg.

OLGA : Nu înţelegi. Copilul...

MATEI *(care în fond e preocupat cu totul de altceva)* : Dar nu trebuie să-mi dai nici un fel de socoteală, Olga. Nu te condamn. Şi eu mi-am trăit viaţa. Sînt atîtia ani de atunci! Ce rost are să dezgropăm

morţii? Explică-mi, te rog, altceva. Am vorbit aici la telefon, acum un sfert de oră, cu o ingineră venită de la Bucureşti. Pe ea mă aşteptam s-o găsesc, şi cînd colo... Unde-i? *(Olga rămîne tăcută. Adevărul care-şi face loc în ea e atît de cumplit, încît restul dispare. Matei, după o clipă.)* Olga, nu m-auzi? Unde-i? Trebuie s-o văd numaidecîU

OLGA : Ce spui ?

MATEI : Ce-i cu tine? Parcă ai fi bolnavă? Te întrebam de inginera care a venit de la minister. Cu care am vorbit la telefon aici.

OLGA *(reculegîndu-se, cu greu):* A, da, da... Eu sînt.

MATEI : Olga, crede-mă, nu-mi arde de glume.

OLGA : Nici mie, Matei. De loc.

MATEI : Cum să fii tu ? E o ingineră, nu pricepi ?

OLGA : De ce eşti aşa surprins ? Nu-mi spuneai tu, pe vremuri, că trebuie să învăţ ? Şi nu sînt singura muncitoare care a devenit în zilele noastre inginer!

MATEI *(mirat, dar şi mulţumit) :* Extraordinar! Ca în piesele într-un act, didactice şi moralizatoare!

OLGA : Viaţa e plină de surprize. Şi unele sînt tare amare.

MATEI : Şi chiar tu te-ai ocupat de verificarea calculelor ?

OLGA : Da. Cum ai putut fi atît de superficial?

MATEI : Prin urmare, ministerul mă consideră vinovat ?

OLGA : Tu, nu ?

MATEI *(violent) :* Sigur că nu! Şi, de altfel, nu s-a întîmplat nici un accident.

OLGA : Pentru că s-a tras semnalul de alarmă la timp, şi lucrarea a fost sistată.

MATEI : Eu susţin că ar fi rezistat. In orice caz, e incontrolabil dacă ar fi rezistat sau nu.

OLGA : Sînt treizeci la sută riscuri să fi cedat.

MATEI : Dar sînt şaptezeci la sută şanse să nu fi cedat.

OLGA : De aceea te vei alege, probabil, numai cu un avertisment.

MATEI : Totul depinde de cum formulezi tu concluziile. Dacă ai să spui că sînt bune calculele, dar că ar fi bine totuşi să se ia un supliment de măsuri de

siguranţă, n-o să mai pot fi acuzat de nimic. Aş reface lucrarea în întregime şi totul ar fi în ordine. Olga, te implor, e cariera mea în joc! Asta nu poate să-ţi fie total indiferent. Nu sînt, totuşi, un străin pentru tine.

OLGA : Eşti sigur, Matei?

MATEI : Te-am văzut cît de zguduită ai fost cînd m-ai recunoscut. Nu se uită cu atîta uşurinţă un trecut ca al nostru.

OLGA: TU vorbeşti?'

MATEI : Te-a surprins atitudinea mea, de rezervă ? M-am purtat aşa din discreţie, ca să nu-ţi tulbur liniştea pe care ai cîştigat-o, viaţa ta actuală. Ai un copil şi... Dar cum îţi închipui că am uitat tot ce ne leagă şi... ?

OLGA : Termină, Matei. E penibil. *(Pauză.)* Şi nu-ţi dai seama că dacă ar fi aşa cum spui tu, aş fi şi mai hotărîtă să nu modific sensul raportului? Nu înţelegi?

MATEI *(batjocoritor) :* Din principialitate, din eroism civic ?

OLGA : Nu ştiu. Din onestitate. Cînd un om greşeşte, recunoaşte. Aşa mi se pare firesc. Dacă aş fi nevasta unui bărbat vinovat de ceva, l-aş îndemna să recunoască totul, oricît de gravă ar fi greşeala, şi pe urmă aş fi şi mai aproape de el, ca să-l susţin, să nu-l las singur. Ăsta nu-i eroism. E o regulă elementară de comportare.

MATEI : Pe mine n-are cine să mă sprijine. Sînt singur.

OLGA *(ar vrea să spună ceva, dar se stăpîneşte şi rosteste, evident, alt gînd) :* De altfel, exagerezi. Sancţiunea care ţi se va da, probabil, nu înseamnă o decapitare.

MATEI : Pentru mine, aproape da.

OLGA : De ce ?

MATEI : Am avut, cu cîţiva ani în urmă, un accident stupid, şi acum s-ar dezgropa iar afacerea aceea veche. Cunoşti formula : „Nu e întîmplător, tovarăşi..."

OLGA *(cu ironie):* Şi e întîmplător? Tot nevinovat ai fost şi atunci?

MATEI *(ridicînd din umeri)* : Am lucrat cu materiale proaste.

OLGA : Şi asta e o formulă pe care am auzit-o de multe ori.

MATEI *(stingherit):* In sfîrşit. Să zicem că atunci a fost o neglijenţă reală. Cu atît mai mult. Mai e apoi faptul că, o dată sau de două ori, am emis nişte păreri nu prea ortodoxe... Nu stau de loc... faimos. Ţie pot să-ţi mărturisesc. De ce te uiţi aşa la mine?

OLGA *(care-lpriveşte într-adevăr cu atenţie concentrată şi neliniştită):* încerc să pricep ce's-a întîmplat cu tine. Eşti tu, şi totuşi nu te recunosc.

MATEI *(cu silă):* Puturoasa asta de viaţă! N-a fost prea amabilă cu mine.

OLGA : Erai atît de plin de entuziasm, atît de...

MATEI : Nu te sfii, spune cuvîntul.

OLGA : Nu voiam să te jignesc. De curat. Acum esti tulbure.

MATEI *(cu un rîs răguşit) :* Am îmbătrînit, şi oamenii sînt ca vinul prost: cînd îmbătrînesc, se răsuflă şi se acresc.

OLGA : Ai doar treizeci şi şapte de ani.

MATEI : Ţi se pare puţin? fu nu-i simţi pe ai tăi?

OLGA : Acum o jumătate de oră vorbeam cu prietena mea şi-i spuneam şi eu că am îmbătrînit. Dar cînd mă uit la tine, îmi dau seama că nu-i adevărat. Pe lîngă tine, am rămas foarte tînără.

MATEI : Ce vrei? Nimic nu întreţine mai bine decît lipsa de probleme, de îndoieli şi de frămîntări. Probabil că eşti şi în partid?

OLGA : Şi întrebarea asta vrea să fie o ironie?

MATEI : Nu, de ce? Voiam doar să spun că recunosc tipul: robusteţe, optimism, siguranţă *(surîzînd ironic)* ...principialitate şi *(rău)* ...aproape o totală lipsă de sensibilitate.

OLGA : Ai dreptate. Nu sînt de loc sensibilă. Sînt o femeie rece, practică, fără vise şi fără probleme. *(Apropiindu-se de el, aproape 'strigat.)* Omule, ce-ai făcut din tine?

MATEI *(tresare; apoi, se ridică) :* Ascultă, Olga. Chiar dacă aş admite că am săvîrşit, sau, mai exact, că era să săvîrşesc o greşeală profesională, asta nu-ţi dă dreptul să-mi faci rechizitorii melodramatice.

OLGA *(violent) :* Puţin îmi pasă de greşeala ta în sine! Sau, în orice caz, nu asta e important. Cu sufletul tău am ce am! L-ai schimonosit!

MATEI *(ricanînd) :* Probabil că bărbatul care ţi-a făcut copilul acela din flori avea, în schimb, un suflet — cum spuneţi voi? — luminos!

OLGA *(privindu-l cu tristeţe; după o clipă) :* Da, avea un suflet luminos. *(închizînd ochii.)* Şi era generos, înflăcărat, drept. *(Privindu-l.)* Aşa cum erai tu cînd te-am cunoscut. *(Pauză.)* Sau cum credeam că eşti.

MATEI *(are acelaşi rîs răguşit) :* Eram doar un adolescent entuziast şi cam prostuţ, care credea că tot ce zboară se mănîncă. Recitam versuri din Rimbaud — şi nu din cele mai bune — , mă visam luînd cu asalt Bastiliile şi tufleam pe capul regelui boneta roşie. îmi simţeam sub haină umeri de Hercule, ca în tablourile ăluia *(ironic)* ...Băncilă. Doream să dorm pe scînduri, să am unghiile murdare — ceea ce n-am reuşit decît acum — , să port un nagan la şold şi, mai ales, asta era apoteoza, să văd tremurînd în faţa privirii mele crunte lumea întreagă, dar mai cu seamă pe tata, de care îmi era cumplit de frică. Trebuie să recunoşti că ar fi fost grotesc dacă acest romantism adolescent s-ar fi prelungit peste măsură.

OLGA *(cu un surîs trist) :* Mai bine se prelungea puţin. Cine ştie? Totuşi Bastiliile au căzut, regele a fugit, iar burghezia a fost lichidată. Astea sînt realităţi, nu iluzii romantice.

MATEI: Se'vede că m-am descurcat mai greu cu realităţile decît cu iluziile. Pentru mine, ele au echivalat cu pragul de care-ţi izbeşti căpăţîna cînd umbli cu ea în nori. Ştii că părinţii mei locuiesc într-o singură cameră şi trăiesc din pensie? Iar eu, de zece ani, îmi irosesc viaţa pe şantiere!

OLGA : Dar tatăl tău are onestitatea să recunoască că acum cîţiva ani nici n-ar fi îndrăznit să nădăjduiască la o pensie sub regimul nostru? Că i se părea chiar lui absurd? Cît despre ceea ce înseamnă o viaţă irosită, ar fi prea multe de spus.

MATEI : Da, avem probabil unghiuri de vedere diferite. A fost firesc ca tu să te adaptezi fără greutăţi realităţii, cînd idealismul meu s-a ales cu vînătăi zdravene şi s-a cam hodorogit. A degenerat în scepticism.

OLGA : Idealismul tău, Matei! Ştii că ani de zile ai fost pentru mine cel mai inteligent om din lume? Cum poţi vorbi ca un caraghios?

MATEI : Mulţumesc.

OLGA : Cînd un om are într-adevăr un ideal, preferă să umble în pielea goală pe stradă decît să se proclame idealist. Asta n-o fac decît impostorii.

MATEI : Ia te uită, ce ageră ai devenit la minte şi la limbă! *(Cu agresivă superioritate.)* Dar sînt anumite lucruri care îţi vor scăpa întotdeauna. N-ai să pricepi, de pildă, niciodată psihologia şi drama mea. Iţi lipseşte şi simţul relativităţii adevărului, şi fiorul acelei cumplite crucificări între libertate şi necesitate.

OLGA *(cu ironie):* O crucificare care încetează subit cînd ai mii de lei pe lună şi un fotoliu — dacă se poate, directorial — sub şezutul metafizic. Cunosc cîteva exemple de soiul ăsta.

MATEI : Libertatea...

OLGA : Vrei să fiu sinceră pînă la capăt, Matei ? Dar mă faci să rîd cînd îmi vorbeşti de libertatea ta, tu, mie, unui om care din '44 şi pînă azi nu încetează să-şi lepede în fiecare an şi în fiecare zi cîte o cătuşă care-l mai ţinea legat de un trecut blestemat. Zău că-mi vine să rîd!

MATEI *(la capătul enervării) :* Anumiţi oameni rîd atunci cînd ceva le depăşeşte înţelegerea. Drama mea există totuşi! O simt în carne şi în suflet. N-o poţi anula prin ironie, oricît ai fi devenit de deşteaptă.

OLGA: O fi existînd. Dar asta n-o împiedică să fie rizibilă, pentru că e mic-burgheză şi filistină. Oamenii ca tine sînt.tot atît de „foşti" ca şi foştii patroni sau moşieri. Au, desigur, şi ei „dramele" lor. Dar dramele trecutului, de multe ori, ne par comice. Nu ştii : „Ne despărţim de trecut rîzînd" ?

MATEI : Văd. E şi ăsta un semn de sensibilitate.

OLGA: în orice'caz, e un semn de sănătate.

MATEI : Sănătatea fostei muncitoare!

OLGA: Sănătatea fostei, muncitoare şi a inginerei de azi. Nu e divorţ între ele. *(Se ridică.)*

MATEI : Şi în privinţa raportului ?

OLGA : Va cuprinde adevărul. Crede-mă, Matei, timpul compromisurilor a trecut. Lumea e sătulă de necinste şi de minciună. Ba a făcut şi un pas mai departe. E sătulă de slăbiciune. Ai grijă de tine.

MATEI : Ce vrei să spui ?

OLGA : Nimic mai mult decît am spus. Cînd cineva rătăceşte în ceaţă, nu-i spuij bagă de seamă, priveşte bine unde calci? *(Ii întinde mîna.)*

MATEI : O* să ne mai întîlnim cît stai aici, nu ?

OLGA : Nu ştiu, nu cred, voi fi foarte ocupată.

MATEI : Atunci, la revedere. Iartă-mă dacă unele din cuvintele mele ţi s-au părut deplasate. De fapt *(face un gest de lehamite cu mîna)* ...eu... *(Se îndepărtează spre uşă. Olga a rămas, ţeapănă, în picioare. Deodată, Matei se opreşte.)* Cum îl cheamă pe băiatul tău?.

OLGA *(tresare):* ...Alexandru.

MATEI: Şi tu, eşti fericită? *(Olga aprobă din cap.)* Mă bucur. *(Pauză scurtă; stingherit.)* Atunci... cu bine. *(Face micul lui semn de salut la tîmplâ, despre care i-a vorbit Olga Irinei.)*

OLGA *(aproape ţipat):* Nu!

MATEI *(întorcînd capul):* Ce s-a întîmplat?

OLGA *(ducîndu-şi mîinile la ochi) :* Nimic. "Nimic, Matei, du-te. Du-te! *(Matei, nedumerit, iese. Olga se lasă pe un scaun. După un timp, uşa se deschide din nou şi apare tot Matei. Cu nelinişte.)* De ce te-ai întors?

MATEI: Nici n-am plecat. *(Incercînd să pară dezinvolt.)* Am stat în vestibul, ca un şcolar pus la colţ. *(Serios.)* Ascultă, 0lga> doream să ştii un lucru : eu nu sînt nici hoţ, nici duşman. Sînt doar un slab şi *(işi muşcă degetele)* ...îmi vine greu s-o mărturisesc, oarecum laş. M-a depăşit viaţa.

OLGA : Poate că nu-i la fel de grav, Matei, dar...

MATEI : Ştiu. Ştiu. Voiam doar să te rog să consideri intervenţia mea... în privinţa raportului aceluia, neavenită. Ca^ şi cuin n-aş fi făcut-o. *(Cu greu.)* Mi-e ruşine. înţelegi?

OLGA *(cu simpatie) :* Da, Matei.

MATEI : Hm! Şi tu eşti aceeaşi, şi totuşi alt om. Dar, ciudat, eu te recunosc. Cine a putut să te schimbe atît şi să te lase totuşi nealterată?

OLGA *(simplu)* : Partidul.

MATEI *(se întoarce să plece. Se opreşte cu spatele la ea) :* Olga, tu crezi că există în viaţă, ca în medicină, cazuri disperate?

OLGA : Nu. Motive de disperare nu sînt decît atunci cînd tu refuzi cu orice preţ să te salvezi. Există sinucideri morale. Altfel, oricît ar fi de greu, dacă într-adevăr cauţi, vei găsi cîndva o mînă întinsă.

MATEI *(emoţionat, fără să întoarcă capul) :* Bună seara, Olga. *(Matei iese. Olga rămîne cu capul în mîini. După un timp, intră Irina.)*

IRINA *(vâzînd-o cu capul în mîini, se apropie încet şi o întreabă cu sfială şi discreţie) :* Ce-i cu tine, plîngi?

OLGA *(ştergîndu-şi o lacrimă)* : Nu. Ţi se pare. Stăteam aşa, mă gîndeam... ^

IRINA: M-am speriat. *(Incercînd s-o remonteze, pe un ton glumeţ.)* Şi la ce lucru profund te gîndeai?

OLGA : La faptul că tare ne mai complicăm uneori singuri viaţa, cînd ea poate fi atît de dreaptă şi frumoasă. Oh, ce lucru nepreţuit e să fii un om întreg! Parcă mi-aş fi scuturat un munte de pe umeri.

IRINA : Dar ce s-a întîmplat, de fapt ?

OLGA : Nimic. Mi-e sete de bucurie. Cum e afară, frumos? Simt grozav nevoia să mă plimb.

Cortina

PERSONAJELE

TOMA
DARIA
PROFESORUL
PANTAZI
NELI
GINGIRICA
FI LIP
IANI
SIMION
FRÎNCU
DANILOV
MEREŞ
ACULINA
AXINIA '
PARASCA
ANCA
MACHIDON

Pescari de toate vîrstele, femei si fete

PARTEA ÎNTÎI

Un panou cu indicaţia : „Delta Dunării, Satul Starighiol, 1961". Se va lumina întîi panoul, apoi se va proiecta imaginea Deltei — o imagine actuală, caracteristică. în sfîrşit, lumina va creşte, descoperind actorii. O lumină difuză, de clarobscur. în scenă, pe un scaun, Toma Dărăscu. Ţine ochii închişi. în spatele lui, mai mult ca o prezenţă, Neli. Intr-un colţ, o fetiţă de vreo 11 ani, Daria, se joacă cu o păpuşă, îngînînd nişte vorbe pe care nu le auzim. Apoi, departe, se aude sirena unui vas. Fetiţa ridică, atentă, capul. Se uită întrebător la Toma, dar văzîndu-1 absorbit în gînduri, îşi continuă jocul. Sirena se aude din nou.

DARIA *(încetişor):* Toma... Toma! *(Se apropie de el, îi pune palma pe braţ. Toma deschide ochii.)* îmi dai voie să mă duc? A sunat sirena.

TOMA *(după ce o priveşte o clipă, căci se reculege greu) :* Bine, Daria. *(închide iar ochii.)*

DARIA *(vorbind păpuşii) :* Pentru că ai fost cuminte, te duc la debarcader, să vezi vaporul. E un vapor mare, alb, cu două coşuri şi oameni mulţi. Să nu cumva să-ţi bagi degetele în nas şi să mă faci de rîs. *(Se îndreaptă spre ieşire.)*

TOMA *(care, evident, n-a ascultat) :* Daria, vezi cum te porţi. Să nu-ţi mai bagi degetele în nas. *(Fetiţa, pe punctul de a ieşi, îl priveşte, şi, cu impertinenţă feminină, face, pufnind, o mică strîmbâtură şi ridică din umeri, ca şi cum ar spune : ,,Poftim, ce obrăznicie/". Iese. Toma, nebâgînd*de seamă că a plecat.)* Şi să nu te scalzi.

(A rămas cu ochii închişi. Se aude iar sirena vaporului. După un timp, spune, adresîndu-se probabil femeii, care a rămas nemişcată în spatele lui, dar fără să întoarcă capul spre ea.)

TOMA : Profesorul o să se înfurie rău. Cum să-i explic însă că nu e o bravadă, ci că nu mă pot despărți de locul ăsta? *(Femeia se apropie de el, li pune mîna pe umăr. Toma, cu un surîs.)* Oare, ar înțelege ceva^ dacă i-aş vorbi de lumina mea întîrziată? *(Indreptîndu-şi privirea spre sală, ca şi cum s-ar adresa unui interlocutor aflat acolo.)* Ați băgat de seamă, tovarăşe profesor, cum, uneori, la munte, în ceasurile de amurg, după ce a scăpătat soarele şi umbrele îneacă pădurile, vestind stăpînirea inexorabilă a întunericului, cîte o culme îndepărtată se aprinde dintr-o dată? O lumină tainică, pură şi blîndă, o tardivă, întoarsă privire a soarelui stăruie neverosimil pe înălțimi, ca o ultimă chemare şi ca o poartă deasupra beznelor adunate. *(Toma se ridică, priveşte spre Neli, care îi surîde.)* Lumina întîrziată!

(Işi aprinde o țigară; intră în fugă Daria. Mişcarea aceasta trebuie să-i îngăduie lui Neli să dispară pe nesimțite.)

DARIA: Toma! Te caută unchiul acela cu părul alb. A coborît de pe vapor şi vine aici.

TOMA *(brusc înviorat)* : Acela care a rîs de tine că o să-ți taie nasul dacă nu-l laşi în pace?

DARIA: îhî! Dar el mi-a dat bomboane.

TOMA *(rîzînd):* Aha! Bine, şterge-o şi cumpără-ți bomboane. *(Ii dă nişte bani şi îi face uşor vînt. Daria iese în fugă.)*

(De-afară se aude un strigăt: Dărăscu! *Se face brusc lumină puternică. Toma se îndreaptă vioi spre Profesor, care intră stergîndu-şi fața de transpirație.)*

PROFESORUL : Uf, ce căldură!

TOMA : Nu vă aşteptam aşa de devreme.

PROFESORUL: Ieri s-a vizitat combinatul de stuf, azi-dimineață — spitalul flotant. Peste trei ore plecăm spre Constanța. Şi cu asta, conferința internațională asupra paludismului a luat sfîrşit.

TOMA : Mulțumit ?

PROFESORUL : Da, oaspeții au rămas impresionați. Şi unde pui că nu-şi pot da seama cîte -sau petrecut aici în cincisprezece ani.

TOMA *(cu un surîs) :* Nici chiar eu nu mai cred în realitatea amintirilor mele.

PROFESORUL *(apucîndu-l prieteneşte de braț) :* A fost al naibii de greu, nu-i aşa?

TOMA : Da, greu.

(Se face întuneric; proiecția se schimbă. înfățişează un peisaj dezolant de deltă.)

Mizeria, malaria, alcoolul şi marea. Cam mulți ucigaşi pentru nişte bieți oameni fără apărare.

(Se face din nou lumină, revine proiecția inițială.)

PROFESORUL : Ştii cum te-a poreclit Beauchamp, şeful delegației 'franceze? *Le docteur-miracle,* doctorul-minune.

TOMA : Aşa se creează legendele. Din trăncăneli.

PROFESORUL : Ei, acum, minunile ai să le faci în laborator.

TOMA *(după o pauză) :* Nu pot veni, tovarăşe profesor.

PROFESORUL : Mi-ai făgăduit.

TOMA : Am spus doar că o să mă gîndesc. M-am gîndit.

PROFESORUL : Avem nevoie de tine.

TOMA : Şi aci sînt de folos,

PROFESORUL : Azi te poate înlocui aici pînă şi un începător destoinic. Spital modern, avioane sanitare, cherhana înzestrată, cutere, dormitoare pentru pescari, lumină electrică. Ce mai, țara făgăduinței!

TOMA *(CU un surîs) :* Nu chiar aşa încă, dar, în adevăr, acum pot fi înlocuit. *(Pauză.)* însă eu nu vreau să plec.

PROFESORUL: De ce?

TOMA : Pentru că mi-am găsit aici, după multe şi lungi rătăciri şi încercări, o pace spirituală la care nu vreau să'renunț. îmi este prea prețioasă.

PROFESORUL : Cînd' omul îşi găseşte împăcarea, o poartă cu el.

TOMA: Ştiu şi eu?! Teoretic, aşadar trebui, dar... E mai simplu să vă spun doar că mă simt grozav de legat de locurile astea. îmi dau o mare certitudine.

PROFESORUL : în fiecare zi ne despărțim iremediabil de cîte ceva. Şi nu te supăra dacă ți se pare indiscret,

dar ştii cît ţin la dumneata, şi vîrstă mi-o îngăduie : eşti tînăr şi ar fi firesc ca... în sfîrşit, să consideri viaţa dumitale aici drept un capitol încheiat.

TOMA *(zîmbind):* Credeţi? Tocmai asta nu vreau.

PROFESORUL *(cu un gest de neputinţă) :* Mă bucuram să te am lîngă mine, şi mai tîrziu să-mi iei locul. *(Privindu-l.)* Ciudat... Nu-mi închipuiam că eşti un romantic.

TOMA *(surprins) :* Eu? *(Izbucneşte în rîs.)*

PROFESORUL : Nu glumesc de loc.

TOMA : Şi e o diagnoză negativă?

PROFESORUL *(ridicînd din umeri) :* Depinde de punctul de vedere. Personal, cred că oamenii de soiul ăsta dau sare vieţii. *(Pauză.)* Prin urmare, este inutil să mai insist, nu-i aşa? *(Toma încuviinţează.)* Atunci, să te las.

TOMA : De ce ? Mai sînt trei ore pînă la plecarea vaporului. Stăm de vorbă. Vreţi?

PROFESORUL : Sigur. Nu doream să crezi că vînez vreo confesiune.

TOMA *(luîndu-l de braţ şi pornind spre colţul scenei) :* Şi dacă eu o caut? *(Profesorul are o privire stupefiată, apoi face un gest de asentiment cu mîinile.)*

(întuneric. Sput la arlechin. Toma e în picioare. Puţin mai în umbră, pe un scaun, Profesorul.)

TOMA : Ciudată nevoia asta de confesiune, pe care o are, irezistibil, măcar o dată în viaţă, pînă şi omul cel mai stăpînit. Operaţia este oarecum indecentă, este un act de violenţă împotriva ta însuţi, şi totuşi...

PROFESORUL : De ce e nevoie de scuze între noi?

TOMA : Adevărat, din moment ce am început... Dar vă previn : voi vorbi, voi vorbi cît n-am făcut-o în unsprezece ani.

PROFESORUL *(neţinînd seamă, pentru a-i uşura spovedania) :* Ceea ce mă miră e faptul că doctorul Pantazi nu s-a împotrivit. După cît îl cunosc, prin o mie nouă sute patruzeci şi şase visa probabil o altfel de partidă pentru fata lui.

TOMA : Şi-a dat seama că era inutil să se opună. Neli şi cu mine eram ca năuci, în stare de orice nebunie. *(Surîzînd.)* Poate că aveţi dreptate, a fost o dragoste ca în romane, împinsă pînă la marginile irealului şi ale absurdului. Ştiţi la ce forme de frenezie poate ajunge omul cînd rupe frînele şi se lasă pradă unei idei sau unui sentiment. Nici moartea nu-l mai sperie. Dimpotrivă. *(Pauză.)* Mă întreb acum dacă această exaltare nefirească n-a fost chiar una din cauzele celor ce au urmat.

PROFESORUL : Cred că înţeleg. Dumneata eşti un romanesc, dar eşti totodată un bărbat pentru care realitatea există. Şi pe urmă, meseria e o ancoră solidă. La o femeie de tipul acesta, riscurile sînt mai mari, ciocnirile cu viaţa sînt mai brutale.

TOMA *(încuviinţează şi continuă) :* Lucram la spitalul lui Pantazi şi locuiam în casa lui. Raporturile dintre noi erau corecte. Absolvisem primul facultatea şi eram un medic bun. Pe de altă parte, Neli era ca un amortizor între noi. Si deodată, într-o bună zi, liniştea a făcut explozie.

PROFESORUL : Da, în perioada aceea, pînă prin 'patruzeci şi nouă — cincizeci, au sărit în aer nenumărate false echilibruri.

TOMA: întocmai.

(Se stinge lumina la arlechin. Cînd se luminează scena, Profesorul a dispărut. Proiecţie pe circular: vedere din Bucureşti. Panou cu indicaţia : Bucureşti, 1947. *în scenă, un fotoliu, un taburet — în faţa unei mese de toaletă. într-o rochie de casă, Neli şi face genele. La un picup, o melodie, cîntată în surdină de Edith Piaf. în fotoliu, doctorul Pantazi.)*

PANTAZI : Mai ai mult, Neli?

NELI: Numai rochia să mi-o pun. *(Se ridică.)* Frumoasă e cravata ta. *(I-o îndreaptă şi iese, probabil spre camera de baie.)* *

PANTAZI: Ce-i cu Toma? O să întîrziem.

NELI *(de alături) :* Trebuie să vină. El se schimbă într-o clipă. *(Reintră.)* Vrei să-mi închei tu rochia ? *(Pantazi îi încheie rochia, apoi o întoarce cu faţa spre el.)*

PANTAZI: Ia să te văd. *(Aprobă din cap, cu un mîrîit admirativ.)*

NELI *(cu o strîmbătură alintată):* Da, dar mantoul s-a demodat.

PANTAZI *(ironic):* Nu te prea răsfață bărbatul tău.

NELI *(drăguț) :* N-are bani, săracul.

PANTAZI : M-am oferit să-i avansez fonduri pentru deschiderea unui cabinet.

NELI *(pedant, imitîndu-l probabil pe Toma):* „Știința înainte de toate." *(Rîde, în vreme ce Pantazi ridică din umeri.)* Și pe urmă, eu îl iubesc și sărac. *(Punîndu-și mîinile pe umerii lui Pantazi.)* Are cine să mă răsfețe.

PANTAZI *(ducînd mîna la buzunarul interior, cu o grimasă glumeață) :* Mda... Și... cît costă un mantou nou?

NELI: Mi-e și rușine să-ți spun. O groază de bani. *(Ii spune suma la ureche. Pantazi fluieră cu admirație speriată și scoate un teanc de bancnote din buzunar. Neli i se aruncă de gît.)* Ticuț, ești cel mai fermecător bărbat din lume! *(In clipa aceasta intră Toma.)* în sfîrșit! *(Vine spre el, cu banii întins în mînă.)* Toma, tata mi-a dăruit un mantou nou. *(îi întinde obrazul și de-abia atunci realizează atitudinea lui crispată.)* Ce-i cu tine?

TOMA *(posomorit) :* Nimic, Neli. Bună seara. *(O sărută grăbit.)*

PANTAZI *(lui Toma) :* Ar fi cazul să te grăbești. *(Cu ironie.)* Există, totuși, anumite reguli de politețe, de care trebuie să ții seamă în lume.

TOMA *:* N-am de loc chef să fiu politicos astă-seară, și nu merg nicăieri.

NELI : Toma!

TOMA : Iar la mantou cred că va trebui să renunți. *(Ii ia banii și-i întinde lui Pantazi.)* Ești destul de îmbrăcată.

PANTAZI *(uluit și casant):* Ce înseamnă asta?!

TOMA *(lui Neli) :* Vrei să ne lași puțin singuri ? Am ceva de discutat cu tatăl tău.

PANTAZI *(îndreptîndu-se spre ieșire) :* O discuție presupune și asentimentul celuilalt. Și n-am' de gînd să te ascult decît atunci cînd vei deveni cuviincios. *(Izbucnind, cu o violență neașteptată față de ținuta lui flegmatică.)* Nu sînt obligat să-ți suport și grosolăniile!

NELI : Tată!

TOMA : Știi de unde vin acum ? De la Mircescu. Imbecilul a încercat să se sinucidă.

PANTAZI *(întorcîndu-se speriat):* A încercat să...?

TOMA : Nici o grijă, ai să mai ai plăcerea să-l întîlnești. A scăpat. *(Dur.)* De ce l-ai somat să demisioneze?

PANTAZI *(revenindu-și) :* Nu îngădui incapacitatea în spitalul pe care îl conduc.

TOMA : Pentru o greșeală fără consecințe nu se zdrobește cariera unui om.

PANTAZI : Mai sînt destule spitale în țară.

TOMA : Și pe cine vei aduce în locul lui ?

PANTAZI : Nu știu încă.

TOMA : Ce comedie! Dar e secretul lui Polichinelle. Toată lumea își dă coate. îl dai afară pe Mircescu ca să-l numești pe nepotul dumitale, compromis în afacerea aceea murdară, cu medicamentele.

PANTAZI : Justiția nu l-a găsit vinovat.

TOMA : Dar moralmente a rămas pătat, și trebuie readus la linia de plutire. Știi cum e numit spitalul nostru? „Moșia Pantazi."

PANTAZI : Ia te uită, ai umor! *(Se instalează comod în fotoliu.)* Bine, atunci, să discutăm. Dumneata prin ce fund de țară putrezeai acum, dacă nu te luam la mine? *(Toma, ca lovit, face un pas înapoi.)*

NELI *(disperată) :* Tată, Toma, vă rog.

PANTAZI : Nu, a, nu! E cazul ca acest domn să audă cîteva adevăruri. *(Lui Toma.)* Și îți amintești că tocmai atunci doctorul Candrea a fost transferat în provincie?

TOMA : Ca să-mi facă loc mie ?

PANTAZI: NU, ca să se ocupe de horticultura! *(Se ridică.)* Ascultă, băiatule, îți închipui că ai putut arunca praf în ochii cuiva, în afară de ai ei ? *(O arată pe Neli.)* Dar, pentru toată lumea, cu mine te-ai însurat, nu cu ea. I-ai sucit capul pentru că avea un tată care putea să-ți asigure

situație, relații și să-ți satisfacă setea de parvenire. Țăran ipocrit!

NELI : Tată, îți interzic!

PANTAZI *(scos din fire)* : Și am înghițit totul, numai ca să nu fie ea nenorocită. Iar acum îndrăznești să-mi faci morală. Dumneata! *(Se îndreaptă spre ieșire.)* Mă așteptam măcar la o elementară decență. *(Se întoarce.)* E drept însă că asta nu se învață păzind gîștele și porcii pe maidane. *(Dă să iasă.)*

TOMA *(alb la față, stăpînindu-se cu un enorm efort) :* O clipă. Nu mai e nevoie să plece Mircescu. Rămîne locul meu liber.

PANTAZI : Și aș putea ști unde îți vei desfășura pe viitor activitatea misionară?

TOMA: Oriunde. Și cu cît locul va fi mai păcătos, cu atît va fi mai bine. Ai dreptate, am rămas un țăran.

PANTAZI : Țin însă să-ți atrag atenția asupra unui lucru: vei pleca singur. *(Iese. Neli izbucnește în plîns,căzînd pe taburet. Toma stă împietrit lîngă ea. Intr-un tîrziu.)*

TOMA *(șoptit) :* Neli!

NELI *(răvășită)* : Chiar vrei să pleci?

TOMA *(ridicînd-o; stau față în față):* Tu crezi că aș mai putea rămîne? *(Neli pleacă capul, apoi ridică încet din umeri. Cu imensă duioșie, Toma o mîngîie pe obraz.)* Fetița mea, dragostea mea!

NELI *(aruncîndu-se la pieptul lui, cu un strigăt de nefericire)* : Oh, Toma!

(Se face, treptat, întuneric. Se aude sirena unui vas. O voce îndepărtată strigă: Maftei! Bă Maftei! *Apoi, alt strigăt:* Vira, Vira! *Zgomot de mașini. Tăcere. Toma, la arlechin. în umbră' Profesorul.)*

TOMA : Despre Starighiol am auzit vorbindu-se prima dată la minister. Șeful serviciului de repartiții, un medic bătrîn, lucrase patruzeci și cinci de ani la Inspectoratul Tulcea, și degetul lui butucănos se oprise parcă fără voie pe numele acesta de pe listă: „Uite, aici te-ai vindeca de reumatisme" — mi-a spus rînjind. Ultimul medic stabilit acolo, acum vreo douăzeci de ani, a fost un italian, Celetti, un mizantrop, un nebun. S-a și spînzurat, de altfel.

PROFESORUL: Prin urmare, și el te-a categorisit romantic.

TOMA : Era absurd. De fapt, hotărîrea mea era rezultatul unei analize lucide. *(Cu un aer mai accentuat de mărturisire.)* Vedeți, mi-am dat seama că, într-o oarecare măsură, Pantazi avea dreptate. N-avusesem intențiile ignobile pe care mi le atribuia, dar practic, fără să știu, aderam la situația mea. Pînă la urmă, mi-aș fi deschis și cabinet, probabil aș fi ajuns șef de lucrări, poate, profesor...

PROFESORUL: Și eu sînt profesor. *(Rîde.)* Sînt și academician.

TOMA : Dar prin ce activitate strălucită ați ajuns aici! Mie mi-ar fi venit totul de-a gata, datorită înrudirii cu Pantazi.

PROFESORUL : Alții ar fi acceptat.

TOMA : N-aș fi putut. Simțeam că dacă nu-mi voi reîncepe viața, și în condițiile cele mai grele încă, în fiecare privire aș fi bănuit disprețul. Dar, mai ales, mă temeam de disprețul meu. Și pe urmă, nu uitați, pe vremea aceea se prăbușeau vertiginos atîtea false adevăruri, și se iveau altele, surprinzătoare! Mi-am dat seama că toți acești ani trăisem alături de viață și că trebuie să fug zdravăn dacă nu vreau să rămîn pe un peron pustiu, privind în urma trenului. Mulți intelectuali au trecut prin clipa aceasta de criză.

PROFESORUL: Pricep. Dar Neli?

TOMA *(tresărind) :* Neli? Ne iubeam, mi se părea firesc să mă urmeze. Țin minte și acum prima noastră noapte în Deltă. *(Lumina începe să se stingă asupra lui Toma.)* Călătoream de paisprezece ore.

(Se aude iar sirena unui vas îndepărtat, apoi, o voce : Maftei... *O alta:* Ho, nu mai zbiera! Doarme. *Lumină. Ingeniozitatea scenografului va trebui să evoce puntea unui mic vas, cu minimum de elemente: o cîrmă, un felinar, clătinîndu-se pe un catarg și luminînd difuz scena. Oamenii, înghesuiți pe lăzi. O lună palidă. O umbră străbate puntea bodogănind:* Nu poate omul nici să închidă ochii. *Spre rampă, așezați pe niște valize, cu fața spre public, Toma și Neli, ghemuită în brațele lui.)*

TOMA : Ţi-e frig?

NELI *(zgribulită) :* Nu ştiu. Totul este atît de ciudat, de străin. *(Arătînd cu degetul spre cer.)* Aceea e steaua polară? *(Toma aprobă. Neli, surîzînd.)* Noroc de ea şi de tine. Altfel, m-aş fi simţit pierdută. Parcă am fi în altă lume, nu? Apa asta neagră, fără valuri, pădurile de stuf, vasul ăsta vechi, oamenii necunoscuţi... Îmi vine mereu să întreb : unde mergem?

TOMA *(incercînd să fie glumeţ)* : La Starighiol.

NELI : Ce prost eşti. Nu pricepi.

TOMA : Ba da, dar nu-mi place să te văd speriată, aşa, fără noimă.

NELI : Nu sînt speriată. Adică, puţin, da. Ca... în unele vise. Exact ca în unele vise! Cînd nu ştii ce o să se întîmple, cînd nu poţi evita ceea ce va veni, cînd ţi-e puţin frică şi totuşi aştepţi. *(Cu teamă.)* Ce-a fost asta?

TOMA : O pasăre. O pasăre de noapte. Ai să vezi că la lumina zilei totul va redeveni normal. *(Zîmbind.)* Mai ales cînd o să te ocupi de mîncare, de cîrpit...

NELI *(zîmbind):* Da, probabil... *(Pauză.)* Toma, noi doi va trebui să ne iubim foarte mult aici.

TOMA : Crezi că te-aş putea iubi şi mai mult?

NELI : Niciodată nu mi-a fost frică pentru dragostea noastră. Era cu atît mai importantă decît tot ce ne înconjura!

TOMA : Şi acum?

NELI : Nu-i aşa că sînt absurdă? Acum o să fie la fel, nu?

TOMA : Poate că nu aveam dreptul să-ţi impun încercarea aceasta.

NELI : Omul pe care îl iubeşti are toate drepturile. Şi nu greutăţile mă sperie. Toma, cu tine alături pot fi fericită oriunde. Asta s-o ştii.

(Toma se ridică şi vine lîngă arlechin; oamenii din scenă şi felinarul se imobilizează.)

TOMA *(Profesorului) :* M-aţi întrebat de Neli. Adevărul e că m-am gîndit foarte puţin la ce se întîmplă cu ea. Mă stăpînea o singură dorinţă, încăpăţînată, violentă : să iau totul de la început. Pînă nu e

prea tîrziu... Neli era femeia mea, făcea parte din mine, mă urmase fără şovăire. Ştiam că o să-i fie greu, însă îmi spusese doar că asta n-o sperie. Aşa încît... *(Pauză.)* Primul contact cu mediul n-a fost prea încurajator.

(Lumină crescută, de zori, pe scenă. Neli doarme pe valiză. Toma se apropie de un om întins pe jos.)

UN PESCAR BĂTRÎN : N-are nimic, îi trece.

ALT PESCAR : L-au prins femeile cu fuste roşii. Cînd te prind ele în horă, te apucă fierbinţelile şi nu mai ştii ce e cu tine. Trebuie să te descînte.

UN PESCAR TÎNĂR : Pe dracu! Are friguri.

TOMA : Chinină i-aţi dat? *(Pescarii se uită miraţi la el.)*

UN PESCAR TÎNĂR : N-avem.

TOMA *(scotocind într-o servietă) :* Daţi-i patru prafuri pe zi. *(Pescarul cel tînăr întinde mîna, dar cel bătrîn i-o ia înainte. Toma se îndreaptă spre Neli. Pescarul se uită la plicuri cu neîncredere, se scarpină în cap şi le bagă în buzunar. Toma s-a aşezat lîngă Neli, care deschide ochii.)* Ne apropiem. Obosită tare? *(Neli clatină negativ din cap, deşi, evident, este frîntâ. Scoate pudriera.)*

NELI : Sînt urîtă, nu-i aşa? *(Toma o sărută pe păr, o cuprinde pe după umeri. In spatele lor, o fetişcană, Gingirica, o imită caraghios pe Neli, apoi spune unei matahale de pescar.)*

GINGIRICA : Ce stai, unchiule Simioane, sărută-mă! *(Acesta o plesneşte cu palma peste spate şi amîndoi izbucnesc în hohote de rîs. Toma şi Neli se întorc nedumeriţi.)*

FILIP *(mai orăşeneşte îmbrăcat) :* Aşa-s oamenii de pe aici. Răi şi nesimţiţi. *(Pauză.)* Rămîneţi la Starighiol?

TOMA : Da, am fost numit medic acolo.

FILIP *(uluit):* Adică, doctor?! *(Toma încuviinţează.)* De animale?

TOMA *(surîzînd) :* Nu, de oameni.

FILIP : Uite ce le mai trece prin cap! V-au silit de la partid, nu?

TOMA : Nu. Am venit de bună voie.

FILIP *(clatină sceptic din cap):* Ţţ-ţţ-ţţ! Auzi, să vă silească! Şi unde o să staţi?

TOMA : Nu ştiu încă, o să găsim'.

FILIP : Eu am casă curată, gospodărească. Poate că ne-am învoi.

TOMA : Să vedem. O să mă duc întîi la primărie.

FILIP *(izbucnind în rîs) :* La primărie?

TOMA : De ce rîzi ?

FILIP *(rîzînd) :* Nu rîd. De ce să rîd? Duceţi-vă!

IANI *(un adolescent cu tricou marinăresc,' se trezeşte, cască, dă cu ochii de Filip) :* Salutare, chiaburime! *(In timp ce Filip mormăie o înjurătură, Iani sare în picioare şi priveşte în zare.)* Ia te uită, am ajuns, fraţilor! *(Cîţiva oameni, printre care şi Neli, şi Tema, se apropie de capătul vasului. Şoptesc între ei.)*

IANI *(către Gingirica) :* Ce-o fi, vreo bătaie, vreun foc?

TOMA : De ce?

GINGIRICA : La noi, la Starighiol, cînd vine vreun vas de la Tulcea, toate femeile şi toţi copiii ies la mal.

FILIP : Petrecere de oameni proşti.

IANI : De, deştepţilor le-a pierit cheful. *(Strigînd spre mal.)* Hei, Constantine, ce s-a întîmplat? *(Se aude un strigăt de departe. Oamenii se întreabă îngrijoraţi :* Ce zice? Ce zice?)

SIMION *(urlînd) :* Măă! Ce s-a întîmplat, măă?

o VOCE *(îndepărtată) :* S-au înecat două lotci. *(Pe vas se face tăcere. Oamenii se privesc între ei. Apoi, din depărtare se aud clopotele, întîi încet.)*

IANI : Trag clopotele!

SIMION *(Îşi face cruce şi, cu năduf) :* Grijania şi dumnezeii ei de viaţă!

(Lumina scade, clopotele se aud foarte puternic. întuneric.)

TOMA *(la arlechin) :* Aşa că prima mea acţiune profesională la Starighiol a fost semnarea unor acte de deces. S-a rîs atunci mult pe socoteala mea. Femeile de pe aici au limbile ascuţite şi... *(Se întoarce, surprins, la zgomotul unei' maşini care s-a oprit. Apar Danilov şi Frîncu, care o ţine de mînă pe Daria.)* A, poftiţi, poftiţi!

FRÎNCU : Am venit numai pentru o clipă, să-mi iau rămas bun.

DARIA *(lipindu-se de el) :* Mi-a adus o păpuşă. Are păr şi închide ochii.

TOMA : Iar o răsfeţi.

DANILOV : Crezi că pe degeaba? Ştie că de fiecare dată îi sare de gît şi-l pupă pe amîndoi obrajii.

TOMA : Faceţi cunoştinţă : tovarăşul Frîncu.

PROFESORUL ' *(dînd mîna cu Frîncu):* Ne cunoaştem, de la Tulcea. Fără ajutorul tovarăşului secretar, vizita noastră în Deltă n-ar fi fost atît de bine organizată.

TOMA : Iar acesta e Grigore Danilov, secretarul nostru de aici.

DARIA: Toma, să aduc miere şi apă rece?

TOMA: Sigur, ce fel de gospodină eşti?! *(Daria iese.)*

FRÎNCU : Nu, nu trebuie, n-avem vreme. Am venit numai să-ţi strîng mîna.

PROFESORUL: Plecaţi la Tulcea?

FRÎNCU : Nu, la Bucureşti, şi de-acolo, în Germania, In legătură cu combinatul de stuf.

TOMA : Iar n-o să ne vedem cu lunile.

FRÎNCU : Lasă, că nu scap eu aşa uşor de tine. *(Către Profesor.)* Mi-au scos peri albi, tovarăşe profesor, cu spitalul lor de aici- Una-două, îs la raion. Vor şi azil de bătrîni acum. Nimic nu le ajunge.

PROFESORUL : Adevărul e că s-a făcut o treabă grozavă aici.

FRÎNCU : Mda, nu e rău doctorul nostru. Numai că e cam închis. Nu ştii niciodată ce gînduri îl bat. *(Pune cu afecţiune mîna pe umărul lui Toma.)*

DANILOV *(brusc):* Dar să ştiţi că de dat nu vi-l dăm.

PROFESORUL : Cine vrea să vi-l ia?

DANILOV : Umblă zvonuri. Chiar de nu-s adevărate, noi vă spunem, aşa, ca să se ştie la Bucureşti. îl legăm cu saule şi tot nu-i dăm drumul.

FRÎNCU *(marcînd o pauză, cu interes ascuţit) :* Ce zici, Toma?

TOMA : Sînt şi legături mai zdravene decît saulele. Nu plec nicăieri, prieteni. Mi-e bine aici.

DANILOV: Adică, nu-i adevărat?

23—2757

TOMA : Nu, Grigore, o să-l mai batem mult la cap, împreună, pe Frîncu.

FRÎNCU *(luminat la fața)* : Ei, dacă-i așa, bateți-mă la cap cît poftiți. Ce să fac? Se vede că asta-i pedeapsa mea. Vă salut, tovarăşe profesor. Cu bine, Toma.

DARIA *(intrind)* : Cum, plecați? Fără să gustați mierea? E grozav de dulce.

FRÎNCU : Altă dată.

DARIA *(împungîndu-l cu pumnul pe Danilov)* : Spune-i, spune-i!

DANILOV : O laşi pe Daria să iasă cu mine în larg, la pescuit?

TOMA : Dacă o aduci tu înapoi acasă. Vă duc pînă la uşă. *(Profesorului.)* Mă iertați. *(Schimb de saluturi. Se aude zgomotul maşinii care pleacă. Toma reintră.)*

PROFESORUL : Prin urmare, pentru asta au venit! Să afle dacă nu te-am momit, totuşi.

TOMA *(surîzînd)* : Am priceput de cum au intrat. Ne leagă ani de muncă şi prietenie, dar sînt de o discreție pe care oamenii aşa-zişi subțiri n-o au.

PROFESORUL : Văd că te înțelegi bine cu Frîncu. Am auzit că-i un om deosebit de ponderat şi deschis.

TOMA : N-ați asistat la prima mea întrevedere cu el! *(Izbucneşte în rîs.)* De fapt, e un coleric, însă l-a învățat munca să se stăpînească.

(Din culisele opuse iese un grup de oameni, în care recunoaştem pe Frîncu, Danilov, Gingirica şi alții. Poartă plase şi se îndreaptă, probabil, spre mare, pe care nu o vedem, din cauza înălțării fundului scenei.)

TOMA *(povestind în continuare)*: Cînd am venit eu, Frîncu, fost muncitor în portul Constanța, era de un an secretarul organizației de partid de aici. Nu erau, în totul, decît trei comunişti: el, Danilov şi învățătorul Mereş. Iar acesta era bolnav. Dar ca sarcină aveau, nici mai mult, nici mai puțin, decît construirea unei alte vieți într-un colț întreg din Deltă. Adică, să facă să sară istoria de pe şine şi s-o mute pe altele. Şi au făcut-o!

Fără să aibă, după cum ați putut vedea, nici capete de iluminați, nici de mucenici.

FRÎNCU *(oprindu-se, lui Iani)* : Dar ție unde ți-au fost ochii?

IANI : Păi, tovarăşe Frîncu...

FRÎNCU: Ce păi, tovarăşe! Spune cinstit: după fuste şi aiureli!

IANI *(uitîndu-se speriat la Gingirica)* : Zău că nu după fuste!

FRÎNCU *(punînd mîna, cu furie, pe plase)* : Astea-s bunurile statului acum. Nu pricepeți odată! Adică, ale voastre, mă, pîinea şi viața voastră! Şi vă purtați cu ele de parcă ar fi tot ale chiaburilor. Ce Dumnezeu, e tot atît de limpede, ca şi unul şi cu unu fac doi!

DANILOV *(ponderat)* : Lasă, că au să înțeleagă oamenii. Asta nu se face bătînd din palme. încă numără pe degete.

FRÎNCU: AU să înțeleagă! Asta ştiu şi eu. Dar cînd? Veți fi avînd'voi timp aici, însă țara n-are. Şi hărmălaia asta ce mai e?

GINGIRICA *(care s-a repezit în direcția de unde se aude vacarmul)* : îl aduce unchiul Simion pe Filip. *(Intră Filip, chiaburul de pe vas, împins de uriaşul Simion şi înconjurat mai ales de femei, care strigă:* Trăsni-te-ar Dumnezeu să te trăsnească! Măcar una să-i dau după ceafă! Ticălosule!)

SIMION: HO, gura, împielițatelor! *(Către Frîncu.)* La paragate l-am prins. Intrase cu cuțitul în ele.

IANI *(țîşnind)* : Mă! Paragatele noastre, mă!

FRÎNCU *(oprindu-l cu o mînă, şi cu cealaltă impunînd tăcere, face un pas spre Filip. S-ar părea că o să-l zdrobească în pumni, dar rosteşte numai cu vocea sugrumată)*: Va să zică, tu erai! *(Izbucnind.)* Luați-1, luați-1 şi duceți-1 la post, pînă...! *(Filip este scos. Rămîn în scenă Frîncu, Danilov, grupul lor, plus Simion.)*

DANILOV : încă unul mai puțin. Vezi că oamenii înțeleg?

FRÎNCU *(destins, lui Simion)* : Mi se pare că l-ai cam scărmănat puțin.

SIMION *(rîzînd gros)* : Aşa, puțin numai.

FRÎNCU *(sever)* : Dar aseară iar te-ai bătut la circiumă.

SIMION: M-am. *(Apueâ şi el o plasă.)*

FRÎNCU *(ridicînd din umeri; e evident că are prea multe pe cap)* : Hai, fraţilor, să mergem, că peştele nu se prinde singur, nici măcar la Starighiol. Şi deseară trebuie să plec la Tulcea, am fost chemat la Judeţeană. *(Coboară toţi %n spatele scenei. Frîncu rosteşte din nou îndîrjit, deşi pe ton glumeţ.)* Lasă că o să găsească oamenii, într-o zi, zăbăluţă şi pentru gura ta, Simioane! *(Coboară şi el. Se aude glasul lui Simion:* Nu prea cred, am gură tare! *Rîsete, apoi, linişte.)*

TOMA *(face doi paşi în scena goală şi spune întorcînd capul în direcţia Profesorului) :* Tot în dimineaţa aceea pornisem şi eu să-mi iau în primire dispensarul. *(Mai face doi paşi, apoi se aude vocea lui Neli, veselă.)*

NELI *(din culise) :* Toma! *(Aleargă, foarte veselă, spre el. E îmbrăcată cu pantaloni pescăreşti şi cu o pălărie mare, de pai.)* Ah, Toma, ce proastă am fost ieri! Acum pot să-ţi spun. Eram mai deznădăjduită decît Ovidiu, dar am descoperit o plajă splendidă! Am înotat un ceas.

TOMA : Mă bucur că te văd mai remontată, Neli.

NELI *(debordînd de exuberanţă) :* Şi e o mare limpede, că-i vezi nisipul la cinci metri. Iar un peştişor a sărit din apă şi s-a uitat aşa la mine. *(Face o mică strîmbâtură, caraghioasă, cu buzele.)*

TOMA *(rîzînd) :* Cum făcea peştişorul?

NELI *(repetînd) :* Aşa! Ştii, cred că o să-mi placă grozav aici. O să ne plimbăm cu barca, o să pescuim, o să înotăm. Totul e nemaipomenit de pitoresc, aproape paradiziac. Să vezi unde se varsă Dunărea în mare! E ca la începutul lumii. Trebuie numaidecît să-ţi arăt. Hai, vii?

TOMA : Nu pot, Neli', am treabă.

NELI : Vezi ce urîcios eşti! Am descoperit încă ceva : cel mai delicios cimitir din lume. Mic, tihnit, de treabă. Şi sînt îngropaţi acolo, de-a valma, romîni, italieni, francezi... Ai impresia că toţi morţii s-au înfrăţit şi că eşti într-un mic. orăşel de provincie, unde locuitorii au ieşit în pragul caselor, să stea la taifas.

TOMA : Probabil că datează de pe vremea construirii canalului de la Sulina.

NELI : Am descoperit şi mormîntul unei englezoaice. Cu o inscripţie ca în romanele victoriene : „Logodnicei mele Hellen Pickford". Iar mai jos : „Iartă-mă. William". Ei, nu-i romantic?

TOMA : Şi se mai spune că englezii nu sînt sentimentali!

NELI : Ştii ce cred eu ? A ucis-o din gelozie. Sau poate el 'se considera vinovat că a adus-o tocmai aici, unde o aştepta un sfîrşit tragic, probabil o anemie şi...

TOMA *(rîzînd) :* Neli, Neli, pune-ţi frîu imaginaţiei, Prea multă strică. Mai ales într-un cadru ca ăsta.

NELI: Oh, ce prozaic eşti! Şi unde ai pornit acum?

TOMA : Să iau contact cu autorităţile, să încep să fac ceva.

NELI : Mă iei cu tine? *(Fac cîţiva paşi. Din sens contrar intră Ştefan Mereş. Haină veche, de croială militară. Şchiopătează uşor. E gata să treacă de cei doi, dar, după o ezitare, se opreşte.)*

MEREŞ : Bună ziua. Dumneavoastră sînteţi medicul care a fost numit la noi ?

TOMA : Da.

MEREŞ : îmi îngăduiţi: Ştefan Mereş. Sînt învăţător.

TOMA : îmi pare bine. Soţia mea.

MEREŞ *(după un moment de stînjeneală, căci nu e prea sociabil) :* Am vrut doar să ne cunoaştem. Dacă o să aveţi nevoie de mine, vă stau la dispoziţie.

TOMA : Probabil că o să am. Cred că prea uşor n-o să-mi fie.

MEREŞ *(cu un surîs franc şi aspru) :* Mă tem că nu.

NELI *(optimistă) :* N-o să stăm o eternitate. Şi mie, Delta mi s-a părut extraordinară.

MEREŞ *(o priveşte cu imperceptibilă ironie, apoi, către doctor) :* Să nu vă reţin.

TOMA : II caut pe secretarul de partid, Frîncu, mi se pare. Şi aş vrea să-mi iau dispensarul în primire. *(Mereş îl priveşte cu o surpriză amuzată.)* E chiar atît de comic ce am spus?

MEREŞ : Gînd am venit aici, primul drum l-am făcut la şcoală. Credeam că o să fie de piatră, cu... *(Unei femei trupeşe, care trece prin fundul scenei, cu o găleată.)* Parasco, trimite-ţi mai des băiatul la şcoală. Nu-l mai lăsa să umble creanga.

PARASCA : Il trimit, îl trimit, vreau să-l fac doftor. Să-şi poarte şi el nevasta în pantaloni. *(Iese rîzînd.)*

MEREŞ *(incercînd să atenueze impresia):* Doamnă, oamenii nu-s răi, sînt doar neîncrezători şi cam ironici. *(Lui Toma.)* Trebuie să te stăpîneşti. Asta e prima condiţie a muncii dumitale aici.

TOMA *(acru) :* Mulţumesc pentru sfat.

MEREŞ *(cu umor) :* N-ai pentru ce. Să ştii că nu există dispensar în Starighiol.

TOMA : Şi bolnavii?

MEREŞ : Unii mor — îi mai ajută la asta şi babele —, alţii scapă. Ce vrei, nu s-au şters încă urmele războiului şi ale trecutului. Cît se pricepe nevastă-mea — a fost infirmieră—, îngrijeşte şi ea de bolnavi. O picătură de apă în mare.

TOMA : Halal! Veselă treabă!

MEREŞ *(nu reacţionează) :* Ei, eu vă spun la revedere. *(Saluturi. Se îndepărtează. Se opreşte.)* Dar să ştii că şcoala e azi de piatră!

TOMA *(privind în urma lui) :* Interesant personaj. Mă întreb dacă ştie că nu mai are mult de trăit.

NELI *(nedumerită) :* Dar tu de unde ştii?

TOMA : Doctorii au cîteodată al şaselea simţ.

NELI *(căreia i-a dispărut complet buna dispoziţie) :* Toma... *(Dar în aceeaşi clipă Mereş reintră din culise.)*

MEREŞ : Doctore! Bine că n-ai plecat. Vine şi Frîncu.

TOMA : Mulţumesc.

MEREŞ *(după o clipă de ezitare, cu un surîs) :* Să ştii că are tare multe pe cap. *(Iese.)*

TOMA *(prost dispus):* Ce dascăl! *(Privind-o pe Neli, fără să-şi mărturisească gîndul, dar înregistrînd şi el insolitul ţinutei ei.)* Nu vrei să mă aştepţi acasă?

NELI: Mi-e urît. *(De altfel, apare Frîncu şi Danilov.)*

DANILOV *(cordial, cum îi e felul) :* Bună dimineaţa, tovarăşe doctor. Faceţi cunoştinţă cu satul? *(Dă mîna cu amîndoi. Către Frîncu.)* Dînsul e tovarăşul medic, de care ţi-am spus că a sosit aseară.

FRÎNCU *(înregistrînd ţinuta lui Neli) :* Frîncu.

DANILOV : Unde v-aţi găsit casă? Aseară nici n-am avut răgaz să vă întreb. Plecam pe mare.

FRÎNCU *(cu o notă de ironie) :* Iţi spun eu. La Filip.

DANILOV *(nemulţumit):* De ce tocmai la Filip?

TOMA *(iritat) :* E singura locuinţă mai omenească în tot satul ăsta. Vă displace ceva?

DANILOV : Tovarăşe doctor, Filip e un chiabur ticălos. A şi fost arestat azi...

TOMA : îmi pare rău, dar nu ştiam că şi închirierea unei camere e un act politic.

FRÎNCU : în împrejurările de-aici, orice facem noi are o însemnătate politică. Trebuie multă judecată şi prudenţă. E mai bine să ştiţi asta de la început.

TOMA : Se vede că azi e ziua lecţiilor. Am mai fost dăscălit de cineva. Dar eu n-am venit aici să-mi completez educaţia, ci să fac medicină. Dacă aşa ceva o să fie cu putinţă la Starighiol. încep să mă îndoiesc.

FRÎNCU *(muşcîndu-şi buza, ca să se stăpînească) :* Din păcate, nu sînteţi primul. Au mai fost vreo doi domni doctori, cu doamnele, pe aici. S-au plimbat pe plajă, s-au scăldat, au întrebat de icre negre, dar altceva n-au văzut, şi au plecat.

TOMA: Nu mă miră. Nici clădire pentru dispensar nu aveţi. în asemenea condiţii de primitivitate...

FRÎNCU : Poate vă aşteptaţi să găsiţi şi un sanatoriu model! Infirmiere cu şorţuri scrobite!

DANILOV *(incercînd să domolească lucrurile) :* Ei da, ne-ar plăcea şi nouă.

TOMA *(continuînd, încăpăţînat):* în asemenea condiţii de primitivitate se poate face felcerism, nu medicină. Parcă n-aţi trăi în secolul douăzeci. Mai bine v-aţi gîndi la asta, decît unde dorm şi cum mă îmbrac. Ar fi mai serios.

(Cei doi se înfruntă, dar Frîncu nu apucă să rostească replica, pentru că Toma a ieşit din joc şi, adresîndu-se, pe alt ton, în direcţia Profesorului, spune, în vreme ce ceilalţi rămîn încremeniţi, ca într-o fotografie.)

TOMA : Acum înţeleg foarte bine de ce Frîncu m-a privit multă vreme cu neîncredere. De fapt, eram foarte mîndru de gestul meu „eroic", de a veni la Starighiol, şi orgoliul meu de intelectual mic-burghez se aştepta să fie întîmpinat cu osanale de admiraţie şi recunoştinţă. Şi, mai ales, ţineam să-mi salvez ,,independenţa". *(Surîde. Reintră în joc.)*

FRÎNCU : Ascultă, tovarăşe, sau domnule doctor, nu ştiu cum să-ţi spun, încearcă întîi să înţelegi ce se întîmplă aici, apucă-te de lucru, şi pe urmă să ne iei de sus.

DANILOV *(apucîndu-l de braţ) :* Lasă, de-abia a venit omul. Nu ştie...

FRÎNCU : Atunci să nu se grăbească să judece. *(Pleacă. Se opreşte.)* Pentru dispensar, am avea dreptul să rechiziţionăm acum casa lui Filip. E cea mai potrivită.

NELI : Dar aceea am închiriat-o noi. De-abia ne-am instalat. Unde s-o pornim acum? *(Frîncu îl priveşte pe Danilov şi face un gest semnificativ cu mîinile. Adică: „Ii auzi?" Şi pleacă.)*

TOMA : O să ne strîngem într-o singură cameră, Neli. Şi la nevoie, ne mutăm.

DANILOV *(bucuros) :* Aşa da, tovarăşe doctor. O să vedeţi că o să ne înţelegem. Frîncu are o singură groază : zăbava. Vrea ca totul să meargă repede şi drept. Parcă s-ar teme că n-o să-i ajungă viaţa, aşa aleargă. Dar numai eu ştiu de cînd cere un doctor pentru Starighiol. O să vă ajute.

TOMA : Nu e nevoie. Mă descurc şi singur.

DANILOV : Singurătatea nu e bun sfătuitor.

TOMA : Eu mă împac mai bine cu ea decît cu anumiţi oameni. Bună ziua. *(Danilov îl priveşte îndoit, murmură bună ziua şi pleacă).*

NELI *(după un timpului Toma, care a rămas crispat) :* Ai făcut bine că te-ai arătat demn şi tare. După ce că am venit în sălbăticia asta... Dar nici în chestiunea casei nu trebuia să cedezi.

TOMA : Nici aşa, Neli.

NELI *(după o pauză scurtă):* O să ne fie tare greu. *(Toma tace.)* Nu regreţi nimic, Toma? *(După o tăcere lungă, se aude un tunet îndepărtat; lumina începe să scadă.)* Iar s-a întunecat. Vine ploaie.

TOMA: Nu-mi dau voie să regret. înţelegi, Neli?

NELI *(îl priveşte lung şi, încet, înclină capul. E mai puţin o aprobare, decît o resemnare. Apoi) :* Mergem ?

(Ies, în vreme ce scena se întunecă treptat. Pauză. Apoi se aud hohote de rîs, care cresc pînă cînd se aprinde lumina. In faţa cortinei, un grup numeros ~ mai mult femei, bătrîni şi copii — rîde, stînd pe uliţă şi privind spre culise, unde se presupune a fi dispensarul. Iani cîntă din muzicuţă.)

O FETIŞCANĂ *(murind de rîs) :* Ia uitaţi-vă cum ţine mătura, parcă ar trage la coasă.

ACULINA *(doftoroaie bătrînă) :* Doamne fereşte şi apără, în sfînta zi de duminică.

AXINIA *(altă doftoroaie bătrînă) :* Şi păgînul ăsta vrea să tămăduiască bolile î Cu comunism o să vă enjecteze. De-aia l-au adus. Ca să nu mai credeţi în Dumnezeu.

UN PESCAR TÎNĂR *(rîzînd) :* Cu babele o să înceapă, am aflat-eu. îţi ridică fusta, îţi arde o enjecţie şi te faci blîndă ca o mieluşea, lele Axinio. Te laşi de biserică, de rachiu şi de descîntece, şi te ţii numai de şedinţe. Eşti prima înscrisă pe tabel, am văzut eu.

AXINIA: Ptiu, neruşinatuleI *(Se loveşte cu palma peste şold.)* Ăsta nu l-a văzut decît popa, cînd m-a botezat.

PARASCA *(arătînd spre culise) :* Aşa bărbat trebuia să-mi iau, eu să stau pe cuptor şi să mă dau cu dresuri, iar el să spele podelele. *(Adresîndu-se unor bărbaţi.)* Lăsaţi, harmăsarilor, de acum înainte punem noi şaua pe voi. *(Rîsete.)*

GINGIRICA *(lui Iani):* Şi tu ce rîzi, nepricopsitule! Ce, e o ruşine să munceşti?

IANI *(dispreţuitor):* Depinde! Ce fel de muncă!

GINGIRICA : Ia auziţi cine vorbeşte! Regele chiulangiilor!

UN PESCAR: Lasă-l, Gingirico, într-o zi, tot o să se facă el marinar de cursă lungă. Nu-i aşa, Iani?

IANI: Ba bine că nu!

ALT PESCAR: Nu e de tine, mă. Pe vapor munceşti pînă cazi pe brînci.

IANI: Dar eu mă fac căpitan, fleţule!

UN PESCAR BĂTRÎN *(slab şi repezit)*: Ia mai tăceţi, că am o treabă cu domnu doctor. Vă spun eu îndată cît îi de sirios. *(Strigă.)* Domnu doctore!

TOMA *(ieşind din culise. E în cămaşă, cu mînecile suflecate, cu o mătură într-o mînă)*: M-a strigat cineva? *(Bătrînul, oarecum intimidat, tace. Cîţiva îl înghiontesc:* Zi, ce ai amuţit?)

UN PESCAR BĂTRÎN *(luîndu-şi curaj)*: Voiam să vă fac o întrebare.

TOMA: Spune, moşule.

UN PESCAR BĂTRÎN: E adevărat că faceţi dispensar aici, în casa lui Filip?

TOMA: Adevărat. f

UN PESCAR BĂTRÎN: Asta e bine. *(Sceptic.)* Da' raze aveţi?

TOMA: De ce ai nevoie de raze?

UN PESCAR BĂTRÎN: Ştiu eu de ce, am eu o boală a mea. Da' dacă n-aveţi raze... *(Bă să plece.)*

TOMA: Stai, spune-mi ce te doare.

UN PESCAR BĂTRÎN *(cu o grimasă de dispreţ)*: Dacă n-aveţi...

TOMA: Dar spune odată, omule, ce ai?

UN PESCAR BĂTRÎN *(cu un gest de lehamite)*: O măsea, lua-o-ar dracu! *(Cu supărare şi dispreţ, către oameni.)* M-am lămurit, n-are raze. *(Pleacă.)*

TOMA: De mîine să vă prezentaţi pentru analize. Să vedem care-s bolnavi de friguri. Aţi auzit? *(Reintră în culise.)*

ACULINA: Auzim, cum să n-auzim! îl aduc şi pe Samoilă.

UNUL DIN PESCARI: Cine e Samoilă?

ACULINA: Motanul meu. *(Vrea să plece, însoţită de rîsetele celorlalţi, care deodată 'încetează, căci a apărut Neli. Ochelari negri. Rochie de plajă, decoltată.)*

NELI *(străbătînd cu nesiguranţă masa oamenilor)*: Bună ziua. *(Se murmură:* Bună ziuaj

ACULINA: Vai, vai, măiculiţă, aşa de tînără şi bolnavă ^de ochi!

NELI *(incercînd să fie amabilă, surîzînd cu stîngăcie, îşi scoate ochelarii)*: Nu sînt bolnavă. Aştia-s ochelari de soare.

UN BĂIEŢAŞ ISTEŢ: Cu sticla afumată.

ACULINA: Credeam că eşti oarbă, maică, că altfel, de ce ţi-ai pune sticle negre pe ochi. Aici, la noi, oamenii se privesc drept în luminile ochilor, că n-au nimic de ascuns. *(Neli, descumpănită, nu ştie ce să riposteze şi se îndreaptă spre ieşire. Baba, către oameni.)* Şi ce bărbat calic are, sărăcuţa, s-a zgîrcit la un metru de stambă şi o lasă să umble cu umerii goi! *(Neli întoarce o privire speriată şi iese repede. Rîsete.)*

O FEMEIE: Bine i-ai zis-o, Aculino.

A DOUA FEMEIE *(ascuţit)*: Vine de la mare, toată ziua se scaldă.

ACULINA: O fi avînd vreo niscaiva boală.

IANI: Uliu, că proaste mai sînteţi! La Constanţa, toată lumea se scaldă în mare, aşa, de plăcere.

A DOUA FEMEIE: Despuiată se scaldă. Cum a făcut-o mă-sa. A văzut-o Niculiţă. Zi, Niculiţă, dacă nu este 'aşa.

BĂIEŢAŞUL ISTEŢ: Aşa, să mor eu! Dar tot are pantaloni, ca ăia de la circ.

IANI: Costum de baie, tontule.

A DOUA FEMEIE: O să le zăpăcească minţile bărbaţilor.

UN MOŞNEGUŢ PRĂPĂDIT: Asta? Ce bărbat să se uite la ea! Nu vedeţi ce scoabă-i? Femeia trebuie să fie grasă, colea, cît un morun, aşa ca Parasca. Să ai ce ţine în braţe.

PARASCA: Ia te uită, ce cocoş! Multe ca mine ai ţinut tu, mă prăpăditule?

MOŞNEGUŢUL *(trufaş)*: Ehehei! Să mai am au atîţia dinţi în gură cîte!

O FEMEIE: Ia priviţi, oameni buni, ia priviţi! îl pupă pe bărba.tu-său. *(Toţi privesc uluiţi spre culise.)*

A DOUA FEMEIE: Şi el îi pupă mîna.

ACULINA : Ptiu! Păzeşte, Doamne.
PAEASCA : Da' mînuşiţa pe mătură n-o pune. Tot el îi trage singur înainte. Uitaţi-vă, 'bărbaţilor, şi băgaţi bine la cap. ' '
DANILOV *(apârînd)* : Bună ziua. Pe tovarăşul Frîncu nu l-aţi văzut?
UN PESCAR: A rămas în Deltă. Mîine vine.
DANILOV : Dar ce e aici, şedinţă?
PARASCA : Şedinţă pentru lămurirea bărbaţilor.
DANILOV : Al tău iar s-a bătut aseară.
PARASCA : Da, trăsni-l-ar Dumnezeu să-l trăsnească, i-am spus că dacă se mai bate îl cotonogesc, să mă ţină minte.
DANILOV *(intrînd în culise, strigă)* : Bună dimineaţa, tovarăşe doctor.
PARASCA *(aţîţatâ, nitam-nisam, ţipă după el) :* Şi adică, de ce să nu se bată, că de-aia e bărbat!
o FEMEIE : Bărbaţii noştri îs bărbaţi de larg, nu papă-lapte, ca doctorul. <
IANI *(pieptoşindu-se)* : Lupi de mare! Ca unchiul Danilov... *(Uitîndu-se spre culise, cu ochii cit cepele.)* Frăţime, ce-mi văzură ochii! Unchiul Danilov spală şi el podelele doctorului!
DANILOV *(traversînd scena cu o căldare în mînă)* : Ei, nu v-aţi săturat de privit? Ce-ar fi să daţi şi voi o mînă de ajutor la aranjarea dispensarului, că n-o fi foc. *(Iese.)*
GINGIRICA : Chiar aşa, zău. Hei, utemeule, ufedereule, care vii la muncă voluntară?
UN BĂIAT: Spirt e Gingirica asta! Cu ce să te ajut, frumoaso ?
IANI *(dîndu-l deoparte):* Ce să fac, Gingirico?
GINGIRICA : Bidinea şi var să vă faceţi.
IANI: Am înţeles, var! Hai, mă, bidinea! *(Iese în fugă, cu celălalt băiat.)*
DANILOV *(reapârînd) :* Ei, nimeni nu mişcă? *(Dar oamenii se foiesc şi se risipesc. 'Se aude:* Azi e duminică. Asta nu e treabă de bărbat. Ne aşteaptă copiii acasă. *A rămas numai Parasca. Danilov priveşte după oameni; oftează. Către Parasca.)* Hai baremi tu, Parasco! Să-i facem dispensar lui Simion, cînd s-o mai înjunghia, să aibă unde să se janseze.
PARASCA: Of, trăsni-l-ar! *(După o clipă.)* Iaca, vin!

(Lumina scade, şi, imediat, sput la arlechin.)

VOCEA PROFESORULUI : Şi Neli?
TOMA : M-am bucurat degeaba în ziua aceea. Timpul trecea, iar în clădirea dispensarului nu călca picior de om. Băteam la fiecare casă, dar porţile rămîneau închise. în schimb, circiuma gemea de lume. Era o toamnă rece, cu ploi nesfîrşite, şi lipsa de activitate mă făcuse irascibil, mohorît. Frîncu şi Danilov erau toată vremea pe mare.

(Cortina se ridică. în colţul din dreapta al scenei, cîteva elemente sugerează o cameră. La o masă, cu o lampă de gaz, Neli. Are o carte în faţă, dar e evident că nu citeşte. Toma pleacă de la arlechin şi se trînteşte pe pat. Tăcere. De departe se aud chiote şi o frîntură de cor bărbătesc.)

NELI *(îşi duce palmele la urechi) :* Doamne, ce sălbăticie! *(Se ridică şi ia un tub de medicamente.)*
TOMA : Nu mai lua atîta luminai. *(Neli înghite pastila.)* Ai să te intoxici.
NELI *(ridicînd din umeri) :* Puţin îmi pasă. Numai să dorm. Dacă aş putea dormi toată vremea, n-aş mai vrea nimic.
TOMA: Ar trebui să-ţi impui o disciplină, Neli; să faci ceva. Citeşte...
NELI : Nu pot.
TOMA : Atunci, ieşi, plimbă-te, dar fă ceva.
NELI : Ca să mă simt pretutindeni urmărită de priviri iscoditoare, de rîsete ironice?!...
TOMA : Pentru numele lui Dumnezeu, Neli, n-o lua razna. Trebuie să recunoşti că ţinuta ta poate părea aici uneori cam excentrică, nepotrivită.
NELI : Da, ar trebui să umblu în bocanci, cu unghiile negre. *(Se aud din nou chiote. Fâcînd un semn cu capul în direcţia lor.)* Probabil că o să ajung şi aşa. Nu mi-a'propus azi Frîncu să mă ocup de şezători la Starighiol?
TOMA : Si ce-ai răspuns ? Nu-i de loc o idee caraghioasă.

NELI : Găseşti? Sînt convinsă că a vrut să-şi bată joc de mine. I-am răspuns că nu ştiu decît să recit în franţuzeşte.

TOMA : E stupid.

NELI *(ca pălmuită):* Cu mine vorbeşti aşa? Tu?

TOMA : Iartă-mă, dar recunoaşte că e stupid să răspunzi prin provocări ciocoieşti unor intenţii bune.

NELI *(care e pe marginea isteriei) :* Intenţii bune! Toate şi toţi mă duşmănesc aici. N-am cu cine schimba o vorbă. Mi-e urît, mi-e frică. Lipseşti toată ziua de-acasă, şi cînd vii, obosit, ursuz, cu gîndul în altă parte, de-abia deschizi gura. Iar azi, cînd o faci, e ca să mă insulţi. *(Izbucneşte în plîns.)* Am ajuns la insulte! Ah! cît sînt de nefericită, cît sînt de nefericită!...

TOMA *(speriat) :* Neli, te implor, draga mea, stăpîneşte-te.

NELI : Lasă-mă să plîng, de săptămîni întregi îmi înghit lacrimile. Şi tu n-ai văzut nimic, n-ai înţeles nimic. Puţin îţi pasă de mine. Nici nu mai exist pentru tine.

TOMA : Dragostea mea...

NELI *(izbucnind acum în rîs nervos) :* Frumos mai arată dragostea asta! Ce derîdere! E lucrul cel mai oribil care se întîmplă între noi. Nu mă mai iubeşti. Sau, m-ai înşelat cînd spuneai că mă iubeşti* Altfel, n-ar fi totul atît de urît.

TOMA *(sever) :* Neli!

NELI : Nu striga la mine. Că tot n-o să tac. Crezi că de greutăţi sau de mizerie mă tem ? Dar pentru ce să le îndur, în numele cui ? Pentru mine, dragostea asta era totul. Dacă s-a irosit, ce importanţă mai are restul! Ce caut eu aici şi ce căutăm noi alături ? *(Toma o priveşte speriat. Apoi se închide în el. Se ridică şi îşi aprinde o ţigară.)* Nu-mi răspunzi ?

TOMA : Dacă ai ajuns să-ţi pui asemenea întrebări...

NELI : Şi ce aştepţi ca să-mi spui că sînt neîntemeiate şi absurde?

TOMA *(venind lîngă ea):* Sigur că sînt absurde. *(O mîngîie.)*

NELI *(agăţîndu-se de el):* Jură-mi!

TOMA : Astea sînt copilării, Neli.

NELI : Nu, jură-mi.

TOMA : Bine, jur. *(Neli a rămas cu capul la pieptul lui. Tomă, continuînd s-o mîngîie şi să-i vorbească ca unui copil.)* Ei, acum te-ai mai liniştit? Te-ai convins ? -

NELI *(se îndepărtează. într-un tîrziu) :* Altădată, era de ajuns să-mi spui că-ţi sînt dragă, pentru ca tot sufletul să mi se umple de bucurie.

TOMA *(incercînd să zîmbească) :* Acum ţi-am şi jurat,

NELI : Da, am auzit.

TOMA : Şi ?

NELI : Am fost o proastă. Ce-ţi mai pot da cuvintele cîAd nu sînt vii ?! Dragostea înseamnă fericire. Şi dacă nu e totul, nu e nimic. Asta o ştiu. Am trăit-o, n-am citit-o în cărţi. Şi acum, sînt nenorocită şi cu sufletul gol. *(Cu izbucnire.)* Oh, Toma, de ce ai sacrificat viaţa noastră unei ambiţii?

TOMA : Ştii bine, Neli, că nu era vorba de o ambiţie. Credeam că ai înţeles. *(Pauză. Cu ironie.)* Sau, poate, marea ta dragoste avea nevoie absolută de un anumit cadru de confort şi mondenitate. Fii logică pînă la capăt.

NELI : Nu e adevărat! Dacă ai fi acelaşi, m-aş simţi bine cu tine şi în iad. *(Toma tace.)* Crezi că mint?

TOMA *(concentrat) :* Nu, încerc să pricep. Poate că, în adevăr, dacă aş fi venit aici trimis cu sila, dacă aş fi fost vreun surghiunit nenorocit, m-ai fi urmat fără murmur.

NELI : Oricît m-ar fi costat, n-ai fi văzut la mine nici o lacrimă. Să ne arunci însă în mod deliberat în sălbăticia asta, să pui mai presus de mine şi de dragostea mea o încăpăţînare fără rost, să te intereseze mai mult nişte pescari beţivi decît viaţa noastră, asta n-o pot accepta. Şi tu, parcă nu eşti nemulţumit şi chinuit ? ! Vrei să pretinzi că ai găsit aici vreo satisfacţie?

TOMA *(surd) :* Încă nu.

NELI : Iţi faci iluzii. Niciodată n-o să găseşti. N-o poţi găsi, pentru că totul se reduce la o încăpăţînare îngustă, la un donchihotism caraghios. Cel puţin,

dacă te-ar fi mînat aici nevoia irezistibilă de a te dărui oamenilor, de a fi un soi de misionar, de a servi o cauză. Dar- pe tine egoismul ie-a adus aici, chiar dacă îl drapezi într-o formulă nobilă, şi pentru el sacrifici totul.

TOMA *(după ce a privit-o lung):* Ai dreptate, Neli. Cîteodată eşti foarte lucidă. N-am venit din devotament pentru o cauză.

NELI : Atunci ?

TOMA : Dar dacă îmi devenisem intolerabil mie însumi ?! Dacă ceea ce numeşti tu egoism mă face să mă simt mai cinstit faţă de mine şi de oameni, dacă mă curăţă şi mă ridică peste ce am fost, nu-l reneg. Şi-mi ajunge. N-aş mai putea trăi fără el.

NELI : Vei trăi nefericit.

TOMA : Poate. Există în viaţă mulţumiri aspre, mai necesare decît altele, dulci şi surizătoare. Se poate trăi şi cu pîine neagră.

NELI: Şi fericirea mea? Aşa, stupidă, femeiască... Ea n-are nici o importanţă?

TOMA *(luindu-şi capul în mîini) :* Nu mă mai chinui, Neli. *(Pauză.)* Crezi, în adevăr, că nu mă gîndesc la tine ? Vine iarna şi ştiu că o să fie şi mai greu. Frigul, lipsurile, singurătatea... *(Rostind cu greu un gînd, pe care-l rumegă probabil de mult.)* M-am gîndit că poate ar fi mai bine să pleci la Bucureşti pînă la primăvară.

NELI *(încremenită):* Să plec?

TOMA : Ar fi mai bine şi pentru sănătatea ta, şi pentru... Sigur că n-o să-mi fie uşor, pentru că sînt nebun după tine, prostuţo! *'(O cuprinde şi o lipeşte de el.)* Dar tocmai de aceea te-aş lăsa! Ca să nu te pierd.

NELI: Sărută-mă. *(Toma o îmbrăţişează.)* încă. *(îmbrăţişare pătimaşă.)*

TOMA : Totdeauna este ca şi cum te-aş ţine pentru prima dată în braţe.

NELI : Spune-mi că mă iubeşti.

TOMA *(pe un ton glumeţ, pentru că e probabil vorba de o glumă a lor)* : Nu e adevărat. Te ador.

NELI *(cu un răsfăţ familiar) :* Oh, Toma, mult te-am mai iubit la viaţa mea, om sucit ce eşti!

TOMA *(zîmpeşte şi o leagănă în braţe) :* Nu, n-o să-mi fie de loc uşor fără surîsul tău, fără alintările tale, fără obrazul tău pe umărul meu, noaptea. *(Cu o flexiune aspră, pătimaşă.)* Fără trupul tău şi fiinţa ta toată. Tare mai sînt flămînd de tine.

NELI : Mai spune.

TOMA : Numai tu mă împaci şi-mi dai liniştea. O linişte adîncă şi plină, cît o mare. Cînd ai apărut în viaţa mea, m-am simţit copleşit de un dar neaşteptat. De unde atîta bogăţie în mîinile mele? Şi fiecare surîi al tău repetă zilnic şi întocmai minunea asta. De aceea îţi cer mereu să surîzi; ştii? *(Neli, surîzînd, încuviinţează din cap, fericită.)* Rău o să mai tînjesc după tine. Şi o să-mi fie şi frică.

NELI : Frică?

TOMA : E primejdios să laşi singură o femeie ca tine. Sînt gelos, nu ţi-ai dat seama?

NELI *(lipindu-se de pieptul lui):* Dar nu plec, Toma. Cum o să te las aici ?

TOMA *(fericit, dar insistînd) :* Totuşi, ar fi mai cuminte, Neli. Viaţa asta îţi macină nervii. Nu eşti făcută pentru ea.

NELI *(glumeţ) :* O să iau luminai.

TOMA *(cu o'hotărîre):* Uite, iubito! îţi făgăduiesc că, după un an, plecăm. Dă-mi răgaz un an. După asta, pot cere să fiu transferat în altă parte, chiar într-un oraş, poate. Dar acurn nu pot fugi. Trebuie să trec examenul ăsta.

NELI *(mulţumită) :* Bine, Toma.

TOMA : Şi ai să rezişti ?

NELI : îţi făgăduiesc. *(Trecindu-şi mîna pe frunte, ca şi cum ar înlătura o greutate.)* Ce bine că am stat deschis de vorbă. *(Se aud iar cîntece în depărtare, un chiot, dar de data asta, Neli izbucneşte în rîs.)* Sînt şanse să ai şi tu mîine un pacient. Petrecerea asta nu se termină fără cuţit.

TOMA *(repezindu-se să-şi ia haina de ploaie) :* Te superi dacă ies?

NELI : Unde vrei să te duci ?

TOMA : Să schimb vreo doua vorbe cu ei.

NELI : Nu vreau. Mi-e frică.

TOMA : O să fiu calm. Iți promit. *(Neli vrfti sâ riposteze, dar se stăpîneşte.)*

NELI : Să nu stai mult. *(li încheie haina la gît. Toma o sărută repede pe obraz.)*

TOMA: Intr-un sfert de oră sînt înapoi. *(Iese.)*

NELI *(ia calendarul de pe masă, rupe o foaie şi îi dă drumul sâ cadă) :* Trei sute şaizeci şi patru.

(întuneric. Se aude la început o muzicuţă, apoi, reluînd motivul, un cor bărbătesc, din ce în ce mai puternic, o voce care strigă: încă un rînd! *Lumină. în stingă scenei, câteva bănci, o masă lungă, o tejghea: circiuma.)*

PRIMUL PESCAR : La Sulina, le-a dat partidul un cuter, care-i scoate în larg. Ca boierii se duc la pescuit.

AL DOILEA PESCAR : Păi, le-a dat, cum să nu le dea. Că la ei, şefii de brigăzi ies pe mare, nu zac pe cuptor, nebuni de rachiu.

PRIMUL PESCAR *(violent)* : De mine te legi, mă, de mine ?

AL TREILEA PESCAR: Ce sari, n-are dreptate? Ţi-a zis şi Frîncu că te scoate dacă se mai întîmplă o singură dată.

PRIMUL PESCAR : Repede aţi mai uitat cine a stat pe mare trei zile, pe furtună, nemîncat şi nedormit, ca să vă găsească, să nu îngrăşaţi peştii.

AL DOILEA PESCAR : Ba n-am uitat de loc. Da' una n-are a face cu alta. Pentru una îţi pup mîna, şi pentru cealaltă îţi zic ceva de dumnezei, mă, auzi?

PRIMUL PESCAR: Ia zi, să vedem!

AL PATRULEA PESCAR : Nu te mai pieptoşi, că-ţi zic şi eu. A venit prilejul să fim şi noi oameni şi să ieşim la o altă viaţă, şi unii habar nu au, tot la smîrc trag.

PRIMUL PESCAR *(punînd mîna pe un scăunel)* : Eu trag, hai ?

AL PATRULEA PESCAR *(ridicîndu-se) :* Tu.

AL CINCILEA PESCAR: HO, ajunge! Iar aţi căpiat? Zi, mai bine, cum e chestia cu altă viaţă.

PRIMUL PESCAR *(mormâind) :...* I-a lămurit ' Frîncu.

AL TREILEA PESCAR : Şi pe tine te-a lămurit, da' ai dopuri în urechi.

AL CINCILEA PESCAR : Zi, mă.

AL PATRULEA PESCAR : Lasă, că ştiu eu, nu mă pune la ixamen. Alta, ce mai! E limpede.

IANI *(rîzînd)* : Vă spun eu. Vrea să-şi cumpere patifon. *(Rîsete.)*

AL PATRULEA PESCAR : O să-mi, dacă am chef.

IANI : Şi o să-i cînte ,,Ramooona..."

(Cîntâ; toţi rîd. Intră Toma. Se face, brusc, tăcere. Nedumerire, curiozitate.)

TOMA: Bună seara. *(Se mormăie răspunsuri aproximative.)* Dacă nu veniţi dumneavoastră la doctor, vine doctorul la dumneavoastră.

UN PESCAR : Pentru tine o fi venit, Simioane, să vadă cum îţi merge zgaiba. *(Simion, care tot timpul a băut, tace.)*

TOMA : Ei, ce ne facem cu analizele ? Să ştim care-i bolnav de friguri. Şi am dat dispoziţii să nu se bea decît apă fiartă.

PRIMUL PESCAR *(ridicînd un pahar) :* Uite, domnule doctor, ăsta e cel mai bun leac de friguri. Şaptezeci de grade. *(Il dă peste cap. Ceilalţi rîd şi aprobă zgomotos.)*

ALT PESCAR *(venind cu un pahar):* Beţi cu noi un pahar, tovarăşe doctor.

SIMION *(e ameţit bine, dar se ţine) :* Lăsaţi-1, măi, pe domnu doctor în pace. El e gingaş, nu ca noi.

UN PESCAR : Ii i-e ciudă că s-a lăsat să-l pansaţi. Rîd oamenii de el.

ALT PESCAR : Spune, Simioane, cum a fost. Te-ai spart în cîrlig şi ţi-a fost frică să nu-ţi curgă măruntaiele pe acolo. Te-ai dus repede la domnu doctor.

SIMION : Am vrut să-i fac o plăcere, că mi-e simpatic. De-aia m-am dus. *(Şi mîna lui cît o lopată cade pe umărul doctorului. Oamenii hohotesc.)* Ce, nu crezi, doftoraşule? Vino să te pup. *(îl apucă cu mîna de după ceafă, dar, cu un gest brusc, Toma i-o dă jos. Simion e uluit. Exclamă gîtuit.)* Aşa! *(Urlă.)* Mă, noi sîntem pescari de larg, nu muieri, să ne ţii cu apă fiartă!

(Cu palma, împinge capul lui Toma într-o parte. Pescarii sar strigînd: Simioane, vezi-ţi de treabă! Eşti zărghit, mă! *etc. Dar Toma, calm, se îndreaptă spre Simion şi, in mijlocul tăcerii, se aude doar izbitura pumnului. Spre stupoarea celorlalţi, Simion se prăbuşeşte. Izbucnesc rîsete şi strigăte de bravo. Frecîndu-şi bărbia, Simion se ridică încet.)*

IANI *(se aşază în faţa lui)* : Să nu dai, unchiule Simioane, că zău îţi crap capul! *(Dar Simion îl zvîrleîn lături, ca pe o pană. Vine în faţa lui Toma şi, deodată, neprevăzut, se înclină adînc. Satisfacţie generală.)*

SIMION : îmi placi, tovarăşe doctor.

TOMA *(întinzîndu-i mîna) :* Pentru prietenia asta, beau un pahar. *(I se întinde un pahar mic.)* Nu, unul mare. *(I se dă.)* Să trăieşti, Simioane, să trăiţi! *(Dă paharul peste cap. Toţi aplaudă. Toma cere tăcere cu un gest.)* Dar să ştiţi, voinicilor, că într-o zi tot vă închid eu circiuma,

voci : Ce-a spus că o să facă ? Cum ? Cică o să închidă circiuma! E dat naibii, tovarăşul doctor! Să trăiască!

(Adunaţi în jurul lui, toţi izbucnesc, cu simpatie, într-un rîs homeric, în vreme ce se stinge lumina. La rampă apar grăbite babele din tabloul dispensarului şi îşi spun ceva la ureche. Aleargă apoi spre dreapta şi spre stînga, de unde le ies în cale, din culise, alte femei. Şopotesc o clipă între ele, cu gesturi de mirare, şi dispar în fugă. în sfîrşit, una din babe vine la mijlocul rampei, pune mîinile la gură şi strigă spre sală: Doctorul cel nou s-a îmbătat şi s-a bătut cu oamenii la circiumă! *Se stinge lumina şi se aud numai voci de femei, strigînd pe întuneric, amplificate prin megafoane:* Doctorul e un beţivan, doctorul e un bătăuş, să piece doctorul de la noi! *Tăcere. Lumină in scenă. Pe înserat, Ungă farul vechi. Muzică: Edith Piaf. Neli, singură, zgribulită, priveşte spre zare. Se aude, îndepărtat, zgomotul mării, apoi, un vijiit şi ţipete stranii. Neli ridică privirea spre cerul întunecat. De ea se apropie o femeie tînără.)*

ANCA : Raţele şi gîştele sălbatice. Pleacă. *(Prezentîn" du-se cu simplitate.)* Eu sînt Anca Mereş, nevasta învăţătorului.

NELI : Nu ne-am întîlnit pînă acum.

ANCA : Stăm toomai în capătul satului. Şi Mereş are nevoie de îngrijire. *(Arătînd cu capul spre mare.)* E vînătă marea,

NELI : Da, şi e frig.

ANCA : Cînd vine iarna, Dunărea îngheaţă, şi trei sau patru luni nu mai avem legături cu lumea.

NELI : Locuieşti de mult aici ?

ANCA : De la' sfîrşitul războiului. Mereş e din partea locului. Eu sînt din Cluj.

NELI : Eşti tînără şi frumoasă. Cum de te-ai îngropat aici?

ANCA : Ne-am cunoscut la un spital de front. El era grav rănit şi *(pauză)* ...a socotit că e de datoria lui să se întoarcă în Deltă. Pentru dumneavoastră trebuie să fie greu însă.

NELI : Anul trecut pe vremea asta, Filarmonica începuse ciclul Beethoven; ne pregăteam să plecăm pentru Revelion la Predeal. Acasă aveam musafiri în fiecare seară şi discutam despre arta suprarealistă. *(Rîde cu amărăciune.)* Eram,foarte supărată pe tata, că nu înlocuia caloriferul automobilului.

ANCA *(cu timiditate):* Nu vă supăraţi... dar...

NELI: De ce am venit aici? *(Rîdicînd din umeri.)* Dadfe aş şti bine! *(Cu un elan brusc—asta nu înseamnă 'profund.)* N-ai vrea să fim prietene? Sînt grozav de singură.

ANCA : Eu sînt un om neinteresant, doamnă. V-aţi plictisi cu mine. De fapt, v-am oprit ca să vă rog ceva. Să-i comunicaţi tovarăşului doctor...

NELI : Uite-1 şi pe doctor. Toma!

TOMA *(e preocupat) :* Te plimbai? A trebuit să trimit cu sila la Tulcea un pescar cu braţul sfărîmat. Aici nu-1 pot opera.

NELI : Doamna Mereş.

ANCA : V-am căutat la dispensar. M-a trimis Mereş, să vă anunţ că o elevă a lui, fetiţa lui Cosma, e foarte bolnavă, dar părinţii nu vor să vă înştiinţeze. Au lăsat-o pe mîna doftoroaielor.

TOMA : Cîtă inconştienţă! Mulţumesc, o să mă duc s-o văd.

ANCA : Ar fi venit chiar bărbatul meu să vă vorbească, însă ştiţi... sănătatea lui... ^

TOMA : Ce are soţul dumitale? ^

ANCA : A fost rănit şi a rămas cu o leziune la inimă!

TOMA : Pot să-l examinez şi eu, într-o zi?

ANCA *(după o tăcere)* : Nu-i place să vorbească de boala lui. Atunci, vă duceţi, da? La revedere. *(Se îndepărtează. Se opreşte.)* Dacă o să aveţi vreodată nevoie de asistenţa vreunei infirmiere, chemaţi-mă. *(Iese.)*

TOMA *(îngrijorat de aspectul lui Neli):* Ce-i cu tine?

NELI: Se vede ceva? *(Cu ironie surdă.)* Iartă-mă, fac tot ce-mi stă în putinţă să nu se vadă.

TOMA : Neli...

FRÎNCU *(intrînd cu o servietă sub braţ) :* Bună seara. *(După o clipă de ezitare, se opreşte.)* De la Tulcea vin. Am fost chemat ca să fiu întrebat, printre altele, ce-i cu povestea de la circiumă.

TOMA : Cînd l-am lovit pe Simion?

FRÎNCU : S-au făcut reclamaţii la Judeţeană că te-ai îmbătat şi te-ai bătut.

TOMA : De ce nu-i cheamă pe oameni, să vadă cum s-au petrecut lucrurile?

FRÎNCU : Nu poate fi chemat tot satul. M-au chemat pe mine.

TOMA ***(CU O** nuanţă de scepticism) :* Şi?

FRÎNCU: Le-am explicat. *(Pauză.)* 'Dar te rog să fii mai chibzuit pe viitor şi să nu mai dai prilej chiaburilor să răspîndească zvonuri defăimătoare. Dumneata crezi că pot străbate toată Delta, ca să explic fiecăruia că doctorul nostru nu e un scandalagiu? îţi place sau nu-ţi place, aici reprezinţi regimul nostru, tovarăşe doctor. Şi chestiile astea-s bune în filmele cu gangsteri. Noi nu sîntem la cinema.

TOMA : Tovarăşe Frîncu, îmi pare foarte rău că am supărat partidul şi pe dumneata, dar eu n-o să mă las niciodată călcat pe bătătură.

FRÎNCU *(pe un ton foarte calm, în contrast cu violenţa lui Toma şi cu aceea a propriilor lui cuvinte) :* Peste bătăturile oricui, eu calc, nu cu talpa, ci

cu tractorul, dacă-mi strică liniştea şi ordinea în sat. *(Pleacă. La extremitatea scenei se opreşte. Cu o izbucnire de căldură pătimaşă.)* De ce nu încerci o dată, tovarăşe doctor, să vezi şi mai departe decît umbra dumitale? Nimeni nu este buricul pămîntului. *(Iese.)*

NELI *(lui Toma, care spumegă) :* Ăsta o să te şi închidă într-o zi. *(Cu sarcasm şi cu un gest larg.)* Ce poetic şi înălţător e totul!

TOMA : Termină, Neli, nu mă mai scoate şi tu din sărite! *(Neli îl priveşte uluită şi o ia la fugă.)* Neli! *(Aleargă după ea şi o prinde.)*

NELI : Lasă-mă, lasă-mă!

TOMA :% Iartă-mă, mi-am pierdut cumpătul. *(Pauză lungă.)* Hai' să mergem acasă, Neli. *(Cei doi traversează încet scena, cu capetele plecate. în colţul scenei, Toma se opreşte.)* Ce bine ar fi dacă am avea un copil!

NELI: Aici? Noi doi? *(Izbucneşte într-un rîs nervos. Se opreşte brusc. Se privesc lung, împietriţi de descoperirea prâpastiei care-i desparte. Apoi ies.)*

(Scena, goală, e luminată doar de lumina intermitentă a farului. Zgomotul valurilor creşte. Apoi lumina scade, pînă aproape de obscuritate. La rampă apare corul babelor şi al celorlalte femei.)

PRIMA : Doctorul îşi bate nevasta.

A DOUA : Doctorul s-a certat cu Frîncu.

ACULINA *(cu sufletul la gură)* : Doctorul o taie în noaptea asta pe fetiţa lui Cosma.

(Chemări: Glafiro! Sevasto! Domnico! *Agitaţie, alergături, crîmpeie de fraze:* Cînd? Unde? Cu cuţitul de bucătărie! Pe masă. O ţine nevasta învăţătorului! O căldare de sînge! Moare! Moare! Doctorul a omorît copilul! *O clipă de tăcere. Femeile se întorc cu faţa spre fundul scenei, de unde izbucneşte un ţipăt dement:* Ucigaşule! Ajutor! Ajutor! *Lumină în scenă. Femeile se precipită spre fundul scenei, unde, palid, ţeapăn, îl vedem pe Toma. Alături, speriată, Anca Mereş. în faţa lor, furie dezlănţuită, bunica fetiţei moarte.)*

BUNICA : Săriţi, oameni buni! Nu ne lăsaţi! A omorît-o pe porumbiţa noastră! Toată a sfîrtecat-o!

AXINIA : Noi i-am spus să n-o taie, şi n-a vrut, blestematul, antihristul!

ACULINA: Noi am fi scăpat-o. Ne-a gonit. *(Vociferări:* Ucigaşule!)

ANCA *(aşezîndu-se în faţa doctorului, repetînd în neştire) :* Ce faceţi, ce faceţi?

o FEMEIE : Tu de ce îi iei partea?

A DOUA FEMEIE : Ce cauţi aici, neruşinato, vezi-ţi de bărbatu-tău1^

A TREIA FEMEIE : Ăstae mai tînăr. *(Oîmbrînceşte pe Anca. Gingirica sare şi o ridică.)*

AXINIA: Nu-1 lăsaţi, a venit să ne ucidă copiii! Daţi în el! Să plătească! *(Femeile se strîng în jurul doctorului. Venită în fugă, Neli se opreşte înspăimîntatâ.)*

PARASCA *(incercînd zadarnic să oprească femeile) :* Ho, nebunelor, descreieratelor! Gingirico, fugi de cheamă bărbaţii.

AXINIA: Ce mai staţi, omorîţi-1! *(Vacarmul creşte.)*

NELI *(ţipînd) :* Toma! *(Vrea să se repeadă spre el, dar i se pune în faţă Aculina.)*

ACULINA : Uite-o şi pe dezmăţata! Putoare! *(O scuipă. Neli rămîne încremenită. Tumultul a ajuns maxim, femeile se apleacă după pietre, linşajul lui Toma pare inevitabil. Deodată, însă, răsună vocea lui Frîncu.)*

FRÎNCU : Linişte! *(Tăcere bruscă. Frîncu se aşazâ în faţa doctorului. De-abia acum, Neli izbuteşte să se smulgă şi pleacă în fugă.)*

voci *(dar nu mai sînt la acelaşi diapazon) :* E un ucigaş! A omorît copilul! *(Murmure, gata să se transforme iar în huiduieli.)*

FRÎNCU: EU răspund de el! *(Tăcere completă. Către Toma.)* Du-te acasă, doctore. *(Prin coridorul viu care se deschide, Toma iese. Rămîn, faţă în faţă, Frîncu şi femeile. Apoi Frîncu, rămas parcă pe gînduri, după o pauză lungă, ridică ochii, le priveşte şi rosteşte doar:)* Mda... *(Dar e de ajuns, ca femeile să înceapă să se tragă înapoi, trezite parcă şi dezorientate.)*

AXINIA *(fâcîndu-şi curaj) :* Să faci dreptate!

FRÎNCU *(privind-o sfredelitor) :* O să se facă. *(Axinia dă speriată înapoi; femeile se risipesc.)*

(Lumina scade, pe silueta singuratică a lui Frîncu. Se luminează avanscena dreaptă. Apare Neli, răvăşită, cu o valiză. Aduce din culise şi,un scaun, cu lucruri de îmbrăcăminte pe el, îl pune lîngă valiză. Sîntem, deci, acasă la doctor. Neli, ca somnambulă, rostind cuvinte indistincte, aruncă înfrigurată rochii şi alte lucruri in valiză. Deodată, tresare, se aşază în faţa valizei, ca şi cum ar vrea s-o ascundă. Intră Toma, cu hainele în dezordine. Văzînd valiza, se opreşte. Schimb lung de priviri. Apoi Neli, cu figura împietrită, cade pe scaun.)*

TOMA : r^u trebuia să te sperii, Neli. N-a fost nimic. Numai o neînţelegere. S-a lămurit totul. N-ai văzut că Frîncu... Oamenii nu sînt răi, sînt numai ignoranţi... orbiţi de superstiţii... Ai să vezi că totul o să se aranjeze... şi...

NELI *(cu voce albă) :* Dacă nu-ţi dai demisia, plec şi nu mă mai întorc niciodată.

TOMA : Neli...

NELI : Plec pentru totdeauna.

TOMA *(îşi acoperă faţa* **CU** *mîinile. într-un tîrziu spune) :* Bine. *(Se îndreaptă spre ieşire.)*

NELI : Unde te duci?

TOMA: La Frîncu. *(Iese. Neli izbucneşte în plîns.)*

(întuneric la avanscena dreaptă, lumină la cea stîngâ, unde lucrează, la o masă, Frîncu. Două scaune.)

FRÎNCU *(ridicînd privirile de pe hîrtii) :* Intră.

TOMA: Bună ziua. *(Din întuneric se aude plînsul lui Neli. Toma îşi duce palmele la urechi. Frîncu îl priveşte nedumerit. Toma, după o clipă, jenat.)* Nu, nimic...

FRÎNCU : Te ascult...

TOMA : Am venit să te anunţ că-mi dau demisia.

FRÎNCU *(nu se aştepta totuşi) :* Prin urmare, şi dumneata... *(Pe un ton neutru.)* în orice caz, o să trebuiască să aştepţi rezultatul anchetei. Am chemat Tulcea şi am cerut o anchetă.

TOMA : împotriva mea? După ce au aruncat cu pietre în mine şi au scuipat-o pe nevastă-mea?

FRÎNCU: NU împotriva dumitale anume, ci pentru stabilirea răspunderilor şi a adevărului. Copilul e mort, totuşi, şi satul e în fierbere. Starea asta trebuie curmată.

TOMA: Singurul vinovat e obscurantismul oamenilor care se feresc de medic, practicile doftoroaielor, şi poate şi intrigile duşmănoase despre care vorbeai dumneata.

FRÎNCU *(cu un surîs ironic):* Ai început să le vezi? *(Pe alt ton.)* Dacă ancheta va stabili că eşti vinovat, e necesară pentru dreptate. Iar dacă va dovedi că nu, oamenii au să înceapă să înţeleagă că aşa nu mai merge. Deci, tot necesară e.

TOMA: Dar dumneata mă crezi vinovat?

FRÎNCU: Nu mă pricep în chestiuni de medicină. *(Pauză.)* Aş vrea să nu fii. Ai multă dîrzenie în dumneata, şi socoteam că o să putem, cu timpul, să ne înţelegem. Dar dacă oricum pleci, asta înseamnă... In sfîrşit, nu te putem ţine cu sila.

TOMA: Ce voiai să spui? Ce înseamnă plecarea mea? Să vorbim deschis.

FRÎNCU: înseamnă că dîrzenia dumitale nu-i din cele la care mă aşteptam eu. E mai mult încăpăţînare.

TOMA: Ascultă, tovarăşe Frîncu, cînd m-am dus să văd copilul, mi-am dat seama că am fost chemat prea tîrziu. Că nu mai poate fi transportat la Tulcea şi că, în orice caz, în cîteva ceasuri va muri. Exista o singură şansă la mie: să-1 scap printr-o operaţie făcută, aici. Ştiam foarte bine că-mi voi ridica tot satul în cap dacă nu izbutesc şi că îmi voi periclita pentru totdeauna munca aici, şi poate cariera. Dar exixta o şansă la mie. Şi am operat. Asta nu se cheamă încăpăţînare.

FRÎNCU *(impresionat):* Alt medic ar fi operat?

TOMA: Nu ştiu. De obicei, nu se intervine în asemenea cazuri. *(Pauză. Cu intensitate).* Dar dumneata, în locul meu, ce ai fi făcut?

FRÎNCU: Eu... Hm! *(Izbucnind.) Şi* de ce vrei să pleci, omule? De ce te dai bătut? In cinci ani vom avea şi spital aici. Lichidăm analfabetismul. Construim o cherhana nouă. Copiii de azi au să se facă oameni frumoşi, sănătoşi, luminaţi. Nu merită să înduri şi să te baţi pentru asta?

TOMA *(şovăielnic)* : Eu...

FRÎNCU': EU, mereu eu! Eul ăsta ne omoară! E aşa de greu să spui „noi"? Să gîndeşti şi să simţi „noi"? E chiar atît de greu? Şi doar asta e toată filozofia. *(Zîmbind.)* Nu te-ai 'plictisit încă să stai nas în nas singur cu dumneata?

TOMA: Nu sînt chiar singur. Am o nevastă.

FRÎNCU *(pauzâ^ k* Da. Trebuie să fie tare neplăcut aici pentru ea.

TOMA *(aprobînd din cap, se ridică) :* îmi pare rău, tovarăşe Frîncu.

FRÎNCU *(cu surprinzătoare timiditate):* N-ai vrea... să stau eu de vorbă cu ea? Am mai rugat-o să organizeze o şezătoare, dar poate că altceva ar interesa-o. Nu prea ştiu bine ce aş putea să-i spun. Oare nu i-ar plăcea să meargă la pescuit?

TOMA *(cu un surîs, pentru că simpatia evidentă a omului l-a dezarmat) :* Dacă totul s-ar putea rezolva atît de simplu! Şi pe urmă, e mai bine şi pentru dumneavoastră să plec. După operaţia asta, oamenii *ii-şx* mai avea încredere în mine. Poate că nu ştiu să ţin bisturiul în mînă, poate că sînt un măcelar.' *(Abătut.)* Nu mi-e uşor, crede-mă, dar trebuie să plec.

FRÎNCU *(străbătut de o idee) :* Ascultă, doctore. De data asta îţi vorbesc ca pacient. Am o apendicită care mă sîcîie de mult.

TOMA: Şi?

FRÎNCU: Vrei să mă operezi?

TOMA *(uluit) :* Eu? Ai avea încredere?

FRÎNCU: Altfel nu ţi-aş cere-o.

TOMA: E absurd. Te duci la Tulcea, şi în trei zile te întorci sănătos. Acolo au medici buni, şi condiţii.

FRÎNCU: Şi dacă... să zicem, n-am timp?

TOMA: NU, tovarăşe Frîncu. *(întinzîndu-i mîna.)* însă îţi mulţumesc.

FRÎNCU: Nici nu vreau să aud. Chiar mîine mă tai. Pregăteşte-te.

TOMA: Tovarăşe Frîncu...

FRÎNCU : Gata, e hotărît. Ei, hai, nu te mai uita aşa la mine, că nu pentru dumneata o fac. Nu înţelegi? 0 să fie ca şi cum am arunca peste toată vâlvătaia asta o căldare cu apă. Şi scap şi eu de o belea. Nu, nu mai spune nimic. N-am timp, lasă-mă să-mi văd de treburi, *(Il împinge spre uşă.)*

TOMA : Dar...

FRÎNCU: Nici un dar. Bună ziua. *(îl scoate afară; se întoarce în scenă.)* Ei, comedie! Trăiam foarte bine şi cu apendicită. Numai de nu m-ar curăţa.

(Trecere de lumină la avanscena dreaptă. Neli continuă să împacheteze. Intră Iani.)

IANI : Am vorbit, doamnă doctor. Vine Grigore cu căruţa. Pleacă un barcaz după-masă.

NELI : Mulţumesc, Iani.

IANI *(timid):* O să lipsiţi mult?

NELI : Da.

IANI *(ca să schimbe vorba, dar şi foarte amuzat) :* Doamnă doctor, dacă aţi şti ce cîrîială e în sat! Ţipă femeile ca din gură de şarpe. S-au întors bărbaţii şi ţin cu ele nişte şedinţe, de-ai gîndi că e judecata de apoi! *(Văzînd expresia ostilă a lui Neli.)* Nu vă bucuraţi că bărbaţii nu s-au lăsat prostiţi? Mamă, ce mai praftură le-a tras unchiul Danilov! „Mă, beşlegelor, le-a strigat el, v-au încălecat nişte babe nebune!" Asta zic şi eu prelucrare 1

NELI : Iani, trebuie să termin bagajele.

IANI *(stingherit) :* Iertaţi-mă, credeam că... *(Iese. Neli apucă o rochie elegantă de pe scaun, o priveşte şi o prinde în dreptul umerilor. Se aude placa cu Edith Piaf, în surdină. Ridică brusc capul, auzind o bătaie în uşă.)*

NELI : Da.

ANCA *(intrînd) :* Bună ziua. Nu vă stingheresc? *(Ca să facă conversaţie.)* Ce rochie frumoasă!

NELI: Vrei să-mi faci o plăcere? Primeşte-o, te rog.

ANCA *(fermecată de rochie) :* De ce? Nu, nu trebuie.

NELI : Te rog eu. Mai am şi altele, *(li pune rochia în braţe.)*

ANCA *(o aşazâ pe scaun) :* Mulţumesc, dar e prea frumoasă. N-aş avea ce face cu ea aici.

NELI : Poate că ai să pleci într-o zi.

ANCA *(după o scurtă pauză) :* M-a trimis Mereş să văd ce faceţi după întîmplarea nenorocită de azi-dimineaţă. Eram... Mereş era îngrijorat.

NELI : Se pare că şi dumneata ai avut de pătimit.

ANCA *(înroşindu-se) :* Nu, eu, nu. Bieţii oameni nu sînt vinovaţi. Au stat atîţia ani în mizerie şi întunecime. /

NELI *(privind-o) :* Ciudat, te exprimi ca Toma. *(Cu ură.)* Nişte fiare.

ANCA *(bucuroasă, trecînd peste părerea lui Neli) :* Prin urmare, doctorul nu s-a lăsat demoralizat. Ce bine! E la dispensar?

NELI : Nu, e la Frîncu. Ca să-şi aranjeze demisia. Plecăm.

ANCA *(tresărind):* Parcă spuneaţi...

NELI *(cu iritare) :* Ce vrei, draga mea, n-avem toţi virtuţi de mucenici. Viaţa poate fi trăită şi frumos.

ANCA: Da, desigur... Atunci, bună ziua, doamnă. *(Se strecoară zăpăcită pe uşă, unde se ciocneşte de Danilov.)*

DANILOV *(robust şi calm) :* Bună ziua. Tovarăşul doctor e aca^ă?

NELI : Nu.

DANILOV : Voiam să vă spun să nu puneţi la inimă...

NELI : Toma e la partid. *(întorcîndu-se brusc spre valize.)* Scuză-mă.

(Danilov o priveşte, murmură bună ziua şi iese. Neli aruncă rochia în valiză. Intră Toma. Neli îl priveşte lung, apoi, fără ostentaţie, continuă să împacheteze.)

NELI *(pe un ton voit firesc):* Haina de ploaie ţi-am lăsat-o afară. *(Toma tace.)* Pledul galben nu-l mai iau; s-a ars la călcat. *(Toma tace.)* Se găsesc pleduri frumoase la Consignaţia. *(Toma tace.)* Mai plouă? *(Toma tace.)* Pleacă un barcaz după-masă. Am vorbit pentru căruţă. *(Se întoarce brusc spre el.)* Ce a spus Frîncu? Te-a ameninţat?

TOMA : Dimpotrivă. Niciodată n-am simţit mai bine ce poate însemna sprijinul unui om.

NELI *(încercînd, agasată, să închidă valiza) :* Vrei tu s-o închizi? *(Toma vine Ungă ea, pune mîna pe valiză, dar n-o închide. Se privesc lung în ochi. Neli, înţelegînd, e înspâimîntatâ.)* Am fost batjocorită, scuipată!

TOMA: Neli, nu pot. Pleacă tu singură, pînă la primăvară.

NELI : Prin urmare, ai ales.

TOMA : Dar nu e vorba de o alegere, înţelege-mă...

NELI : Taci. *(închide ochii; încet, cu infinită disperare.)* Te urăsc... Te urăsc... Te urăsc...

(Lumina scade. Toma trece direct la arlechin.)

TOMA *(scoţînd o ţigară. E emoţionat) :* Aşa a plecat.

PROFESORUL *(e şi el impresionat) :* Ce-ar fi să facem cîţiva paşi la aer? Cîteva minute. *(Ies.)*

(Lumină plină. Pauză.)

TOMA *(la arleoiin) : în,* nenumărate nopţi de nesomn am retrăit, clipă cu clipă, în toate amănuntele, scena aceea atroce. îmi închipuiam, şi uneori îmi mai închipui şi acum, că găsesc un gest pe care nu l-am făcut, un cuvînt pe care nu l-am rostit şi care, ca printr-o minune, ar fi schimbat, dacă ar fi existat, tot ce a urmat. Poate că dacă atunci aş fi înţeles că ura ei era de fapt disperare şi i-aş fi vorbit, sau aş fi condus-o măcar pînă la Bucureşti, sau... *(Cu un surîs amar.)* Dar timpul nu poate fi răsturnat, şi tot ceea ce s-a întîmplat rămîne împietrit, imuabil... Am muncit nebuneşte în iarna aceea, Frîncu şi Danilov m-au ajutat ca pe un fra%e, am cîştigat încrederea oamenilor. Mi-am găsit cu adevărat un rost. Fără să ştiu cînd, am învăţat să gîndesc şi să spun ca şi Frîncu : „noi". *(Surîde.)* Vorba lui: asta era toată filozofia. Dar sufletul mă durea, ca o rană...

(Lumină în scenă. Acasă la Anca. La o masă, Anca Mereş, cu un registru înainte. în partea cealaltă, Iani, uitîndu-se prin microscop, aplecat peste umărul lui Toma.)

TOMA : Ei, îi vezi?

IANI : îhî! Şi mişcă. Ia te uită, nemernicii: se plimbă prin vine, ca peştele în Dunăre.

TOMA *(scoţînd lamele):* Cine a fost ăsta? Ei, Anca, unde ţi-s gîndurile?

ANCA *(stingherită, câutînd în registru) :* Platon Ştefan.

TOMA: Notează-1. Paludic. *(Intră Simion.)*

SIMION : Uf, că frig mai e afară! Am adus-o, tovarăşe doctor. *(Trăgînd-o de mînă pe Aculina.)* Hai,

hai, că nu te mănîncă tovarăşul doctor. Are gusturi mai subţiri.

ACULINA *(intimidată)* : Bună seara, maică.

TOMA : Stai. Dă-i scaunul, Iani. ^

IANI *(ceremonios):* Poftim, tanti.

ACULINA *(izmenindu-se) :* Lăsaţi, nu-i nevoie. *(Lui Iani.)* Mangositule.

TOMA : Uite de ce te-am rugat să vii. Am auzit că eşti o moaşă grozavă.

ACULINA *(arâtîndu-l pe Iani) :* Şi pe neisprăvitul ăsta tot eu l-am adus pe lume. Mai bine îl lăsam unde era.

TOMA : Dar de medicină ilegală te mai ţii ?

ACULINA : Cum e aia?

SIMION : Leacuri!

IANI : Farmece.

ACULINA : Să mă trăsnească Dumnezeu, maică, întrebaţi-! şi pe Frîncu. Mi-ajunge ce am tras.

TOMA : Ei, atunci, n-ai vrea să mă ajuţi pe mine?

ACULINA *(uluită):* Să te ajut? Eu, pe dumneata? Nu, nu se prinde.

TOMA : Vorbesc foarte serios. La primăvară, facem o maternitate. Te trimit la nişte cursuri şi te facem funcţionară la stat. Moaşă legală.

ACULINA *(cu ochii crescuţi) :* Foncţionară?

IANI : Cu patalama la mînă.

SIMION : Şi cu drept la pensie, Aculino.

ACULINA : Cu drept la pensie? Eu? Stuchi-v-ar miţele! *(Izbucneşte într-un rîs homeric.)*

TOMA : Să.ştii că nu glumesc. Ce a fost am uitat. Gîndeşte-te şi adu-mi răspunsul.

ACULINA *(uluită):* Bine, maică. *(îndreptîndu-se spre uşă.)* Doamne iartă-mă: foncţionară. *(Din uşa, cu umor.)* Poate că eşti bolnav, nu vrei să te descînt? *(Iese. Toţi rîd. După o clipă, reintră.)* Tovarăşe doctor, să-i scrii cucoanei dumitale că-i cer iertare. Pînă la pămînt îi cer. *(Se înclină adînc.)* Da?

TOMA *(devenind, brusc, sumbru) :* Bine, bine. *(Aculina iese.)*

IANI *(intuind că trebuie sâ taie atmosfera):* Atunci, mîine mă duc după medicamente.

TOMA : Da, vedeţi de căruţă.

IANI : Hai, unchiule Simioane.

SIMION : Asta înseamnă că mîine am şi eu scutire de • înţăpături.

TOMA *(rîzînd) :* Da, da. *(Cei doi ies. Către Anca.)* L-am găurit ca pe o sită. De cîte ori un pescar nu se lasă să-i fac analiza, Simion se oferă pentru demonstraţie. Cică îi face bine să-i iau sînge, îi taie cheful de bătaie. *(Anca rîde. Intră Mereş, pe care ei nu-l vâd.)*

MEREŞ *(surîzînd) :* Faci minuni, doctore! De mult n-am mai auzit-o pe Anca rîzînd cu atîta poftă. *(Anca este stingherită.)*

TOMA : Da»? Eu o credeam un om vesel.

ANCA *(grăbită)* : L-am poftit să rămînă la noi la masă, n-a mîncat de două zile.

MEREŞ : Bine ai făcut. De altfel, în lipsa soţiei dumitale ar trebui să vii mai des la masă la noi.

ANCA *(cu o mulţumire pe care n-o ascunde)* : Sigur." Nu se hrăneşte de loc. *(Mereş o priveşte cu o curiozitate intensă.)*

TOMA : Nici v^prbă nu poate fi. Mă descurc.

ANCA : Mă duc să pregătesc masa. *(Dă sâ iasă.)*

MEREŞ *(lui Toma)* : Ai să-ţi ruinezi sănătatea. Cînd se întoarce doamna doctor? *(Anca s-a oprii în uşă — evident, pentru a aştepta răspunsul. E cu spatele la ei. Mereş o priveşte.)*

TOMA *(brusc mohorît) :* Nu ştiu... Mai în primăvară. *(Anca iese.)* Cred că merge prost poşta, n-am mai primit de mult nimic. *(Mereş tace.)* Sau, poate... *(Se ridică. Alt ton.)* Ţi-am invadat casa. La dispensar se repară soba, şi Anca a propus să lucrăm azi aici.

MEREŞ : Foarte bine. Pe mine nu mă deranjează de loc.

TOMA : Anca e un om admirabil. Dar n-ar sta la dispensar mai mult de cele două ore, cit ţi-am cerut-o, pentru nimic în lume.

MEREŞ : Şi-a băgat în cap că nu trebuie să mă lase singur. Poate rămîne oricît, dacă e nevoie.

TOMA: Nevoie ar fi.
MEREŞ : Anca!
ANCA *(intrînd) :* Poftim. ^
MEREŞ : Doctorul se plînge...
TOMA : Nu mă plîng, am spus doar...
MEREŞ : Doctorul se plînge că nu-l ajuţi îndeajuns,,
ANCA *(nedumerită)* : Fac tot ce pot.
TOMA : Dar bineînţeles! Nu despre asta era vorba, ci...
MEREŞ : Spune că are nevoie de tine, să stai mai mult la dispensar.
ANCA *(după o privire spre Toma)* : Am şi eu casa mea. Nu pot să te las toată ziua singur.
MEREŞ : Astea sînt copilării.
TOMA : Anca, Mereş, am aruncat şi eu o vorbă, acolo. Pînă la venirea unei bune infirmiere e, în adevăr, greu. Mîine, de pildă, trebuie să plec la Istria* Bănuiesc că va fi nevoie de o intervenţie. Nu ştiu dacă o s-o pot face singur. Dar nu vreau să vă închipuiţi că-mi îngădui să mă amestec în viaţa voastră.
MEREŞ *(surîzînd)* : Nici nu ne închipuim. Ţineam doar ca Anca să afle că eu n-am nimic împotrivă. Aş fi chiar bucuros s-o văd mai puţin preocupată de mine. Mă face să mă simt mai bolnav decît sînt. *(Surîzind din nou.)* Aşa că, ne-am înţeles ? Pleci mîine cu doctorul la Istria.
ANCA : Nu ştiu, o să mă mai gîndesc. *(Iese.)*
TOMA : Poţi într-adevăr să te lipseşti de ea ?
MEREŞ : E mai bine să aibă o muncă, un rost, o independenţă. Mă sperie ideea dezorientării ei în ziua cînd va rămîne singură.
TOMA : Cu bolile astea de inimă poţi îmbătrîni.
MEREŞ : Sînt bătrîn. Am patruzeci de ani. Şi Anca are doar treizeci. *(Privindu-l pe Toma.)* Femeia asta are o curăţenie de înger şi e de un devotament rar întîlnit.
TOMA : Te iubeşte.
MEREŞ : Mă respectă. într-o zi, îşi va da seama că dragostea e altceva. Aş vrea ca atunci să nu mai fiu. Nu atît pentru mine, cît pentru ea. S-ar chinui prea mult încercînd să-şi ascundă ei însăşi adevărul. *(Surîzînd.)* Să ştii că n-am obiceiul detestabil de a face confidenţe, dar voiam să pricepi.
TOMA: Pricep. Din păcate, pricepem mai uşor, chiar, lucrurile cele mai complicate, atunci cînd e vorba de alţii, decît lucrurile cele mai simple, cînd e vorba de noi.
MEREŞ : Da. Cînd eram tînăr, mi se părea că preceptul lui Socrate „Cunoaşte-te pe tine însuţi" e o gîndire nepermis de banală pentru un filozof adevărat.
TOMA : Cînd eşti tînăr, acţiunea primează totul.
MEREŞ : Dumifeata eşti încă foarte tînăr.
TOMA *(ridicîndu-se) :* Nu de ajuns pentru a nu fi început să-mi pun anumite întrebări în legătură cu mine. Cu cît înţeleg mai multe din viaţa înconjurătoare, cu atît mai nedumerit sînt faţă de mine însumi.
MEREŞ : Şi totuşi, într-o zi, dacă eşti perseverent, acordul se înfăptuieşte. E o mare împăcare.
TOMA : Sper că o s-o găsesc şi eu cîndva. *(Intră Gingirica, în fugă.)*
GINGIRICA : Tovarăşe doctor, m-a trimis Machidon, telefonistul. A prins Bucureştiul.
TOMA *(tulburat)* : Iertaţi-mă, nu mă aşteptaţi la masă. *(Iese fugind.)*
GINGIRICA : Tare îl mai perpeleşte, săracul.
MEREŞ : Cine ?
GINGIRICA : Parcă dumneavoastră nu ştiţi. Doamna doctor. Cică a divorţat.
MEREŞ : Bîrfeli.
GINGIRICA : Nici eu nu cred. Parcă mai găseşte un om ca el! De ce s-or mai fi zbuciumînd unii aşa? Că doar n-avem şase vieţi de trăit. Şi dacă e una, să fie baremi cu voie bună şi dintr-o bucată. Nu ?
MEREŞ *(surîzînd):* Sigur, Gingirico.
GINGIRICA: Ei, eu m-am dus. Bună ziua. *(Iese. Intră Anca.)*
ANCA : Poftiţi la... *(Observă lipsa lui Toma.)*
MEREŞ: A plecat. A fost chemat la telefon.
ANCA : Vreun caz grav ?
MEREŞ : Nu, vorbeşte cu Bucureştiul.
ANCA *(neputîndu-şi stăpîni o bruscă mohoreală) :* Aha...

MEREŞ *(privind în altă parte):* Spunea să nu-l mai aşteptăm la masă.

ANCA : Bine. Să mîncăm. *(Iese. Mereş priveşte îrî urma ei, face un gest de nedumerire cu mîna şi iese şi el.)*

(întuneric pe acest colţ de scenă; lumină la arlechinul sting. O masă, o instalaţie telefonică primitivă; Machidon, telefonistul.)

TOMA *(dînd buzna) :* Ai prins Bucureştiul?

MACHIDON *(făcîndu-i semn să tacă) :* Alo, alo, Tulcea?... Nu Babadagul, tovarăşe. Ai spus că-mi dai Bucureştiul. De două zile îl cer. Ce vrei, să-ţi cad în genunchi? Iţi trimit un morun de patru sute de kile, zău. Alo, alo! *(Lasă, descurajat, casca. Izbeşte în aparat.)* Fir-ar al dracului de rablă! *(învîrtind nebuneşte manivela.)* Ori crap eu, ori tu! *(Sugrumat de bucurie.)* Da, eu... Morunul... Nu, nu şapte, şase! Alo, doamna doctor? Vorbiţi! *(întinde triumfător teceptorul lui Toma.)*

TOMA: Neli, tu eşti?... Alo, Neli?... Da, eu, Toma... Tu? Ce mai faci? *(Ţipînd.)* întrebam ce faci... Nici eu n-aud nimic. *(Machidon, ca la meci, face semne de încurajare, uitîndu-se cînd la doctor, cînd la aparat. Prezenţa lui îl stînjeneşte pe Toma.)* Ba da, spun... *(Cu voce scăzută, aruncind, priviri furioase spre Machidon.)* Mi-e dor de tine. *(Machidon aprobă. Toma îl ia de guler şi îi face vînt pe uşă. Urlînd.)* Spun că mi-e dor, îngrozitor de dor! De ce nu-mi scrii ? N-am primit decît o carte poştală... Alo, alo! Neli, mă auzi? Cînd vii? Peste o lună începe desgheţul... Cum, ce ai? Nu ţi-e bine?... *(Speriat.)* Poftim?... Eşti sănătoasă?... Nu mai înţeleg nimic, vorbeşte mai tare... Aha, da, îmi scrii?.'.. Alo! Neli! Neli!... *(Dar convorbirea s-a întrerupt.)*

MACHIDON *(intră jubilînd) :* Aţi vorbit ? Vă spuneam eu că e un aparat, clasă! *(îl vede trist pe Toma şi tace brusc. Toma oftează, pune receptorul în furcă.)*

(Pe această imagine, întuneric treptat şi lumină crescînd la arlechinul celălalt, unde Neli, in elegantă rochie de casă, a rămas şi ea mina pe receptoriit pe care l-a închis. Priveşte in gol. Telefonul sună.)

NELI: Da... Cînd?... *(Stînjenită.)* Da, m-a chemat cineva. Da, el era. *(Ridicînd obosită din umeri.)* Ce să spună? Ce fac, de ce nu scriu, cînd o să vin... Cum şi? Nimic... Nu, n-am chef să ies... O, nu, fără reproşuri, te rog... Pentru că aşa ne-am înţeles şi pentru că n-ai nici un drept. Dacă vrei să ne mai vedem, renunţă la tonul ăsta de proprietar... Da, exact, sînt enervată... Da, sînt imposibilă. *(Cu oboseală.)* Bine, la opt... Cine să nu ne vadă?... Parcă mai are vreo importanţă! Nimic nu mai are nici un fel de importanţă! *(închide.)*

(întuneric la arlechin. Lumină pe scenă. O coloană frîntă. Sîntem la Istria. Intră Toma şi Anca.)*

ANCA : «Frumoasă operaţie. Mai ales în condiţiile astea.

TOMA : Era riscant, dar cum să nu intervii ? Odată şi odată, o să-mi frîng gîtul. Hai, să nu mai vorbim de meserie, măcar pînă ne claxonează şoferul. Istria mi-a dat întotdeauna senzaţia unei sincope în timp. *(O apucă de mînă.)* Ascultă ce linişte, auzi ?

ANCA : Nici apa nu se clinteşte. Parcă ar fi şi ea moartă.

TOMA : Pentru că mai bine de treisprezece veacuri viaţa a murit aici. Nu simţi? Pluteşte în aer o vrajă grea. E o cetate funerară.

ANCA *(seîncit) :* Au!

TOMA : Ce-i ?

ANCA : Mîna. Mă doare.

TOMA *(dîndu-i drumul, cu un rîs încet) :* Iartă-mă. Delir poetic. Mi se întîmplă rar. Vrei să stăm? *(Se aşază.)*

ANCA : Ce ciudat. Şi dumneata îmi pari ca o umbră acum. M-ai sugestionat.

TOMA : Poate că, de fapt, sîntem nişte umbre fără odihnă şi veghem aici de mii de ani, iar Starighiolul e doar o iluzie.

ANCA: NU vorbi aşa, mi-e frică. *(Are un rîs timid, înăbuşit repede.)*

TOMA : Vezi, nici nu poţi rîde.

ANCA *(intrînd în joc)* : Şi sîntem numai noi doi ? Singuri, în toată cetatea, în toată lumea? '*

TOMA : Da, numai jos, lîngă ruinele templului, mi s-a părut că zăresc o altă umbră. *(Ducînd mîinile la gură, strigă.)* Skyles! *(Ecoul repetă:* Skyles, Skyles.)

ANCA : Nu-1 chema, taci, era atît de bine înainte... Cine e Skyles?

TOMA : Un rege scit. Mama lui era o femeie din Istria. Skyles a îmbrăţişat obiceiurile elenilor şd, într-ascuns de ai săi, s-a iniţiat în cultul lui Dionysos. Sciţii au aflat, şi chiar fratele său, Octomasades, i-a tăiat capul.

ANCA : Era vinovat Skyles ?

TOMA : Probabil. Toate trădările, şi de orice fel, se plătesc cumva. Herodot spune că atunci cînd sciţii l-au văzut cuprins de nebunia sfîntă a lui Dionysos, li s-au strîns inimile de mîhnire.

ANCA: Nebunia sfîntă... Există nebunii sfinte? *(Cu înverşunare bruscă.)* Au făcut bine că l-au decapitat.

TOMA: Ce intransigenţă!... De ce te-ai ridicat? Nu vrei să mai stăm? Sînt unele clipe despre care ştii cu certitudine că nu le vei mai întîlni niciodată în viaţă. Ca acum. Nu simţi ce linişte augustă e?

ANCA ***(CU** febritate) :* Nu, te rog, să mergem, te rog,

TOMA: Mi se pare că te-am plictisit. *(Se ridică şi el Privind-o, cu un ton de surpriză, dar prieteneşte.)* Ce frumoasă eşti, Anca! Ai un profil pur, ca un zbor încremenit de pasăre.

ANCA *(încercînd sâ rîdâ; emoţionată) :* Eu... frumoasă..»

TOMA : Niciodată nu mi-am dat seama că eşti frumoasă. Rămîi aşa, nu te mişca.

ANCA *(şoptit) :* Nu mă mişc. *(Râmîn nemişcaţi. Se aude urletul strident al claxonului, dar ei sînt tot imobili. Anca, într-un tîrziu.)* Ai lacrimi in ochi.

TOMA : Ţi se pare.

ANCA : Ce ai, spune-mi!

TOMA : Mi-am amintit-o pe Neli.

ANCA *(are o tresărire greu stâpînitâ. După o mică pauză) :* O iubeşti atît de mult? Credeam...

TOMA : E femeia mea.

ANCA *(sugrumat) :* Pricep.

TOMA : Adică, nu numai nevasta, ci femeia unică, de care ai nevoie, fără de care nu eşti întreg, fără de care eşti singur, stingher, neîmplinit. *(Cu un ton mai scăzut.)* Oricum ar fi ea.

ANCA *(la capătul puterilor):* Ştiu, am priceput. *(Se aude din nou claxonul.)* Ne cheamă.

TOMA : Mai stai o clipă. Vreau să-ţi spun ceva. Să ştii că ţin foarte mult la prietenia dumitale. Mi-o dai?

ANCA : Da. *(Dar fuge.)*

TOMA : Anca, Anca!

(întuneric, şi eco%d : Anca, Anca!)

TOMA *(la arlechin) :* Cam peste o lună, a început dezgheţul. Era o după-amiază cu soare palid, care nu încălzea încă, dar mîngîia blînd feţele oamenilor, firele de iarbă, ramurile jilave ale copacilor. în toată natura era o făgăduinţă de bucurie. Această făgăduinţă o simţisem tresărind şi în mine, şi aş fi vrut s-o încălzesc lîngă un suflet. îmi terminasem treaba şi mă învîrteam fără rost. Frîncu era plecat de cîteva săptămîni la o şcoală de partid. Danilov era în Deltă... Am pornit spre casa soţilor Mereş.

(Lumină in scenă. O bancă, pe care, îmbrăcat cu pardesiul, stă Mereş. Un copac. Anca pune nişte răsaduri. Sîntem în curtea casei lor. Mereş o priveşte gînditor pe Anca, dar deodată inalţă ochii spre cer, urmărind ceva. Oftează încet. Anca, ridicînd întîmplător capul, priveşte şi ea cerul. Se întoarce fericită, cu toată tinereţea ei, spre Mereş.)

ANCA : Ştefane, berzele!

MEREŞ : Le-am văzut.

ANCA: Oare mai vin şi anul ăsta la noi?

MEREŞ : Să sperăm. Cuibul l-am păzit neatins, cugetele ni-s curate, aşteptarea — neobosită. Avem dreptul la bucuria asta, a oaspeţilor.

ANCA *(rîzînd)* : Vorbeşti ca în legendele vechi.

MEREŞ : Cum adică ?

ANCA : Nu ştiu, misterios.

MEREŞ : Legendele vechi nu sînt misterioase, sînt solemne şi naive. De aceea par tainice. Poate că ai dreptate, devin tot mai naiv şi plicticos de solemn.

ANCA *(venind la el şi înehizîndu-i pardesiul la gît):* Nu ţi-e frig?

MEREŞ : Nu, mi-e bine. Stai puţin lîngă mine.

ANCA *(aşezîndu-se) :* De ce devii aşa?

MEREŞ: Pentru că atunci cînd cîştigi în înţelepciune, lucrurile îţi apar tot mai simple, adevărurile — mai puţine, dar mai temeinice, şi asta te minunează, ca o descoperire. Redevii naiv şi solemn, ca un copil.

ANCA *(glumeţ):* Prin urmare, tu eşti un înţelept.

MEREŞ *(surîzînd)* : îhm.

ANCA : Şi ce ai descoperit în înţelepciunea ta?

MEREŞ : Că îţi stă grozav de bine cînd priveşti berzele şi cerui, şi cînd rîzi.

ANCA : E primăvară.

MEREŞ: Tocmai. De ce te scuzi? Tristeţea e o boală cumplit de urîtă, şi în ultimul timp ai fost tare tristă.

ANCA *(tresărind) :* Ţi s-a părut.

MEREŞ : Mai ales, stai, că pot să-mi amintesc exact, da, mai ales după ce te-ai întors de la Istria. Astăzi însă, cînd te-ai uitat la cer, umbra de pe faţa ta a căzut ca o coajă şi te-am găsit sănătoasă, intactă.

ANCA : Ştefane, la Istria...

MEREŞ *(oprind-o)* : La Istria am stat şi eu multe ceasuri, pe treptele dinspre lacul Sinoe. Acolo am aflat ce nepreţuită e uneori tăcerea şi ce inutil de primejdios e cuvîntul. Cîteodată, în loc să explice, strică. Spuneai ceva ?

ANCA *(înclină capul):* Nu, nimic.

MEREŞ: Atunci, să tăcem. *(Pe un ton mai scăzut.)* Poate că nu aveam dreptul să mă căsătoresc cu tine. Ţi-ai irosit tinereţea lîngă un bolnav.

ANCA : Tu ai făcut din mine om. Crezi că e puţin? Şi-mi eşti drag, nespus de drag. Tu ştii că nu mint. *(Mereş duce mîna la obraz; rămîne aşa.)*

TOMA *(intrînd) :* Bună ziua.

MEREŞ : Stai, să-ţi facem loc.

TOMA': Mă aşez pe jos. *(Răsuflă adine.)* A venit primăvara.

ANCA : Danilov spunea că mîine sau poimîine vine şi vasul de la Tulcea.

TOMA: Ştiu, ne aduce şi lăzile cu vaccinuri. *(Jovial.)* Au'început să mesfrgă lucrurile. Pînă la urmă, toate or să meargă bine. Trebuie. *(Rîde.)* De fapt, am venit la voi pentru^că nu mai puteam să îndur aşteptarea. Toată ziua m-a copleşit presentimentul unei bucurii care se apropie. Uf, ce tare miroase aerul! *(Cu aparentă detaşare.)* Poate vine şi Neli cu vaporul.

ANCA *(lui Mereş)* : Mă duc să-ţi aduc laptele. *(Iese.)*

MEREŞ : în presentimente nu prea cred, dar şi eu am convingerea că atunci cînd oamenii sînt de bună calitate, nu există drame irezolvabile. Totul e o chestiune de voinţă şi demnitate. Optimismul e o disciplină mai austeră decît se crede. De aceea, lumea viitoare, lumea comunistă, nu ştiu dacă va trăi în euforie, dar va fi infinit mai echilibrată şi curată. *(Deodată, îşi duce mîna la inimă.)*

TOMA : Ce ai ?

MEREŞ *(făcînd semnul tăcerii pe buze) :* Ieri am avut o criză afurisită.

TOMA : Te oboseşti prea mult. Ţi-ar trebui un regim de odihnă, sau chiar de nemişcare.

MEREŞ *(rîzînd) :* Să încep, din viaţă, să stau nemişcat? Sigur că aş face-o dacă aş avea vreo şansă. Dar dumneata cunoşti adevărul. Cel puţin, să mai fac cîte ceva util şi să nu întristez pe cei din jur.

TOMA : Spune-mi...

MERES : Hai, nu te sfii.

TOMA : Nu ți-e frică ?

MEREȘ : Nu, de mult. Totul trece, e o lege. Mi se pare absurd să fac tragedii. Şi e chiar indecent.'*Eu am rămas un țăran pudic. *(Anca intră cu laptele.)* Şi un papă-lapte.

ANCA : Gine-i papă-lapte ?

MEREȘ : Bărbatul tău.

ANCA : E comunist din 'patruzeci şi patru, şi a fost de două ori decorat pe frontul de vest.

MEREȘ : Anca, doctorul mi-e prieten.

VOCEA LUI DANILOV *(din culise):* Hei, Mereş! *(Toți se întorc în direcția aceea.)*

PROFESORUL *(la arlechin) :* Iartă-mă, doctore, dacă te întrerup.

TOMA *(iese din joc, vine spre el) :* Spuneți.

PROFESORUL : Dumneata nu ştiai, în adevăr, că Anca Mereş era îndrăgostită de dumneata?

TOMA : N-am bănuit nici o clipă. Am înțeles totul mult mai tîrziu, după moartea lui Mereş.

PROFESORUL : Ce a avut ?

TOMA : Embolie. *(Profesorul dă din cap, în semn că a înțeles.)*

(Toma se îndreaptă spre grupul Anca-Mereş, şi scena se reia.)

MEREȘ *(vesel) :* Ăsta e Danilov. Sîntem aici! *(Intră Danilov.)*

TOMA : Cînd ai venit ?

DANILOV : Cu vaporul. L-am întîlnit la mila şaptezeci. Peste un ceas se întoarce, aşa că dacă aveți ceva de trimis la Tulcea, puteți trimite.

TOMA : Pasageri n-au fost ?

DANILOV : Nu. In schimb, medicamente, cherestea, ciment, un motor de şalupă şi *(triumfător)* ...o scrisoare.

TOMA : Pentru mine? *(I-o smulge aproape.)* Iertați-mă. *(O desface grăbit, ceilalți îl urmăresc cu privirea; fața lui Toma se întunecă.)*

MEREȘ *(lui Danilov)* : Hai să-ți arăt stupii. *(Ies. Sub privirea neliniştită a Ancăi, Toma termină de citit, apoi vîrâ scrisoarea în buzunar şi, cu un aer rătăcit, porneşte spre ieşire.)*

ANCA: Doctore! *(Toma mai face un pas.)* Doctore! *(Toma se întoarce.)* Unde pleci aşa? Ce-i cu dumneata ?

TOMA : E o scrisoare de la nevastă-mea. îmi propune să ne despărțim.

ANCA *(după o lungă tăcere)* : Nu trebuie s-o laşi. Femeile sînt atît de slabe.

TOMA *(de fapt, acest îndemn îl aştepta)* : Ce să fac?

ANCA : N-ai auzit ? Vaporul pleacă peste un ceas. Du-te şi adu-o cu dumneata. Nu zăbovi. Pleacă repede. Repede!

TOMA : Mulțumesc. *(îi sărută mîna şi iese fugind. Anca îşi priveşte mîna sărutată şi ramine nemişcată. Reintră Mereş şi Danilov.)*

DANILOV : Unde-i?

ANCA : Pleacă la Bucureşti, să-şi aducă nevasta.

DANILOV : De ce zorul ăsta?

ANCA : I-a scris că vrea să se Spartă de el. *(Cu o izbucnire de dispreț.)* Ah, ce mică la suflet şi rea trebuie să fie!

MEREȘ *(cu o uşoară ironie) :* Anca, unde ți-e blîndețea ?

ANCA *(aproape țipat) :* Cine a spus că sînt blîndă ? Nu sînt blîndă I

(întuneric. Un uruit de tren, o sirenă. Voce prin megafon: Trenul accelerat din direcția Constanța-Tulcea-Bucureşti soseşte la linia cinci. *Zgomote specifice de gară mare. Apoi, claxoane de automobile, strigătele vînzătorilor de ziare. Zgomote Brusc, tăcere şi lumină. Sintem acasă la Neli. Acelaşi decor din primul tablou.)*

TOMA *(la telefon) :* Casa Ghețu ? Nu vă supărați, doamna Neli Dărăscu e cumva la dumneavoastră?... Nu... Un cunoscut. Vă rog să mă... *(Dar i s-a trîntit, probabil, telefonul în nas. Reia cartea de telefon, o răsfoieşte, o aruncă, se aşazâ într-un fotoliu şi rămîne nemişcat. Deodată, se aud paşi, o mînă schițează gestul căutării comutatorului, se face lumină plină şi intră Neli. Foarte fardată, dar obosită şi cu ceva jalnic în ea. Dînd cu ochii de Toma, rămîne nemişcată. încrucişare lungă de priviri.)*

TOMA *(surd)* : Scuză-mi grosolănia de a sosi neanunţat.

NELI *(total debusolată)* : Cînd ai venit?

TOMA: Aseară, la zece. Acum e ora patru. *(Dur.)* Unde-ai fost?

NELI *(căutînd înfrigurata o minciună)* : La... Coca Zărnescu... A avut o mică petrecere. *(Toma ia cartea de telefon, caută, apoi pune mîna pe receptor. Neli, speriată.)* Ce vrei să faci?

TOMA : Să-i dau un telefon prietenei tale, s-o întreb dacă n-ai uitat poşeta la ea.

NELI *(care are poşeta în mînă)* : La ora asta?

TOMA *(începe să formeze numărul; Neli schiţează gestul să-l oprească, apoi abandonează, ceea ce e mai mult decît o mărturisire. Toma, scirbit, închide telefonul) :* Să te ajut eu. Poate mă cheamă Coca. *(Vine la ea.)* Cine e? *(Neli tace. Zgîlţîind-o de umeri.)* Cine e ?

NELI *(e obosită de moarte) :* De ce ai venit? Ţi-am scris că e mai bine să ne despărţim.

TOMA *(printre dinţi)* : Dacă aş rosti cuvintele pe care le am pe buze...

NELI *(pasivă)* : Spune-le. Mi le-am spus şi eu.

TOMA *(violent):* De ce ai făcut asta? De ce?

NELI *(îl priveşte, apoi ridică din umeri) :* Nu ştiu. Chiar dacă m-ai bate, n-aş putea să-ţi răspund. Nici nu te mai învinovăţesc. Probabil, pentru că viaţa e o minciună murdară, o farsă abjectă, şi ca ea sîntem şi noi.

TOMA : Il iubeşti ?

NELI *(după o pauză lungă) :* Ar trebui să-ţi răspund : da. Ca să pleci imediat şi să se termine odată totul.

TOMA : Vrei să pretinzi că...

NELI : Da, îl detest. Şi pe mine. Şi pe tine. Mi-e silă de toţi şi de toate. Acum, du-te. *(Cu lacrimi în gît.)* Vreau să dorm, să dorm, să dorm...

TOMA *(îşi pune haina de ploaie, se îndreaptă spre ieşire. Neli îl priveşte înspăimîntată, realizînd de-abia acum despărţirea lor. La uşă, Toma se opreşte. E cu spatele) :* Poate că sînt şi eu oarecum vinovat, dar viaţa nu-i abjectă. Tu, tu ai făeut-o.

NELI : Dacă n-aş fi crezut în dragostea noastră, şi dacă tu n-ai fi călcat-o în picioare, nimic nu s-ar fi întîmplat.

TOMA *(surd) :* N-am încetat nici o clipă să te iubesc.

NELI *(izbucnind pentru prima oară pătimaş) :* Minţi î

TOMA *(întorcîndu-se cu faţa spre ea, după un timp) :* Dar în afară de dragoste mai există şi alte lucruri pe lume. Şi dragostea adevărată nu-i delirul a doi iresponsabili. E o putere creatoare, un act de credinţă faţă de viaţă. Cel mai înalt dintre toate. Asta n-ai înţeles.

NELI : Poate. Sînt poate o nemernică, o femelă necurată. Oricum, e prea tîrziu. *(Cu un ţipăt de animal înjunghiat.)* De ce mai stai ? Pleacă odată şi lasă-mă.

TOMA *(e zguduit, dar îşi impune un ton rece) :* Ascultă-mă, Neli. Dacă vrei să vii cu mine, îţi promit ca niciodată să nu-ţi mai pun nici un fel de întrebare. Dacă nu vii, e ultima dată cînd mă vezi. *(Neli îl priveşte uluită, ca şi cum n-ar fi înţeles. Toma, crezînd că nu vrea sâ-l urmeze.)* Atunci... rămîi cu bine. *(Dă să iasă.)* \

NELI : Toma! Ai primi în adevăr... ai primi ca eu...?

TOMA : Peste două ore este un tren spre Tulcea.

NELI : Toma... *(Izbucnind.)* Oh! Toma, ia-mă cu tine, scapă-mă, fă ce vrei cu mine. O să-ţi fiu o nevastă bună, o să te-ngrijesc, o să... Dar nu mai vreau, nu mai pot, nu mai vreau... *(Plînge încet, cu capul în palme.)*

TOMA *(vine spre ea, o apucă de umeri, o ridică. îşi apropie încet buzele de gura ei. Deodată, scrîşnit) :* Tîrfă! *(Neli dă înapoi, ca pălmuită, dar nu se poate smulge, şi Toma, cu violenţă sălbatică, o îmbrăţişează. Se face întuneric, în timp ce Neli strigă:* Nu, nu, nu...*)*

(La avanscenă apare Danilov, izbind intr-o tinichea.)

DANILOV: Gata, repaus de prînz! *(Intră oameni cu hîrleţe, tîrnăcoape; Iani, cu un acordeon.)*

PRIMUL PESCAR : Mă, mai învaţă şi tu altceva, că mi se apleacă. Ceva mai de viaţă.

IANI *(care cîntâ „Valurile Dunării"):* Tţ! Cu asta am dat gata o fată, pe care o ştiu eu. *(îi face cu ochiul Gingiricâi, care traversează scena.)*

AL DOILEA PESCAR : S-a mecanizat Iani, şi-a cumpărat harmonică! *(Oamenii se aşazâ, îşi scot merindele.)*

AL TREILEA PESCAR *(scoţînd o sticlă de vin)* : Ei, fraţilor, să tragem o duşcă din împărtăşania pe care ne-au adus-o Danilov şi doctorul la „Alimentară". *(Danilov rîde.)* Rîzi, diavole!

AL PATRULEA PESCAR : Ţii minte cînd voiai să-l baţi pe doctor, că a închis circiuma? Cică avea... microbi.

PRIMUL PESCAR : Mamă, mamă, ce-a mai fost şi-n ziua aceea!

AL CINCILEA PESCAR : Iaca, şi-a făcut voia cu noi, şi acum bem zeamă de strugure şi-i ridicăm maternitate.

PARASCA : Bine v-a făcut! In loc să horăiţi bezmetic noaptea, acum vă mai vedeţi şi de neveste.

AL DOILEA PESCAR: Ha, ha, brava, Simioane! Halal bărbat, dacă-l laudă şi nevastă-sa! A sosit vremea minunilor!

AL ŞASELEA PESCAR : Să vedeţi ce-o să mai fie la vară: dimineaţa, plecarea, boiereşte, tolăniţi în lotci, îi strigi doar ăluia de pe cuter, ca la tren: mină, şefule ! Aşa-i, Danilov ?

DANILOV *(surîzînd) :* Aşa-i.

AL ŞASELEA PESCAR : Iar la prînz, aduşi la cherhana nouă, cu pereţi de porţolan.

AL CINCILEA PESCAR : Dacă te-ai zgîriat, Doamne fereşte, fuga la dispensar.

AL TREILEA PESCAR : Şi dacă-ţi vine să naşti, la maternitate.

AL DOILEA PESCAR : Seara, dacă eşti burlac, tragi la cămin. Te vîri sub stropitoare, te speli, dai drumul la radio şi dormi cu muzică.

PRIMUL PESCAR *(prăpădindu-se de rîs) :* în pejama,. ca doctorul! în pejama! *(Rîsete.)*

SIMION : Şi ce vă miraţi, mă, capete de cîlţi! Dacă se fac toate astea pentru noi, înseamnă că sîntem cineva, care va să zică, are nevoie republica de nou

AL CINCILEA PESCAR : Nu-i prost Simion, zău că nu-i prost, măcar că-i mare! Asta aşa-i!

AL PATRULEA PESCAR : Ce, pescari de larg găseşti pe toate drumurile?

IANI *(sărind):* Frăţime, s-a-ntors tovarăşul doctor!

(in scenă intră Neli şi Toma. Iani se repede, le ia valiza şi le strînge bucuros mîinile.)

IANI : Bine aţi venit, tovarăşe doctor! Bine aţi venit, doamnă doctor!

DANILOV : Ai picat tocmai într-o zi de muncă voluntară. *(Lui Neli.)* Bună ziua! *(Pescarii îl înconjoară cu simpatie pe doctor, şi prietenia aceasta accentuează şi mai mult sentimentul de izolare al lui Neli.)*

TOMA *(încîntat, dă mîna cu pescarii) :* Vă mulţumesc. Merge, merge?

SIMION : Veniţi să vedeţi. *(Toma iese, înconjurat de oameni. Se aud doar frînturi de vorbe* : Nu ne-au trimis încă geamuri. |Zece care de pietriş. Parasca e grăbită s-o vadă gata *etc. Ies.)*

DANILOV *(lui Neli) :* Mă bucur că vă văd. *(Observînd preocuparea ei.)* Da, oamenii ţin mult la doctor şi-s ca nişte copii. N-aur răbdare, vor să-i arate ce-au lucrat.

NELI *(cu un surîs palid) :* Da.

DANILOV *(stingherit) :* Nu mergeţi şi dumneavoastră să vedeţi? Facem o maternitate.

NELI *(dezorientată):* Nu. Nu vreau să-l încurc. Mă duc înainte acasă. La revedere. *(Pleacă. Danilov rămîne privind în urma ei. O vede pe Gingirica şi o strigă.)*

GINGIRICA: Ce-i, unchiule Danilov?

DANILOV : A venit nevasta doctorului. Nu vrei să te duci pînă la ea? Poate mai are nevoie de ceva. Ca la început. Lapte, sau mai ştiu eu ce. Vezi tu, eşti femeie.

GINGIRICA : Bine, mă duc. *(Iese.)*

TOMA *(intrînd jovial)* : Aţi lucrat, nu glumă. Nevastă-mea a plecat?

DANILOV : Da.

ţi
N
\

TOMA : Mă duc şi eu să mă spăl, şi mă întorc.

DANILOV : Da' stai, omule, acasă şi te odihneşte. De-abia aţi venit de pe drum.

TOMA : Nu sînt obosit.

DANILOV : Dar soţia dumitale trebuie să fie. *

TOMA *(deodată înnegurat)* : O să doarmă. *(Pleacă, Danilov, rămas singur, clatină din cap, cu un gest gînditor.)*

(Trecere de lumină spre Toma, la arlechin.)

TOMA : Au mai trecut cîteva luni. Mereş pretindea că nu există drame irezolvabile. Pentru el, totul era limpede. Dacă i-aş fi mărturisit adevărul, mi-ar fi răspuns : Iartă, sau desparte-te, însă nu vă mai chinuiţi. Suferinţa e trivială, micşorează pe om, îl înrăieşte şi-l macină. Dar nu, eu nu puteam nici să uit, nici să mă despart. Şi nu mai aveam nici o încredere în Neli. Toate încercările ei de a deveni altă femeie mi se păreau viclene şi ridicole. Ce orbi şi necumpăniţi putem fi uneori!

(Acasă la Toma. Masa e pusă pentru două persoane. Neli are nişte ciorapi de cirpit in poală. E abătută, absentă. Deodată, tresare, îşi aranjează părul, arborează un surîs de circumstanţă. Intră Toma.)

NELI : în sfîrşit! *(Se apropie de el, îi întinde obrazul.)*

TOMA *(mohorît, se mulţumeşte s~o bată convenţional cu vîrful degetelor pe obraz) :* Bună ziua!

NELI *(jucînd mai departe veselia) :* Cred că ţi s-au lungit urechile de foame.

TOMA: Am mîncat! *(Vede masa pusă; iritat.)* De ce m-ai aşteptat? Nu te-am rugat de atîtea ori să nu mă aştepţi dacă întîrzii ?

NELI : Da... dar nu mi-a fost nici foame. *(Toma e indispus, ia o revistă şi-şi caută un loc unde s-o citească. Neli, murmurat.)* ...Şi nu e plăcut să mănînci singură.

TOMA: Seuză-mă, am fost ocupat. *(Simţind nevoia unei explicaţii.)* Am fost cu Danilov pe mare şi am mîncat, la întoarcere, la cherhana. *(Ia ciorapii de pe scaun, ca să se aşeze.)* N-a venit Parasca să ia ciorapii la cîrpit?

NELI : Ba da, a fost... Dar pot să-i cîrpesc şi eu.

TOMA ***(CU** un surîs răutăcios) :* E o ocupaţie dizgraţioasă. *(Accentuînd ironia.)* în ciuda faptului că sugerează o ambianţă conjugală. *(Şi mai răutăcios.)* Sau, poate, de aceea. *(Fiecare frază a fost pentru Neli o palmă, dar e vădit decisă să se stâpînească. îşi muşcă buza şi începe să strîngâ masa.)* Ce-i asta? Greva foamei? Nu ţi-am spus că am fost ocupat ?

NELI : Ba da. O să mănînc mai tîrziu. *(Mai trebâluieşte puţin şi se aşazâ şi ea.)* A fost o zi bună de pescuit ?

TOMA *(peste revistă) :* Nu prea. *(Pauză.)*

NELI : Spune, Toma, s-ar putea ca, în adevăr, organismul oamenilor să devină cu timpul rezistent la antibiotice?

TOMA *(surprins şi ironic):* Ce-ţi veni?

NELI : Am răsfoit şi eu revista asta.

TOMA *(ridicînd din umeri) :* E posibil.

NELI *(pauză):* Ştii, mă gîndeam că dac-ai vrea tu, dacă m-ai învăţa...

TOMA : Nu pricep.

NELI : Poate că aş putea să te ajut şi eu, ca Anca Mereş.

TOMA : Neli, asta-i literatură. Şi nu din cea mai bună.

NELI : Dar...

TOMA : Nu mai ai nimic de citit? *(Neli pleacă fruntea.)* Nu te supăra, n-am avut nici o intenţie ironică. Ştiu că te plictiseşti. Ar trebui să scrii la Bucureşti tatălui tău, să-ţi trimită cărţi. *(Neli tace.)* Nu vrei ?

NELI : Ba da.

TOMA *(ridicîndu-se brusc) :* Ah, aerele astea de martiră.

NELI : Dar n-am nimic, Toma. Sînt foarte bine dispusă.

TOMA : Ce pot să-ţi ofer aici ? Ştiai doar la ce trebuie să te aştepţi, cînd te-ai întors.

NELI: De ce mă învinovăţeşti pe nedrept? M-am plins eu de ceva?

TOMA : Parcă e nevoie să te plîngi. îţi închipui că sînt orb? Nu văd că eşti nefericită?

NFTU : Toma, spuneai odată c-ar fi bine dac-am avea un copil.

TOMA : In adevăr, asta ar mai lipsi, un copil în chip de panaceu universal! Bebeluşul-minune! Vindecă rănile sufleteşti, şterge trecutul, reface virginitatea morală! Deasupra leagănului, soţii iubitori îşi întind mîinile şi surîd viitorului luminos. Feţele lor exprimă bucurie cetăţenească, dîrzenie şi o încredere, bineînţeles, tot luminoasă. Şi asta e literatură proastă, Neli.

NELI : Toma, era poate mai bine dacă nu mă întorceam.

TOMA *(tresărind)* : Pentru cine era mai bine ?

NELI : Pentru tine.

TOMA : Eu mi-am făcut atunci toate socotelile. Nu te ocupa de mine. Dar poate că tu vrei să pleci iar.

NELI : Eu nu mai am puterea să vreau nimic pentru mine. Cel puţin, deocamdată. însă tu nu poţi uita.

TOMA *(scrîşnit)* : Nu, nu pot. Dar nu vreau să pleci, Chiar dacă ne-am chinui aşa pînă la moarte. *(Istovit.)* Poate că într-o zi vom găsi totuşi linişte.

NELI *(venind la el)* : Mi-aş da viaţa să te ştiu împăcat. Nu mă crezi?

TOMA *(cuprinzînd-o cu braţul si lipindu-şi fruntea de şoldul ei. Neli îl mîngîie pe păr)* : De ce ai făcut lucrul acela oribil? *(Neli tace. Toma, smulgîndu-se, vine spre arlechin.)* Dacă mi-ar fi spus : Şi tu eşti vinovat, aş fi lovit-o. Şi totuşi, în parte, nu era oare ăsta adevărul? *(Se întoarce în cameră: adresîndu-se lui Neli.)* Nu-mi răspunzi? *(Neli tace. Violent.)* Cine era?

NELI : Ai făgăduit să nu mai vorbeşti niciodată despre asta.

TOMA *(stâpînindu-se)* : Iartă-mă. *(Pregătindu-şi trusa.)*

NELI : Pleci?

TOMA : Da, la Grindul Lupilor. O să dorm noaptea asta acolo. Vin mîine.

NELI: Cum o să fie, Toma?

TOMA : Ce anume ?

NELI : Cu noi doi.

TOMA *(oftînd)* : Nu ştiu. *(Pleacă. Din uşă.)* La revedere.

(Neli rămîne un timp nemişcată, apoi, cu febrilitate, caută printre lucrurile doctorului, scoate o seringă, nişte fiole, umple seringa, dar se aude o voce din culise: Doctore! *Neli ascunde în grabă seringa. Intră Frîncu.)*

FRÎNCU: Bună ziua. Doctorul nu-i acasă?

NELI : Nu, a plecat chiar acum la Grindul Lupilor.

FRÎNCU : Voiam să-i cer un sfat. Pot să stau o clipă? Am venit repede.

NELI : Te rog.

FRÎNCU: Ce încurcătură! Aseară, m-am dus la Şipotele. Dimineaţa, m-am suit în barcă şi am pornit înapoi spre Starighiol. Vîsleam de vreun ceas, cînd aud deodată un seîncet. Am crezut că m-a trăsnit soarele. Eram singur cît e Dunărea de lată. Cînd mă uit înapoi, sub sitelca din spate, ce să văd? O legătură de cîrpe, şi din ele ieşeau nişte ţipete, să-ţi spargă urechile.

NELI : Un copil părăsit ?

FRÎNCU : Da, o fetiţă. Am dezlegat-o, am spălat-o, că de aceea plîngea. Noroc că aveam şi o sticlă cu lapte la mine. Ani înfăşat-o la loc, am pus-o pe genunchi, şi nani-nani, şi giu-giu-giu, am vîslit pînă aici. Ce să fac cu ea acum?

NELI : Crezi că e aşa de greu de aflat cine e mamă-sa ?

FRÎNCU : Poţi fi sigură că nu e din Şipotele. Şi unde s-o cauţi? Dar chiar dacă aş şti-o, tot nu i-aş mai da copilul înapoi. Ce, asta-i mamă?

NELI : Cine ştie cît o fi de nenorocită.

FRÎNCU : Nenorocit e sufletul ei strîmb. Cine-şi mai leapădă astăzi copiii? Problema e : ce fac cu fata? De aceea voiam să mă sfătuiesc cu doctorul. Eu aş ţine-o, dar sînt singur şi toată ziua pe drumuri.

NELI : Unde-i acum ?

FRÎNCU: Afară, cu Gingirica. *(Strigînd.)* Gingirico! *(Intră Gingirica, cu un copil înfăşat în braţe.)*

GINGIRICA *(încet)* : Doarme. *(Frîncu i-o ia din braţe; Neli se apleacă peste umărul lui.)* Are nasul cîrn, ca al dumneavoastră. Eu am rugat-o pe mama s-o ia, dar nu vrea. Era să mă bată.

FRÎNCU: Uite cum poate să arate un suflet de om. Ţi-i şi frică să răsufli peste ea. In schimb, gropiţă în bărbie are, vrăjitoriţa! Ce facem, tovarăşă doctor, cu viaţa asta mică ? *(Pare atît de dezarmat, încît Neli îi spune.)*

NELI : Dă s-o ţin eu.

FRÎNCU *(trecîndu-i-o)* : De tot?

NELI *(care nu se aştepta)* : De tot?

FRÎNCU *(privind-o)* : Eu cu biserica nu sînt în relaţii prea bune, dar chipul mamei cu pruncul totdeauna m-a zgîndărit aici. *(Arată inima.)* Parcă poartă o nădejde în braţe.

NELI *(şovăitoare):* Ce-o să spună Toma?

FRÎNCU: Dar dumneata ai vrea?

NELI : Ştiu şi eu ?!

FRÎNCU : M-am gîndit şi la un nume: Daria. Nu-i frumos ?

NELI *(aprobînd)* : De la cuvîntul „dar".

FRÎNCU : Asta nu mi-a trecut prin cap. îmi place numele. Insă poate să fie în adevăr şi un dar.

NELI *(privindu-l cu ochi care se luminează)* : Crezi?

FRÎNCU : Gingirico, du-te şi fă iute rost de o copaie. Şi cheam-o şi pe baba Aculina, se pricepe la copii* *(Gingirica iese.)*

NELI : Tovarăşe Frîncu, totuşi, nu ştiu dacă o să pot eu...

FRÎNCU *(oprind-o):* Încearcă. Dumneata nici nu-ţi dai seama cum ţi s-au luminat deodată ochii. De aceea am trimis-o pe Gingirica. Omul trebuie să poarte o lumină-n ochi.

NELI : Chiar dacă e întîrziată ?

FRÎNCU : Prin urmare, îţi iei răspunderea asta?

NELI: Bine. Mi-o iau. *(O mişcare greşită face sacadă seringa, care se sparge.)*

FRÎNCU : S-a spart ceva.

NELI: NU face nimic. O seringă.

(Trecere de lumină spre Toma, la arlechin. Aceste treceri se pot face, în general, In vreme ce actorii ceilalţi, într-un clarobscur crescînd, schimbă elementele de decor. Căci ele sînt simple evocări ale lui Toma.)

TOMA: Din ziua aceea, a apărut la Neli o îndîrjire ciudată. Nu mă înfrunta, dar simţeam că şi-a creat în jurul ei o carapace sică în fiinţa ei era acum o zonă de linişte şi siguranţă unde eu nu mai ajungeam. Şi asta mă irita. Căci trebuie să mărturisesc tot adevărul, oricît ar fi de jalnic. Mă irita şi prezenţa fetiţei. Pe atunci, n-o iubeam. Mi se părea un scut pus de Neli între ea şi mine. Mă iritau şi noile îndeletniciri ale lui Neli. Începuse să dea lecţii la analfabeţi. Luam în derîdere ceea ce la alta aş fi preţuit. Şi unii oameni începuseră, în adevăr, s-o preţuiască. Se împrietenise oarecum cu Frîncu, şi lucrul ăsta neprevăzut şi neverosimil mi se părea o sfidare. Niciodată nu fusesem mai nefericit şi nemulţumit de mine, într-atîta e de adevărat că o viaţă sentimentală prost aşezată şi cu drojdii e un izvor nesecat de rătăciri, de suferinţă ignobilă şi degradare. Deseori mă întrebam dacă n-o urăsc,

(Lumină în scenă. Lîngă farul vechi. Ca şi într-o scenă anterioară, Neli, aşezată, priveşte spre mare. E o lumină caldă, de crepuscul., Intră Toma, cu tfusa în mînă. Se opreşte în spatele ei şi o priveşte o clipă.)

TOMA : E ora de poezie ?

NELI *(surprinsă)* : Nu te-am auzit venind. Ce faci pe-aici ?.

TOMA : Mă duc la maternitate.

NELI : Stai şi cu mine puţin. N-ai timp ?

TOMA : Ba da. N-aş vrea însă să-ţi stric meditaţiile.

NELI *(poartă acum pe faţă o melancolie senină, care nu împiedică zîmbetul sau gluma):* Nu sînt importante.

TOMA : E drept c-ar trebui să profit de întîmplare. Doar aşa să mai stăm de vorbă.

NELI *(surîzînd)* : Asta spuneam şi eu.

TOMA : Ţi-ai terminat apostolatul pe ziua de azi ? *(Neli aprobă, tot surîzînd. Zeflemisitor.)* Spune-mi, Neli, tu chiar te iei în serios în rolul de activistă culturală? Sau e şi ăsta un capriciu.

NELI *(după o pauză, uşor)* : Poate să fie un capriciu. Dar dacă mă distrează...

TOMA: E absurd. Nu se fac în glumă lucruri serioase» E... imoral.

NELI *(izbucnind în rîs)* : Oh, Toma, ce caraghios poţi fi uneori!

TOMA *(furios) :* Caraghios e să socoteşti că toată viaţa e alcătuită din capricii şi răsfăţuri.

NELI *(continuă sâ rîdâ) :* Şi eşti lipsit de umor, ca o scrumbie afumată.

TOMA : Adevărat, n-am umor. Nici nu-mi arde să am.

NELI : Şi cazi şi în puritanism. Ăsta e un semn de bătrîneţe.

TOMA : Nu crezi c-ar fi preferabil să eviţi subiectul puritanismului? *(Veselia lui Neli cade brusc. Toma îşi dă seama de violenţa sa, o regretă, şi tocmai de aceea perseverează).* Fetiţa a urlat toată după-masa. Cînd îţi îngădui distracţia să creşti un copil, trebuie să ai cel puţin grijă de el.

NELI : Am lăsat-o cu Parasca.

TOMA: NU e acelaşi lucru.

NELI *(vrînd sâ plece) :* Mă duc.

TOMA : Acum las-o, doarme. Mai stai puţin şi cu mine. Ţi-e atît de greu? *(Neli tace; stîngaci.)* E frumoasă marea azi.

NELI *(alb) :* Da, e frumoasă.

TOMA : Eşti foarte nefericită?

NELI *(pauză) :* Nu chiar foarte. Acum, totul e mai suportabil.

TOMA : De ce? Tare aş vrea să aflu ce gînduri îţi umblă prin cap.

NELI : Ţi-am spus, nimic important.

TOMA : Şi, totuşi, îmi ascunzi ceva.

NELI : Dar nu ascund nimic, Toma. O fac pe faţă. Pur şi simplu, încerc să găsesc o busolă.

TOMA : Poate că nu mai ţii de loc la mine.

NELI : Ba da. *(Pauză.)* Dar nu spuneai chiar tu că a crede în valoarea absolută a dragostei, ca într-un adevăr suprem şi de sine stătător, duce la naufragiu? Eu am trecut pe lîngă naufragiul ăsta. *(Surîde.)*

TOMA : De ce surîzi?

NELI: Mi-am adus aminte de o discuţie cu Mereş. Pretindea că în cei mai mulţi dintre noi se petrec pe nesimţite prefaceri care vor schimba cu totul fizionomia omului, simplificînd-o şi curăţind-o. Că pînă acum, omenirea nu s-a cunoscut decît sub aspectul turmei, apoi, al individului, şi că descoperirea omului de-abia acum începe. Ţi se pare ridicol că am reţinut?

TOMA : Nu, deşi...

NELI : Deşi eu sînt o femeie egoistă şi uşuratică.

TOMA : Altceva voiam să-ţi spun. Că Mereş gîndeşte comunist şi se referqa la lumea comunismului.

NELI : Exact. Pe cînd eu sînt o femeie egoistă, o mic-burgheză sentimentală şi ineptă. Nu mă întrerupe, aşa este. Dacă Mereş are dreptate, eu sînt o damnată. Dar dacă eu nu accept să fiu o damnată?

TOMA : Comunismul nu e doar o chestiune de bune intenţii morale. Şi la ce concluzii ai ajuns?

NELI *(ridicînd din umeri) :* Cred că dacă n-am fi aici, mi-aş căuta o ocupaţie, mi-aş scoate diploma din sertar şi nvaş face profesoară!

TOMA : Crezi că ai rezista ?

NELI: NU ştiu. Poate*că da.

TOMA : De ce să te intoxici iar cu iluzii? Ai abandona totul după două luni, exact aşa cum, într-o bună zi, ai să renunţi şi la capriciul cu analfabetele tale. Nu-ţi spun asta ca să te jignesc, ci ca să-ţi crut o criză de nervi. *(Neli îsi duce mîna la frunte.)* Ce 'ai?

NELI: Un frison. S-a răcorit. *(Se ridică amîndoi.)*

TOMA : De fapt, mai de mult voiam să-ţi spun ceva, Neli. Ştiu că sînt insuportabil şi cred că eu am greşit cerîndu-ţi prea mult. Sînt gata să te iau aşa cum eşti şi să nu-ţi mai reproşez niciodată nimic. Bine? *(Ii întinde mîna, dar Neli, privindu-l, întîrzie sâ i-o dea.)*

NELI : Nu aşa, Toma. Tu nu pricepi exact ce se întîmplă cu mine. Nu mă chinuiesc, mă străduiesc. Sînt totuşi un om şi eu... *(Intră în fugă Anca Mereş.)*

ANCA *(doctorului):* Bine că te-am găsit. Vino repede la dispensar. Au fost aduşi trei oameni de la Ostrov. Febră tifoidă... probabil. *(Fără sâ mai pună vreo întrebare, Toma iese în fugă, strigînd:* Vino! *Anca e gata sâ-l urmeze. Lui Neli.)* Să nu beţi apă nefiartă. *(Iese.)*

(Lumina scade, se aude, îndepărtat, un sunet monoton de tobe, care creşte, apoi la rampă apare Simion şi strigă puternic spre sală: Înapoi, nici o barcă nu intră-n sat! *Făcînd din palmă portvoce:* Epidemie! Epidemie! *Zgomot puternic de tobe. Apoi, lumină în scenă. Oameni care traversează grăbiţi scena, cărînd nişte pupitre de şcoală.)*

MEREŞ : Duceţi-le în clasa a patra şi aşezaţi-le peste celelalte pupitre. Pe urmă, goliţi şi clasa a doua. *(Iese; alţi oameni aduc paturi de fier; se instalează o sala de spital.)*

FRÎNCU *(simulînd o convorbire telefonica la arlechinul sting) :* Da, doctorul a plecat pe teren. Credem că toate focarele au fost identificate. De unde s-a putut, bolnavii au fost evacuaţi şi aduşi la Starighiol... în şcoală. Am golit clasele... Cînd? De trei zile, oamenii n-au închis ochii... Bine, atunci trimiteţi echipe direct la Ostrov, şi aici o să ne mai descurcăm singuri. *(Iese. în dreapta scenei intră Danilov, înconjurat de un grup de oameni.)*

DANILOV *(unui pescar):* Caii să stea înhămaţi la căruţă. Gata în orice clipă. *(Pescarul iese. Danilov, spre culise.)* îani, nu uita, din casă în casă!

UN PESCAR : Danilove, am adus varul.

DANILOV : Bine, vin îndată. *(Pescarul iese.)* Simioane,, aţi ancorat lotcile pe canale ?

SIMION : Ancorat.

DANILOV : Atunci, iei o barcă şi o duci pe Aculina la Grindul Lupilor. Aculino, n-ai uitat ce ţi-a spus doctorul ? Ne-am înţeles ?

ACULINA : înţeles, înţeles, că-s de meserie doar. Dar mai dă-mi pe cineva.

SIMION: O să meargă Parasca.

DANILOV : Bine, daţi-i drumul repede.

PESCARUL BĂTRÎN : Da' eu ce fac, Danilov, ce, nu mă vezi, cît să mai trag de tine?

DANILOV : Lasă-mă, moş Elisei, du-te acasă, că eşti bătrîn.

PESCARUL BĂTRÎN *(trâgîndu-l de minecâ) :* Tu să nu mă înjuri pe mine, că te ştiu de cînd erai atîta. Dă-mi să fac o treabă, îţi spun.

DANILOV : Zău, lasă-mă, moş Elisei, că nu-mi mai văd capul. Stai, te fac curier, vrei?

PESCARUL BĂTRÎN : Nu vreau, ce-i aia curier? Da' zi-i!

DANILOV : Du-te la cherhana şi spune-i lui Nichita să trimeată numaidecît peştele.

PESCARUL BĂTRÎN : Asta n-are nici o legătură cir ipidemia.

DANILOV: Şi ce, viaţa nu merge înainte? *(Danilov^ mergînd spre centrul scenei, unde se continuă aşternerea păturilor, se întîlneşte cu Mereş, care intră grăbit.)* Tot aici, Mereş? *(Mereş îi face semn să tacă, căci a intrat Anca, cu o hîrtie în mînă.)*

ANCA *(unui pescar, care aşază paturile):* Ăsta n-are pernă.

PESCARUL : Nu mai sînt, tovarăşă Anca.

ANCA : Să se ducă cinev*a la mine şi să le ia pe cele de pe ladă. Tot nu te-ai dus acasă, Ştefane?

MEREŞ : Acum, Anca. Numai o vorbă să-i spun lui Danilov. *(Anca iese.)* Nu mai turna şi tu gaz peste foc.

DANILOV : Ştii ce a spus doctorul Toma? Dacă nu stai acasă/să te legăm. Am auzit că ţi-a fost rău.

MEREŞ: Gata, gata, mă duc. *(Iese.)*

FRÎNCU *(intrînd, lui Danilov) :* Mi-a trimis Toma vorbă. A organizat un punct la Nisipoasele, cu oamenii de acolo, şi mîine dimineaţă e aici. Dacă ai nevoie de mine, mă găseşti la telefon. *(Iese.)*

DANILOV *(unui pescar, care intră cu pături şi perne) :* Dionisie, ia astea şi fugi după tovarăşul Mereş. Du-te cu el pînă acasă. Nu se simţea bine.

PESCARUL : Să fii tu sănătos ca el! S-a suit în lotcă şi a plecat cu echipa de la Ochiuri. *(Danilov iese, şi în urma lui intră Neli cu Gingirica, purtînd căldări. Amîndouă încep să spele pe jos.)*

GINGIRICA : Doamnă doctor, zău că nu era nevoie. Trebuie să vie Măria.

NELI : Şi dacă nu vine? *(Spală pe jos.)*

ANCA *(în trecere, lui Neli)* : Ţi-am fiert laptele. Bea-l cît e fierbinte.

NELI: Mulţumesc, Anca. *(Anca iese. Neli se ridică, se clatină.)*

GINGIRICA: Ce-i, tovarăşă Neli?

NELI : Doar o ameţeală. Am mai avut. Trece.

(Trecere de lumină spre arlechin, la Toma.)

TOMA : A fost ultima mare epidemie de tifoidă din regiunea noastră. Dar a izbucnit cu atîta furie, încît toate măsurile preventive pe care le luasem au fost măturate ca de un uragan. Plăteam pentru zeci şi zeci deani de mizerie, de malarie, de foamete, de murdărie, de alcoolism şi exploatare. Părea că tifoida era întruparea de balaur a trecutului şi a tuturor dospelilor lăsate de el. Pînă să ne vină ajutoare masive de la Tulcea, am muncit cu toţii pe brînci. *(Cu fervoare.)* Atunci de-abia am aflat cu adevărat minunea cuvîntului „cu toţii". Ei da, cu toţii împreună am frînt cei şapte grumaji ai balaurului.

(Lumină plină în scenă. Acum, paturile sînt ocupate de holnavi. Lîngă unul din ele, Anca. Intră Toma.)

TOMA : Dumneata ai stat toată noaptea. De ce nu te-a schimbat nimeni?

ANCA *(câutîndu-şi o treabă):* Nu sînt obosită.

TOMA: Cine trebuia să te înlocuiască? Fără disciplină, ne irosim prosteşte. *(Anca se face că n-a auzit.)* Am întrebat cine trebuia să te schimbe.

ANCA : Probabil că a dormit mai greu. Are şi ea dreptul, după atîta oboseală.

TOMA : Cine anume ?

NELI *(apare, istovită, în uşă):* Bună dimineaţa. Te-ai întors, Toma ?

TOMA : Da, în zori.

NELI : Am întîrziat, Anca, iartă-mă.

ANCA : Dar nu face nimic.

TOMA : A, tu trebuia s-o schimbi ? Hotărîsem ca schimburile să se facă la şapte. Acum e opt.

NELI *(abătută):* Ştiu...

ANCA : Dar, pentru numele lui Dumnezeu, de ce atîta zarvă ?

TOMA : Dacă socoteşti că se va repeta, ar fi mai bine să renunţi la munca asta, Neli. E nevoie de oameni pe care să ne putem bizui. *(Către Anca.)* Mă reped la Grindul, să văd ce a făcut Aculina acolo. *(Către Neli, atingîndu-i obrazul cu mîna.)* Mă întorc deseară. *(Iese.)*

ANCA *(stîngaci) :* Nu trebuie să i-o iei în nume de rău. Are atîta răspundere pe cap.

NELI *(încerdnd să zimbească) :* Are dreptate, am lenevit neiertat.

ANCA *(arâtînd paturile) :* Aici totul merge destul de bine. I-a văzut şi doctorul. *(Ezitînd.)* Vreau să-ţi spun ceva. Odinioară, cînd nu te cunoşteam bine, aveam o părere foarte greşită despre dumneata. Şi aş dori... aş vrea să ştii că regret asta... şi că te stimez. Dacă mai ţii să fim prietene...

NELI: Sigur, Anca. *(Punînd mîna pe mîna ei.)* Nici nu ştii ce bucurie ^mi-ai făcut.

ANCA *(tresărind şi prinzîndu-i mîna) :* Dumneata ai temperatură.

NELI *(trâgîndu-şi mîna) :* Nu. Adică, poate. Puţină. De oboseală.

ANCA : Să-ţi pun imediat termometrul.

NELI : Am făcut-o acasă. Am doar treizeci şi şapte. Totdeauna fac puţină temperatură cînd sînt obosită.

ANCA : Sigur ?

NELI : Sigur. Şi nu-i spune nimic lui Toma. Ar rîde de „fragilitatea" mea. Du-te şi dormi. La revedere. *(Anca o priveşte încă neliniştită şi, ieşind.)*

ANCA : De-ar veni odată ajutoarele de la Tulcea l

NELI *(aşazâ pătura unui bolnav. Altul cere apă. îi dă. Se aşazâ pe un scăunel, îşi pune termometrul. Un bolnav bolboroseşte ceva. Neli se duce la el, îi şterge fruntea, cu mîna liberă) :* Taci, nu eşti singur. Linişteşte-te. Ai să te faci bine. Taci, taci. *(Bol-*

navul se linişteşte, dar Neli, ridicîndu-se, se clatină. Scoate termometrul şi-l priveşte îngrozită. Ţinîndu-se de paturi, se îndreaptă spre uşă. Vrea să strice, dar strigătul iese slab, gîtuit.) Anca... Anca... Oh! *(îşi cuprinde faţa cu mîinile şi cade.)*

(Întuneric şi cortină interioară.)

TOMA *(la arlechin) :* Am fost chemat printr-un om. Am stat toată ziua şi toată noaptea lîngă patul ei. Cînd nu zăcea toropită, delira. Nu mă recunoştea, deşi tot timpul, cu un fel de înverşunare dementă, o chemam. Ca şi cum chemarea mea, auzită, ar fi putut s-o aducă înapoi. Dar ea se izbea de un zid nevăzut, pe care nu-l putea trece, şi zadarnic repetam : Neli, Neli, Neli...

(Pe această chemare, urmărit de reflector, traversează scena de-a lungul rampei, pînă ajunge la patul din faţa cortinei interioare, pe care e întinsă Neli. Se aşază pe marginea patului şî continuă: Neli, Neli. *Frîncu pune mîna pe umărul lui; Toma tace. în picioare, Mereş şi Anca.)*

NELI *(în delir) :* Nu, Toma, parcă ar fi un orăşel de provincie, unde oamenii ies în faţa caselor şi stau la taifas. Pe Hellen Pickford o cunoşti, Toma? E o prietenă veche şi... Anca, spune-i omului ăstuia să plece de aici, să nu-l vadă Toma. Toma nu pricepe nimic... Nu poate uita. Oh, de ce ne chinuim aşa?... Ce n-am înţeles noi doi, Toma? Cînd îi ceri unui om mai mult decît e pregătit să dea, îl striveşti. Eu niciodată n-am fost prea deşteaptă, Toma. *(Pauză.)* Aceasta e steaua poiară? Noroc de ea şi de tine... Apa asta neagră... Vasul ăsta vechi... totul e atît de ciudat. Mereu îmi vine să te întreb : unde mergem, Toma? *(Se aude, foarte îndepărtat, placa cu Edith Piaf. Cu violentă-)* Gata, gata! *(Muzica încetează.)* Trebuie să mă îmbrac şi să plec. *(Pauză.)* Da, dragostea adevărată e un act de credinţă faţă de viaţă. Am înţeles Toma. Mai multe decît crezi tu. Cu toate că' eu sînt foarte... Lumina, chiar dacă întîrzie... *(Deschide ochii: redevenind conştientă.)* ...Chiar dacă întîrzie... *(Cu o mare expresie de bucurie.)* Eşti aici, Toma?

TOMA : Da, Neli.

NELI : M-am îmbolnăvit puţin. Dar o să mă fac bine, nu e aşa, Toma? *(Anca şi Mereş ies.)*

TOMA : Da, Neli.

NELI : Si n-ai să mai fii supărat pe mine? O să fim fe..'.

TOMA : Sigur, iubito, o să fim fericiţi.

NELI : Să mă ţii întotdeauna lîngă tine, să nu mă mai laşi singură.

TOMA: Niciodată, Neli. *(Neli încearcă să facă o mişcare cu buzele, dar nu izbuteşte.)* Ce e, dragostea mea?

NELI : Voiam să fac ca peştişorul, ca să rîzi. *(Deodată, deschide ochii mari, se ridică şi spune tare.)* Mi-e frică, Toma! *(Şi cade.)*

(întuneric.)

VOCEA LUI TOMA *(din întuneric, dar lumina va creşte treptat):* Lumina întîrziată! Aţi băgat de seamă, tovarăşe profesor, cum uneori, la munte, în ceasurile de amurg, după ce a scăpătat soarele şi umbrele parcă au înecat definitiv pădurile, cîte o culme îndepărtată se aprijide deodată? O lumină tainică, pură şi blîndă, o tardivă, întoarsă privire a soarelui, stăruie neverosimil pe înălţimi, ca o ultimă chemare şi ca o poartă.

(S-a făcut lumină complet. Toma a ajuns în mijlocul scenei, unde ii iese în cale Profesorul.)

PROFESORUL : Da, dacă n-am şti să ne prefacem rătăcirile şi suferinţele în înţelepciune şi într-un spor de dragoste pentru oameni, urîtă ar mai fi viaţa, înţeleg de ce nu te desparţi de locurile astea. Dumneata ai transformat aici veninul în miere, cum spune poetul. *(Se aude sirena vasului.)* Trebuie să plec. *(Se îndreaptă amîndoi spre fundul scenei. Din culise se aude vocea Dariei.* Toma! Toma! *şi Daria intră alergînd.)*

TOMA : V-aţi şi întors? Unde e unchiul Danilov?

DARIA *(cu sufletul la gură) :* Ştii ce mare grozavă e azi? îi vezi nisipul şi la cinci metri. Vii să ne scăldăm?

TOMA : Bine, vin. Dar să ne luăm întîi rămas bun de la tovarăşul profesor. *(Către acesta, cu mîna pe umărul Dariei.)* Ei, cel puţin, vor merge pe drumuri mai puţin complicate, şi mai drepte.

PROFESORUL : De fapt, ăsta e rostul nostru cel mai adînc : să fim o treaptă. Cu bine, dragul meu. Vino să te sărut, Daria.

DARIA: Cînd mai vii, unchiule?

PROFESORUL : Cine ştie! Nu mai am nici un rost aici. *(Se îndepărtează spre fundul scenei. Acolo, se întoarce.)* Am uitat să te întreb : ce s-a întîmplat cu Anca Mereş?

TOMA : E la Constanţa. A făcut medicina, s-a remăritat şi are doi copii. *(Profesorul face un gest de salut şi coboară în spatele scenei.)*

DARIA : Toma, ridică-mă în braţe, să-i fac semn. *(Toma o ridică. Grupul lor se proiectează pe orizont. Daria, Profesorului.)* La revedere! *(Rîzînd şi ţipînd copilăreşte.)* Mai sus, Toma, mai sus!

Cortina

Bucureşti, decembrie 1961

CUPRINSUL

Redactor responsabil : SILVIA SUR
Tehnoredactor : ELENA CĂLUGĂRU

Dat la cules **21.11.1962.** *Bun de tipar* **06.07.1963.** *Apărut* **1963.** *Tiraj* **5680** *ex. broşate. Hîrtie tipar înalt tip A de* **63** *g/m*². *Format* **540x840116.** *Coli ed.* **19,91.** *Coli tipar* IV;. *A. nr.* **130011962.** *C.Z. pentru bibliotecile mari* **8** *R.*
C. Z. pentru bibliotecile mici **8** *R* – **2.**

întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918",
B-dul Ilie Pintilie nr. 58—60, Bucureşti — R.P.R.,
comanda nr. 2757.